XXV. évfolyam. 1. szám. Sárospatak, 1930 január 5.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Új év — új szolgálat. — *Téglássy Audrás*: Magyarázatos Biblia. — *Sütő Kálmán*: A Kálvineumok érdekében. — *Batta János*: „A parasztokért." — Kálvin-Szövetség. *Vitéz Sáfrán Géza*: In hoc signo. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Konferenciák. — Előfizetési felhivás. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. —

Új év — új szolgálat.

Az új év eljöttén hajlamosak volnánk arra, hogy mérlegeljük végzett munkánkat, összegezzük az elért eredményeket, tisztázzuk a helyzet képét, hogy nyugodtan, reménységgel és bizodalommal mehessünk előre.

Kétségkivül az új év határdombja alkalmas ilyen munka tételére s az évforduló mintegy kötelez is a mérleg felállítására.

Azonban az új év napja olyan sötét aggodalmak felhőjéből kelt fel, hogy most nincs ideje az elmúlt éven való merengésnek, nincs értelme a megtett munka emlegetésének.

Mi természetesen a lelki, szellemi, egyházi, evangéliumi munkára gondolunk.

Igazságtalanság lenne tőlünk, ha el nem ismernénk, hogy egyházunk, mint lelki hatalom, a nagyszerű megmozdulás sokat igérő képét mutatja. Egyházunk érzi a felelősség súlyát. Nem esett gyáva csüggetegségnek áldozatúl. Építi a vihart álló jövő alapjait. Itt-ott ragyogó reménység színeit is tünteti fel.

Azonban általánosságban olyan nagy a testi és lelki nyomor körülöttünk, annyira ajkunkig értek a megpróbáltatások vizei, hogy azt kell mondanunk: itt semmi el nem végeztetett, itt mindent hősi erőfeszítéssel és szentséges odaadással újra kell kezdeni, különben elpusztulunk.

Az a tiz elröppent év, amely nemzetünk szörnyű katasztrófája óta eltelt, nem szülte újjá nemzeti közéletünket. Nem látjuk azt az egészen más, átalakult, megváltozott nemzedéket, amelyet csak az alkotó, termelő munka láza és szeretete hatna át s amely nagyszerű birokra kelve végzetes helyzetünkkel szakitott volna a legminden napibb modern pogányság mohó élvvágyával s hősként járná tragikus sorsunk vérrózsás útját. Mintha nem is sejtenék ezrek és ezrek a szédítő mélységet, amelynek peremén járunk, önfeledt gondtalansággal táncolnak, mintha vonatnának a végső megsemmisülés őrvényei felé és magukkal sodornak kábán és vakúl széles rétegeket.

A keresztyén egyházak nem tudtak egyesülni, hogy vállvetett erővel dolgozzanak a nemzet erkölcsi újjászületésének munkáján. Sőt némelyik egyház még a vallás értékének megrendítésétől sem riadt vissza, csakhogy a maga képzelt előnyeit mutogathassa.

Ilyen viszonyok közt mi nem elégedhetünk meg egyes eredményekkel. Annyi itt a baj és oly fenyegető a veszély, hogy itt csak feladatokat láthatunk, amelyeknek megoldására oda kell szánnunk magunkat és amelyeket meg kell oldanunk.

Nincs kétségünk afelől, hogy a mi örökkévaló Istenünk állitotta nemzedékünket e hallatlan nehézségek közé. Szivünk sajog e szenvedő népért, fájdalmunk mérhetetlen a pusztulása miatt. De erős a hitünk is, hogy a mi Istenünk karja hatalmas minket megsegíteni. Hisszük, hogy ő nézi szivünket, számlálja hulló könnyeinket és várja a fordulatot életünkben. Bizonyos, hogy Krisztus evangéliumában ad nekünk megváltó erőket és egyházunk rendelkezik azzal a készséggel, hogy ezeket az erőket odavigye a bűn — és nyomorúságverte lelkekhez.

Ébresszük azért Krisztusban megszentelt életre az elvetett magyar föld küzdő gyermekeit. Az egyes lelkek megmentésének és megragadásának a munkája a sürgető feladatunk. A Szent-Lélek Istennel küzdjünk Krisztus uralmának a lelkekben való terjedéséért. Nyissunk utat a szivekben Krisztus evangéliumának. A missziói lélek kezdje meg bennünk munkáját. Vigyünk seregeket a mi királyunk trónja elé. Az ujjászületett lelkek ujjászülik egyházi és nemzeti életünket. Nehéz helyzetünk sokszorozza meg bennünk a szolgálat lelkét. Iskoláink, intézményeink, templomaink és hivatalosaink legyenek a szolgálat készséges és alázatos eszközeivé. Hadd nőjjön az Ige ereje, fegyelme és vezetése alatt közöttünk Istennek igazi győzelemre elhivott népe, gyöngeségünkben dicsőítse meg Istenünk az ő hatalmát s fogadja el az új évben új szolgálatunkat.

Magyarázatos Biblia.

Irta: *Téglássy András.*

Mint ismeretes, az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlésén indítványt tettem egy olcsó, tehát a szegényebb osztályok által is megszerezhető, könnyen megérthető, tehát inkább népies stílusban, erős kálvinista szellemben tartott magyarázatokkal ellátott Újszövetségnek az egyetemes Konvent által való kiadatása tárgyában.

Indítványomat úgy az abaúji egyházmegye, valamint a tiszáninneni egyházkerület is a magáévá tette s így most már a legfelső fokon való elbírálás végett az egyetemes Konvent elé kerül.

Nem szeretném, ha a döntő fórum előtt ez a nagy horderejű kérdés, helytelen szemszögből vizsgálva, nem kedvező megvilágításban kerülne elbírálás alá, ennélfogva arra kérem az egyetemes Konvent igen tisztelt tagjait, hogy az alábbiakat figyelemre méltatni szíveskedjenek.

Kérem pedig ezt azért, mert az egyes, itt-ott elejtett megjegyzésekből úgy veszem észre, hogy többen félreértették az erre vonatkozó elgondolásomat.

Ugyanis az aggodalmaskodók nem helyesen fogva fel indítványomat, úgy értelmezik, mintha én a Szentírás Újszövetségi részének egész szövegét, tehát az első sortól az utolsóig óhajtanám ellátni magyarázatokkal, ami szerintök nemcsak hosszadalmas és felette nagy munka lenne, de egyben oly mértékben drágítaná meg az egyes példányoknak beszerzési árát, hogy a szegényebb néposztály részéről alig volna megszerezhető. Továbbá, amennyiben a Szentirást különbözőképen magyarázzák, ennélfogva majdnem leküzdhetetlen akadályokba ütköznék annak megvalósítása.

Ezek és ehhez hasonló aggályokat hallva, szükségesnek látom abbeli nézetemnek kifejezést adni, miszerint a fenti kétségeskedésekkel szöges ellentétben, akként vélem ezt a nagy horderejű kérdést megoldani, hogy az Újszövetségnek csak azokat a részeit, illetve verseit látnók el magyarázatokkal, melyek rávilágítanak vallásunk lényegére, melyekből visszatükröződik annak magasztos volta, önzetlensége, mellyel egyedül áll az összes vallások között s miután ezeket a részeket csak egyféleképen lehet magyarázni, elesik a fenti aggodalom.

Ezekre a részekre az olvasó figyelmét éppen a kísérő magyarázatokkal óhajtanám felhívni, hogy ezek útbaigazítása mellett gondolkodásra és elmelyedésre késztessük — — — mert habár a hit Isten ajándéka, de azért hallásból is fakad, ha azt igazi elmélyedés követi, — — — hogy így megismerve a saját vallását, meggyőződéses, öntudatos kálvinistát nevelhessünk belőle, mert csak az ilyen hívőkben telhetik öröme a mi mennyei Atyánknak.

A mi kötelességünk a hívek lelkébe a hitet plántálgatni, öntözgetni, a növekedést megadja a jóságos Isten, az Ő tetszése szerint!

A magyarázatos Bibliának a kiadását egy elodázhatatlan életszükségnek tartom, mert a vallási és egyházi életünk ellanyhulásának, a belső ember elnémulásának legfőbb okát abban látom, hogy a legtöbb hívőnk nem meggyőződésből, de csak azért kálvinista, mert véletlenül kálvinistának keresztelték meg, tehát a kálvinistasága csak megszokáson alapszik, mert nem ismeri a Szentírást s így a hite nem az isteni kijelentések mélyreható gyökereiből szívja életnedvét. Ilyen hittel pedig Isten dicsőségét szolgálni nem lehet!

Ha pedig azt akarjuk, hogy a nagy költséggel és talán egész anyagi erőnk latbavetésével kiadandó magyarázatos Újszövetség példányainak a kelendőségét is biztosítsuk — — — habár nem is ez a főcél, de tekintettel szegénységünkre, ezt a szempontot sem szabad figyelmen kívül hagynunk — — — és hogy nemescélú munkánknak maradandó és Isten előtt is kedves, jó illata legyen, minden konfirmálandó, vagy ami még sokkal helyesebb lenne, minden beiratkozó tankötelesnél kötelezővé kell tennünk annak megszerzését és végül, hogy ne csak beszereztessék, de aztán használva is legyen, a legszigorúbban el kell rendelnünk, hogy úgy a népiskoláinkban, valamint a felsőbb iskoláinkban is a tanítás megkezdése előtt, vagy talán még inkább utána, a tanár vagy a tanító naponta olvastasson fel egy részt azzal a tanulóval, akit a jó magaviseletéért vagy szorgalmáért megjutalmazásra méltónak ítél, hogy ezáltal a felolvasás a gyermek előtt ne unalmas kötelességnek tünjék fel, de az Isten színe előtti megjutalmazásnak, hogy maradandóbban hatoljon be fogékony lelkébe az Ige tanítása.

Azzal, ha a tankötelesseknél kötelezővé tesszük a magyarázatos Újszövetségnek a megszerzését, úgy elérjük anyaszentegyházunkra nézve azt a felmérhetetlen értéket, hogy minden kálvinista család asztalára odakerül a Biblia és ismerve népünk mentalitását, biztosra veszem, hogy a hosszú téli estékben és csendes vasárnapi délutánokon, úgy, amint az külföldi testvéreinknél is megvan, olvasni is fogja és az eddigi egyedüli olvasmányát, a kalendáriumot, szívesen fogja ezzel felcserélni.

Szerény nézetem szerint *nem szabad* elodáznunk a magyarázatos Újszövetségnek a kiadását: „Mert ez jó és kedves dolog a mi megtartó Istenünk előtt, aki azi akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson".

A Kálvineumok érdekében.

Nagyszívű férfiak odaadó buzgólkodásából, áldozatos lelkek segítő szeretetéből, mindenek felett pedig jó Istenünk áldó és megsegítő kegyelméből áll immár az a három nagyszerű intézmény, amelyek mindenike a „Kálvineum" nevet viseli. A Fiú-Kálvineum Hajdúböszörményben, a Leány-Kálvineum Nyiregyházán és a Főiskolás Kálvineum Budapesten egyaránt hirdeti az Istenben vetett rendületlen hit csodatevő erejét és minden jók elismerésére és hálájára méltóan teljesíti magasztos humanitarius és kultúr-feladatát. Árváink ez intézetekben meleg otthont, szülei gondviselést találnak és haza, egyház és társadalom hasznos tagjaivá neveltetnek. Öröm még rágondolni is a végzett munka eddigi sikerére és hálával telik el a

szivünk Isten iránt, aki mindeddig megsegített bennünket.

Az intézmények tehát már állanak és szolgálják hivatásukat, azonban jövendő sorsuk még nincs biztosítva. A fejlesztésükkel és az új adósságok kamataival folyton emelkedő kiadások teljesítésére nincs fedezet. Már pedig ha azt akarjuk, hogy e nemes munkát végző intézmények hivatásuknak megfelelhessenek, az e célra szolgáló fedezetről mulhatatlanúl gondoskodnunk kell. A miskolci ORLE gyűlés 17. számú határozatában több olyan fedezeti forrásra mutatott rá, amely a fokozódó szükségletek kielégítésére s a Kálvineumok jövőjének a biztosítására alkalmasnak látszik. Én ezek közül most csak egyre kívánom ráirányítani a figyelmet, arra, amely a cél elérésére a leghatályosabbnak igérkezik. Ez pedig nem más, mint a Kálvineum Védő-Szövetség megalakitása.

Az elgondolás az, hogy minden gyülekezetben minden százból négy lelket kellene megnyerni a Védő-Szövetségbe való belépésre. Az ezzel járó anyagi tehervállalás nem volna sok Minden egyes tag fizetne évenként egy pengőt. Ha 50.000 ilyen jótét-lélek akad, a Kálvineumok sorsa biztosítva van.

A Kálvineumok igazgató-tanácsának elnöksége december elsején négy diakonust indít útnak azzal a megbizással, hogy a Kálvineum Védő-Szövetségbe tagokat gyűjtsenek. Lelkésztestvéreim! Hivatásunknál is, elsősorban való érdekeltségünknél fogva is reánk vár a feladat, hogy ezeknek a küldötteknek az útját gyülekezetünkben megegyengessük, a Védő-Szövetség gondolatát hiveink körében népszerüsítsük, annak a céljáit megismertessük és a lelkeket a Védő-Szövetségbe való belépésre készségesekké tenni igyekezzünk. Kérlek azért titeket lelkésztestvéreim, karoljátok fel az ügy fontosságához méltó buzgósággal e nagy ügyet. Legyetek annak egyen egyen lelkes szószólóivá. Ne sajnáljátok a lelkek felvilágosításával és megnyerésével járó fáradságot. Keressetek megfelelő módot és alkalmat arra, hogy a felvilágosítás és megnyerés munkáját mennél nagyobb sikerrel elvégezhessétek. Hogy ha gyülekezetekben a kiküldött diakonus megjelenik, nyitott ajtókra, nyilt szivekre, megértő és áldozatos lelkekre találjon És ahová útmutatástok nyomán bekopogtat, ne kelljen onnan csalódott szívvel és üres válasszal távoznia. Ne feledjétek, hogy Kálvineumaink sorsa nagy részben ez akció sikerétől függ.

Istennek Szent Lelke indítson fel mindnyájunkat az útegyengetés munkájára! Istennek Szent Lelke tegye készekké hiveink lelkét az árvák ügyének áldozatos felkarolására! *Sütő Kálmán.*

„A parasztokért."

Ilyen cimen értekezik a „Református Figyelő" 50-ik számában Józan László. Helyesen állapítja meg ennek a társadalmi osztálynak mostani nehéz helyzetét, mikor a termény ára alacsony, az adó sok. A parasztokat sújtja a közmunka, forspont. Nekik nincs kedvezményök vasúton, nem jár olcsó orvos, nincs kedvezményes patika. A munkásnak ellenben megvan bizonyos heti keresete, melyet nem terhel meg adó, a középosztály is elég magas összegig mentes a jövedelmi adótól, az uradalmi cselédség nem fizet adót. Méltán fáidalmasan állapítja meg, hogy nálunk a gazdák tartják el az egyházat, a róm. kath.-oknál a kegyúr.

Ez mind igaz, csak azt nem tudjuk megérteni, hogy miért hívja ő ezt a társadalmi osztályt parasztnak.

Abból indul ki, hogy egy vezető emberünk, t. i. Ravasz László azt mondotta, hogy: „A magyar református egyház a kisgazda társadalommal szemben feladatát nagyszerüen megoldotta." És mégis a kisgazda szó helyett igen sokszor a paraszt szót teszi. Pedig 1848 óta nincs ilyen társadalmi osztály. Van napszámos, földmives, vagy kisgazda, iparos, kereskedő, stb. Nekünk egy tanárunk a sárospataki főgimnáziumban azt tanitotta, hogy paraszt a durva ember, az pedig mindenféle társadalmi osztályban van. Annál inkább csodálkozom, hogy Józan L. ezt a paraszt szót emlegeti, holott ő falusi ember ; városi emberen nem csodálkoznám annyira, holott fentnevezett városi vezető emberünk a kisgazda szót használja. Nekünk pedig tartózkodni kell a paraszt szó kifejezéstől, mivel most már nincs ilyen társadalmi osztály, de azután kisgazdáinknak nagyon fáj, ha őt parasztoknak hívjuk, annyival is inkább, mivel a református egyháznak a kisgazda társadalom az erőssége.

Most már ahhoz a megállapításhoz, hogy a róm. kath.-nak ott nem kell egyházi adót fizetni, mert fizeti a kegyúr, hát ez bizony fájhat a református hiveknek, de mit szóljunk ahhoz, ahol az állam a kegyúr, ahol a róm. kath. egyházat ellátja az állam minden földi jóval, mint itt a mi vidékünkön Tokajban, Tarcalon, a híveknek semmit sem kell fizetni, a reformátusok pedig roskadoznak a teher alatt. A magyar államnak saját érdeke lenne az, hogy ezen segítsen, mert ez roppant elkeseredést szül a reformátusoknál és ez nem válik hasznára a református egyháznak, de a magyar államnak sem. *Batta János.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

In hoc signo...

Nem vészharangot kongatok, de ezen cikkem legyen magyar református testvéreim öntudatát, lelkiismeretét és áldozatos munkásságát ébresztő, tettrekésztető újévi harangszó, melynek zúgása töltsön be az új év egész folyamán minden magyar kálvinista szívet, elmét és lelket!

* * *

A Magyar Kálvin Szövetség országos szervezkedési folyamata abban a mederben, melyben négy év előtt megindult, egy hatalmas folyam lassú, de méltóságteljes és biztos erejével halad előre a megvalósulás útján. Nem volna jó s ezért nem is akarjuk, hogy ez útjába álló természetes

akadályokon erőszakkal próbáljon áttörni, mert ha az akadály erősebb volna, megtörné a folyam erejét s az kicsapna a mederből; ha pedig erőszakkal törné át az akadályt, a rohanó ár partokat szaggathatna: mindkét esetben drága értékeket pusztítana el s nagy kálvinista, de egyben nagy nemzeti célok megvalósításáért folytatandó küzdelmek sikerét tenné kétségessé.

A Magyar Kálvin Szövetség azon nagyszabású — a magyar kálvinizmus életében, szerény nézetem szerint — forduló pontot képező és korszakot alkotó terve és célja érdekében, hogy *egyetemes ref. egyházunk szolgálatára* megteremtse a magyar reformátusság egységes egyháztársadalmi szervezetét, nem is alkalmazhat semmiféle más eszközt, mint a lelkeknek felébresztését, meggyőzését és megnyerését, építő és alkotó munkára való kialakítását. Ez pedig a mai khaotikus időben midőn a felzaklatott lélek igen nehezen tudja megtalálni a biztos iránycsillagot, igen lassú és nehéz munka, mely mindenekfelett a cél elérésének szükségességébe vetett törhetlen *hitet;* csüggedést nem ismerő *kitartást* és minden akadályt legyőző, igazi kálvinista *akaratot* tételez fel.

A Magyar Kálvin Szövetség vezetőségében ezen feltételek megvannak s ezek birtokában olyan munkát végez, mely a Kálvin Szövetség feltétlen szükségességét, tekintélyét, sulyát minden fórum előtt elismerésre készteti. Mindinkább kibontakozik a kálvinista közvéleményben a Magyar Kálvin Szövetség lelkeket egyesítő, hitépítő, ellentéteket ellensúlyozó és kiegyenlítő ereje s mindinkább áthatja a kálvinista öntudatot az az érzés, az a vágy, hogy a magyar reformátusságnak egyetlen országos egyháztársadalmi szervezete lehetséges, mely egy mindent átfogó és mindent magábanfoglaló Kálvini nagy gondolatot, egy krisztusi szent örökséget, egyetemes ref. egyházunk nagy gondolatát képviseli: a Magyar Kálvin Szövetség, melyben minden kálvinista testvér megtalálja a maga helyét, munka- és szolgálatkörét.

Ezért a nagy gondolatért, ezért a nagy célért meg kell szüntetni minden kicsinyes akadékoskodást, mely a Kálvin Szövetség kifejlődésének útjába állhat s a nagy cél érdekében ne legyen nagy áldozat lemondani anyagi vagy személyi tekintetekről sem.

Meggyőződésem, hogy egyetemes egyházunk s egyháztársadalmunk sorsa, jövője igen szorosan össze van kapcsolva a Magyar Kálvin Szövetség sorsával, jövőjével s *ezért* szentelem erőm javát a Kálvin Szövetség országos megszervezésere törhetlen *hittel, kitartással* és *akarattal,* de bizakodó reménységgel is.

De meg vagyok győződve arról is, hogy eljön az idő — talán nem is oly sokára — midőn azok, kik bármilyen oknál fogva nem vesznek részt a Kálvin Szövetség kiépítésének nagy munkájában, szégyenleni fogják távolmaradásukat s az egyetemes egyházunkkal szemben elkövetett bűneik terhe fogja nyomni lelküket.

Az új év küszöbén azért szeretettel kérem kálvinista testvéreimet: kövessék a Krisztus zászlóját s támogassanak hittel, kitartással, kálvinista akarattal a Magyar Kálvin Szövetség megszervezésében.

A siker biztos reményével küldöm újévi üdvözletemet.

vitéz Sáfrán Géza
ny. altábornagy,
a Kálvin Szövetség orsz. szerv. b. elnöke.

IRODALOM.

* **Temetési beszédek.** Harminc lelkipásztor közreműködésével szerkesztette és kiadta: *Incze Gábor.* Budapest. 1929 63 l.

A szerkesztő kétségtelenül hasznos ideát vált mindinkább valóra, midőn rendkívüli istentiszteleti alkalmakra, — a keresztelési beszédek után most temetésieket — egy egy sikerült beszédsorozatot ad lelkipásztoraink kezébe. Amint egyfelől meggyőződésünk az, hogy káros törekvés lenne pusztán *csak* tehermentesítés, kényelemiegyezgetés céljából beszédköteteket adni az egyéni, mindig alkalomszerű, önálló, *prófétai* igehirdetéstől meglehetősen elszokott, illetve erre eléggé rá nem szokott lelkészeinknek, másfelől azt is valljuk, hogy nagy szükség van tartalmi és formai tekintetben *mintákul* szolgáló gyűjteményekre. Ez utóbbi szempontból tekintjük nyereségnek ezt az izlésesen kiállított. 30 temetési beszédet tartalmazó kis kötetet.

Ám ép e szempontból nem hallgathatjuk el, hogy tartalmi tekintetben e beszédek egyikénélmásikánál szinvonal tekintetében elég nagy „közbevetetések" is vannak, s nem fedi mindenik az „Előszóban" oly helyesen és találóan lefektetett elveket. Ujból kifejezésre juttatjuk azt az óhajtásunkat is, hogy jó lett volna, ha mindenik beszédhez járult volna egy egy imádság is.

Hasznosnak tartanók, ha szerkesztő a jövőben esetleg még kiadandó gyűjteményeiben méltányolná ezt a kivánságot, amit a terjedelem arányositásával nem volna nehéz megvalósítani.

Kerületünk igehirdetői Felméry Albert, Forgács Gyula, Nádházy Bertalan, Gyülvészi István egy-egy sikerült beszédével vannak képviselve. Csak helyeselhetjük, hogy a megszállt területek lelkipásztorai is helyet kaptak a szerzők között.

A kötetet szivesen ajánljuk minden lelkésztestvérünk figyelmébe. Ára 3 P. Megrendelhető a szerkesztőnél Budapest, Margit-körút 54. sz.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A *cigándi* gyülekezetből tudósítónk azokról az ünnepélyességekről számol be, amelyek jótékonyan illeszkedtek bele az adventi zárónapok és a karácsonyi ünnepi hangulatok keretébe.

Nagy Dezső kántortanító gondos rendezése mellett szép sikerrel ment végbe az énekkar második műsoros estélye. Janka Károly lelkész prológja, a férfikar és vegyeskar hatalmas énekszámai, Bagócsy Lajos s. lelkész szíveket lágyító felolvasása, a jól készült ifjak és leányok szavalatai, egy alkalmi egyfelvonásos darab pompás összjátéka, ifj. Janka Károly orvostanhallgató megrázó

szavalata sok nemes műélvezetet nyújtottak az iskolát betöltő közönségnek.

A gyülekezeti tagok adományaiból karácsony első napjának délutánján állított karácsonyfa s alatta és rajta a szegény iskolások számára a gyülekezet szeretetadománya a mennyei szeretetnek egy meleg sugarát hozta le az iskola termébe, mely elégtelennek bizonyult a résztvevők és érdeklődők befogadására. Egyszerűségében is megható és könnyeket fakasztó volt az ünnepély. Közének után a gyülekezeti lelkész alkalmi imája és bibliamagyarázata vezette be ünnepélyt. A feldiszített karácsonyfát körülálló gyermekkar énekét meghatottan hallgatta a közönség. *Kántor Mihály* ig.-tanító intézett erős vallásossággal és hazafias érzéssel lángoló beszédet az iskolás-gyermekekhez. Az ifjúsági egyesület és leánykör tagjai, iskolásgyermekek szavalatai után és közben történt meg a szeretetadományok kiosztása. 26 iskolás gyermekhez és 2 felnőtthöz jutott el ily módon a gyülekezet karácsonyi ajándéka az Úr Jézés nevében. Mintegy 2 órai szünettel az ifjúsági egyesület és leánykör ugyancsak az ünnep első napján rendezte meg gazdag műsorral a tervezett szeretetvendégséget, amelyen másfelekezetűek is szép számmal jelentek meg. Gyülekezeti ének után az ifjúsági elnök áhitatosan imádkozott, a leánykör egy tagja bibliát olvasott, amelyhez egy ifjú fűzött magyarázatot. Két ifjú saját szerzeményű versét szavalta. Egyikben a honfibúból kikelő reménység csillan meg, mint nemes ér, a kemény kőzetben, a másikban az italos virrasztások és halotti torok felett megsuhogtatott ostor csattant el keményen. Sok lelkes szavalat, ártatlan tréfák fűszerezték az estét. A termet zsúfolásig betöltő közönséget az ifjuk is, a leányok is szép énekszámaikkal gyönyörködtették. Az ifjak szolgálták fel a teát, a leányok a hozzávaló süteményt. Közének és egy ifjú szép, rövid imája zárta be az estét.

Erdőbénye. Az erdőbényei Ifj. Egyesületek dec. 22 én rendezték az idei első szeretetvendégségüket, amelyen mintegy 300 an vettek részt. A felejthetetlen este, amelyre a tea melletti süteményt maguk a hívek adták, majdnem éjfélig tartó gazdag műsorral építette a lelkeket.

Makó Dezső lelkész imáján, beszédén és a kántortanító által vezetett Énekkar közreműködésén kívül minden számot — szavalat, szóló ének, színdarab, konferálás — az ifjak és leányok adtak, akik e téren is bizonyságot szolgáltattak életrevalóságukról.

A szeretetvendégség pedig éppen azért rendeztetett, hogy egyesületi életükkel belekapcsolódjanak a társadalmi és egyházépítő munkákba, amelyekre a mutattak alapján — az estély jövedelméből segélyezték a szegényeket, adakoztak Isten dicsőségére, juttattak az Énekkarnak és Kovács Péter földm. titkárnak stb — áldozatos szívvel vállalkoznak. — „Mi a haszna, atyámfiai, ha valaki azt mondja, hogy hite van, cselekedetei pedig nincsenek?“

Hirek Tiszalúcról. Meghatő ünnepélyben volt része a tiszaluci gyülekezetnek december 22-én. Ekkor volt a karácsonyfa ünnepély a nagy iskolában. Az iskola közepén ott állott a gyönyörüen feldiszitett karácsonyfa s körülötte a sok szeretetadomány. Az ünnepély énekléssel kezdődött, majd Sütő Kálmán lelkész mondott megható beszédet. Ezután egy árva fiucska szavalt s annyira átérezte a költeményt, hogy sirva fakadt. E jelenet oly megható volt, hogy szem nem maradt szárazon. A szeretet ajándékokat Takács László kántortanitó osztotta ki. 28 iskolásgyermek s 8 özvegy öreg asszony részesült az ajándékból. 225 pengő értékü ruhanemüt és lábbelit osztottak ki. Egy árva leányka szavalata után egy kis fiu megköszönte mindnyájuk nevében az ajándékokat. Az ünnepélyt imádság és a gyülekezet éneke zárta be. Az ajándékokat a ref. nőegylet és ifjusági egyesület s a helybeli urasszonyok adták felekezeti különbség nélkül. A tiszaluci ref. nőegylet még csak 2 éves s az ifjusági egyesület még csak 1 éves s munkásságának már is ilyen szép eredményét tudta felmutatni. — Karácsony első napján este pedig mükedvelői előadás volt a nagy iskolában. Sélley Győző tanitó igen szép karácsonyi tárgyu gyermekszinmüvet adatott elő meglepő sikkerrel. Takács László tanitó vezetése mellett a női énekkar két számmal szerepelt mindenek tetszésére. Az alkalmi szavalatok csak növelték a szép estély sikerét. — A tiszaluci presbiterium elhatározta a 4-ik tanitói állás megszervezését. A 3-ik és 4-ik tanitói lakot és iskolát egyidejüleg akarja felépiteni emeletre. A feltétel természetesen az épitési államsegély elnyerése, melyért a folyamodás már bennt van a miniszteriumban. — A „Magyar Presbiter“ c. lap megjelenését a tiszaluci presbiterium nagy megértéssel fogadta. Az előfizetési dijak már jórészt be is folytak. Vasárnapi iskolázás ismétlősök vallásoktatása, vallásos estélyek tartása, ifjusági és nőegyleti munka ismeretterjesztő előadások tartása folyamatban van. *A Kálvineum* javára tartandó mükedvelői előadás előkészités alatt áll. A Kálvineumok védőszövetségébe taggyüjtés céljából az érkező diakonissza munkájának megkönnyitésére az utegyengető lépések megtétettek.

Bodrogolaszi október 31-ike óta folytatja elevenebben a téli gyülekezeti munkát. Örömnapja volt a gyülekezetnek nov. 3-ika, amikor a sárospataki főiskola 72 növendéke tett látogatást Elekes Imre gimn. igazgató vezetése alatt a gyülekezetben és tartott felemelő hatású ünnepélyt a templomban. Dec. 19 én a bényei lelkészi kör tartotta meg szokásos évi ünnepélyét. Ezen az igét hirdette Nagy Sándor Béla vámosi lelkész, szabad-előadást tartott Győry Kálmán horvátii lelkész, bezáró imát és áldást mondott Halmy Miklós helybeli lelkész. A vallásos esiélyek közreműködői közé bevonatnak a gyülekezeti tagok is énekkel és szavalatokkal.

Karácsonyi segély munka Sajószentpéteren. A sajószentpéteri egyház december 8-án az Iparoskör helyiségében szép sikerű szinielőadást rendezett szegény gyermekek karácsonyi felsegélyezésére. Három egyfelvonásos színdarabot adtak elő az iskolásgyermekek: Csite Károly: Melyiket a kilenc közül, Fekete Ilona: A jóslat s Palkovics Irma: Jézuskavárás cimü darabokat. A fehér és ezüstszinben pompázó Jézuska ruha, Hungária arany-

koronás királynői ruhája, a törpék élénk tarka öltözete, övig érő fehér szakálla, a fehér angyal szárnyak élvezetesen gazdaggá és felejthetetlenül látványossá tették a különben is élénk díszletekkel felékesített színpadot. Az élőkép bemutatása közben pedig még fokozta és gazdagította a nagy számban összegyűlt közönség pompás élvezetét. A darabokat Nagy Albert tanító tanította be az iskolásnövendékekkel. — E színielőadáson kivül teaesték is tartattak a sajószentpéteri gyülekezet ben ugyancsak a szegény gyermekek karácsonyi felsegélyezésére.

KONFERENCIÁK.

— **A budapesti januári konferenciát,** mint minden évben, úgy most is megtartja a Budapesti Ref. Theol. Akadémia tanári kara. Ugyanebben az időben lesz, de külön programmal a református papnék és vallástanárok országos konferenciája is. A konferencia ideje 1930 január 14—15—16. Előadókul felkérettek dr. Ravasz László püspök. Imre Sándor egyet. tanár. dr. Vasady Béla, dr. Csekey Sándor, dr. Victor János theol. tanárok. Veress Jenő és dr. Máthé Elek theol. m. tanárok, dr. Nagy Sándor püspöki titkár, Berkes József és Ruzsás Lajos lelkészek. A tervezett előadások címei a következők: „A jelenkori protestáns theologia általános helyzete", „A hitetlenség lélektana és dogmatikája", „Mit köszönhetünk a magyar puritánoknak?", „Pszichoanalizis és lelkipásztori gyakorlat", „A lelkipásztor embernevelő művészete", „Hogyan nyuljon a lelkiqásztor az ótestamentumhoz?", „Egyházunk és a gazdasági krizis", „Az újszövetségi tudományok és a lelkipásztor", „Az elszakított területek magyar református egyházainak helyzete". A reggeli bevezető és esti befejező áhitatok tartására Pálóczi Czinke István püspök, Vincze Elek esperes, továbbá Szalóczy Pál, Marjay Géza és Ólé Sándor lelkészek kérettek fel. A konferenciára a magyar államvasutak félárú vasúti jegy váltására jogosító igazolványt adtak. Jelentkezni lehet január 8 ig a budapesti ref. theol. akadémia Igazgatóságánál. Az összes előadásokra zsóló konferenciai jegy ára 2 P.

— **A Református Lelkésznék Orsz. Szövetsége** Budapesten 1930. január 14, 15, 16 napjain IX. Ráday utca 28. szám alatt közgyülést és konferenciát tart. A sokat igérő tárgysorozatból ide iktatjuk a következőket: Az első napon, január 14-én rendes közgyülés, melyet d. e. 9 órai kezdettel a lelkészekkel közös urvacsorai istentisztelet vezet be. A közgyülés pontjai: közének, imádság és bibliaolvasás: tartja Halka Sándorné, elnöki megnyitó, titkári jelentés, kerületi jelentés, pénztári jelentés, gyorssegély-alap jelentés, szerkesztői jelentés, felmentvények megadása, tisztikar választás, 1930-as költségvetés előterjesztése, javaslatok, zárószó, imádság. A következő két nap a konferencia tárgysorozatát öleli fel. 15-én fél 10 órakor közének, imádság és bibliaolvasás Czeglédy Sándornétól, csoportos bibliakörök a „Talentumok" példázata alapján, dr. Vass Vince enyingi lelkész előadása: „A református világnézet főbb alapelvei"-ről. Kovács Lajosné: „A hitébresztés alkalmai" ról beszél. 16-án bibliát olvas s imádkozik Sipos Józsefné. Bibliakörök thémaköre a „Tékozló fiú" példázata. „A református erkölcsiség sajátságairól" dr. Hegyaljai Kiss Géza tart előadást, „A reformátusság szociális feladatait" pedig dr. Enyedi Andorné (Miskolc) ismerteti. Közgyülés után, jan. 14-én tea- és irodalmi estély lesz, műsormegváltás 1 P-ért kötelező a Ref. Lelkésznék gyorssegély-alapja javára. A konferencia részvételi díja 2 P. A konferencián való részvételre ezúton is felhivjuk az érdeklődők figyelmét.

Előfizetési felhívás.

*Lapunk 52-ik száma után előfizetési felhivást bocsátunk ki az uj évfolyamra, az 1930 ik évre. **A Sárospataki Református Lapok** uj cime alatt is — ismeretes, hogy közvetlen folytatása az 1881-ben megindult **Sárospataki Lapoknak**, — megérte a 25-ik évet, a negyed századot.*

Bizonyság ez arra, hogy közszükséglet hivta életre és közszükséglet tartja fenn. Tiszáninneni egyházkerületünk élete és életereje tükröződik benne. Ha nem volna meg, mindent el kellene követnünk, hogy legyen egy ilyen organumunk. Mi mindenképen a fejlesztésére, szinvonalának fenntartására, sőt emelésére törekszünk.

A mult évben azt kértük, hogy kisebb gyülekezeteinkben 3—4, nagyobb gyülekezeteinkben 10, 15 példányban rendeljék meg lapunkat. Azért kértük ezt, mert egyházkerületünkből ennyi előfizetőre volna szükségünk, hogy kiadásainkat, amely egy szerény összeg leszámitásával a lap nyomdai és postai költségeire megy, fedezni tudjuk.

Kérésünk azonban a mult éven nem talált meghallgattatásra.

Azért megismételjük a kérést. Akiknek szivükön fekszik egyházkerületünk e lapjának ügye, legyenek olyan jók és fejtsenek ki mellette annyi propagandát, hogy gyülekezeteinkken a jelzett számu előfizetők meglegyenek.

Mindjárt jobb papiron jelenünk meg, állandóan 8 oldalt adhatunk hetenként és egyöntetübb lesz a szerkesztésünk, mint most váltogatva hetenkint a 8, illetve 4 oldalon való megjelenéssel.

Hisszük, hogy a gyülekezeti munka végzésének is alkalmasabb segitői leszünk, mint eddig voltunk.

Ismét irjuk, hogy nem képzelünk szinvonalas gyülekezeti munkát, egyházmegyei és egyházkerületi intenziv életet, ha az illetékesek éppen a szellemi élet ilyen organuma által be nem kapcsolódnak egyházunk vérkeringésébe.

*A **Kálvin-Szövetség** ügyét is szeretnénk, ha nagyobb tér állana rendelkezésünkre, ugy szolgálni, hogy egyházkerületünkben mindenütt a miskolcihoz hasonló eredmények lennének. Különösen lelkésztestvéreinket kérjük előfizetőink számának növelésére.*

*Amig előfizetőink száma nagyobb nem lesz, előfizetésünk dija a régi marad, **azaz***

gyülekezeteknek évi ... ... 14 P
Kálvin-Szövetségi tagoknak évi 7 P

Felhivásunknak megszivlelését kérve, olvasóinknak, munkatársainknak és előfizetőinknek Istentől kegyelmesen megáldott uj évet kiván

A Szerkesztőség.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** Szilágyi Géza csobaji lelkész, életének 68-ik, lelkipásztorkodásának 32-ik évében december hó 8-án rövid szenvedés után elhunyt. Temetése december hó 10-én volt Csobajon nagy részvét mellett. A templomban Batta János bodrogkeresztúri lelkész imádkozott, Kiss Ernő esperes hirdette az igét, az énekkar szép gyászdalokat énekelt. A temetőben a búcsúbeszédet Éles István tarcali lelkész tartotta, majd utána a jelenlevő lelkészek tartottak 1 vagy 2 perces beszédet, e beszédek sorát Kiss Ernő esperes zárta be. A megboldogultban Osváth József tállyai lelkész apósát gyászolja. A B. F. R. A.

— **Ujévi üdvözlések.** A főiskola tanári kara nevében dr. Mátyás Ernő közigazgató levélben meleg hangon üdvözölte a főiskolai főgondnokságot, dr. Révész Kálmán püspök, Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok, Janka Károly főiskolai lelkészi és Farkasfalvi Farkas Géza világi gondnok urakat, akik az üdvözlésre a tanári kart mélyen lekötelező szivességü szavakkal válaszoltak. A főiskolai tanári kar pedig a kartársi együttérzés szellemének ápolására dr. Mátyás Ernő főiskolai közigazgató előtt tisztelgett a tanítóképzőintézeti tanártestülettel együtt. Az ünnepi érzéseket Elekes Imre gimn. és Kovács Dezső tanítóképzőintézeti igazgató tolmácsolták. Elekes Imre beszédében a főiskola sok aktuális problémáját megérintette.

— **Bernáth Aladár** alispán, főiskolai igazgató-tanácsos megboldogult felesége: néhai *Bernáth Aladárné szül. Meczner Sarolta* emlékére főiskolánknál tett alapítványa növelésére újabb 5.000,000 K (400 P) névértékü államadóssági kötvényt küldött főiskolánk igazgatóságához, amely összeggel a tett alapítványt véglegesen kiegészítve 2000 P-re emelte fel. Nemes lelkü igazgató-tanácsosunknak ezért az újabb becses adományáért ezúton is hálás köszönetet mond a *főiskola igazgatósága.*

— **Tanácsbiró választás.** A felsőborsodi egyházmegyében üresedésben volt világi tanácsbirói tisztségre a presbytériumok csaknem egyhangú szavazatával *Bárczay* László kir. kamarás, borsodi földbirtokos választatott meg. Szívből üdvözöljük őt, mint anyaszentegyházunk hű fiát, aki — mint világi tanácsbiró — most már másodízben áll szolgálatára egyházmegyéjének.

— **Karácsonyfaünnepély és ifjúsági színielőadás Sajószentpéteren.** Gazdagon megrakott karácsonyfa alatt ülte meg a szeretet ünnepét a sajószentpéteri gyülekezet december 22-én. Gyülekezeti ének után imádkozott és predikált *Szigethy Ferenc*, aktuális karácsonyi meséket olvastak *Bencs Lajos* segédlelkész és *Nagy Zoltán* tanító. Azután következett a karácsonyi csomagok: ruhák, cipők kiosztása. 75 gyermek részesült szeretetajándékban, 750 pengő értékben, melyet az egyház vezetősége gyüjtött. — Karácsony másodnapján a Süt a nap cimü színdarabot adta elő a felnőtt ifjúság, pótlólag a szegény gyermekek felsegélyezésére nagy erkölcsi és anyagi sikerrel Bencs Lajos segédlelkész rendezésében.

— **Keresem** azt a lelkésztársat, aki a miskolci ORLE gyülésen velem egy idegen apácarend beköltöztetését közölte. Irja meg mielőbb a cimét. Debrecen, 1929. dec. 22. *Kiss Ferenc.*

— **Papnék konferenciája Felsőborsodban.** Kedves órákat töltöttek el együtt a felsőborsodi egyházmegye papnéi s a begyült érdeklődők az első egyházmegyei papné konferencián, dec. 18-án délelőtt. Az értekezlet Miskolcon folyt le a leánygimnázium egyik tantermében, esperes urunk felesége, *Elek* Józsefné és *Szentmártoni* Dánielné papi főjegyzőné kettős elnöklete alatt. Szivből fakadó buzgó éneklés után Szentmártoni Dániel egyházmegyei főjegyző emelte a lelkeket bensőséges imában az egek Urához és megnyitotta néhány meleg szóval a konferenciát. Nagy lelki örömmel hallgatták meg a résztvevők a két illusztris elnöknő tájékoztató és iránytjelölő előadását, melyeknek végeztével dr. Komjáthy Aladárné ózdi lelkészné értekezett szépen sikerült, kedves és a témával kapcsolatos részletkérdésekre is kiterjeszkedő dolgozatában e cimen: „A papné, mint élettárs“ Majd ennek folytatásaként Gyülvészi Istvánné edelényi lelkészné előadása hangzott el „A papné, mint munkatárs“ cimen, ügyesen megjelölve az egyes munkaágakat és lehetőségeket, melyeken a lelkészné férjének értékes segitséget jelenthet a belmisszióban is. Az előadásokhoz több hozzászólás füződött közöttük Elek József esperes uré, valamint Szentmártoni Dániel főjegyzőé. A tanácskozások eredményeképen a konferencia kimondotta, hógy a felsőborsodi papnék szövetsége egyetemlegesen belép az Országos Papné Szövetségbe. a tagságot minden kebelbel papnéra kötelezőleg kiterjeszti s az esperes urat az évi tagsági dijak beszedésére felkéri. A beszedést az egyházlátogatók fogják elintézni, remélve, hogy a szövetségbe még be nem iratkozott papnék is örömmel fognak beiratkozni s a beiratkozással egyidejüleg a papnék lapjának olvasói közé belépni. Az értekezlet tagjai ezután aktuális tennivalókat beszéltek meg együtt s a tanácskozások befejezésével Gyülvészi István edelényi lelkész imádsága rekesztette be a gyülést. A jelenvoltak pedig azzal a boldog reménnyel távoztak el, hogy ez a kicsiny kezdet meg fog áldatni a ssiveket mozgató és sziveket ujitó Szentlélek Istentől.

— **Templom- és harangszentelés.** Lélekemelő ünnepe volt nov. 17-én a borsodszakácsi cgyháznak, renovált templomának és uj harangjának felszentelése. Az uj harangot *Kun* Miklós, karácsondi földbirtokos, az egyház volt főgondnoka ajándékozta. „Aki pedig magot ád a magvetőnek és kenyeret eleségül, ád és megsokasitja a ti vetéseteket és megnöveli a ti igazságtoknak gyümölcsét.“

(Kor. II. 9., 10.) A templomot maga a kis — alig 130 lelket számláló gyülekezet, tisztán a maga erejéből renováltatta közel 4000 P költséggel. Az áldozatos lelkek tehát még élnek! — A harang fölött ifj. *Kőrössy* István boldvai lelkész mondott lelkekhez szóló imádságot; ő osztott urvacsorát is. Az ünnepi beszédet *Gyülvészi* István edelenyi lelkész tartotta. *Zeley* László helybeli lelkész a templomrenoválás történetét olvasta fel. „A jótéteményben pedig meg ne restüljünk, mert a maga idejében aratunk, ha el nem lankadunk." (Gal. 6. 9.)

— **Bánhorváton** dec. 11-én a bánvölgyi járás Kálvin Szövetsége értekezletet tartott. Imádkozott Bodnár László dédesi lelkész, predikált Demes Péter miskolci vallástanár Ef. V. 31—32. alapján. Az értekezletet megnyitotta Szilágyi Miklós diszelnök. A megjelentek üdvözlése keretében Lenkey Gyula helybeli lelkész diszelnökünknek átnyujtotta a bánhorváti Kálvin Szövetség diszoklevelét. Joó Miklós a Kálvin Szövetségnek minden egyházban szükséges megalakítására buzdított. Királyné dr. Bachmann Lili „Mit tehetnek a nők a gyülekezeti életben?" Dr. Enyedy Andor: „A miskolci Kálvin Szövetség által elért eredmények", Nagyné Vargha Jolánka: „Leánymunkák a gyülekezetben" és Tussay János: „A presbiterek kötelességei" cimen tartottak előadást. Tóth Sándor tanító Várady: „A tanú" c. költeményét szavalta el. Joó Miklós záró szavai és 34. dics. 1. versének eléneklése fejezték be a szép és népes értekezletet.

— **Az egyetemes konventi** énekügyi bizottság tudomásul vette az egyházkerületek haszonrészesedéséről tett jelentést. Az egyházkerületek részesedése:

Dunamelléké	5428	P 07	fillér
Tiszántulé	5426	„ 15	„
Dunántulé	1440	„ 14	„
Tiszáninnené	792	„ 42	„

A haszonrészesedést eredményező félévi zsoltárforgalom az egyes egyházkerületekben a következő volt:

	Dunamellék:	Tiszántul:	Dunántul:	Tiszáninnen:
32-ed	11.000	11.000	2.400	1.600
16-od	3.000	4.000	1.300	500
8-ad	900	400	155	18
4-ed	120	60	10	4

A kiadóvállalat arra kért engedélyt, hogy a a 32-ed és 16-od alaku zsoltárokat a magasabb munkabérekre és drágább papiranyagra tekintettel ugy nyomtathassa ki, hogy a mai áraknál mintegy 10%-al drágábban hozhassa forgalomba. A bizottság az engedélyt nem adta meg, hanem ajánlatot tett a kiadóvállalatnak, hogy a mai árak mellett meghosszabbitja vele a szerződést a zsoltárok kiadására, ellenkező esetben versenytárgyalást hirdet. Mindkét irányban teendő intézkedéssel megbizta a konventi elnökséget, akihez a kiadóvállalat a legrövidebb idő alatt köteles nyilatkozatát az ajánlat elfogadása vagy el nem fogadása tekintetében bejelenteni. Az uj kiadásnál az egyes egyházkerületek tradicionális temetési énekei megfontolás tárgyát fogják képezni.

— **Megnagyobbitott kórház megnyitása.** A Lórántfy Zsuzsanna egyesület 9 év óta müködő Diakonissza kórházát (VII. Ilka-u. 51., most Nürnbergi utca 51) az idén egy épületszárnnyal egészitette ki. Ily módon képes lesz nemes hivatásának fokozottabb mértékben megfelelni. Ez a kórház ugyanis a középosztály szanatoriuma volt eddig is, az kiván a jövőben is maradni. Itt minimális ápolási dijért kapnak férfi- és nőbetegek világos, szép, napos szobában uri ellátást. Aki teljesen külön szobát óhajt, napi 14 pengőért kapja azt. A most megnyitott uj épületszárnyban 8 uj külön szoba épült, szülőosztállyal, uj műtőteremmel, röntgen és vegyilaboratoriummal. A szülőnők 160 P átalányárért (10 napi ápolással) külön szobában nyerhetnek elhelyezést. Különösen ki kell emelnünk, hogy ez az intézmény a legteljesebb szabad orvos választás elvét követi: minden beteget saját orvosa gyógykezel és operál. A mult esztendőben kb. 140 orvos helyezte el és operálta itt pacienseit.

HIVATALOS RÉSZ.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! 1. Felhivom azokat a lelkészeket, kik az 1930-ik évre szóló költségvetést még nem küldötték be, hogy ebbeli kötelességüket felelősség terhe alatt — azonnal teljesitsék. — 2. A lelkészi nyugdijintézeti befizetések a lelkészek részéről aggasztó eredményt mutatnak. A hátrálék nagyon sok. Felhivom lelkésztársaimat, hogy igyekezzenek minden hónapban törleszteni tartozásaikat, mert a további késedelmezés okvetlenül közigazgatási végrehajtással fog végződni. — 3. Akik az 1929-ik év folyamán a családjukban előfordult változásokat (születés, házasságkötés, halálozás) ezideig még be nem küldötték nyugdijintézeti ügyben — a megfelelő egyházi anyakönyvi kivonat csatolásával 1930 január 15 ig hozzám okvetlenül terjesszék be. — Boldog újév kivánása mellett atyafiúi szeretettel vagyok Sajóbábonyon, 1929 december hó 31-én *Elek József* felsőborsodi esperes.

Pályázati hirdetés a sárospataki főiskola történetének megirására.

A sárospataki főiskola igazgatósága pályázatot hirdet a főiskola történetének 1—2 ívnyi terjedelemben való megirására. Feltételek a következők: a) a megirandó munkától megkivántatik, hogy abban a főiskola történetére vonatkozó eddigi tudományos kutatások eredményei felhasználtassanak; b) a megirandó munka formája ne tudományos, hanem népszerű legyen; c) a pályadij összege 200 P, amelynek megitélése felől a főiskola elöljárósága által választott 5 tagú bizottsága fog dönteni felebbezhetetlenül; d) pályázati határidő 1930 december 31, amely időpontig a pályaművek a főiskola igazgatóságához, zárt jeligés boritéki melléklésével, küldendők be; e) a pályanyertes mű kiadói joga a főiskolára száll át.

Sárospatak, 1930 január 2.

A főiskola igazgatósága.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XV. evfolyam. 2. szám. Sárospatak, 1930 január 12.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DÍJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *y r:* Mit várunk a harmincas évektől? — Puky Endre gondnoki beiktatása. — Határokon túlról. *Dr. Mátyás Ernő*: Dr. Makkai Sándor püspöki jelentése. — Kálvin-Szövetség. Felhivás és kérelem az egyházmegyék espereseihez. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Mit várunk a harmincas évektől?

Kultuszminiszterünknek újabb időkben kedves újságtémája a 30-as évekkel való foglalkozás. Több érdekes cikkben fejtegette már, hogy ő a húszas évek helyreállító munkája után a harmincas években az alkotó és építő emberi és nemzeti szellem megnyilvánulását és érvényesülését várja és reméli. Ennek a felfogásának igazolására, alátámasztására nemcsak a mai kor biztató tüneteit, hanem történelmi múltunk más időben példáit is felhozza.

Építő és alkotó szellem követte a múlt század elejei napoleoni háborúkat és a nagy szabadságharcok lezajlását is; a mai kor mindjobban előtörő alkotó szenvedélyében tehát történelmi analogia érvényesül.

Ez a gondolat azért is érdekes, mert a mi egyházi életünkben, vallásos világunkban is mind inkább érezhető az alkotó, a cselekvő szellem ébredése, elhatalmasodása. Még talán theologus koromban tanúltam, hogy a vallás fejlődésének legmagasabb pontja az, amikor a vallás a szociális sikban érvényesül. Nem tudom, hogy a vallásos fejlődésnek legmagasabb szintje felé közelitünk-é, de annyi bizonyos, hogy az egyházak és azok tagjai mindig jobban átértik és átérzik Jézus e szavainak igazságát: „Nem, aki mondja: Uram, Uram; megy be a mennyeknek országába, hanem aki *cselekszi* az én mennyei Atyám akaratát" (Máté 7:21.) A Jézus tudományának elméleti megismerése mellett mind több szó és mind több jel van e tudomány gyakorlati megismeréséről, amire Jézus másik mély értelmű nyilatkozatában céloz: „Ha valaki *cselekedni* akarja az ő akaratát, megismerheti e tudományról, valjon Istentől van é, vagy én magamtól szólok?" (János 7:17.)

Ezt a cselekvő, alkotó vallásos szellemet érvényre juttatni, kifejleszteni, ennek a számára célokat előirni, kereteket épiteni: ez lehetne a harmincas évtized nagy ajándéka. Mert még sok téren és sok helyen fájóan érezzük ennek a szellemnek a hiányát. Hány helyen eldobtak maguktól az egyházak igen jelentékeny iskolaépítési államsegélyeket és nem építettek új iskolát, mert az nehány ezer pengő áldozatot, egy kölcsön előteremtésének munkáját rótta volna reájuk. Hány oldalról bélyegzik még meg ezt az itt-ott ébredő, megnyilvánuló alkotó szellemet egyéni izgágáskodnak, ujitási láznak s követnek el mindent annak letörésére, lehűtésére? Hol vannak még ennek a szellemnek az érvényesülési lehetőségei, tervszerű keretei, állandó, gazdag alkalmai? Pedig a múlt ez alkotó keresztyénség, tevékeny kálvinizmus nagyszerű szolgálatait, felemelő példáit tárja elénk. Hogy csak a közelből emeljek ki némelyeket: hol lennénk mi, ha elődeink tettrekészsége, áldozatos összefogása meg nem építi a százesztendős pataki kollégiumot, a miskólci leányiskolát, a templomokat, amiket ma karban tartani alig birunk?

S ez alkotó szellem, a gyakorlati keresztyénség mielőbbi munkába állását kivánja a jövendőnk is. Ma az emberek ösztönszerüleg afelé az egyház és vallási közösség felé huzódnak, amely tenni tud és tenni akar értük; de egyúttal őket is tettre, szolgálatra hívja fel. Viszont az új idők versenyében, Isten próbájának mai mérlegén is csak az a vallás állhat meg, amelyben alkotó, építő erő, cselekedet és szolgálat van.

Az alkotó és építő keresztyénségnek a kibontakozása, diadala: a 30-as évek eme várt és óhajtott ajándéka azonban csak úgy jön el, ha mi magunk egyénenként újult erővel, fokozódó sávárgással kérjük és venni igyekszünk a tettre serkentő Szentlélek ajándékát. *yr.*

Puky Endre gondnoki beiktatása.

Január 5-én iktatták be felemelő ünnepségek közt a budai Szilágyi Dezső-téri templomban gondnoki tisztébe *dr. Puky Endrét*, a képviselőház alelnökét, főiskolánk egyik igazgatótanácsosát. Az ünnepélyen megjelent *dr. Ravasz László* dunamelléki püspök is és köszöntötte a budapesti egyházközség nevében az új gondnokot és a vele együtt

beiktatott új paróchiális tanácsosokat, akik között ott van *dr. Finkey Ferenc* koronaügyészhelyettes is. Dr. Puky Endre feszült figyelemmel hallgatott beszédet tartott.

Imádkozom — mondotta —, hogy lehessek a budai egyház emelkedésének foganatos sáfárjává. A vallásos hit ébresztése és fejlesztése körül kívánnék elsősorban szolgálni. Örvendezve látom a vallásosság emelkedésének biztató jeleit és adja Isten, hogy ez a vallásosság ne legyen konjunktura-vallásosság, szezonvirág.

— *A felekezeti béke* aktuális napi kérdésére nézve is nyilatkoznom kell — mondotta ezután. A református öntudat, életfelfogás tisztán és nemesen liberális szelleme és a testvériség szempontjai szerint mérlegeljük ezt a kérdés. Nálunk, magyar földön, a felekezeti béke egyik alapfeltétele és biztosítéka a társadalmi békének s ezért rettentő felelősséget venne magára az, aki önzésből, megbocsáthatatlan elfogultságból, az egyének emberi és közéleti értékét felekezete szerint mérné le, a felekezeti gyülölködés mérgét vinné be a társadalom véredényeibe. Nekünk e tekintetben álláspontunk az, hogy nem akarunk békebontók lenni. De a magunk vallásos igazságaiból, az egyházunk részére biztosított törvényes igényekből és az egyenlő elbánás elvéből nem vagyunk hajlandó engedni egy jottányit sem. *Testvéri segítőkezet* készséggel nyujtunk minden *vallásfelekezetnek közös nagy ellenségünkkel, a hitetlenséggel szemben.* Testvériesen sorakozunk egymás mellé, Krisztus zászlója alatt.

Részletesen fejtegette a továbbiakban *Puky* Endre az egyházi önkormányzat terén vallott felfogását és sürgette, hogy mielőbb valósuljon meg a missziói és szeretetmunka nagyszabású programmja.

A beiktatott gondnokot mi is mély tisztelettel üdvözöljük s munkáját ezen a téren is az ő nagyszabású egyéniségéhez mért siker kövesse. A kegyelem Istene tegye áldássá működését.

Kivel törődünk, ha saját gyermekeinkkel sem az árvabélyegakcióban!

Határokon túlról.

* **Dr. Makkai Sándor: Püspöki jelentés.** 8°. 25 lap. Kolozsvár, 1929.

Minél magasabb válaszfalakat emeltek közöttünk és a megszállott területeken élő elszakított református véreink között ellenségeink, annál buzgóbban kell ápolnunk lelki összetartozandóságunkat. Egyik módja ennek az, ha éber figyelemmel tudjuk kisérni küzdelmeiket, szenvedéseiket, hitéletüket.

Az erdélyi egyházkerületben élő magyar református véreink sorsával hitéletével való megismerkedés céljából különös mértékben értékes dr. *Makkai* Sándor püspöknek az ottani egyházkerület 1929 nov. hó 23-iki közgyűlésén tartott jelentése, amelyet az alábbiakban vázlatosan ismertetünk.

Rendkivül reálisan megrajzolt az a kép, amit Makkai az erdélyi egyházkerület egy évi életéről nyújt, abból mégis élesen iródik lelkünkbe két dolog. Egyszer az, hogy hihetetlen nehézségekkel viaskodnak az ottani elnyomás alatt testvéreink, azután pedig az, hogy ha belső harcok, ellentétes áramlatok feszülnek is, rendkivül mozgalmas, lüktető s alapjában igen magas nívójú egyházi és hitéleti munka folyik Erdélyben.

S még azt kell különösen kiemelnünk, hogy ott évről-évre magasabbra emelkednek az eszmények. Ez képezi Makkai püspöki jelentésének is a keretét. Az első gondolatokat ugyanis *Károlyi* Gáspár és *Bethlen* Gábor emlékének szenteli s annyira jellemzők ezek a gondolatok, hogy méltónak itéljük azok vázlatos közlését a következőkben: „Egy bölcső és egy koporsó előtt hajlik meg az isteni kegyelem iránti mélységes hálájával és hódolatával a magyar református Sion A bölcsőben négyszáz esztendővel ezelőtt a felséges Uristennek alázatos magyar tolmácsa *Károlyi* Gáspár pillantotta meg e világot és benne e szomorú magyar földet, a koporsóban háromszáz esztendővel ezelőtt a Seregek Urának dicsőséggel koszoruzott magyar református hőse: *Bethlen* Gábor fejedelem szemei csukódtak le a világ számára. A bibliafordító nagysága azáltal tündöklik, hogy alakja és élete elvész a mű mögött, amelynek szerzője az örökkévaló Isten; a fejedelem nagyságát az hirdeti, amit tudunk és ismerünk belőle: Személyisége, élete, alkotásai. — A bibliafordító az Ige kétélű éles kardját adta a magyar nép kezébe; a fejedelem ennek a kardnak erejével forgatta földi fegyverét, hogy nemzetét és egyházát megvédelmezze... Hogy mi ma itt vagyunk, hogy még élünk s van bátorságunk jövőbe nézni: azt a bibliafordító és a fejedelem szolgálatának köszönhetjük Isten kegyelméből . . .“

Pompás tömörséggel és kristályos tisztasággal tárja fel tovább Makkai az egyházkerület egyéni életét. Annak *statisztikai képéből* megemlítjük, hogy a kerület összlélekszáma 502,638. Az anyagi teherviselés összege adókat, adományokat, lelkészi és tanítói fizetéseket, építkezéseket is beleszámítva 68.389,633 L (kb. 250.000 P). A *személyi változások* feltárása után az *egyházmegyék* életéről nyerünk igen változatos és hű képet. A *vizitációk és szolgálatok* fejezetében a személyes tapasztalás alapján ad számot e jelentés az egyházkerület püspöki látogatásban részesült egyházközségeiről, iskoláiról és a püspök más gazdag és áldást árasztó szolgálatairól. Tovább megtudjuk, hogy mennyi égő sebe van még az egyházkerületnek az *iskolaügy* terén, s meglátjuk itt azt is, hogy Erdélyben bizonyos szakadék áll fenn a theol. képzés és az egyházi szituáció között.

Legtöbb teret szentel Makkai *a lelki és a belmisszió* problémáinak, e téren a legelevenebb és a legreményteljesebb is az élet. Az itt előadottakból megtudjuk, hogy 344 vasárnapi iskola működik Erdélyben 10.460 gyermekkel, 81 fiú és vegyes bibliakör 963 taggal, 43 leány bibliakör. Erőteljes benyomásokat nyerünk a *nőszövetségi* munka fejlődéséről, arról, hogy mindig reménytelesebb lesz a nem régen megnyitott *diakonissza-*

intézet működése. (Betegápoló diakonisszák mellett programmba van már véve a nevelő diakonisszák képzése.) Igen örvendetes jelenség a *Szászvárosi árvaháznak* a létesítése és fejlődése, egy marosvásárhelyi szanatóriumban szegénysorsú egyházi betegek részére ágyalapitványok létesítése, az iratterjesztés munkája is egyre fejlődő (3699 biblia fogyott el egy esztendőben). Az életnek a jelét mutatja ott az *új ágendás könyv* körüli heves harc is. Végül a külföldi kapcsolatokról, igazgatótanács és zsinat működéséről tartalmaz a jelentés közléseket.

Hálás és termékeny dolog a *Makkai* püspöki jelentésével való foglalkozás, rajta keresztül nemcsak ottani református magyar véreink életébe pillantunk bele, nemcsak azt látjuk meg, hogy Makkai miképen valósítja meg évről-évre nagyszabású püspöki programmját. Ottani református egyházunknak, a tövisek között nyiló liliomnak az életéből ösztönzéseket, erőket is nyerünk a Krisztus szolgálatára. *Dr. Mátyás Ernő.*

Sohasem érezted magad elhagyatottnak, akivel senki sem törődik? És mégis késlekedsz az árvabélyegakcióhoz csatlakozni?...

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Felhivás és kérelem az egyházmegyék espereseihez. Az egyházkerületi Kálvin-Szövetség szükebb körü elnöki értekezlete nevében és határozatából kifolyólag felkérjük a nagytiszteletü esperes urakat, hogy egyházmegyéjükben szervezzék meg a Kálvin-Szövetséget oly módon, hogy hivják fel a kormányzásuk alatt álló egyházközségeket a Kálvin-Szövetségbe való belépésre az erejükhöz képest fizethető, de legalábbis a minimális 1 P tagsági dij vállalása ellenében, A sulyos gazdasági válság mellett az egyének nehezen nyerhetők meg jelenleg a tagságra, de viszont az elnökség társadalmi helyzetünket olyannak látja, amely mellett dokumentálni kell, hogy legalább a legszükösebb keretben, az egyházközségek egyháztársadalmi tömörülésében, kifejezésre jut a kálvinista lelkek egysége. Annyi hátratételben, mellőzésben és kisemmizésben van osztályrészünk, hogy ma-holnap a legszomorúbb valóra ébredünk, ha az egyháztársadalmi összefogással megkésünk. Ott, ahol az egyházlátogatás még a tél folyamán lefolyik és nem tolódik az ki mélyen a tavaszba, az egyházlátogató urak hassanak rá a presbitériumokra, hogy akinek közzülök módot adott az Isten, ott legyen a gáton ő is személyileg, ne csak egyházközsége képében. Késői egyházlátogatás esetén körlevélben méltóztassanak buzditani az egyházközségeket és presbitériumokat és amikor ezek a hozzájok intézendő felhivásra feleletet adtak, méltóztassanak a járási, majd az egyházmegyei szövetséget formálisan megalakíttatni, illetve megalakítani és az igy létesült szervezeteket az egyházkerületi „Kálvin-Szövetség“ szervezőbizottsági elnökének bejelenteni. Atyafiúi szeretettel

Az elnökség.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** *Szombathy Csapó János* felsőnyárádi lelkész 1929 december 14-én, 58 éves korában, hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése nagy részvét mellett december 16 án folyt le. Özvegyet és kiskorú árvát hagyott maga után. Az elhunyt puritán jellemű pontos kötelességteljesítő lelkipásztor s jó barát volt. Áldás emlékére!

— **Dr. vári Szabó Bertalan,** az Orsz. Földbirtokrendező Bíróság rendes bírája (kúriai bírói rangban) december 24-én, életének 59-ik, boldog házasságának 31 ik évében Budapesten meghalt. Temetése december 27-én volt a Kerepesi temetőben nagy részvét mellett, A megboldogultat, aki egyike volt a főiskola legkiválóbb neveltjeinek, a bíróság nevében dr. Füzesséry Tibor tanácselnök, a Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti Egyesülete nevében pedig dr. Panka Károly elnök búcsúztatta el.

— **Nagy egyházi gyűlések és az országos zsinat III-ik ülésszakának ideje.** Egyetemes konventünk elnöksége az Egyetemes Tanügyi Bizottság ülését 1930 február 17—18-ára, az Egyetemes konvent és az Országos zsinat szakbizottságainak ülését 1930 április 7—9-ére, az Egyetemes konvent ülését 1930 április 10—12-ére, az Országos zsinat III. ülésszakát 1930 május 1—10. napjaira állapította meg.

— **Lelkészválasztás.** A hernádszurdoki ref. egyház megüresedett lelkészi állásába pályázat útján Kocsis Sándor nyíri lelkészt választotta meg.

— **A sályi református egyházközségben** 1929 december hó 1-én Szakács Pálné ref. lelkészné elnöklete alatt a Kálvin Szövetség keretében megalakult a nőegylet 26 lelkes taggal. Munkájuknak első szép eredménye karácsonyfaünnepély volt, amikoris lélekemelő ünnepély keretében 15 iskolás gyermeket ruháztak fel és 27 családnak osztottak ki az ünnepre élelmiszert. A nőegylet áldásos munkáját folytatja. Az adakozásban, szegénygondozásban, vallásos lelki nevelő munkákban máris észrevehető szép eredményeket ért el.

— **Lelkészmeghívás.** A tusai ref. egyház hívei egyhangú lelkesedéssel *Nyitray Dezső* ungtarnóci segédlelkészt hívták meg lelkipásztorul. Kísérje áldás az ifjú lelkész munkáját.

— **Az ungvári nőegylet és vegyeskar** dec. 15-én „karácsonyi vásárt“ és teaestét rendezett. A vallásos estén szinre került és sikert aratott a „Hit és Szeretet“ című darab Komjáthy Gáborné rendezésében. Bevétel volt 1500 cseh korona.

— **A debreceni Lelkészképző-intézet új igazgatója.** Dr. Erdős Károly lemondása folytán a debreceni Lelkészképző intézet élére új igazgató került a dr. Kállay Kálmán személyében. Működése legyen Istentől áldott.

— **A tiszáninneni ref. egyházkerület** Miskolcon, 1929. évi október hó 29-én tartott közgyűlésének és az egyházkerületi intézőbizottság 1929. évi november hó 21-én Miskolcon tartott ülésének *jegyzőkönyve Janka Károly* egyházkerületi főjegyző szerkesztésében megjelent.

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** Kun Dániel volt sárospataki főbíró több okmányt és 100 darab gyászjelentést adott főiskolai könyvtárunknak. Hálás köszönet illesse érte.

— **A diósgyőri egyház múlt évi statisztikai adatai.** Született: 112. Meghalt: 57. Konfirmált: 65. Házasságot kötött: 32 pár. Tiszta ref. pár 14. Reverzális veszteség: 6. Kitért: 12. Hozzánk tért: 19. Urvacsorázók száma: 3311. Lélekszám: 4365. Szaporodás: 62.

— **Külföldi hirek.** Az amerikai anglikán egyház a halálozás folytán megüresedett vezető püspöki állását Charles Palmerston Andersov — csikágói püspökkel töltötte be, (aki, mint a „Faith and Order" által rendezett lausannei konferencia „chairman"-je, annakidején személyesen hivta fel a pápát részvételre, de meghívása visszautasittatott. Kiváncsiak vagyunk, hogy új vezető állásában az anglikánok Rómafelé való törekvéseinél, milyen magatartást fog tanusitani). — Az utolsó két évtized alatt több mint 327 született virginiai vállalkozott japán és kinai missziói munkára — Az egyik new yorki egyház az 1930-ik esztendőre külföldi missziói munkára 92.700 dollárt irányzott elő. — A shanghái-i (Kina) egyetem most ünnepli fennállásának 50-ik évfordulóját; az elmúlt évben 460 tanulója volt. — Kina Szechuan tartományában 25 nagyobb, mintegy 100 kisebb missziói állomáson végzik az evangélizálás munkáját. — Az „American Board" jelentése szerint ma a világon szerteszét 35.000 protestáns misszionárius működik. — A protestáns missziói munkák évente 60 millió dollárt emésztenek fel. — A Presbyterian Boardnak eddigi fennállása alatt az elmúlt év volt a legsikeresebb; Perzsiától—Braziliáig, Afrikától—Japánig mintegy 4,150.000 tagot számlál.

HIVATALOS RÉSZ

17/1930. **Körlevél**

a theologiai internátus tárgyában.

Az Ur kegyelméből ismét uj esztendő virradt reánk. Az új esztendőben azonban sulyos kötelességek és áldozatok várnak bennünket.

A sárospataki theologiai internátusnak szánt épületrész átalakitása folyamatban van és befejezésre vár. Eljött az idő, hogy egyházkerületünk közönsége gondoskodjék azoknak az igéreteknek beváltásáról, melyeket az internátus érdekében magára vállalt.

Az öt évre (1930—34.) szóló évi teher a tavalyi juliusi kerületi közgyülés 18. sz. határozatában van megállapitva. Ennek átolvasását és áttanulmányozását ajánlom az esperes és lelkész urak figyelmébe.

1. A lelkészekre átlagban évi tiz pengő van kivetve. De ez összeget ugy kell felosztani, hogy az egyes lelkészek jövedelme, vagyoni viszonya, családi helyzete és teherbiró képessége tekintetbe jöjjön. Az abauj egyházmegye például 51 lelkész közt osztja meg az évi 510 pengőt, és igy tovább. Ahol a lelkészi állás üres, a kivetés a lelkészi javadalomból fedezendő.

2. Az egyházközségekre 8000 pengő vetendő ki és pedig Alsóborsodra és Alsózemplénre 2000—2000 pengő, Abaujra és Felsőborsodra 1600—1600 pengő, Gömör-tornára 800 pengő, vagyis a kulturadó kulcsa szerint.

3. Az esperes urak a lelkészek és gyülekezetek viszonyait legjobban ismerő 4—5 tagu ad hoc bizottságot, vagy számvevőszéket hivnak össze és folyó évi *február végéig* elkészitik a kivetést és értesitik a lelkészeket.

4. A kivetett összeget ugy a lelkészek, mint az egyházközségek folyó évi *augusztus 1-ig* küldik be az esperes urakhoz, akik aztán egy összegben az egyházkerületi pénztárba továbbitják az egész egyházmegye járulékát.

5. Ugyanigy kell eljárni a husvéti perselypénzzel, mely szintén a theol. internátust illeti.

Nagyon jól tudom, hogy a rajtunk levő nehéz esztendőben ezek a rendelkezések sok gondot okoznak, de egy kis jóakarattal és buzgósággal mindenütt teljesiteni lehet azokat. Nelson tengernagy trafalgari napiparancsa szerint: A sárospataki főiskola megvárja, hogy mindenki megteszi kötelességét. Ugy adja Isten!

Miskolc, 1930 jan. 6. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

Alsóborsodiak figyelmébe! Névszerint nem akarom nyilvánosságra hozni azoknak a gyülekezeteknek és lelkészeknek a nevét, kik még a mai napig sem fizették ki az egyházmegyénél régóta esedékes fizetnivalóikat. A késedelmezőkkel közölnöm kell, hogy büntetésül — a *Konvent rendelkezése szerint* — visszamenőleg július 1-től 8 százalék kamat is küldendő, illetve fizetendő. Aztán közölnöm kell azt is, hogy aki még most sem fizet, annak a *kongruájából* és az első félévi adó segélyéből könyörtelenül le kell fogatnom a hátrálékokat. Február 1 ével mindkettő levonása iránt intézkedni fogok. 2. Költségvetések még mindig hiányoznak sok helyről. 3. Gondnoki számadások megkészitéséhez hozzá lehet kezdenünk. *Mindenki* múlt évi illetékes számvevőjéhez küldje be a számadást. Múlt évi költségvetés melléklendő minden számadáshoz. Atyafiúi szeretettel: Miskolc, 1930 január 4. Farkas István esperes.

Pályázati hirdetés.

A *sajókazai* ref. egyház sürgősen keres helyettes ref. férfitanitót. — Érdeklődők Sajókazára (Borsod m.) jelentkezzenek.

Lelkészi Hivatal.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. *Lapunk mult évben* 52 számot adott. Anyagi okok miatt több számot nem adhattunk. A megjelent anyag a heti átlag 6 oldalnál igy is többre megy. — **M—ó D—ő, E—e.** Köszönöm a jókivánatokat. A gyülekezeti hireket lassanként ki kell szélesiteni gyülekezeti állapotrajzzá. — **G—l F—c, P—ó.** Várom az igért statisztikát. — **F—s I—n, M—c.** Jövő számunkban jön. Sajnos, akkor is aktuális lesz.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 3. szám Sárospatak, 1930 január 19.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkas István*: Nehéz időkben. — Kálvin-Szövetség. *Benke József*: A Kálvin Szövetség újjászervezése. — Belmisszió. *y r*: Levelek a misszióról. — *Gulyás József*: A sárospataki főiskolai könyvtár gyászjelentésgyűjteménye. — Irodalom. — Határokon túlról. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Nehéz időkben.

Sohasem hittük, hogy ilyen nehéz idők jöjjenek reánk. Fájdalmas feljajdulásainkat nincs ki hallja, nincs ki értse. Ha mások nincsenek — legalább értsük meg mi magunk. Nagy veszedelmek idején, ha zúg a vihar, egymáshoz közelebb hajolnak a fák is. Könnyebb így a tűrés. Az induló új esztendő különösképen alkalmas időpont arra, hogy összedugjuk a fejünket s meghányva vetve a mi közös panaszos dolgainkat, keressük a gyógyírt, a balzsamot... Mert keresnünk kell! Nemcsak!... talalnunk is kell va ami szabadulást a közös bajokból.

Próbálok szólani úgy, amint az nekem alap természetem, magunkról s magunknak akarván beszélni, szólok nyiltan, őszintén, igazán a szivemből

Míg jóleső örömmel látom mai egyházi életünk nemesen tiszta eszményi célok felé való törését; míg gyönyörködve látom egyházaink lelkészi karának, belmissziói munkásainak, kálvinszövetségi alakulatainak minden akadályokon keresztültörni vágyódó nagyszerű munkáit, addig keservesen kell meglátnom azt is, hogy ez az előretörés, ez az egyházépítő nagyszerű munka egyetemes egyházunknak tengernyi anyagi áldozatába is kerül. Tudom én, nem akarok vitára kelni senkivel! Jól tudom én, hogy éppen a tiszta kálvinista egyház tagjai számára életeszmény az áldozatok hozatalában meg nem lankadó tettekkel munkás élet! De meg kell mondanunk őszintén, ma már nagyon sokat, sok címen kérünk hiveink től! Sokat kérnek egyházainktól s mi magunktól is! S miből?... Ma már a lelkipásztornak a költségvetése megkészítésekor évről-évre az a dolga, hogy lemondjon minden évben egy szívéhez nőtt segítő társa, egy-egy jó Lap, egy-egy jó könyv, egy konferencián való részvétel, egy-egy köri gyűlésen való, egy-egy presbiteri értekezleten való megjelenésről. Menne, szeretne olvasni, szeretne jót tenni, szeretne lelkek cserélődését s egymás hite által való épülést jelentő meghitt találkozóra eljuthatást... de hát — a paizsos férfiú elé áll. Nincs és nincs! Nem szégyen ezt megvallani! Leszegényedtünk! Nem tudunk a haladó világgal — lassan-lassan lépést tartani. Barátaimmal beszélgetve, látom a többgyermekes édesapák befelé hulló könnyeit s majd megszakad a szívem, mikor hallszik a panasz az Úr szolgái ajakáról: Fiamnak, leányomnak tandija, ruhája, neveltetési költségei elnyelnek mindent. Sok helyen már csendül a kérdés is: mit együnk, mit igyunk s mivel ruházkodjunk?... Nem hitetlenségből!... Azért, mert a holnapok valóban mindig csak roszszabbak! Mennyi Egylet, mennyi lap, mennyi Gyűlés, mennyi Értekezlet, mennyi fizetni való ide is, oda is? *Elaprózódó élet ez így!* Kell a sok szép gondolatot, szebb életet teremtő mindennemű jó munka! De vigyázzunk, ez a megmozdulás ma elbirhatatlanul drága!

Takarékoskodni! Ez ma a honmentő Idea. Bizony itt volna az ideje annak is, hogy mi is számot vetve a lelkészek s a gyülekezetek teherbiró képességével, leegyszerűsitenénk azt a sokféle tagsági díjjal, kötelezettséggel járó Egyletesdit, kongresszust, lapot, összejövetelt. Az erők egyesítése kell! Nem sokszori s nem széttagolt összejövetelek, de kevesebb, de értékben egyetemes hatásokat kiváltó lélekmunkák! Ha például meg kell tartani a lelkésznék, a lelkészek, a leányok, az ifjak, a presbiterek, a belmissztói körzetek, az egyházmegyei gyűléseket, (mondjak-e még többet?) miért kell attól a szegény lelkésztől azt kívánni, hogy külön menjen, külön napon ezért is, azért is? Hiszen útiköltség, egyéb kiadások, ma felemésztik a lelkész fele jövedelmét, ha elmegy mindenüvé.

Felfogásom szerint abban kell legalább a takarékosságot megkezdeni, hogy ne legyen kénytelen a lelkész s a gyülekezeti segítőtársak több napot távol lenni a gyülekezettől, hanem tessék mindenütt egyidőben az egyházmegye összes megbeszélnivalóit lehetőség szerint egy vagy kétnapos gyűléseken megtárgyalni.

Szívem szerint óhajtanám például ha az

egyházmegyém lelkésznéit a lelkésznék közös megbeszélésére egybehívhatnánk. Itt-ott megtették azt. De a mai téli időben, messze a központtól gyűlésre hívni őket, olyan zsebbevágó kérdés, hogy én ezt ma nem tehetem. Mert azt se feledjük el, hogy egy-egy ilyen gyülésen megjelenő 5—6 megjelent nem hozhat mindenkit kötelező rendelkezéseket. Ha szervezet, akkor ott legyen legalább is az érdekeltek nagyobbik fele. Nem azt mondom ezzel, hogy nem kell, aki ezt merné reám mondani, az rágalmazó! Csak azt mondom, mindent idejében és mindent az anyagiakkal is számolva tegyünk!

Mire ez a pár sor írás megjelenik, akkorra már nyilvánossá lett, hogy egyházkerületünk egyházközségeire a jövő években a Kultur adó mellett évi 8000 pengő vetendő ki a Theol. Internátusra. Aztán reánk, lelkészekre külön! *És ezt elő kell teremteni!* Igen, ez kell! Legyen bárminő üres zsebünk és magtárunk, a theol. ifjúság számára való áldozathozatal a legnagyszerűbb tőkeelhelyezés. Ami kell, az kell! De éppen ezért takarékosság kell másnemű igények kielégítésénél. Dolgozni kell — odahaza — lélekkel, hűséggel. Lesznek még jobb idők is! A gyűlések ne legyenek taggyüjtés, előfizetésre felhivás, ne legyenek a gyermekeink harisnyájának az árát a zsebből kivevő alkalmak, de legyenek az anyagi bajainkat gyógyitgató, Krisztust közzénk váró, egymást vigasztaló s tanító csendes órák. Ma félnek menni, mert mindig fizetni kell!

— *Vigyázzunk, — ez a megdrágított kálvinistaság bajt ne szerezzen!*

Évek óta úgy állottam egyházmegyémmel a Konventi jegyzőkönyvben, hogy idejére befizettünk minden járulékot. Ma leestem. Ma kérésre, rimánkodásra, kemény parancsra, adósok maradtak sokan. Nincs kiegyenlített számlám. Ha még mi is így vagyunk. Akkor — elismerem, a minálunknál is szegényebb egyházmegyékben hogy lehet?

Takarékoskodjunk! Ez az én kérésem mindnyájunkhoz. Amit kell, még a föld alól is elő kell teremteni. De nem mindig *„kell"* az, amire mi ma költünk!

Én így látom! *Farkas István.*

Sohasem érezted magad elhagyatottnak, akivel senki sem törődik? És mégis késlekedsz az árvabélyegakcióhoz csatlakozni?...

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A Kálvin-Szövetség újjászervezése.

Komoly keresztyén lélek, aki a soli Deo gloria elve alapján kezd valami munkához, nem csügged el, ha terve nem sikerül, törekvésének nincs meg a kívánt eredménye, — nem mond le a kitűzött cél eléréséről, — sőt a sikertelenség arra ösztönzi, hogy megkeresse a hibát, felfedezze a tévedést s fokozottabb erővel újra kezdje a munkát. „Mindeneket megpróbálva . . ."

Ezen az alapon kell szemlét tartani a Kálvin-Szövetség ügye felett is. Az idők, a tapasztalatok sok mindent megmutatnak, sok mindenre megtanítanak. Megmutatják azt is, amit ennek a nagy horderejű mozgalomnak a megkezdésénél elhibáztunk, amit őszintén be kell ismernünk. Nem szégyen a tévedést beismerni, tévedésnek alávetett emberek vagyunk; az volna a szégyen és egyúttal jóvátehetetlen hiba is, ha tévedésünket szépitgetnénk s az eredménytelenséget tagadnánk, ahelyett, hogy beismerjük, s ha van rá mód, újra kezdjük, jobban csináljuk. Mert nem nehéz azt meglátni, mégha a legnagyobb optimizmussal mérlegeljük is a helyzetet, hogy a Kálvin-Szövetség szekere kátyúba jutott.

Amilyen nagy reménységgel elgondoltuk és elterveztük papiron és elméletben a K.-Sz.-t 4—5 évvel ezelőtt, éppen olyan kevésbbé sikerült az gyakorlatban megvalósítani.

Egyetlen egyházmegye kivételével mégcsak szimpátiával is alig találkozott, s maga a kerület, mely zászlóvivőjéül szegődött, lassan lebocsátja az árbocra húzott zászlót és vár, hogy a névnek és címnek jelentése és hordozója is legyen. És megfeneklett a K. Sz. hajója az alsóborsodi, a kezdeményező egyházmegyében is, ahol pedig egyenesen egyházmegyei határozat teszi kötelezővé a helyi szövetségek megalakulását, ahol illusztris megyei és járási bizottságok tartanak ünnepélyes gyűléseket, ahol egyházközségi szervezetek létezéséről, illetve megalakulásáról van tudomásunk. Itt is, ott is egy-egy szép ünnepélyről, gyűlésről szóló hiradások mutatják, hogy fel-fellobban a hamu alatt levő parázs, de csak fellobbanás ez, hogy azután ismét vizszahúzódjon oda a következő évi felszólításig. A hivatalos előadó legalább is csak ilyen ünnepélyek tartásáról tud évi beszámolójában hírt adni. Tehát elmondhatjuk mi magunk is, hogy: nem sikerült. Mert nagyon szegényes igényű volna a K.-Sz., ha megelégedne ilyen helyi s időközi sikerekkel, mint egy egy évi gyűlés, vagy akár létjogosúltsága igazolásául könyvelne el egy egy alkalmi szegény-segélyezést. Egészen bizonyos vagyok benne, hogy ezt a K.-Sz. nélkül is éppen úgy meg lehetne csinálni és meg is csinálják a Leány- és Nőegyletek is.

Ez a megállapításunk s az eddigi sikertelenség azonban távolról sem jelenti azt, hogy a K.-Sz. kifejlesztése felesleges, gondolata életképtelen, mint ahogy az örök „mineka" pártiak szeretnék hinni. Meg vagyunk győződve és ismét hangoztatjuk nagyjelentőségét, gyakorlati értékét, csak a módszeren s az elgondoláson kell változtatni. Ne a Kálvin-Szövetség legyen az egyház munkájának célja, hanem eszköz legyen annak szolgálatában, hogy az egyházat élő és hatóvá tegyük, a Krisztus ev. hordozójává és megvalósítójává. Ez a helyes elgondolás hívta létre a K.-Sz.-t, s ez a feladata adja meg létjogosúltságát és teszi elvitázhatatlanná szükségességét is.

Ha elgondoljuk, hogy nekünk egyházunk új életre keltéséért folytatott munkánkban egy — bár ref. keresztlevéllel bíró, — mégis nagyon vegyes elemekből álló tömeggel van dolgunk, mely tö-

meget hivek és hitetlenek, önkéntes és kényszeregyháztagok alkotnak, kik között semmi határvonal nincs, akkor természetesen adódik, hogy nem elkülönítő határvonalat húzni, de számba kell venni magunkat, akik vagyunk és akarunk s munkába állítani a felelősségérzet felébresztése által azokért, akik vannak és még nincsenek. Mert ha csak azt az elvet követjük, hogy ne különböztessünk és ne separáljunk, hanem legyünk jóreménységgel mindenki felől (azzal is vagyunk) és hirdessük az Igét egyformán mindenkinek (igen, ha jönnének hallgatni!) — majd az elvégzi a kiválasztást, — akkor egyházunk soha nem lesz élő és munkás egyház, akkor a szekták a maguk vonzó szeretetközösségük által túlnőnek rajtunk s akkor a belmisszió éppen úgy külön munkaág marad, mint a külmisszió. S akkor odajutunk, ahol a pápisták vannak, hogy: légy csak az egyházad hű fia, az majd elvégzi az üdvösségedet. A ref. egyház pedig csak addig lesz evangéliumi egyház, mig hivei által is munkálkodik, nemcsak papjai által. — Nekünk meg kell látni, felfedezni és összegyűjteni azokat az itt-ott magánosan felgyúló lángokat, világító sziveket, a bibliás és imádságos életü hiveinket, hogy összegyűjtve őket olyan legyen hitük lángja és világa, hogy meglássák azt a pogányok is (a református pogányok is) s felmelegítse kihült szivüket, s világa mellett meglássák az őket kereső Krisztust. Kovászra van szükség, amely az egész tésztát megkelessze! Ugyanezen felfogás alapján indult el a Konvent által irányított hivatalos belmisszió is. Ez volna a Kálvin Szövetség gondolata is. A hivek és Istenfélők, az önkéntesek és munkára készek szövetsége. Nem gyülekezet a gyülekezet'ben, hanem a gyülekezet magja. A hivek megszervezése és szövetsége.

Hát ez eddig még nem sikerült. Nem, mert máról holnapra akartuk, lelkesedésre építettünk, tervtelenül fogtunk a munkához is, mert akta szerint akartuk azt végezni. Vagy kinevezés által szerveztünk Kálvin Szövetséget (már ahol szerveztünk!) vagy a jövőben elérendő igérettel toboroztunk hiveket. Az első esetben könnyen ment, mert a mi népünk könnyen hajlik a jó szóra s szivesen vállal tisztségeket, — a másik esetben még könnyebben, különösen mikor a 2 pengő tagsági díj fizetését sem tettük kötelezővé, mert elég gyermek még arra hogy emberi igéreteket készpénznek vegyen. És akkor megálltunk, vártunk mi magunk felsőbb irányítást. Felül meg várták az alulról való megmozdulást. Szóval vártunk egymásra, és várunk. Mig bele nem ununk a várakozásba. Hát kezdjük újra, próbáljuk meg másképen, más módszerrel Kezdjük meg, — ne a K-Sz. munkát, hanem először a K.-Sz. megszervezését. A szervezés alapja legyen egy önkéntes fogadalom által való elkötelezés. Adjunk hiveink elé pozitivumot, miként Isten gyermeklelkü népe elé pozitivumként adta a sinai hegyi 10 parancsolatot. Ne igérettel biztassunk, hanem kötelességek elé állítsunk. És keresztyén szolgálatra kötelezzünk. A következő szövegü fogadalom által kezdhetnénk a szervezést.

„Isten lelkétől indíttatva s a magam komoly elhatározásából ígéretet teszek Isten előtt, de sajátkezü aláírásommal az emberek előtt is, hogy:

1. A 10 parancsolatban s az evangyéliumokban foglalt isteni törvényeket legjobb tehetségem szerint megtartani törekszem.

2. Istennek szent nevét, — mivel tudom, hogy az az Ő büntetését vonja maga után, — hiába fel nem veszem, az Ő szentségét sértő káromkodástól magamat megtartóztatom, arról leszokni igyekszem s mind házam népét s mind alkalmazottaimat attól intem és tiltom.

3. Az Úrnak napját megszentelem, vasárnap és ünnepnap elhalasztható munkát sem magam nem végzek, sem cselédeimmel nem végeztetek.

4. A Krisztus evangyéliumát és a Megváltóról való bizonyságtételt nem szégyellem.

5. A Bibliát rendszeresen olvasom.

6. Családom tagjait Isten félelmében s a ref. keresztyénségben nevelem.

7. A templomi istenitiszteleteken rendszeresen részt veszek, másokat is templomlátogatásra buzdítok, cselédeimnek és alkalmazottaimnak erre alkalmat engedek.

8. Az Uri szent vacsora közösségében részt veszek.

9. Embertársaimat, de különösen hitbeli testvéreimet tehetségem szerint segítem.

10. Panaszaimmal a Szövetség elnökéhez (lelkipásztorhoz) fordulok s ha arra méltónak találtatom, magamat az egyházi fenyítéknek alávetem.

Isten, aki mindent tud és mindent lát segítsen ezen jószándékaim megvalósításában. (Zsolt. 106:47.)

*

A legelterjedtebb bűnök, — káromkodás, vasárnapi munka stb. — elhagyását s a legelhanyagoltabb vallási kötelességek gyakorlását célozzák ezek a pontok. A munka tehát már ennek önmagunkra nézve való kötelezővé tételével elkezdődik. Akkor, amint elhagyom azokat a bűnöket, amelyek Istentől távoltartanak s cselekszem azokat, amelyek Hozzá közelebb vihetnek. A magyar ember eléggé szótartó, szavának szeret ura lenni.

Ezen az úton elindulva, magától fognak adódni a Szentlélek útmutatása szerint a teendők is, — alap lesz ez az egyházfegyelem gyakorlásához is, a szociális munkákhoz, a gyülekezeti élet kifejlesztéséhez s ezek által anyaszentegyházunk megújulásához. — A K.-Sz mint az Istenfélők szövetsége lesz a gyülekezet lelke, magja, a kovász. Próbáljuk meg, kezdjük el a munkát, mert sikerülni kell nem a K.-Sz.-nek, hanem anyaszentegyházunk élő, ható és munkás egyházzá tételének, a Krisztus királysága megvalósításának.

Benke József.

Az árva szónak csak szavadban van meg a távlata s azonnal elvész az, ha egy bélyeget föl kell ragasztanod?

Kivel törődünk, ha saját gyermekeinkkel sem az árvabélyegakcióban!

BELMISSZIÓ.

Rovatvezető: *Dr. Enyedy Andor.*

Levelek a missziókról.

Kedves Urambátyám!

A multkoriban szó került közöttünk a manapság olyan divatos missziókról, belmissziókról; de nem tudtunk róla szót érteni. Annyi minden érdekel, izgat, foglalkoztat ma bennünket, hogy nem csoda, ha csapong a lelkünk és szállonganak a gondolataink, mint az ágról ágra ugráló madár, egyik tárgyról a másikra s nehezen tudunk valami mellett megállapodni a végső, a teljes tisztázásig. Nagy dolog most a megélhetés is, a világ tele van mindenféle szenzációval, a napi politika is megkívánja a magáét; aztán meg egy jó anekdota is el-elkél ebben a savanyodó világban. Ki tudna ma sokáig elmerengeni egy olyan nehéz, bonyolult kérdés felett, hogy mi is az a misszió, ami a tudós könyvek szerint két részre oszlik: a bel és külmisszióra.

Nagyon elterjedt vélemény az, hogy misszió, belmisszió az, ha egy gyülekezetben a lelkész vallásos estélyt, vagy más összejövetelfélét rendez; esetleg valami egyesületet alakít. Bizonyára Urambátyám is, mint Urának hű szolgája, megpróbálkózott már az efféle ujításokkal. De tapasztalt lelkével, éles szemével bizonyára észrevette azt is, hogy a misszió nem ezekben az intézményekben, próbálkozásokban, hanem ezek mögött vagy ezek fölött van. A misszió az a tudat, hogy az Isten országát, annak örömüzenetét el kell vinni, utána kell vinni a mai embernek. A régebbi emberek eljöttek a lélek kenyeréért messze földről messze földre. Bejártak a pusztákról, távoli tanyákról a városi vagy falusi templomba, mert a harang hivogatta, a csillagos vagy kakasos torony ellenállhatatlan erővel húzta, vonzotta őket. Nálunk, Miskolcon is megtelt vasárnaponkint, télen-nyáron az avasi templom távolabb lakó népekkel, akik megindultak tempósan mindjárt a reggeli fölöstököm után az Istenháza felé; ott az igehallgatás mellett jól kiénekelték magukat, imádkoztak kiadósan minden rendü és rangu emberekért, a cinterem előtt állva, megtárgyalták a heti eseményeket; mert hát erre való volt a vasárnap. De a mai ember már nem így van. Annak már vasárnap is száz dolga van. Siet kapkod ezen a szent ünnepnapon is, hogy mindent elvégezhessen, mindent kiélvezhessen. Ezért a mai ember a templomba is csak úgy megy el, ha az közel esik hozzá, ha azt úgyszólván a helyébe viszik. Mert minden mást a helyébe is visznek. Ahol négy-öt ház felépül, ott már megkezdi kis vegyeskereskedését egy-egy élelmes izraelita; a házak, lakosok szaporodásával megnyilik az első italmérés. Jönnek a különféle ügynökök, szekták, jósnők s házhoz szállítják a sokszor hamis kulturát, a vallási tévelygést s a babonát. S megejtik sorra az elméket, a lelkeket, mert úgymond: „ezek a helyünkbe jönnek és törődnek velünk, a templom meg messze van hozzánk, a papunk soha reánk nem néz; s bemegyünk is hozzá, hivatalos óra kiirással van az ajtaja előttünk bezárva."

Tehát helybe kell vinni, házhoz kell szállítani a mai kor embereinek a vallást, az egyházat s a bennük közölt lelki értékket. Ennek a tudata, átérzése, szent felelőssége, emésztő szenvedélye a missszió. Nem az, hogy reggeli vagy esteli istentiszteleteket tartsak, vallásos estélyeket rendezzek, egyesületeket alakítsak; hanem hogy mindezt azért tegyem, hogy ezeken keresztül, ezek által is odavihessem az emberek, a hivek lelkéhez a legnagyobb értéket, a legfőbb áldást: az Istenországát, a hívő léleknek Istennel a Krisztusban megtalált mély, állandó, boldog közösségét.

Természetesen a misszió, mint tudat, mint lelki kényszer sok fáradságot, nyugtalanságot ró a hordozójára. Éppen ezért mi ifjabb vagy középkoru emberek, a legrajongóbb, szinte a megrendülésig menő tisztelettel nézünk fel a mi véneinkre, köztük kedves Urambátyámra, akik öreg korukat megtagadó frisseséggel, szent odaadással, hordozzák, szolgálják, érvényesítik ezt a lelkükbe lelkedzett, szent missziói tudatot és kezdenek új munkákat, holott már a régi szolgálatuk után is megérdemelnék a pihenést. És jóreménységgel nézzük ezt a gyülekezetet, ahol a pásztor felkélt a székéről, elindult az íróasztala mellől s tovább is ment a templom ajtajánál; mert megérezte, hogy a lelkek építésének, ujraépítésének reánk váró szolgálatát nem lehet ma sem az íróasztal mellől, sem a kapufélfa alól, de még a templomi szószékről sem elvégezni. Missziós lélek és missziói munkát végez az a lelkész, aki utánavetette magát a széledező, sokfelé csalogatott nyájnak, hogy ahol éri őket, megfogja az ujjászülő és üdvözítő kegyelem hálójába.

Remélve, hogy sikerült ezt a sokféleképen magyarázott misszió szót e szerény sorokkal is a tisztázás felé terelni, maradok atyafiúi szeretettel

y r.

A sárospataki főiskolai könyvtár gyászjelentés-gyűjteménye.

Az emberélet útjának végén utolsó hiradás: a gyászjelentés. Ez egyleveles nyomtatványok mennyi szomorúságról, mennyi fájdalomról beszélnek! Mennyi érték elmulásáról tudósítják a világot! E sokszor figyelembe sem vett cédulák nagyon fontosak, sok szempontból. Először is azért nagyjelentőségűek, mert pontos dátumokat tartalmaznak. Másodszor azért, mert a rokoni kapcsolatokat hiven feltüntetik. Harmadszor azért, mert a kiadók száma egyúttal mutatója az elhunyt társadalmi sulyának, vagyoni helyzetének. Méltók tehát a megőrzésre.

A sárospataki nagykönyvtárnak elég szép gyászjelentés gyűjteménye van. Legtöbbnyire adományból állott elő. Igy az értesítők tanuvallása szerint 1921-ben Hodossy Béla 86 darabot adott, 1921—2-ben pedig a Szinyei Gerzson hagyatékából 1034 darab került a könyvtár birtokába. Bizonyos azonban, hogy Radácsi György, a Sárospataki Ref. Lapok szerkesztősége és mások is sokat adományoztak. Sőt ilyennek lehet tekinteni azt a kisebbitett gyászjelentést is, amelyet pl. Ko-

hányi Kátsándi Terézia halálakor adott ki férje s amelyet Hatvani István a róla szóló verse mellé köttetett 1804-ben.

Forgatjuk e gyászjelentéseket, amelyeket most szedünk betűrendben össze. (Van duplumok nélkül vagy 2000.) Mennyi különböző életkor, életpálya, szenvedés, törekvés, elcsitulás bizonyságai ezek! Van köztük kis gyermek, élemedett agg s javakorbeli férfi; van leány, asszony s az élet végén búcsút mondott matrona. Kinek hogy mérte ki a sors az életpályája útját. Nem lesz érdektelen dolog nehány nevet felemlíteni közülök.

Természetszerüleg legtöbb van a pataki főiskola tanárai közül. (Pl. Harsányi I., Kérészi I., Ivánka S., Antalfi J., Zsoldos B., Ballagi G., a Finkei Józsefek, Batta I., Zsindely I., Zelles L., Radácsy Gy., Heiszler J., Warga L., Buza J., Pásztor S., Soltész F. és J. Nemes F, Novák L., Nagy G., Orbán J., Pálkövi A., Ellend J., Emődi D., Krüzselyi B., Kovácsi S., Szinyei E. és G., Erdélyi J., Tarnóczi T., Maller S., Szivós M.) Néha hozzátartozóikról is van gyászlap Némelyikükről több gyászjelentés is szól (pl. Kovácsi S.). A főiskola volt, de máshová távozott tanárairól is találunk gyászjelentést. (Pl. Székely Gy., Mitrovics Gy., Bokor J., Felméri L) A főiskolával szolgálati viszonyban állók elhunytáról is kapott a főiskola értesítést (pl. Debreczeni B., Trócsányi B, Nemes Gy).

Számos gyászjelentés szól a városi s megyei családok veszteségeiről. (Pl. Dávid L., Gérecz K., Galgóczi B, Gagyi D., Szakácsi D., Molnár J., a Katona-, Pavletits-, Eperjessy-, Meczner-, Bernáth, Izsépy család Gortvay A, Matolay E., Dongó Gyárfás G., a Parnói Molnár-család, Dókus Gyula s Ernő családja.)

Az oktatásügy embereinek elvesztéséről hasonlókép sok feketeszegélyű lap beszél. (Pl. Kapossy L., Katona M., Kanyaró F., Kiss Á., Horváth F., Nagy S., Kiss L., Ádám G., Dóczi G., Cherven Flóris, Lévay E., Joó I., Szeremlei Császár L., Gáspár J., Tóth Pál.) Egyikük-másikuk egészen közel volt főiskolánkhoz (Árvai J., Dezső L., Géresi K.), vagy szivünkhöz (Veres F.).

Néha az egyetemi tanári status veszteségéről szerzünk értesülést e lapokból, olykor a ma elszakított területen nyugvók elhunytáról. (Pl. Imre S., Szamosi J., Csíky K és J. — Egry F., Keresztes J., Szilágyi I., Garda J.).

A tudósok közt is széles rendet vág a halál kaszája. (Pl. Hampel J., Nagy G., Borovszky S., Schönherr Gy., Szilágyi S., Fejérpataky, Csoma J., Thaly K. történetírók, Cserey A., Than K., Luther N. természettudósok, Hajnik I., Kerkápolyi K., Ortvay T., Csemegi K. jogtudósok; az irók, költők közül pl. Hanvay Z., Falk M., Sebők Zs., Szana T., Szily K, Gyulai P., Gárdonyi G., Mikszáth K., Jókai M., Pósa L, Lévay J.; a művészek közül: Steindl I., Lechrer).

A lelkészi és püspöki kar sem kivétel a halál alól, amint ezt a Halál himnusza olyan fenségesen komor igékkel bizonyítja is, bármilyen hitben legyenek is tagjai. (Pl. Hegedűs L., Kérészi B., Gecsei P., Bálint D., Ölbey J., Terhes B., Kopré F., Tóth B., Szuhay B., Csabay P., Czike L., K. Tóth K., Fürdős L., Gergely A., Szőts F, Ballagi M., Kámory S., Pruzsinszky P., Farkas J., Csík D., Csizmadia L. ref., Gruska L. rk., Puza S. gk., Szekerák K. rk. lelkészek, Kiss Áron, Kenessey Béla, Bartók György, Bodola Sámuel, Tüdős István, Antal Gábor, Baksay Sándor, Petri Elek, Révész Bálint, Apostol Pál, Németh István, Nagy Károly, Fejes István, Erőss Lajos, Kun Bertalan, Szász Domokos, Török Pál, Geduly Lajos püspökök.)

A nagy adományozók gyászjelentései is épúgy az elmulásról beszélnek hozzánk (Jósa A., Kun Kocsárd, Todorescu Gy., Szalay I., Szentpétery I., Szkárosi Gusztáv, Mudrány), mint a szegény diákoké (Csontos B., Elekes I., Dózsa Gy.) a halállal szembenéző 48 as honvédeké (Fekete J., Kiss I., Rácz Á.). Görgei Arthuré épúgy, mint az okos politikusokéi (Bánffy D., Teleki L, Tisza K., Kossuth Lajos, Gönczi Pál, Hegedűs S). A főurak épúgy elmulásnak vannak alávetve (Wesselényi Farkas, Windisch-Graetz, az Andrássy-család, a Vay-család. Majláth Gy., Sennyei L., Brettzenheim), mint a kisnemes (Ady Lőrinc).

Van gyászjelentés amerikái papról (Kuthy Z.), van svájciról (Claparéde). Van német, horvát, oláh nyelvű. Van olyan, amelyik szép (Mezőssy I., Liptay L., Morvay, Angelics), van, amelyiken az elhunyt fényképe is ott van (gróf Kreit Béláné). Van a világháború hőséről is (Gál J.), van olyan, mely egyszerre két halottról ad hírt (Székely—Újj). A Nagybányai Horthy családból is van gyászlapunk. Van olyan lap, mely 70.000 tüdővészes magyar elpusztulására hivja fel figyelmünket. A legrégibb, kézzel irott gyászjelentésünk 1834 ből való (Liszkay K.).

S most szépen megférnek egymás mellett különböző sorsok, korok, nemek elmultának e bizonyságai. Bizony, a halál himnuszának döbbenetesen komor szavai jutnak eszünkbe forgatásukkor. Felsóhajtunk Arany Jánossal:

Halnak, halnak, egyre halnak
Szine, lángja a magyarnak.
Itt is egy név, ott is egy név,
Hányat elvisz minden egy év.

Emléküket tetteiken kivül e kis gyászlap őrzi. A gyűjteményt tovább is fogjuk fejleszteni.

Gulyás József.

IRODALOM.

* **Emlékkönyv az amerikai magyar ref. egyházmegye 25 éves évfordulójára.** Összeállitották: Takaró Géza, Komjáthy Ernő és Böszörményi M. István lelkészek 1929, Amerika.

A magyar protestantizmust, közelebbről ref. egyházunkat a külföldi testvéregyházak részéről gyakran érte s éri az a vád, hogy nem vesz részt a keresztyénség progressziv kiépítésében, mondjuk így: a külmissziói munkában; már pedig egy egyháztest életerejének legkifejezőbb bizonysága az, hogy mennyi és milyen lelki intenzitású katonát tud frontba állítani a *még* pogány és *már*

pogánnyá lett világgal szemben a Krisztus ügyének diadalra jutásáért. Ez a monografia ékes szószóló amellett, hogy a külföldi testvéregyházaknak mennyiben *nincs* és mennyiben *van* igazságuk. A Krisztusért folytatott küzdelem kettős irányú: külső térhódításra törekvő s befelé ható, a lelki életet kimélyítő szakadatlan küzdelem. Egyetemes Konventünk helyesen látta és találta meg missziói hivatását és munkaterét, s a legáldottabb missziói munkába akkor csatlakozott be, amikor idegenbe szakadt gyermekei lelki gondozását magára vállalta. Nem külső sikerekre támaszkodó számítás vezette, nem quantitativ eredményeket akart: a szegény anya féltő szeretete igyekezett megtartani édes gyermekeit Krisztusnak.

Az egész „Emlékkönyv"-ből lüktető élet árad felénk. Az 1851-ben megindult kivándorlás egyre nagyobb lendületet vesz. Az „amerikai magyar folyó"-nak szüksége volt támogatóra, hogy meg maradjon medrében s el ne posványosodjék. A támogatást a Reformed Church végzi. A törökországi emigrációval kikerült Ács Gedeon ref. lelkész kezdeményezéseit az említett egyház által kivitetett lelkészek diadalra viszik. Így folyik a munka 1904-ig, amikor a konventi kiküldött, gróf Dégenfeld József vezetésével megalakul az első magyar egyházmegye a magyar Konvent fennhatósága alatt. Szinte siralmas olvasni, hogy bár a pártfogoló Ref. Church semmi akadályt nem gördít az önálló munka elé, mert hisz a Konvent a Reformed Church által támasztott követelések teljesítését magára vállalta úgy a magyar egyházmegyéhez csatlakozott, mint a régi kötelékben maradó egyházközségek helyett, (16. old.) maguk az egyházközségek s azoknak lelkészei kezdenek harcot egymás ellen. A „nyíló akác a zivatarban" című fejezet is fejlődésről számol be; 1908-ban már 19 egyház tartozik a magyar egyházmegyéhez. A külső fejlődés a belső élet megerősödését is elősegítette, aminek eredménye lett, hogy „az anyagi javak gyarapodnak, az ingatlanok telekkönyveztetnek, a templomok, iskolák, lelkészi és tanítói lakások jókarban tartatnak; a hívek önként áldoznak az egyház fentartására." ... sőt a mindennapos magyar iskola is tervbe vétetett. A számban, anyagiakban és lelkiekben való gyarapodás olyan nagymérvű, hogy az eddig egy adminisztrációs közösséget alkotó egyházmegye egy keleti s egy nyugati egyházmegyére oszlik. Volt tehát az amerikai magyar reformátusságnak a Konvent fennhatósága alatt két egyházmegyéje, voltak gyülekezetek, amelyek a Reformed Church s amelyek a Presbyterian Church kötelékébe tartoztak, A különböző denominációkhoz tartozó magyar ref. lelkészek békülő egyezségre ülnek össze Clevelandban (1912) de csak azért, hogy a „harcot megalkuvás nélkül" folytassák egymás ellen. Így találja őket a világháború, mely új hazájukat is magával sodorja. A külső történetből mint idézetet jellemzésképen közöljük egy amerikai államférfi vallomását: „a háború alatt sok németet jelentettek föl Amerikában, de ezt egyetlen egy esetben sem német ember cselekedte, ellenben minden feljelentés, amely magyarok ellen történt, magyarok által történt". A belső élet tisztább képet mutat. „Gyüjtenek, adakoznak híveink a sebesültek és az elesettek hozzátartozóinak segélyezésére". A templomok népesednek, az úrvacsorázók száma szaporodik.

Az „Új kezdet" című fejezet a Konvent amerikai munkájának feladásáról s az azután következő bizonytalanságról és a Reformed Church kötelékébe való visszacsatlakozásról tudósít. Az „átmeneti idő" nehéz, mert új szokásokkal, új módszerekkel az amerikai egyházak amerikai stylével nehezen megy az összebarátkozás, de lassan az is megtörténik. Az 1926-ik évi new yorki gyűlésből már ezt olvashatjuk: „mi teljesen ki vagyunk békülve sorsunkkal és helyzetünkkel. Nincs szükségünk semmire hazulról, csak testvéri megértésre, szeretetre s munkánk megbecsülésére". A magyar ref. egyháznak tehát nincs külmissziói munkája, de nem a maga hibájából; nehéz helyzetünk adottsága ez. Örvendetes beszámolókat olvasunk még az „evangélizálás"-ról, az ifjúsági munkáról, a lancasteri magyar diákok segélyezéséről, a munkásság érdekében kifejtett szociális tevékenységről, kis egyházak (Mexico city) támogatásáról. Úgylátszik, az amerikai reformátusság élete nagy lendületet vett, csak az összetartásnál vannak bajok. Nekünk a különböző egyházakhoz tartozó ref. testvéreinkhez csak egy kérésünk van, ha már nem lehetnek együtt, arra kérjük őket: ne okozzanak nekünk szomorúságot azzal, hogy egymást bántják. Ne lássa az ellenséges világ legalább az ő életükben, hogy nagyon magyarok vagyunk! Az általános megjegyzések mellett az egyházmegye kebelébe tartozó egyházak történetét, működését nagy vonásokban adja. Fontosabb jegyzőkönyvi kivonatok s egyházmegyei számadás bővítik még tartalmát. E monografiához az előszó Schaeffer, missziói titkár tollából került ki, epilogust pedig dr. Ravasz László írt hozzá.

* **Kapcsolatok az amerikai útról.** Irta: dr. Kováts J István. Budapest, 1929. Kiadja a Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai rt. 46 l. Ára 1 P.

Amerika a háboru utáni idők embere számára nemcsak nevében, de képzeletében, hiányérzetében is „az Ujvilág". S amilyen mértékben redukálva van különösen a magyarokra nézve az amerikai kivándorlás, olyan mértékben indult meg és van folyamatban valami különös lelki processzus, amit ugy is nevezhetnénk, hogy „lelki kivándorlás" Amerikába. Alig van magyar család, amelyiknek hozzátartozói ne lennének ott, a dollárok hazájában, többnyire anyagi jólétben, a pénzkeresés nagy lehetőségeivel, ami magában véve is elég, hogy e réven Amerika többel, mint felszines érdeklődéssel állandóan foglalkoztassa az itthoniakat. Gazdasági, ipari tulysulya ma Európaszerte el a legkisebb faluig érezhető, politikai, világnézeti felfogása egyre emelkedőben. Igy lesz természetessé az, hogy a sajtó is állandóan és fokozódó mértékben foglalkozik vele.

És ebben az Amerikát körülrajongó sajtólázban mégis egészen ujat, sajátosat ad a szerző kis füzete. Valamit, amit ugy nevezhetnénk, hogy egy magyar református riport Amerikáról. Nem

terjeng, nem fedezi fel az ezerszer felfedezetteket, s mégis ugy és olyanokat ir többnyire, amit és ahogyan más még nem irt meg őelőtte. Nem akar fölényeskedő erkölcsbiró és szociologus lenni, hanem kedves, mély bölcseséggel, a humor derüs és könnyes szineit gyakran ecsetre véve megfigyel és regisztrál, elfogulatlanul mélyre néz és tág horizontu, mindent megértésse! mutatja meg Amerika, de különösen az amerikai magyar reformátusság lelkét. A füzet legszebb fejezetei: A magyar gyü lekezetek lelke. Egy kis egyházpolitika. Amerika sulyos problémái.

Mindenkinek, akit az érdeklódés bármilyen szála Amerikához füz, szeretettel ajánljuk figyelmébe ezt az értékes amerikai lelki Baedekert.

* **Theologiai Szemle.** Szerkeszti *Csikesz* Sándor egyetemi tanár. 1929. évi 4—6 száma karácsonyra jelent meg. Az Ige rovatában Csikesz Sándor bibliamagyarázata van, amelyet a debre ceni Nagytemplomban tartott 1929. okt. 14-én a Tisza István tudományegyetem évmegnyitó istentiszteletén. Tarczay Erzsébet: A reformáció Horvát—Szlavonországban cimen közöl tartalmas és értékes tanulmányt. Ugyancsak tanulmányok vannak még Karner Károlytól (Jézus halálának napja), Payr Sándortól (Wimmer Ágoston két levele Mária Dorottya nádorasszonyhoz) és dr. Gulyás Józseftől (Egyháztörténeti hátterü ismeretlen énekek). A kisebb közlemények szerzői Kiss Jenő (Egy fejezet a bibliai antrophologiából) és dr. Gulyás Jó zsef (Nagy István református énekiró). Gazdag külföldi szemle, folyóiratok szemléje, hazai irodalomból való könyvismertetések és a tudományos élet köréből vett hirek, események adják a szemle többi tartalmát

* **Az Ur az én vigasztalóm!** Elmélkedések és imák szenvedő és szomorkodó keresztyének számára. Irta: Nyáry Pál református esperes-lelkész. Nem régen hagyta el a sajtót ez a 64 oldalas könyvecske, melyet a szenvedők evangyéliumi vigasztalására és Jézushoz vezetésére adott ki a szerző. A könyvecske darabja 50 fillér, 10 drb 4 Pengő, 100 drb 35 P. bérmentve.

* **A leghasznosabb újévi ajándékot** adja az szeretteinek, aki a Magyar Keresztyének Naptára: leszakitós bibliai tömbnaptárt ajándékozza. Mind általánosabbá válik a szokás, hogy másoknak szánt ajándékképen a tömbnaptárt rendelik meg. A Magyar Keresztyének Naptára megrendelhető a Bethánia könyvkereskedésében (Budapest VIII., Gyulai Pál u. 6.) Ára: 1·60 P és a portó.

* **Magyar presbiter.** Az Országos Református Presbiteri Szövetség lapja Főszerkesztő: dr. Baltazár Dezső. Felelős szerkesztő: Szabó Imre. Főmunkatárs: Csikesz Sándor. Ez a lap olyan szükséges, mint a mindennapi kenyér. Hisszük, hogy országszerte táplálja is már áldott eledele presbitereink lelkét.

Nem az a csoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszitő, lenditő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakcióban van.

Határokon túlról.

Református Egyház és Iskola. Az egyetemes ref. egyház hivatalos lapja. Felelős-szerkesztő: Dr. *Magda* Sándor. Főmunkatársak: *Péter* Mihály, *Sörös* Béla. Megjelenik minden vasárnap. Nagykapos. Előfizetése egész évre 70 ck. Szlovenszkói református testvéreinknek ez a lapja az új évvel új külső formában és bővebb terjedelemben jelent meg. De a régi irányban és szellemben — irja — indul további útjára. Útja nyilegyenes volt és lesz, mert *az igazság útja az* Hiszi, hogy ha küzdelem árán is, de törekvésében egyszer egészen bizonyosan célhoz jut. Az egyházi élet irányitásának a lap eddig is kiváló eszköze volt.

Az erdélyi egyházkerület életében egyre jelentősebb szerepet tölt be az ottani *Nőszövetség*. Különösen intenziv e munkája épen Kolozsvárt. Ennek keretében tartott *Makkai* Sándor püspök a lefolyt héten négy előadást: „Keresztyénségünk az Evangélium Világnézetében" cimen a következő kérdésekről: „A zörgető világ. — A nyitott ajtó. — Tágas kapu, széles út. — Szoros kapu, keskeny út." Az előadások nyomtatásban is meg fognak jelenni. — Az erdélyi egyházkerület egyik legfőbb feladatának *egy református kórház felállítását* tartja Égető ez a szükségesség azért is, mert az állami kórházakban nincs kellő biztositék arra, hogy beteg református hiveink elhelyezést nyerjenek. Ezért az egyházkerület 1929. évi őszi közgyülése fel is hivta az igazgatótanácsot, hogy igyekezzék fedezetet biztositani a kórház létesítésére. A kórház felállításának helyéül Marosvásárhelyt és Kolozsvárt emlegetik. Az egyházkerület tervbe vette egy betegsegélyező egylet létesítését is.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Baltazár Dezső püspök Angliában.** A napilapok hiradása szerint *Dr. Baltazár* Dezső püspök Londonba utazott.

— **Ötven éves jubileum.** Egyházi lapjaink életében eseményszámba megy, hogy a *Debreceni Prot. Lap* megérte fennállása fennállása ötvenedik évfordulóját. Különösen mi, akik az utolsó másfél évtizedben ismerjük az egyházi lapok küzdelmes életét, tudjuk méltányolni azt a félszázadot, melyet a Debreceni Prot. Lap megfutott. Megnyugvással tekinthet vissza megtett utjára. Legnagyobb egyházkerületünk középpontjában él ugyan és más egyházkerületi lapoknál nagyobb körzetre támaszkodhatik, azonban az élete neki sem volt küzdelem nélküli. De elmondhatja, hogy hitét megtartotta, jellegzetes irányát mindig következetesen képviselte A félszázados évfordulót a lap nagyon gazdag tartalmu szám kiadásával tette emlékezetessé. Cikket irtak: Dr. Baltazár Dezső, dr. Révész Kálmán, dr. Antal Géza, dr. Ravasz László, Csánky Benjámin, dr. Lencz Géza, Andrássy Kálmán, dr. Soltész Elemér, dr. Erdős József, Szomjas Gusztáv, S. Szabó József, dr. Dóczi Imre, Koncz Aurélné, dr.

Varga Zsigmond, dr. Erdős Károly, Maklári Károly stb. A lap ünnepi neveket is vonultatott fel ez alkalomra. Mi azonban nem őket köszöntjük, hanem azokat, hkik a lap hétköznapjain képviselik az ünnepi lelket: dr. Kun Bélát és dr. Révész Imrét, a lap mostani szerkesztőit. Legyen az ujabb félszázad munkája is Istentől áldott.

— **Első tanári eskütétel.** A sárospataki ref. tanitóképző-intézet helyettes tanárul választotta meg *Varga* Gábort, aki az egyházkerületi képző-intézeti bizottság előtt a hivatalos esküt letette. Varga Gábor az első, akitől mint uj tanártól egyházi főhatóságunk vette ki az esküt.

— **Dr. Rácz Lajos theol. tanár előadása.** A kecskeméti *Hétfői Körben* dr. Rácz Lajos theol. tanár előadást tartott „Augustinus vallomásai" cimen.

— **Kiss Ernő** esperes Amerikában töltött hónapjainak sok hasznos tapasztalatát, objektiv tanuságait, számos vonzó előadásban osztogatja Azonban, hogy mily áldott volt az ő kinttartózkodása, arra nézve lehetetlen beszédes bizonyságképen nem közölni azokat a szivből fakadó. meleg sorokat, melyeket az Amerikai Magyar Reformátusok Lapja 1929. évi 39. számának terjedelmes cikkéből veszünk át: „Mig itt járt közöttünk, derübe vonta hajlékainkat, tanult és tanitott, hozott és vitt, adott és vett, mosolygott és szomorkodott, kacagott és sirt, ahogy a lelke diktálta képmutatás nélkül. Ha megkérdezi valaki itt, vagy Magyarországon, hogy milyennek ismertük meg őt, három szóban felelhetünk meg: embernek, lelkipásztornak, magyarnak. Ugy jött közénk, mint egyszerű ember, Érkezését nem hirdették az ujságok. Minket megismerni, látni, tanulni jött hozzánk. Megérezte, hogy a mai kor emberének meg kell ismernie a földnek, az égnek, a tengernek nagyobb darabját, hogy látóköre szélesebb, tisztább legyen. Prédikált, előadott, keresztelt, temetett, esketett, urvacsorát osztott és vasárnapi iskolában tanitott. Több mint 40 helyen 80 beszédben erősitett, örvendeztetett, vigasztalt, intett, ha kellett. Egyengette itt a megértés és a békesség utját. Épitette az aranyhidat hazafelé. Kovácsolta össze itt is, ott is a szétszakadt láncszemeket, az óhazai és amerikai magyar református Sion gyermekei és papjai között. Hivatalos megbizatás nélkül, lelke indittatásából cselekedte mindezt, mert az evangeliom szelleme sugta neki, hogy minden szabad, ami hasznos. Kiss Ernő esperes izig-vérig hazáját szerető és féltő magyarként állott előttünk. Ebben a kérdésben nem ismert megalkuvást. Köszöntjük őt, mint emberbarátot, Krisztus alázatos szolgáját és mint magyart!"

— **Szabadegyetem.** Sárospataki főiskolánk f. január hó 19-én tartja második szabadegyetemi délutánját. Ez alkalommal *dr. Révész* Menyhért járásorvos fog előadást tartani: „A betegségek elleni védekezés kérdéséről." Előadása iránt nagy az érdeklődés. Az előadás keretéül a kórusnak egy szereplése, egy vonós négyes szám és *Kocsis* János theologusnak egy szavalata fog szolgálni.

— **Károlyi vagy Károli!** cimen nagyon érdemleges fejtegetést olvasunk a kolozsvári *Kálvinista Világ* 1929 dec. 15-iki számában dr. Kristóf György tollából. Ismét felmerült a nagy bibliafordító neve helyes irásának kérdése. Ismeretes. hogy a romániai református egyház vezető férfiai kimondották, hogy irodalmi társaságot alkotnak és azt a nagy bibliafordító nevéről nevezik el. A szervező bizottság most azt az álláspontot foglalta el, hogy a társaság cimén és pecsétjén ez a felirat lesz: *Károli* Gáspár irodalmi társaság. Ellene szavaztak ennek az irásmódnak: *Károlyi* Gáspár. A vitánál döntött Kristóf György előadása szerint két érv. 1. Magán a bibliafordításon is ez olvasható: Károli. Tehát maga is Károlinak és nem Károlyinak irta a nevét. *Meg kell tartani az eredeti, régies alakot.* 2. Károlit és nem Károlyit kell irni, nehogy a falusi nép vagy bárki más tájékozatlan összetévesszé a bibliafordító istenes vén embert a gyászos emlékü és korlátolt eszü Károlyi Mihállyal, az októberi forradalom tragikomikus hősével. Kristóf György szerint a második érvvel nem kell komolyan számolni. Károlyi Gáspár és az októberi forradalom szerencsétlen figurája közt nincs semmi összeköttetés. Az első érvvel számolni kell. Vagy ugy irjuk a nevet, ahogy *ma* irják és kimondják ezt a nevet, t. i. Károlyinak. Vagy ahogy a bibliafordító irta akkor. Ő igy irta: Cároli Gáspár. A vizsoki bibliában igy van. Tehát nem lehet arra hivatkozni. hogy Károlyi Gáspár a nevét Károlinak irta. Ez az irásmód hibrid, sem a hagyományhoz nem hü, sem a mai nyelvgyakorlathoz. Nincs tehát más hátra a dr. Kristóf György felfogása szerint, mint Károlyit irni és fogadni el, azért, mert ma 1. igy irják, 2. igy mondják ki s mert 3. a régi irásmód is a szó elején k, a szó végén ly hangot, illetőleg lyi hangcsoportot akart megrögziteni.

— **Dr. Good-könyvtár.** A daytoni theol. főiskolán Good-könyvtár nyilt meg azokból a könyvekből, melyeket b. e. és hazánk iránt is kiváló jóindulatot tanusitó Good professzor e főiskolának hagyományozott. A könyvtár idegen nyelvü részét két pápai theologus rendezte. A könyvek duplumaiból 70 müvet e főiskola a pápai kollégiumnak adott.

Szerkesztői üzenetek.

J—sz. L—ó, P—k. Az Entwurf még várhat. Itt még a gyűlés idejéről nincs szó. — **P—a K—ly, B—t.** Köszönöm az irásodat Szivesen lépek velök érintkezésbe. Az Orsz. Levéltárban már természetesen jártam adatok után. — **K—cs J—ő, E—d** A kért lapszámot küldöm. A lapszámok kimaradása felől alapos tévedésben lehetsz. Nem teheted fel a főiskolai nyomdáról, amely a lapot expediálja, hogy éppen csak Nektek ne küldené pontosan a lapot. Nem kell ezt az ügyet a birság szemüvegén nézned. Őszinteségedre vonatkozólag pedig arra kérlek, hogy felelj meg magadnak őszintén ezekre a kérdésekre: 1. mennyit áldoztál Te a lapra elég hosszú lelkészséged alatt? És 2. legalább is egy évtizednyi lelkipásztorkodásod alatt, hány cikket irtál bele? — **B—a Gy—a, S—a.** A hirdetésért nem jár díj. A beküldött szöveg természetesen később jött, — elkésve.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 4. szám. Sárospatak, 1930 január 26.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *S. Szabó József*: Előkészületek a pataki kollégium 400 éves ünnepélyéhez. — *M. J.*: A lelkésztanitóság kérdése és a theologiai tantervreform. — *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: Színek a pesti konferenciáról. (Vége köv.) — Felhivás a volt pataki diákokhoz. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Előkészületek a pataki kollégium 400 éves ünnepélyéhez.

Nagy örömmel olvasom, hogy a főiskola egyházi főhatósága. igazgató-tanácsa, országos diákszövetsége, a kollégium a maga egészében tanári karával és ifjuságával milyen lelkesen és szép conceptiókkal eltelten készül a közelgő 400-dos jubileumra. Nemcsak egy országos ünnepélyt óhajtanak a legszélesebb keretek között rendezni, hanem monumentális művekkel is kivánják megörökíteni ezt a nevezetes s a mai viszonyok között sokszoros és különös jelentőséggel bíró alkalmat. A diákszövetség még arra is törekszik, hogy hacsak lehet, a főiskola 400 éves ünnepével összekapcsolja azt az ünnepet, melyet a M. Tud. Akadémia 1931-ben a *Kazinczy Ferenc* halálának 100 éves fordulójára tervez. Hiszen Kazinczy a pataki főiskolának egyik hires tanitványa és örökös büszkesége, akinek, valamint fiának, *Kazinczy Lajos*nak, az 1848—9-iki szabadságharc egyik hősének és nemes vértanújának mellszobrát is fel akarja állitani a diákszövetség a főiskola kertjében a 400 dos ünnepély alkalmával. Az ünnepély perspektivája ennek a szép törekvésnek sikerültével még jobban kitágúl s határozottan az egész Magyar ország ünnepévé válik. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Irodalmilag is maradandó emléket óhajtanak állitani az ünnepélynek a rendezése körül fáradozó hatóságok, testületek és egyének. Már meg van hirdetve a pályázat a főiskola összefoglaló rövid történetének a megirására. Ez alkalmi mű lesz. Emellett a kollégium történetének nagyterjedelmű résztetes megiratását is tervbevették, arra megbizást adtak a főiskola körében. Magánszorgalomból egyesek is szándékoznak, legalább egyről tudomásom van, irodalmi dolgozatokkal megkoszorúzni a 400 esztendős öreg kollégiumot. A rövid iskolatörténeti compendiumot *Szombathy* J., *Szinyei* Gerzson és *Harsányi* István megjelent dolgozatai, a *Füleki* följegyzései, *Csécsi* kéziratos Registrum Hungaricuma és a már itt-ott publikált egyéb adatok alapján összefoglaló elmének, ügyes kéznek és jó tollnak nem lesz nehéz előállitani. A nagy iskolatörténeti mű ellenben még elmerülést, bőséges ismeretet és sok kutatást, tehát teljes történetirói felkészültséget igényel. Azért választottak erre megfelelő szakembert.

A megbizott szakember fáradságos munkáját azonban, lehetőleg, meg kell könnyiteni annak, akinek az módjában van. Ő a könnyebben hozzáférhető helyeken mindenesetre elvégzi a szükséges kutatást s megszerzi a feldolgozandó anyagot. De lehet többünknek birtokában a főiskolára vonatkozólag olyan adat, amelyet felhasználhat s amelyhez másként nem juthat, hacsak rendelkezésére nem bocsátjuk. Fogjunk össze mindannyian, akik a pataki főiskola ügyét szivünkön viseljük s a haza és egyház érdekében tett dicsőséges szolgálatait, az ő nagy múltját dicsekedéssel emlegetjük. Már pedig, azt hiszem, ezt cselekszi legalább is a magyar református egyháznak minden igaz és hű fia.

Azt ajánlom tehát, hogy ki-ki küldje meg e b. lap szerkesztőjének azokat a kétségtelen bizonyosságú adatokat, amelyek a sárospataki főiskoláról, esetleg, birtokában vannak.[1] Ne sajnálja az erre forditott időt és fáradságot senkise! A dicső múltnak hódol, de a jövőt épiti vele. Ha e b. lapnak nem kellene anyagi nehézségekkel küzdenie és nagyobb terjedelemben jelenhetnék meg, azt óhajtanám, hogy ez évben nyisson külön rovatot a kollégiumra vonatkozó adattárnak, de hát ez megvalósithatlan pium desiderium. Azért ajánlom az adatközlésnek másik, lehetséges módját.

Én e cikkel egyidejűleg küldök egy pár adatot, amelyet a *Báthori Zsófia*-féle üldözés idejéből Gömörvármegye jegyzőkönyve őriz.[2] Itt az 1662—71. évekről számos följegyzést találunk arra az elnyomásra és üldözésre vonatkozólag, amelyet a pataki főiskola és a felvidéki református egyházak szenvedtek Báthori Zsófia, fia *I. Rákóczi Ferenc* és a jezsuiták részéről. *S. Szabó József.*

[1] Nagy hálával és köszönettel vesszük. Ha e lap hasábjain terszüke miatt meg nem jelenhetne is több adalék, valahogy majd módot keresünk a közlésére
Felelős-szerkesztő.

[2] Szivesesen közzéadjuk. *Szerk.*

A lelkésztanitóság kérdése és a theologiai tantervreform.

Hosszas, éveken át tartó tárgyalás után mondotta ki egyetemes konventünk 1929. évi ülésében, hogy akik az 1929/30. iskolai évtől kezdve theologiára lépnek, kötelesek a tanitói oklevelet is megszerezni.

A tragikus idők, amelyekben élünk kényszeritették egyetemes konventünket e határozathozatalra. A mi egyházunknak a szolgálat maximumát kell vállalni e szörnyü időkben. És azoknak, akik a mi egyházunk körében lépnek az evangélium szolgálatára, már előkészületük éveiben is szinte a lehetetlenre kell vállalkozniok. Két diplomát kell megszerezniök. Lelköknek teljes odaadásával, idejök minden percének kihasználásával kell készséget és képességet szerezniök, hogy két nagyszerü munkakör teendőinek egész emberként való ellátására képesitettek legyenek.

Nem csodáljuk, ha ismételten hangok emelkednek egyetemes konventünk e követelménye ellen és veszélyeztetve látják ugy az egyik, mint a másik cél elérését. *Dr. Imre Sándor* az érettségi vizsgálat letétele utan egy év alatt, a tanitóképző falai közt tartaná helyesnek a tanitói oklevél megszerzését. A theologiára szerinte az érettségi vizsgálat letétele és a tanitói oklevél megszerzése után lehetne csak lépni.

Farkas István nagyon figyelemre méltóan mutat rá, hogy a theologia elvégzése után a két segédlelkészi év egyike volna a legalkalmasabb a tanitói oklevél megszerzésére.

Dr. Varga Zsigmond még a legujabban is, a Debreceni Prot. Lapok jubiláris számában a nehézségekkel szemben nem lát megoldást. Cikkét ezekkel a szavakkal végzi: „Nincs más kivezető ut, minthogy egyetemes konventünk bölcsessége tegye ujabb megfontolás tárgyává, ha vajjon végrehajtandó intézkedéséből nem származik e sokkal nagyobb kár, mint haszon és vajjon nem volna-e más mód az anyaszentegyház veszélyeztetett iskolái megmentésére, mint a lelkészképzés problematikussá tételében éppen az anyaszentegyház egyik legerősebb fundementumának a megrázása."

Annak az előrebocsátása mellett, hogy a tárgyalások folyamán e lapok hasábjain is ismételten rámutattunk a tanitói oklevél megszerzésével járó, a theologiai képzést fenyegető veszélyre; hogy ismételten hangoztattuk, hogy a hittanhallgatóknak nem lesz idejük és alkalmuk az evangéliom életének megragadására, mert folyton tantárgytanulással lesznek elfoglalva és hogy tudományos elmélyedésről alig lehet szó: most azt kell mondanunk, hogy egyetemes konventünk parancsának engedelmeskedünk. A vallás és közoktatásügyi minisztériummal a tárgyalások lefolytak. Azok keretei közt kell a tanitói oklevél megszerzését elhelyeznünk. Beosztjuk a munkát ugy is, hogy a 4 évfolyamu és ugy is hogy az 5 évfolyamu theologiát vesszük tekintetbe.

Négy évi theologia mellett az első két éven, amely alatt mégis csak meg kell szerezni a tanitói oklevelet, a javaslatok szerint, amelyek a budapesti konferenciáról már előttünk vannak, ha a tanitói képesités szempontjából előadott tárgyakból is kollokviumot kell tenni, az I. éven kell tenni 34, a II. éven 38 kollokviumot, ez: 72; az az I—IV. tanitóképzőintézeti osztályból vizsgázni kell 6 tárgyból, az V. osztályból vizsgázni kell 10 tárgyból, a képesitőn 8 tárgyból; ez: 24; a kollokviumokkal együtt 96; ehhez jönne egy lecsonkázott alapvizsga 5 tárggyal; összesen 101 kollokvium és vizsga terhelné a theologust, amig két év alatt tanitói oklevelet és theol. alapvizsgát szerez. Ez szinte lehetetlen.

Nagy könnyebbséget okozna, ha 5 évre lehetne meghosszabbitani a theol. oktatást.

Ha egészen elülről lehetne kezdeni a miniszteriummal a tárgyalást, nyilvánvalóvá kellene tenni hogy csak gyakorlati tanitásból s ének- és zenéből kellene theologusainkat előkésziteni a theol. tanfolyam évei alatt. A közismereti tárgyakat ők részint tanulták, részint könnyen elő tudnak rá készülni, mert középiskolai tárgyak és a vizsgálat is belőlük középiskolai fokon történik. A nyári nagy szünidő alatt ezekből a közismereti tárgyakból csekély irányitás mellett magánuton elkészülnének és eredményesen levizsgáznának. A magasabb fokú bölcsészeti és neveléstani studiumaik, amelyeket a theologián végeznek, egyszerüen mélyebb megalapozottságot adnának e kisebb tankönyvek betanulására.

De ha egyetemes konventünk a munkateljesités maximumát kivánja egyházunk szolgálatára készülőktől, azoknak erre a magaslatra is fel kell emelkedniök.

Pápáról dr. Trócsányi Dezső szaktanár azt a tapasztalatát közli, hogy theologusaik nagy kedvvel és érdeklődéssel járnak a tanitóképző intézeti próbatanitásokra és lélekkel merülnek el a kisgyermekek világába. *M. J.*

Szinek a pesti konferenciáról.

Azt hittük ezidén nem is lesz meg a szokásos pesti januári konferencia. Nincs pénz. Nincs élet. A csüggedés denevér-szárnyain alantasan csaponganak a gondolatok, Utjaink összefutása, régi kedves barátainkkal való találkozás mégis a derü perceit hozza. A gyorsvonat havas mezőkön, tükrös jégtáblák mentén vágtat s a legragyogóbb januári alkony szinei tündökölnek a főváros felett, mikor utolsót fuj a lefékezett mozdony.

Öt óra mult, mikor bekopogtatok a kálvintéri lelkészi hivatalba, hogy megváltsam a müsort az Országos Lelkészné Szövetség mai pompásnak igérkező estélyére. A 280 dik jegy, amit itt eladtak. S mennyi ment még el azonkivül. Urak, hölgyek, csapatok sietnek a régi országház felé. Háromnegyed hatra telve a terem. Még mindig jönnek. Minden helyen ülnek. Rácz Lajos doktor ezüstfejé a karzaton csillog egy ivlámpa alatt . . . Ravasz László érkezik a feleségével. Taps. Ravasz áll a terem közepén és körültekint. Örömmel állapitják meg akik régen nem látták, hogy nem tört meg, semmit. Sőt a tokája mintha kissé kálvinistásabb volna. Csak a haja deresebb, mint mikor Pestre

Sárospataki Református Lapok

1929.

TARTALOMMUTATÓ.

I. Vezércikkek és hasonló irányúak.

A döntés órái. Marton János. 21.
A főiskola monstre küldöttsége. 29, 33.
A gimnáziumi épületszárny Sárospatakon. D Z. 260.
A jugoszláviai reformátusság egyházszervezete. Dr. Trócsányi József. 89, 95.
A két legnagyobb skót ref. egyház egyesülése. Forgács Gyula. 160.
Alantas közegek. Dr. Trócsányi József. 290, 294.
Áldott órák. Szentmártoni Dániel. 290.
A legnagyobb aktualitás. Puky Endre. 130.
A lelkészlanitóság. Farkas István. 297.
A lelkészi nyugdíjintézet reformja. Román Ernő. 257.
A lelkipásztori címről. Dr. Komjáthy Aladár. 208.
A 8 osztályú népiskola és a falu. Kérészy István. 228, 233.
A pataki gimnázium új ágának tipusa. Elekes Imre 93.
A régi és a mostani. — yr. 281.
A sárospataki áll. tanítóképző átvétele. T. J. 241.
A sárospataki nagy napok. M. J. 265.
A szórványok gondozásáról. Komjáthy Aladár dr. 301.
A templom szentségéről. Komjáthy Aladár dr. 237.
Az angol collegekről. Münich Aladár. 9, 23, 59
Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló I. t.-c. reviziójához. Szepessy Orbán. 245, 254.
Belmisszió és Kálvin-Szövetség. Benke József. 238.
Bethlen Gábor 293
Egyhazkerületi gyűlést megnyitó beszéd. Dókus Ernő. 189, 198.
Életünk értelme a husvéti sír fényében. Andrássy Kálmán 81.
Embert keresünk. Román Ernő. 141, 147, 153, 218 221.
Embert keresünk. Téglássy Andor. 177.
Emlékbeszéd Bethlen Gábor halálának 300. évfordulóján. Szabó A. Lajos 293.
Falusi levelek. Andrássy Kálmán. 167, 180, 203, 221, 246, 313.
Farkasfalvi Farkas Géza beszéde. 157.
Felekezeti béke kérdése. Dókus Ernő. 281.
Főpásztorunknak, dr. Révész Kálmánnak ünneplése egyházkerületi közgyűlésünk alkalmával. 213.
Gondolatok a sárospataki tanítóképző-intézet átvétele körül. M. E. 241.
Harmathullás után. Janka Károly. 45.
Helyreigazítás. 201.
Induljunk el már. Dr. Komjáthy Aladár. 69.
Internátusok napja Sárospatakon. 78, 84.
Jelek és bizonyságok. Tóth János. 30.
Jogos bírálat e, vagy lekritizálás? Dr. Komjáthy Aladár. 155.
Karácsony. Szabó Zoltán. 309.
Kazinczy Lajos, aradi vértanú. Kazinczy Gábor. 125.
Klebelsberg gróf miniszter cikke. 41.
Kövy Sándor. Dr. Finkey Ferenc. 310.
Magyar protestáns könyvtárpolitika. Gulyás József. 131.
Megjegyzések a theol. internátus vitás kérdése tisztázásához. Dr. Mátyás Ernő. 207.
Megjegyzések az egységes liturgia kérdéséhez. Román Ernő. 101, 111.
Megnyitó beszéd az országos zsinat második ülésszakában. Dókus Ernő. 109.
Mi is az az árvabélyegakció? 278.
Milyen legyen a pataki gimnázium iskolatipusa? Dr. Gulyás József. 84.
Nagy összefogás III. országos presbiteri értekezlet. Dr. M. E. 225.
Orvoslást kérünk. Dr. Komjáthy Aladár. 112.
Pünkösti üzenet. Farkas István. 129.
Püspöki jelentés. Dr. Révész Kálmán. 189, 197.
Reflexió. Dr. Mátyás Ernő. 215.
Szász Károly. Gulyás József. 290.
Tényállás és indokok. Dávid Zoltán. 214.
Theologiai internátusunkért. M. E. 185.
Üdvözöljük püspök urunkat! 89.
Új esztendő. 1.
Új feladataink szolgálata internátusaink által. Dr. Mátyás Ernő. 57, 65.
Válasz a helyreigazításra. Marton János. 205.

II. Közéletünk.

A bpesti theol. akadémia januári konferenciája. 31.
A felsőborsodi egyházmegyei közgyűlésről. Szentmártoni Dániel. 149.
A felsőborsodi egyházmegye tanügyi-bizottságának gyűlése. Kovács Pál. 261.
A főiskolai igazgató-tanács ülése. M. J. 169, 174, 193, 274.
A Főiskolai Kórus a debreceni XXII-ik Országos Dalosversenyen. Sz. Z. 181.
A gömör-tornai ref. egyházmegye 1929 ápr. 16-án Ragályon tartott tavaszi rendes közgyűlése jegyzőkönyve 136, közigazgatási birósági gyűlése jkve. Orosz László. 140.
A gömör-tornai ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. D—ő. 121.
A kerületi Kálvin-Szöv. szervező-bizottságának tájékoztató felhivása. 82.
Alsóborsodi lelkészértekezlet. 186.
A magyarországi ref. egyház nagy napjai. 186.

A magyarországi ref. egyházmegyék és egyházkerületek véleményes javaslata a lelkészválasztási törvény reviziója tárgyában. Makláry Károly. 47, 54, 58, 66, 70.
A Patakí Diákok Bpesti Szövetsége. Dr. Panka Károly. 105, 132.
A Zentralstelle bázeli gyűlése. Marton János. 230, 234.
Az abaúji egyházmegye tavaszi közgyűlése. Kovács István. 161, 167, 174.
Az abaúji egyházmegye őszi közgyűlése. Kovács István. 254, 259
Az alsózempléni egyházmegye tanító-egyesülete okt. 2-iki gyűlése. B. L. 263.
Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése. Batta János. 278.
Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése K. A. 168, 277.
Az áthelyezés kérdéséhez. Makláry Károly. 2.
Az Országos Ref. Lelkész-Egyesület konferenciája, közgyűlése és kirándulásai. 227.
Egyetemes tanügyi-bizottsági gyűlés. 78.
Egyházkerületi közgyűlés. M. J. 191, 201.
Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban. Szentmártoni Dániel. 260, 273.
Egyházkerületünk őszi közgyűlése. Forgács Gyula. 282, 285.
Egyházunk szociális feladatai és a Kálvin-Szövetség. Szabó Zoltán. 97
Felhívás a Kálvin-Szövetségbe való tömörülésre. Janka Károly. 72.
Főiskolai építkezéseink ügye. 159.
Helyzet a főiskola függő kérdéseiben. 31.
Hitélet a Bánvölgyén. —ös. 303.
Kálvineumi védő-szövetség.
Károlyi emlékünnepélyek. Ss. Z. 249.
Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter Sárospatakon. 311.
Konventi gyűlésünk. —ly. 103, 115.
Kornis Gyula az angol Collegekről. Zsiros József. 24.
Kövy Sándor emlékestély. Dr. Panka Károly. 313.
Közigazgatói jelentés az 1928—29. évről. Dr. Mátyás Ernő. 165, 174, 178.
Megoldásra váró feladatok. Téglássy Andor. 46, 53.
Mérleg. Janka Károly 22.
Országos zsinatunk második ülésszaka. M. J. 110, 121, 126.
Dr Rácz Lajos ünneplése. — Ünnepi tett.
Speyer. 106. 113, 245.
Szegény gyülekezetek megsegítése. Dr. Komjáthy Aladár. 102.
Theol. tanárok orsz. konferenciája. 62, 67.
Vallástanári konferencia. —y —s. 30, 37.

III. Tárca.

A református ker.-ség lélek és életformáló ereje. Dr. Enyedy Andor. 34.
Bőjt (vers). Győry Kálmán. 78.
Egy református lelkész temetése (vers). Vargha Gyula. 131.
Emlékezés Dr. Székely Györgyről. Tóth János. 61.
Kinek köszönhetjük hazánkat. Nádházy Bertalan. 49.
Komáromy Sándor: Jézus ölében (vers). 304.
Múlt és jövő (vers). Győry Kálmán. 7.
Őr az éjszakában (vers). Novák Sándor. 248.
Vissza Istenhez (vers). Bodnár István. 2.

IV. Irodalom.

15, 50, 63, 74, 117, 219, 250, 255, 215 oldalon.

V. Könyvismertetés.

Bodnár István: Mesemondás. R—s. 38.
Böszörményi Jenő: Magyar ég alatt. M. E. 251.
Füleki Kovács Mihály: Praeludiumok, Modulatiok és Melediosus Interludiumok. G. N. B. 182.
Hallelujah és zsoltár. Hodossy Béla. 302, 305.
Incze Gábor: Keresztelési beszédek. Sz. Z. 210.
Dr. Kun Zoltán: Népszerű ismeretterjesztő értekezések. M. J. 182.
Makkai Sándor: A mi utunk. M. E. 228.
Mitrovics Gyula: A magyar esztétika irod. története. G. J. 15.
Dr. Muzsnai László: A lélek rejtelmes világa. Sz. Z. 117.
Dr Rácz Lajos: Rosseau élete és művei. Dr. Gulyás József.
Dr. Rácz Lajos: Keleti hatások a görög filozófia kezdeteire. M. E. 230.
Szabó László: A hún király. Zs. J. 314.
Takács Mihály: Megnyilt szemek. tj. 118.
Dr. Vasady Béla: Girgensohn Károly élete és munkássága. M. E. 209.
Vidorszky Kálmán: Imádkozó fiúk. Sz. Z. 250.
Vincze Károly: Az Istennek angyalai.

VI. Halottaink.

Benedek Elek. 223. Bizáki Puky László felett „A hazatérő ember". Nádházy Bertalan. 200. Emlékezés Dobozy Istvánról. Cziáky Endre. 42. Emlékbeszéd Vadászy Pál felett. Szigethy Ferenc. 148, 154, 159. Ifj. Farkasfalvi Farkas Géza. 243. Dr. Gagyi Dezső. 56. Özv. szolnoki Jármy Lászlóné 155. Kovácsy Sándor. 14. Meczner Béláné. 55. Dr. Meczner Sándor. 183. Özv. Péter Károlyné szül. Nágler Matild. 287. Dr. Rácz Lajosné szül. kisbaconi Benedek Ilona. 283. Ráczkövy János. 155. Id Sebeő Gyula. 187. Székely István. Id. Tóbiás Gyula. 25. Verebélyi Barnáné. 155. Vitányi Miklós Dr. Özv. Trócsányi Bertalanné. 127. Zelles Lajos. 4.

VII. Vegyes közlemények

minden számban; továbbá szerkesztői üzenetek, pályázatok, hirdetések és hivatalos rész.

jött nyolc év előtt . . . Ő is meg lehet elégedve a közönségével. Az első sorban Finkey Ferenc koronaügyész a feleségével, aztán Czinke püspök, a konvent világi előkelőségei, Szabolcska Mihály és Ravasz tisztelőinek számlálhatatlan százai. Az estélyt eredetileg a Ráday utcai egyházkerületi székház disztermében akarták rendezni. Nagyobb terem után kellett nézni. És nem merték az estét jobban beharangozni, mert ha Ravasz beszél és nagyon sokan tudják előre, akkor nincsen elég nagy terem Pesten a közönség befogadására. Igy mondják a beavatottak. És bizonyitja a mai este. Mondjuk: milyen jól esik ennyi kálvinista arcot látni egyhelyen. De mennyi ezek közt az olyan, aki Róma hiveiből jött el most közénk!

Az estély lefolyása a legszebb. Áprily Lajos, ez a pompás erdélyi őserő, aki ritkán fuj bele Roland kürtjébe, de akkor nagyon igézetesen, egy görög tragédiájából olvas fel két három remek részletet. Ez méltó hozzá. Bár megjelenne már az első igazán hozzá méltó verskötet is. Aztán Ravasz kezd beszélni. Különösen elemében van. Szines, ötletes. Mindenki azt várja, hogy Amerikáról fog beszélni. Igen: arról beszél. De az derül ki meghitt naplórészleteiből, hogy csak egy nagy dolgot látott odakint: a magyar erőt az idegenben. Őt is régen nem kapta meg ugy valami, mint mikor a gyárban munkászubbonyban látott egy magyart, aki tegnap zsakettben állott előtte, mint presbiter. Ravasz megöleli ezt az embert és ez a benyomás alkalmat ad neki, hogy elzengje a magyar munkás himnuszát ugy, amint még nem zengte el senki.

Balázs Árpád bübájos dalai zsonganak tovább a lelkünkön, mikor az igazán szines, hangulatos, gyönyörüséges este után oszladozni kezdünk. Egy vallomása van mindenkinek: áldott kezdés volt a papnék országos szövetségét megalkotni. A mai fényes estély jövedelmével szépen gyarapodott az özvegy lelkésznék gyorssegély alapja.

Most még egy ut állana előttünk. Megnézni Móricz Zsigmond darabját a Nemzeti Szinházban. Légy jó mindhalálig. Igen ám, de nem lehet jegyet kapni. Három hete adják elő az uj darabot és már egy héttel előadás előtt elkelt az utolsó jegy is. Mi történt? Egy uj iró érkezett, akinek szavára eláll a lélekzet? Nem. A tékozló fiu érkezett haza. Móricz Zsigmond megirta életének első irását, amelyből számüzve van minden állatiasság és megtalálta a közönségét. Azt mondják mikor a debreceni öreg kollégium osztályából kiszürődik, amint a fiuk éneklik: Perelj uram perlőimmel . . . megtelneh a szemek könnyel. Magyar levegő árad el a szinpadon és másnap ujra indul a népvándorlás a Nemzeti felé . . . Örül mindenki, hogy a nagy magyar iró hazaérkezett.

Ez a benyomás is egy szin a pesti konferenciáról. És egy programmpont. amit én nem győzök eléggé ismételni: visszaölelni az iróinkat az egyház ölébe! S a Református Figyelőnek ez is fog sikerülni.

(Vége köv.) *Dr. Hegyaljai Kis Géza.*

Kivel törődünk, ha saját gyermekeinkkel sem az árvabélyegakcióban!

Felhívás a volt pataki diákokhoz.

A pataki diákok országos szövetségének alapszabályait a belügyminiszterium megerősítette. Az alapszabály szerint — amely községben vagy városban 20-nál több volt pataki diák lakik ott — ezeknek kívánságára fiókegyesület létesíthető, amelynek tagjai külön tagdijjal nem terhelhetők, ellenben az anyaegyesület az illető helyről befolyt tagsági dijuknak a felét a fiókegyesületeknek adja át.

Az utóbbi felhívásban ilyen fiókegyesületek szervezésére hiv fel két szivvel-lélekkel volt pataki diák: „A sárospataki öreg kollégium: a mi Alma Materünk, édesanyánk keresi és várja volt tanítványait, szerető és szeretett fiait. Össze akarja őket fogni utánuk nyuló, ölelő karjával holtig tartó családi kötelékbe, testvéri közösségbe. Élni, hatni, fennmaradni akar bennük, mint öreg diákokban, mint ország és világszerte szétszórt képviselőiben. És, mi tagadás, támaszkodni akar reájuk, mint általa formált, edzett és lelkedzett élő oszlopokra. Az országosan és nagyobb központjaiban már helyileg is megszervezett „volt pataki diákok szövetségének" a miskolci központ körüli megszervezésre kaptunk felhivást az országos elnökségtől. E felhivás alapján kérünk minden Miskolcon és környékén, szóval Borsod Gömör és Abaúj, valamint Alsózemplén megyében élő volt pataki diákot. hogy a nevét, állását, foglalkozását, lakását, címét sziveskedjék mielőbb, de legkésőbb február 5-ig hozzánk bejelenteni; egyúttal az egyesületbe való belépési szándékát is rövidesen jelezni, hogy a tervbe vett alakuló gyülés még február havában összehivható és a központi elnökség részvételével megtartható is legyen. Farkas István esperes, Enyedy Andor dr. lelkész.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Adósegélyek** Illetékes helyről közlik velünk, hogy az egyetemes adóalap végrehajtó-bizottsága a f. félévre járó adósegélyeket január hó 20 án kiutalta az egyházkerületi pénztárakhoz. — Minthogy a vall. és közokt. miniszter az egyetemes adóalap dotációját 32100 pengővel leszállitotta, a bizottság is kénytelen volt az egyes egyházközségek segélyét hasonló mértékben leszállitani. Az előző félévi adósegély a békebelinek 44·31%-át tette, most ez a valorizációs arány visszaesett 40·94%-ra. Egyházainkat a hiradás bizonyára kellemetlenül fogja érinteni. A mi vezetőink — tudjuk, mindent megtettek ennek az elforditására, de hiába. Ezzel a néhézséggel is meg kell birkóznunk.

— **Különösen tartalmas** és élvezetes szabadegyetemi délutánban volt része Sárospatak közönségének f. január hó 19-én. A délután központjában dr. *Révész* Menyhért járásorvosnak az előadása állott a betegségek elleni védekezés kérdéséről. A nagytudású orvos gazdag történeti áttekintésben, tudományos magaslaton és mégis igen élvezetes előadásban mutatta be azt a heroikus küzdelmet, amelyet az emberiség nagy jóltevő orvosai kifej-

tenek a betegségek elleni védettség biztosítása céljából. A gazdag tartalmú előadás után *Kocsis* János theologus szavalta el mély átérzéssel és kifejező erővel *Reményik* Sándornak egy szép költeményét. A délután *Szabó* Ernő zenetanár, *Kolozs* Richárd Tiszaszabályozó társasági főtisztviselő és *Klacskó* Béla polgári iskolai igazgató pompás triója zárta be — Harmadik szabadegyetemi délutánunkat f. jan. hó 26 án rendezzük, amely alkalommal vitéz *Szabó* Lajos főgimn. tanár fog előadást tartani „Magyarország földrajzi helyzetéről." A programmon szavalat és kórusszám szerepel még.

— **Tu l'as voulu A. Pezenhoffer** — mondanánk mi is a hires egyke — statisztikusnak, Pezenhoffer Antal úrnak, hogy megkapta a magáét Dr. Kováts J. Istvántól abban a kegyetlen humorú levélben, amelyet Kováts J. István intézett hozzá a Kálvinista Szemlében helyreigazitásúl a jeles statisztikus állításával szemben, mintha Kováts J. István indított volna mozgalmat a Ménesi-út nevének megtartása mellett. De nincs kedvünk ehhez a Pezenhoffer-magaslatú valláshoz és irodalomhoz. Az esetet csak azért hozzuk fel, hogy némely jámbor újságpapiros már vallásháborúról regél, mert Kováts J. István fején találta a szöget. Amig magában vitézkedik Pezenhoffer, addig természetesen csak kegyes hitről van szó.

— **Lelkészválasztások.** A *hangácsi* gyülekezet *Onda* Sándor búji segédlelkészt, a *tiszaladányi* gyülekezet pedig *Major* Gyulát választotta lelkészévé. Legyenek hű pásztorok. Áldás munkájukra.

— **Egy adat kulturális életünk mai állapotához.** A Philologiai Társaság 1918-ban 1063 r. tagból állott, most 372 tagja van. Lapjára az előfizetők száma 113. A tagok majdnem valamennyien középiskolai tanárok sorából kerülnek ki.

— **Szabó Dezső,** az *Elsodort falu* szerzője azzal rémitgeti tisztelőit, hogy román iró lesz. A román lapok nagy része a magyarok gyalázására használja fel ezt a hírt is.

— **Az alsózempléni egyházmegye időszaki bírósága** január hó 14-én ülést tartott Sátoraljaújhelyen. Több fegyelmi és közigazgatási ügyben hozott itéletet vagy végzést. Többek között megsemmisitette a hernádnémeti gondnok választást, mivel dacára annak, hogy a választás szavazással történt, nem tartott a törvényes időig, vagyis d. u. 4 óráig.

— **A „Pro Christo" Szövetség** (M. E. K. Dsz.) téli konferenciája jan. 31.—febr. 2-ig lesz Budapesten (IX. Család-u. 8—10 sz.) Az előadások tárgyai közül megemlitjük a következőket: Isten lelkének utja az egyén, a magyarság és a világ életében (három előadás); Jézus a próféta, Krisztus a főpap; Krisztus a király (3 előadás). Előadóknak felkérettek: Deme László, Szabó Imre, Muraközy Gyula, Molitórisz János, ifj. dr. Szabó Aladár, Berecky Albert, dr. Victor János, H. E., Schäfer egyiptomi misszionárius, dr. báró Podmaniczky Pál, Szőnyei Sándor, Benkő István stb.

— **A Kálvineum taggyűjtése.** Karászy Ilona, mint taggyűjtő titkárnő az alsóborsodi egyházmegyében kezdte meg munkáját s Alsózsolca és Mezőcsát után jan. hó 16-án Ároktőre érkezett. Taggyűjtés eredménye 29·50 P. és a jól sikerült ünnepély perselypénze 15 P. Az ünnepségen Karászy tanárnő bibliát magyarázott.

— **Kálvin-szövetségi konferencia Miskolcon.** Január 26 án, vasárnap délután 5 órakor a Miskolci Kálvin-Szövetség konferenciát rendez, amelyen *Nádházy* Bertalan diósgyőr vasgyári lelkész „A presbiter szerepe az egyházban", *Porcs* Kálmán reálgimn. tanár „A tanár szerepe az egyházban" és *Péter* József elemi iskolai igazgató „A tanító szerepe az egyházban" címen tart előadást.

— **Poroszlói hirek.** A szegény gyermekek felruházására az ifjusági egyesület és a leánykör egy előadást, az iskolás gyermekek szintén egy előadást tartottak karácsony előtt. Igy jöttek az egyház segitségére. Karácsonyra kapott 27 gyermek részben cipőt, részben ruhát 350 P értékben. A mult évben *özv. Fekete* Péterné 200 P-s alapitványt tett néhai férje és leánya emlékére. *Dienes János és felesége* pedig egy kék bársony, aranyhimzésü szószéki teritőt adományoztak 400 P értékben. Ugyancsak ők 1928-ban kék bársony, aranyhimzésü urasztali, egy fekete posztó urasztali és szószéki teritót és egy alpacca kenyértálcát adtak.

— **Az ózdi misszió-egyház statisztikája az 1929. évben.** Született 115 gyermek: 60 fi, 55 leány. Meghalt 54, melyből 32 fi és 22 nő. Házasságot kötött 36 pár, melyből 24 pár vegyes, 12 tiszta pár. Reverzálist kötött javunkra 18 pár, kárunkra 10 pár. Házassági egyességet nem kötött, részint nem köthetett a vőlegény külföldi honossága miatt 6 pár. Konfirmált 26 gyermek Tólünk kitért 2 fi és 1 nő. Áttért hozzánk 9, 5 fi és 4 nő. Urvacsorával élők száma 1800. Szegények gondozására fordított összeg 500 P. (Egyház részéről), Kálvin-Szövetség részéről 1000 P., összesen 1500 P. Jelentősebb mozzanat a „Kálvin-Szövetség" leányegylete karácsonykor 53 gyermeket, évközben pedig 6 gyermeket ruházott fel, összesen 59-et. A munkanélküliség mindig nő. Az egyháznak ez a legnagyobb problémája: elhelyezni, munkát szerezni a szegényeknek. Most azonban nagyon ritkán sikerül. Az összes lélekszám 2200 és 2400 között ingadozik.

— **A cserépfalui ref. egyházközségben** a mult év folyamán az adakozások összege 1202 P. 36 f. volt. Ez összegből 390 P. 70 f. karácsonyi szeretet-adományokra gyült be, amiből 32 iskolás gyermek kapott ruhaneműt, főképpen lábbelit. Hét szegény család 1—1 szekér fát és hetekre elegendő élelmiszert kapott. A gyűjtést a Kálvin Szövetség végezte az egyházközség részére, amely a szövetségben hatalmas segitőtársat nyert.

Szerkesztői üzenetek.

T. J. Isten azt akarja, hogy az övéi ilyen világban szolgáljanak. Bizonyára próbálja a hűségüket. Ő ismeri az övéit. — H. K. G, B—cs. Nem fért be. Jön.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 5. szám. Sárospatak, 1930 február 2.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Mátyás Ernő*: A lelkipásztorok barátsága. — *Dr. Vasady Béla*: A hit és hitetlenség pszichologiája és dogmatikája. (Folyt. köv.) — *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: Színek a pesti konferenciáról (Vége.) — *y r*: Levelek a missziókról. — *S. Szabó József*: Gömör vármegye jegyzőkönyvéből. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Határokon túlról. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázat.

A lelkipásztorok barátsága.

Makkai Sándor „Az egyéniség vára" című elbeszélésében az ember lelkivilágát jól megépített várhoz hasonlítja, amelynek királya az öntudat. Megkapó szemléletességgel mondja el, hogy az emberi élet várában minden ennek a szuverén király parancsának tartozik engedelmeskedni. — Az öntudat életünk Ura, királya, fényes napja, minden ettől nyer fényt, színt, értelmet abban. Miután pedig értékességünknek is az öntudat a hordozója, azért az ember féltve őrködik e drága kincse fölött. Jól körülbástyázza magát. Idegenek hiába kopogtatnak várának kapuján. Remeteségre van-e kárhoztatva életünknek ez a királya?

Ellenkezőleg, elemi ösztönszerűség vezérli az embert arra, hogy ezzel az ő igazi arculatával kilépjen várának sötét homályából s hogy magához méltó nemes társakra találjon. Csak akkor zárkózik be rejtelmes várába, ha hideg szelek fujnak körülötte, de elébe megy annak a vendégének, aki fényt és meleget hoz feléje, mert eltűnik arculatának életteljes sugárzása e fény nélkül, mint ahogy elsáppad a virág, ha el van zárva a napfénytől. Magához méltó társra pedig az ember legfőképen *a barátságban* talál.

Mi az oka annak, hogy a barátságban oly határtalan bizalommal adja egyik lélek magát a másiknak, hogy abban még legféltettebb javait is kész másoknak nyujtani. Mély titokhoz vezet el ez a kérdés. Minden tevékenységünkre az a jellemző, hogy *a környező világgal kapcsolatot keres, társulni akar.* Legbelsőbb mivoltunkra is azért jellemző a közösség-keresés, mert ösztönszerűen érezzük, hogy az ilyen ölelkezésből születhetik meg igazi életünk.

Igazi közösség pedig akkor támad barátok között, ha kölcsönösen *megismerik egymást.* Ezért ösztönszerűen arra törekszik az ember, hogy a maga igazi arculatát másoknak megmutassa, hogy annak értékelése nyomán visszaáramoljon rá a szeretet melege. Ez a szeretet utáni vágy egyik fontos jellemzője a barátságnak. *Ady* Endre strófái jutnak eszünkbe:

— — — — — — — — — — —
Szeretném magam megmutatni,
Hogy látva lássanak,
Hogy látva lássanak.
— — — — — — — — — — —
Szeretném hogyha szeretnének...

Bármily fontos motivuma is a barátságnak a szeretet utáni vágy, mégis az önátadás annak a lelke. *„Jobb adni, mint venni."* (Csel. kve: 20:35.) Nagyobb gyötrelme a léleknek az, ha magát nem tudja adni másoknak, mintha nem birja azok önátadását. Jobb szeretni, mint szerettetni. Gyötrőbb a lélek kínja, ha nem tud a szeretet abból kiáradni, mint ha mások részéről nem sugárzik az reá. A barátságnak így két karja van: az egyikkel adunk, a másikkal elfogadunk s a kettő egyensulyában áll az igazi barátság. *A kölcsönösség* annak az életeleme. Egy finom mérleg a barátság, amely néha-néha ide-oda billen, de mindig egyensulyra törekszik.

Amint a baráti szívek így kölcsönösen utat nyitnak egymás életének legbelsőbb rejtekéhez s fényt és meleget árasztanak abba; a megértésben, a szeretetben, az önátadásban sajátos módon összefonódnak, egymásba olvadnak. Egyik lélek tartalma a másiké lesz s így közöttük egy sajátos *életegység* támad. Ebben pedig csodálatos *növekedési* lehetőségek rejlenek. Ebben bontakozik ki életünk rejtett gazdagsága. Minél bensőségesebb ez az életegység, annál inkább tapasztaljuk, hogy áldásos napfény az, amelynek sugarait ezer póruson szivhatjuk magunkba, hogy termő talaj, amelyből gazdagon táplálkozhatunk, bőséges életforrás, amelyből rejtett életlehetőségek lendülnek. A barátságnak ezt a meg-

termékenyítő légkörét érzi a zsoltáríró is, amikor ezeket mondja: *„Ime mily jó és mily gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak... Csak oda küld áldást az Úr és életet örökké.“* (Zsolt. 133.)

Véges-végig éreztük az eddigi elemzésekben, hogy valami különösen üde, tiszta légköre van a barátságnak. Onnan van ez, hogy az igazi barátság értékeken, eszményeken épül fel, értékes lelkitulajdonságok kapcsolatából támad. Ezek nélkül lehetnek az emberek pajtások, érdek- vagy cinkostársak, de nem igazi barátok. De *emberi viszonylatokban* értékes lelkivilágu egyének nem mindig szőnek intim lelkibarátságot. *A lélek páratlan egyéni sajátosságainak rokonsága*, közös lelki formáltság az intim barátságnak az alapja. Ahol ez hiányzik, ott az értékes emberek között könnyebben jön létre kölcsönös becsülés vagy tisztelet, nehezebben barátság.

Mély szükséglete a léleknek a barátság. Fokozott ennek szükségessége a lelkipásztor életében. Hányszor tusakodik elhagyatottan a félreértés, rosszakarat, a részvétlenség rideg világában. Mily jó volna megosztani a fájdalmakat! De a lelkipásztor legszentebb eszményeinek szolgálatában, legsulyosabb válságaiban egyedül áll. Magánosan áll életében és magánosan áll a halálban is. Mit jelentene a lelkipásztorokra a baráti szívek közössége, együttérzése, kölcsönös segitsége?

Minden tömörülésnek a természetét az egyesülésben levő egyének célja, eszménye határozza meg. Nekünk Krisztusban kell egymásra találnunk. Ő az a forrás, amelyből *„élő víznek folyamai ömlenek“* (Ján. ev. 7:38.) Mikor buzog fel számunkra e dús életforrás? Zárva marad, ha csak felületes kiváncsisággal vagy tudós érdeklődéssel fordulunk Hozzá, de felbuzog a hívő, odaadó emberek közösségében. Krisztus személyes hatalom, a Hozzá való viszony személyes viszony, a hívő és Krisztusa között pedig legbensőbb a kapcsolat a barátságban. Minél inkább képesek baráti lelkek egymásba fonódva keresni a Krisztust és a tőle nyert javakat egymással közölni, annál bensőbb és titkosabb szentélyébe vezet el Krisztus a saját életének is. *„Titeket barátimnak mondottalak, mert mindazt, amit az én Atyámtól hallottam, tudtul adtam nektek“* olvassuk János evangéliumában (15:15.) s ezekben a hívő és Krisztusa közötti legbensőbb húrok pendülnek meg.

Ha pedig legszentebb vágyainkban Istenben akarunk találkozni, Neki akarjuk magunkat átadni, s az Ő áldásaival akarunk megteljesedni, ez is csak Krisztus által történhetik, s éppen az egymásban élő barátoknak Krisztushoz való baráti viszonyában. Mert ebben a kapcsolatban szólja nekik mindazt, amit az Atyától hallott. Az egymás iránti és a Krisztus barátságának a légkörében tudjuk meg a legszentebb és legdrágább dolgot Istenről, azt, hogy *„Isten szeretet és aki a szeretetben marad, Istenben marad és Isten is őbenne.“* (I. Ján. 4:16.)

Ámde azt mondottuk, hogy a barátság rokonlelkek találkozása s ezért szűkkörü. A tapasztalás is azt mutatja, hogy ritka az *igazi barátság*. Zárva marad-e hát számunkra mindörökre Isten életének legbelsőbb szentélye? Ellenkezőleg ezen a ponton támadnak a legvigasztalóbb és legfelemelőbb gondolatok. Az a valóság t. i., hogy mi földi emberek *lelkünk legmélyén mindnyájan rokonok vagyunk*. Az örökkévalóságból jöttünk mindnyájan. Igazi arculatunkon Isten életének egy-egy vonását hordozzuk. Az Ő szivéből származott közös hivatásunk is. Az örökkévalóság felé haladunk s ebben az Ő isteni dicsőségének minél több sugarát kell szétszórnunk a világban. Akik egyszer így *Isten szivében* találtak egymásra s így lelkük legmélyebb pontján találkoztak, azok többé el nem szakadhatnak egymástól. De így a barátság köre csodálatos módon ki is tágul. Lelkem boldog tapasztalások világába emelkedik fel, amelyben baráti szivek között leomlottak válaszfalak s a különböző lelki diszpozicióikkal megáldott, különböző életviszonyokban érlelődött lelkek egymásra találtak s megértem, hogy azért találtak egymásra, mert ha különböző utakon is jártak, egy helyről jöttek: Isten szivéből, akinél örökkévaló egységben voltak, egy cél felé futottak: Isten felé, akiben örökkévaló egységbe juthatnak.

De nem hiú álom-e a barátságnak e magas eszménye? Nem örök-e ezzel szemben miközöttünk is az önző tülekedés és kiméletlen harc? Lehetséges-e ilyen barátság? Akármennyi gátat is vessen elébe sok megcsontosodott gyarlóságunk, bűnünk, mégis van egy *biztos alap számára: Isten*. Ő a nagy közösségteremtő, a nagy barátságszerző. S ha mi földi emberek csak szakadozó, laza baráti viszonyokat létesítünk, Isten végzi e munkáját hatalmasan, egyre gazdagabban árasztja reánk Lelkét, hogy azzal összekapcsolja a mi kemény, csökönyös, egymástól el-elszakadó szivünket. *Dr. Mátyás Ernő.*

A hit és hitetlenség pszichológiája és dogmatikája.

A budapesti januári konferencián elhangzott előadás vázlata.

1. Bevezető sorok.

A hit és hitetlenség pszichologiájáról és dogmatikájáról egyetlen rövid előadás szükös keretei között nagyon nehéz szólani. És pedig három okból kifolyólag: 1. A köznapi nyelv olyan sokféle értelemben használja a „hivő“ és a „hitetlen“ jelzőket, hogy ezeknek a puszta felsorolása is hosszabb időt igényelne. Ép ezért a hit különböző pszichologiai formáinak előterjesztésénél csak a legfontosabbak felemlitésére kell szoritkoznunk. 2. A vallásos élet-

folytatásban és a theologiai gondolkodásban a hit az a központi fogalom, amely minden időben a legnagyobb érdeklődés középpontjában állott. De bátran mondhatjuk, hogy a reformáció kora óta soha sem foglalkoztak a theologusok annyit a hittel, mint éppen manapság. Az antropocentrizmus felé hajló „élmény-theologia" és a theocentrizmus bátor hirdetőjeként szereplő „dialektikai theologia" éppen a hit fogalmának tisztázásában állanak a legélesebb ellentétben egymással. Aki tehát a hit és hitetlenség pszichológiáját és dogmatikáját akarja nyujtani, annak ugyanakkor, ha csak néhány vonással is, de sejtetnie kell azt a pszichológiai és dogmatikai hátteret és helyzetképet, amely megállapitásai alapjául és keretéül szolgál. Minden ily kisérlet azonban többé-kevésbbé rapszódia marad. 3. Épp a hit és hitetlenség pszichológiájának és dogmatikájának tárgyalásánál kell a legnagyobb vigyázattal lennünk arra, nehogy a pszichológia és a dogmatika között fennálló természetes határokat futólagos megállapitásaink közben bármikor is áttörjük, vagyis nehogy valamiképen a pszichologiai leirásba dogmatikai előfeltevéseket vigyünk bele, másfelől pedig, nehogy a hitre vonatkozó dogmatikai előterjesztéseinket, mint mondani szokás, „elpszichológizáljuk". Igyekezni fogunk tehát, amikor csak lehet, rámutatni arra, hogy meddig mehet a pszichológus a hit és hitetlenség elemzésében, hol kell megállania és átadnia a szót a dogmatikusnak. Másfelől viszont vigyázni fogunk arra is, nehogy pszichológiai megállapitásaink és elemzéseink közben a dogmatikus is „kiugorjon belőlünk". — E felismert nehézségek tudatában fogunk hozzá problémánk taglalásához, hangsulyozni kivánván még azt, hogy időszüke miatt nagyon sok, a hittel kapcsolatosan felmerülő theológiai kérdést még csak nem is érinthetünk (pl. a hit által való megigazulás tanát), és hogy ugyanazon ok folytán megállapitásaink gyakorlati következményeinek ismertetését sem nyujthatjuk.

2. *A három „kopernikuszi fordulat."*

Az első „kopernikuszi fordulat" végrehajtója maga *Kopernikusz* volt, a fordulat szintere viszont a természettudomány, közelebbről az asztronómia. A geocentrikus naprendszertől a heliocentrikus naprendszer hirdetéséhez való áttérés a Kopernikusz nevéhez fűződik. Elég sok kellemetlensége is volt neki emiatt.

A második „kopernikuszi fordulat" merészelője *Kant Imánuel* volt. E fordulat lényege Kant ama meglátásából indult ki, hogy az ismeretnek a tárgyai mellett nem szabad elhanyagolnunk az ismerésnek a „mikéntjét" sem. Igy bontakozott azután ki Kant kriticizmusa és transzcendentális ideálizmusa, s ekép lett az ismeretelmélet önállóan művelt és a nagy elméknek figyelmét jó ideig önmagára összpontosító filozófiai tudományággá.

A harmadik „kopernikuszi fordulat" a vallásos, illetve theológiai gondolkozás területén jelentkezett, *Luther Márton* ama evangéliumi és reformátori meglátásában, hogy az egyházi hittételek puszta elhivése mellett egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk a „megigazító," bizodalmas hitről. Nem csak az a fontos, hogy „mit" hiszünk, hanem még fontosabb az, hogy „miként," „hogyan" hiszünk, milyen az a hit, amellyel hiszünk, milyen az igazi, üdvözitő hit, a „fides salvifica"?

3. *A „fides quae creditur" és a „fides qua creditur."*

A reformátorokat követő protestáns dogmatikusok éppen ezért különböztettek a „fides *quae* creditur" és a „fides *qua* creditur" között. Az első alatt a dogmák összeségét, tehát a hitrendszer egészét értették, amelynek „elhivése" nélkül senki sem üdvözülhet, az utóbbi alatt pedig azt a hitet értették, amely által Istennel a Krisztusban életkapcsolatba jutunk, amely megigazít, üdvözít. Természetesen ez éles különböztetés nem fogadható el. A hit tartalmi és formai mivolta a legszorosabban összetartoznak. A theológusokat természetesen mindenkoron jellemezte, még a protestáns theológusokat is, hogy inkább a „fides *quae* creditur" után érdeklődtek, a pszichológusokat viszont természetszerűleg inkább a „fides *qua* creditur" érdekelte, a maga sajátos lelki funkcióival, életformáival és hatásaival.

A keresztyén hitnek, mint „fides *quae* creditur"-nak egyoldalu kihangsulyozása találóan jut szóhoz az „Athanáziánumban." Ez az ökuménikus hitvallás a Szentháromságtan és a Krisztus két természetéről szóló tan előterjesztése után, ezeket mondja: „Haec est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit." A keresztyén hitnek, mint „fides *qua* creditur"-nak szélsőséges kihangsulyozásával találkozunk például *Ménégoz*-nál, a francia szimbolofideizmus egyik kiváló képviselőjénél, aki szerint: „Mi mindnyájan üdvözülünk a hit (foi) által, teljesen függetlenül attól, amit hiszünk (croyance)." Az előbbi tehát az „elhivést" (vagyis a hitben jelentkező „notitia" és „assensus" mozzanatait) hangsulyozza csupán, az utóbbi idézet viszont épp e mozzanatok elhanyagolásával a „fiducia"-ra összpontosítja minden figyelmét. — Az élet azonban rácáfol minden ily egyoldalúságra, mert az életben a „fides *quae* creditur" és a „fides *qua* creditur" egymástól sohasem különváltan jelentkeznek, hanem a hit *tartalmi* és *formai* mivolta szoros összefüggésben van egymással. Ez állításunknak úgy pszichológiai igazolása, mint dogmatikai előterjesztése fogja képezni egyik legfontosabb feladatunkat.

4. A különböző hitformák.

Pszichológiai szempontból a hitre úgy tekintünk, mint a törekvéseiben kibontakozó és megvalósuló emberi személyiség egyik legfontosabb életfunkciójára. A hit alatt természetesen nem csupán a „vallásos" hitet értjük, hanem a hit legkülönbözőbb jelentkezési formáinak gyüjtőfogalmaként beszélünk róla. Első pszichológiai feladatunk tehát azoknak a különböző sajátos *hitformáknak* a felsorolása, amelyek az emberi életben szerephez jutnak, s amelyekkel való összehasonlítás közben bontakozik ki előttünk a vallásos hitnek nagy horderejű jelentősége.

A hit legegyszerűbb formája az, amit *valóságérzésnek* nevezhetünk. Egyetlen lépést sem tehetnénk anélkül, ha nem hinnénk a saját magunk és a dolgok valóságában.

Egy másik hitforma az *igaznak tartó*, vagy *intellektuális hit*. Idetartozik mindaz, amit „elhivés," puszta „vélekedés," „sejtés," „gyanítás," „találgatás," „valószinűnek tartás," „lehetségesnek tartás," „elismerés" alatt szoktunk érteni, fel egészen az „abszolut bizonyosságig," a kételyt kizáró „tudásig."

A tudatosság foka szerint adódó hitformák: az *implicit hit* és az *explicit hit*. Implicit hit alatt itt azt a hitet értjük, amelynek tárgyában hiszünk ugyan, azonban ez a hivés nem tudatos a számunkra. Az ember pl. hisz ugyan a túlvilági életben, de életének nem mindegyik pillanatában. Az implicit hit tehát a hit lappangó (latens) életformája. Az explicit hit viszont éppen ellentéte az implicitnek. Az a hit, az a meggyőződés, amely éppen a megvitatás középpontjában áll. Az explicit hit tehát az éppen „vitatott" hit. Természetesen a lelki élet szakadatlan folyamatában bármely implicit hit ujra explicitté lehet, viszont ami az előbbi pillanatban még explicit hit volt, vagyis az érdeklődés és vitatkozás középpontjában állott, a következő pillanatban már implicitté lehet, a háttérbe szorulhat s a tudat alatt folytathatja a maga életét.

Újabb hitformák állanak előttünk, ha a *tévhit* sajátos változataira vagyunk tekintettel. Ide tartoznak pl. a merő „tévedés," a „babona," a pathológikus sikban a „rögeszme."

Külön felemlítést érdemel a *presztizs-hit* és a *tekintély-hit*. Nagyon sokan abban a szent meggyőződésben állítanak valamit, hogy az, amit hisznek, teljesen eredeti gondolatuk, meggyőződésük. Pedig a legtöbb meggyőződésünket másoktól kapjuk. Mindnyájan többékevésbbé parazita lények vagyunk, akik tudatosan avagy tudattalanul a mások meggyőződésein, tehát a presztizshiten és tekintélyhiten élősdizünk.

Az „elhitetés" cselekményével kapcsolatosan adódó hitformák: az „ábrándozás," a „fiktiv hit" („tegyük fel," „hipothézis"), a „szimulálás," „hazudozás," stb.

(Folyt. köv.) *Dr. Vasady Béla.*

Szinek a pesti konferenciáról.

Bajos dolog volna a konferencia előadásain pontról pontra végigmenni. Arról legalább halvány beszámolót adnak már a napilapok is. De mit emeljek ki? Talán az egész konferencia ügyes rendezését. Nagyon hálás dolog volt az előadói skálát kiszélesiteni. Mások is adjanak elő, ne csak lelkészek. Avasson fel a konferencia világi papokat is. Ilyen most Nagy Ferenc kisgazda. Azt hinnék, akik a Pesti Hirlapból ismerik: nagy csizmás, nagybajuszu magyar bácsi. Most megláttuk, hogy 26 éves fiatalember, aki egy hónapra feljött szétnézni Budapestre. Egyébként 6 elemit végzett és otthon gazdálkodik 12 hold földön. Amit mondott a konferencián, azt annyi bizonyságtevő erővel mondta, hogy a hallgatóságot egészen megnyerte.

Nagy sikere volt Imre Sándor előadásának is, aki a lelkipásztor embernevelő müvészetéről beszélt. Utána Ravasz László világitotta meg kitünő fejlődéstörténeti visszatekintés kapcsán a vallástudomány és a hit viszonyát. Nagy mezőn vitte végig hallgatóit és megérkezett velük ahhoz az egyszerü igazsághoz, hogy a theologia ne akarjon tudománnyá üresedni, de vezesse az embert Istenhez.

A konferencia másod napjának délutánján is igen tanulságos előadások voltak. De talán az volt bennük a legérdekesebb, hogy bár a témák papoknak szóltak, a hallgatóság 60 százaléka nőkből, első sorban papnékból állott. Hát kollega urak! jó lesz vigyázni. Mert maholnap a világnézeti vitákban is az asszonyoké lesz az utolsó szó (ha ennyire átengedjük a helyet a gyülekezet hivatott angyalainak!)

A harmadik nap előadói közt teljes elismeréssel emlegetik Vasady Béla dr. sárospataki fiatal professzor mélyreszálló, majd magasba emelő eszmefuttatását a hit és hitetlenség lélektanáról. Nagy sikere volt Buday Gergelynek, aki az „Exegezis szerepe a predikáció készitésében" cimen adott elő bámulatos tudással és ötletes csipősnyelvüséggel.

A papnék konferenciáján nem lehettem ott végig, mert az előadások párhuzamosan folytak a mieinkkel. De sajnálom, hogy nem lehettem ott is. A könyvtártermet egészen megtöltve, áhitattal figyeltek az előadóra, közben nem mulasztották el félhangos megjegyzésekkel kisérni az előadás menetét. Utána tizen emelkedtek szólásra egymás után és parázs kis polemiákat rendeztek, bájos ékesszólással, többnyire a tárgytól eltérő dolgokról. Nagyon szépek voltak a bibliaolvasó összejöveteleik. Egy uj hang jutott itt első helyre, nagy erővel: mi a Biblia a családban és az édesanya szivében? Megható és gyönyörködtető volt. (Ezt csak magam lestem el, mert az ilyen megbeszélések maguk közöttiek voltak.) Látom, hogy rátermett elnökeik vezetése alatt gyorsan belejönnek a konferencia rendezés technikájába és a legszebb sikerrel fogják kivenni részüket a következő évtizedek gyülekezeti munkájából. Már eddig is meg-

hitt körben elsuttogott, gyönyörü eredményeik vannak.

No lám, milyen édes meglepetés. Azt hittük nem lesz meg az idén a szokásos pesti januári konferencia. És nagyobb lett, erősebb lett, hathatósabb lett mint az eddigiek voltak. Népes és lelkesült. Jövőt látó, tüzes gárdát bocsát szét határon innen és határon tulra. A gyorsvonat fénylő ablakokkal, szikrát szórva vágtat bele a hóvilágos alföldi éjszakába. Kerekein vad ritmus lüktet és percek alatt fut meg százkilométeres távolságokat. Száguldani és erőt ontani. Ez nekem is az élet. Igy jó. Ez kell! A képes egyházi társadalmi lapba vezércikket fogok irni arról, hogy a magyar református munkaerőnek ezidőszerint sincsen oka a csüggedésre! *Dr. Hegyaljai Kiss Géza.*

Levelek a misszióról.

Kedves Urambátyám!

Multkori levelemben a misszió ügyéről ejtvén szót, emlitettem, hogy ez az ügy az Istenországának a lelkekhez való elvitele, sok nagy és részben uj dolgokat kiván tőlünk lelkipásztoroktól.

Elsősorban kivánja a magunk komoly megvizsgálását, Birjuk-e, hordozzuk-e, értékeljük-e és pedig a legmagasabbra önmagunkban azt az Istenországát, vagyis az élő Istennel a Krisztusban megnyert közösséget, amit mi a lelkekhez elvinni, a lelkekkel közölni, a lelkekben elplántálni akarunk? Mert ha nem birjuk, akkor az igehirdetésünk, a missziói munkánk, egész lelkipásztori szolgálatunk olyan féldolog, mint a Mátyás király korabeli okos leány virtusos cselekedete, aki vitt is és nem is vitt ajándékot a királynak. Elindul a királyhoz egy szita alá takart galambbal, de mire a király elé ért, a galamb már elröpült, nem volt a szita alatt. Jaj nekünk, de a gyülekezetünknek is, ha az Istenországa, ez a hófehér, tiszta, szelid, de kiröppenésre mindig kész galamb nincs ott a keretes szavaink, ájtatos viselkedésünk, külső lelkészi mivoltunk, jellegünk, vaskalapunk, magas mellényünk, hosszu kabátunk könnyen átlátszó szitája alatt. Miért végeznénk, de hogy is éreznénk küldetést, missziót, ha nem kaptuk meg, ha nem tartjuk kézben az ajándékot, amit vinnünk, továbbadnunk kellene?

A másik, amit tőlünk a misszió ügye megkiván: a kialakult, de egyuttal sok esetben meg is merevedett és tulhaladott, a mai körülmények között már alkalmatlanná vált formák, keretek, hatalma, igézete alóli szabadulás, feloldódás. Ha a köznap reggeli istentiszteletre nem jönnek a hivek, akkor esti istentisztelettel kell megpróbálkozni. Ha a sötét templom az akadály az összegyülekezésben ki kell a templomot világitani. Ha a templomtól egyelőre leküzdhetetlen huzódozás mutatkozik, iskolában rendezett vallásos (de necsak cimleg, hanem tényleg is vallásos) estélyekkel, bibliaórákkal családlátogatásokkal, helyenkint tartott háziistentiszteletekkel tanácsos a népeket a templomba visszaédesgetni. Ha a hosszu predikációk, vagy a végnélküli, könyvből olvasott imádságok népteleníteték el a templomot, szabjuk a beszédet, még inkább az imát rövidebbre, de a legrövidebb istentiszteletnek is a lelke, középpontja az Istenige s az Istenországa legyen. Ahol egyvelegben nehéz összehozni a gyülekezetet, ott elkülönitett, korok és nemek szerint differenciált munkát kezdünk; ahol a felrészelés nem sikerül, ott a tömegre vetegetjük a hálót. De nemcsak a régivel, a megszokottal szemben kell szabadoknak, függetleneknek, a körülményeket okosan mérlegelőknek lennünk, hanem az ujjal szemben is. Ne erőltessük feltétlenül a 14 éves korra kitolt konfirmációt, ha a körülmények, a közvélemény a régi korhatár megtartását kivánja Ilyenkor az oktatás és a hozzá szükséges megértés, felvevő képesség hiányait utólag is pótolhatjuk. Ne alakitsunk mindenáron egyleteket, különöseen ha azok lelki és anyagi föltételei hiányoznak, hanem azt az ébresztő, nevelő munkát, amit az egyletben végeznénk, végezzük el egylet nélkül. Igy talán kevésbé mutatós lesz a statisztikánk, de meg lesz a lényeg, ami a legfontosabb. Ha a hivek a templomhoz szoktak, ne akarjuk őket mindenáron az iskolaterembe vinni, sem háziistentiszteletek apróbb, sokszor szektás szellemüvé váló csoportjaira bontani. Ha nem tudunk uj, modern, nagy munkákat kezdeni, tegyük az igehirdetésünket mindig vonzó, ható személyes bizonyságtétellé, a gyülekezethez szólóvá, annak lelkivilágához, szükségleteihez körülményeihez alkalmazottá. S ha minden feszülő ifjú tettvágyunk mellett is nem tudunk másokon és mások között dolgozni, dolgozzunk magunkért és magunkon, ennek is meglesz a gyülekezeti életben a szemmellátható eredménye.

És követeli, megkivánja tőlünk a missziói munka a kitartó szivósságot is. Azt a hősiességig menő makacsságot, amivel a kis patak medret váj magának a kemény sziklában, amivel a tenger meg-megujuló hullámrohamával homokká porlasztja a kemény szirtet, amivel a napsugár megtöri a jeget és előhozza a tavaszt. Urambátyám is tudja, hogy nekünk a köben és a jégben, a kemény és hideg közöny nehéz talajában kell dolgoznunk s a pusztában kell utat egyengetnünk a mi Istenünknek. De azért, mert nehéz ez a munka, nem lehet feladnunk, nem lehet tőle elállanunk, sőt épen ezért kell vállalnunk, végeznünk, diadalra vinnünk, mert a nehéz, hősies munka változatai, válságai fordulatai között dicsőül meg a mennyei erő nagy volta a mi erőtelenségünkben.

Hogy azután a missziói munka nagy követelményeitől visszariadva, az arra hivatottak közül is sokan annak ellenzőivé és akadályaivá válnak, az kétségkivül nagyon szomoru dolog. Mert ez a missziói munka ma, nemzetünk, egyházunk, Isten és a Sátán élet-halál harcában minden hivatalos embert kötelez. De még szomorubb dolog az, hogy tehetetlenül kell néznünk ennek a munkának kényrekedvre maradását. Tehetetlenül kell néznünk némely hivatalosaknak a lelkiekkel és a lelkekkel való nemtörődését, lelkek lezüllését, eltévelyedését, s ezzel együtt az egyház, az egyéni és családi, nemzeti, emberi élet hitbeli alapjainak szétmállását. Amilyen boldogan érzem, hogy Urambátyámmal ezekben a dolgokban megértjük egymást, olyan

fájó keserüséggel gondolok, — hiszem, Urambátyámmal együtt — arra, hogy még vannak, akik nem értenek meg minket, lelkünk kereső nyugtalanságában az idők jelét, Isten parancsát s nem tehetünk sem velük, sem ellenük semmit sem.

Igérve, hogy más levelem majd szebb és vidámabb lesz maradok igaz tisztelettel és szeretettel az Urban. *y. r.*

Gömör vármegye jegyzőkönyvéből.

(Elhelyezve Rimaszombatban.)

1665 február 16-án a 13 felsőmagyarországi vármegye gyűlést tartott Eperjesen Báthory Zsófia és I. Rákóczi Ferenc azon ténykedései ügyében, amelyekkel a vármegyék protestánsait, de elsőrenden és kifejezetten a pataki és újhelyi reformátusokat háborgatták s megsemmisiteni törekedtek. A gyűlés egy declaratiót szerkesztett (a jegyzőkönyvben egész terjedelmében megvan), melyben kéri a király Őfelségét, hogy a háborgatás, a templomok, eklézsiák, jövedelmeinek elvonása ügyében, főként a pataki egyháznak, iskolának, és hallgatóinak örökös vexálása, a pataki templom bezáratása ügyében rendeljen el szigorú vizsgálatot és orvosolja a sérelmeket.

Tarczali Pál újhelyi ref. esperes-lelkész (superintendens seu senior) panaszára, melyet a vármegyék is magukévá tettek és a királyhoz felirtak, már előbb kiküldetett a vallásügyben deputatió, amely Bogdányi Farkas László, zempléni alispán, Bornemisza Mihály, ugyanazon megye táblabirája mellett a következő vegyes (kath. és prot.) tagokból állott: Somogyi Ferenc leleszi prépost, Moktsai András egri kanonok Kapi Gábor, Szentiványi Mihály, Jászai György, Fodor alter Kósa János és Palánki Mihály kath., Szuhay Mátyás, Chernel György abaúji alispán, Ujfalusi Zsigmond, Gerőcz László, Benczi Márton, Ketzer András és Menyhért, Szepesi Pál és Kazinczi Péter jegyző evangélikus részről. Ez a bizottság Uj helyben már 1664 aug. 14-én tanácskozott, de eredménytelenül.

Hogy az eperjesi declaratiónak mi hatása lett, arról nem szól a jegyzőkönyv, de bizonnyal semmi, mert a Báthori Zsófia féle turbatio tovább tartott és a *negotium Patakiense* állandó tárgya a megyei közgyűléseknek, legtöbbször a zemplénmegyei átirat kapcsán „occupationem parochialium scholariumque medio Soph. Bathori et filio impune divexantur" (1665 febr. 3)

1666 április 28-án Pelsőcön tartott megyegyűlés a Báthori Zsófia és Rákóczi Ferenc részéről „égbekiáltó injuriák és opressiók" miatt panaszkodik s említi, hogy a mult évben Kassán tartott 13 vármegyei gyűlésből Ketzer Menyhárt, Becskeházi András és Radics András követeket küldték a gravamenek orvoslása végett a fejedelemasszonyhoz, „alázatosan kérvén Ő nagyságát, hogy az inconveniantiáknak és egyenetlenségeknek tolerálására remediálja ezen dolgot, csak mint vagyon az ablegatio, úgy lenne az Ő Felsége kegyelmes resolutiojának intitulátiója is, mely az előbb observáltatott".

E gyűlés jegyzőkönyvében olvasható továbbá: „Mivel mindnyájunknak nem egyéb, hanem csendes permansio kellene az hazában Ő nagyságának quendose detegálják (t. i. a követek), hogy az Pater Jezsuiták napról-napra csak az nagy egyenetlenségeknek nevekedésében forgolódván és munkálkodván, hogy Rákóczi Ferenc Uramat az velünk való nagy egyenetlenségre hozzák és ellenünk való hostilitasra, fegyverfogásra és vérontásra concitálják; lakodalmi solemnitasnak alkalmával minemü fertelmes, gyülölséges és keresztyén vérnek ontására serkentgető versifikatiókat és carmeneket excudáltattak és promulgáltattak, ő Nagyságával közöljék . . . az ilyen publica tranquillitas turbatorit meritorie büntetné meg in exemplum alionem, hogy abból való veszedelem de repente ne irrumpáljon".

1667 május 10 én Gömör vármegyének Zemplén vármegyében tartott gyűlése arra kéri Báthori Zsófiát és Rákóczi Ferencet, hogy „valami ekklézsiáinkhoz, parokiáinkhoz, iskoláinkhoz Ő nagysága jószágában bírattatott és usurpáltatott, ezután is pacifice bírattassék", elmondván, hogy ezt követelik a királyi diplomák hazánk törvényeivel s néhány rendbeli pacifikatiók.

1671 aug. 25-én tartott gyűlésen tárgyaltatott a pataki kollégium alumnusainak kérelme Gömör megye rendjeihez

Panaszosan irják, hogy (I.) Rákóczi Ferenc fejedelem Erdőbényén lévő nemes házukat, pataki és ujhelyi szabad szőlőörökségüket zászlóval, dobbal hatalmasul elfoglalta, ugyancsak a schola typusit és egynéhány könyveket, melyekhez Ő nagyságának semmi pretensiója nem volt; a prédikátorok jövedelmét beszüntette azon ürügy alatt, hogy elvont jövedelmükért 1000 aranyat fizetett, melyből azonban egyet se láttak.

Ezt megelőzve már 1671 aug. 15-én értesítette Zemplén, Gömör vármegyét Rákóczinak erdőbényei erőszakos birtokfoglalásáról, mely alkalommal a jogaikat védelmező pataki diákok közül a fejedelem darabontjai sokat megsebesitettek.

S. Szabó József.

IRODALOM.

* **Életforrások.** Tanúlmányok — Előadások — Cikkek. Irta: Dr. *Mátyás* Ernő sárospataki tanár. Szerző kiadása. Ref. főiskolai nyomda. Sárospatak, 1930. A napokban hagyta el a sajtót lapunk főmunkatársának, Dr. *Mátyás* Ernőnek fenti című könyve. Aki általában ismeri a Dr. Mátyás Ernő cikkeit, annak is meglepetésként fog szolgálni együtt az a 22 kisebb-nagyobb terjedelmű tanulmány, előadás, cikk, amelyet e külsőleg is formás könyvben kap kezébe az olvasó. Mindenik önmagában is befejezett alkotás, de összes is fűzi valamennyit írójának épitő hite, mély pillantása és egységes szempontú probléma megfejtése. A fejlett irásművészettel megalkotott dolgozatok az olvasót nemcsak tájékoztatják, hanem valósággal gazdagitják is, üde életforrásokat fakasztanak fel lelkében vivódások és nehézségek közt. A könyv megjelenését értékes nyereségként üdvö-

zölhetjük. Szerző hasonló természetű, még több probléma kifejtésével sok áldott hatást indíthat meg. Hasonló folytatásokat várunk, újabb forrásokat a szerző gazdag forrásából, és amelyekre utal, az örök forrásokból. Első cikkünket mutatványul hozzuk a kicsi, de sulyos és tartalmas kötetből.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

Mezőcsáton az őszi egyházi munka november 3-án egy nagyszabású szeretetvendégséggel kezdődött. Vallásos estélyek, evangélizációs délutánok hetenként 3 alkalommal vannak. A leányegyesületnek *Szalóczy* Pálné nt. asszony vezetése alatt 67 munkás tagja van, akik a *Gaál* Ilona tanítónő által vezetett vasárnapi iskolai tanfolyamon is résztvettek. Az egyesület által vett vetítőgép tette lehetővé a vasárnapi délutánonkénti vetített képes előadásokat. — Elaggottak gyámolítását és egyéb szeretetmunkákat a Kálvin-Szövetség női osztályával karöltve végzi a egyesület. Nov. 17-én megalakult és az országos központhoz csatlakozott a Keresztyén Ifjúsági Egyesület mintegy 100 buzgó taggal. Vezetésében az agilis és buzgó segédlelkészen, *Perjéssy* Lászlón kivül részt vesznek még: *Tóth* Sándor jogszigorló, Enyedy Béla adófőtiszt és Lovász Pál ref. tanító. Az új egyesületnek van bibliai szakosztálya s máris eleven életű önképzőköre A pesti ifj. konferencián 8 an vesznek részt a tagok közül. Most van alakulóban egy kis cserkészcsapat. A gyermekistentisztelet apró népeinek van kúrátora, vannak egyházfiai s perselyeikbe gyülő bevételeket a szegény gyermektársaik karácsonyi felruházására fordítják.

Határokon túlról.

A kolozsvári theologia a f. iskolai évben is megtartja szokásos évi theologus konferenciáját február hó 3—7. napjain. A konferencia munkálataiból theol. tanárok és ifjuság egyaránt kiveszik részüket. — A kolozsvári theologia professzorai a téli hónapokban a nagy közönség részére akadémiai estélyeket rendeznek, amelyben vonzó, népszerű formájú előadásokban tárják fel az egyház és a theol. tudomány nagy problémáit. — Az erdélyi ref. egyházkerület területén 150 bejelentett egyházközségi nőszövetségi tagozat működik. Ezek közül a legrégibbek a tasnádi 1837-ből, a botfalvi 1885-ből, a fogarasi 1904, a dési 1906, a szászvárosi 1907, a nagyenyedi 1904-ből.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Hodinka Ágoston** nyug. tanítóképzőintézeti tanár életének 84-ik évében Sárospatakon január 27-én az Úrban csendesen elhunyt. A régi Sárospatak társadalmi életének volt művelt, jóságos lelkű egyénisége. Az állami tanítóképző-intézetben nemzedékeket tanított. Nyugalomba vonulása után kedvenc szerzőit tanulmányozgatta s szivesen kutatott főiskolánk nagykönyvtárában és szeretettel közölte gazdag élettapasztalatait s tudása felgyűlt kincseit az ifjabb tanári nemzedékkel. A görög kath. egyháznak volt hű fia, de jósága, emberszeretete és nemes lelkülete távol tartotta a felekezeti elfogultságtól és áldottá teszi emlékezetét közöttünk is. A temetésen, melyen a tanítóképzőintézet tanári kara teljes számmal és a főiskolai tanári kar összes régebbi tagjai megjelentek, tanítóképző-intézeti ifjuságunk énekkara gyászdalokat énekelt. Nyugodjék meg távozó alakján Istenünk kegyelme.

— **Dr. Baltazár Dezső püspök hazaérkezése.** Január hó 26 án este érkezett vissza Debrecenbe Dr. *Baltazár* Dezső püspök angliai és franciaországi útjáról. Angliában a britt politikai élet 16 vezető egyénével folytatott tanácskozást, Párizsban kizárólag a francia protestáns egyházak vezetőivel és a magyar reformátusokkal tanácskozott. Párizsban magyar istentisztelet is tartott a püspök, érkezésének hirére nagy számmal összegyűlt magyar reformátusok előtt.

— **Dr. Ravasz László püspök Sátoraljaújhelyen** február hó 14 én előadást fog tartani. Az előadás iránt megyeszerte nagy az érdeklődés.

— **Egyházmegyei gondnoki beiktató.** A gömöri egyházmegye 1929 dec. hó 19-én Tornalján tartott közgyűlésében iktatta be gondnoki tisztébe megválasztott gondnokát *Barna* Béla nyug. ezredest. A beiktató ünnepélyen az imádságot mondotta *Péter* Mihály püspök, a beiktató beszédet *Dusza* János esperes. Az új gondnok programmbeszédében arról tett hitvallást, hogy mint a Krisztus katonája is első akar lenni a munkában, hüségben és szeretetben.

— **Magyarország földrajzi helyzetéről és egységéről** szólott sárospataki főiskolánk f. január hó 19 én tartott szabadegyetemi előadása. Vitéz *Szabó* Lajos főgimn. tanár tartotta ezt a világos, szemléletes, mindenki által könnyen érthető és mégis nívós, tartalmas előadást. A szép előadáshoz méltó volt *Fidler* István gimn. tanuló és *Kalmár* Lajos theologus egy-egy pompás átérzéssel előadott szavalata és a Kórusnak meleg hangulatú énekszáma.

A legközelebbi szabadegyetemi délután február 16-án lesz, amikor dr. *Rácz* Lajos theol. tanár fog előadást tartani Magyarország XVII. századi művelődéséről.

— **Hangverseny a sárospataki református tanítóképző-intézetben.** Az emlékezet ünnepe volt ez a hangverseny, amely január 21 én zajlott le sárospataki ref. tanítóképző intézetünk dísztermében. De a tiszta művészet ünnepe is. Az emlékezet *Gruska* Lajos, volt sárospataki róm. kath. plébános áldott lelkét idézte, akinek képét Kovács Dezső tanítóképző-intézeti igazgató kegyeletes szavai elevenítték fel. A művészetet Melles Béla és Hodossy István, az Operaház kitünő művészei, Hajdu István, a Sárospatakon is jól ismert cellóművész és Kolozs Richárd, a Kamarazenetársaság lelkes tagja s az egész estély megrendezője nyújtották. Előadták Mozart B. dur vonósnégyesét, a nemes stilusú mű minden szépségét kihangsulyozó szép összjátékkal. Igen nagy hatást tett a Tschai-

kowszky vonósnégyes is, pompás ritmikájával s nagyvonalú felépítésével. A két főszám között Melles Béla és Hajdú István játszottak egynehány finoman kidolgozott apróságot, melyeknek kiséretét Klacskó Béla látta el kitünően. A szépszámú közönség hálásan és sokat tapsolt a művészeknek. *Sz. E.*

— **A Károlyi név** helyes irásához lapunk egyik kedves olvasója, a Károlyi-család egyik leszármazottja irja, hogy ők a nemességet 1605 ben, mint „*Karoly*"-ak kapták. Még nagyszüleik is „Károly"-nak irták magukat.

— **Lelkészképzésünk katasztrófális veszedelemben** cím alatt ir Dr. *Victor* János a *Református Figyelőben* (4. sz.) arról a kérdésről, amelyet lapunk múlt száma is tárgyalt. A nehézségeket leküzdhetetleneknek tartja. Érvei nagyon súlyosak. Cikkét igy végzi be: „Konventünk kimondta tavaly határozatát. Az idén módjában lesz szemébe nézni annak, hogy mit jelent az a gyakorlatban, levont konzekvenciáiban, alkalmazott kihatásaiban. Még nem késő visszariadni és megfordulni." — Dr. *Trócsányi* Dezső pedig a Dunántúli Prot. Lapok hasábjain szól ismét hozzá a kérdéshez *Aggodalmak, reménykedések* címen. A nehézségekkel szemben a tanároktól több odaadást, jobb munkamódszereket kiván, hogy a régi eredmény elérhető legyen. Felhozza, hogy alig jönne elő új tárgy. Sok tárgy pedig (a jogi, a mezőgazdasági, közgazdasági, szociologiai és egészségtani studiumok) a gyakorló lelkészt segíteni fogja munkakörének betöltésében. Szerinte a Dr. *Varga* Zsigmond által kifejezett pesszimizmus (Varga Zsigmond véleményét lapunk múlt számában közöltük) nem igazolt. A tudományos hajlamokon segíteni lehet pályaművek iratásával és a külföldi tanulmányi évekkel. — Mi innen Patakról, amint más theologiáról is, kidolgoztuk az öt évfolyamú theologiára való átmenetelt. Mi nem kisérletezhetünk. Lehetetlent nem kivánhatunk. A debreceni országos konferenciáról, amely január 31—február 1-én lesz, bő tudósitást fogunk adni.

HIVATALOS RÉSZ.

109/1930. **Körlevél**

I.

Az egyházi hátrálékos tartozások közigazgatási végrehajtását a Belügyminiszter ur 81685/1929. számu rendeletével megszüntette s ezentúl az esperes urak által aláirt egyházi hátrálék-kimutatások behajtás végett az illetékes m. kir. adóhivatalhoz küldendők és pedig minden év november 1—15 közt.

II.

A vallás és közokt. Miniszter úr 640—05/1449—1929 számu rendelete alapján felhivom az egyházkerületbeli összes iskolák tanár- és tanítótestületeit, hogy a hazai iparcikkek pártolásában magok is jó példával járjanak elől s ne tűrjék, hogy a vezetésükre bizott ifjúság hazai eredetű helyett külföldi származású ipari cikkeket (tanszközöket, füzeteket, irónokat, tollakat, női kézimunkához szükséges anyagokat) használjon. Ha pedig felszólításuknak eredménye nem volna, a tilalom ellen vétő tanulót vonják felelősségre Ha az eljárás során az állapittatnék meg, hogy a tanuló a kereskedő hibájából vett külföldi árút, a tanulók az ily kereskedőnél való vásárlástól eltiltandók mindaddig, amig hazai származású kifogástalan árút nem szolgáltat ki az ifjúságnak.

III.

Ugy értesültem, hogy egyházkerületünk egyes egyházközségeiben egy ügynöknő jár szellyel azzal a céllal, hogy a nélkülözhető s régiségüknél fogva nagybecsü himzéseket és úrasztali edényeket állitólag a Magyar Nemzeti Múzeum részére megvegye. A legszigorúbban figyelmeztetem az egyházak előljáróságát, hogy semmiféle egyházi vagyont, annyival inkább régiséget az egyházkerületi közgyűlés engedélye nélkül elidegeniteni nem szabad. Ha mégis lenne valami nélkülözhető régiség az egyházaknál, azt első sorban a Borsod Miskolci Muzeum igazgatóságának ajánlják fel (Miskolc).

IV.

Az 1930. I. félévi adósegélyek megjöttek, a a tavalyihoz képest bizonyos levonással az államsegély csökkenése miatt. A nyugták szétmentek. Tekintettel arra, hogy a Sárospataki Ref. Lapok előfizetési díjával több egyházközség 3—4 évről is hátrálékban van és ez a nagy hanyagság sok tekintetben veszélyezteti a hivatalos lap rendes kiadását és fejlesztését, az 1929. évi hátrálékot (14 pengő) kénytelen voltam levonásba hozatni.

Miskolc, 1930 jan. 27. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

Pályázatot

hirdetek az abaúji egyházmegyében fekvő Nyiri lelkészi állásra. Pályázati határidő 1930 február 23. Jövedelmi alapok: 12 hold szántóföld, melyet a hivek megdolgoznak, a kövérítőt kihordják. Két darab rét, melynek anya és sarjú fű termése évenként átlag 180—200 mázsára tehető. A réteket a hivek lekaszálják, termését behordják. Búza 15 mázsa, rozs 13 mázsa. Készpénz 184 pengő, 6 drb marhára legeltetési jog. 15 öl fa és 1600 K-ig fizetéskiegészitő államsegély. Az ingatlanok állami adóját az egyház fizeti. Stóla: keresztelés 2 P, esketés 4 P, temetés 8 P. A lelkész köteles megváltani 3 hold lóherevetést, 6 drb almafaoltványt, méhest, kb. 40 szekér kövérítőt, melyeknek értéke 130 pengő. — Az állás 1930 május 1-én foglalandó el. Pályázati kérvények megfelelő okmányokkal felszerelve Cziáky Endre espereshez, Abaújszántóra intézendők.

Miskolc, 1930 január 30.

Dr. Révész Kálmán püspök.

Kérjünk, adjunk árvabélyeget!

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 6. szám. Sárospatak, 1930 február 9.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... .. 14 Pengő.
Fél évre ... .. 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: A theologiai tantervreform. — *Dr. Vasady Béla:* A hit és hitetlenség pszichologiája és dogmatikája. (Folyt. köv.) — *M. J.:* A theologiai tanárok országos konferenciája. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Egyházfegyelem. — Határokon túlról. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

A theologiai tantervreform.

A theol. tanárok országos konferenciájának javaslata.

Egyházi lapjaink az utóbbi időben súlyos szavakkal hivták fel a figyelmet a lelkészképzés reformjára, amelyet különösen a tanitói oklevél kötelező megszerzésének kimondása tett nehézzé.

A lelkészképzés reformja önmagában is nehéz. Sokféle érdeket kellene kielégiteni.

A tudományos képzés köre ma már szédületesen kitágult. Forrongó, átalakuló világban élünk. Könyörtelenül elesse vált a világnézetek harca. Századok, évezredek drága öröksége lett vitássá. A szellem erejével kell igazolni és kétségtelenné tenni ősi, nagy igazságokat.

Aztán a tudományos képzés mellett éppen oly fontos a megfelelő pásztori és missziói lélek felkeltése és megerősítése.

S végül gyakorlatilag is be kell vezetni a leendő lelkipásztort már a theologiák falai közf a lelkipásztori szolgálatnak legalább az elemeibe.

Mi abban a véleményben vagyunk, hogy egyházi életünk megújhodásához illő s azt nagyban elősegitő és elmélyitő munka folyik theologiánkon. Meg kell ezt látnunk!

Váratlan fordulatot idézett elő kis gyülekezeteink és azok iskoláinak megmentése miatt a lelkész-tanitóság kérdésének felmerülése.

A theol. tanárok Debrecenben egybegyűlt országos konferenciája beható tanácskozás tárgyává tette a kérdést.

Közreadjuk a konferencia e tárgyának jegyzőkönyvi pontját:

„Tárgyaltatik a theol. tantervrevizió. Marton János előadó ismerteti a kérdés historikumát. Előadta, hogy az utolsó, az 1924-iki tanterv szerint az Ige világában a tudás eszközeivel is otthonossá tett, személyisége szentélyében az Ige teremtő ereje által megragadott, a bizonyságtételre készséges lélekkel biró és az Ige gyakorlati szolgálatának elemeibe bevezetett theologusok képzése domboritatott ki lelkészképzésünk és nevelésünk céljául. Ennek a tanulmányi és nevelési rendnek a kiegészitésére terjesztett elő a tiszántúli egyházkerület 1925-ben javaslatot a gyakorlati kiképzés teljessé tétele céljából. (L. konventi jkv. 1925. év 68. sz.) Az előadó szerint a további fejlődés egyenes vonala ennek a javaslatnak az irányában van.

Azonban ezt a javaslatot az egyetemes konvent az egyházkerületek többségének véleménye alapján egyelőre mellőzte.

Ellenben a dunántúli egyházkerület előterjesztésére az egyetemes konvent 1926. évi 111. sz. határozatában véleményadásra szólította fel az egyházkerületeket a lelkésztanitóságok visszaállítása ügyében és miután hosszas tárgyalásokat folytatott egyetemes konventünk a vallás- és közoktatásügyi minisztériummal, 1929. évi 102. sz. határozatában elrendelte a lelkésztanitóságok visszaállításával kapcsolatban a tanitói oklevél megszerzését is és egyuttal a theol. tantervmódositást. (L. egyetemes konvent jkv 1929. év 102. sz. határozatát.)

Az előadó a lelkésztanitóság visszaállitásának fontosságát hangsulyozva, a megoldási lehetőségeket áttekintve (a tanitói oklevél megszerzése a megkivánt előkészitő munka elvégzése mellett; a theol. tanfolyam befejezése után, — a tanitói oklevél megszerzése az érettségi vizsgálat letétele után a theol. tanfolyamra való beiratkozás előtt, — a tanitói oklevél megszerzése a 4 éves theol. tanfolyam alatt, — a tanitói oklevél megszerzése az öt éves theol. tanfolyam felvétele mellett; lelkésztanitók képzése valamelyik theol. főiskolánkon), az öt évre felemelt theol. tanfolyam mellett foglalt állást, melynek első két éve alatt a tanitói oklevél megszerzendő.

Az előadó véleményével szemben a theol. tanárok Debrecenben ülésező országos konferenciája egyértelmüleg hozott határozatával a következő javaslatot terjeszti egyetemes konventünk elé:

A theol. tanárok országos konferenciája a magyar református egyház iránti mélységes szeretettel méltányolja azt az álláspontot, amely egyetemes konventünket vezette azon határozata kimondásában, amellyel kisebb gyülekezeteink és elnéptelenedő felekezeti iskoláink százai megmentése érdekében, visszaállitja a lelkésztanitóságot és

a lelkészi oklevél megszerzése mellett kötelezőnek jelenti ki a tanítói oklevél megszerzését is.

Azonban a theol. tanárok országos konferenciája a két oklevél megszerzésének előkészítő munkáját csakis egymástól elválasztva véli eredményesen keresztülvihetőnek.

A theol. tanárok országos konferenciája a mostani nyolc félévi képzést sem tartja a lelkészi pályához szükséges minden irányú theologiai szakoktatás céljaira elegendőnek. Veszélyes lépésnek tartja, ha a tudományos theologiai képzésre szánt idő a tanítói oklevél megszerzésére szükséges elő tanulmányok végett tetemes mértékben rövidséget szenvedne.

A theol. tanárok országos konferenciája mindenekelőtt elvi szempontból tartja lehetetlennek a jelenlegi négy éves rendszer mellett a lelkészjelöltek részére a kötelező tanítói oklevél megszerzését. Kétségtelen dolog ugyanis, hogy a világnézetek mai rendkivül kiéleződött harcában magyar református anyaszentegyházunknak elsőrangú érdeke az, hogy lelkészképzése nemcsak az eddigi szinvonalon maradjon meg, hanem, hogy ez a szinvonal az idők követelményeinek megfelelően, még fokoztassék. Ez pedig csak úgy lehetséges, ha az eddigi tanulmányi rend kereteit, tárgyi anyagát nem érintjük és azon némi correctiot legfeljebb csak bizonyos hasznos ismeretek közlésének az elhagyásával végzünk. (L. jogi, közgazdasági és közegészségtani ismeretek). Szilárd meggyőződése a konferenciának, hogy a theologiai tanterv reformja a felesleges tárgyak elhagyásával csak olyan irányú lehet, amely a jövendő lelkészi generáció tudományos képzettségét, szellemi felszerelését a mainál még fokozottabban biztosithatja. Minden másirányú tervezgetést vagy kezdeményezést egyértelmünek tekint a konferencia a lelkészképzés tudományos jellege lerontásával s a magyar kálvinizmus szellemi jelentősége csökkenésével.

Abban az esetben, ha a tanítóképzéssel szükséges tantárgyak az I. és II. évfolyamra beosztatnának, az a konferencia elvi aggodalmainak legteljesebb igazolását nyújtaná. Egyértelmüleg megállapítja a konferencia, hogy ily módon a lelkészképzés idejének első két esztendeje feláldoztatik a kötelező tanítói oklevél megszerzéséért s a theologus ifjúság előkészítését a legnélkülözhetetlenebb theol. tantárgyak hallgatásának vagy egészben való kiküszöbölésével vagy óraszáma 75%-a reductiojával, esetleg anyaga merész megváltoztatásával szinte lehetetlenné tenné s igy az első két év theologus ifjúságunkra nézve a papképzés szempontjából majdnem teljesen elveszne, annyira, hogy az ilyen tantárgybeosztás mellett nincs meg a lehetősége sem annak, hogy a II. év végén egy rendszeres előkészítő s rostáló alapvizsgálat tartassék.

Az alapvizsgálat elmaradása vagy anyagának lecsonkázása fájdalmasan illusztrálja a theol. képzés tudományos jellege megrendülését.

Az alapvizsgálat elhagyása vagy vizsgálati anyagának megváltoztatása mellett a III—IV. évben a tantárgyak körének s anyagának olyan megbolygatásával állunk szemben, amely sem tárgyilag, sem logikailag nem igazolható. Ahol a bibliai irodalom története a bibliai vallások történetével egy-egy 2 órás kollégiumban kapcsoltatnék össze, ott eleve lemondás történik arról, hogy e lehetetlen egyvelegben akár az egyik, akár a másik tudomány kellő előadatáshoz jusson vagy hogy akármilyen tiszta ismeretközlést biztosítson.

Rámutatott a theol. tanárok konferenciája arra, hogy a hallgatandó tantárgyak, a különbözeti vizsgálatok és kötelező kollokviumok nagy száma, a tanítói és lelkészi előkészítés együttesen történő munkája a zsufoltságot oly mértékben gyarapítaná, hogy a túlterheltség az összes szünidők feláldozása mellett sem volna elhárítható. Ilyen rendszer mellett a ma már világszerte megkivánt s mostani tantervünkben is már meglévő szemináriumi munkásság szinte teljesen elmaradna.

Leküzdhetetlen lenne azoknál a nehézség, akik egyre nagyobb számmal lépnek görög nyelvi tanulás nélkül mint rendkivüli hallgatók a theológiára. — A tanítóképzéshez szükséges gyakorlati tanítás pedig Budapesten a nagy távolság miatt, melyre a különböző intézetek egymástól vannak, kivihetetlen.

Rámutat a theol. tanárok országos konferenciája arra is, hogy a keresztyén vallás akármilyen gyakorlati felfogásával és hirdetésével nemcsak összefér a tudományos theologiai munka, hanem annak egyenesen életfeltétele. Ahol nagy vallásos mozgalmak ismerete alól elvettetik a tudós talaj, ott vagy a vakbuzgóság vagy a babona veszi át uralmát, vagy a szekták ütik fel a megcáfoltatástól való veszély nélkül fejüket. Tény, hogy anyaszentegyházunk az Igén épül fel. Az Igét kell hogy hirdesse és élje, de az Igét megjelenési formájában és tartalmában ismerni kell, mert ez ismeret nélkül könnyen igének vélhetjük azt, ami nem ige. E tétel helyessége és igazoltsága mellett századok komoly, becsületes és tudományos emberi munkája tör lándzsát, e munka értéke és szükségessége közöttünk vitás nem lehet, mert ezáltal a reformáció gondolat-vizsgálási szabadságához lennénk hűtelenek.

A tudományos theologiai képzettség azonban nem jelent előttünk öncélt: hangsulyozzuk annak eszközi jelentőségét. De időt kivánunk biztosítani az evangyéliom erőinek olyan befogadására, a lelkipásztori lelkület és jellem olyan kifejlesztésére, amely megadja a készséget és képességet a leendő lelkipásztornak az evangyéliom hirdetésére.

Mély tisztelettel terjeszti azért a theol. tanárok országos konferenciája az egyetemes konvent elé azt a tiszteletteljes javaslatát, hogy a tanítói oklevél megszerzése legyen az előfeltétele a theológiára való felvételnek. Az érettségi vizsgálat letétele után a theologusok a tanítóképző-intézet V. osztályába beiratkozva, beleélve magukat a tanítóképző-intézet tanulmányi és nevelési rendjébe, elsajátítva a tanítói hivatás elméleti és gyakorlati követelményeit, egy év alatt tegyék le az V. osztályból a vizsgát, utána a tanítói képesítő vizsgálatot. Adassék meg nekik a vallás- és közoktatásügyi minisztérium által egyetemes konventünk kérésére az a kedvezmény, hogy az I—IV. osztály-

ból a különbözeti vizsgálatot ne szeptemberben, hanem az V. osztály első felének folyamán tehessék le. Egyébként mint fentebb említve volt, az év végén jönne a vizsgálat az V. osztályból és utána a képesítő vizsgálat.

Miután pedig ez az újabb követelmény, a tanítói oklevél megszerzése a theol. tanfolyam előtt, érinti a lelkészi minősítési törvényt. az E. T. I. t.-c. 136. § át, mely szerint a theol. főiskolára való felvétel nincs kötve a középiskolai érettségi bizonyítvány mellett még tanítói oklevélhez is, tisztelettel kérjük az egyetemes konventet, hogy tegyen előterjesztést az országos zsinat májusi ülése elé, hogy az országos zsinat a lelkészi minősítési törvény kibővítésére nézve határozattal intézkedni méltóztassék.

Eleget tesz konferenciánk az egyetemes konvent 1929. évi 102. sz. határozatában foglalt azon felhivásának, hogy a tanterv módosítására nézve javaslatot terjesszen elő. A Budapesten 1929 december 12-én ülésező előkészítő országos theol. tanári konferencia összeállitott a budapesti és sárospataki theol. akadémiák tervezetéből egy javaslatot, a pápai theol. akadémia is elkészített egy tervezetet. Ezeket a munkálatokat mellékeljük, azonban azokat a fentebb kifejtett elvi és gyakorlati okok miatt kivihetetleneknek tartjuk.

Amennyiben a theol. tanfolyam keretéből ki kellett emelni a tanítói oklevél megszerzésére szükséges előkészítő munkát és erre egy külön évet felvenni, kérjük az egyetemes konventet, hogy tegyen felterjesztést az országos zsinathoz aziránt, hogy az E. T. által (II. t.-c 63. §-a) az I. lelkészképesitő vizsgálat letétele után megkivánt két segédlelkészi év egyike engedtessék el s a II. lelkészképesítő vizsgálat egy évi segédlelkészi szolgálat után letehető legyen.

Az új rend életbeléptetésének idejéül az 1931—32. iskolai év mondassék ki. A folyó iskolai évben érettségi vizsgálatot tett ifjak, akik theologiára akarnak lépni, az 1930—31. iskolai évre a tanítói képesítő oklevél megszerzése végett a tanítóképző-intézet kebelébe utaltassanak.

A theol. tantervreformot rendelje el egyetemes konventünk azoknak a módosításoknak a keresztülvitelére, amelyek előállnak, ha a leendő theologusok már tanítói oklevél birtokában kezdik meg a theol. tanfolyamot."

I. sz. Melléklet.

Közöljük azt a tervezetet, amelyet a budapesti előkészítő konferencia (1929 dec. 12.) összeállított) a budapesti és sárospataki theol. akadémia tervezetéből:

Ez a tervezet a következő:

I—II. éves tantárgyak.

1.	Héber nyelv I. év	3 óra.
2.	Könnyebb héber szöveg olvasása II.	1 „
3.	Ujszöv. exegesis I—II.	3 „
4.	Egyháztörténet I—II.	3 „
5.	Reformátorok iratai (egyházi atyák iratai) I—II.	1 „
6.	Theol. encyklopédia I.	1 „
7.	Bevezetés ref. a hitvallásokba II.	1 „
8.	Homiletika Katechet. és kat. gyakorlatok } I—II.	2 „
9.	Szónoklási gyakorlatok I—II.	2 „
10.	Jogi ismeretek Alkotmánytan } I—II.	1 „
11.	Bölcsészettörténet I. v. II.	3 „
12.	Lélektan I. v. II.	2 „
13.	Vallaslélektan I. v. II.	1 „
14.	Vallástörténet 15. Vallásbölcselet } I. v. II.	2 „
16.	Neveléstan I. (Neveléstörténet, iskolaszervezettan, neveléstan, módszertan)	2 „
17.	Test- és élettan 18. Egészségtan } I. v. II.	1 „
19.	Gyakorlati tanítás I—II.	3 „
20	Modern nyelv I—II.	2 „
21.	Ének I—II.	2 „
22.	Zene I—II.	2 „
23.	Ószövetség tárgyi ismertetése 24. Ujszövetség „ „ } I—II.	1 „
25.	Gazdaságtan a II. év.	1 „

III—IV. évesek tantárgyai.

1.	Ószöv. irodalom és vallástört. III—IV.	2 óra.
2.	Ószöv. exegesis III—IV.	3 „
3.	Ujszöv. irodalom és vallástörténet III—IV.	2 „
4.	Ujszöv. exegesis III—IV.	3 „
5.	Magyar prot. egyháztört, III—IV.	3 „
6.	Ker. hittan III—IV.	4 „
7.	Ker. erkölcstan III—IV.	3 „
8.	Apologetika III—IV.	2 „
9.	Szimbolika III—IV.	1 „
10.	Gyak. theol. (Liturgika és hitgyakorlatok Belmisszió és belmissziói gyakorlatok } III—IV.	2 „
11.	Szónoklati gyakorlatok és gyakorlati bibliai magyarázat III—IV. 2 v.	3 „
12.	Szociologia III—IV.	2 „
13.	Egyházjogtan III. v. IV. év. 3 v.	4 „
14.	Lelkészi irodai munka, vagy gyak. egyházjog a III., vagy IV. éven	2 „
15.	Modern nyelv	2 „
16.	Harmónium gyak. a III. és IV. é.	1 „
17.	Egyházi ének	1 „

Ez a tervezet kénytelenségből feladja a theol. alapvizsgálatot. Annak tárgyai közül a biblikumokat és egyháztörténetet az I. lelkészképesítő vizsgálat tárgyai közé viszi fel. A mostani theol. alapvizsga egyéb tárgyait áldozatul dobja.

A II. évfolyam végére teszi a kötelező kollokviumi jegyek megszerzése után a különbözeti vizsgálat letételét a tanítóképző I—IV. osztályából.

Az I—IV. osztályból teendő különbözeti vizsgálat tárgyai a következők: 1. Test- és élettan. 2. Nevelés- és tanításlan; tanitási módszertan. 3. Gazdaságtan. 4. Rajz (ha valaki a gimnáziumban rajzot, mint rendkivüli tárgyat nem tanult. 5. Ének. 6. Zene. (L. 1928. évi konventi jkv. 228. sz.; 1929. évi konventi jkv. 102. sz.). (A földrajzból és szerves kémiából a vizsgálat elengedése 32—1024/1928. II. sz. Vkm. rendelet).

A III. évfolyam elején, szeptemberben tétetnék a vizsgálat az V. osztályból, utána szeptemberben a tanítóképesítő vizsgálat.

A tanítóképző-intézeti V. osztályból a vizsgálat tárgyai:

1. Neveléstan. 2. Iskolaszervezettan. 3. Nevelési és tanítási gyakorlat. 4. Alkotmánytan. 5. Egészségtan. 6. Közgazdaságtan. 7. Rajz. 8. Ének. 9. Zene. 10. Testgyakorlás.

A tanítóképesítő vizsgálat áll: I. *írásbeli* vizsgálattételből, amelynek tárgya a pedagogia köréből veendő és II. *szóbeli* vizsgálatból, melynek tárgyai:

1. Neveléstan lélektani vonatkozásokkal. 2. Tanítástan és módszertan. 3. Neveléstörténet és iskolaszervezettan. 4. Tanítási gyakorlat. 5. Magyar nyelvtan. 6. A történelem módszertana. 7. Alkotmánytan. 8. Magyarország földrajza.

A magyar nyelvtan az irodalomtörténettel egy jeggyel osztályoztatik. A történelem módszertana nem külön tantárgy, de a 41—793/1928. VIII. 31. V. K. M. rendelet értelmében anyaga népiskolai vonatkozásban feldolgozandó.

Hittanból, magyarból, németből és mennyiségtanból a 41—793/1928. VIII. sz. és a 32—204/1928. sz. Vkm. rendelet szerint nem tesznek vizsgát.

II. sz. Melléklet.

A pápai theol. kar tervezete.

A *pápai tanári kar* sajnálattal állapítja meg, hogy a lelkészképzésnek öt évre való kiterjesztése anyagi okokból egyelőre lehetetlen; de ha most meg is hajlik e nehézségek előtt, továbbra is képviseli azt a gondolatot, hogy lelkészjelöltjeink kiképzésére, különösen ha a tanítóságra való előkészület a felvett 6 évi próbaidőn túl is megmarad, öt év szükséges. Tanári karunk a budapesti és sárospataki javaslat egyeztetéséből származott tantervet ebben a formájában nem fogadhatja el, s ezért a következő módosításokat ajánlja:

Az I—II. év tantárgyainál.

1. A kezdő papnövendék számára fontos a Biblia felől való tájékozódás, mielőtt az egyházi beszéd megszerkesztésének, előadásának elméletét és a katechetikát tanulná. Elengedhetetlennek tartja ezért tanári karunk az *Ó és Újszöv. bevezetés* előadását a mostani gyakorlat szerint, tehát heti 2 órán (a két Szövetség évenkénti váltogatásával).

A homiletikát es katechetikát a III—IV. évfolyam tárgyai közé kell beilleszteni.

2. Az I. év *szónoklati gyakorlata* választassék külön a II. évtől, hogy a kezdőket ne feszélyezzék az idősebb hallgatók. A II. év szónoklati gyakorlata egyesíttessék a III—IV. év szónoklati gyakorlatával.

3. Az I. évről maradjon el a *Bevezetés hitvallásaink olvasásába*. Elegendő a III—IV. éven a szimbolika.

4. A II. éven *héber nyelvi* olvasmány 2 óra legyen, egy óra nem elegendő.

5. A Testtan és Egészségtan egy tárgygyá vonassék össze heti *1* órán. Egészségtant már a gimnáziumban tanult a papnövendék, a testtan felől is tájékozódott a természetrajzban.

A. A *Jogi ismeretek* és *Alkotmánytan* heti 2 órás váltakozó tárgyak igy állapíttassanak meg: Alkotmánytan és Közgazdaságtan. A Jogi ismeretek olvasztassanak be az Alkotmánytanba; a Közgazdaságtan pedig az I. vagy II. éven adassék elő, mert növendékeink e tárgyból a tanítóképzőben vizsgát tesznek.

7. A *modern nyelv* a német, angol, francia és holland közül szabadon választható legyen, heti 2 órán.

8. *Egyházi ének 1* óra itt is felveendő.

A III—IV. év tárgyainál:

1. A *Szónoklati gyakorlat* a II. évvel együtt legyen s a bibliamagyarázattal együtt 2 órát kapjon.

2. *Gyakorlati egyházjog* és *irodai munka* heti 2 órán teljesen felesleges. Az egyházjognak 4 órája van; abból egy óra felhasználható gyakorlati órának, az irodai munkába a liturgikával kapcsolatban is bevezetheti a tanár növendékeit.

3. Az *Ó és Ujszöv. vallástörténet* heti 2 órán a III. IV. éven váltakozva adassék elő.

4. *Szociológiából,* amelyből főkép a szociális kérdés ismeretére van szükség a javaslatban felvett 4 félév sok. A szociális kérdés előkerül a közgazdaságtanban és az erkölcstanban is; s ezért tanári karunk a szociológia előadására elegendőnek tart minden második évben két félévben heti 2 órát.

5. A *modern nyelv*-ből a III—IV. éven csak 1 óra legyen. Minden papnövendék köteleztessék *1* óra tudományos szeminárium felvételére, úgy, amint az ma is gyakorlatban van.

*

A tanítóképzői vizsgák letételéről tanári karunk úgy gondolja, hogy az I—IV. osztály különbözeti vizsgája nem lehet a negyedik félév vége előtt. Minden más tárgyból előbb is tudnának vizsgázni lelkészjelöltjeink, de az énekből és zenéből tapasztalataink szerint nem. A korai vizsgák erőltetése könnyen bukásokat eredményezhetne. Az V. osztályú osztályvizsgát az ötödik félév decemberére tennők, s nyomban ezután a képesítőt. Az alapvizsgát fenntartandónak tartjuk, s időpontjául az ötödik félév szeptember elejét javasoljuk és pedig tárgyai lennének: ó- és újsz. bevezetés, ker. egyháztörténet, vallástörténet, vallásbölcselet és valláslélektan.

Tantervjavaslatunk tehát a következő:

I—II. év.

1. Héber nyelv az I. évfolyamon heti *3* óra.
2. Héber olvasmányok a II. évf. heti *2* óra.
3. Ó- és Ujszöv. bevezetés az I. vagy II. éven heti *2* óra.
4. Ujszöv. exegezis I. és II. éven heti *3* óra.
5. Egyetemes egyháztörténet I. és II. éven heti 3 óra.
6. Reformátorok, ill. Egyházi atyák iratai II. éven heti 1 óra.
7. Theol. enciklopédia az I. éven heti 1 óra.

8. Szónoklati gyakorlat I. év heti 1 óra, II. év a III—IV. évvel együtt 1 óra
9. Alkotmánytan és Közgazdaságtan I. és II. éven felváltva heti 2 órán.
10. Bölcsészettörténet I. vagy II. éven heti 3 órán.
11. Lélektan az I. vagy II. éven heti 2 órán.
12. Vallástörténet } az I. vagy II. éven heti 2 órán
13. Vallásbölcselet } felváltva.
14. Neveléstan és neveléstört. az I. és II. éven heti 2 órán felváltva.
15. Testtan és Egészségtan az I. vagy II. éven heti 1 órán.
16. Gyakorlati tanítás az I—II. éven heti 3 órán.
17. Modern nyelv I. és II. éeen heti 2 órán.
18. Ének az I. és II. éven heti 2 órán.
19. Zene az I. és II. éven heti 2 órán.
20. Egyházi ének az I. és II. éven heti 1 órán.
21. Az Ó- és Ujszöv. tárgyi ismerete az I. vagy II. éven felváltva heti 1 órán.
22. Mezőgazdaságtan a II. éven heti 1 órán.
23. Tudományos szeminárium I. és II. éven heti 1 órán.

A III—IV. éven:

1. Ószöv. vallástörténet III. vagy IV. éven heti 2 órán.
2. Ószöv. irásmagyarázat a III. és IV. éven heti 3 órán.
3. Ujszöv. vallástörténet a III. vagy IV. éven heti 2 órán.
4. Ujszöv. irásmagyarázat a III. és IV. éven heti 3 órán.
5. Magyar prot. egyház története III. és IV. éven heti 3 órán.
6. Ker. hittan a III. vagy IV. éven heti 4 órán.
7. Ker. erkölcstan a III. vagy IV. éven heti 3 órán.
8. Apologetika a III. vagy IV. éven heti 2 órán.
9. Szimbolika a III. vagy IV. éven heti 1 órán.
10. Homiletika és Katechetika III. vagy IV. éven heti 2 órán felváltva.
11. Liturgika és Belmisszió III. vagy IV. éven heti 2 órán felváltva.
12. Szónoklati gyakorlatok és bibliamagyarázat a III—IV. éven heti 2 órán.
13. Szociológia a III. vagy IV. éven heti 2 órán.
14. Egyházjogtan a III. vagy IV. éven 4 órán.
15. Modern nyelv a III. és IV. éven heti 1 órán.
16. Harmóniumgyakorlatok a III. és IV. éven heti 1 órán (a III. év első felében 2 zene és 2 énekóra.
17. Egyházi ének III. és IV. éven heti 1 órán.
18. Tudományos szeminárium III. és IV. éven heti 1 órán.

— **Felemelő hír, elszomorító adat.** Felemelő az a hír, melyről Papp Géza ir a *Reformációban,* hogy a vallástanári és hitoktaiói konferencián *sokan* voltak s az anyagi és erkölcsi jogos többrebecsülést *alapos, szívós és csendes munkával* akarják elérni. De elszomoritó a cikknek az az adata, hogy „egyik-másik tagja a konferenciának meglepő tájékozatlanságot árult el a szakmájában.“

III. sz. Melléklet.

Négy évfolyamu theologia.

Sárospataki újabb tervezet.

I. évfolyam.

1. Héber nyelv		3 óra.
2. Ujszöv. exegesis		3 „
3. Ker. egyháztörténet		3 „
4. Theol. encyklopédia		1 „
5. Vallástörténet	2 vagy	3 „
6. Homiletikai gyakorlatok		1 „
7. Filoz. encyklopédia		3 „
8. Ének (egyházi is)		2 „
9. Zene		2 „
10. Gyakorlati tanitás		3 „
11. Test- és élettan		1 „
12. Gazdaságlan		1 „
13. Modern nyelv		2 „
14. Jogi ismeretek és alkotmánytan		1 „
15. Neveléstan és lélektan		2 „
16. Tud. szeminárium		1 „
	31 vagy	32 óra.
Torna		2 „
		34 óra.

II. évfolyam.

1. Héber szöveg olvasása		2 óra.
2. Ujszöv. exegezis		3 „
3. Ker. egyháztörténet		3 „
4. Vallásbölcsészet } Vallástélektan }	(féléven)	2 „
5. Homiletika		2 „
6. Homiletikai gyakorlatok		1 „
7. Fil. történet		3 „
8. Neveléstan		2 „
9. Ének		2 „
10. Zene		2 „
11. Gyakorlati tanítás		3 „
12. Modern nyelv		2 „
13. Közgazdaságtan		1 „
14. Egészségtan		1 „
15. Módszertan		1 „
		30 óra.
Torna		2 „
		32 óra.

Juniusban alapvizsga: Tárgyai:

1. Héber nyelv,
2. Ujszöv. görög.
3. Vallástörténet.
4. Vallásbölcsészet.
5. Vallás pszichol.
6. Egyháztörténet.

Az I. évfolyam végén I—IV. különbözeti vizsgálat ének, zene és az elő nem adott tantárgyak kivételével.

A II. évfolyam végén I—IV. különbözeti vizsgálat ének- és zenéből és a még elmaradt tantárgyakból.

Az V. osztályból vizaga szeptemberben és utána tanitóképesitő vizsgálat.

III. évfolyam.

1.	Ószöv. exegezis	3 óra.
2.	Ószöv. irod. és vallástörténet	2 „
3.	Ujszöv. exegezis	3 „
4.	Ujszöv. irodalom és vallástörténet	2 „
5.	Magyar prot. egyháztörténet	3 „
6.	Ker erkölcstan	3 „
7.	Katechetika és kat. gyak. Liturgika (félévenként)	3 „
8	Gyak. theol. szeminárium	2 „
9.	Gyak. irásmagyarázat	2 „
10.	Szociologia	2 „
11.	Egyházjogtan és egyházjogtani gyak.	3 v. 4 „
12.	Egyházi ének	1 „
13.	Harmónium	1 „
14.	Modern nyelv	2 „
15.	Tudományos szeminárium	1 „
16.	Testnevelés	2 „
		34 vagy 35 óra.

IV. évfolyam.

1.	Ószöv. exegezis	3 óra
2.	Ószöv. irod és vallástörténet	2 „
3.	Ujszöv. exegezis	3 „
4.	Ujszöv. irodalom és vallástörténet	2 „
5.	Magyar prot. egyháztörténet	3 „
6.	Dogmatika	4 „
7.	Szimbolika	1 „
8.	Cura pastoralis és belmisszió	3 „
9.	Gyak. theol. szeminárium	2 „
10.	Gyak. irásmagyarázat	2 „
11.	Apologetika	2 „
12.	Egyházi ének	1 „
13.	Harmónium	1 „
14.	Modern nyelv	2 „
15.	Tudományos szeminárium	1 „
16.	Testnevelés	2 „
		34 óra.

A hit és hitetlenség pszichológiája és dogmatikája.

A budapesti januári konferencián elhangzott előadás vázlata.

(Folytatás.)

Igen nagy szerepet játszik életünkben az a hitforma, amelyet *introspektiv hit*-nek nevezek. Más szóval: az „önbizalom.“ Önbizalom nélkül nincs „karrier,“ szónoki lendület, sikeres operáció, stb.

Nem kevésbbé fontos szerepet játszik az ember életében a *prospektiv hit.* Nevezhetjük „előretekintő, anticipativ hit“-nek is. A reménybe átforduló hit ez. Csak az az ember fejlődésképes, akiben él a „jövőbe vetett hit.“ Ez a hitforma előkelő jelentőséghez jut az ifjak életében, akik még inkább csak előretekintenek.

A *retrospektiv-hitről* sem szabad megfeledkeznünk. Minden visszaemlékezési, felidézési, ráismerési tevékenységünket elkiséri az a szubjektiv bizonyosság, hogy nem csaltuk meg önmagunkat, nem tévedtünk, memóriánk nem hagyott cserben bennünket.

A társas életfolytatásban természetesen a legfontosabb szerepet a hitnek ama formája játssza, amelyet *alterospektiv hitnek* nevezhetünk. Értve ezalatt az embertársainkba vetett bizalmunkat és hitünket. Nevezhetjük „bizodalmas hitnek“ is. A mindennapi életben nagyon sokszor nem különböztetnek az „intellektuális hit“, vagyis a puszta „elhivés“, „igaznaktartás“ és az „alterospektiv hit“ vagyis az embertársainkba vetett „bizodalmas hit“ között. Pedig a kettő között lényegbe vágó különbség van. E különbséget illusztrálja a következő eset.

Egy házaspár Londonban meglátogatta az állami pénzverdét. Vezetőjük felhivta a figyelmüket arra, hogy a forró, sistergő ólmot egész nyugodtan rá lehet önteni bárkinek a kezére, mert az nem fog égési sebeket okozni, abban az esetben, ha az illető kéz hideg vizben van. Erre felkérte a férfit, hogy próbálja ki. A férfi így válaszolt: „Köszönöm uram, hiszem amit mond“, s nem mutatott hajlandóságot a kipróbálásra. Erre a vezető a férfi feleségéhez fordult ugyanazzal a kéréssel. A hölgy lehuzta keztyüjét, beletette kezét a viz alá, a forró ólmot ráöntötték és az csakugyan nem égette meg azt. Erre megszólalt a házaspár vezetője a férfihez fordulva: „You sir have believed it!“ (Ön uram, elhitte azt, amit mondtam.) Azután pedig odafordult a hölgyhöz és igy szólt: „And you madame, have trusted me!“ (És ön asszonyom, megbizott bennem). — A vezetőnek e két mondása közül az első nyilvánvalóan az intellektuális hit, vagyis az igaznak tartó hit szerepére mutatott rá, a hölgyhöz intézett mondása viszont az „alterospektiv“, vagyis a „bizodalmas hit“-nek jelentőségét emelte ki. Mert nagy különbség van a között, hogy én „elhiszek“ valamit és a között, hogy én hiszek valakinek, megbizom valakiben.

Ez utóbbi bizodalmas hitnek legnagyszerübb, az egész életünket és emberi lényünket átfogó, jelentkezési formája a *vallásos hit* is. A vallásos hit pszichológiai elemzésének tehát az „alterospektiv hit“ lélektani elemzéséből kell kiindulnia. Ide vonatkozólag viszont a modern kisérleti valláslélektani kutatások szolgálnak figyelemreméltó eredményekkel.

(Folyt. köv.) *Dr. Vasady Béla.*

A theologiai tanárok országos konferenciája.

Erős szellemi munkát végzett a theol. tanárok országos konferenciája Debrecenben január 31 én és február 1-én. A fontos tárgyak miatt, amelyek a tárgysorozaton szerepeltek, nagy számmal voltak a résztvevők is. Sőt kedves öröme lett a konferenciának, hogy a kolozsvári theologia is képviseltette magát Dr. Tavaszy Sándor igazgató és Dr. Gönczy Lajos theol. r. tanár által.

Jelen voltak Dr. Kállay Kálmán debreceni lelkészképző intézeti igazgató elnöklete alatt: Budapestről Dr. Sebestyén Jenő theol. igazgató, Dr. Kováts J. István, Hamar István, B. Pap István és Dr. Victor János; Debrecenből Dr. Varga Zsigmond, Csánky Benjámin, Csikesz Sándor, Dr. Erdős Károly, Kiss Ferenc, Dr. Lencz Géza, Pokoly József és Dr. Révész Imre egyetemi m.-tanár. Kecskemétről Dr. Joó Gyula jogakad. igazgató. Pápáról Pongrácz József theol igazgató és Dr. Trócsányi Dezső r. tanár; Sárospatakról Dr. Mátyás Ernő theol. akad. igazgató, Dr. Rácz Lajos, Dr. Vasady Béla, Szabó Zoltán, Zsiros József és Marton János, aki az ülés jegyzőkönyvét vezette.

Megjelent az ülésen Dr. Baltazár Dezső püspök, az egyetemes konvent elnöke, akit a konferencia mély tisztelettel és szeretettel üdvözölt s aki válaszában joggal mondotta, hogy ott volt a theol tanári konferenciák bölcsőjénél és állandóan figyelemmel kísérte azok fontos munkáját.

A konferenciának első napját majdnem teljesen a theol. tantervreform foglalta le. A magas színvonalu vitában részt vett Dr. Varga Zsigmond, Dr. Kováts J. István, Kiss Ferenc, Dr. Mátyás Ernő, Csikesz Sándor, Hamar István, B. Pap István, Pongrácz József, Dr. Trócsányi Dezső, Dr. Victor János és még többen. Az egyetemes konventnek az a felhívása, hogy a theol. karok a theol. tanfolyam négy évére illesszék be a tanítói oklevél megszerzéséhez szükséges tantárgyak előadását, a különbözeti vizsgálatokat és tanítóképesítő vizsgálatot is, robbanással fenyegette a konferenciát. Kiderült, hogy ez alapjaiban rendíti meg a lelkészképzést. A Tisza István-tudományegyetem hittudományi kara elvi kijelentést is tett, hogy a lelkészképzés tudrmányos jellegének e feláldozása esetén tantervalkotásban nem vesz részt s az érdemi határozathozatal az ő hozzájárulása nélkül fog történni.

Azonban nyilvánvaló volt az is, hogy az egyetem theol. fakultása is a legteljesebb mértékben méltányolta azt az egyházi érdeket, amely egyetemes konventünket a tanítói oklevél megszerzésének megkövetelésében vezette.

A konferencia a közös alapot abban találta meg, hogy elválasztotta egymástól a lelkészképzést és a tanítói oklevél megszerzésének munkáját.

Lapunk jelen száma közli a konferencia egyértelmüleg hozott határozatát, amelyet az egyetemes tanügyi bizottság előterjesztése kapcsán az egyetemes konvent tárgyalni fog.

A kérdéshez lapunk e számában annyi anyagot közlünk, hogy ebben a kérdésben a higgadt ítélet könnyen megalkotható.

A főtárgy nem merítette ki a konferencia figyelmét és tanácskozási kedvét. Parázs vitát keltett a Dr. Erdős Károly rokonszenves javaslata. Erdős Károly azoknak sietett volna a segítségére, akik a középiskolában nem tanultak görög nyelvet. Két évi 2—2 órás görög nyelvi tanfolyamot ajánlott ezek számára s azt, hogy ne legyenek kénytelenek a középiskola keretei közé visszamenni kiegészítő vizsgálatok tételére, hanem a theol. főiskolákon e célra egybeállított bizottság előtt vizsgázzanak. Az indítványt a konferencia egész terjedelmében nem fogadta el. Szükségesnek véli a tanfolyamok rendszeresitését, de továbbra is a gimn.-ban kívánja a vizsgálat letételét. Vallástanári vizsgálat reformjának kérdését Dr. Victor János referálta. A folyamatban levő theol. tantervreform miatt nem tesz a konferencia most előterjesztést az egyetemes konventnek és szükségesnek látszik, hogy előbb tanácskozások folyjanak le a vallás- és közoktatásügyi minizzteriummal a konkrét javaslattétel előtt. Dr. Lencz Géza formás kis tanulmányban fejti ki, hogy az egységmozgalmakkal kapcsolatban külön theol. tantárgy mutassa ki a keresztyén egyházak dogmáiban az egyezéseket és hasonlóságokat. Az előadás hatása alatt a konferencia jövő évi ülésére is kiván tudományos előadást. A tervet speciál kollegiumokban akarja megvalósitani. A magyar theol. lexikon kiadásának kérdését Pongrácz József pápai theol. igazgató adja elő. Számol az anyagi nehézségekkel, amelyekkel e mű kiadása jár. A Révai-Lexikon formájában 3 kötetes mű kiadását indítványozza. A sárospataki konferencián kiküldött bizottság részéről — annak elnöke, Csikesz Sándor tesz előterjesztést az elvi alapra és a gyakorlati módozatokra nézve, amelyeket a konferencia nagy egyetértéssel helyeselt.

Szabó Zoltán sárospataki theol. tanár nagy figyelmet keltve, a theol. tanári konferenciák körének kiszélesítését kívánja. Indítványozza, hogy külföldi tudósok is hívassanak meg testvéries érintkezésre és előadások tartására, akik itt időzésük alatt látogassák meg a ref. gócpontokat. A konferencia helyesli a felvetett eszmét s a javaslatot megvalósítás végett átteszi az ORLE-hez és a budapesti januári konferenciák rendezőségéhez.

A termékeny eszmékben gazdag konferenciát a jelenlevők buzgó imádsággal zártak be.

M. J.

IRODALOM.

* *Dr. Mátyás Ernő*: **Életforrások** c. műve 3·40 P-ért kapható szerzőnél Sárospatakon. Dr. Mátyás Ernő még ezúton kéri azokat, akik a könyvet utánvétellel rendelték meg, hogy küldjék be a könyv árát (3·40 P) és ne drágitsák azt meg az utánvételi összeggel, amely aránytalanul magas a könyv árához képest.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

Bodrogkeresztúron az elevenebb egyházi élet okt. 31 én kezdődött, amikor az istenitisztelet d. e. 10 órakor tartatott, d. u. reformációi emlékünnepély volt. A téli hónapokban minden csütörtökön van vallásos este. Egyik vallásos estén arról tartatott előadás, hogy milyen nagy baj az, hogy az országba sokkal több idegen árú jön be, mint amennyi árú az országból kimegy. A másik nevezetesebb előadás az új liturgiát ismertette és a karácsonyi úrvacsoraosztás már az új liturgia szerint történt. Karácsony I-ső napján karácsonyfaünnepélyt rendeztünk, amikor is minden gyermek szeretetcsomagot és 1 drb tractatust kapott. Január

hóban az egyik vallásos estén az „Evangéliumi Világ-Alliance“ nevü mozgalomról volt szó. A budapesti decemberi K. I. E. konferencián egy ifjú képviselte a bodrogkeresztúri ifjúságot. Az őszi sárospataki körzeti K. I. E. konferencián 20 ifjú vett részt, most február hó 2-án pedig Sárospatakról 45 ifjú autótaxin jött le Bodrogkeresztúrra, hogy bemutasson egy mínta K. I. E. összejövetelt. Előbb az istenitiszteleten is jelen voltak. A sárospataki K. I. E. tagok közül kerültek ki: a prédikátor, kántor, énekkar, szavalók, ismeretterjesztők stb., stb.; a sárospataki K. I. E. tagoknak ez a szereplése gyülekezetünk iljúságára igen nagy hatással volt. A sárospataki R. K. I. E. tagoknak ezúton is hálás köszönetünket fejezzük ki és adja a jó Isten, hogy sok gyülekezet ifjúsága előtt tarthassanak mintaösszejövetelt.

Egyházfegyelem.

A felsőábrányi ref. presbitérium ifj. Horváth Istvánt. aki születendő gyermekeit a r. kath. egyháznak engedte át — többszöri kérés és figyelmeztetés ellenére, — egyházához való eme hűtlenségéért az úriszentvacsorától mindaddig eltiltotta, míg elkövetett tettét jóvá nem teszi A presbitérium azért alkalmazta ez erélyes rendszabályt, mivel ez már a második eset volt a Horváth I. családjában. A fenyítéknek látható hatása abban nyilatkozott meg, hogy a f. évben már a második reverzálist kötötték egyházunk javára.

Határokon túlról.

Választások. A szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület megválasztotta: lelkészi főjegyzővé: *Dr. Magda Sándort;* lelkészi tanácsbiróvá: *Simon Mihály* ker. pénztárost; zsinati r. képviselői tisztségre pótszavazás rendeltetett el: *Simon Mihály*, *Lengyel József* és *Keresztury József* közt; a világi aljegyzői tisztre pótszavazás van: *Dr. Dapsy Béla* és *Dr. Kiss Bálint* közt.

A szlovenszkói magyar ref. egyház új énekeskönyvének második kiadása *husvétra* fog megjelenni.

A millenisták propagandája. A *Református Egyház és Iskola*ban irja *Patay Tibor*, hogy a Nemzetközi Biblia Tanulók Egyesülete a szlovenszkói ref. egyházakban is meg nem engedett módszerekkel dolgozik. Iratterjesztőik a losonci ref. theologia kiküldötteinek mondják magukat. Középpontjuk állitólag Léván van.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

– **Farkasfalvi Farkas Géza adománya.** A A főiskolai ifj. kórház javára Farkasfalvi Farkas Géza 100 P. összeget adományozott. Az ifj. kórház épitése körül Dr. Kun Zoltán főiskolai orvos buzgólkodik — már a nyár óta végez gyűjtést. A főiskolai épitkezések körébe az ifj. kórház épitését is be kellene kapcsolni — már a mi folyton tervező, szebb jövőt váró „agg Simeonunk“ért, Dr. Kún Zoltánért is.

— **Dr. Ravasz László püspök Sárospatakon.** Dr. Ravasz László püspök febr. 15 én Sarospatakon a theol. ifjúság felkérésére előadást fog tartani.

— **Mélyen szántó előadást** tartott február 7-én theol. akadémiánkon a theol. ifjuság előtt Dr. Gönczy Lajos kolozsvári theol. tanár a kolozsvári theologia és theologusok életéről.

— **„Megdrágult kálvinistaság“** címen emlékezik meg a Debreceni Prot. Lapban *R. I.* arról a cikkről, amelyet lapunkban „Alsóborsod tüzeslelkü, fáradhatatlan esperese, Farkas István“ irt Nehéz időkben címmel s fűz hozzá reflexiókat és pótlásokat. Felhozza az egyházi adminisztráció egyszerüsitését, a zsinat részéről az egyházmegyei, egyházkerületi tanácsok megalakitásának kötelezővé tételét, a napidíjrendszer eltörlését s helyette a készkiadás-fölszamitási rendszer behozatalát. Elbirná szerinte az egyszerüsitést egész nem hivatalos egyházi életünk is, a maga gyűjtéseivel, konferenciával és lapjaival. Mi nagyon örvendenénk, ha a konzekvenciák levonása minél előbb megtörténnék (a „sajtó egyke“ kivételével!).

— **Lelek és Élet** cimü beszédsorozatom I. kötetének megmaradt készletét ki akarom árulni, hogy a III. kötet mielőbb megjelenhessék. Ezért lelkészek, segédlelkészek, theologusok, tanitók részére kedvezményesen hozom forgalomba. I. kötet ára 4 P + portó 30 fill. Ugyanaz egész vászonkötésben 7 P + portó 70 fill. II. kötet ára 7 P + portó 30 fill. Ugyanaz kötve 10 P + portó 70 fill. Az I—II. kötet egybekötve, egész vászonkötésben 15 P + portó 70 fill. A III. kötet előjegyzési ára 5 P (több mint 200 oldal lesz! finom papiron.) Ezek az árak könyvkereskedőknél nem érvényesek. S e kedvezményt csak azok vehetik igénybe, akik a pénzt május 1-ig beküldik szerzőhöz, Belsőbőcs (Berzék) Borsod megye.

Dr. Hegyaljai Kiss Géza.

— **A miskolci Kálvin-Szövetség** január 26-án a reálgimnázium tornatermében gyülekezeti konferenciat rendezett. A konferencián három igen értékes előadás hangzott el: Nádházy Bertalan diósgyőrvasgyári lelkész „A presbiter szerepe az egyhazban“, Porcs Kálmán főgimnáziumi tanár, körzeti elnök „A tanár szerepe az egyházi életben“, Péter József igazgató tanító „A tanító szerepe az egyházban“ cimeken hangoztattak megszivlelendő bibliai és időszerű gondolatokat. Az előadásokat szépszámú közönség hallgatta és hálás köszönettel viszonozta, amit Nemes Bertalan közjegyző és Enyedy Andor lelkész fejeztek ki. Vitéz Sáfrány Géza a következő konferenciára egy előadást indítványozott: „A tanulóifjuság szerepéről az egyházban“. Az előadásra a főgimnázium tanulói között a konferencia önkéntes adományaiból pályadíjat tűzött ki a Szövetség.

Szerkesztői üzenetek.

T. M F—ny. Örülünk, hogy ennyivel hozzájárulhatunk. Szó se lehet fizetésről. — K. A. Ö—d. Levél megy.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 7. szám. Sárospatak, 1930 február 16.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Trócsányi József*: Dr. Szánthó Gyula. — *Makó Dezső*: Szó a szóhoz. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész — Szerkesztői üzenetek.

Dr. SZÁNTHÓ GYULA
1846 – 1930.

Dr. Szánthó Gyula nyug. jogakadémiai tanár f. év február 7-ikén életének 84-ik évében jobb létre szenderült. A főiskolának régi erős tartó oszlopa dőlt ki vele az élők sorából. Abban az időben került Sárospatakra, amikor a főiskola pályája felfelé ivelt s a főiskola és az egyházkerület vezetősége a több fakultásos (hittani jogi, bölcsészeti) főiskola megszilárditásán fáradozott. Az 1875. évben a Trefort-féle jogi oktatási reformmal kapcsolatban az egyházkerület 3 új jogi tanszéknek a felállítását határozta el, amelyek közül kettőt 1875 szept. 1-től kezdve be is töltött, az egyikre, a nemzetgazdasági és pénzügyi tanszékre dr. Ballagi Gézát, a másikra: a római jogi és egyházjogi tanszékre dr. Szánthó Gyula eperjesi jogtanárt választotta meg. Olyan hire s vonzóereje volt még abban az időben a pataki főiskolának, hogy nagyobb városoktól tudta elhódítani a tanerőket. Igy került ide akkor dr. Ballagi G. Budapestről, dr. Szánthó Gy. pedig Eperjesről. Dr. Szánthó Gyula fényes tehetségekkel megáldva, már másfél évi jogtanárkodás után került főiskolánkba, melyet mindvégig hiven szolgált. Nem volt törtető, szereplésre vágyó, megelégedett a tanári hivatás és a nyilvános szerepléssel kevésbbé összekötött főiskolai megbizatások hív teljesitésével. Ezért a főiskolának 35 évi szolgálata alatt csak egy izben volt két éven keresztül akadémiai és közigazgatója (1884 85, 1885/86), de négy izben jogi dékánja (1883/84, 1888/89, 1892 93, 1897/98), hosszú éveken át az akad. széknek jegyzője, gazdasági választmányi tag, pénztári ellenőr s igazgató tanácsos. Egyházi életünkben nem vehetett részt, mert ág. ev. vallású volt s egyházának hű fia volt haláláig, a tiszai ág. ev. egyházkerületnek sokáig volt jegyzője, majd tb. főjegyzője. 1910 szept. 1-én vonult nyugalomba s Budapestre költözött, ahol egyik minisztérium kodifikációs osztályában nyert foglalkozást. 1918/19-ben, amidőn a háborús események miatt nagy tanárhiány volt, még egyszer segitségére sietett a főiskolának s helyettesként adott elő. Azóta egyre fogyó erővel csak az övéinek élt, mindinkább ritkán láttuk a magas kor sulya alatt roskadozó alakját, mig végre február 7 ikén végleg elvesztettük s febr. 9 ikén a főiskola udvarán tartott gyászszertartás után kikisértük a ref. temetőbe a dicsőséges multú jogakadémiánknak a régi nagy gárdából még itt maradt utolsó jogtanárát.

Az elköltözött maradandóan véste be emlékét úgy tanítványainak, mint tanártársainak a lelkébe. A tanítványok szeretettel és hálával gondolnak az ő nemes alakjára, aki a legklasszikusabb jogi studiumnak, a római jognak az emlőin vezette be őket abba az ismeretkörbe, amelynek vezérlő igéi: honeste vivere, neminem laedere, suum cuique tribuere. Nem ósdi ismerethalmaz volt az, amit a cupida legum iuventus-sal közölt, hanem magának a jognak az örök szelleme, amelyet a római jog keretében, annak klasszikus formáin keresztül igyekezett igazi tanári ihlettel s előadói művészettel tanítványaiba plántálni. Megtanította őket a jogtudománynak, az igazságnak, az objektivitásnak, a jogtiszteletnek s választott hivatásuknak a szeretetére s emellett előkelő úri egyéniségének a varázsával és példájával, nemes modorával, mint magister elegantiarum gyalulta, simitotta a pataki diáknak az érdességeit. Érzékeny, finom lelke s tiszteletet parancsoló egyénisége előtt készséggel hátrált meg a pajzánságra hajló diáklélek s megtanulta benne elismerni s respektálni a tanári tekintélyt. Igazságos volt a megitélésben, aki bölcsen tudta eltalálni azt a helyes mértéket, amelyet elbirt a tanítványok átlagképessége, de amelyet megkivánt a pataki főiskola reputációja és szinvonala. Sok nemes fáradozásáért, bölcs tanításaiért tanítványainak örök hálája, szeretete és kegyelete kiséri őt sirjába.

Tanári kötelességtudás, tudományszeretet, a tanítványok bölcs vezetése, a római jog szelleme által áthatott szabatos, logikus gondolkozásmód, józan itélet, határozottság, kartársi összetartozási érzület, előzékeny magatartás voltak a jellemző tulajdonai. Érzékeny, finom lelke kerülte s távol tartotta magát a konfliktusoktól. Mind belsőleg,

mind külsőleg nagyra értékelte a tanári decorum-ot, amelyet mind maga megtartott, mind nemes példájával másokra is átvinni igyekezett. Nem harcolt, nem dörömbözött, legfelebb itt ott zsörtölődött, vagy szellemesen gunyolódott, de ez részéről sohasem volt okvetetlenkedés, hanem a legtisztább jó érzület jele, mert fájt a lelkének, hogy nem látta a főiskolánkban azt a haladást, amelyet a pataki iskola régi hire s dicsősége az ő elgondolása szerint megkivánt volna. De legjobban fájt a lelkének az a sülyedés, amely századunk első évtizedében a jogtanulás mezején országszerte elharapódzva s lassan a pataki jogakadémiára is beférkőzve, a tanulási fegyelem meglazulásában jelentkezett s előkészitette a jogakadémiának lassú elsorvadását. A tanári és tanulói kötelességtudásban évtizedeken át megrögzött gondolkodásmódját valósággal megdöbbentette annak az átkos szellemnek a pataki jogakadémiára való behatolása, ez elkedvetlenítette s siettette teljes munkabirása dacára a nyugalomba vonulását s Patakról való elköltözését. Érdeklődése azonban sohasem szünt meg főiskolánk iránt s a jogakadémiának végvonaglása idejében mint öreg harcos ő is megforgatta pennáját a mentés érdekében. Sajnos, ez már nem sikerült neki sem, másnak sem, mi pedig egy szélviharos, hideg délután ott állottunk az ő sirjánál lehorgasztott fővel s magunkban keseregtünk, hogy amig a dr. Szánthó Gyula nemzedékének három fakultású főiskolában lehetett boldog része, a mi nemzedékünknek csak az jutott részül, hogy mindent temessünk s mindig csak temessünk!

Dr. Trócsányi József.

Szó a szóhoz.

A lelkész-tanitóság iránt mindenki érdeklődéssel viseltetik. De senki sincs, aki ne aggodalmaskodnék a felvetett megoldási lehetőségek miatt. És joggal, mert egyik sem nézi, a tanitói oklevél megszerzése után *magát az embert és a mai életviszonyokat*

Abban mindnyájan megegyezünk, hogy kis gyülekezeteinkben az előállott vagy előálló veszedelem elhárítására szükség van a lelkész-tanitóra. Az a kérdés, hogyan formáljunk lelkeket lelkész-tanitókká? Javaslat javaslatot ér. A konvent: theol. tantervreformot kiván és ennek keretében óhajtja az oklevel megszerzését; a theol. tanárok orsz. konferenciája szerint „a tanitói oklevél megszerzése legyen az előfeltétele a theológiára való felvételnek.“

Azt még elgondolni is veszedelmes, ha a theol. tanterv módositásával — a II. év végén — oldódnék meg a kérdés. Szükség van a theol. tanterv reformjára, de a jövendő lelkipásztorok magasabb kiképzéséért és nem a tanitói oklevél megszerzéséért! Milyen felkészültség lenne az, ha az a lelkész-tanitó növendék a tantárgyak sokasága miatt, nem venné észre szent hivatását? Enélkül pedig csak haszontalan szolga lesz. Egyszerre mindkettőre hivatottságot érezni — keveseknek adódik. „Senki sem szolgálhat két úrnak. Mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti.“ Az ifjú theológus ezeknek valamelyikébe könnyen beleesik. — Ezt a tervet ejtsük tehát el!

Az eddig ajánlott megoldások között a theol. tanároké a legszimpatikusabb! Itt csak az a nagy kérdés: az ifjú, a tanitói oklevél birtokában vállalkozik e még tovább tanulásra? Nem történik-e meg, hogy az ifjúból kiütközik a fent említett „ember“ s hátat fordit a theológiának? Hiszen, hogy csak s.-lelkész legyen is, még 4 év van hátra, igy pedig máris választható. Roppant nagy a kisértés! Mert egy évi s.-lelkészkedés mellett is 5 évről van szó, ő pedig mint tanitó, 5 év alatt vagyonkára tehet szert. A mai életviszonyok mellett ezt is figyelembe kell venni. Hiába: nem ebből a világból valók vagyunk, de *ebben* élünk. Ez a kisértés megkörnyékezheti a II éves theológust is és mi történik, ha egy szép napon (akár a tanárokkal történt nézeteltérés miatt, vagy más hasonló okból) a már oklevéllel rendelkezők hátat fordítanak a magasabb tudománynak? Ebből csak veszedelem származhat. Az üresedő helyen a lelkészek kezdetben szivesen fogadnák őket, — mert mégis csak ragad rájuk valami a lelkipásztori nevelésből — és csak idők múltán vennék észre — az egyházi élet és munka nagy kárára — az okvetetlenkedéseket.

Ugy kell tehát megoldani a dolgot, hogy a tanitói oklevél: függvénye legyen a lelkészinek! Ez pedig csak a theol. tanfolyamok elvégzése után lehetséges.*

Ha már a theol. tanfolyamokat elvégezte az ifjú és mint s.-lelkészre ráborulhat a palást: könnyebb szivvel és nyugodtabban „szerzi“ meg a tanitói oklevelet is. Az egy évi s.-lelkészi kedvezményt itt is meg lehet adni. Különben ilyen esetben már könnyebben oldódnak a csomók. A bölcsek gondolkozzanak! *Makó Dezső.*

* A debreceni konferencián vita tárgyát képezte ez a megoldási lehetőség is. Két dolog szól ellene. 1. Vagy a theologián kell előkészíteni az ifjút a tan. képesitő vizsga letételére, ami csak a theol. oktatás rovására történhet. 2. Vagy be kell kényszeriteni egy évre a képezde falai közé, ami korát s magasabb képzettségét illetőleg ránézve éppen nem kívánatos. *Szerk.*

IRODALOM.

* **Értesítés.** 112 temetési éneket tartalmazó h. énekeskönyvemet március hóban könyvkereskedőnek adom át és akkor lényegesen magasabb lesz az ára. Akik meg akarják szerezni, február hóban még nálam rendelhetik meg 1·50 P. árban. Felsőábrány (Borsodm.) Takács Mihály lelkész.

* **Református keresztyén hitünk** címmel Nyáry Pál pécsi esperes lelkesz konfirmációi kátéja immáron *negyedik* kiadást ért. A kátét az egyházi lapok osztatlan elismerése fogadta, — a negyedik kiadás megjelenése pedig a közhasználat dicsérete. A káté, mely áttérők számára is alkalmas kézikönyv, kapható a Bethlen könyvkereskedésben (Budapest, IX Kálvin-tér 8.) és a szerzőnél. Darabja 90 fillér. Nagyobb rendelésnél árkedvezmény.

* **Az Ur az én vigaszlalóm.** Betegek, gyászolók, szenvedők és szomorkodók részére irta Nyáry Pál. A 64 oldalos könyvecske 30 vigasztaló elmélkedést és fohászt tartalmaz. Novemberben jelent meg az első kiadása és már a második kiadás forog közkézen. Finom famentes papiron, csinos boritékban, darabja 50 fillér. Tiz darab 4 pengő, száz darab 35 pengő bérmentes küldéssel. Kapható a szerzőnél Pécsett.

* *Hastings:* **A szemünk fénye.** Fordította: Dr. *Erdős* Károly debreceni egyetemi tanár; bevezetést irt a műhöz *B. Pap* István budapesti theol. tanár. Incze Gábor szerkesztői ügyessége ujabb kis kötetet ad a gyermekpasztoráció szolgálatára. Gyermekistentiszteletre valók e beszédek. Megjegyezzük, hogy fordítások. Ezzel nem a fordítás magyarosságát akarjuk érinteni, mert fordításnak ez gondos munka, hanem azt akarjuk mondani, hogy e beszédeket csak anyagnak kell használni. A mű bolti ára 4·40 P. — A kiadó azonban febr. 22 ig portóval 3·80 P. áron adja.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Szánthó Gyula temetése.** Sárospataki főiskolánk és Sárospatak társadalmának széles köreiben mély részvétet keltett a Dr. Szánthó Gyula nyug. jogtanár halála. Febr. 7-én este hunyta le fáradt szemeit a halál álmára élete 84-ik évében. Az osztatlan tisztelet, amely az agg tanárt visszavonultságában is körülvette, elemi erővel fordult a megboldogult gyermekei felé. A főiskolai tanári kar febr. 8-án köziskolai széken méltatta az elhunyt érdemeit s tette meg a gyászesettel kapcsolatos teendőket A temetési szertartás febr. 9-én folyt le a főiskola udvarán. A gyászbeszédet Domján Elek sátoraljaujhelyi ág. ev. esperes-lelkész tartotta. A sírnál Szabó Zoltán főiskolai h.-lelkész imádsága után Dr. Trócsányi József tolmácsolta a tanári kar és főiskolai igazgató-tanács búcsúját. A nagyérdemü tanár elhunytával a főiskola nagy multjának értékes darabja hanyatlott sírba. Legyen áldott az elköltözött emléke.

— **Gyászhir.** *Bartoniek* Géza udv. tanácsos, az Eötvös-collegium alapítója s 1895—1927. közt igazgatója, munkás életének 76-ik évében elhunyt. Intézetét, melybe csak jeles érettségivel lehetett bejutni, oly magas szinvonalra emelte, hogy végzett tagjai közül 50 egyetemi tanár, 16 akadémiai tag s egész sereg olyan tanár került ki, akik a tudományos életben vezető szerepet visznek. Főiskolánk jelenlegi tanárai közül is kettő (Gulyás J., Erdélyi László) keze alól került ki; régebbi növendékei közül Trócsányi Zoltán.

— **A Sárospataki Diákszövetség Választmánya** febr. 9-én Sárospatakon *Kazinczy Gabor* nyug. kuriai biró, az Országos Szövetség elnöke, elnöklete alatt ülést tartott és a főiskola négyszázados évfordulója megünneplésének ügyeivel foglalkozott. Részt vett az ülésen Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai világi gondnok is.

— **Ady Lajos** tankerületi főigazgató, miniszteri megbizott febr. 7—8-án hivatalos vizsgálatot tartott főgimnáziumunkban.

— **A theol. internátus építési-alapra** adakoztak az 1929. év folyamán: Farkasfalvi Farkas Géza 500 P, br. Bottlik István 300 P, Bárczay Lászlóné 250 P, br. Ragályi Balassa Ferenc 200 P, Theol. tanárok 240 P, Kovács Dániel 40 P, Biró Lajos 25 P, Enyedy Andor dr. 7 P. Ezek közt vannak megajánlott összegek évi részletei is. A theol. internátust illetőleg egyházkerületünk egyik vezető egyénisége egy terven dolgozik, amely szerint a gyülekezetek a rájuk lélekszám szerint eső összeget nem 5 év alatt fizetnék ki, hanem előbb, hogy a befolyt összeg felhasználható legyen és ne kelljen kölcsön felvételéhez folyamodni. A tervezetet, ha elkészül, lapunkban közéadjuk

— **Tanítóképő-intézetünk** f. február hó 8-án igen változatos műsorú és nivós *hangversenyben* részesitette sárospataki közönségünket. A programm szerint lefolyó ének-, zenekari darabok, vonós négyes-, szólószámok és vígjelenetek egyaránt gyönyörködtetők voltak a közönség legműértőbb részére is. Az egész hangversenyről az volt a benyomásunk, hogy az intézetben igen intenziv ének- és zenekultura folyik. De a pompásan megrendezett estély a tanítóképző-intézet ifjúságának szép fegyelmezettségéről is bizonyságot tett. Ez elismerő gondolatok során lehetetlen meg nem emlékeznünk *Kovács* Dezső igazgatónak kiváló kvalitásairól, mert úgy a magas fejlettségű ének- és zenekulturának, mint az ifjúság fegyelmezettsége elsősorban az ő munkájának a gyümölcse.

— **Dr. Rácz Lajos** theol. akadémiai tanár tartja főiskolánk f. febr. hó 16 ra hirdetett *szabad egyetemi előadását.* Előadásának tárgya: *Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében.* Rendkivül érdekesnek igérkezik ez előadás, Rácz Lajos kiváló Comenius kutató s újabban már hónapok óta foglalkozik Comeniussal és korával. Szavalat- és kórusszám egészitik ki a műsort.

— **A hejőpapi** gyülekezetben 90 (kilencven) pengőt gyűjtött Karászy Ilona utazó titkárnő a *Kálvineum* árvaház részére.

— **Gyermeknyaraltatás Gesztelyen.** A múlt nyáron is folyt ez a jó munka. A *Ref Lelkésznék Lapja* irja, hogy 11 gyermek nyaralhatott Gesztelyen Kún Zoltánné gesztelyi papné buzgólkodása folytán.

— **A Református KIE. munka legújabb hírei.** Az egynapos derecskei vezetői napon 30 környékbeli vezető vett részt. *Kovács* Péter földmíves titkár megfordult Nagylétán, Berettyóujfaluban, Szentpéterszegen, Esztáron, Furtán, Csökmőn és Zsákán. Környékmissziót indított Sárospatak és Kaposvár.

— **Lelkészválasztás.** *Illosvay* Ferencet, főiskolánk volt hallgatóját az újonnan alakult miskolci martin-telepi gyülekezet egyhangú meghivással lelkészévé választotta. Nagy reménységgel tekintünk jövendő munkája elé, amelyre szeretettel Isten áldását kivánjuk.

— **Patak utcája Budapesten.** A fővárosi közmunkák Tanácsa e hónapban az utcaelnevezések

során Budán, a fogaskerekü vasút táján, egy utcát Sárospataki útnak nevezett el. Nemcsak városunk, hanem kollégiumunk megbecsülését is örömmel látjuk e tényben.

— **Leánykonferencia Gesztelyen.** 1930 jan. 26 án szépen sikerült leánykonferencia volt az alsózempléni egyházmegye harangodi része számára. Résztvett 80 leány és ifjú. Közének után imádkozott Hegedüs László hernádkaki lelkész, egyházmegyei tanácsbíró. Kun Zoltán helybeli lelkész felesége üdvözölte a megjelenteket, utána Kovács Babuka szavalt. Felolvasást tartott Hegedüs Lászlóné Takács Margit. Szavalt még Hegedüs Margitka és Horváth Imre hernádkaki tanító. A hernádkaki vegyes énekkar szép számai és a gesztelyi Leányegylet 100 bibliai kérdés feleletei mind igen szépen sikerültek. Göndöcz Istvánné, hernádnémeti ref. lelkészné tanulságos, értékes felolvasása, Mándoki Erzsike országos titkár beszéde, bibliamagyarázata építő hatást gyakoroltak. Az ifjúsági résztvevők is mind igen szépen szavaltak. Németiből Kis Ilona, Harnádkakból Juhász Zsófia és Erdős Róza, Gesztelyből Medgyesy János, Szegedy Juliska. Műsor után a gesztelyi Leányegylet szíves vendégszeretettel látta el a résztvevőket. A rendező gesztelyi lelkészcsalád boldog örömmel tapasztalta, hogy nem fáradoztak hiába.

— **A Sajószentpéteri Leányegyesület** a szokásos hétfőn esteli kézimunka bibliaóráin kivül január 26 án tartotta első műsoros vallásos estéjét a községháza nagytermében. Gyülekezeti ének és imádság vezette be a műsort, melynek számai voltak: a Leányegyesület tagjainak szavalata. Nagy Albert tanító szavalata, Szigethy Ferenc elbeszélés felolvasása s több énekszámmal szerepelt a Leányegyesület most megalakult énekkara.

HIVATALOS RÉSZ.

Kivetési kulcs az alsóborsodi egyházközségek és lelkészek által a sárospataki theol. internátus javára 5 éven át fizetendő összegekről.

Főtiszteletü püspök úrnak 17/1930. sz. körlevele értelmében az alsóborsodi e.-m. számvevőszéke, Farkas I., Szabó A., Pósa P., Román E., Kiss A. és Szabó J részvételével, az e.-m. egyházközségeire és lelkészeire a következő évi befizetési kulcsot állapitotta meg:

I. Az egyházakra az e.-ker. közgyűlés által kirótt 2000 P évi járulék fedezetére felosztási aránykulcs gyanánt jónak itéltetett a már több év által kipróbált és méltányosnak talált egyházmegyei búzavalutás aránykulcs, 1 q. búza ennél az ügynél 20 pengővel helyettesítve. Mint az alábbi felsorolás mutatja, ez éppen 2000 pengőt ad ki. Tehát 5 éven át minden évben fog fizetni e célra:

Alsózsolca: 30, Ároktő: 40, Átány: 80, Borsodgeszt: 30, Borsóharsány: 40, Bőcs: 80 Bükkaranyos: 20, Bükkzsérc: 30, Cserépfalu: 50, Diósgyőr: 20, Egerlövő: 60, Emőd: 40, Felsőábrány: 30, Gelej: 60, Hejőbába: 20, Hajőcsaba: 20, Hejőpapi: 50, Hejőszalonta: 20. Heves: 20, Igrici: 50, Kisgyőr: 30, Kistokaj: 30, Ládháza: 20, Mályi: 5, Mezőnyék: 5, Maklár: 20, Mezőcsát: 80, Mezőkeresztes: 80 Mezőnagymihály 50. Miskolc: 165, Nemesbikk: 50, Noszvaj: 30, Ónod: 60, Poroszló: 80, Sajókeresztur: 50. Sály: 40, Tibolddaróc: 5, Szirma: 40, Tiszadorogma: 20, Tiszakeszi; 40, Tiszanána: 80. Tiszaoszlár: 20, Tiszapalkonya: 30, Tiszaszederkény: 60, Tiszatarján: 40, Tiszavalk: 30, Ujlőrincfalva: 20, Vatta: 30 pengőket.

II. A lelkészektől a fentebbi rendelkezés szerint évente és személyenkint 10 P kivántatik átlagban, az összjárulék azonban a lelkészek teherviselő képességének arányában lévén felosztandó, számvevőszék e szempont szerint a lelkészeket 4 csoportba osztotta s e tervezet szerint az A. csoportba osztottak fizetnek évi 30, a B. csoportban 15, a C. csoportban 10, a D. csoportban 5 pengőt. A személyenkénti beosztás a következő:

A. csoport: dr. Révész Kálmán: 30 pengő.

B. csoport: 13 lelkész 15 pengővel, összesen 195 pengő. És pedig: Enyedy Andor, Farkas István, Gaál Ferenc, Gere Lajos, Horváth Bertalan, Kérészy István, Komjáthy József, Mészáros Lajos, Pósa Péter, Szabó András, Vajda Sándor, Várady Pál, Szabó Dániel.

C. csoport: 20 lelkész 10 pengővel, összesen 200 pengő. Ezek a következők: Bársony György, Berecz József, Bodolay István, Bodnár Ferenc, Derencsényi István, Ferenczy Dániel, Gombos Imre, Horváth József, Kerekes Zsigmond, Kiss Albert, Kiss Elek, H. Kiss Géza, Kovács Károly, Mauritz Árpád, Molnár Gyula, Nádházy Bertalan, Szabó József, Takács Mihály, Tóth István, Tóth Sándor.

D csoport: 17 lelkész 5 pengővel, összesen 85 pengő. Akik is: Benke József, Bodnár Béla, Eötvös Ferenc, Gecse Albert, Gyarmathy B., Kádár Albert, Kenyeressy Károly, Kocsiss Jenő, Makláry Pap Ernő, Molnár Béla, Pápay István, Rácz Károly, Román Ernő, Sólyom Gyula, Szakács Pál, Szalóczy Pál Szendrey László.

E tervezet azért közöltetik nyilvánosan az érdekeltekkel, hogyha az érdekeltek közül valakinek akár az egyházak akár a lelkészek megterhelését illetőleg érdemleges kifogása van, 15 napon belül felszólamlással élhet az esperesi hivatalnál s felszólamlását a számvevőszék újabb meditáció tárgyává teszi, — ellenesetben a tervezet véglegesnek tekintendő.

Román Ernő
e.-m.-i dékán.

Szerkesztői üzenetek.

F—y F—c B—t. A szíves figyelmet a kis mű elküldéséért köszönöm Sajnálom, hogy lapunkban azonnal meg nem emlékezhettünk róla. — **K—s J—ő E d.** A mi lapunk nem oka a Ti csalódásotoknak, ha ilyen ért benneteket gyermekeitek miatt. A szellem, amelyet kívánsz, hála Istennek, él és hat itt ma is Még a négyszázados évfordulót is főleg annak a megalapozására akarnánk felhasználni, hogy a szegények iskolája legyünk még jobban, mint bármikor Nem volt itt komoly kérés évek során át, amelyet ne a szívünkön mérlegeltünk volna A nyomor volt nagyobb, mint a mi erőnk. De ki tudná azért még fel is mérni hogy mennyi segélyt nyújtott az Alma Mater?! Egyházunk lelkészeivel és tanítóival szemben pedig semmi formalitás nem forgott fenn. Száz százalékig voltunk mellettük. Ha szivetek többször megnyilt volna, mint most a tied, még több jó sikerült volna — **B—e J—f H—i.** Lev.-lapon kérünk hasonló hireket még bővebb számban

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 8. szám. Sárospatak, 1930 február 23.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Dr. Ravasz László Sárospatakon. — *Dr. Komjáthy Aladár:* Nem lehet takarékoskodnunk! — *Dr. Vasady Béla:* A hit és hitetlenség pszichologiája és dogmatikája. (Folyt. köv.) — *M. J.:* Az egyetemes tanügyi bizottság ülése. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Dr. Ravasz László Sárospatakon.

Dr. Ravasz László látogatása február 15-ét ünnepnappá tette Főiskolánkban. A kedves vendég d. e. 11 órakor autón érkezett Sátoraljaujhelyből Meczner Béla és Téglássy Andor igazgatótanácsosok kiséretében. A Főiskola bejáratánál a főgimnáziumi és tanítóképezdei cserkészcsapatok s a theol. ifjúság sorfalai között Janka Károly és farkasfalvi Farkas Géza főiskolai gondnokok, a ref. egyház részéről Forgács Gyula lelkész és dr. Izsó Bertalan főgondnok, sőt az illusztris vendég iránti tiszteletből a város részéről Rácz Jenő főjegyző és Phillip Kurt főbíró, továbbá a tanítóképző, főgimnázium és theologia tanáraiból alakult bizottság fogadta. A bizottságok nevében Forgács Gyula mondott köszöntő szavakat. Válaszában a püspök a sárospataki Főiskolát bétheli pusztaságon több ezeresztendővel ezelőtt a Jákób verejtéke, de jövendők életét meghatározó álmodása megvalósulásához hasonlitotta. Ott a Jákób, itt az ősök álma vált valóra. Ott a faragatlan, itt a beépített kövek hirdetik, hogy ez a hely *Béthel:* Isten hajléka. Az ünnepélyes fogadtatás az imateremben folyt le, a főgimn., tanítóképző intézeti és theol. ifjúság (mintegy 800 diák), a főiskola előljárósága és tanártestülete jelenlétében. A Főiskola előljárósága nevében Janka Károly, a tanári karok és ifjúság nevében dr. Mátyás Ernő közigazgató köszöntötte, melyre a püspök a következő suggestiv erejű, elragadóan szép s gazdag tartalmú beszéddel válaszolt:

„Hálásan megköszönöm ezt az alkalmat, hogy itt, ebben az ősi főiskolában megjelenhettem, annak oltárán a lobogó lángból felszálló illatot megérezhettem és a szivemre vehettem s felidézhettem lelkemben, hogy mi volt ez az iskola. Mindezt kedves emlékként fogom életem egész során át megőrizni.

Apácai Cseri Járos, a kolozsvári kollégiumnak a professzora azt mondja Encyklopaediájában a főnix madárról: „talán nincs is, de ha van, messze Afrikában mondatik lenni". Apácai kételkedett, hogy a valóságban főnix madár van, pedig főnix madár van, amig annak képét jelölő dolgok, csodák voltak, vannak és lesznek . . .

A pataki főiskola is ilyen. Századokon át világitott, tehát elégett, amikor jött a nagy hamueső és a lángok martalékává lett a régi Magyarország. A már legelsők között, sőt talán legelőször a pataki főiskolának, a magyar főnix madárnak szárnyai lebbentek meg és száll új jövendő felé, szépülve, megerősödve. Az újjászületett Magyarországnak nagy történelmi auspiciuma, a főnix madár repülésében kifejezésre jutó jósigéje ez a főiskola.

Szeretnék valami olyan dolgot mondani, ami a legkisebb pataki diák is éppen úgy megért, mint a legöregebb, amelyben üzenet van az intézet bölcs vezetőihez éppen úgy, mint üzenet van az intézet ifjúságához. Három latin szót mondok, még az első gimnazista is tudja, mit jelent ez a három latin szó: *regulatio, imitatio, inspiratio.* A regulatió főképen kormányzást, igazgatást jelent, az imitatio utánzás és az inspiratió ihletés. Ebben a három szóban benne van minden iskolának a programmja, benne van minden diáknak az életprogrammja és benne van a mi egész világunkban a három fő embertípus. Ez a három szó üzenet ifjúnak, öregnek egyaránt . . .

Jelenti ez elsősorban azt, hogy a nevelés első foka a *regulatio.* Amikor a kisbaba megszületik, akkor nem lehet azt mondani neki, hogy elvárom, hogy kedves szüleidet utánozni fogod és úgy cselekszel, amint ők és akkor derék ember lesz belőled. A kis gyermeket regulálni kell, azt táplálni, mosdatni, fürészteni kell. Ilyen a kisdiák is. Mikor bejön ebbe az intézetbe, regulatio alá kerül, nem rábízzák, hogy mit tegyen és hogyan nevelje önmagát, hanem megmondják neki. A regulatio néha atyai kedves szó, máskor biztatás; dicséret, néha vesszö, de mindig isteni eszköz arra, hogy valami legyen a kisdiákból. Ennélfogva a kisdiáknak legnagyobb feladata, hogy *engedelmeskedjék*, bizza reá magát azokra, akik regulálják őt, úgy tegyen, ahogy neki azok mondják, akik azért vannak, hogy megmondják neki, hogy miképen kell neki cselekedni. Még nem önálló

ember, még nem kész, még lágy viasz, amelyből a művészi kéz alkot fölséges Isten arcot a humanumnak és divinumnak az arcát. Mekkora felelősség van rajtunk nevelőkön az ilyen kisdiákkal szemben! Mennyire kell nevelnünk őket, mennyi gyöngédség kell, hogy legyen a szigorúságunkban és milyen művészinek kell lenni annak a kéznek, amely a kisdiáknak lelkét a humanum és divinum felé viszi!

De a regulatio ideje hamar lejár s jön az *imitatio* korszaka. Amikor már a kisdiák nagyobb diák lesz, öntudatosan követ egy előtte levő pél dát, utánozza és ábrázolja azokat az életformákat, amelyek körülötte vannak. A diák elérkezik az ideálkövetésnek a korszakába, a keresésnek a korszakába. Nagy szenvedély lesz úrrá rajta: másolni, ismételni, ami körülötte van, megpróbálni, meg csinálni, begyakorolni. Milyen nagy felelősség ez ránk nevelőkre, hogy olyan életet éljünk, hogy a ránkbizottaknak lehessen azt követni, hogy ne legyenek bennünk olyan vonások, amelyeket nem helyes követni, hogy legyenek bennünk olyan vonások, amelyeket, ha követnek a ránkbizottak, akkor az életük, a lelkük mindenekfelett kiszinesedik és meggazdagodik. Milyen óriási felelősség, hogy attól védjük meg magunkat és diákjainkat, hogy minket kövessenek, mikor mást kell követni: az egyetlent, az örökkévalót, a tökéletest és a szentet: a názáreti Jézust. Mert egyetlen imitatio jogosult és igaz, életmentő és teljes, ennélfogva nevelőnek és neveltnek egyetlen eszménye az imitatio Christi. És amikor ide elérkeztünk, akkor léptünk be a harmadik contignatioba.

A serdülő koron átment diák, az öregkornak végső állomásán álló nevelő és mindenki, aki az élet mezején küzd, reménykedik, harcol, az *inspiratio* nagy korszakában él, amikor a törvény nem kívülről adatik nekünk, amikor a másolás nem darabonként folyik, hanem törvénnyé lett bennünk, a lelki élet elvévé vált, életünk eszköz egy felülről jövő szellemnek a kezében. Az élet forrása az ihletés, amelynek eredménye a lefolytatott élet, mint műalkotás.

Attól függ az élet szépsége és gazdasága, hogy tud-e felfogni inspiratiót. Akkor lesz az élet szép, erős, győzedelmes, ha van út arra, hogy inspiratiót ragadjon meg. A lélek olyan, mint az aeoli hárfának a húrja. Ki van feszítve a végesség és a végtelenség között Mit vesz fel a lelki atmoszféra légjárásából, ami megzendíti és milyen hangot ad rá a zendülés? Az inspiratió az életnek a teteje, a csúcspontja, a táplálttatása és forrása, az ideál élete a szívben, az örök prófétizmus. Isten a maga lélekalkotó munkájában, a Szentlélek Isten a maga műhelyében: az emberi szívben.

Kedves Pataki Diáktestvéreim! A regulatiótól az inspiratióig, ez az emberi fejlődés pályafutása. Kedves Pataki Nevelőtársaim! a regulatiótól az inspiratióig, ez a nevelés története és a nevelés eszméje. Ekkor lesz igazán a patakí iskola poraiból megelevenedett főnix. Talán ismeritek Mikszáth Kálmán egy novelláját a Bach-korszakból, amely elbeszéli, hogy egy evangélikus iskolát építenek és feliratot keresnek a kész iskola homlokzatára. Németül nem akarják írni, magyarul nem szabad, tehát latin írást keresnek, amelylyel meg lehet elégedve a rendőrfőnök is, ami igaz és amelyben a kor és az iskola lelke is kifejezésre jut. És ekkor valaki előállt, összeszedte igeidőknek latin neveit és azt mondotta: fel kell írni az iskola homlokzatára a négy igeidői alakot: praesens imperfectum, perfectum, futurum. Azt hitték, hogy ez valami tréfa. De amikor hangsulyozva mondotta: praesens *imperfectum*, *perfectum* futurum: szomorú jelen, dicső jövő, szegény jelen, dicső jövő, szegény jelen, fényes jövő, megértették, hogy minden iskolának tulajdonképen ez a jelmondata. Ha minden iskolának ez a jelmondata, mennyivel inkább ez a jelmondata a pataki iskolának az Úr 1930. esztendejében, az összeomlás után, széttört Magyarország romjain a boldog Magyarország és a dicsőséges feltámadás reménysége alatt!"

Fogadtatás után az előljáróság és a tanári karok bizottsága kíséretében megtekintette a tanítóképző intézetet, a főiskola újonnan épült gimnáziumi szárnyát, a nagykönyvtárat és betekintést nyert az épitendő gimn. angol internátus és a létesítendő theol. internátus tervébe.

Nem lehet takarékoskodnunk!

A *Nehéz időkben* c. cikknek osztom az intencióját. De hogy a cikket félre ne értsük, az érem másik oldalára is rámutatunk.

Lépten nyomon azt halljuk egyházi életünkben, hogy takarékoskodjunk. Takarékoskodni csak akkor lehet, ha van miből úgy gazdálkodni, hogy jusson is, meg maradjon is. A református anyaszentegyháznak ezt a jó tanácsot megfogadni nem nagyon lehet. Nem pedig azért, mert rengeteg a kiadása és kevés a bevétele. Rendesen többre van szükségünk, mint amennyi pénz áll rendelkezésünkre ilyen körülmények között azután minden inkább jellemezhet bennünket, csak az nem, hogy takarékoskodhatunk.

Hát lehet-e nekünk takarékoskodni egyházi életünkben, amikor évszázados intézmények fenntartásáról megvédéséről van szó? A magyar református anyaszentegyházban micsoda hatalmas missziót teljesítettek mindazok a kulturintézmények, amelyekre a mostani rossz gazdasági helyzetben azt mondják igen sokszor „államsegély elmaradása miatt nem tartható fenn." Hát amig nem volt államsegély, ki tartotta el intézményeinket? Adja Isten, ne legyen igazam, de azt hiszem, nekünk sokkal több kárunk lesz az államsegélyekből, mint amennyi hasznunk most van. Indokolom ezt a kijelentésemet azzal, hogy az államsegélyekkel egy hatalmas erőforrást vágtunk el egyházi életünkben, magyar kálvinista népünk áldozatkészségét. Hát nem szebb volna e, ha iskoláinkat, lelkészi állomásainkat, tanári állásainkat mi magunk fizetnénk és nem kellene egyszer ilyen, másszor amolyan deputációval várakozni a miniszter, vagy az államtitkár előszobájában?! Addig volt erős a magyar kálvinista egyház, amig létfenntartásához szükséges

bevételeket a maga erejéből állította elő s nem támaszkodott senki kegyére, nem várt az állam jóindulatának megnyilvánulására. Akármennyire nincsenek is már gazdag földbirtokosok egyházunkban, akik tudnának szent és nemes célokra áldozni, de még mindig vannak lelkes és buzgó egyháztagok, akik ha nem fölösleget is, de szegénységükből is tudnának arra áldozni, amire a református egyház szüksége kívánná.

Itt a tiszáninneni kerületben is milyen nagy szükség volna arra, hogy úgy Sárospatakon, vala mint Miskolcon internátus létesüljön A sárospataki internátus ügyében már történt mozgolódás, de nem hallani semmit a miskolci főgimnázium internátusáról. Pedig kerületünknek ez is érdeke, hogy meg legyen épen úgy, mint a sorospatakí. Azután ott vannak a Kálvineumok, kórházaink, szeretet, illetve árvaházaink. Amikor ezek megvédéséről van szó, akkor minekünk nem lehet és nem szabad takarékoskodnunk. A pénz nem cél a mi kezünkben, hanem csak eszköz, amelynek segítségével meg tudjuk csinálni mindazt, amire anyaszentegyházunknak szüksége van.

De nem szabad filléreskedni egyházi életünkben akkor sem, amikor személyi kiadásokról van szó. Egy kiváló lelkipásztor, vagy tanár, vagy tanító munkájáért nem szabad sajnálni a pénzt. Milyen öröm tölti el az ember lelkét, amikor a múltból hallja idősebb emberek ajkáról az alábbi történetet: Az egyik kiváló jogtanárunkat, aki nagy tekintély volt országszerte a kolozsvári egyetem felállításakor, tanszékkel kínálták meg. 200 P-t különbséget jelentett volna számára az egyetemi katedra a sárospataki jogtanári állással szemben. A tiszáninneni egyházkerület emelte a fizetését, mert a kiváló jogtudós eltávozása igen nagy erőveszteség lett volna a sárospataki főiskolára. Az ilyen gesztus mindig megbecsülését jelenti a kiváló munkásnak és egyúttal fokozza a többi embernek buzgóságát is. Évek óta figyelem az ilyen dolgokat. milyen sok kiváló embert veszítettünk el akár tanárokban, akár tanítókban, akik szívesen maradtak volna őrhelyeiken, ha a szegénységgel meg tudtak volna birkózni. De oda mentek, ahol jobb anyagi helyzetet kínáltak nekik. Mi mindent áldoznak az ipari vállalatoknál egy mérnökért, vagy szakmunkásért, hogy a vállalat működése eredményesebb legyen, arról nagyon sokat beszélhetne még az az ember is, aki távolról nézi az ipari vállalatnak működését.

Magyar református egyházunk csak akkor fog igazán fejlődni, ha minden intézményét és minden derék munkását úgy fogja szeretni hogy tőle nem sajnálja az áldozatot. Ne mondjuk azt, hogy „nem telik" vagy „takarékoskodjunk", mert kezdjük meg a takarékosságot más haszontalan kiadásoknál, de nem ott, ahol minden kiadás a leghasznosabb befektetés és minden időben meghozza a bőséges kamatot anyaszentegyházunk életére nézve.

Erős szívós munkával meg kell tanulnunk és meg kell népünket is tanítani arra, hogy ne önmagunkért éljünk, hanem ideáljainkért. Önmagunk kedvteléseiről mondjunk le nemes és szent célok érdekében, akkor lesz igazán evangéliumi a mi hitünk és keresztyénségünk.

Ne csak a pénzre nézzünk, hanem egyházunk állapotára is és a pénzt soha ne sajnáljuk sem egyházunk intézményeitől, sem derék munkásaitól, mert az ilyen takarékosság egyenlő a tékozlással. *Dr. Komjáthy Aladár.*

A hit és hitetlenség pszichológiája és dogmatikája.

A budapesti januári konferencián elhangzott előadás vázlata.

(Folytatás.)

5. *A vallásos hit pszichologiai elemzése.*

Az alterospektiv hitet s vele kapcsolatosan a vallásos hitet *Girgensohn Károly,* az idő előtt elhunyt leipzigi dogmatikus és vallás-pszichológus, tette közelebbi lélektani vizsgálódás tárgyává. Kisérleti vallás-lélektani módszerének részletes ismertetését más alkalommal nyújtottuk, most inkább csak a bizalom-élményre vonatkozó lélektani eredményeit foglaljuk össze. Girgensohn kisérleti személyeit megkérte arra, hogy gondoljanak azon személyekre, akik iránt bizalommal vannak s azok nevének felemlítése nélkül, írják le azt, hogy mily sajátos vonásai vannak ez ő bizalmi-élményeiknek. A kisérleti személyek egybehangzó véleménye és leírása alapján Girgensohnnak sikerült a bizalom-élmények egész skálázatát felállitani s rámutatni arra, hogy minden egyes alterospektiv hitélményben, vagyis a bizalom élményében két jelentős mozzanat szerepel. Nevezzük e két mozzanatot az alterospektiv hitélmény *ego-*, illetve *alterfázisának.* Az alterospektiv hitaktusban ugyanis az ember egyfelől *feltárja saját magát* az ember-társa előtt, leleplezi *önmagát,* minden eddig viselt álarcát leteszi, (ez az aktus *ego*-fázisa), másfelől pedig *rábízza* magát *arra a személyre,* akinek hisz, akiben bízik (ez az aktus *alter*-fázisa). Az alterospektiv hitaktus e kettős fázisa természetesen egyetlen, bontatlan egységet alkot s csak az utólagos lélektani leírás és elemzés választja szét a kettőt egymástól. — A kisérleti személyek arra is teljesen egybehangzóan rámutattak, hogy ez a két fázis az Istenbe vetett hitben is megtalálható, azzal a sajátos különbséggel, hogy a vallásos hitben énünknek Isten előtt való önfeltárása *még tartózkodásnélkülibb,* és hogy önmagunknak az Istenre való rábízása és önmagunknak az Istennek való átadása *még teljesebb, feltétlenebb* és *intenzivebb,* mint amilyen ez a legközvetlenebb és hozzánk legközelebb álló embertársaink iránt érzett bizalmi-élményünk bármely fokán volna. Ezért tekinthető azután a vallásos hitélmény az ember *legszemélyesebb* ügyének.

Egy másik nagyon fontos vonása az alte-

rospektiv hitélménynek az, hogy benne és általa mindig valamilyen *szükségletűnket* tárjuk fel azon embertársaink előtt, akiknek hiszünk, illetve akikben bizunk. És pedig mennél szorosabb közöttünk a bizalmi kapocs, annál *személyibb* és annál *szellemibb* szükségleteinket tárjuk fel előttük. Ámde az embertársainkba vetett alterospektiv hitben nem találjuk meg minden szükségletünk és hiányérzetünk kielégülését. Van egy oly egyetemes, minden más szükségletünket megelőző hiányérzetünk, amely mint belső megrendülés ad jelt magáról. Ez az alapvető hiányérzetünk és az erről tanuskodó belső megrendülésünk az ember ösztöniségének és szellemiségének egymással folytatott küzdelméből származik. Az ember kénytelen megtapasztalni tehetetlenségét s belátni azt, hogy rajta csakis egy emberfölötti lény segíthet. Ez emberfölötti lénynek (az Istennek) a képében, mint szimbolumban, pillantja meg a megrendült ember az ő egyetlen segítségét. A vallásos hit azonban, amint erre a vallásos hivők kifejezetten rámutatnak, nem az Isten-képet mint szimbolumot, hanem magát az Istent, mint elkerülhetetlen valóságot, ragadja meg. Az Istennek a hit által való eme megragadása azonban csakis az embernek egy *önmagából való sajátos kilépési aktusa* által lehetséges. Vagyis: itt már megszűnik a sikeres lélektani leírás és magyarázat, s a pszichológus kénytelen belátni azt, hogy *az Istenbe vetett és az Istent megragadó vallásos hit egy oly sui generis életfunkciója az embernek, amelyet nem lehet a többi lelki funkcióból levezetni.* Mert a vallásos hit előfeltétele annak a Valóságnak tényleges létezése, akinek megragadása közben a vallásos hit létrejön. Már pedig az csak egészen természetes, hogy semmiféle emberi gondolkozás, érzés, kedélyhullámzás, aktus avagy taktus sem képes Istent létrehozni, akibe aztán hitünket vethetjük. A józan, természetes határait és korlátjait felismerő pszichológia tehát kész örömmel beismeri azt, hogy az Istenbe vetett hitet, mint az alterospektiv hit legnagyszerűbb és legőseredetibb formáját, nem lehet az ember lelki életének *kontinuitásos* voltából, megszakításnélküli folyamatából levezetni, mert e hitben a legcsodálatosabb és legtitokzatosabb, önmagunkat felülmúló szellemi aktussal állunk szemben. Nevezhetjük: *„mégis-aktus"*-nak. Nem látom az Istent, *mégis* hiszek benne. Tudom, hogy meg kell halnom, *mégis* hiszek az örök életben. Tudom, hogy nem érdemlek bűnbocsánatot, *mégis* hiszek abban, hogy Isten megbocsátja az én bűneimet. Életemben ezeregy probléma nyugtalanít, a megoldatlanságok végtelen sorozata mered felém és én *mégis* bizom Istenben, mint akiben minden megoldódik számomra. Ebben a „mégis"-ben áll előttünk az a *diszkontinuitás*, az az *ugrásszerűség*, amely különösen a vallásos hitet jellemzi. A „dialektikai theologia," a dán *Kierkegaardot* követve, találóan mutatott rá minderre. Azonban már *Kálvin János* is hangsulyozza ezt, midőn pl. tanítja, hogy a *hit által* Isten igéretét csak akkor birtokolhatjuk, „ha értelmünk minden felfogó tehetségén *túl emelkedűnk* és tekintetünket *föléje emeljük* mindazoknak, mik e világban vannak, röviden, ha *önmagunkat felülmúljuk.*" — Kálvin János hű követőjének bizonyulunk tehát akkor, midőn hadakozunk minden *pszichológizmus* ellen s *Barth Károllyal* együtt valljuk, hogy a dogmatikában jelentkező mindenféle pszichológizmus nem más, mint „vallásos rövidzárlat," amely a keresztyén hitre nézve a legnagyobb veszélyt jelenti. A keresztyén hitet, a „fides salvifica"-t egyedül az emberi lélekből megérteni és levezetni nem lehet, hiszen ha ez lehetséges volna, úgy nem lenne szükség magára az üdvözítő hitre sem. — Ugyanakkor azonban valljuk azt, hogy a pszichológiai leírás és elemzés, a vallásos hitélmény megértéséhez jelentős mértékben segédeszközül szolgálhat.

Ez utóbbi állításunk helyes voltának igazolása végett egy pillanatra térjünk még vissza a Girgensohn kisérleti eredményeihez. Girgensohn megbeszélést folytatott kisérleti személyeivel arra vonatkozólag is, hogy *miért* bíznak embertársaikban és *miért* bíznak az Istenben? S a feleletekből egybehangzóan kitűnt az, hogy a mindenkori bizalmi személyek erkölcsi karakterének, belső, rejtett arculatának némi ismerete szükséges előfeltétel ahhoz, hogy az illetőkre magukat rájuk bizhassák. Még világosabban mutatkozott ennek szükségszerűsége a vallásos hitaktusnál. A kisérleti személyek egytől-egyig hangsulyozták azt, hogy az Isten iránti bizalom feltétlenségének okát éppen az Ő sajátos metafizikai és erkölcsi tulajdonságaiban (attributumaiban) kell keresnünk. Mindez tehát azt mutatja, hogy az Istenhez való bizodalmas viszonyunkat fölöttébb befolyásolja az, hogy *mit* hiszünk az Istenről. Vagyis: a legexaktabb pszichologiai vizsgálódás is alátámasztja álláspontunkat, amelyet már a kiindulásnál is hangsulyoztunk: a „fides *qua* creditur" nem lehet el a „fides *quae* creditur" nélkül. A „notitia"-nak és „assensus"-nak tehát meg kell előzniök a „fiducia"-t. Viszont az is kétségtelen, hogy ahol a „fiducia" hiányzik, ott a szó szoros értelmében vett vallásos, illetve keresztyén hitről még nem beszélhetünk. Még világosabbá lesz mindez előttünk, ha a vallásos hit lélektani elemzésétől áttérünk a hitetlenség pszichologiájának tárgyalására.

(Folyt. köv.) *Dr. Vasady Béla.*

Az egyetemes tanügyi-bizottság ülése.

Az egyetemes konvent tanügyi-bizottsága febr. 17—18 án tartotta Budapesten ez évi ülését Dr. Baltazár Dezső püspök elnöklete alatt. A gazdag tárgysorozat (128 pont) letárgyalását főleg az

tette lehetővé, hogy az utóbbi évek jó szokásaként az előadói jelentések egy meglehetősen vastag füzetben megjelentek s azok felolvasottaknak tekintettek s felettük a tárgyalás nyomban megindulhatott.

Az ülést Dr. Baltazár Dezső febr. 17-én pont kilenc órakor rövid, az egyetemes tanügyet általánosságban érintő beszéddel nyitotta meg. Arra mutatott rá, hogy Trianon után annyi évvel is éppen az állam anyagi teljesítőképességének fogyatékossága miatt válságba kerültek iskoláink. Nem találja ugyan, hogy ezt a válságot teljesen indokolná az állam pénzügyi helyzete. A szükségletek kielégítésében a helyes sorrend nem érvényesül eléggé. De a tanügy munkásainak lankadatlan reménységgel kell munkájukat a nehézségek közt is tenniök.

A megnyitó beszédben külön üdvözölte még Baltazár püspök Faragó János pápai ny. gimn. igazgatót, akit a dunántúli egyházkerületi közgyűlés középiskolai felügyelővé választott. A bizottság nagy örömmel vette tudomásúl a jól megérdemelt kitüntetést.

Az egyetemes vonatkozásu tárgyakat Dr. Dóczi Imre referálta.

Legnagyobb érdeklődést keltették a theologiai ügyek. Az évi jelentés letárgyalása után a theol. tantervreform került szőnyegre. Ismeretes, hogy itt a vitapont a lelkész tanítóság körül forog.

Az előadói javaslat a theol. tanárok országos konferenciájának az előterjesztését ajánlotta elfogadásra. Dr. Antal Géza dunántúli püspök ismét feltárta azt a veszélyt, amely a kis gyülekezeteket és azok iskoláit fenyegeti; utalt az egyetemes konvent 1929. évi 102. sz. határozatára, amely felhívta a theol. akadémiákat, hogy a 4 éves theol. tanfolyam tárgyai közé helyezzék el a tanítóképesítés megszerzéséhez szükséges tantárgyak előadását és a leteendő vizsgákat; fejtegette, hogy a mai theol. tanterv nem áll eléggé kapcsolatban az egyházi élet követelte szolgálattal s külön határozati javaslatot terjesztett elő.

Ravasz László püspök véleménye szerint az a helyes, ha a tanítói és lelkészi képzés egymástól el van választva; négy évre a két oklevél megszerzésének munkáját nem lehet elhelyezni; kérdéses az is, hogy a kis gyülekezetekért a nagyobb gyülekezetek élére szükséges lelkészek kiképzését fel kell-e áldozni; de mivel itt bizonyos tárgyalások már folyamatban vannak, az átmeneti intézkedések megtétele végett az ügyet át kell tenni az iskolaügyi bizottsághoz, amint Dr. Antal Géza püspök javasolja. Több értékes felszólalás elhangzása után a tanügyi bizottság az előadó javaslatával szemben Dr. Antal Géza következő indítványát fogadta el:

„Egyetemes tanügyi-bizottság megnyugvással veszi tudomásúl, hogy a konvent múlt évi 102. sz. határozatának megfelelően a sárospataki és pápai theol. akadémiák a szükséges intézkedéseket egészben, a budapesti theol. akadémia pedig részben életbeléptette. A tanítói képesítés megszerzéséhez szükséges anyagnak, illetve óráknak a négy éves theol. tantervbe beillesztésére bemutatott javaslatát a budapest—sárospataki, illetve pápai theol. akadémiáknak átteszi az iskolaügyi bizottsághoz azzal, hogy a két javaslat alapján a négy éves theol. tanterv módosítására vonatkozólag javaslatot tenni sziveskedjék.

A theol. tanári konferenciának a tanítói oklevél külön az érettségi vizsgálat után tanítóképző-intézetben leendő megszerzésére vonatkozó javaslatát, mint szintén annak a kérdésnek eldöntését, vajjon e javaslat helyett nem volna e kivánatosabb a theol. négy évfolyamnak öt évfolyamúvá fejlesztése az egyházkerületekhez terjesztendőnek véli azzal, hogy az egyházkerületek a maguk véleményét ez év dec. 31-ig terjesszék fel a püspöki hivatalok útján az egyetemes konventre, hogy a vélemények alapján a theol. tanári konferencia új javaslatot dolgozhasson ki, mellyel az egyetemes tanügyi bizottság 1931. évi gyűlésén érdemileg foglalkozhassék.

A theol. tanári konferenciának a zsinathoz előterjesztésre vonatkozó javaslatait, mint időelőtti ügyeket mellőzi".

Eléggé meglep bennünket ez a határozat. Mert bármilyen tisztelettelteljes véleménnyel vagyunk is az iskolaügyi bizottság felől, egyszerüen nem tudjuk elképzelni, hogy elfogadhatónak találja azt a tantervi javaslatot, amelyről a theol. tanárok országos konferenciája megállapitotta, hogy kivihetetlen s esetleges keresztülmenetele veszélyt rejt magában. Egyetemes konventünk bölcsesége bizonyára megtalálja a leghelyesebb megoldást.

Az egyetemes tanügyi bizottság annyi tárgyilagossággal és óvatos megfontolással szokta meghozni javaslatait, most több ponton sebhető előterjesztést tesz.

Nem megnyugtató az, hogy más bizottság elé utalja a theol, tantervjavaslat elkészítését. Nem mondja meg, hogy miképen lehet tehát 4 évfolyamra beosztani azt a munkát, amelyre a theol. tanárok országos konferenciája kimutatta, hogy ezt a munkát 4 év alatt elvégezni a theol. szakoktatás sérelme nélkül nem lehet. Időelőttinek tartja az országos zsinat elé vitelét annak a kérdésnek, hogy a lelkészi minősitési törvény szerint lehet e a lelkészjelöltektől megkövetelni a tanitói oklevelet is pedig most van zsinat és már kötelezővé akarja tenni a konvent a tanítói oklevél megszerzését. Ujabb tantervjavaslatot kér az 1931. évi konventi ülésre holott az egyházkerületek véleményét csak az 1931-ik évi konvent tárgyalhatja s foglalhat el abban valamelyes álláspontot, amelynek alapján kellő előtanácskozások után lehet majd összeállítani tantervet. Eldöntöttnek veszi, hogy az egyházkerületek, mint fenntartók négy éves theol. tanfolyamot akarnak, jóllehet a tanítói oklevél megszerzésével kapcsolatban erre nézve az egyházkerületek még nem nyilatkoztak (véleményüket a gyakorlati egy éves tanfolyam rendszeresítésével szemben juttatták kifejezésre). Megkötöttnek hiszi a konvent kezét azzal a határozattal amellyel a theol. karokat felhívta az óraszám redukcióra s felteszi, hogy a konventnek most már az aggályos következményeket is viselni kell, bár a theol. tanárok konferenciája a legmélyebb tisztelettel mutat rá, hogy

e reredukció mellett katasztrófa állhat be és minden felelősséget elhárít magáról.

Egyetemes konventünknek lesz módjában ezeket a kérdéseket tisztázni Mi nem kongatunk semmi vészharangot, de lelkiismereti kötelességnek tartjuk bizonyos tényekre rámutatni. Anyaszentegyházunk érdekében győzzön a legjobb. Hangoztatjuk, hogy állíttassék vissza a lelkésztanítóság. Dr. Antal Géza püspöknek nagy érdemei vannak e kérdés nyomatékos felvetéséért. Támogatni kell őt. De a lelkész-tanítóságért ne fizessük azt a drága árat, hogy megrendítsük a lelkészképzést.

Állást foglalt a bizottság a diakoniszképző-intézet felállítása mellett Nem fogadta el a theologiákon a görög nyelv tanítást az érettségről való előkészítés céljából. Tisztázását kívánja annak, hogy állami stipendiumokra theol akadémiánknak hallgatói is pályázhatnak e?

Több fontos tárgy fordult még elő különösen a gimn. és népiskolai ügyeknél, amelyeknek előadói nagy munkát végeztek.

Egyetemes konventünk jegyzőkönyvében majd olvasni fogjuk a döntéseket. *M. J.*

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A cigándi egyház január havi gyülekezeti megmozdulásából kiemelkedő mozzanatok voltak a január 5—10 ig megtartott imahét és a január hó 26-án rendezett templomi ünnepély, amelyen a gyülekezet Szász Károly emlékének áldozott. Előbbivel az Evangéliomi Világ Alliance-al s azon át a föld különböző pontjain élő keresztyénekkel kereste a lelki kapcsolatot. A gyülekezet estéről-estére, a buzgóság csökkenése nélkül, jóformán betöltötte a templomot. Megállapíttatott, hogy voltak a résztvevők között olyan egyháztagok, akik már régebb idő óta nem voltak a templomban. Az esték áhítata elömlött az egész gyülekezetre, az evangéliom sugárzó fénye még sötét szivek spalétás kamaráit is betöltötte, egyúttal ráterelte a figyelmet a téli esteli istentiszteletek bevezetésére. Nagy lelki áldásnak bizonyult az imahét, de szükséges, hogy az Evangéliomi Világ Alliance vezetősége az imahét áhítatának vezérlő gondolatait a mostaninál és szokottnál előbb közölje, mert két lelkésznie nézve is erőfeletti munka e közös gondolatoknak az imában és igében olyan formába öltöztetése, hogy az ünneplő, mennyegzői lelki öltözetté váljék egy gyülekezetre nézve. Az imahétnek, szerzett tapasztalat szerint, sokkal nagyobb a lelkekben a jelentősége, hogysem mé yebb szántás nélkül hulljon a mag az ige a lelkek földjére.

A Szász Károly emlékünnepély ezúttal a gyülekezet és tanítóképző intézet között fűzött értékes lelki kapcsolatot. A tanítóképző-intézet két ifjú munkása, Ujszászy Kálmán hitoktató-lelkész és Varga Gábor helyettes tanár fogták meg és bilincselték le a gyülekezet lelkét. Amaz nagy erővel és méltósággal az igét szólaltatta meg, emennek előadásában a Szász Károly eszményét érzékelte a gyülekezet. Szavalatok és az énekkar szereplése adták meg a gyönyörű és bennsőséges tartalomhoz a külső keretet. Kétségtelenné vált ez úttal is, hogy milyen hasznosak és áldottak a gyülekezeteink és nevelőintézeteink között szövődő ilyen összeköttetések.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter válasza a Pataki Diakok Országos Szövetsegének üdvözlésére:** „Nagyon köszönöm azokat a meleg üdvözlő sorokat, amelyeket a Szövetség legutóbbi választmányi ülése alkalmából hozzám intézni szivesek voltak.

Az a bizalom, mely az ülésen irántam ezúttal is megnyilvánult, megerősít abban a biztos tudatban, hogy kulturpolitikám valóban az ország érdekeit és kulturális fejlődését van hivatva biztosítani.

Az érdemes Szövetség működését élénk figyelemmel fogom kisérni a jövőben is és melegen kivánom, hogy nemes fáradozásaikat a jól megérdemelt siker kísérje. *Gr. Kelebelsberg.*“

A vallás- és közoktatásügyi miniszter válasza a Pataki Diák-Szövetség tagjai körében nagy lelkesedést váltott ki.

— **Dr. Ravasz László Sátoraljaujhelyen.** A református egyház meghivására dr. *Ravasz* László f. hó 14-én d. e. érkezett Sátoraljaujhelyre, ahol az egyházközség egy nagyobb bizottsággal fogadta *Kiss* Ernő esperessel és *Orbán* Kálmán polgármesterrel az élén, utóbbi meleg köszöntésével, amelyre a püspök válaszában hangsulyozta, hogy minél égőbbek az egykori büszke és nagy hivatottságu városnak a sebei a trianoni határ mentén, annál lobogóbb a jobb jövendőbe vetett reménysége, igy annál magasabbrendü a missziója is. Fogadtatás után püspök *Meczner* Béla főiskolánk igazgató tanácsosa, egyházmegyei gondnok vendég szerető házánál szállt meg. — A sátoraljaújhelyi egyház 6 órakor egy gazdag műsorú estélyt rendezett Ravasz László előadásával, aki ez alkalommal *a magyar életprogramm revíziójáról* tartott nagyszabású és gondolatokban gazdag tanítást. Bármennyire égető és általános kérdése a revizió egész magyar életünknek, mégis fontosabbnak tartja a magyar életprogramm revizióját. Ez az életprogramm nem lehet más, mint a magyar meliorizmus programmja. Ennek a programmnak a keresztülvitelével veheti ki egyedül a magyar nemzet, mint számottevő tényező a nagy nemzetek versenyében a részét. Gazdag szemléltetéssel igazolta Ravasz püspök azt, hogy azért az egyetlen jogosúlt életprogramm a meliorizmusnak ez a programmja, miután minden gazdasági fellendülésnek is egyedül etikai motivumai vannak. Azzal a gondolattal fejezte be Ravasz püspök gyönyörű előadását, hogy nincs más igazi programm, mint Krisztus a magyar sorsban, Krisztus a magyar szivben. A szép műsoru est keretében sárospataki főiskolánknak művész zenetanára *Szabó* Ernő is részt vett pompás hegedűjátékával, amelyet *Boda* Béláné kisért zongorán. Az estély után nagysza-

bású bankett volt, amelyen részt vett a város egész társadalmának elitje, felekezetkülönbség nélkül.

— **Cziáky Endre esperes ünneplése.** Febr. 16-án meleg ünneplésben reszesítette a szántói egyházközség nagy tiszteletnek örvendő lelkipásztorát, Cziáky Endre esperest, akit — mint ismeretes — a tiszáninneni egyházkerület püspökhelyettesi tisztében kifejtett érdemei elismeréséül főtiszteletű címmel tüntetett ki. A lélekemelő ünnepélyen, mely a templomban az istentisztelet után folyt le, felekezeti különbség nélkül vettek részt Cziáky Endre tisztelői. Az ünnepelt nemes, puritán egyéniségét egesz egyházkerületünk osztatlan elismerése övezi.

Missziós esték. Az abaúji missziói lelkész hitépitő előadások tartása végett február hóban megjelent Kázsmárk, Rásony, Berencs, Bakta egyházközségekben, melyre a szomszéd lelkészek is kölcsönösen összejöttek s imáikkal, írásmagyarázataikkal nagyban hozzájárultak a kitűzött cél eléréséhez. Ez estéket megelőzőleg az alpári és vizsolyi gyülekezeteket kereste fel a missziói lelkész, hasonló céllal s hasonló eredménnyel.

— **Helyreigazítás.** Múlt számunkban közöltük, hogy Illosvay Ferencet a „miskolci martintelepi gyülekezet lelkészévé választotta." Illetékes helyről vett értesülés szerint Illosvay Ferenc *nem miskolc—martin-telepi* lelkésszé, hanem az *önálló anyaegyházzá lett Martin-telep önálló* lelkészévé hivatott el.

— **Rendkivül magas nivóju** volt az a műsoros délután, amelyet a „Hittanhallgatók Egylete" rendezett február 15 én dr *Ravasz* László püspöknek sárospataki látogatásával kapcsolatban. A délután központjában dr. *Ravasz* László nak *„Az ember értekéről"* tartott megragadó erejű és szépségű előadása állott, amelyet hozni fogunk lapunk hasábjain. — A püspöknek ünnepi áhitatba emelő előadása mellett különös gyönyörűséget árasztó volt *Rolla* Margitnak, egy erdélyi származású költőnek a szereplése A rezignált hangok, a sötét tónusok és a lobogó életszeretet ellentétes elemei feszültek a változatos szinü és formáju és rendkivül dallamos versekben, amelyeknek szokatlan üdeséggel és bájjal való előadása méltó keretül szolgált azoknak tiszta belső értékéhez. — Méltó módon csatlakozott a műsor magas nivóju darabjaihoz *Szathmáry* Margit hegedűművésznőnek kristályosan tiszta, lélekkel teljes játéka, amellyel szintén alig tudott betelni a hálás hallgatóság. A hegedűjáték zongorakiséretét, valamint Rolla Margit két megzenésített versének *Jeney* József és *Samu* István theologusok által való éneklése kiséretét *Klacskó* Béla polgári iskolai igazgató szolgáltatta a tőle megszokott precizitással és átérzéssel. Pompás volt a főiskola és a tanitóképző-intézet által együttesen előadott és *Szabó* Ernő zenetanár által kiválóan vezetett énekszám is.

— **A főiskolánk** által rendezett szabadegyetemi előadások során f hó 16-án dr. *Rácz* Lajos tartotta meg előadását: *„Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükörében"* cimmel. A tudós professzor alapos és behatóan tanulmányok alapján ismertette Comeniusnak országunk XVII. századi műveltségéről alkotott itéletét; különösképen érdekes volt az a fejtegetése, amely arról szólott, hogy milyen volt a népoktatás nyelve e korban Kár, hogy a nagyértekü előadásnak kevés volt a hallgatósága. *Stéphán* László theológus szavalata és a Kórus egy éneksáma egészítette ki a gazdag tartalmú délutánt. — A f hó 23-iki szabadegyetemi délutánon *Rozsonday* István igazgató-tanító fog előadni *„A modern népiskola főbb problémáiról."*

— **A „Sárospataki Hittanhallgatók Egylete"** által f hó 15 én rendezett estélyen felülfizettek: Farkasfalvi Farkas Géza, Téglássy Andor 20—20 P. Janka Károly 10 P, Dr. Mátyás Ernő, Meczner Béla, Ujváry Dezső 5—5 P. Kolumbán Piroska 2·50 P Reskó János, Fischer Sámuel 1 P, Molnár István 50 fill. A felülfizetésekért ez úton mond köszönetet a rendezőség. — A felülfizetéseket a *Lorántfy* Zsuzsána szobor-alap javára fordítjuk.

— **„A magyar református diákság első legnagyobb feladata a mezőgazdasági és ipari munkásság megszervezése"** — mondotta *Bogdan* Gyula a Wekerletelepi munkásgyülekezet lelkésze Debrecenben a Soli Deo Gloria diákszövetség február 1-i konferenciáján. Mi ugyan elszédülünk e nagy feladat hallatára és a diákokon kivül még sok másoknak a vállvetett munkáját is kivánatosnak tartanánk erre a célra, de jó, hogy diákjaink ilyen hangot is hallanak. Nagy ügyet készit elő Bogdán Gyula. Csak hadd hirdesse, hogy „a magyar református diákság ismerje fel hatalmas felelősségét a magyar faluval szemben, lássa meg elesettségét s karolja fel ügyét".

HIVATALOS RÉSZ

182/1930. **Körlevél**

Magyarország kormányzója, nagybányai vitéz Horthy Miklós úr folyó évi március 1-én jut el országlásának tizesztendős fordulójához.

E decennium alatt romokból épitette újjá országunkat az ő férfiú törhetetlen akarata s jövőnkbe vetett hite visszaadta az elernyedt nemzetnek élniakarását.

A nemzettel együtt érez és együtt ünnepel a mi református egyházunk is.

Ennek külső nyilvánításaként a következő rendelkezéseket teszem:

1. Folyó évi március 1-én (szombaton), kisebb gyülekezetekben esetleg 2 án (vasárnap), minden gyülekezetünkben hálaadó istenitisztelet legyen imádsággal és lehetőleg alkalmi beszéddel. Az esetben is, ha az istenitisztelet vasárnap tartatik, a harangok március 1 én délelőtt 10 órakor megszólaljanak. Az egyházi és iskolai épületekre a nemzeti lobogó kitűzessék.

2. Ugyanscak március 1-én, szombaton valamennyi iskolában szünetet rendelek, amikor is az ifjúság alkalmas helyen egybegyűjtendő és az igazgató vagy a tantestület a nap jelentőségét az ifjúság előtt az évforduló fontosságához méltó iskolai ünnepség keretében méltassa.

Miskolc. 1930 febr. 19. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

Felhívás. Felhívom abaúji lelkésztársaimat, hogy az 1929. évi számadások elkészítésénél vegyék figyelembe az 1929. június 4-én tartott egyházmegyei közgyülés 37. sz. jegyzőkönyvi pontjának kezdetét, az 1. 2. 3. pontok alatt felsorolt általános rendelkezéseket. Továbbá felhivom azon 6 egyházközség lelkészét, akiknek 1928. évi számadásuk egyes tételeit a számvevőség kifogásolta, hogy e tételeket az 1929. évi számadásban szigoró pontossággal helyesbítsék. A neveket felsorolni nem akarom. A számvevőszék kifogása szintén a fenti jegyzőkönyv 37. pontjában van feltüntetve.

Ugyancsak felhivom ismételten az 1928. évi április 25-én tartott egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvének 15. sz. jkvi pontjában foglalt hibák jóvátételére és a további hibák gondos elkerülésére az ott megnevezett egyházak lelkészeit, mert e hibákat az egyházlátogatás meg fogja figyelni.

Általában felkérem lelkésztársaimat, hogy a március első felében megtartandó egyházlátogatás idejére az ügyeket szíveskedjenek gondosan előkészíteni, az összes adatokat összegyőjteni, a kihelyezett termény- és pénzkölcsönökről szóló adósleveleket elbírálás végett az egyházlátogatásnak bemutatni; az esetleg előfordult vallássérelmi eseteket, az igazoló tanuk megnevezésével, jegyzőkönyvezés vegett, továbbá az áttérési, kitérési és reverzális adatokat, az állami anyakönyvi adatokkal egyeztetve gyűjtsék össze s jelentsék be az egyházlátogatásnak.

Cziáky Endre
esperes.

—

Az abaúji egyházmegyében a theológiai internátusra megajánlott összegek kivetése.

I. Egyhazak.

Kivetési kulcs: A szükséglet 50%-a lélekszám után, 50%-a birtok után vettetik ki. Egy lélek után 3.18 *fillér*, egy katasztrális hold föld után 1.33 *pengő* esik.

1. Abaujkér: 7 64 P, 2. Alpár: 9.07 P, 3. Abaujszántó: 39 70 P, 4 Abaujvár pányok: 72 92 P, 5. Alsóvadász: 239.06 P, 6. Aszaló: 38 60 P, 7. Bakta: 23.30 P, 8. Abaujdevecser: 24.11 P, 9. Bertt Detek 25.77 P, 10 Csenyéte: 11 95 P, 11. Csobád: 10.56 P, 12. Céce: 8.10 P, 13. Felsődobsza: 34 74 P, 14. Függöd: 18.49 P, 15. Kázsmárk: 12.33 P, 16. Alsó Felsőméra: 18 34 P, 17. Novaj: 21 88 P, 18 Regmec: 25 23 P, 19. Fony: 9 34 P, 20 Fulókércs: 11.41 P, 21. Fűzérkajata: 14.07 P, 22. Radvány Pálháza: 20.43 P, 23. Gagybátor: 42 42 P, 24. Gönc: 67.23 P, 25. Göncruszka: 13.61 P, 26. Hernádszentandrás: 41 72 P, 27. Hejce: 9 27 P, 28. Hernádbüd Pere: 17.04 P, 29. Gibárt: 7.14 P, 30. Hernádszurdok-Petri: 15.54 P, 31. Kiskinizs: 32.14 P, 32. Korlát-Arka: 13.86 P, 33 Kovácsvágás: 21.26 P, 34 Kupa: 28 24 P, 35. Nagybózsva: 9.73 P, 36. Nagykinizs: 28.98 P, 37. Nyiri-Komlós: 21 42 P, 38. Onga: 40 44 P, 39. Pamlény: 8.53 P, 40. Pusztafalu: 19.67 P, 41. Rásony-Berencs: 16.99 P, 42. Selyeb: 15.49 P, 43. Szala Szend: 23 89 P, 44 Szászfa: 44 29 P, 45. Szemere Litka: 24.41 P, 46. Szentistvánbaksa: 15.92 P, 47. Szikszó: 192 69 P, 48 Telkibánya: 49 50 P, 49. Tomor: 12 50 P, 50. Tornyos-Hidasnémeti: 17.76 P, 51. Vilmány: 16.56 P, 52. Vily: 16.63 P, 53. Vizsoly: 18.71 P, 54. Zsujta: 8.50 P.

II. Lelkészek.

A lelkészek 3 csoportba osztatnak, családi állapotuk és élvezett javadalmuk szerint.

I. csoport. Fizetnek évi 5 pengőt:

1. Fóris János, 2. Csabay István, 3. Farkas Dezső, 4 Szabó Lajos, 5. Sárkány József, 6. Szilva István, 7. Ujj Lajos, 8. Láng István, 9. Antalffy Gyula, 10. Keresztyén István, 11. Farkas Elek, 12 Frenczel Béla, 13. Kiss József, 14. Medgyaszszay András, 15. Jakab Janos, 16. Szaniszló István, 17. Görgey János.

II. csoport. Fizetnek 10 pengőt:

1. Illés János, 2. Kóródy Andor, 3. Tóth Jenő, 4. Nagy Lajos, 5. Radácsy István, 6. Szilvássy Jenő, 7. Kocsis Sándor, 8. Felméry Albert, 9. Sárközy Lajos, 10. Pólya Ferenc, 11. Kozma Sándor, 12. A leendő nyiri i lelkész, 13. Kiss Pál, 14 Tamáska János, 15. Pásztor István, 16. Takács Imre, 17. Kiss Lajos dr.

III. csoport. Fizetnek 15 pengőt:

1. Cziáky Endre, 2. Matusz János, 3 Makay Kálmán, 4 Kiss István, 5. Benke István, 6. Kóródy Lajos, 7 Kónya József, 8 Kukoró Ferenc. 9. Kovács István, 10. Frenczel Bertalan, 11. Sárkány Sámuel, 12. Lengyel István, 13. Kádár József, 14. Papp József, 15. Hörcsik Lajos, 16 Kovács Bertalan, 17. Kádár János.

E kivetés elleni észrevételek a közléstől számított 15 napon belől az esperesi hivatalba küldendők.

Pályázati hirdetmény.

Pályázatot hirdetek a Kovács—Komjáthy-alapítvány, a tavaszi egyházmegyei gyűléstől számított három évi szakaszára. Pályázatra jogosultak azon ref. vallású lelkészi özvegyek, akiknek férjök az abaúji ref. egyházmegyében mint rendes lelkészek szolgáltak, özvegységük ideje alatt az abaúji egyhámegye területén laknak; akiknek életük multja és jele vallásos, feddhetetlen, erkölcsileg tiszta; akik két, vagy több neveletlen árvákkal maradtak el. A pályázat határideje 1930 ápri is 20. A folyamodványok az abaúji ref. egyházmegye esperesi hivatalához, Abaújszántóra küldendők be A pályázatok felett az egyházmegyei közgyűlés alkotó tagjai titkos szavazás útján döntenek.

Kelt Abaujszántó, 1930 febr. 17.

Cziáky Endre
esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 9. szam Sarospatak, 1930 március 2.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Rácz Lajos:* Hála és hűség! — *Andrássy Kálmán:* Falusi levelek. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész — Szerkesztői üzenetek.

Hála és hűség!

— A sárospataki főiskola Horthy-ünnepélyén, 1930 márc. 1-én elmondotta *dr. Rácz Lajos* akad. tanár. —

A mai napra félbeszakítottuk iskolai munkánkat, félretettük iskolai szerszámainkat s mindnyájan ide gyülekeztünk az Úr házába, hogy hálákat adjunk a gondviselő Istennek, aki hazánk számára előtámasztotta, tiz éven át megtartotta és lépésről lépésre, diadalról-diadalra előrevitte főméltóságú *vitéz Nagybányai Horthy Miklóst,* Magyarország kormányzóját. Midőn mindnyájan: kicsinyek és nagyok, diákok és tanárok ide, erre az ünnepélyre összegyülekeztünk, ezt nemcsak iskolai előljáróságunk rendelkezésére tettük, hanem azt hiszem, szivünk belső sugallatát is követtük, mely a hála és elismerés, a hűség és hódolat érzelmeitől túláradva, ezeket le akarta az Úr oltára elé rakni. De nemcsak mi jelentünk meg ma hálás és hódoló érzelmeink bemutatására az Úr házában, hanem az ország minden városában és falujában, minden felekezet tornyában megkondulnak most, e délelőtti órákban a harangok, templomában megnyilnak az ajtók, hogy befogadják a feléjök özönlő hivek százait, ezreit, milliőit, kik itt hálaénekeket zengenek, hálaáldozatokat mutatnak be; — minden város, minden törvényhatóság, minden országos egyesület ugyancsak ünnepi ülésekben emlékezik meg a mai napon a magyar államfő korszakalkotó működésének tizesztendős jubileumáról.

Négyszáz esztendő óta még nem volt eset hazánk történetében, hogy a magyar nemzet minden fiának szive egy érzésben, egy gondolatban, egy akaratban annyira összedobbant volna, mint a jelen esetben, vitéz nagybányai Horthy Miklós ünneplésénél. A Habsburg-ház, az ő 400 éves uralma alatt, nem bővelkedett magasröptü, kormányzásra termett uralkodókban, s ezek sem tudták magokat soha egész lelkökkel a magyar nemzet érdekeinek, hazánk anyagi és szellemi felvirágoztatásának odaszentelni, — igy nagyon természetes, hogy a magyar nemzet sem adott nekik a hideg engedelmességnél, a köteles hódolatnál egyebet. Ha nem kapott szivet, ő se fonta őket szivével körül! Ezelőtt 36 évvel, Kossuth Lajos halálakor az ország a bú és fájdalom hatalmasan előtörő érzéseivel gyászolta a magyar igazság lánglelkű apostolának elköltözését, — de e gyászban nem vettek részt az idegen nemzetiségek, nem vett részt az udvar, a katonaság, a hivatalnoksereg.

Most pedig az egész ország — fájdalom, csak a csonka Magyarország! — együtt ünnepel. Együtt ünnepel, mert az ország minden lakosa — hallomásból még az ifjabb generáció is — tudja, hogy 10—11 esztendővel ezelőtt milyen feneketlen örvénybe sülyedt hazánk, s micsoda sötét mélységből kellett azt a mai rend, béke és nyugalom állapotára fölemelni. Mindnyájan tudjuk, hogy az 1918 nov. 1-től 1919 nov. 16-ig eltelt esztendő az ezeréves Magyarország történetének legszomorúbb lapját foglalja el, hogy hazánk ez alatt az esztendő alatt feldaraboltatva, anyagilag és erkölcsileg, politikailag és gazdaságilag oly mélyre sülyedt, mint csak a muhi pusztai és mohácsi csatavesztések után. Csak 1919 nov. 16-án villant fel az ország halálrasujtott és halálraitélt lakosságának szivében az első reménysugár, hogy talán nem haltunk meg egészen, hogy talán van még némi kilátásunk a feltámadásra, akkor, amikor nagybányai Horthy M., a nemzeti hadsereg fővezére, maroknyi seregével, melyet a dunántúli vidékeken gyűjtött össze és szervezett meg, Budapest székesfővárosba bevonult — s ezzel, legalább a fővárosban, a külső rendet helyreállította. Ez a hadsereg lett innen kezdve a nemzeti konszolidáció legszilárdabb bázisa, s igy természetes és magától értetődő dolog volt, hogy midőn az 1920 január hóban megválasztott nemzetgyűlés — mivel a Versailles-ban békét diktáló entente-vezérek a Habsburg-királyt nem akarták az országban s az ország élén megtűrni — az ideiglenes államfő megválasztásának szükségessége elé állittatott: választása csak a nemzeti hadsereg megteremtőjére és fővezérére, a világháború diadalmas admirálisára eshetett.

S a lefolyt tiz esztendő ezt az 1920 márc. 1-én végbement választást, mely nagybányai Horthy Miklóst *kormányzói* címmel az ország élére állitotta, a legteljesebb mértékben igazolta, ő maga

e tízév alatt azokat a nagy reményeket, amelyeket az egész ország lakossága az ő ízig vérig erős magyar érzéséhez, szilárd jelleméhez, bölcs elméjéhez, széles látóköréhez, megingathatatlan kitartásához fűzött, a legteljesebb mértékben beváltotta. Tíz esztendővel ezelőtt Horthy M. kormányzó egy, a szocialista—kommunista uralomtól földre sujtott, az entente misszióktól a porig alázott, az oláh megszállástól teljesen kifosztott, a pénzügyi összeomlás és a megelőző 4 évi háborúviseléstől az anyagi tönk szélére jutott országot vett át; — s e tízév alatt bölcs és szilárd kormányzatával bent rendet és nyugalmat teremtett, künn visszaállította az ország tekintélyét és becsületét; bent megszervezte az igazságszolgáltatást, a honvédelmet, a közigazgatást, a közlekedést, új lendületet adott a közoktatásnak, újra munkának indította a tudományos és művészeti életet, magas virágzásra emelte a földmüvelést, új alapokon újjáépítette és megszilárdította a pénzügyeket, — künn megtörte ellenségeink fojtogató gyűrűjét, megszerezte hazánk számára Olaszország szövetségét, barátsági és döntőbirósági szerződésre lépett Lengyel, Török, Spanyol, Finn és Esztországgal, s az Egyesült-Államok, Angol, sőt Franciaország rokonszenvének megnyerésével Hágában diadalmasan visszaverte a kis-entente hatalmainak acsarkodó gyűlöletét. Goethe azt mondja az Iphigeniaban, hogy akit az istenek szeretnek, annak adnak az oldalára — segítőtársúl — egy jó barátot. Horthy M. kormányzó oldalára is adtak egy gr. Bethlen Istvánt; de hogy őt idejében (már 1922 ben) ki tudta szemelni, a kormány élére állítani, a külső és belső rend megteremtésére irányuló munkáját teljes erejével támogatni: ez a Horthy M. kormányzó érdeme! S az is az ő érdeme, hogy tízéven át első volt a kötelességteljesítésben, hogy tízéven át a legtöbb gond, a legtöbb aggodalom és a legnagyobb felelősség az ő vállain nyugodott, hogy tízéven át hazánk talpraállításáért, újjáépítéséért a legtöbb áldozatot ő viselte, s természetesen külső és belső ellenségeink gyűlölködésének legmérgesebb nyilai is ő ellene irányúltak!

Magyarországnak ezeréves fennállása alatt három kormányzója volt s mindaháromnak fejét méltán övezi babérkoszorú. Az első Hunyady János, a dicső hadvezér volt, akit a rendek 1446 ban V. László kiskorúsága miatt kormányzóvá választottak s aki 7 éven át töltötte be a magas tisztséget; a második Kossuth Lajos, az 1848—49-iki szabadságharc lángeszű szervezője, akit 1849 ben a debreceni országgyűlés választott kormányzóvá, de aki Világos után kénytelen volt külföldre menekülni és onnan harcolni tovább a magyar szabadságért; — végül a harmadik a világháború dicsőséges hadvezére, a justus ac tenax propositi vir: Horthy Miklós. Királyai az utóbbi félezer évben nem egyszer hagyták cserben a magyar nemzetet, sőt ellene fordúltak, fejszét vetettek életfájának gyökerére: kormányzóinak magasszabású államfői működése Magyarország történetének legfényesebb lapjaira van följegyezve! Erre lesz, győzelmes hadvezérségéből és az eddig lefolyt tízesztendei működéséből itélve, a Horthy M. kormányzósága is, mint méltó társa a Hunyady és Kossuth kormányzóságának!

Horthy M. kormányzó alakja a lefolyt tízesztendő alatt — aki közben 1923 okt 9 én főiskolánkat is meglátogatta s itt az imateremben nagyon meleg szavakkal méltatta főiskolánk kulturális jelentőségét — egyre nőtt bizalmunkban, szeretetünkben, tiszteletünkben, vele együtt nőtt hitünk, erőnk, bizalmunk, reménységünk a magyar haza jövőjébe, fennmaradásába, előhaladásába és nagyságába, de egyszersmind hálánk és hódolatunk is az iránt, aki tízévi fáradhatatlan munkásságával mindezek első munkálója, megteremtője volt. A hálának és hódolatnak, a hüségnek és odaadásnak ezt az adóját hoztuk el most ide, hogy letegyük az Ur oltárára s egyszersmind, midőn ezt tesszük, megújítsuk itt az Ur szine előtt a Horthy M. kormányzó személye iránt való hűséges ragaszkodásunkat, felajánljuk neki minden erőnket, teljes munkánkat a haza megmentése, újjáépítése terén és Isten áldását kérjük életére, további munkásságára!

Fény nevére, áldás életére!

Falusi levelek.

VII.

Tisztelt Szerkesztő Uram!

Szeretettel üdvözlöm az egész nemes Cétust és szivem szerint óhajtom, hogy legyen ez év számukra a várva-várt teljesülés boldog esztendeje!

Bizony, jórégecskén elmaradtam ezekkel a levelekkel! Hijába! ez a 78 esztendő nagyon érezteti a téli lehangoltság sulyát. De talán mintha úgy érezném, hogy nemcsak kalendárium szerint, hanem a nagy isteni törvényben megszabott földtengely visszahajlása szerint is, tavaszfele mozdúl a fagyba szorult élet s az anyagi szervezet az embernél is, mintha megújító áramot érezne: — „és mégis mozog!“

Mozognak t. szerkesztő urék is a nagyarányú építkezésekkel megfelelő eszközét keresvén, alapozván egy sikeresebb embernevelésnek. Mert bizony új utakat, eszközöket kell beállítani itt minálunk is, a testi-lelki fejlődés, erősödés, alkotó képesség szolgálatába, hogy még a kövek is beszéljenek, emberi életünk diadaláról, a teremtettség nagy országútján. Illő és ideje volna már kijutni ebből a nagy vérfertőzésből s odaszegődni tényleg is A*hoz*, ki egyedül *Út, Igazság, Élet!*

Szóval: — az építkezés. Az életfejlődés igen fontos egyik eszköze. Bent, a falak között, térbeosztás, világosság, levegő. Kivül a környezet az egész tér beosztása szintén, a szervezeti érzékek útján ható, felemelő, kedélyképző, erősítő, nevelő befolyásukkal. Mert úgy láttam, tapasztaltam, hogy általában emberi életértékeink között elsőrangú a tisztúlt kedély, a nemes meleg érzés, mely az akaratot vezeti, hevíti, persze a belátó megértés fénye mellett.

Ebbe az építkezésbe ütköztem én is legelőször is, amint szinte elsóhajtottam legközelebbi levelemben, az új lelkészlakás szinte első erő-

próbájában. Bizony, erőpróbája volt ez azon testi és lelki erőknek, melyekkel kibocsátott az az iskolai képzőrendszer, mely legnagyobbrészben annak elrecitálására szorítkozott, amik iskolakönyveinkben szépsorjában lenyomtatva voltak. És aki szépsorjában elreci álta szép dicséretet és kitünőt kapott, aki pedig nem, annak büntetését megérezték még a következő nemzedékek is, nemcsak az ismétlésre költekező, sok esetben vagyoni romlásba kényszerített szerencsétlen szülő is. Hej! Kedves jó Szerkesztő úr és többi tanár urak! be sokat tusakodtam én is, emberi életünk természetes fejlődési útjának ezen végzetes akadályai felett! Némi hajnalodást veszek észre, odafent, a fő-fő intézők lelkében is, ahol az úrhatnámság meddő rendszere mellől egy életértékeket termő nevelőrendszer alkotói, segítői lesznek; — habár tudom, hogy nem lesz könnyű abból a feneketlen kátyúból kiemelni azt a „kopott szekeret", amely Arany kesernyés versezete szerint, „haladna, de nem messze ér! Itt is törik, ott is szakad!" Engem is az a szekér döcögtetett s aztán kivetett a parókia építés küszöbére, azzal se lévén tisztában, mire való tulajdonképen az a kis buvóhely, melyben 36 évig huzódott az én szelidlelkű elődöm, annyira sem jutván, hogy „tornácát kitapasszák!" — amint a presbiteri jkönyv elsiratta.

De talán ezután többet gondolnak majd, az úgynevezett szakrendszer fiókjaiban szépen elhelyezett szaktudósok arra is, hogy bizony az emberi élet, — bármily szakra képesítik az egyént, ki-kitör a szakfiókból s akarva-nemakarva, érzi életmozgásában a szakján kivüli hatásokat s kénytelen rájönni, hogy a lakásnak is van valami befolyása a benne lakó testi szervezetére, még a közönséges emésztésre is, ebből keletkező kedélyhangulatra is, munkakedvre is, — sőt ezeken túl és felül a testi és lelki berendezkedés — igazán csodálatos berendezkedésből előálló életnek nevezett mozgás, termelő és teremtő képességére, értékeire! . . .

Átvizsgálom az én iskolai papirjaimat, alfától omegáig, mutat e ilyen tudományra valamely érdemjegy? No bizony! Még ilyen primitív dolgokkal is bibelődnék a komoly tudomány! Hogy mi van az emberi bőrön belül? Hogy vannak azok elhelyezve? Minő viszony van köztük? Honnan veszik mozgási munkaerejöket? Mi az ő munkájok eredménye? Miféle összeköttetésök van mindezen és még több kérdéseknek a lakással? stb., stb. Biz az én papírjaim nem igen utalnak ilyen közelérdeklő tudnivalókra: evés ivás ruházkodás-lakás-hatások-eredmények-növények-állatokra is s ezek útján az én lelkiségemre is! Szóval, hogy vagyok beágyazva a mindenség életmozgásába, hogy a forgási tengely körül minél simább legyen az én mozgásom, hatásom és viszont!

Ilyenforma gondolatok cikáztak agyidegeimen át, főként a kétéves házépítés alatt és attól kezdve. Rájöttem aztán, hogy a társadalmi iskola csupán kaput nyitott s most következik a haddelhadd! És tanultam sokat, sokfélét, amikre az életnek van szüksége, amiket a lelkésznek a magáén kivül is tudni kell, hogy hiveit is taníthassa. Beléptem a Természettudományi-Társulatba, az Országos Egészségügyi Egyesületbe s ezek kiadvanyait s a Tudományos Akadémia nekem szükséges kiadványait is és természetesen, ami a tiszta krisztianizmus fenségébe vezet, erőt ad a felfelé szárnyalásra, megértésre: — szóval, ami eredményt már nem papíron lehet jegyezni, hanem a nagy *Megbizó* jegyzi és értékeli, ezekre fordítottam a rám bizott talentumokat.

Sokszor jutott eszembe Pál apostolnak, ennek a krisztusi csodaéletnek teljesítőképessége, ha életem egy egy nagy döccenőjén lelkembe nyilallott a lehangoltság. Mintegy ujraélesztő hatást találtam leveleinek főként azon helyein, hol Mesterébe fogózva, a legnehezebb próbák közül is diadalmas erőt nyer Attól, ki az ő gyengeségében is, nagy alkotó erejéről tanuskodik.

Szíves üdvözlettel *Andrássy Kálmán.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Sárospataki főiskolánk ünnepélye Horthy Miklós kormányzó úr Őfőméltósága kormányzóságának tizedik évfordulóján** Ünnepi keretek közt, mély és bensőséges érzéssel ülte meg sárospataki főiskolánk március elsején *Horthy Miklós* kormányzó úr Őfőméltósága kormányzóságának tizedik évfordulóját. A főiskolai tanári kar és ifjúság a tanítóképző intézet egész tanári karával és ifjúságával együtt ünnepelt. A magas szinvonalu ünnepély istentisztelettel kezdődött, amelyen *Szabó Zoltán* főiskolai h. lelkész bibliaolvasása és imádsága emelte az Örökkévaló színe elé a nagy napot. Az ünnepi beszédet, amelybe a szónok hazaszeretetének egész lendületét belevitte, *Dr. Rácz Lajos* tartotta. A beszéd lapunk vezető helyén olvasható. Az ünnepélyt a Magyar Hiszekegy elmondása és a Hymnusz eléneklése zárta be.

— **Főiskolánk** által márc. hó 2-án rendezendő *Szabadegyetemi* délutánon dr. *Trócsányi* József akad professzor fog előadást tartani „*A társadalombiztosításról.*" A délután keretében énekelni fog a Kórus, szerepelni fognak tanítóképző-intézeti növendékek egy kvartettel és szavalni fog egy theologus ifjú. — Február hó 23-iki szabadegyetemi délutánunkon *Rozsonday* István állami iskolai ig. tanító tartott pompás előadást „*A modern népoktatás főbb problémáiról*", kimutatva azt, hogy annak legfőbb szempontja a jellem nevelése.

— **Felhívás.** Dr. *Kun* Zoltán főiskolai orvos kéri, hogy akiknél általa kibocsátott *Gyűjtőivek* volnának, sziveskedjenek azokat visszaküldeni, bármilyen eredménnyel járt a főiskolai ifjúsági kórház ujjáépítésére megindított gyűjtés.

— **A szerencsi református egyház** régi közóhajnak megfelelően megszervezte az egyázközségi főgondnoki tisztséget, amely újonnan szervezett tisztségre febr. hó 16-án tartott közgyűlésében, egyhangú lelkesedéssel a község közszeretetben álló főjegyzőjét, Darvas Lászlót választotta meg. Ugyanez alkalommal az üresedésben lévő presbiteri tisztségekre Radácsy György tb. főszolgabirót, dr.

Tóth Lajos ügyvédet és Csuka Károly kisbirtokost választotta meg.

— **Bodrogkereszturon** febr. 17 én Tóth Lajos, a Magyar Evangeliumi Keresztyén Missziói Szövetség utazó titkára vetített képekben mutatta be az evangéliom terjedését a pogányok között; a protestáns misszionáriusok s közöttük Molnár Mária ref. misszionáriusnő munkáját. A vetített képes előadást sokan nézték meg úgy, hogy vasárnap ismét meg lett tartva az előadás Szegiben, ahol a hallgatóság fele róm. kath. volt.

— **A miskolci gyülekezet köréből.** A Kálvin-Szövetség IV. körzete február 16 án jól sikerült műsoros délutánt rendezett; ugyanakkor a VI. körzet összejövetelén dr. Komjáthy Aladár ózdi lelkész tartott előadást. E napon a Füzes utcai ifjúságnak is kedves összejövetele volt. A presbitérium által tervbe vett Pálóczi utcai elemi iskola építése az egyházközségi közgyűlés jóváhagyó határozata után kora tavasszal kezdetét veszi.

— **A debréteni fiókegyházközség,** mely a rakacaszendi anya- s a tornaszentjakabi leányegyházhoz tartozik s mely alig 60 lelket számlál, gyönyörű ünnepség keretében szentelte fel új harangját a környékbeli lakosság nagy érdeklődése mellett. A cca 500 pengő beszerzési összeg a hívek buzgó adakozásából gyűlt egybe, kik a vegyes vallású, veszélyeztetett vidéken már több ízben adták fényes bizonyságát lelkük buzgóságának, egyházukhoz való hű ragaszkodásuknak. *Hajzó Sándor* állami tanító testvéries hűséggel pásztorolgatja itt nem hivatalos elhivás szerint, hanem a Lélek indításából, az Úr kisded nyáját a fejlődés útjain. Az ő vezetése alatt zengett a harangszentelési üneepély éneke kinn a szadban *január 26-án. Osváth Zoltán* rakacaszendi lelkész avató imádságot, *Gyülvészy István* edelényi lelkész, a gyülekezet volt pásztora pedig szentelési beszédet mondott a 2. Kor. 4:15. alapján.

— **Missziós napok.** Febr. 23 án Felsődobszán egy egész napra szóló s a gyülekezet minden tagozatával foglalkozó missziós nap volt. A d. e. istentiszteleten Kiss József missziói lelkész szólt a gyülekezethez, a kálvinista öntudatról s ez öntudathoz szükséges újjászületésről beszélve predikációjában. D. u. Kiss István helybeli lelkész imádkozott s bibliát olvasott, missziói lelkész pedig a szép számú leánykör és ifj. egylet tagjaihoz intézett a templomban buzdító szavakat, fejtegetve az ő egyleteiknek célját, fontosságát, megrajzolva, hogy mit kiván a mai magyar kálvinizmus az ifjúságtól. Este 200 terítékes szeretetvendégség volt, hol a falu összes kálvinista intelligenciája s legegyszerűbb népe egy közös asztal mellett ült le az őskeresztyén szeretetvendégség példájára s az őszinte együttérzés váltotta ki a legszebb zsoltárokat az ajkakon s hallgattatta a műsor számait, mely a helybeli lelkész imájából s bibliaolvasásából, a missziói lelkész előadásából, az ifj. egylet s leánykör tagjaiból kikerült ének és szavalatokból állt. — Febr. 27-én Fonyban volt missziós nap. Antalfy Gyula helybeli lelkész imádkozott, Sárközy Lajos korláti lelkész bibliát magyarázott, a missziói lelkész pedig előadást tartott.

HIVATALOS RÉSZ.

203/1930. **Körlevél**

I.

Pályázati hirdetés.

A magyarországi protestáns egyházak közös segélyző bizottsága három, egyenként 600 svájci frankos külföldi tanulmányi ösztöndíjat szavazott meg a református egyház részére. A létesitendő ösztöndíjas helyek csak az esetben lesznek betölthetők, ha az ösztöndíjasok részére valami más forrásból még egyenként 300 frank (330 pengő) lesz biztositva.

Az ösztöndíjra pályázhatnak állásban lévő s némi lelkészi gyakorlattal már rendelkező lelkészek és segédlelkészek, kik szociális irányú megfelelő tanulmányaikat a genfi társadalomtudományi intézetben óhajtják kiegészíteni Pályázhatnak theol. akadémiai hallgatók is, kik azonban tartoznak az egész tanulmányi évet valamelyik külföldi egyetemen tölteni, a lelkészek és segédlelkészek legalább félévet.

A pályázati kérvényhez mellékelni kell: 1. a nyelvismeret igazolását, 2. a 330 pengő segélypótlék kimutatását, 3 theol. akadémiai hallgatóktól az igazgató ajánló levelét.

A pályázati kervények mellékleteikkel együtt f. évi április 30-ig (harmincadikáig) küldendők be a püspöki hivatolhoz.

II.

Gyermeknyaraltatás.

Budapest székesfőváros polgármesterének megkeresésére felkérem a lelkész és tanító urakat, hogy a székesfőváros gyermeknyaraltatási akciójának munkásságát erkölcsi támogatásukkal és az iskoláknak gyermeknyaraltatási célokra való ingyenes átengedésével, a multhoz hasonlóan segélyezni sziveskedjenek.

Megjegyzem, hogy a Főváros tanácsa minden olyan egyházközség részére, amely fővárosi gyermekek csoportos nyaralásáról gondoskodik, biztosítja ugyanolyan számú gyermekcsoport részére az üdüléssel kapcsolatos tanulmányhoz a teljes ingyenes ellátást.

III.

Adósegély-nyugták.

Az adócsökkentési nyugták közül Csenyéte, Erdőbénye és Mezőkövesd máig nem küldték be a nyugtát. E késedelem az elszámolást nagyban késlelteti Ennélfogva felhívom az illető lelkészeket, hogy a nyugtákat ***sürgősen*** beküldjék, mert ellenkező esetben fegyelmi eljárás alá veszem őket.

Miskolc, 1930 febr. 24. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

M—r L—ó A—i. Mélyen megindító sorokat irt. Azonban szerkesztési lehetetlenség azokat már most közölni. Két-három hét még hagyján, de három hónap eltelte nagy idő. Levelet irok s megjelölöm, hogy lehetne jól elintézni ezt a kérdést. — **T y l—n, S ő K—n.** Amint látjátok, az egyetemes tanügyi bizottságon új fordulatot vett az ügy. A hozzászólásnak ezt a fordutatot is tudomásul kell venni.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 10. szám. Sárospatak, 1930 március 9.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Vasady Béla*: A hit és hitetlenség pszichologiája és dogmatikája. (Folyt. köv.) — Urambátyám levele uramöcsémhez. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A hit és hitetlenség pszichológiája és dogmatikája.

A budapesti januári konferencián elhangzott előadás vázlata.

(Folytatás.)

6. A hitetlenség pszichológiája.

Ezen a ponton nagyon szerencsésen találkoznak egymással Kálvin és a modern kisérleti vallaslélektan. Az utóbbi kimutta azt, hogy a vallásos élményben, közelebbről a hitaktusban minden attól függ, hogy mennyi benne az u. n. „énfunkciós" elem. A vallásos élmény lelki alkata u. i. egy sajátos dualizmust mutat. Szerkezeti összefüggésében egyfelől az intuitiv-gondolati mozzanat (t. i. a látható és érzékileg észrevehető, természeti világnak az Isten láthatatlan világává történő gondolati kiszélesítése), másfelől pedig az énfunkciók (t. i. azon érzelmi és indulati mozzanat-csoport, amely által és amelyben az Én önmagát ez isteni láthatatlan világnak átengedi és amely által és amelyben ezt a világot magáévá teszi, átéli) játszák a legfontosabb szerepet. A vallásos hitaktus egészséges és tiszta volta attól függ, hogy mily viszonyban vannak egymással a gondolati-intuitiv és az énfunkciós elemek. Igy pl. a „racionalizmust" mtndenkoron az jellemezte, hogy nála a gondolati (intellektuális) elem jutott túlsulyra, az énfunkciós elem pedig háttérbe szorult. A „misztikában" viszont az érzelmi, énfunkciós elem elnyomta az intuitiv-gondolati elemet. Az „egészséges vallásos élményben", az igazi vallásos hitben azonban az intuitiv-gondolati elem és az énfunkciós elem egymással egyensulyban vannak. Aszerint, hogy az énfunkciós elem milyen mértékben jut szóhoz a vallásos hitaktusban, különböző aktus-változatok lehetségesek. Igy pl. az *igaznak tartás*, igaznak nyilvánitás intellektuális aktusában az énfunkciós elem alig jut szóhoz. Igaznak nyilvánithatok valamit úgy, hogy az közben teljesen közömbösen hagy engemet. Nagyobb szerephez jutnak az énfunkciós elemek a *méltánylás* és *helybenhagyás* aktusainál, még inkább annál az aktusnál, amelyet az *„elsajátítás"* aktusának nevezhetünk. Ha az elhivés aktusa mint elsajátítás szerepel, úgy a „hivószót", vagyis a hirdetett Igét, az evangéliumot, a hitaktus által kifejezetten magamra vonatkoztatom, appercipiálom, magamévá teszem. A hitaktus, mint elsajátítási, appercipiálási folyamat azonban itt még nem ér véget, mert a valláspszichológiai vizsgálódások rámutatnak arra, hogy mihelyt valakiben egy ily gondolati állásfoglalás létrejött, az belső szükségképiséggel vonja maga után az illetőnek *gyakorlati állásfoglalását* is. És pedig mennél teljesebb volt az elsajátítás aktusa, mennél inkább tekintettem úgy a „hivó szóra", a hirdetett Igére, mint amely nekem szólt, egyenesen hozzám volt intézve, még pedig nem csupán a prédikátor által, hanem egyenesen az élő Isten által, vagyis mennél több volt az elhivés, illetve elsajátítás aktusában az *énvonatkozás*, annál szükségszerübben fog bekövetkezni az Istennel szembeni gyakorlati állásfoglalásom is, amelyet úgy Kálvin János, mint a vallástlélektani vizsgálódás nagyon találóan éppen a *bizalomban* pillantanak meg. Ha tehát lélektani szempontból tekintünk a hit és hitetlenség egymáshoz való viszonyára, úgy azt kell mondanunk, hogy a kettő közötti különbség a „bizalom" meglétében avagy hiányában keresendő. Miután azonban maga a bizalom csupán *következménye* az elsajátítási aktusnak, ép azért a hitetlenség mindenkori létrehozó okát abban látjuk, hogy maga az elhivés aktusa nagyon sokszor nem jut el az elsajátítási aktus magaslatáig, hanem megmarad a közömbös igaznak nyilvánítás, méltánylás avagy helybenhagyás aktusának fokain. — Érdemes ezen a ponton *Kálvintól* idéznünk: „A legfőbb dolog a hitet illetőleg

abban áll, hogy azon kegyelmi igéreteket, amelyeket az Úr tesz, necsak önmagunkon kivül tartsuk igazaknak, önmagunkban pedig nem, hanem, hogy inkább bensőnkbe fogadva azokat *magunkéivá tegyük.* Igy származik aztán az a *bizodalom,* amelyet az apostol (Róma 5 : 1) békességnek nevez, ha csak valaki nem a békességet akarná amabból levezetni". Kálvin e leírásában ugyanaz a folyamat jelenik meg előttünk, amit a vallástlélektan is említett: első az elsajátítási aktus, amelyet Kálvin, meg nem elégedve az „önmagunkon kivül való igaznak tartással", tehát azzal az aktussal, amelyből hiányzik az „énvonatkozás", úgy emleget, mint amely által „magunkévá tesszük" az Úr „kegyelmi igéreteit", s amelyet azután belső szükségszerüséggel követ a „bizodalom". — És Kálvin a hitetlenség okát is, épp úgy mint a modern vallástlélektan, szintén az elsajátítás aktusának töredékes, avagy befejezetlen mivoltában találja meg. A hitetlenség lélektani magyarázata tehát szerinte is az „assensus" mivoltában keresendő. Felemlíti pl. azt, hogy Símon mágusról az mondatik (Csel. 8 : 13, 18.) hogy hitt, s kevéssel utóbb mégis elárulta az ő hitetlenségét. Rámutat továbbá arra, hogy Lukács is emleget olyanokat (8 : 7, 14.), akik egyideig hittek az evangéliumban s akikben az igének a magja, mielőtt gyümölcsöt hozott volna, megfojtatott. Azután nagyon találóan így folytatja: „Bármilyen legyen is azonban ez az ő beleegyezésük, kétségtelenül nem hatol egész a szivig úgy, hogy ott állandóan megmaradjon; és bár néha látszólag gyökeret vert is, e gyökerek még sem élők".

A hitetlenség oka tehát az „assensus"-ban, a „beleegyezésben" keresendő. „Nem hatol egész a szivig" az Isten Igéje, az assensusból hiányzott az énvonatkozás. Kétségtelenül, a legtöbb hitetlen embernél ez az eset forog fenn. Elismer mindent, beleegyezik mindenbe, igazat ad, de *ennél tovább nem megy.* Nem engedi meg, hogy az Ige a szivéig hatoljon. Érzéketlenül, közömbösen tekint arra, mintha Isten abban nem is őhozzá szólana, még pedig a legegyénibb, a legközvetlenebb úton és módon. Nagyszerű lélektani rajzát adja az ily hitetleneknek ugyancsak Kálvin, következő korholó szavaiban: „Akik a hitnek csak ilyen külszinével dicsekednek, vegyék észre, hogy egy cseppet sem mulják felül e tekintetben az ördögöket. Az előbbiek bizony sokkal alacsonyabb fokon állanak, mert érzéketlenül hallják és értik azokat, amiknek ismerete az ördögöket megremegteti (Jakab 2 : 19); mások pedig egy fokon állanak az ördögökkel abban, hogy bármiféle érzés illeti is meg őket, az végül félelemmé és kétségbeeséssé változik".

A hitetlenségnek tehát Kálvinnal együtt *két fokát* különböztethetjük meg. Vannak 1. a teljesen érzéketlen, közömbös hitetlenek. Ezek a kimozdíthatatlan hitetlenek. Még arra sem képesek, hogy rettegjenek az Istentől. 2. Külön csoport a rettegő, meg-megborzongó hitetlenek csoportja, akik valahányszor Istenre gondolnak, mindig félelembe és kétségbe esnek, ezért aztán próbálnak Tőle menekülni és Őt valamiképen megkerülni, mig végre is rájönnek arra, hogy az Isten kikerülhetetlen Valóság. Hogy a hitetlen ember Istentől rettegése miben különbözik a hivő ember Istenfélelmétől, arról majd még később szólani fogunk.

Most még azt akarjuk lehető erőteljességgel kihangsulyozni, hogy a legtöbb esetben hisznek tehát a hitetlenek is, csakhogy az ő „hitetlen hitüknek" igen nagy fogyatkozásai vannak. E fogyatkozások legnagyobbikát már említettük, t. i. a bizalom hiányát. *A hitetlen hivő hisz ugyan Isten létezésében, de nem bízik magában az Istenben.* Idézzük ujra Kálvin Jánost: „Ha valaki azt vetné ellen, hogy semmijük sincs tehát a hivőknek, amiből az ő fiúvá fogadtatásuk felől bizonyosakká lehetnének, azt felelem, hogy bár nagy a hasonlatosság és a rokonság Istennek a kiválasztottai és azok között, kik múlékony hittel vannak csak egy időre megajándékozva, mégis csak az elválasztottakban él az a *bizalom,* melyet Pál magasztal (Gal. 4 : 6), hogy egész erővel kiáltsák: „Abba, azaz Atya!"

Itt van tehát a hit és hitetlenség között legláthatóbb formában jelentkező „punctum saliens": *A „bizalom," mint ugrásszerűség, mint Isten előtt való önfeltárás és Istenre való önrábizás, ez különbözteti meg a hivőt a hitetlentől* Ennek a bizalomnak folytatólagos elemzését kell nyújtanunk, midőn elhagyva a lélektani vizsgálódás területét, áttérünk a hit és hitetlenség dogmatikájának rövid összefoglalására.

7. *A keresztyén hit transzszubjektiv alapja.*

Barth Károly dogmatikájában nagyon találóan mutat rá arra, hogy az Istenbe vetett szivbéli bizalomnak (a „fiducia"-nak) *kettős* jelentősége van. Az egyik a bizodalom *emócionális,* tehát lelki, a másik pedig *jurisztikus,* jogi jelentősége. Ha valakire rábizom a tulajdonomat, jelezheti e bizodalom, mint rábizási aktus azt a szerződést is, amely az ily átengedés alkalmával létrejön. Az Istenbe vetett bizodalom előfeltétele is egy ily *„szerződés,"* vagy *szövetségkötés.* Vagyis az Isten *igér,* az ember pedig *bízik. Igéret nélkül nincsen bizalom.* A „promissio" és a „fides" közötti eme szoros kapcsolat állandó hangsulyozása, amellyel a reformátoroknál találkozunk, mutatja azt, hogy ők nagyon is jól átérezték a „fiducia" jogi jelentőségét. Az embernek Istenbe vetett bizodalma tehát nem lehetséges Istennek előzőleges önfeltáró, önközlő kijelentése, igérete nélkül. Kijelentés és hit a legszorosabban összetartoznak. *Az ember hitében maga az isteni kijelentés*

visszhangzik. „Nem az érzelemben, hanem az isteni igéretben gyökeredzik a hit“ mondja *Oleviánusz. Kálvin* ugyanezt a következő találó mondatban hangsulyozza: „Dominus per evangelium nos vocat: nos vocanti per fidem respondemus.“ Máshol ujra ezt írja: „A hitnek az igéhez való viszonya örök és épúgy nem lehet elszakítani tőle, mint a sugarakat a naptól, amelyből erednek.“ „Ha eltörlöd az igét, a hit sem marad meg többé.“ Mindebben az jut kifejezésre, hogy *a keresztyén hit áll és esik ama transzszubjektiv alappal, amely az Isten kijelentésében adatott.* Mindegy tehát ebből a szempontból nézve, hogy vajjon a hitet emberi cselekménynek és magatartásnak tekintjuk-e (vagyis hogy a „fides *qua*“-t hangsulyozzuk-e), avagy a szavakba öntött és megfogalmazott hitvallást értjük-e alatta (vagyis a „fides *quae* creditur“-t), avagy pedig az ezekben nyilvánvalóvá levő isteni *depositumot* tekintjük hitnek (vagyis a „fides“-t, mint „donum Dei“-t, mint a Szent Lélek belső bizonyságtevő munkáját tekintjük), — a lényeg minden esetben ugyanaz marad: *Deus dixit!* hangsulyozza fáradhatatlanul *Barth Károly,* Isten az emberekhez fordult az ő kijelentésében, tehát olyan módon, amely az ember oldalán magatartásként és cselekményként csakis a hitet teszi lehetővé, amelyre csakis hitvallással felelhetünk és amely hit csakis mint a Szent Lélek ajándéka fogható fel.

A hit kétségtelenül megtagadható és visszautasítható, ám valahányszor létrejön, mint *bizodalmas* hit, mindig csupán *válasz* az ember részéről, *felelet,* amelyet *megelőzött* az Istennek személyhez szóló *megszólítása.* A hit tárgyi tartalmát éppen ezért sohasem lehet magából a hitből, mint feleletből, mint visszhangból, egyszerüen csak úgy kiemelnünk, mert hiszen éppen Isten személyes hozzánkszólása az, amiben a hit gyökerezik. A hit egyik legsajátosabb vonása, hogy sohasem önmagából indul ki, hanem mindig csak „utalólag“ viselkedik. Minden oly dogmatikai módszer, amely a hitélményből indul ki s abból próbálja a hit tárgyi tartalmát kidesztillálni, megfeledkezik a keresztyén hitnek éppen ezen sajátos elvi tulajdonságáról. A hit önmagát az Igétől teszi függővé; az Ige tehát a legsarkalatosabb előfeltétel, a feltétlen „priusz,“ amely nélkül a hit sem képzelhető el. *Az Ige az isteni hang, a hit az emberi visszhang, úgy azonban, hogy maga ez a visszhangzási lehetőség is az Istentől van.*

Ige alatt természetesen sohasem a Szent Irást általában, azaz önmagában értjük, hanem Istennek a Szent Irásban felénk csendülő ama személyes megszólítását, amelyet bennünk hallhatóvá a Szent Lélek belső bizonyságtevő ereje tesz. *Az Ige és a Szent Lélek kinyilatkoztató és megnecsételő munkájának együttese: ez a mi hitünknek emberek által kikezdhetetlen s mi általunk is megingathatatlan, transzszubjektiv alapja.* Ezért mondja *Kálvin* is Institúciójában a hit meghatározásánál: „Most már tehát helyesen határozhatjuk meg a hitet, ha azt mondjuk, hogy az Isten irántunk való jóakaratának erős és biztos megismerése, amelyet, miután a Krisztusban való ingyenes igéret igazságán alapul, a Szent Lélek nyilatkoztat ki a mi elménknek és pecsétel meg szíveinkben.“ Az Isten Lelkének munkája tehát a hit. A legoktalanabb pszichológizmus volna, ha azt az ember lelki funkcióiból próbálnók levezetni. Az ember önmagától nem képes az igaz Istenismeretre eljutni, hacsak a hit által elfogadott és magáévá tett isteni Ige nem segítené őt ebben. Ezért mondja olyan találóan *Zwingli:* „Hogy mi az Isten, azt saját magunktól ép oly kevéssé tudjuk, mint ahogy a skarabeus sem tudja, hogy mi az ember . . . Luciferi és prométheuszi elbizakodottság volna tőlünk, ha máshonnan akarnók megtudni azt, hogy kicsoda az Isten s nem pedig az Isten Lelke által.“ Ugyanezt a gondolatot még erősebben hangsúlyozza *Kálvin* következő mondásában: „Az ember az Isten titkainak saját magától való megértésére minden éleselméjűsége mellett is épp oly korlátolt, mint ahogy a szamár is teljesen alkalmatlan a szimfóniára.“

8. A hit, mint megüresítési aktus.

Mit jelent mind ez? Azt, hogy hit csak ott lehetséges, ahol az ember *teljesen lemond ömagáról* s minden emberi mesterkedéséről és művészkedéséről. *Megüresíti,* Isten előtt teljesen *megalázza* magát. A hitben felismeri az ember az ő gyarlóságát s minden tekintetben megvetett voltát. Felismeri azt, hogy *ítélet alatt áll* s ennek felismerése őt mind inkább a bizonytalanság és kétségbeesés örvénye felé hajtja. A *törvény* arra való, hogy az embernek eme kétségbeesés felé való sodródását a végsőkig feszítse: a bűn ismerete a törrény által vagyon. A bűntudatnak teljes átérzése viszont a legnagyobb nyugtalanság forrása. A törvény cselekedni akarása közben tanulja meg az ember azt, hogy mennyire tehetetlen is ő egymagában. *A törvény töri meg az embert, hogy azután a hitben végleg beismerje a maga üres, semmi voltát. Ez önmegüresítési, önmegalázkodási aktusnak teljességbe kell mennie, hogy azután a hit ne csak lesujthassa, de fel is emelhesse és meg is gazdagíthassa az embert.*

9. A „megraboló“ és a „felruházó“ hit.

Mindezt, *Kálvint* követve, úgy is kifejezhetjük, hogy a hit egyfelől „megrabol“ bennünket, másfelől pedig „felruház.“ „Fides spoliat hominem, ut apud Deum quaerat quod sibi deest.“ („A hit megrabolja az embert, hogy Istennél keresse azt, amivel nem rendelkezik.“) De mily sivár és vígasztalan lenne a mi helyzetünk, ha Isten eme megrablási

műveletnél megállana. Szünetnélküli kétségbeesésben élnénk mindnyájan. Szerencsére e megraboltatásunk csak negativ vonása a hitnek. Mert a hitben Isten nemcsak megrabol bennünket, de ugyanakkor meg is ajándékoz. Találóan mondja *Kálvin:* „Neque enim nos spoliat Deus, ut nudos relinquat: sed deinde sua gloria nos vestit, hoc tamen conditione, ut quoties volumus gloriari, extra nos exeamus." („Isten nem azért rabol meg bennünket, hogy meztelenül magunkra hagyjon, hanem azután felruház minket a saját dicsőségével, ámde azon feltétel alatt, hogy valahányszor csak dicsekedni akarunk, mindannyiszor igyekezzünk kilépni önmagunkból.") És éppen erre az „extra nos exeamus"-ra tesz képessé bennünket Isten a hit által, amely éppen akkor gazdagít meg és ruház fel bennünket, amikor mi már teljesen megüresítettük, megaláztuk magunkat. Úgy a megraboltatásunk, mint a felruháztatásunk Istentől van tehát. Valahonnan máshonnan, „aliunde," vagyis az Istentől kapjuk a hitre való képességünket.

10. A hit, mint határvonal.

Brunner Péter „A hit Kálvinnál" cimü munkájában, találóan hasonlítja a hitet egy *határvonalhoz*, amelynél az ember nyomorúsága és az Isten könyörülő kegyelme egymással találkoznak. *Brunnernek* ezt a hasonlatát mi magyarok fölöttébb méltányolhatjuk. Mert hiszen mi vagyunk első sorban azok, akik nagyon is jól tudjuk azt, hogy *a határvonal jelentését és jelentőségét sohasem önmagától kapja.* Az a kis árok pl. amely Sátoraljaujhelynél egykor játszadozó gyermekek átugrási terrénumául szolgált, ma pedig két országot választ el egymástól, épp olyan most is, mint amilyen azelőtt volt, de jelentésében és jelentőségében nagyon is megváltozott Trianon óta. Mostani jelentését és jelentőségét kétségtelenül nem önmagától nyeri tehát, hanem ama két országtól, amelyeket egymástól szétválaszt és ugyanakkor összeköt. Ugyanily szerepe van a hitnek is. A hit az a határvonal, amely egyfelől elválasztja egymástól az állandó krizisben élő, nyomorúságos embert és a könyörülő Istent, másfelől pedig a kettőt egybekapcsolja egymással. Mennél teljesebb a bennünk végigsajgó megüresítés aktusa, mennél jobban megérezzük magunkban azt, hogy Istenhez hasonlítva „vacuum" vagyunk, vagyis mennél jobban érezzük azt, hogy a hit az a határvonal, amely Istentől, mint a „totaliter aliter"-től elválaszt, megkülönböztet bennünket, ugyanakkor annál inkább be fogja tölteni hitünk határvonalszerepének és rendeltetésének az Istent és az embert egymással egybekötő fázisát is s lesz a kijelentést, vagyis az Isten üdvözítő akaratát engedelmesen felfogó formává.

11. A hit, mint passziv aktivitás és mint aktiv passzivitás.

A hitről, mint az Isten kijelentését felfogó formáról a dialektikai theológiában esik sok szó. A „Gefäss des Glaubens"-ről beszélnek e theológia hivei, hogy ezáltal arra a *passziv* szerepre mutathassanak rá, amit az ember játszik a hitaktusban. Mert amiképen a kiürített edény ujból való megtöltésénél aktiv szerephez nem jut, hanem csupán magába fogadja a beléöntött folyadékot, hasonlóképen a hivő ember is a hitben egyszerűen csak elfogadja azt a kijelentést, amely benne mintegy visszhangra talált. — Másfelől azonban rámutathatunk a hit *aktiv* oldalára is. Ezt juttatja szóhoz az ugyancsak a dialektikai theológia képviselői által használt ama másik hasonlat, midőn a hitet „ugrásnak" nevezik. A hit „Sprung ins Leere." A hitben a teljesen megalázkodott ember ugrása valósul meg abban az űrben, abban a vacuumban, amelytől szabadulni akar. Ám ez az ugrás csak azért lehetséges, ezzel az ugrással csak azért mer az ember megpróbálkózni, mert tudja, hogy az ürben, az ür fölött, avagy ha lezuhanna, az ürnek a mélyén, tehát mindenütt Istennek atyai karja várja, tartja fel és megóvja őt a teljes megsemmisüléstől. És éppen ennek tudata adja a hivő ember számára az ugrásra való bátorságot, vagyis ez a tudat adja meg neki a képességet arra, hogy a hitben Isten segítségével „önmagát felülmulja." *Ez önmagát felülmúló ugrásszerűségben jut szóhoz a hit aktiv oldala. A hit tehát se nem passzivitás, se nem aktivitás, hanem a lelki funciókból le nem vezethető, az embert önmagán felülemelő, felülmúló passziv aktivitás, illetve aktiv passzivitás.* — Még csak az aktiv-ugrásszerű oldalról kivánunk megjegyezni annyit, hogy a hitben önmagát ekként felülmúló embernek legnagyszerűbb tapasztalata éppen az, hogy ez a képessége nem őtőle magától van. „Látjuk a hitet saját magunkban," mondja alázatos ujjongással *Augusztinusz,* s mintha csak e mondását folytatná *Kálvin* a következő szavaival: „Hogy mire vagyok képes, azt látom, de hogy honnan vagyok erre képes, azt nem látom, hacsak annyiban nem, amennyiben látom, hogy Istentől van e képesség." A hivő ember hittapasztalatának ezt az „utaló," Istenre hivatkozó és mutató magatartását semmiféle pszichologiai vizsgálódás sem tudja szóhoz juttatni és megmagyarázni. Viszont éppen itt jut szóhoz a kálvinista theológia örökérvényű elve: *„finitum non est capax infiniti,"* a véges nem képes a végtelent befogadni, felölelni, az Isten mindenkoron több, mint az ember, *a kijelentés több, mint a hit.* Ezért is kénytelen az utóbbiban az „utalásnak" a mozzanata állandóan szóhoz jutni. Nagyon szépen fejezi mindezt ki *Kálvin* következő mondásában: „Az, amit eszünk, a hit által magához

ölel, az mindenképen *határtalan* és az ismeretnek ez a neme *minden értelmet magasan felülmul.*" Nem csodálkozhatunk tehát azon, ha a hit tartalmi leírásánál nagyon sokszor a *paradoxszerű kifejezések,* megközelítések jutnak előtérbe, miután az emberi ész másképen nem tudja „magához ölelni" azt, ami hit által adatik számára.

(Folyt. köv.) *Dr. Vasady Béla.*

Urambátyám levele uramöcsémhez.

Kettőtökhöz is szólok egyszerre: y. r. hez és Benke J. hez. Világért sem olyan merész célzattal, hogy olyan kemény legénynek képzelném magamat, aki csak úgy csomóstól összenyalábolva bánik el harcos feleivel, — mert ti egyenként is nehéz súlyú, értéket jelentő felek vagytok, annálinkább kettesben. Csak mivel e lap egy számában jelent meg az irásotok: azért szólók hozzátok összefoglalva.

y. r. öcsémnek köszönöm a megértést és méltánylást, mellyel a mi öregek kezdeményezéseit, csetléseit, botlásait, a számunkra újnak tetsző belmissziói mezőkön való fáradozásainkat illeti. Köszönöm azért, mert a közelmúltban az új lelkészi generáció belmissziós titánjaitól, kik úgy vélték, hogy e rongyos világ ujabbkori megváltása az ő kizárólagos szabadalmuk, — nem voltunk szokva ilyen hanghoz Szinte fájdalmasan esett már látni egynémelyik öreg lelkésztárs szorongását, vergődését a vizitációk alkalmával, amikor keményen pattogtak felé a 24 fontos kérdések: van é nőegylet. van é leányegylet. férfi- és női bibliaolvasóegylet, konfirmáltak egylete stb. le egész a csecsemőegyletig. S neki szegénynek mindenikre azt kellett bűnbánólag válaszolnia: mea culpa! Nincs! Nincs! S szorongó szívvel várta az examináció végét: amikor mint haszontalan szolga, megitéltetik. Mert hát ő csak annyit cselekedett. amit az ő Urától, Mesterétől tanúlt: Széjjel járt,... tanitott... és jót cselekedett!

Pedig ezek a jámbor urambátyámok megtettek minden emberileg tőlök telhetőt: hirdették az igét mind alkalmas, mind alkalmatlan időben, hivatalos szobájukon, — ha ugyan volt! — soh'sem volt kiírva a hivatalos óra, *mindig szeretettel álltak a hozzájuk fordulók rendelkezésére.* Aztán azt is láttam, hogy tanitóiktól átvették a vallástanitás unott terhét. mások 20—30 éven át hitelés fogy. szövetkezeteket szerveztek és vezettek, fillér- és segélyegyleteket alapitottak, s ezek révén gyülekezeteik tagjainak egyéni boldogulását is munkálták, a fillérekből összerakott eredményből pedig még egyháznak, iskolának is juttattak, iskolás gyermekeket és elhagyatott szegényeket is segélyeztek. Aztán láttam olyat is, ki okos tanácsával és közbenjárásával szerencsés birtokvételhez vagy bérlethez juttatta községe tagjait, — ismét mást, aki felfedező volt, kincset keresett és talált a porban: apró paraszt gyerekeket, akikből csak úgy világlott az isteni szikra, azokat valamelyik felsőbb iskolába bejuttatta s a maga szegénységéből, amikor kellett, még mécénásává is szegődött, *tehát jó pásztor, édes atya voltak az ő gyülekezeteik számára!*

Ám mindez a közelmúltban nagyon keveset nyomott a belmissziós érdem mérlegén. Pedig mindennél fontosabb az, hogy legyen meg kivétel nélkül mindnyájunkban: a mindennél győzelmesebb erő a ránk bizott nyáj iránti szeretet! Teljes hatalommal uralkodik az felettünk: aki bennünket mindennél jobban szeret! A szülői hatalom is innen nyeri lebirhatatlan erejét. Próbáld meg a rád bizott gyülekezetet sokáig, egy munkás életen át szeretni a szived minden dobbanásával, beleférkőzni gondolatkörébe, érzelmi világába, kisérni az élet mindennapi göröngyös utain hiven: bizony mondom neked, az a gyülekezet nem fog tudni védekezni ellened s önként adja magát alá a felette való uralkodásra. Én a belmisszió összes tételeit, mint központi magra, a Tompa epigrammjára süritem össze: „Jó a nép uram: csak atyja légy!"

Hogy ezt a beszélő és cselekvő szeretetet egyletek útján vagy más egyéni módszer szerint hinted, szórod közéjük, az teljesen közömbös. Kinek milyen munkaeszközt adott kezébe az Úr: azzal munkálkodjék Csak az a fő, hogy a te cselekedeteidből *megláttassék,* hogy a te szerető lelkedet, mint friss, tápláló búzakenyeret, szeleteled, osztogatod szét ő köztük a lelkük táplálására. — Szóval öcsém, úgy látom, eljött az idők teljessége, amikor mi öregek és a magukat kissé fékezni tudó ifjak rátalálunk ismét egymásra, s titkolt vagy nyilt ellenszenv helyett kéz a kézben, váll váll mellett munkálhatunk közös nagy céljaink elérésére. Úgy legyen!

Benke J. öcsém ugyan nem direkt hozzám adresszálta az irását, de mivel általában mindenkinek szól: a mindenkiben urambátyám is benne van. A Kálvin-Szövetségre vonathozó kritikáját mellőzöm; ha akarják, az arra illetékesek. majd megmondják rá a véleményöket Nekem kifogásom csupán az ellen az óhajtás és törekvés ellen van, hogy ő államot akar kreálni az államban, egy külön egyházat az egyházban, amitől eddig is féltettük egyházunkat a különféle alakulatok beiktatása által. Szerencsére ismerem a Benke J ideális, szinte rajongó lelkületét, s így be tudom látni, hogy minden ő mozdulása az anyaszentegyház féltő szeretetéből fakad. Ennélfogva a szeretet hangján mondom meg, hogy ajánlott eszköze a cél szolgálatára téves és elvetendő. Alapszabályszerű pontok alapján reversális adásával „Istenfélők szövetségét" akar ő szervezni a gyülekezetben, mely az ő elgondolása szerint a gyülekezet „lelke, magja, kovásza" lesz. Hát biz ez az elgondolás szöges ellentétben áll annak az intenciójával, akinek az ügyét ez úton szolgálni akarod: az Úr Jézusával, aki horribile dictu a bűnösök és vámszedők barátja volt, köztük tölté el drága élete legtöbb idejét, mert nem az egészségeseknek volt s van szükségök orvosra, hanem a betegeknek. Aztán ő olyanfélét is mondott, hogy a jó pásztor elhagyja az ő 99 báránykáját. hogy megkeresse az elveszett egyet, mert az ő szemé-

ben az elveszett egy a mindenekfelett való. Nos, te, a tanítvány, fellebbvaló akarsz lenni a te Mesterednél? Te különböztetni, szeparálni akarsz? Lesznek I. és II ik, vagy semmiféle osztályzatú egyháztagjaid? Hát hiszen így akartak irtani, gyomlálni nagy nekilendülésökben az Úr első tanitványai is. de a türelem királya leintette őket: hagyjátok csak együtt felnőni a konkolyt a búzával az aratásig, mert hátha a konkollyal együtt a búzaszálakat is kiszaggatnátok. Majd aratáskor eljő az aratás Ura és ő elvégezteti az elkülönítést. Tehát édes öcsém, bizzuk a szeparációt mi is nyugodtan Ő reá, aki a füstölgő gyertyabelet sem kivánta eloltani, hátha van még benne fellobbanó életszikra.

Aztán vajjon mi alapon fogod végezni ezt a lelki megrostálást, szelektálást? Úgy látom a tervezetedből, hogy ki-ki magát fogja a szövetségbe való beléphetésre klasszifikálni a reverzális aláirásával. Ám vigyázz! Mert esetleg a maguk emberi gyarlóságát megbirálni tudó szemérmes publikánusok nem fognak merni közeledni az aláirásra, s a magukat tökéleteseknek tartó farizeusok szurós tekintete tán ki is nézné őket onnan?

Mivel ezekből folyólag az alapelvedet nem fogadom el, sőt elitélem, ennélfogva a reverzális tervezetedet nem kisérem végig pontról pontra. Általánosságban azt jegyzem meg rájok, hogy természetszerüleg mind ideális kivánalmak, de részleteikben nem meritik ki az igaz keresztyén élet fogalmát, viszont hiányuk sem a kárhozatra méltóság. Pl. 7—8 p. „A templomi istenitiszteleteken rendszeresen részt veszek, valamint az Úri szent vacsora közösségében. Mindenesetre a helyes keresztyén élet egyik kritériuma. de nem a fő, s a hiánya miatt még nem vagyok méltó a szentek közösségéből való kirekesztésre. Ismerek én egyháztagot, aki 20 év alatt 3-szornál nem volt többször a templomban, s mindössze 2-szer élt úrvacsorával. A te tervezeted szerint ez az egyén nem lehet tagja az „Istenfélők szövetségének". Pedig a pogány százados szavaival mondom neked: „Bizony ez az ember igaz vala!" S az ma is Akinek egy napja sem telt el az életéből anélkül, hogy valakivel jót ne tett volna. Aki egyházra, iskolára, községre, országos jellegű intézményekre áldozott annyit, hogy bátran lehetne egy szép dominiumot venni belőle. Aki 30 év óta, mikor még a mezőgazdasági cselédek biztosításáról még álmodni sem kezdtek, s még ma is csak kezdenek, minden rokkant vagy elöregedett cselédjét fél konvencióval nyugdíjazta, a cseléd elhalálozása esetén pedig e járandóságot a családja kapja. Aki 2—3 béna, vagy vak számára udvarában állandó, e célra szolgáló lakást rendezett be, azokat holtokig ott gondoztatta, s még a sírjokat is kőoszloppal jelöltette meg. Aki a bajba jutott szegény ember házát a Hitelszövetkezet számára ellicitáltatta ugyan, — mert rendnek is kell lenni, — de megvette maga és a szegény ember nevére iratta. Nem sorolom tovább, mert a szerkesztő megsokalja, — pedig de sokat tudnék még róla mesélni. hisz a XX-ik században az ilyenek már csak meseszámba mennek, csak megkérdem tőled, vajjon hogy fogod az ilyenekkel szemben, — mert én hiszem, hogy másutt is vannak ilyenek, — alkalmazni az alapszabálytervezetedet?

3. p. „Az Úrnak napját megszentelem stb." Hát hogyne? Persze, hogy meg! Aki léha, haszontalan időtöltésből töri meg az ünnepet, vagy ezen a napon akar a munka terén jóérzésű embertársaival szemben előnyt szerezni: hát biz az méltó az ítéletre! De az én város mellett lakozó atyám fiai elszerződvén a tejnek mindennapon a városba való behátalására, ezt a legjobb akarattal se hajthatják vasárnap helyett hétfőre, mert akkor kidobja őket az állandó vevő. Amikor pedig a fő jövedelmi forrás, a paradicsom érés szezonja elérkezik, azt is el kell a piacra vinni vasárnap is, mert a szerdai piacnapig mind megromlik. Igy aztán, főleg az asszonyatyafiak, nem szentelik meg a vasárnapból csak a délutánt. De én úgy gondolom, a kegyelmes Isten eltekint e vétkök felett, mert ők a legszentebb földi dologért: a rájok bizott életek mindennapravalójáért, s nem privát passzióból, de az élet vaskényszere következtében cselekesznek így, már pedig az is irva vagyon, hogy aki az övéiről gondot nem visel: az a pogánynál is alábbvaló. — Ámde kérdés, hogy az ilyen törvényrontók felvehetők-é az igazhitűek közé, mikor tudván tudom, hogy ők a te tervezetedet alá nem irhatják, vagy ha aláirnák, be nem tarthatják? Hiszen úgy az ő, mint az előbbi pontban emlitettek keresztyénsége nem templomi keresztyénség: csak életkeresztyénség!

Száz szó, mint egy: nem kifogásolom én, öcsém, a te és társaid nemes emésztődését, szent nyugtalankodását, a mi sok bajaink felett. De ha a gyógyitáshoz az eszközt rosszúl választjuk meg: a beteges állapot nem gyógyúl, sőt komolyodik. Aztán a sok mindent sötétnek látásban, s az ebből eredő nyugtalankodásban se legyetek túlzók. Baj s efeletti panasz, a jelennel való meg nem elégedés mindig volt, mióta ember él. E nyugtalanság bizonnyal többet ér, mint a jelen állapotokkal való teljes megelégedésből származó mitsem tevés Ám lássátok meg azt is, hogyha valahol, úgy az erkölcsi világban az örök előrehaladás, a fellebb emelkedés törvénye uralkodik ma is. Nem találkozunk ugyan teljesen kifogástalan állapotokkal, bevégzett tökéletességgel: de a fejlődés, a jobbulás jelei félreismerhetetlenek. Csak azt ne feledjük soha, hogy rohamos fejlődést az erkölcsi világban ne várjon senki, mert akkor az illető örökösen jeremiádozhat. Te úgy szeretnéd, hogy 3 éves lelkészkedésed alatt az egész gyülekezetedet át tudtad volna alakitani a saját képedre? Jó volna, ha igy lehetne! Az Úr Jézus Krisztus csak nagy életformáló és reformáló hatalom volt: még sem tudta ő sem 3 év alatt, nem az egész világ, vagy csak egy ország, vagy csak egy város. de a közvetlen mellette élő tanítványok lelkületét sem teljesen átformálni. Ám ez a tudat minket se ne aggasszon, se ne lankasszon, se el ne kedvetlenitsen. A mi feladatunk az, hogy egy élet sok munkájával csak egy téglácskát illesszünk be az Istenországa készülő épületébe. Hogy igy mikor lesz kész az az épület?! Az

Örökkévaló előtt 1000 esztendő annyi, mint a tegnapnak ő elmúlása! Nekünk rendíthetetlenül hinnünk kell, hogy bárha nem a mi szemeink láttára, de eljő az idő, mikor teljes lesz menny és föld az ő dicsőségével! Szeretettel köszönt:

Urbátyátok.

IRODALOM.

* **Előfizetési felhívást** bocsátott ki Dr. *Panka Károly* és *Komáromi János* a Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti Egyesülete megbízásából „A Pataki Diákvilág Anekdotakincse" II. kötetének a kiadására. Az I. kötet szép sikert ért el. Hisszük, hogy a II kötet szintén sok kedves humoros történetet visz szét a kimeríthetetlen tengerből, pataki diákságunk életéből. A II. kötet tiszta jövedelmét a *Kazinczy Ferenc* és *Kazinczy Lajos* vértanu honvédtábornok 1931 ben felállítandó szobrára akarják fordítani. Nagy nyomatékkal ajánljuk e művet megrendelésre. Megrendelés és pénzkül demény *Dr. Panka Károly* országgyűlési könyvtárigazgató címére (Budapest, V., Országház) küldendő Előfizetési ár 5 P postaköltséggel együtt; későbbi ár 6 P 50 fillér.

* **Dr. Finkey Ferenc: Emlékezés Kövy Sándor halálának századik évfordulóján** Miskolci Jogász élet Könyvtára 61. sz. Ifj. Ludwig István könyvnyomdája Miskolc, Hunyadi-u. 13. sz. — A Dr. Finkey Ferenc avatott tolla tanulmányszámba menő kis műben elevenítette fel a hervadhatatlan emlékü nagy pataki tanár, Kövy Sándor emlékezetét. Az emlékezés külön füzetben jelent meg a Miskolci Jogászegylet Könyvtárában. Ezúton is felhivjuk a figyelmet a tudós tájékozottságával irt kis műre.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A cigándi ref. egyházközség ifjúsági egyesülete f. évi február 23-án nagy szeretettel és melegséggel látta vendégéül a KIE. földmíves osztályának lelkes és buzgó titkárát: Kovács Pétert. A fennállása 20. évébe lépő ifjúsági egyesületnek és a vendég titkárnak ez a találkozása kölcsönösen termékenyítőnek és áldásosnak bizonyult. Kovács Péter közvetlenséggel és a gyakorlati ember élettapasztalatával, nagy lelki erővel szólt az ifjusághoz, viszont az ifjusági egyesület is bemutatta a maga hit- és szellemi élete jól megalapozottságát. F. évi március 2-án pedig az egyházközség másik egyesülete, az énekkar bizonyította meg életrevalóságát. Harmadik műsoros estélyét rendezte meg a tél folyamán ez alkalommal. A 10 pontból álló műsor minden száma elárulta a gondos készültséget, tudást és rátermettséget. Az iskolát megtöltő közönségnek úgy a nagy tökéllyel előadott énekszámok, mint az egyfelvonásos darabok és szavalatok nagy gyönyörűséget szereztek. Sere Dezső előadása volt ezúttal középpontja az estélynek, ki előadásában alkalomszerüleg Magyarország Kormányzójáról em lékezett meg, ismételten módot nyújtva a jelenlevőknek arra, hogy az államfőt rajongó szeretettel szivökbe zárják, miután a gondviselő Istennek a gyülekezet a márc. 1-én tartott ünnepélyes istentiszteletben adott hálát, hogy megáldotta Kormányzójával szenvedő népét és 10 évi országlását.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A tiszáninneni ref. egyházkerület intézőbizottsága** f. évi március hó 4 én Miskolcon tartott ülésében foglalkozott a debreceni nyomdavállalat előterjesztése és a tiszántúli ref. egyházkerületnek azonos természetű határozata alapján a népiskolai vezérkönyvek kötelező beszerzésének kérdésével. Az egyházkerület a vezérkönyveknek kötelező beszerzését az 1930/31. tanévi beiratási díjak terhére a nyomdavállalat által ajánlott kedvezmény igénybevétele mellett elrendelte. A 40 P 95 fillért kitevő kedvezményes ár egy év alatt havi részletekben fizethető. Az intézőbizottság a theol. internátus építési céljára szolgáló f. évi járulékok befizetésének végső határidejét szept. hó 15-re tolta ki; ugyanakkor az egyházkerületi özvegy árva gyámintézet megnyitását, a nehéz gazdasági helyzetre való figyelemmel, egyelőre elhalasztotta. Sajnálattal értesült a V. K. Miniszter úrnak azon leiratáról, mellyel a középiskolák fizetéskiegészítés és családi pótlék államsegélyét 6% kal leszállítva, a fenntartó testületeket felhivta, hogy e 6% fedezetéről f. évi júl. hó 1-től maguk gondoskodjanak. Intézőbizottság egyetemes konventhez fordul, hogy nyomatékosan lépjen fel e sérelemmel szemben, mely középiskoláinkat szinte válságos helyzetbe sodorja, mivel bevételi forrásaiból egyetlen középiskolánk sem tudja fedezni az igy előálló hiányt és csak tandíjemeléssel, tehát a szülők újabb megterhelésével tudna segíteni magán.

— **Március 15-én** a sárospataki főiskola körében délelőtt istentisztelet lesz, délután 1/2 4 órakor műsoros délután, utána a Kossuth emléktábla előtt ünnepély, este szinielőadással egybekötött táncmulatság. Az estélyen előadják Csortos Gyula és Fazekas Imre: *Silvió kapitany* c. művét. A délutáni ünnepély szónoka *Dr. Vasady Béla* theol. rendes tanár lesz.

— **Főiskolánk** utolsó szabadegyetemi délutánját f. március hó 9 én tartja, amely alkalommal *Marczélly* Kornél tanitóképző intézeti tanár fog előadni *„A kaolin keletkezéséről és feldolgozásáról, a sárospataki viszonyokra tekintettel"* címen. — Március 2 án dr. *Trócsányi* József tartott történeti visszapillantással megalapozott nagyszabású, érdekes és minden kérdést felölelő előadást *„A társadalombiztositésról."* A magasnivójú előadásnak méltó keretéül szolgált a Kórusnak egy énekszáma, a tanitónövendékek egy kvartetje és *Técsy* Béla theológusnak a szavalata.

— **Érdekes előadást** tartott febr. 23-án Miskolcon a Kálvin-Szövetség negyedik konferenciáján *Csorba* Zoltán gimn. tanár és *Szabó* István segédlelkész, az előbbi az amerikai magyar kálvinista életéről, az utóbbi erről: „Mit tanulhatunk az amerikai protestánsoktól?" Felelete ez: tanulhatunk lelkiséget, áldozatkészséget, külmissziói szellemet és megtanulhatjuk a közéletre hatás titkát.

— **Uj esperes.** A beregi egyházmegye nagy szótöbbséggel *Molnár Ferenc* bátyui lelkészt választotta meg esperesévé. Szentimrey József esperes előrehaladott kora miatt mondott le esperesi tisztéről

— **A finkei leányegyház** templomának kővel leendő kirakására *Domen Gusztáv* abaújszántói, volt finkei földbirtokos 230 pengőt adományozott, így óhajtván megörökíteni boldogult édesanyja, Finke egykori Nagyasszonya áldott emlékét. A kath. vallásu adományozónak a finkei presbitérium testvéri köszönetet mondott. Ez a nemes adomány, hisszük, az Atyánál, aki titkon néz, nincsen elfeledve.

— **A „Kálvineumok Védő-Szövetségének"** utazó titkárnője, Karászy Ilona, eddig az alábbi falvakat látogatta meg a következő eredménnyel: Alsózsolca (tagdij, adomány, perselypénz együtt) 57.— P, Mezőcsát 87.50 P, Aroktő 44.50 P, Tiszakeszi 38.56 P, Tiszatarján 42 60 P, Igrici 42.55 P, Ónod 59.50 P, Hejőcsaba 39.— P, Tiszaszederkény 55 44 P, Tiszapalkonya 54 22 P, Nemebikk 27.98 P, Hejőbába 40.02 P, Hejőszalonta 21.93 P, Mezőnyék-Ládháza 82.60 P. A gyűjtés hiveink áldozatkészsége folytán szép sikerrel jár.

— **Szülői értekezletet** tartott 1930 január 25 én a sárospataki ref. elemi iskola tanítói kara, Palumby Béla h. igazgató vezetésével. Az értekezleten, mely a mult évben is megtartatott félévenkint, részt vett 90 szülő. A szülői ház és iskola egymáshoz való viszonyáról tartott értekezést Palumby Béla h. igazgató. E gondolatkörből az iskolás gyermekek minden osztályból 2—3 szavalatot és énekszámokat adtak elő. Majd kölcsönös megbeszélést folytattak a szülők és a tanítói kar a gyermekek nevelését illető aktuális kérdésekről.

— **Felavatták az első középiskolás collegiumot.** Csendben, ahogy a komoly dolgok nőnek, dolgozik 13 középiskolás Soli Deo Gloria Collegium az országban. Az első a Kőbányai I. Rákóczy György Collegium 14 alapító tagját február 16 án avatták fel Budapesten Március 9 én a balassagyarmati avatás következik, március 23 án 3 leány collegiumé szintén Budapesten. Budapesti 8 collegium március 2 án vidám farsangi délutánt rendezett.

— **Adatok.** Az egri káptalannak 89,953, az egri érsekségnek 40 265, a kalocsai érsekségnek 65 509, a kalocsai káptalannak 19,239 hold föld, 27 javadalmasnak 724,000 hold föld van a kezén.

HIVATALOS RÉSZ.

239/1930. **Körlevél**

I.

Az egyházkerületi közgyűlés idejéről.

Egyházkerületi közgyűlésünket f. évi június 20—30 közt fogjuk megtartani.

Ehezképest az egyházlátogatási eljárás május 1-re mindenütt befejezendő, az egyházmegyei közgyűlés legkésőbb május 20 ig mindenütt megtartandó. A püspöki jelentéshez szükséges esperesi jelentések, táblázatok június 5-ig küldendők be a püspöki hivatalba.

II.

Az új papi özvegyi árvatárról.

Az egyházkerületi intézőbizottság f. hó 4-én tartott ülésében elhatározta, hogy az új papi özvegyi árvatár életbeléptetését egyelőre elhalasztja. Ennélfogva a díjak ez évben nem szedhetők s így mult év december 9-én 1285/1929. sz. alatt kiadott körlevelem tárgytalanná vált.

III.

A theológiai internátusi díjak befizetése.

Ugyancsak az intézőbizottság az internátusi kivetett összegek befizetésének véghatáridejét, célszerűségi szempontból, f. évi augusztus 1 helyett szept. 15-ben állapította meg.

IV.

Szakfelügyelet a református gazdasági népiskolákban.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a gazdasági népiskolák felügyelőjéül Abaujtorna és Borsod vármegyék területére Bernekker Béla berettyóujfalui állami gazdasági szaktanítót, Zemplén vármegye területére Kneiszl Emil elemi iskolai igazgatót bízta meg.

V.

Gyűjtés a nagykanizsai ref. templomra.

A nagykanizsai református missziói egyházközség Zala vármegye déli szélén, a Jugoszláv határon mint kicsinyke sziget küzd évtizedek óta fennmaradásáért és hűséggel teljesíti magasztos nemzeti és valláserkölcsi feladatát; de fájdalommal nélkülözi őrállói hivatásának leghatalmasabb eszközét, a református szent egyházat, mert 59.000 aranykorona templomépitési tőkéje veszett el hadi kölcsönben. Ujabban a m. kir. belügyminisztérium 259277/1929.—VIII. sz. rendelete alapján 1930 november 25-ig nyert engedelyt országos gyűjtésre a templomépitési költségek részbeni beszerzésére. A szépen növekvő, de folyton váltakozó népességű, igen-igen szegény egyházközségnek templomepitési ügyét melegen ajánlom gyülekezeteink és hiveink áldozatkész támogatásába.

Miskolc, 1930 márc. 5. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

E. F—Ny—a. Ha azt gondolja, hogy ez a rendelet nem ismeretes és hogy egyetemes intézkedést kíván, akkor cikket kell róla irni. Lapunk regen feltarta ezt a helyzetet. Tudjuk, hogy ennek kellett bekövetkezni. Régi számainkat nézze jól át, meg fogja találni. — **Egy szerény inditvány.** Ilyen cím alatt önálló cikk jött szerkesztőségünkhöz. A *Költségvetés*-hez való nyomtatványnak a sárospataki főiskolai nyomdában való előállitására és raktáron tartására tesz indítványt a cikkiró. Szakértő munkatársunk az inditványra azt jegyzi meg, hogy a sárospataki főiskolai könyvkereskedésben nagyszerű költségvetési nyomtatványok, pénztári naplóivek kaphatók. A zárszámadásokra nézve pedig minden papirkereskedésben kapható olyan vonálozott iv, amelynek jobb oldalán két rovat van a pengőre és fillérre, úgy hogy az egyikre rá lehet irni: egyenként, a másikra: összesen. Igy a kérdés elintéshető. — **P—y I—n.** Megérkezett. Nem bizunk a sikerben, de közzéadjuk. — **E—y A—r M—c.** Konviktusi ked ezményt kapott a S. E. kis fia. Elégtelen tanulók nem kapnak kedvezményt. A szülőket éri a büntetés, jól tudjuk. De ez a regula.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 11. szam Sarospatak, 1930 március 16.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Gulyás József:* Rab március. (Költemény.) — *B. J.:* A gyűléseinkről. — Kálvin-Szövetség. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész — Szerkesztői üzenetek.

RAB MÁRCIUS.

Komoran zúg a kárpáti erdő,
Jajgatva sír a késmárki szél.
Mennydörögve villámlik a felhő,
Futó patak bánatról beszél.
A szivükben ünneplési vággyal
Szomorkodnak csüggedt magyarok.
A Vihorlát fedve barna árnnyal,
Völgyek mélyén örvény kavarog.

Hargitáról könnyek sós folyója
Indul búsan e napon felénk,
Hogy ahol nem tiltja Nyugat szója,
Ott ömöljön dús árja elénk.
Messze Délen harmatos a rózsa
Temesvárnak sáncai felett,
S ami illat felénk szállong róla,
Magyar szivek sóhajából lett.

Nyugaton is márciusi hajnal
Bontogatja a tél fátyolát.
De magyarja lángban égő arccal
Vissza fojtja könnye záporát.
... Nagy országnak egy kicsiny darabján,
Mit meghagyott a sisera had,
A szabadság büszke ünnepnapján
Ünnepelni csupán ott szabad.

Ünnepeljünk hát miljók nevében!
És ez ünnep légyen oly csodás,
Hogy testvérink elcsüggedt szivében
Remény keljen: lesz feltámadás!
Mert jövőnknek lapján ez van írva:
Megenyhül a márciusi lég!
És amelyre magyar könny hull még ma,
Mienk lesz majd az a föld is még.

Gulyás József.

A gyűléseinkről.

Sok szó esett már lapok hasábjain is, — baráti körökben is a traktuális gyűlések szükséges reviziójáról. Nem másodrendű kérdése egyházunknak, hogy a szokásos őszi és tavaszi egyházmegyei és kerületi gyűlések hogyan folynak le, s hogyan tudják tárgyalásaik és határozataikkal anyaszentegyházunkon át Isten országának ügyét előbbre vinni. Nagyfontosságú ügyek, sokszor egy-egy egyházközségnek sorsát elhatározó ügyek kerülnek itt tárgyalás alá. — Bár tárgysorozatukat jobbára még közigazgatási és adminisztrativ ügyek töltik ki, — de mind több és több helyet kérnek ott elvi jelentőségű kérdések, — missziói és lelki dolgok. Ahogy megmozdul gyülekezeteinkben a Lélek, — úgy igényel mind több figyelmet és időt a gyűlések tárgyaló termeiben is az újjáéledő élet számtalan problémája.

Sok panasz hangzott már, hogy a traktuális gyűlések, — különösen a városokban tartott gyűlések elnéptelenednek, — mert siet ki-ki a maga ügyes-bajos dolgának a végzésére, — s bizony rosszúl jár az az ügydarab, amely a tárgysorozat végére kerül, amikor futtába kell azzal végezni, mert sem idő, sem ember nincs az alapos megtárgyalásához. Az érdeklődés hiánya azonban még nem a legnagyobb baj, — nem is önmagában van ennek az oka, de egy sokkal visszásabb dologra kell itt rámutatni, ami nemcsak hogy veszélyezteti a gyűlések komolyságát és Isten szolgáihoz illő méltóságát, — de lefoglalja a tárgyalásra szolgáló, — rendesen rövidre szabott időt. — Az üdvözlések végtelen hosszú sorozata, érdemek dícsérése, — emberek magasztalása, — tettek méltatása, — s az azokra adott, — hosszúra nyújtott viszonválaszok.

Helyes dolog az, hogy ne hagyjuk észrevétlenül a mieink életének, vagy munkásságának kiemelkedőbb évfordulóit, — hogy dicsekedéssel vegyük tudomásúl, ha sorunkból kitüntetés ér valakit, Istennek hála, igen gyakran ér, — részt kérjünk egymás örömében és osztozzunk gyászában, — elismeréssel adózzunk az érdemnek és méltá-

nyoljuk a kiválóbb szolgálatokat, — de nem hozzánk, — kálvinista papokhoz, magyar emberekhez illő, — gyűléseink méltóságával össze nem egyeztethető egyes személyeknek, — nagyfontosságú tárgyalásra váró közügyek rovására — órákat áldozni. Olyan végtelenül drága a gyűléseknek minden perce, hogy senki sem kívánhatja, — hogy személyénél hosszabb időt töltsünk. És ellenkezik is ez a mi kálvinista puritánságunkkal, keresztyéni alázatosságunkkal. Ellenkezik azzal a felfogásunkkal, hogy mi emberek a mi Urunk kezében csak eszközök és szerszámok vagyunk, — akik a dicsőségből semmit sem tarthatunk meg, — egyedül Istené az.

Nem lenne szabad megtörténni annak, ami az egyik egyházmegyei közgyűlésen megtörtént. — hogy az üdvözlések és viszonválaszok másfél órát vettek igénybe, — a gyűlés legfontosabb kérdése a belmissziói ügyek tárgyalásának pedig az idő sürgető rövidsége miatt az 5 perces szünetben kellett végbemennie, mondani sem kell, hogy alig néhány érdeklődő részvétele mellett.

Gyűléseinket ezen a ponton is revideálni kell. A mi Urunk láttassék ott, — az Ő ügyét szolgálják a tanácskozások, — kicsinyek és nagyok, — fő és közrendűek, akkor az elnéptelenedés veszélye is magától meg fog szünni. *B. J.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

A Sajóvölgyi Járási Kálvin-Szövetség estélye Sajókazán. Sikeres műsoros „*vidám*“ estélyt rendezett a Sajóvölgyi Járási Kálvin-Szövetség f. évi március 2-án Sajókazán, a Sólyomtelepi bánya helyiségeiben, melyen az estély intencióinak megfelelően társadalmi és felekezeti különbség nélkül az egész környék képviselve volt, sőt amely még miskolci melegszivű érdeklődők (Vitéz Sáfrán Géza altábornagy, Farkas István esperes, Enyedy Andor, Szilágyi Miklós gépgyáros stb.) figyelmét is magára vonta, kifejezésre kívánván juttatni azt, hogy a Kálvin Szövetség magasztos célját: a kálvinista öntudat fejlesztését munkálhatja anélkül, hogy a többi felekezetekkel való jó viszonyt kockáztatná, vagy épen feláldoznia kellene. — A műsor, melynek pontjait jórészben a járáshoz tartozó egyházak ifj. egyesületeinek tagjai töltötték ki, a közönség osztatlan tetszését nyerte meg A szereplők között ki kell emelnünk a sajószentpéteri és sajóvelezdi ifj. egyesület tagjait, akik Tóth János és Bencs Lajos rendezésében egy-egy rövid vigjáték előadásával, — Szalay Mariskát, aki Sáfrány Aranka hegedűkisérete mellett előadott pompás dalaival — Doktor Istvánt, aki saját szerzeményű költeményeivel, — Veres Eleket és Bartha Lajost, akik komoly, illetve víg szavalataikkal — s a helybeli énekkart, amely szép énekszámával bilincselték le a közönség figyelmét. Illesse érette mindnyájukat elismerés és köszönet! — A műsoros estélyt Bartha Gyula helybeli lelkész, mint járási Kálvin-szövetségi elnök nyitotta meg s Szigethy Ferenc alelnök zárta be, végül pedig vidám táncmulatság fejezte be. Kár, hogy a testvéri együttérzés kifejezésére szolgáló elég tágas terem nem állott rendelkezésre s a mulatságot két helyiségben kellett megtartani! Az egész estély sikere különben Tóth János egyhm. Kálvin szövetségi szervező titkár és Nemes Aladár sajókazai főjegyző érdeme!

Az estélyt megelőzően a Sajóvölgyi Járási Kálvin-Szövetség a református iskolában Bodnár Zoltán vil. alelnök elnöklésével értekezletet tartott, melyből hódolattal üdvözölte Kormányzó úr Őfőméltóságát 10 éves kormányzói jubileuma alkalmából, továbbá felterjesztést intézett az Országos Kálvin-Szövetség Elnökségéhez a felekezeti béke biztosítása érdekében, a vasárnapi munkaszünetnek az egész vonalon való érvényesitése, valamint a Kálvin Szövetség országos szervezetének, különösen a járási szövetségek útján leendő minél fokozottabb kiépítése tárgyában, melyre ezúton is felhivja az egyházak, illetve egyházmegyék figyelmét.

Végül hálás köszönetünket kell nyilvánitanunk mindazok iránt, akik az estély rendezéséhez jóindulatú támogatásukka (főként Altai Nándor bányaigazgató úr volt lekötelező szivességgel iránt unk!) hozzájárultak s ezzel az anyagi sikert is biztositották, mely a járási és helyi Kálvin-Szövetség pénztárai között oszlik meg. *(Beküldetett.)*

HALOTTAINK.

Béky Tamás keszthelyi járásbirósági elnök február 22.-én váratlanul elhunyt. Főiskolánkon diákoskodott. Jogakadémiánknak volt jókedvben és szeretetreméltóságban kifogyhatatlan hallgatója. Bizonyára innen vitte el református egyházunk buzgó szeretetét is. Munkaerejét sokféleképen meghasználták. Tagja volt az egyházkerületi belmissziói bizottságnak s időnként képviselőként tagja volt az egyházkerületi közgyűlésnek.

Keresztesi Samu budapest-zuglói lelkész, életének 68-ik évében f. hó 11-én elhunyt. Alsóbb gimn. osztályait 1874—1878-ban főiskolánkban végezte s testben lélekben egyaránt az osztály vezetője volt; az ősszel ünnepelte zajtalan, de hűséges és áldott lelkészi munkásságának 40 ik évfordulóját. Állandó meleg érdeklődéssel viseltetett főiskolánk, az őt mint kis diákot szeretettel dajkáló Alma Mater iránt.

Legyen áldott az elköltözöttek emlékezete!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Március 15.** Iskoláinkban és templomainkban lapunk megjelenése napján folynak a hazafias ünnepélyek. Ref. tanitóképző-intézetünkben a hazafias ünnepély mellett délután cserkészavatás is lesz. — *A Sárospataki Ref. Ifj. Egyesület* (KIE) 16 án, vasárnap este 7 órai kezdettel tartja nagyszabású márc. 15-iki hazafias ünnepélyét. A gazdag műsoron előadás, szavalat-, ének- és zeneszámok szerepelnek.

— **A református művelődési központok problémája.** Ezen a címen tart márc. 15-én Kaposvárott a református egyházközség meghivására előadást *gr. Klebelsberg Kunó* vallás- és közoktatásügyi miniszter. Bizonyára egész ref. egyházunk figyelme kiséri a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr nagyérdekü megnyilatkozását

— **Antal Géza püspök Hollandiában.** A hires diákvárosban, Utrechtben *Antal Géza* dr. püspök nagy tetszéssel fogadott előadást tartott a magyar-holland kapcsolatokról. Az előadás után *Perpéth Ferenc* és *Szabó Dezső* Utrechtben tanuló magyar diákok vetitett képekben ismertették Magyarországot.

— **Dr. Vásáry István debreceni főgondnokká választása** a hatalmas egyházközség történetében „példátlanul álló egyhangú lelkesedéssel" folyt le, mondotta *Baltazár Dezső* püspök abban a beszédben, amellyel a megválasztott új főgondnokot az egyházközség küldöttsége nevében üdvözölte. Az élénk hullámokat vert választás Debrecen vallásos ébredésének biztató jele.

— **Dr. Finkey Ferenc akadémiai székfoglalója.** Előkelő közönség előtt tartotta *dr. Finkey Ferenc* akadémiai rendes tag székfoglalóját *„Száz év a börtön történetéből"* cimmel.

— **A köziskolai szék** márc. 7.-i gyülésének határozata szerint a husvéti szünidő ápr. 11-én déltől ápr. 27-én estig, a pünkösdi vakáció jun. 4-én déltől jun. 11 én estig tart. Az évzáró időpontja jun 22.

— **Főiskolai istentiszteletek.** A téli szezon lejártával bezárultak a főiskolai vasárnapi istentiszteletek, amelyeken ez éven már a tanitóképző intézeti tanulók is résztvettek. Az utolsó istentiszteletet megragadó beszéddel *Újszászy Kálmán* sárospataki hitoktató lelkész tartotta.

— **Kitüntetett tanár.** A németországi Humboldt-stipendium intéző-bizottsága *Zsiros József* sárospataki h. theol. tanárt egy évi stipendium nyújtásával tüntette ki.

— **Szabadegyetem** *Marczélly* Kornél tanitóképző-intézeti tanár tartotta főiskolánk utolsó szabadegyetemi előadását f. március hó 9-én: *„A kaolin keletkezése és feldolgozása a helyi viszonyokra tekintettel"* címen. Az alapos tudású szemléletes és élvezetes előadást nagy figyelemmel és szeretettel hallgatta végig az elég szép számú közönség. A délután keretében élvezettel hallgattuk még két tanítónövendék szavalatát és a tanitóképző intézeti énekkar szép énekét.

— **Nádházy Bertalan a theol. ifjúság körében.** A sárospataki Hittanhallgatók Egylete felkérésére tanulságos előadást tartott márc. 8-án theologus ifjúságunk előtt *Nádházy Bertalan „Lelkipásztori szolgálat az iparimunkás gyülekezetekben"* cím alatt. Az előadást termékeny megbeszélés követte.

— **Lelkészválasztás.** A *felsőnyárádi* egyházközség (Felsőborsodi egyházmegye) márc. 2-án *Almássy Bertalan* szuhafői felkészt választotta meg lelkészévé. Az egyhangu választáshoz gratulálunk és reá Isten segitő áldását kérjük.

— **Missziós nap.** Március 6-án Kiss József missziói lelkész Szikszót látogatta meg, hol d. u. előadást tartott a gyülekezet szép számmal összesereglett tagjainak. Az előadás előtt Lengyel István helybeli lelkész imádkozott, majd ifj. Hörcsik Lajos s.-lelkész bibliát magyarázott. A missziói lelkész előadása után pedig a leánykör s ifj. egylet tagjai szavaltak s énekeltek. Az esti órákban pedig az iskolába összegyült örvendetes számu lelkes leánykör és ifj. egylet tagjaihoz szólt a missziói lelkész, buzditva őket egyház- és vallásszeretetre, köreiknek megbecsülésére s azokban való odaadó munkálkodásra Szép szavalatok s kedves bibliai vonatkozású párbeszédek, jelenetek tarkitották és tették megkapóbbá az egész késői órákba benyúló szép összejövetelt. A vasárnapi iskolások száma is örvendetesen javul s szépen folytatja munkáját a már régebben alakult s virágzó Nőegylet igen lelkes s kitűnő szervező elnöknője vezetése alatt. A Szikszón újabban szinte lázasan nekiindult hitéleti munkához — melyből a lelkész neje is igen nagy hozzáértéssel és kedvvel veszi ki részét — csak a legjobb reménységgel nézhetünk.

— **A protestáns munkások és munkaadók kiküldötteinek magyarországi útja.** Amelink hollandiai és Haas svájci protestáns munkásvezérek körútat tesznek magyarországon a következő helyeken és időpontokban: Érkezés Budapestre márc. 21, péntek. 22 szombat Wekerle-telep, 23 vasárvap Győr, 25 kedd Budapest, Budapesten gyülés a régi képviselőházban, 26 szerda Újpest, 27 én csütörtök Ózd, 28 péntek Diósgyőr Vasgyár, 29 én szombat Szolnok, 30 vasárnap Tatabánya.

— **Az egyetemes tanügy-bizottság** 1930 febr. 17—18. napjain tartott ülésének jegyzőkönyve gazdag tartalommal megjelent

— **Református Egyházi Értesítő** a sátoraljaujhelyi gyülekezet köréből. Szerkeszti *Kiss Ernő* esperes és *Gaál László* hitoktató. Márciusi száma megjelent. Meleg hangú cikket hoz Dr. Ravasz László püspök sátoraljaujhelyi látogatásáról. Gaál László hitoktatói jelentést közöl. Hírrovat nyújt képet az egyházmegye és a gyülekezet főbb eseményeiről.

— **Nyilatkozat.** A Téli Ujság 1930 február 23-i 13-ik számában megjelent: „Magyar véreim, hivő testvéreim" cimü segélykérő felhivás az egyház megkerülésével és tudtán kivül küldetett be. A hejőpapi ref. egyház saját erejéből, belkörüleg igyekszik szegényeit segélyezni. A felhivásban ismertetett, külső segítséget igénylő asszony nem tartozik a gyülekezetbe. Jelen igazságot feltáró sorokat a T. U. illetve a Keresztyén Család nem volt hajlandó közölni. *Benke József* hejőpapi lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

256/1930. **Körlevél**

I.

Borsod-Gömör vármegye református tanítóihoz.

Borsod-Gömör vármegye kir. tanfelügyelője, Kolunbán Lajos úr, a közvetlen rendelkezése alatt álló állami, stb. elemi iskolák tanítóihoz körrendeletet intézett a régi emlékek megőrzése, összegyüjtése és a község történetének megirása tárgyában.

Nevezett kir. tanfelügyelő úr megkeresett, hogyha e körrendelet intencióját és tartalmát helyeslem, adjak neki felhatalmazást arra, hogy e rendeletben foglaltak teljesítésére a ref. elemi iskolák tanítóit is felszólítsam.

Amennyiben én a kérdéses rendelkezés intencióját és tartalmát minden tekintetben helyeslem, felhívom a Borsod-Gömör vármegyében lévő református tanító urakat, hogy a kir. tanfelügyelő úr által megküldendő felhivást a tanügy érdekében kötelességüknek ismerjék pontosan teljesíteni.

II.

A Nt. Esperes Urakhoz.

Az Esperes urakat kérem, hogy az 1929. év folyamán egyházmegyéjük részére juttatott államsegélyről és Baldácsy osztalékról a számadást legyenek szívesek kozzám folyó hó 20 ig beküldeni. A nyugtákat nem kell beküldeni.

Miskolc, 1930 márc. 11. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

A gömör-tornai ref. egyházmegyére kivetett sárospataki theol. internátusi járulékok kimutatása az egyházmegyei bizottság kivetése szerint.

A gömör tornai ref. egyházmegye adókivető bizottsága a sárospataki theol. internátus segélyezésére egyházmegyénkre kivetett 990 P összeget az egyházkerület rendelete és az egyházmegyénkben megállapított adókulcs szerint a következő képen osztotta meg egyházaink és lelkészeink között:

I. Egyházak: 1. Aggtelek 33·92 P, 2. Alsószuha 40·66 P, 3. Bódvalenke 13·54 P, 4. Becskeháza 11·90 P, 5. Hídvégardó 13·68 P, 6 Égerszög 37·20 P, 7. Kánó 41·31 P, 8. Hét 15·60 P, 9. Imola 31·60 P 10 Jósvafő 45·42 P, 11. Kelemér 27·77 P, 12. Gömörszőlős 17·92 P, 13. Komjáti 12·04 P, 14 Bódvaszilas 18·15 P, 15. Perkupa 48·42 P, 16. Varbóc 17·23 P, 17. Putnok 96·99 P, 18. Dubicsány 20·93 P, 19. Ragály 16·69 P, 20. Trizs 16·69 P, 21. Szin 35·56 P, 22. Szögliget 11·76 P, 23. Szinpetri 33·65 P, 24. Szőlősardó 22.43 P, 25. Teresztenye 11·35 P, 26. Tornakápolna 9·58 P, 27. Szuhafő 25·03 P, 28. Zádorfalva 32·96 P, 29. Zubogy 39·75 P.

II Lelkészek: — I. csoport. 12 pengőt fizetnek: 1. Juhász László esperes, 2. Berey Ferenc, 3. Hágер Miklós, 4. Lipták István, 5. Tókos Károly, 6. Doktor Dezső, 7. Dr. Páhy József, 8. Tóth Kálmán. — II. csoport. 10 pengőt fizetnek: 1. Király István, 2. Oláh István, 3. Cseh István, 5. Almássy Bertalan, 5. Simon Ernő, 6. Nehéz István, 7. Dózsa Jenő, 8. A hídvégardói lelkész. — III. csoport. 6 pengőt fizet: Fodor Géza. — IV. csoport. 4 pengőt fizetnek: 1. Ablonczy László, 2. Hubay Kálmán.

E kivetés elleni észrevételek a megjelenéstől számított 15 nap alatt az esperesi hivatalnál írásban adandók be.

Putnok, 1930 március 7.

Szathmáry Gábor biz. jegyző.

943/1930. sz.

Pályázati hirdetés.

A magyarországi református egyház egyetemes konventjének elnöksége a Középfokú iskolák országos református missziói-bizottsága titkári állására pályázatot hirdet. Ez állást az egyetemes konvent az 1930. évi április hó 10. s következő napjain tartandó ülésén fogja választás útján betölteni. A megválasztás ideiglenesen s egy évre szól. A megválasztott titkár véglegesítése felől az egyetemes konvent az 1931. évben tartandó ülésén határoz. A titkári állás 1930. szeptember 1-én foglalandó el.

A megválasztandó titkár teendői:

1. A bizottság irodájának vezetése.
2. Konferenciák előkészítése.
3. Vidéki látogatások. Mindenütt propagandát végezni az ügy érdekében az ifjúság, a tanárok között és a társadalomban.
4. A munkatervezeteknek évről-évre elkészítése és annak a bizottság elé terjesztése.
5. A bizottság kiadásában megjelenő folyóiratok és egyéb nyomtatványok kiadói teendőinek ellátása. (59/1929. sz. konv. hat. 6. §.; 1929. évi konv. jkv. 341—343. lap.)

A megválasztandó titkár javadalma:

Havi 160 P, azaz Egyszázhatvan pengő tisztelet díj, melyet a konventi missziói-bizottság ügyvezető alelnöke előleges havi részletekben utal ki.

Havi 50 P, azaz Ötven pengő szintén előzetesen kiutalandó utiátalány.

E titkári állásnak tervbevett rendes missziói középiskolai ifjúsági lelkészi állássá átszervezése esetén a javadalom évi 1856 pengő fizetésből, évi 400 pengő lakbérből és évi 600 pengő utiátalányból fog állani, amelyet az egyetemes konvent a javadalmasnak díjlevélig biztosit. Ez esetben az ezen állásra megválasztott az országos református lelkészi nyugdíjintézetnek kötelezett tagja lesz.

Pályázhatnak azok, akik az egyházi I. t.-c. 136. §-ában foglalt feltételeknek megfelelnek.

Pályázati határidő: 1930. évi március 31.

Pályázati kérvények a lelkészképesítő vizsgálati bizonyítványokkal és szolgálati bizonyítványnyal felszerelve az egyemes konventhez címezve a Középfokú iskolák országos református missziói-bizottsága elnökéhez, Rácz Kálmán református gimnáziumi vallástanárhoz, Pápára küldendők.

Budapest, 1930. március 11.

A református egyetemes konvent elnöksége:

Dókus Ernő s. k. főgondnok, világi elnök. *Dr. Baltazár Dezső* s. k. püspök, lelkészi elnök.

Szerkesztői üzenetek.

K. I. M—c. Szivesen adjuk közzé tudósításait. Örülünk a gyűjtés sikerének. A további híradást várjuk.

Az árva szónak csak szavadban van meg a távlata s azonnal elvész az, ha egy bélyeget föl kell ragasztanod?

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 12. szám. Sárospatak, 1930 március 23.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Vasady Béla:* A hit és hitetlenség pszichologiája és dogmatikája. (Folyt. és vége.) — *Sütő Kálmán:* A lelkésztanitóság kérdéséhez. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A hit és hitetlenség pszichológiája és dogmatikája.

(Folyt. és vége.)

12. A ker. hit eschatalógiai vonása.

A hitben szóhoz jutó *paradoxszerüség* különösen akkor áll előttünk a maga határozottságában, midőn a keresztyén hit *eschatalógiai* jellegére is figyelemmel vagyunk. Istennek a mi örök üdvösségünkre vonatkozó igérete mindaddig igéret marad, mig csak teljesen be nem érkezünk az örökkévalóságba. Ezért elválaszthatatlan a keresztyén hittől a *reménység*. Mint *Kálvin* is mondja: „Akárhol lesz is élő a hit, lehetetlen, hogy az örök üdvösség reménye, mint az ő elválaszthatatlan kisérője, vele ne járjon". „A hit fundamentum, amelyen a remény alapszik; a remény táplálja és támogatja a hitet".

A keresztyén hitnek e prospektiv-jellegét, eschatalógiai-paradoxszerű vonását a legtalálóbban a Zsid. 11:1 szólaltatja meg: „A hit pedig a reménylett dolgok valósága és a nem látott dolgokról való meggyőződés". Ehhez a paradoxonokban beszélő meghatározáshoz fűzi *Kálvin* a hit lényegére vonatkozó, szintén paradoxonokban szóhoz jutó, következő magyarázatát: „Ezzel mintha azt mondaná (t. i. a levél irója), hogy: a nem látható dolgok szembetünősége, látása azoknak, amik nem láttatnak, világossága a homályosoknak, jelenléte a távollevőknek, megmutatása az elrejtetteknek". Csupa paradoxon! Mert hogyan lehet szembetünő az, ami alapjában véve nem látható, hogyan lehet látni azokat, amik voltaképen nem láttatnak, hogy lehet világos az, ami homályos, hogyan lehet jelen az, ami távol van, hogy lehet megmutatni azt, ami továbbra is rejtve marad? Nyilvánvaló, hogy a paradoxonok e halmozása egyszerű beismerése annak, hogy az emberi ész csak paradoxonokban tudja valamiképen is megközelíteni és körülírni azt, ami számára a hitben adódik. De éppen ezért nagyon vigyáznunk kell arra, nehogy most meg egy másik kisértés martalékaivá legyünk s fennakadva a paradoxonok labirintikus világában, közben megfeledkezzünk arról, hogy a keresztyén hitben oly új, Isten által adott javaknak a *birtoklásáról* is szó van, amely birtoklás által szellem-erkölcsi életfolytatásunk új irányt, új lendületet és mozgató, hajtó erőt nyert. A hitben szóhoz jutó *paradox-vonások* mellett tehát épp oly mértékben hangsulyoznunk kell a hitben adódó *birtoklási lehetőségeket* is, amelyek a hittapasztalatok, közelebbről a hitélet gazdag változatu, fordulatos világát alkotják. Tehát addig is, amig a „szinről-szinre látás" kiváltsága és boldogsága nekünk megadatik, nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy „a hit által biztosan és zavartalanul birtokolhatjuk azokat a dolgokat, amiket Isten nekünk megigért." (Kálvin.) E „birtoklás" tudatos és boldog megvallása által még nem sértettük meg a mindenható Isten szuverénitását, sőt, mint *Kálvin* találóan megjegyzi: az ezzel való dicsekedés nélkül a keresztyénség sem állhat meg.

13. A hivő ember istenfélelme és a hitetlen ember Istentől rettegése.

Mielőtt a hitetlenségről dogmatikai szempontból szólanánk, röviden utalnunk kell arra a lényegbe vágó különbségre, amely a hivő ember istenfélelme és a hitetlen ember Istentől való rettegése között észlelhető. A hitetlenség lélektanáról szólva, említettük azt, hogy vannak Istentől rettegő, meg-megborzongó hitetlenek. E rettegésük és meg-megborzongásuk okát az Istenbe vetett bizodalom hiányában találtuk meg. Most folytatjuk az ott megszakított gondolatmenetünket. Rá kell mutatnunk arra, hogy a hivő ember bizalomélménye nem egyedül jelentkezik. Hanem a *mindenkori hitélményben egy érzelem-kontraszt-harmóniával állunk szemben.* Az Isten-

be vetett bizodalom, „fiducia“ mellett ugyanis jelentkezik az a másik érzelem is, amelyet *Kálvin* olyan találóan „timor religiosus“-nak, *vallásos félelemnek* nevez. „Arra, hogy lelki bizodalmunkat és bátorságunkat az Istenbe vessük, — mondja Kálvin, — semmi sem serkent annyira, mint az önmagunkban való bizalmatlankodás és a saját nyomoruságunk tudatából eredő aggodalom. Ebben az értelemben kell felfognunk a próféta ezen szavát (Zsolt. 5 : 8) : „Én pedig a te jóvoltodnak sokaságában bizván, megyek bé a te házadba és könyörgök a te szent templomodban a te félelmedben“. E helyen a *hitbéli bátorságot,* melynek Isten könyörületessége az alapja, szépen összeköti a *vallásos félelemmel,* melynek mindannyiszor meg kell bennünket hatnia, valahányszor Isten szine elé járulva, annak fényességéből látjuk be, hogy mily nagy a mi utálatosságunk. Helyesen szól Salamon is (Péld. 28 : 14), mikor boldognak hirdeti azt az embert, aki szüntelen retteg az ő szivében ... Arról a félelemről szól itt, amely óvatosabbakká tesz bennünket, mikor t. i. a lélek önmagában megzavarodva, Istenben kap bátorságot; önmagát megalázva előtte, őbenne emelkedik fel és önmagában nem bizva, az Istenben való bizodalom által vesz ismét erőt. *Nem lehetetlen tehát az, hogy a hivők egyszerre féljenek és a legbiztosabb vigasztalásban is részesüljenek,* aszerint, amint majd saját hiábavalóságukat tekintik, majd Isten igazságára gondol lelkük“. Szükségesnek láttuk ennél a pontnál *Kálvinnak* ily hosszas idézését, mert az idézett szövegben fölöttébb találóan írja le *Kálvin* azt, hogy mi képezi a „timor religiosus“ alapját, miért van szükség az Istenbe vetett bizodalom mellett az Isten további félelmére is és hogy a „mysterium fascinosum“ mellett miként marad meg az Isten még a hivő ember számára is, továbbra is „mysterium tremendum“-nak.

A hivő emberek e „timor religiosus“-ától merőben különbözik a hitetlenek Istentől való rettegése. Mig u. i. a hivők aggodalmát az attól való félelem képezi, nehogy valamiképen megsértsék azt az Istent, akivel a hit által életközösségbe léptek, addig a hitetlenek a bosszúálló Istentől rettegnek és mint *Kálvin* mondja: az Isten „haragjának hallatára borzalom tölti el őket“. Vagyis mig az igazán hivő emberek Isten iránt bizodalommal is tudnak lenni, addig a hitetleneknél éppen az Istenbe vetett bizodalom hiánya idézi elő azt az állandó rettegést, amelyben élnek, mihelyt az Istenre gondolnak, avagy Őróla hallanak. A bizodalmas hivők számára Isten mennyei Atya, aki szeretetével, jóindulatával magához köti, maga számára megnyeri az Őbenne bizó gyermekeit, a bizodalmas hitet nem ismerő, hitetlen emberek számára viszont az Isten csupán a rossz lelkiismeretüket állandóan felzaklató, bosszúálló, haragvó Lény. *A bizodalmas hivőknek éppen Istenbe vetett bizodalmából következik vallásos félelmük, amely az Isten megsértésétől való aggodalomban jelentkezik, a hitetlen emberek Istentől rettegése viszont annak szükségszerű következménye, hogy még sohasem vonatkoztatták fenntartás nélkül saját magukra is Isten üdvözítő akaratát és örömüzenetét s így még sohasem próbálkoztak meg egész lényükkel bízni az Istenben.* A hitetlen ember Istenrettegésétől a hivő ember vallásos félelméhez való átmenet, átfejlődés ugrásszerűen az *ujjászületés* tényében, illetve a *megtérés* jelenségében áll előttünk, ám ezek részletesebb tárgyalásától ez alkalommal el kell tekintenünk. Ellenben röviden szólanunk kell még arról, hogy dogmatikai szempontból mi mindent tekinthetünk hitetlenségnek?

14. A hitetlenség sajátos életformái: a fatalizmus.

Dogmatikai szempontból nézve, mindenek előtt hitetlennek mondható a *fatalista ember.* A fatalista hisz ugyan az Istenben, tudja azt, hogy az ő egész életét problematikussá éppen az Isten valóságos létezése teszi, de a vak végzetszerüségbe vetett hite nem engedi meg neki azt, hogy éppen az Istenben találhassa meg életének értelmét és egyéni üdvösségét is. *A fatalista nem ismer oly Valóságot, akihez minden bajában bátran, bizodalommal folyamodhatna.* A végzetszerűség nyomasztó kategóriája s az ebből szükségszerűen következő belső tompultság és rezignáltság pesszimisztikus hangulata nehezedik rá a fatalistára. Bizodalmas hitről, olyan hitről, amelynél, mint határvonalnál a szorongatott ember és a könyörülő Isten egymással találkozhatnának, a fatalistánál nem lehet szó.

15. A hitetlenség sajátos életformái: a sztoicizmus.

„Sztoikus“ alatt értjük itt az oly embert, aki legéletbevágóbb kérdését, exisztenciális ügyét, vagyis üdvösségének problémáját is puszta gondolkozás által akarja megoldani. Azt gondolja, hogy az autonóm gondolkozás által helyettesíteni lehet az Istenbe, mint Megváltóba vetett hitet s fel lehet az Isten magasságáig emelkedni. Egy nagyszerű fogalmi rendszer mesterséges felépítése által próbálja lelkének nyugalmát és békéjét biztosítani. Közben azonban megfeledkezik arról, hogy az élet a maga problémáival és problematikájával kisiklik minden fogalmi hálózatból és filozófiai rendszerből. Mert az életben nem csak a humanitás határain belül mozgó filozófus lélek, de a bennünket állandóan nyugtalanító, minket problémák elé állító s azokat számunkra a kijelentés és a hit által megoldó Isten is helyet kér magának. *Az autonóm gondolkozás által önmagát megnyugtatni akaró sztoikus lélek azonban éppen attól huzódozik a*

leginkább, hogy élete problematikájának megoldását más valakire: az Istenre bizza. S mert a megoldást saját magától s nem pedig „aliunde“ várja, éppen azért megmarad „hitetlennek,“ vagyis olyan embernek, aki a bizodalmas hit érdekében nem tudott autonóm gondolkozásáról lemondani s így nem tudta önmagát felülmúlni. *Sztoikus és így hitetlen tehát az oly ember, aki a gondolkozás síkjában a problémáit megoldó Isten helyébe önmagát állítja, vagyis gondolkozását nem az Isten iránti alázat motiválja.*

16. A hitetlenség sajátos életformái: a misztika.

Több alkalommal hangsulyoztuk, hogy a hit által életközösségbe lépünk az Istennel. Vagyis kétségtelen, hogy a keresztyén hitben is meg van a misztikus mozzanat. Találóan mutat rá erre *Luther*, midőn azt mondja, hogy ő úgy szokott gondolkozni, hogy tulajdonképen semmi olyan minőség nincs ő benne, ami hitnek avagy szeretetnek volna mondható, hanem ezek helyébe a Jézus Krisztust helyezi. A keresztyén hit ismeri tehát az „unio mystica cum Christo“-t, a Krisztussal való titokzatos egység élményét. Ám ez az élmény már csak *eredmény*, eredménye a Krisztusba való *beoltatásunknak* s éppen azért a Krisztussal való *életegység* mellett állandóan hangsulyozandó a továbbra fennmaradó *kettősség* is.

Az a misztika ellenben, amelyet most a hitetlenség egyik életformájaként emlegetünk, különbözik ettől az egészséges, a ker. hit belső természetéből szükségszerűen következő misztikától. A hitetlenség egyik életformájaként fellépő misztika u. i. az Ige és az isteni itélet megkerülésével, közvetlenül keresi az Istennel való egyesülést, a *megistenülést.* Az isteni személy és az emberi én közötti feszültséget érzelmi életének sajátos gyakorlása által saját maga akarja feloldani. A misztika az *érzelem síkjában próbálja magát felpotenciálni isteni magaslatokra, hogy igy emberi mivoltától és emberi életének kinzó problematikájától megszabadulhasson.* Szemet huny életének krizises volta előtt s egy oly lelki állapotot próbál elérni, amely megszünteti azt a paradoxszerű feszültséget, amely a keresztyén hitben továbbra is megmarad és azt oly sajátosan jellemzi. A misztikának nagyon sokféle formája van, de valamennyinek sajátja az, hogy a misztikus az érzelem sikjában próbálja autonóm úton és módon életének problematikus voltát megkerülni. *A misztikust az érzelmi sikban ugyanaz jellemzi, mint ami a stoikust a gondolkozás síkjában: az ő életproblémáját a keresztyén hitben megoldani akaró Isten helyébe szintén önmagát állítja.* Ezért aztán minden Istenkeresése, megistenülési törekvése mellett is megmarad hitetlen embernek.

17. A hitetlenség sajátos életformái: az egoizmus.

Az egoista embert leginkább az jellemzi, hogy Isteh iránt nem érez semmi felelősséget. Önmagát tartja a legfőbb felebbezési fórumnak. Természetesen az egoista ember egoizmusa többféle lehet. Igy pl. lehet *az élete problematikus voltára még rá nem ébredt egoizmus.* De lehet kifejezetten *vallásos magatartás* is, mikor is az Istennel szemben megnyilvánuló egoizmusa egyenesen *Istengyűlöletté* is fokozódhat. Gyülöltté lesz előtte az az Isten, aki bennünket a *való* és a *kellő* világ *közzé* állított csak azért, hogy nála keressük az üdvösségünket s nehogy valamikép önmagunkban bízzunk s önmagunkkal teljesen megelégedjünk. Az egoista ember istengyülölete legmerészebb módon abban a *titáni dacban* nyilvánult meg, amely *Nietzschével* az „Übermensch“-eszményét létrehozatta, hogy ez által önmagának tömjénezhessen a gyarló ember. *Az egoizmus minden formája az Istennek hátat fordító avagy az Istent gyűlölő emberi nagyot akarás és emberi önkény torz eredménye.* Jelentkezhet az egoizmus az élet minden egyes vonatkozásában. Lehet valaki a gondolkozás síkjában egoista, amint ezt a stoicizmusnál láttuk, vagy az érzelem sikjában, amint erre a misztikusok mutatnak élő példát, vagy egész életében, amint ez az Istennel egyáltalán nem törődő embernél jelentkezik. Mindenütt az emberi önkény, a gyarló önző emberi akaratnak az isteni akarat előtt meghajolni nem akarása képezi az egoizmus lényegét. A hitetlenség különböző életformáinak mozgatója, létrehozó ősalapja tehát az egoizmus, vagyis *az Istennel szemben önmagát állító emberi akarat.*

18. A hivővé levés előfeltétele: a sacrificium voluntatis.

Ettől az akarattól, ettől az önzéstől kell mindnyájunknak őrizkednünk. S csak amennyiben ennek az Istennel szemben önmagát állító emberi akaratnak a feladására, feláldozására képesek vagyunk, csak annyiban vagyunk mentesek a hitetlenségtől. Nem annyira a „sacrificium intellectus“-ra van tehát szükségünk ahhoz, hogy hihessünk, hanem sokkal inkább a „sacrificium voluntatis“-ra. Ám éppen erre hajlandó a hitetlen ember a legnehezebben. Sőt még a hivő ember életében is olykor-olykor jelentkezik az Istennel szemben önmagát ujra és ujra állítani akaró, gyarló, emberi akarat. Ezért keveredik mindnyájunk hite többé-kevésbbé a hitetlenséggel. Ezért vagyunk mindnyájan életünk különböző pillanataiban többé-kevésbbé *hitetlen hivők,* illetve *hivő hitetlenek.* Ezért mondhatjuk el mi is mindnyájan a mi mindennapos imádságunkban az evangéliumban szereplő „hinni akaró“ embernek kérését: „Hiszek uram, légy segítségül az én hitetlenségemnek.“

Dr. Vasady Béla.

A lelkésztanitóságok kérdéséhez.

Az Egyetemes Konvent 1929. évi április havában hozott 101. számú határozatában kimondotta, hogy az egyházkerületek többségének a véleményére támaszkodva még nem látja elérkezettnek az időt arra, hogy a két segédlelkészi év egyikének a felhasználásával a theologiai tanfolyam öt évfolyamuvá fejlesztessék. Ugyanakkor megbizta a theol. tanárok országos konferenciáját, hogy a két segédlelkészi év egyikének a theologiai főiskolákon vagy más alkalmas helyen szervezendő gyakorlati tanfolyamon való felhasználására nézve terjesszen javaslatot a theologiai tantervrevizióval kapcsolatban az Egyetemes Konvent elé. — Ugyanazon Egyetemes Konvent a lelkésztanitóságok ügyét tárgyalva, a tanitói képesítés megszerzéséhez szükséges tantárgyaknak a 4 évfolyamú theologia tantervébe való beillesztése mellett nyilatkozott és azt kötelezőleg elrendelte. A theologiai óráknak ezen intézkedés következtében előreláthatólag szükségessé váló redukciójára tekintettel pedig felhívta a theologiai karokat, hogy a theologiai tanterv megfelelő módosítására nézve készítsenek javaslatot. Felhívta arra is, hogy egyidejűleg terjesszék be javaslatukat arra nézve is, hogy a különbözeti vizsgálatok és a képesítő vizsgálat melyik theologiai év bevégzése után volnának a theologiai oktatás igényeivel leginkább összhangzatosan beilleszthetők. Határozatát igy zárta be: „E javaslat beérkezése után és annak figyelembevételével fog Egyetemes Konventünk a vizsgálatok idejére nézve végérvényesen határozni".

A theologiai tanárok országos konferenciája Debrecenbe egybegyűlve, beható tanácskozás tárgyává tette a kérdést és egyértelműleg kimondotta, hogy a két oklevél megszerzésének előkészítő munkáját csakis egymástól elválasztva véli eredményesen keresztülvihetőnek. A mostani nyolc félévi képzést sem tartja a lelkészi pályához szükséges minden irányú theologiai szakoktatás céljaira elegendőnek. Veszélyes lépésnek tartja, ha a tudományos theologiai képzésre szánt idő a tanitói oklevél megszerzésére szükséges előtanulmányok végett tetemes rövidséget szenvedne. Elvi szempontból is lehetetlennek tartja a mostani négy éves rendszer mellett a lelkészjelöltek részére a kötelező tanitói oklevél megszerzését stb. Azt javasolja azért az Egyetemes Konventnek, hogy a tanitói oklevél megszerzése legyen előfeltétele a theologiára való felvételnek. Az érettségi után a leendő theologusok a tanítóképző V. osztályába iratkozzanak be s egy év alatt tegyék le az V. osztályból a vizsgát, utána a tanitói képesítőt. Ennek következményeként az E. T. 136. §-a úgy módositassék, hogy a theol. főiskolára való felvétel az érettségin kivül a tanitói oklevélhez is kötessék. A tanitói oklevél megszerzéséhez szükséges előkészitő munkára egy külön év vétessék fel és ennek ellenében a két segédlelkészi év egyike engedtessék el, úgy, hogy a II. lelkészképesítő egy évi segédlelkészi szolgálat után letehető legyen. A folyó évben érettségiző ifjak, akik theologiai pályára akarnak lépni, az 1930—31. iskolai évre a tanitói képesítő oklevél megszerzése végett a tanítóképző-intézet kebelébe utaltassanak.

Az egyetemes tanügyi-bizottság f. évi ülésében tárgyalva e javaslatot, dr. Antal Géza indítványára kimondotta, hogy a tanitói képesítés megszerzéséhez szükséges anyagnak, illetve óráknak a négy éves theol. tantervbe beillesztésére bemutatott javaslatát a Bpest—sárospataki, illetve pápai theol. akadémiáknak átteszi az *iskolaügyi* bizottsághoz azzal, hogy a két javaslat alapján a négy éves theol. tanterv módosítására vonatkozólag javaslatot tenni sziveskedjék. A tanitói oklevélnek külön, az érettségi vizsga után tanítóképző-intézetben lsendő megszerzésére vonatkozó javaslatot és annak az eldöntését, hogy ehelyett nem volna e kivánatosabb a theol. négy évfolyamnak öt évfolyamúvá fejlesztése, az egyházkerületekhez terjesztendőnek véli. A zsinati törvénynek a theol. konferencia által javasolt módosítására vonatkozó javaslatokat, mint időelőttieket mellőzi.

Nekünk, akik a theol. szakoktatás tudományos szinvonalának a fenntartását, sőt lehetőleg fejlesztését a mai nehéz idők világnézeti harcai közepette feltétlenül szükségesnek tartjuk, egyben pedig kis egyházaink fennmaradását is szeretnők mennél előbb biztosítani, az egyetemes tanügyi bizottság fenti határozata nem kis meglepetést szerzett. Mert ez a határozat a theológusképzés mai szinvonalának a fenntartását is veszélyezteti, fejlesztését pedig éppen lehetetlenné teszi. A négy éves theológiai tanfolyam fenntartása s ugyanakkor a theológiai órák redukciója, a redukált órák helyett a tanítóképesítés megszerzéséhez szükséges órák és tantárgyak beállítása, mit eredményezhetne egyebet, mint a lelkészképzés szinvonalának alászállitását? Amellett az ifjak túlterhelését is! Hiszen két életpályára készülni és szerezni képesítést ugyanannyi idő alatt, amennyi alatt eddig csak egyre kellett, csak az ifjak túlterhelésével történhetik. Az eredmény pedig a túlterhelés mellett is csak az lesz, hogy szellemi proletárokat fognak nevelni úgy a lelkészi, mint a tanítói képzettség szempontjából. Egyikhez is fognak érteni ifjaink valamit, a másikhoz is, de mindkettőhöz keveset. Kontárokat fognak nevelni mindkét életpálya számára. Ez pedig bizonyára nem kivánatos.

A lelkészképzés érdekeivel bizonyára nem lehet indokolni a tanítói képesítéshez szükséges tárgyaknak a 4 évfolyamu theologia tantervébe való beosztását és a tanítói oklevélnek a theologiai akadémia végzése közben való megszerzését. Mi indíthatta hát mégis az egyetemes tanügyi bizottságot arra, hogy a tanítói képesítés megszerzéséhez szükséges anyagnak a 4 éves theol. tantervbe való beillesztése mellett foglaljon állást? Egyebet nem tudunk elképzelni, mint azt, hogy nem akart a Konvent 1929. évi 102. sz. határozatával ellentétbe helyezkedni. Azt hisszük azonban, hogy az első szóhoz való ragaszkodásával nem tesz jó szolgálatot az egyetemes tanügyi bizottság a lelkészképzés ügyének és Konventünk ettől a szervtől nem térdet-fejet hajtó loyalitást, hanem őszinte, tárgyilagos és a lelkészképzés érdekeit szem előtt tartó és azt előrevinni alkalmas javaslatot vár.

Nos ezt ezúttal az egyetemes tanügyi bizottság mellőzte. Hisszük azonban, hogy az Egyetemes Konvent magasabb nézőpontra fog emelkedni és a lelkészképzés szinvonalát nem engedi alásülyesz teni. A theologiai konferencia szakvéleménye bizo nyára meg fogja győzni arról, hogy a tanítóképesítés megszerzéséhez szükséges tárgyaknak a 4 éves theol. tanfolyamra való beosztása a lelkészképzés érdekeivel össze nem egyeztethető s meg fogja menteni a lelkészképzés érdekeit.

Az ellen is kifogást emelünk, hogy a theol. akadémiáknak a javaslatát az iskolaügyi bizottsághoz teszi át újabb javaslattétel végett a 4 éves theol. tanterv módosítása tárgyában. Holott az igazi szaktestület, amely ebben a kérdésben véleményt mondani a leghivatottabb, e javaslatok felett napirendre tért.

És mi szükség van arra, hogy az egyházkerületek megkérdeztessenek a theol négy évfolyam öt évfolyamúvá fejlesztése tárgyában? Holott már egyszer nyilatkoztak ebben és többségükben úgy, hogy erre még nem látják elérkezettnek az időt. És miért kell megkérdezni az egyházkerületeket arra nézve, hogy a tanítói oklevél külön az érettségi vizsgálat után tanítóképző-intézetben szereztessék e meg? Holott a leghivatottabb szaktestület, a theol. tanárok konferenciája a tavalyi Konvent 102. sz. határozatában nyert megbizatása alapján már nyilatkozott arra nézve, hogy a különbözeti vizsgálatok és a képesítő vizsgálat melyik theologiai év vagy évek bevégzése után volnának a theol. oktatás igényeivel legjobban összhangba hozhatók. Csak éppen hogy a négy éves theol tanfolyamra ezeknek a beosztását nem látta a theol. oktatás érdekében állónak s épazért a külön előkészítés munkáját és a tanítói oklevél megszerzését egy külön évre, az érettségi letétele után való évre javasolta, amit annyival is inkább meg tehetett, mivel a két s.-lelkészi év egyikének mikénti felhasználása tárgyában való javaslattételre is fel volt hiva. A Konvent a javaslat beérkezte utánra igérte, hogy végérvényesen fog határozni.

Miért kellene hát még tovább húzni-halasztani a dolgot? Alkotmányosság szempontjából? De hisz a főkérdésekben már nyilatkoztak az egyházkerületek! Megmondták, hogy a theologiák 5 évfolyamúvá fejlesztését egyelőre nem akarják. A lelkésztanítóságok szervezését és ezzel kapcsolatban a theologusok részéről a tanítói képesítés megszerzését viszont szükségesnek mondották. A legilletékesebb szaktestület a külön előkészítés mellett nyilatkozott. Mi szükség van itt még az egyházkerületek megkérdezésére? Fel lehet-e tenni, hogy az egyházkerületek a négy éves theologiai képzésnek a tanítói oklevél megszerzése érdekében való megrövidítése, megcsonkítása, szinvonalának az alászállítása mellett nyilatkoznának a theol. országos konferencia alapos felvilágosítást nyújtó határozata után? — Annyi önállósággal csak kell birni a Konventnek, hogy minden egyes részletkérdésben ne menjen tanácsért az egyházkerületekhez. — Ne legyünk annyira a forma emberei! Túlhajtott alkotmányosságból ne áldozzuk fel kis egyházainkat. Több, mint 4 éve vajúdik már a lelkésztanítóság kérdése. Közben kis egyházainkban egymás után zárják be vagy csatolják más tipusú iskolákhoz évszázados iskoláinkat. Nincs vesztegetni való idő! Itt már cselekedni kell!

A debreceni konferencián a Tisza István tud. egyetem hittudományi kara kijelentette, hogy a lelkészképzés tudományos jellegének a feláldozása esetén tantervalkotásban nem vesz részt. Nem terrorizmus ez, nem is renitencia, hanem a veszély teljes átlátása s a legmélyebb felelősségérzet megnyilatkozása theol. képzésünkkel szemben. Csodáljuk, hogy egyet. tanügyi-bizottságot ez a nyilatkozat hidegen hagyta és hasonló felelősségérzetre nem indította. Elvégre kis egyházaink érdekében nem áldozhatjuk fel a nagyobb egyházak érdekeit és kis egyházaink pusztulását sem nézhetjük tovább. Bizunk a Konvent belátásában és bölcseségében és nem kételkedünk benne, hogy gyors és céltudatos intézkedésével meg fogja mind lelkészképzésünk tudományos szinvonalát, mind kis egyházaink érdekeit megmenteni.

Sütő Kálmán.

IRODALOM.

* **Dr. Sebestyén Jenő: Neonacionalizmus és Kálvinizmus.** Különlenyomat a budapesti theol. akadémia 1928—29. évi Értesítőjéből. Budapest, 1929.

Itt is, ott is sokat hallunk Gr. *Klebelsberg* Kunó kultuszminiszter nagy ivelésű kultúrpolitikájáról. Többször volt alkalmunk személyesen is hallani az ő rendkívül sokoldalú szempontjait. Ezeknél a gondolatainál fogva ő kétségtelenül a legelsőrendűbb munkát végzi összetört hazánk újjáépitése terén.

A szorosabb értelemben vett kulturpolitikai gondolatain túl azonban jó, hogy ha az ő nemzetünk minden életevékenységét megszabó gondolatait is figyelemmel kisérjük. Ezeken keresztül még mélyebben bele tudunk pillantani az ő termékeny és megtermékenyítő, újjá építő lelki világába. Különösen jó, hogy ha épen a Neonacionalizmusról kifejezésre jutott gondolatait figyeljük meg, mert ezeken keresztül látjuk meg azt, hogy mennyire felismerte nemzetünk háború után támadt új helyzetét és mennyire meg tudta találni azt a szellemi irányzatot, amelynek követésével egyedül leszünk képesek nemzetünk minden rejlő erejét kitermelni, a romokon új világot teremteni. Annyira nagy horderejűek az ő ezirányú gondolatai, hogy szükségesnek látjuk e rövid ismertetésben is közölni egy pár megállapitását. A Neonacionalizmus szerinte jelenti: „A positiv, az aktiv, a produktiv, a konstruktiv emberek szolidaritását; a munkás, az alkotó emberek szent összefogását a rombadült haza újjáépítésének nagyszerű munkájához; öntudatos összefogást a kritika túltengésével, a hyperkritikával és általában a negativ emberekkel szemben. Mert ha a negativ emberek befolyása a közvéleményben felülkerekedik, ez végzetesen megállítaná a nemzetet a haladás útján. A Neonacionalizmus a korábbi idők szónokló, ün-

neplő, civódó és kesergő haza szeretetével szemben a munkás hazaszeretetét hangsulyozza, ép úgy szembeszáll a jogosulatlan önámítással, mint a nemzet önbizalmának kishitű lefokozásával; ép úgy szembeszáll a naiv optimistákkal, mint a baljósokkal és a kétségbeesés apostolaival". Máshol azt mondja, hogy „a neonacionálista pedagogia a magyar iskola elé azt a célt állitja, hogy hazafias, vallásos és pozitiv embereket neveljen, akik nem riadnak vissza a trianoni élet ezer nehézségeitől, akik nem merítik ki erőíket meddő elégedetlenkedésben és hyperkritikában, hanem akik dolgozni, munkálkodni, teremteni és alkotni akarnak."

Egyházunk életrevalóságának a jeleit mutatja az, hogy Gr. *Klebelsberg* Kunó kultuszminiszter gondolataival szivesen foglalkozik. Azt mutatja ez, hogy érzékkel rendelkezik egyházunk az új idők új problémái feladatai iránt, s hogy amint a múltban, a jelen válságos időkben is ki tudjuk és készek vagyunk kivenni részünket nemzetünk ujjáépítése munkájából is. Különösen hálásak vagyunk dr. *Sebestyén* Jenőnek azért, hogy a budapesti theologiai akadémia elmúlt iskolai évi megnyitó beszédében épen a neonacionalizmusnak és a kálvinizmusnak a viszonya tisztázására vállalkozott, mert rendkivül fontosságú és értékű az ilyen széles rétegekre kiható munka egyházunknak a modern idők feladataiba való belekapcsolása szempontjából.

Annál nagyobb az örömünk, hogy amint *Sebestyén* kimutatta a neonacionalizmus programmjában épen olyan szellemi és nemzetpolitikai irányzattal van dolgunk, amelynek munkálásához fenntartás nélkül csatlakozhatunk. — *Sebestyén* Jenő előadásában egyfelől kimutatta azt, hogy kálvinizmusunknak nacionalizmusa önálló jellegű s hogy a kálvinizmusi történelem tanulsága szerint is mindig hatalmas erőkkel volt képes megtermékenyiteni a magyar lelket, másfelől — és különösen ennek örvendünk — azt is kimutatta, hogy ha a múltban a kálvinizmus sérelmező protestáló tipussá fejlődött ki, ma és lényegénél fogva is ilyen életképes, hogy a Gr. *Klebelsberg* által fémjelzett neonacionalizmusnak megfelelő energiákkal, mindenek felett hivő aktivitással és hivő heroizmussal telítse a református magyar lelkeket. Amikor őszinte az örömünk ezekért a megállapitásokért, másfelől örvendezéssel és hálával kell megállapitanunk azt is, hogy a Gr. *Klebelsberg* neonacionalizmusa motivumul szolgál épen arra, hogy kálvinizmusunk nemzeti hivatását, belső szellemi tartalmát is világosabban lássuk meg. *M. E.*

* **Megjelent a Bibliai Lexikon hatodik füzete.** A Czeglédy Sándor, Hamar István és dr. Kállay Kálmán szerkesztésében megindult nagyjelentőségű munka hatodik füzete is elhagyta a sajtót s szét küldetett az előjegyzőknek. A kiadó Sylvester Rt. (Budapest, VI., Hermina-út 37.) ezúton is közli, hogy a műre 40 pengős kedvezményes előjegyzést még elfogad. Az előjegyzési ár 10 havi részletben fizethető. Az első részletet s a portóköltséget a kiadó az eddig megjelent füzetek megküldésével utánvételezi az új előjegyzőknél.

* **Református Egyházi Értesítő** a miskolci gyülekezet kebeléből. Szerkeszti Dr. Enyedy Andor. Főszerkesztő: Szabó István. Márc. 15-iki száma megjelent. Lelkes vezércikk után *Zsupán* László ad *Jelentést* a Miskolci Kálvin-Szövetség 1929. évi működéséről.

* **Felhivás.** Az „Ifjú Erdély" iratterjesztése ki akarja adni Kálvin Jánosnak a Szentirás könyveihez irt kommentárjait magyar nyelven és pedig először az újszövetségi részt. Tisztelettel kérem azokat, akiknek ebben már kész munkálataik, fordításaik vannak s azt kiadásra hajlandók lennének átadni, sziveskedjenek ezt velem tudatni. Az átadás módjai és feltételei is meglevelezhetők az alábbi címen. *Dr. Imre Lajos* ref. theol. tanár, az Ifjú Erdély főszerkesztője. Kolozsvár, Ref. Theologia. Románia.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A vámosujfalusi gyülekezetben ez év január havában alakult meg a „Bethlen Gábor" Ker. Ifj. Egyesület. A megalakulás alkalmával a sárospataki RKIE 30 tagja látogatta meg a vámos ujfalusi ifjúságot. A pataki ifjak népes közönség előtt mutattak be egy mintaösszejövetelt, amely igen hatásos propaganda volt a református ifjúsági munka érdekében. Az új egyesület számára a lelkészlak egyik szobáját rendezték be összejöveteli helyiségül. Hetenként kétszer tartanak összejövetelt. Az egyesület elnöke: Bokor János theologus. Febr. 22-én *Kovács Péter* orsz. földmives ifj. titkár látogatta meg az ifjú egyesületet. A gyülekezet előtt vallásos estén ismertette az ifjúsági egyesületek célját, munkaprogrammját s a személyes érintkezés hatalmával erősítgette az ifjakban a lelkesedés tüzét. Az egyesület működedvelői márc. 2-án mutatták be Illyésné: A Kutyabőr c. szinművét szép sikerrel. Előadás után az eddig szokásos táncmulatság helyett egyszerű szeretetvendégség volt az egyesület tagjai számára.

A poroszlói egyházban a gyülekezeti összejöveteleken minden hó első vasárnapján Gaál Ferenc lelkész a hazai és külföldi egyházi eseményeket s a felekezetközi helyzetet ismerteti az egybegyültek előtt. Az összejövetelek iránt a gyülekezet körében nagy érdeklődés mutatkozik.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Márc. 15.-e Sárospatakon.** Nagyszabású ünnepségekkel ülte meg főiskolánk március 15-ét. A délelőtti istentiszteleten, amely a városi nagy templomban folyt le, megjelent a teljes tanári kar és az összes tanuló ifjúság. Bibliát olvasott és szép imádságot mondott *Gergely János* főiskolai szénior. A délutáni ünnepély közönségét a Mudrány-terem hatalmas öble alig tudta befogadni. Nagy nehézségbe került a rend fenntartása. Az ünnepély középpontjában a *Dr. Vasady Béla* theol. tanár magas lendületű, nagy hatást keltő ünnepi beszéde állt. A Talpra magyar-t *Fiedler* István VIII. oszt. tanuló, Szabó Gábor: Üzenet anyámnak c. hazafias köl-

teményét *Técsy* Béla hittanhallgató szavalta. Kifogástalanul szerepelt azután a Főiskolai Kórus és a Gimn. Vegyeskar. A Kossuth-emléktábla előtt *Gergely* János főiskolai szénior mondott lelkes beszédet. Este Csortos Gyula és Fazekas Imre Silvió kapitány c. darabját adta elő az ifjúság műkedvelő gárdája. A szereplők komoly igyekezete minden dicséretet megérdemel. — *A Sárospataki Ref. Ker. Ifjúsági Egyesület* márc. 16-án, vasárnap este ünnepelte a dicső magyar szabadság évfordulóját nagyszámu közönség és az ifjúság meleg érdeklődése mellett. A szép műsoron 10 szám szerepelt, melyet az Ifj. Egyesület tagjai adtak elő jó készültséggel.

— **A mezőkövesdi járási Kálvin-Szövetség** tavaszi gyűlését április hó 6-án délután 3 órai kezdettel fogja tartani a mezőkövesdi ref. imaházban, amelyre az érdekelt gyülekezeteket ez úton is meghívja az elnökség. Részletes programmot később adunk.

— **Márc. 15 Ónodon.** Pompás ünneplés keretében áldozott Ónod hazafias közönsége márc. 15-én a 48 as szabadságharc dicső emlékének. D. e. 11 órakor hazafias ünnepély volt, melyre a közönség díszmenetben vonult fel. Felemelő látványt nyújtott a menet élén lovagoló 25 piros díszmellényes, lobogó ingujjas ifjú, régi dicső időknek legendás alakjait juttatták eszünkbe. Az ünnepély a piac téren. a gyönyörű új ref. iskola előtt folyt le, mely — ez alkalomra élő díszfákkal feldíszítve — impozáns hátterét képezte az ünnepélynek, melyen részt vett a nagymultu község egész lakossága. Dr. Pápay István ref. lelkész és Tóth Miklós ref. tanító méltatták a nagy nap jelentőségét, továbbá a helybeli ifjak és iskolás gyermekek szavalatai, a ref. énekkar hazafias énekszámai képezték a lelkes ünnepély programmját. Este 7 órakor a diszruhás fiúk vezetésével, fúvós zenekar kísérete mellett fáklyásmenet volt, azt követőleg pedig a ref. iskolában 300 terítékes szeretetvendégség, mely iránt olyan nagy érdeklődés nyilvánult meg, hogy az iskola két termét és előtermeit zsúfolásig megtöltötte a közönség. A szeretetvendégségen dr. Hegyaljai Kiss Géza bőcsi lelkész Kossuth amerikai útjáról nagy érdeklődéssel kísért, lelkesítő előadást tartott, a vendégül jelenlevő miskolci ref. leányegyesület vezetője, Mártha diakonissza testvér bibliát magyarázott és imádkozott, a miskolci leányegylet tagjai pedig épületes énekeket és szavalatokat adtak elő. A szeretetvendégséget, melynek programmját még az ónodoi ref. nőegylet énekei, a ref. ifjúság és gyermekek énekszámai és szavalatai gazdagították, az ónodi ref. nőegylet rendezte, nemkülönben a díszfelvonulást és fáklyásmenetet is.

— **Külföldi hírek.** Az American Bible Society (Amerikai Biblia-Társaság) 24 egyház részvételével összejövetelt tartott, az 1930. évre 1,340.090 dollárt irányzott elő. Az elmult évben 11 millió darab szentirást osztott szét, mintegy 182 nyelven. — Tizenkilenc protestáns vallásos testület a lelkipásztorok anyagi helyzetének könnyítésére az elmult évben 9,566.095 dollárt adományozott. — Pennsylvania államban egy ismeretlen adakozó egy új templom építésére 400,000 dollárt adott; költségvetés szerint a templom lelkészlakkal 100,000 dollárba kerül. — A cambridgei episzkopalis theologia professzorának minden 3-ik évben egy pihenő évet ad tanulásra és utazásra. (Természetesen felváltva a professzorok között.) Az ez alatt az idő alatt végzett tudományos kutatások értéke elsőrendű. Különösen az Újtestamentum kéziratainak kutatásánál értek el nagy eredményeket. (1922—23 „The greckh Manuscripts of the New Testament at Mt. Sinai". = Az újtestamentum görög kéziratai a Sinai hegyen; 1923—24 The Greek Manuscripts of the New Testament in the Greek Patriarchal Library in Jerusalem. = Az újtestamentum görög kéziratai a jeruzsálemi görög patriarchális könyvtárban. 1928—29-ben „Albam of dated Syriac Manuscripts". = A datált syr kéziratok albuma. S mindezt az angol tudományosságért.) -- New York egyik külvárosában a mult év december 12-én egy olyan lelkészt iktattak be állásába, akit presbiteriánusokból, episzkopálisokból, methodistákból, reformátusokból és congregationálistákból alakult egyház választott. Olyan új egyházi alakulat ez, melynek jelszava: „közösen a bűn ellen". — A japán kormány a tokyoi keresztyén egyetemnek tíz évre szóló igérettel évi 12,500 dollár támogatást ajánlott meg. — Amerikában 20 különböző egyház missziói testülete közös fronton végzi áldott munkáját; oda nem hatott el a Mortalium animos ereje, mert a római katholikus és protestáns együtt dolgoznak. — New-Yorkban karácsony estéjén 10,000 énekes énekelt egyszerre a Madison Square Parkban szent énekeket. — Indiában a Legislative Assembly = (képviselőház) a házassági kor minimumát 14 évben állapította meg. A legutolsó számlálás alkalmával 218,000 asszony és 15 000 özvegy 5 éven aluli volt s több mint 2,000.000 és 102,000 özvegy életkora 5—10 év között változott. — A Californiai bevándorlási iroda a következő pontokból álló felhívást adta ki: „1. Ne fitymáljátok az idegeneket; legyetek barátaikká. 2. Ne nevessétek ki ha az amerikai életről kérdez; feleljetek neki. 3. Ne használjátok ki, ha nem tudják az amerikai törvényt; segítsétek törekvésében. 4. Ne utánozzátok tört angolságát; javítsátok ki. 5. Ne adjatok nekik gúnyneveket; hogyan esne az nektek? 6. Ne tegyétek a bevándorlót Amerika ellenségévé; szerettessétek meg vele Amerikát. 7. Más szavakkal: Légy amerikai és légy keresztyén!" Hogy fest ez nálunk?... — Németországban 89 halotthamvasztó van, amelyekben a mult negyedévben elhunytak 12·1 százalékát égették el. — A német vallástanítók egyik neves vezetője, Florin lelkész Gütersloban valláspedagógiai szemináriumot nyitott, melyre 10 segédlelkész iratkozott be 5 hónapos kurzusra. — A svájci Bern kanton lelkészválasztásoknál a szavazati jogot a nőkre is kiterjesztette. — Barth Károly hívei Dániában külön egyesületet alakítottak és lapot is adnak ki. — Németország vallási statisztikáját 1927-ig most dolgozták fel. Ez évben 15.328 katholikus tért át a protestáns egyházba, 7407 protestáns lett katholikussá. A német katholikus egyház, leszámítva a hozzá áttért protestánsok számát, 7 év alatt 37,481 lelket vesztett az áttérések során.

HIVATALOS RÉSZ.

A sárospataki theologiai internátus javára az egyházközségek és lelkészek által 5 éven át fizetendő összegek megállapítása a felsőborsodi egyházmegyében.

I. Egyházak

Egyházmegyénkre ki van *vetve 1600 pengő*, ennek szétosztását — az egyes egyházak vagyoni helyzetére, népességére és teherbíró képességére való tekintettel — bizottság a következőleg állapitotta meg:

Abod 5 P, Alacska 30 P, Balajt 40 P, Bánfalva 35 P, Bánhorvát 20 P, Barcika 25 P, Berente 25 P, Bóldva 40 P, Borsod 40 P, Damak 25 P, Bántapolcsány 10 P, Dédes 40 P, Disznóshorvát 40 P, Dövény 10 P, Edelény 15 P. Finke 5 P, Felsőkelecsény 20 P, Felsőnyárád 30 P, Hangács 40 P, Hegymeg 20 P, Kondó 20 P, Lak 45 P, Ládbesenyő 15 P, Martonyi 25 P, Mályinka 30 P, Meszes 20 P, Nagybarca 30 P, Nagyvisnyó 40 P, Nekézseny 40 P, Nyomár 35 P, Őzd 35 P, Parasznya 30 P, Radostyán 30 P, Rakaccaszend 10 P, Rudabánya 25 P, Sajóbábony 20 P, Sajó ecseg 40 P, Sajóivánka 20 P, Sajókápolna 25 P, Sajókazinc 60 P, Sajókaza 40 P, Sajólászlófalva 20 P, Sajóvámos 45 P. Sajószentpéter 60 P, Sajóvelezd 40 P, Susa 15 P, Szakácsi 10 P, Szalonna 20 P, Szendrő 50 P, Szendrőlád 10 P, Szilvásvárad 40 P, Tardona 30 P, Vadna 25 P, Varbó 45 P, Tornaszentjakab 5 P, Szuhogy 20 P, Ziliz 25 P.

II. Lelkészek.

Bizottság a lelkészeket öt csoportba osztva, következőleg állapította meg a fizetendő összegeket:

Az I. csoportba beosztattak 15 pengő személyenkénti járulékkal: 1. Elek József, 2. Szentmártoni Dániel, 3. Kazay Géza, 4. Hubay Mihály, 5. Nagy Lajos, 6. Bálint János, 7. Szigethy Ferenc, 8. Várady József.

A II. csoportba beosztattak 12 pengővel: 1. Dr. Komjáthy Aladár, 2. Id. Kőrössy István, 3. Osváth Zoltán, 4. Hangácsi lelkész, 5. Salamon Gyula, 6. Tóth János.

A III. csoportba 10 pengővel: 1. Bakó Gyula, 2. Bodnár László, 3. Csiky József, 4. Baczó Balázs, 5. Berentei lelkész, 6. Doktor Gyula, 7. Fekete Lajos, 8. Gyülvészy István, 9. Joó Miklós, 10. Ifj. Kőrössy István, 11. Kövér Pál, 12. Körössy József, 13. Lenkey Gyula, 14. Molnár Béla, 15. Molnár Pál, 16. Orosz László, 17. Sápy Dezső, 18. Svingor Jenő, 19. Szabó Lajos, 20. Tussay János, 21. Varga Imre, 22. Veress Károly.

A IV. csoportba beosztattak 8 pengő személyenkénti járulékkal: 1. Bartha Gyula, 2. Demeter Béla, 3. Almássi Lajos, 4 Horváth Imre, 5. Lőkös Sándor, 6. Kovács Béla, 7. Pozsga József.

Az V. csoportba beosztattak 5 pengő személyenkénti járulékkal: 1. Demeter Bertalan, 2. Gönczi Miklós, 3. Jakab István, 4. Lengyel Gyula, 5. Zeley László.

E tervezet minden évben revizió alá fog vétetni s a viszonyok és körülmények ne taláni változása esetén módosulni fog. Amennyiben az érdekeltek közül valaki a megállapítást magára nézve sérelmesnek találná, indokolt kérelmét 15 napon belül az esperesi hivatalhoz terjessze be s a felszólamlás felett az egyházmegyei közgyűlés fog dönteni. A megállapított összegek, úgy az egyházak, mint a lelkészek részéről *1930. évi szeptember hó 15-ig az egyházmegyei pénztárba befizetendők.*

Elek József
felsőborsodi ref. esperes.

Alsóborsodiak figyelmébe! Tavaszi egyházlátogatások idejét 2 csoportban indítjuk útnak. A zsinat tagjai április 24—30, a többiek május 1—7 között. Május 7 végső határnap legyen. Az összes akták május 10-re okvetlen kell, hogy hozzám visszakerüljenek, mert az egyházmegyei közgyűlés május *21. és 22.* napjaira leend téve. A gyűlés összehívását később közöljük. Az egyházmegye *járási Kálvin-szövetségi gyűléseit* kérem ez idő előtt mindenütt megtartani. *Az egyházmegyei Kálvin-szövetségi gyülés* és az *egyházmegyei papnék gyűlése* május 21 körül leend. — Kérem a lelkésztestvéreket, hogy a fizetetlen egyházmegyei járulékok, tűzbiztosítási díj, lelkészi könyvtárt s egyéb fizetni valók tekintetében úgy intézkedjenek jó előre, hogy az egyházlátogatóság a pénzeket átvehesse. Halasztásnak sehol sincs helye. Azért értesítek mindenkit jó előre, hogy legyen idő a fedezetről való gondoskodásra. Isten áldása legyen a találkozások áldott jó munkáin. Testvéri szeretettel Miskolc, 1930 márc. hó 17-én: *Farkas István* esperes.

Az alsóborsodi lelkészértekezlet a következő pályatételeket tűzte ki: 1. „A magyar ref. egyház feladata és kötelességei a misszióval szemben" (értekezés). — 2. Egyházi beszéd Máté 14. rész 25—27. versei alapján. — 3. Egy esztendőre szóló speciális gyülekezeti munkaterv készítése. — A pályamunkákat — az ismert és szokott feltételek mellett — április hó 20-ig fogadja el *Pósa Péter* ért. elnök.

A sárospataki református tanítóképző-intézet igazgatóságától. A sárospataki református tanítóképző-intézet I. osztályába 36 tanuló vétetik fel az 1930—31. iskolaévre. Az intézetben teljes ellátást nyernek az egészdíjat fizetők havi 44, a féldíjasok havi 22 P-ért, a legérdemesebbek ingyen. Folyamodni április 30-ig lehet. Az érdeklődőknek részletes felvilágosítást nyújt az igazgatóság. Kérem a Nt. lelkész urakat, hogy azoknak a községükbeli református jó januló ifjaknak, akik tanítóképző-intézetbe óhajtanak lépni, intézetünket ajánlani sziveskedjenek. *Kovács Dezső* igazgató.

Az árva szónak csak szavadban van meg a távlata s azonnal elvész az, ha egy bélyeget föl kell ragasztanod?

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 13. szám Sárospatak, 1930 március 30.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Pápai István*: Egységes megmozdulást. — *nb.*: A misszió meglátása. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Egységes megmozdulást!

Egyházi életünknek alig van ma szomorúbb, fájdalmasabb tünete, mint a különböző belmissziói irányok és egyházi közéleti felfogások okozta lelki széttagoltsága. Én Pálé vagyok, én meg Apollósé, mondották — az ős keresztyénség idejében — a Krisztus királyságának teljesen meg nem hódolt, a személyeskedés kisértésébe esett lelkek. Én a történelmi kálvinizmusé vagyok, én meg a Hit és Szolgálaté, hangzik ma — a magyar ref. ker. anyaszentegyházban — a belmissziói veteránok táborában egyrészt; én a Soli Deo Gloriáé vagyok, én meg a Pro Christo Diákszövetségé, hangzik a belmissziói ifjú munkások seregében másrészt. Én a Baltazár hive vagyok, én meg a Kálvin-Szövetség irányát helyeslem, hangzik viszont az egyházi közéleti felfogások különböző orientálódásában.

Fájó lélekkel kell látnunk, hogy egyetemes egyházi életünkben mi sem egyetemesebb ma, mint e különböző irányok és felfogások szerinti lelki differenciálódás s ezek képviselőinek egymás ellen való, sokszor nem éppen épületes tusakodása és nem egyszer már-már sajtótüntetéssé fajuló irodalmi akciója. Nem gondolható, hogy ezen egymás ellen való vitézkedéseink Isten akarata szerint lennének, sőt nagyon félő, hogy anyaszentegyházunk e sulyos, teljes összetartást és maradék nélküli összefogást parancsoló időben, belepusztul e tragikus önmeghasonlásba!

Ismeretes, hogy az egyszeri kuruc úgy bánt el a pincéjébe tört s ott tivornyázó labancokkal, hogy rajtukütve, gyertyájuk világát kioltotta s azok az igy támadt sötétségben egymást püfölték tehetetlenségükben.

Valami láthatatlan ellenséges kéz közöttünk is kioltotta a Lélek világosságát, megbontotta a Lélek egységét, hogy ne tudjunk egy értelemmel és egy érzéssel egységes frontot vonni külső és belső ellenségeink ellen, hanem mint oldott kéve szertehulljunk egyenetlenségünkben, hogy az egyházunk építésének oly szép reményekkel s oly hatalmas lendülettel indult munkája — az egy szív s egy lélek hijján — holt pontra jusson s ne a feltámadás diadalmas himnusza zengjen megújult egyházi életünk felett, hanem a halál gyászos melódiája búgjon s a jezsuiták fekete varjainak kárörvendő károgása hallassék az önmeghasonlásába — misszaójavégezetlenül — belepusztult magyar ref Sion felett!

Az anyaszentegyházunk testén rágódó külső és belső bajok, amelyek meggyőzésre, az ellene támadó külső és belső ellenségek, amelyek legyőzésre, az égető szükségek, amelyek kielégitésre várnak, — mind, mind a Lélek egységét, az értelem és érzés harmóniáját sürgetik, parancsolják!

Hogy csak egyet említsek, ott van a ref. nagygyűlésünk égető szüksége! Hogy a bennünket napról-napra érő fokozatos sérelmekről és élniakarásunkról tudomást vegyen a világ, egyháztársadalmunknak egyetemesen és egyetemlegesen meg kell mozdulnia! Ez országos megmozdulásunkhoz pedig a ref. nagygyűlés kínálkozik a legalkalmasabb és legméltóbb keretül. A helyenként tartatni szokott és — közönségükben — a különböző belmissziói irányok képviselőiből rekrutálódott, szükebb körű konferenciák — megszokott medrükben való lefolyásukkal és jobbára ugyanazon közönségükkel — elvégezték missziójukat, kiélték önmagukat s a kálvinista hit- és öntudat őserejének országos méretben való kiváltására nem alkalmasak. Erre csak országos egyháztársadalmi megmozdulás, illetőleg ennek legméltóbb keretéül kinálkozó ref. nagygyűlés alkalmas.

Ámde a ref. nagygyűlést csak egymásrautaltságunk mély átérzéséből származó s minden irány- és felfogásbeli különbséget elenyésztető összefogással lehet megcsinálni. Ha tehát ezen összetartás és egység hiánya miatt az idén is elmarad a ref. nagygyűlés, mint ahogy elmaradt emiatt tavaly, az — hogy a francia szellemességgel szóljak — több lesz, mint bűn, az hiba lesz! Helyrehozhatatlan nagy hiba!

A ref. nagygyűlés sikeres, áldásos, az egész egyetemes magyar ref. egyháztársadalom impozáns, nagy érdeklődésétől kisért megtarthatásának csak lelki akadályai vannak. Gazdaságiak nincsenek!

Mert a mindannyiunk közös, nagy testvéri találkozójára való egyetemes és egyetemleges lelki vágyódás elhárít útjából minden gazdasági akadályt. Hárítsuk hát el a lelki akadályokat is és közös testvéri összefogással, egy szív s egy lélekkel csináljuk meg a tavasz, vagy a nyár folyamán a magyar reformátusok oly égetően szükséges s oly sok áldással biztató, országos testvéri nagy találkozóját! *Dr. Pápay István.*

A misszió meglátása.

Érdeklődéssel olvasom a missziói leveleket. Visszhang gyanánt hadd mondjam el, hogy milyen módon vezetett el engem a Lélek arra a bizonyos missziói útra.

Az iskolából kijutván, egy — az első jeruzsálemi gyülekezetnél hétszerte (7) nagyobb — ekklézsiába kerültem el, mint káplán. Útravalóm, a szegényes *hamupogácsán* kívül, amit édesanyám ádott két keze sütött, az indexem volt, vegyes bejegyzésekkel És az a reménységekkel tűzdelt elgondolás, hogy majd csak *fogok* egy jó paróchiát s nyugodtabb életem lesz, mint odahaza lett volna a Tajhegy alatt elnyúló földecske szántása-vetése révén. Hogy hetenként egyszer-kétszer a megtanult predikációt elkiabálom, tremolóval felolvasom a Czinke-féle imádságot, rikatok a koporsó felett és — gazdálkodom. Talán még hátas lovam is lesz...

A bajuszom alig serkedezett. És a 4—5 ezer lelket befogadó templom, hóval szitált fejű, egészen fehér hajú, roskadt járású férfiak, meg fekete ruhás, barázdás arcú asszonyok reggelenként vagy százan összegyűltek és én, ha hetes voltam, a Csécsi-féle köznapi könyörgésekből felolvastam nékik. Ha nem voltam hetes, nem is mentem a templomba. Nem volt szokás. Vasárnap megtelt a szentegyház s elszavaltam a dörgedelmes predikációt, hogy csak úgy remegtek az oszlopsorok... Egy ideig igen meg voltam elégedve — magammal. Vasárnap 2—3000 ember is feketéllett a fehér templomban! Jó nép, templomos nép. Szeretnek engem.

Egyszer azonban szívembe csapott a kegyetlen kérdés: Hát a 18 ezer lélek hol van vasárnap? A felelet még a kérdésnél is fájdalmasabb: a piacon, a korcsmában, a vásáron, a mezőn. És ettől kezdve nem volt békességem és önelégültségem. Az én kis falum is sokszor eszembe jutott. Amig benne jártam, nem láttam meg; most, messziről, minden vasárnap végignéztem, hogy hány ember megy az újhelyi piacra, a pincéjébe, vagy a korcsmába, vagy a mezőre s az Úr háza nem telik meg. Még mélyebb medret vájt lelkem talajában a tépelődés barna hulláma, amikor tudatára jöttem annak is, hogy a *fényes, hegyen épített* gyülekezetnek a tagjai ugyanazok, mint a Feketehegy ölén fekvő kis kálvinista falunak a tagjai. Földmívelők. Szomorú nézésűek. Reménytelenek. Sodort emberek. Magyarok.

Megvallom, Úröcsém, folytogatott a sírás. És a legzengőbb napsütésben is igen fekete borulásokat láttam a Ronyvától a Kőrösig, vagy talán még messzebb is. Valahogy — nagyon különös volt az — úgy éreztem, hogy az a bizonyos megálmodott parochiális föld megindul velem, mint egy úszósziget és hiába kapaszkodom akácfájába, búzakeresztjébe, kicsiny nádfedeles tanyájába: siklik alólam ki, már a peremén állok, előttem a sodró ár... zúg, recseg, harsog... behunyom a szemem... a sötétben még valamibe megkapaszkodom... erősen szorítom, hogy fájnak az újjizmaim... zürzavaros, össze vissza kiabálást hallok... riadtan pillantok fel... ezer és ezer barna arcú magyar forog előttem... segítségért kiált... mind olyan, mint az édesapám: szomorú, reménytelen, aggódó, káromkodik, imádkozik... most látom csak, hogy egy vén Bibliában kapaszkodtam meg, amelyikben még a nagyapám feljegyzései fakulnak. És ez megtart. A föld elszaladt. Az ár elragadta.

Tántorogva indultam el az öreg könyvvel. Akinek a kezébe adtam, bizony megesett, visszadobta, hogy csak úgy csattant vén börkötése a szivemen, de mások repedezett tenyerükkel a fájdalmas ütést úgy elsimogatták, mintha édesanyám gyógyító keze enyhítette volna meg gyermekkorom viadalmaiban kapott sebeimet...

Talán még majd írok. Isten áldja Uramöcsémet! *nb.*

IRODALOM.

*** Vásárhelyi János: Jobban Tied Uram...** Egyházi beszédek és imák. Kolozsvár, 1930. 8° 262 l. Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Részvénytársaság kiadása.

Az erdélyi református egyház évről-évre beszédesebb bizonyságait nyújtja ősi erői megelevenedésének. Minél mélyebbről tudjuk meglátni magyar református testvéreink ottani küzdelmeit egyházunk ősi alapjain, annál szilárdabb lesz a bizonyosságunk, hogy rajtuk „*a pokol kapui*“ sem vehetnek diadalt. Az ottani egyház vezetői talán más-más úton haladnak, de ugyanazon cél felé futnak mindnyájan.

Vásárhelyi Jánosnak, az ottani egyházkerület egyik vezérének, az egyházkerület főjegyzőjének immár a harmadik nagy predikációs kötetét ismertetjük az alábbiakban. Bármennyi értéket is láttunk meg eddigi köteteiben, örömmel állapítjuk meg, hogy igehirdetői felfogása mindig magasabb lesz, s hogy e kötet minden egyes darabjában ősi hitvallásaink fundamentomán áll teljesen. E kötetének minden egyes darabjából református hitünk sulyos alapgondolatai bontakoznak ki.

De mindjárt le kell szögeznünk azt is, hogy Vásárhelyi azért képes olyan tisztán kifejezésre juttatni, s olyan gazdagon feltárni hitünk tartalmát, miután mindenestől *benne él* az evangéliomban, az Igében. S itt meg kell állapítanunk azt, hogy általában is, az egyes textusokat tekintve is hiven és mély oldalairól tárja fel az Ige tartalmát. Egyaránt képes arra is, hogy konkrét szempontból is és az Irás egyetemes összefüggésében is nézze az egyes textusokat. S hadd említsük meg itt azt is, hogy különösen vonzóvá teszi igehirdetését a sok friss és eredeti látás, amellyel az Igét nézi.

Hiányos volna azonban a Vásárhelyi igehirdetői egyéniségéről adott képünk, ha most is rá nem mutatnánk arra, hogy Vásárhelyinek kiváló készsége van arra is, hogy összekapcsolja az életet az Ige világával. Éles a tekintete arra is, hogy az emberi lélek vágyai, szükségletei, válságai között jól lásson, de különös érzéke van éppen a szociális élet problémái iránt. S ezeket nem csak meglátni, hanem magyarázni is s így gyógyítani is képes. S az a jellemző igehirdetésére, hogy a legelemibb életkérdéseket tudja megszólaltatni s így a legegyetemesebb vágyakat tudja felemelni az Ige világába. Mondanom sem kell, hogy e tekintetben minden részében erdélyi is. Mert ha van érzéke Vásárhelyinek az egész emberiség életében végigsodródó válságok iránt is, lényegében mindig a halálos vívódások között vonagló erdélyi református magyarokat akarja felemelni az evangéliom világába, amelyben egyedül tarthatják meg hitüket, nyelvöket, kulturájukat.

Külön ki kell emelnünk azt, hogy a könyv minden egyes darabját egyszerűség, üde látás jellemzi, s ezekért a tulajdonságaiért is tápláló az mint a mindennapi kenyér.

Külön nagy értéke a könyvnek, hogy a predikációk mellett s a könyv függelékében imák is vannak közölve, amelyekből Vásárhelyit mint hivő s mindig a közösség lelkét felemelő imádkozót ismerjük meg.

A könyvet melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Ára 200 lei (kb. 7 P). Beszerezhető a Studium könyves bolt (Bpest, Muzeum-körut 21.) útján. *M. E.*

---

* **Előfizetési felhivás a Gaál Ferenc poroszlói lelkész egyházi beszédeire.** Nagy sajnalatunkra lapunkhoz elkésve jutott el ez az előfizetési felhivás, de annál nyomatékosabban hívjuk fel rá a figyelmet: „Az Első Kecskeméti Hirlapkiadó- és Nyomdarészvénytársaság előállításában április hó 5-én fog a magyar könyvpiacon megjelenni *Gaál* Ferenc poroszlói református lelkész prédikációinak gyűjteménye *Az élet beszépei* címmel. Ez a kötet több mint 240 oldal terjedelemben 22 vasárnapi, 22 ünnepi és ünnepi vonatkozású, valamint 8 alkalmi egyházi beszédet — bizonyságtevést — foglal magában. Az alkalmi beszédek: 1. Legyetek egyek. Március 15-én. 2. A szabadság törvénye. Március 15. 3. Az Úr ítél és szabadít. A trianoni szerződés átadásakor. 4. Emlékezzünk. Elesett hősök emlékünnepén. 5. Az emlékezet tükrében. Okt. 6-án. 6. Az anyai hivatás. Anyák ünnepén. 7. Az idvesség beszéde. Biblia vasárnapján. 8. Hol az igazság? Baptista hivek toborzásakor. Ezek a prédikációk olyan léleknek megnyilatkozásai, akí állandó összeköttetésben van Istennel és az Ő népével. Nagy lelki vágyódással tekint bele Istennek csodálatos dolgaiba, boldog örömmel szedi elő a megtalált drága értékeket és testvéri szeretettel nyujtja azt át a reábízott nyájnak, hogy általuk gazdagítsa, táplálja és vezesse.

Gaál Ferenc beszédei a lélekből fakadnak és a lélekhez szólnak, de soha nem szakadnak el a mindennapi élet nagy kérdéseitől. Igehirdetései éppen gyakorlatiasságuknál fogva válnak olyan magvetéssé, amely gazdag aratás ígéretével biztat.

A könyv ára fűzve P 6·40, kötve P 8·—. Azoknak azonban, akik április hó 5-ig a mellékelt csekklapon a szerző címére előfizetésüket eljuttatják, a fűzött példányt P 5·20 fillérért, a kötött példányt pedig P 6.40 fillérért adjuk. Ugyanezen kedvezményt biztosítjuk azok számára, akik a jelzett időpontig a szerzőtől a műnek utánvéttel való megküldését kérik. Kiváló tisztelettel: *az Első Kecskeméti Hirlapkiadó- és Nyomda-rt. igazgatósága.*"

Gaál Ferencet egyházkerületünkben szinte mindannyian ismerjük. Tudjuk, hogy pásztori lélek, odaadó szorgalmú, gondos és fáradhatatlan nevelő személyiség. Ismeretes kedves szerénysége is. Ha ír, már nem a hírnév bántja. Élettermését takarítja be, amely a magyar göröngyön nőtt, a mi földünkön. Ha át akarja nyújtani nekünk, vegyük el tőle szeretettel. Úgy értesülünk, hogy kevesen fizettek elő a műre. Ne engedjük a mi dolgozó testvérünket. Szerezzük meg a könyvét. Magunkat becsüljük meg vele. Miért oltanánk ki a falvakban is egy életen át lobogó lángokat? Miért hagynánk magukra, a nyomdaszámlákkal megterhelve, a mi érettünk és nekünk is dolgozó lelkipásztor testvéreinket?

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A költő síremléke.** A főváros művészi síremléket állított *Ady Endrének*, a halála után egyre növekvő fénnyel ragyogó poétának. Március 23-án, vasárnap volt a síremlék leleplezése. Résztvett rajta a főváros irodalmi és művészvilágán kivül a család részéről a költő édesanyja, özv. Ady Lőrincné és a költő fivére, Ady Lajos tankerületi kir. főigazgató.

— **Érettségi kormánybiztosok** lesznek: 1. a *sárospataki* gimnáziumban: *Császár Elemér* budapesti egyetemi tanár; 2. a miskolci reálgimnáziumban: *Faragó János* nyug. gimn. igazgató; 3. a miskolci leánygimnáziumban: Dr. *Szidarovszky János* budapesti tanárképző-intézeti tanár.

— **A KIE debreceni konferenciája** március 23—25. napjain nagy sikerrel folyt le. Hatalmas távlatu beszédeket hallott az ifjúság vallási, társadalmi, gazdasági, egészségi kérdésekről. „Az ifjúság kenyérkérdése" címen az ismertté lett nevű társadalomtudós, *Weisz István* tartott nagy értékű előadást. Szakszerűen ismertette a magyar föld termő erejét. Ez a föld nem tejjel-mézzel folyó Kánaán. Ez a föld harmadrendű és 16 millió holdból 1 millió szikes. Ismertette az életszinvonal esését. Békében egy mázsa rozsért adtak egy csizmát, ma három mázsa rozsot kell adni egy csizmáért. Szerencsétlen itt — szerinte — a birtokmegoszlás. 9,600 000 hold szántóföldből 4 millió hold az ezer holdon felüli nagybirtok. A fiatal gazda nem tud földhöz jutni. Legtöbbször apjánál marad kocsisnak. A mezőgazdasági munkások egyharmada állandóan munka nélkül van. Felhívja a figyelmet arra, hogy nem szabad kendőzni az igazságot. A kézműiparosok száma válságosra emel-

kedett. A kereskedelmi pálya zárt terület lett A gyári munkás keres a legtöbbet — átlagban 4·70—4·80 P.; azonban keresetének állandósága a legbizonytalanabb. — Szakszerű fejtegetés után mutogatta a kibontakozás útját. A háborús generáció már nem fogja meglátni az igéret földét. „De ti — fiatalok — mondotta — még elérkezhettek az igéret földére. El fogtok jutni oda, ha lesz erőtök átalakítani Magyarországot, átértékelni mindent úgy, hogy ami szép és jó, azt átmentsétek a jövőre és elvessétek, ami rossz, vagy csak bizonyos időben volt jó. El fogtok jutni az igéret földére, ha ki tudtok verekedni egy rendszert, amelyben a munka lesz az egyedüli értékmérő, ha a társadalmi igazságot minden vonalon érvényesíteni tudjátok. Ha szakítani tudtok azzal a végzetes magyar bajjal, hogy mindenki többnek akar látszani, mint amennyi. Nem fogunk eredményt elérni akkor sem, ha mindenki egyforman nem dolgozik. Igyekezzünk önzetlenül többet dolgozni, többet termelni. Így alakul ki az az eredmény, amely lehetővé teszi, hogy mi is megtaláljuk, az ifjúság is megtalálja a boldogulását." — A konferencia mérlegét egy nagy eredményben foglalják össze. Nagy eredmény volt, hogy „három napon keresztül csizmás falusi parasztlegények együtt vitatkoztak kereskedő segédekkel, kérgestenyerű iparosokkal, tisztviselő fiatalokkal, tanítójelöltekkel, egyetemi hallgatókkal és az evangélium megtisztító tüzében ledőltek a válaszfalak és megtörtént a nagy csoda: az egységes, új magyar társadalom reális jelentkezése." Az evangélium igazi érvényesítését bizonyára biztosították az olyan kitünő előadók, mint Karácsony Sándor, Szabó Imre, Muraközy Gyula és Dr. Révész Imre. Sárospatakról a konferencián *Baksy István* ifj. elnök vezetése alatt hárman vettek részt.

— **Janka Károly** egyházker. főjegyző a főiskolai könyvtárnak adományozta Bod Péter Szentírási lexiconát, melyet Bod Péter sajátkezű ajánlásával ajándékozott Bethlen Imrének, mint magyarigeni pap.

— **A sárospataki református egyházban** működő Református Missziói Szövetség célul tűzte ki, hogy heti 4—20 filléres adományokat gyűjt helyi és országos missziói célokra. 1928 ban 380 P. gyűlt össze. 1929 ben pedig 550 P., pedig csak 14 gyűjtő és 160 felnőtt tag (nem számítva a 300 vasárnapi bibliaiskolás gyermeket) vett részt az adakozásban. Ujabban a Szövetség 200 P-t adományozott a helyi egyháznak (a gyülekezeti terem, menhely bővítés, szórvány gondozás, szegény gondozás és iratterjesztés céljaira) 90 P-t a helyi ifjúsági egyleteknek és 195 P-t országos egyesületeknek. (Kálvineum, Molnár Mária stb.)

— **A „Kálvineumok" Védő-Szövetségének gyűjtése** (adomány, tagdíj, perselypénz egy összegben) *Mezőkeresztes:* 146·50; *Mezőnagymihály:* 86·21; *Gelej:* 63·—; *Maklár:* 24·—; *Heves:* 16·40; *Hejőszalonta:* 21·93; *Eger:* 89·—; *Tiszanána:* 120·—; *Poroszló:* 69·10; *Ujlőrincfalva:* 20·42; *Tiszavalk:* 47·06; *Egerlövő:* 30·— P.

— **Hirek a főiskolai könyvtárból.** Vajthó László fővárosi tanár, akinek VII. o. diákjai tavaly Bessenyey György Hunyadiját adták ki, most Tarimenes utazását adatja ki a VIII osztályosokkal. E célból két ízben is tanulmányt végzett a könyvtárban. — A sárospataki jogászegylet, a jogi szeminárium, a Széchenyi-szövetség könyvtárai beleolvadván a nagykönyvtárba, azok feldolgozása most történik. Az utóbbiak feles példányaiból a ref. elemi iskolát s a kispataki Gazdakört is részesítette a főisk. vezetősége. — Zoltai Lajos, Kiss Lajos muzeumi őrök (egyik Debrecenből, a másik Nyiregyházáról) műveik 1—1 példányát elküldték a könyvtárnak, úgyszintén Mátyás Ernő közigazgató is. Novák Sándor is 3 drb könyvet adományozott a könyvtárnak. – Most folyik Fejes István kéziratainak leltározása is. Nagyon sok érdekes dolog került elő, amelyek jelentős része az egyházkerületi levéltárba illik. A főiskolai könyvtárba kerül pl. két érdekes kézirat. Az egyik Lévay József gyönyörű énekének (Gondviselő jó Atyám vagy) kézirata (mely egyetlen vers Lévaytól az énekeskönyvben) s a Pósa Lajosé (Óh mindenütt jelenvaló) eredeti szövegezésben (a zsoltárban már javítva van). Találtunk Szász Károlytól beküldött, de az énekeskönyvbe be nem vett költeményt is. Ezeket méltó volna kiadni.

— **Készülő bibliai kommentár.** A Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai R. T. végrehajtó-bizottsága nagyfontosságú műnek, egy kétkötetes, ó- és új-testamentumi bibliai kommentárnak a kiadását határozta el. A tudományos alapossága mellett gyakorlati célokat is szolgálni kivánó kommentár szerkesztésére *Hamar* István budapesti theol. tanárt kérte fel, aki már érintkezésbe is lépett a kiadó által a munkában résztvevésre felhivott férfiakkal. Eddigelé már biztosítva van, a szerkesztőén kivül *Czeglédy* Sándor, Dr. *Kállay* Kálmán és Dr. *Budai* Gergely közreműködése. Addig is, míg a művet illetőleg a kiadó és a szerkesztőség bővebb tájékoztatást nyújt, felhívjuk arra a lelkipásztorok és a bibliát tanulmányozva olvasni szeretők figyelmét.

— **Felvilágosítás Benke József nyilatkozatára.** E lapok márc. 16 számában Benke József hejőpapi lelkész nyilatkozatot tett közzé, amelynek befejező soraira tisztelettel közölnöm kell, hogy az ő hasonló nyilatkozatát, amelyről azt irja, hogy a „Téli Ujság, illetve a Keresztyén Család azt nem volt hajlandó közölni" *nem vettem kézhez.* A Keresztyén Család nevében sem én, sem más ennek folytán nem is volt abban a helyzetben, hogy a nyilatkozat közlését *megtagadja.* Ilyen értesítést, természetszerűleg, Benke József lelkésztársam tőlünk nem kapott. Nyilatkozatát most a Sárospataki Református Lapokból átveszem s a Keresztyén Család következő számában leközlöm. *Tildy Zoltán,* a Keresztyén Család szerkesztője.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsózempléniek figyelmébe! Tavaszi egyházmegyei közgyűlésünkön tárgyalandó ügyiratok április 13 ig küldendők az esperesi hivatalba. — Sátoraljaujhely, 1930 márc. 25. *Kiss Ernő,* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 14. szam Sarospatak, 1930 április 6.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JANOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: Konvent előtt. — *Szalóczy Pál*: A Benke-féle tervezet helyes megvilágitásban. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Konvent előtt

még egyszer szóvá tesszük lapunkban a lelkésztanitóság kérdését. Nincs ugyan már egyetlen oldala sem az ügynek, amely a különböző cikkekben kellő megvilágitást ne nyert volna. És bizunk is egyetemes konventünk bölcseségében, hogy tekintélyével nem fog olyan megoldási mód mellé állni és azt átmenetileg is fedezni, amelyről már most, a születése percében is napnál világosabb, hogy téveszteit és amelyet vissza kell csinálni, ha esetleg keresztülmenne, majd kedvetlen érzéssel, sőt esetleg szégyenkezve. Itt nem tudunk aztán megegyezni a *Református Figyelő* vel, amely pompásan feltárta a konvent felé sietö tervezet kiáltó veszélyeit s mégis csüggetegen várja, hogy a konvent a helytelen megoldást fogja választani. Az a mélységes tisztelet, amely bennünket az egyetemes konventtel szemben eltölt, minket az ellenkezőre jogosit fel és azt hisszük, hogy egyetemes konventünk másképen fog dönteni és nem teszi rendszerré azt, ami nemcsak a hivatott szaktestületek, hanem az egyházi közvélemény előtt is már megbukott.

A lelkésztanitóságnál a lelkészi és tanitói együttes előkészités elgondolása az alapjában téves. A legmesszebbmenő módon méltánylandó, ha református anyaszentegyházunknak lelkésztanitókra is szüksége van. Képesittessenek ilyen oklevelü egyének. Igen. De külön-külön. *A lelkészképzést nemhogy egyszersmindenkorra, de átmenetileg se szabad önálló fejlődésében és független célkitüzésében guzsba kötni és azzal terhelni, hogy rávarrjuk a tanitóképesitést.*

Világszerte nagyon megnehezült az evangélium hirdetőinek a munkája. Nagy nemzetek körében félnek a komoly lelkiismeretü ifjak e hallatlan nehézségü misszió vállalásától s könnyebb életpályát választanak. Csak mi leszünk az a szomorú kivétel, ahol még az eddigi képzés lehetősége is összébbzsugorodik egy szerencsétlen összeházasitás következtében; ahol nem probléma a minél tökéletesebb lelkipásztori kiképzés, hanem ahol még eredménynek lehet majd azt is tekinteni, ha a tanitóképzés folyondárját valamikor lehántják a lelkészképzés testéről.

Az állam a tanitóképzésről hatalmas felelősségtudattal rendelkezik. Ime mennyire érzékeny a tanitói oklevél megadásában! Gratulálnunk kell az államnak, ha kierőlteti a mi theologusainktól az ő felállitott követelményeit. Nemcsak három vizsgálatot követel, hanem több tárgy előadását is a theol. akadémián, melyeket egyáltalán nem kell hallgatnia annak, aki érettségi bizonyitvánnyal iratkozik be a különbözeti vizsgálat letétele után a tanitóképző intézet ötödik osztályába.

Valóban az állam követelményeit tekintetbe véve, az volna a helyes és nyugodt vizsgálati beosztás, hogy az ének és zene anyagának megtanulása és a tanitásban való kellő gyakorlatszerzés után a theologiai II. évfolyam végén volna a képzős I—IV. osztályból a különbözeti vizsga és a III. év végén lenne az V. osztályból az osztályvizsga s utána a tanitóképesitő vizsgálat. Igy legalább lennének az államnak olyan tanitói is, akik — kényszertheológusságuktól eltekintve —, mintegy hét éven át dolgoztak az oklevelük megszerzésén. S viszont a mi egyházunk nézhet olyan lelkipásztorokra, akik más munkától mentesen — összesen egy évet szentelhettek első lelkészképesitő oklevelük megszerzésére.

Hogy ebben a kirivó felfogásban mennyi igazság van, mutatja a *Dunántuli Prot. Lapok* esete. Csak ez vállalkozott az együttes előkészités lehetetlen módszerének a védelmére. Trócsányi Dezső irt egy pár kitünő cikket benne. Tudjuk, hogy azelőtt a kényszerhelyzet előtt látta magát a konvent mult évi határozata után, hogy 4 évfolyam tárgyai közé kell elhelyeznie a képzőintézeti és theol. tantárgyakat. De milyen sulyos volna, ha bármilyen tudományos felelősséget vállalna azért, hogy a pápai tervezetből a bölcsészet, mint tantárgy kimaradt a képzőintézetben vizsgai tárgy, a lélektan helyett. Ennél a XVII. század theol. képzése is magasabban állt. Apácaiék és Dézsi Mártonék legalább tanitottak cartesiusi filozófiát. Ujra bevezetjük azt a tudományos botrányt, amely bölcsészettörténettel pótolja a bölcsészetet? Vajjon

pótolhatja-e a dogmatörténet előadása magát a ker. dogmatikát? S nem forog-e fenn továbbá az az aggodalom, hogy az összes pedagógiai tárgyak is csak annyi érdekkel fognak birni a theol. akadémián, mint amenynyi szükséges a képzős vizsgálatok letételére? Igy roppan aztán derékba a theol. tudományos képzés. S igy válik mindenkire igazságtalanná, amikor felelősségre akarjuk vonni azokért a kényszertervezetekért, amelyek kezeikből kikerültek. Tömérdek óraszáma mellett mit tehet a pápai tervezet, amely a legodaadóbb gonddal igyekszik a tanító-képzés és a theol. tantárgyak érdekeinek a megóvására, arról, hogy az első négy féléven űz szónoklati gyakorlatokat anélkül, hogy a gyakorlati theol. egyetlen tantárgya előadásra került volna. Tehát itt négy féléven át elvi alapvetés nélkül történik a gyakorlatozás. A tanító-képesítő vizsgálatot is a pápai tervezet a III. theol. év rovására az V. theol. félév folyamára teszi. A theol. lelkiismeret valóban nem engedheti, hogy még a III. év is teljesen áldozatul essék a tanító-képzésnek.

De a többi tervezetek sem mentesek az ilyen hibáktól és nem bírják ki a legelemibb szakkritikát sem, amint azt a theol. tanárok országos konferenciája nyilvánvalóan bebizonyitotta.

Pedig nem pusztán ezért, tudományos szempontból emelt óvást a theol. tanárok országos konferenciája már 1928 febr. 2-án Pápán a két oklevél erőltetése ellen, hanem azért, mert az evangélium erőinek megragadására, a theol. lelkület, a lelkipásztori jellem kialakulására nincs idő egy olyan theol. képzés alatt, ahol állandóan a kollokviumok és vizsgálatok tömérdek száma köti le a diák szellemét.

Ezek mellett az elvi okok mellett aztán csak sürüti a nehézséget, hogy budapesti theol. akadémiánkon az együttes előkészités leküzdhetetlen nehézségbe ütközik s hogy a debreceni egyetem theol. fakultása tudományos okokból az új tanterveket nem fogadja el s Debrecen ez éven tényleg semmi intézkedést nem tett az I. éves theologusokra nézve, az a főiskola, amelynek az I. éven talán több hallgatója van, mint amennyi az I. évesek száma az összes többi theol. főiskolákon.

Mind a lelkész-, mind a tanitóképzés érdekenek a teljes megőrzésére rámutattak már a javaslatok. Aki tanítói oklevelet akar, menjen a tanítóképzőbe, akár a theol. tanfolyam előtt, akár annak befejezése után. A képző levegőjében érlelődjék ki az ő tanítói jelleme és tudása. A leendő lelkész pedig ne fosztassék meg attól, hogy a más pályára való előkészités munkájától függetlenül, éveken át nyugodtan készüljön Jézus Krisztus jó vitézének.

A most végző theologusoktól tanácsos megkívánni a tanítói oklevél megszerzését.

A képző falai közt egy év alatt leteszik a vizsgálatokat s készen vannak a munkára. Mig 5—6 év mulva nézhet egyházunk a becsukott iskolák után, vagy egyáltalán nem használhatják az ifjak a nyolc osztályú elemi iskolában oklevelüket, mert nyolcosztályos elemi iskolát vezető tanító már nem lehet egy gyülekezet lelkésze.

Az pedig aztán felfogásunk szerint is az országos zsinat elé tartozik — a lelkészi minősitési törvény kapcsán, hogy követelhető-e a lelkészi vizsgálatokon állóktól tanítói oklevél Vagy az egyik helyen követelnek, a másik helyen nem?

Egyemes konventünk határozata elé egész egyházi közvéleményünk feszült figyelemmel néz.

M. J.

A Benke-féle tervezet helyes megvilágitásban.

A Szerkesztőség szives engedelmével felelni óhajtok Urambátyámnak a Benke J. 10 ponton alapuló tervezetéről a Sp. Ref. Lapokban megjelent kedvezőtlen recensiójára. Bár en is elmondhatom, hogy Urambátyám nem hozzám adreszszálta levelét, de mert a mezőcsáti járási Kálvin-Szövetség lelkészi értekezlete egyhangúlag magáévá tette a szóban levő tervezetet: lelkészi körünk reputációja érdekében indittatva érzem magamat arra, hogy jelen helyreigazító soraimmal azt, az Urambátyám részéről ért téves itélkezéssel szemben, helyes megvilágitásban állitsam a nagy közönség elé és azután . . . valeat quantum valere potest.

Az a körülmény, hogy Urambátyám „mellőzi“ Benke J.-nek a Kálvin-Szövetségre vonatkozó kritikáját és ezen kijelentése: „Nekem kifogásom csupán az ellen az óhajtás és törekvés ellen van“ . . . stb. — sejtetni engedik, hogy e kritikának a helyességét s ennek folyamaként a K. Sz. újjászervezésének a szükségességét (a kritikában, két hasában keresztül erről van szó) Urambátyám elismeri, vagy legalább nem kifogásolja; — igy hát ezekben egy véleményen volnánk, mert a kritikát én is mindenben aláirom és a K. Sz. újjászervezésének a szükségességét elismerem. Az eltérés kettőnk között ott kezdődik, hogy én a Benke tervezetében sehol sem birom felfedezni azt az *óhajtást* és *törekvést*, ami ellen Urambátyám kifogást emel, „hogy ő államot akar kreálni az államban, egy külön egyházat az egyházban, amitől eddig is féltettük egyházunkat a különféle alakulatok beiktatása által.“ Sőt megvallom, csodálkozom is afelett, hogy Urambátyám aki saját szavai szerint, „ismeri a Benke J. ideális, szinte rajongó lelkületét, s igy be tudja látni, hogy minden ő mozdulása az anyaszentegyház féltő szeretetéből fakad“: — hogyan is tételezhet fel nála olyan „óhajtást“ és „törekvést“, hogy ő államot akarna kreálni az államban stb.

Mi lenne Benke tervezete szerint a Kálvin-Szövetség? A belmisszió területein megindult mozgalmak által létre hivott különféle alakulatok, egyletek egy közös nevezőre hozása: Ilyennek mondotta ki 4—5 évvel ezelőtt az alsóborsodi e.-m. belmissziói értekezlet is; mindennemű belmissziói munkát annak a keretébe utalt, azért rendelte el az egyházmegye is, annak minden egyházban való megalakitását. Nos, a K. Sz.-nek polgárjoga van az egyházban; senkinek nem jutott még eszébe azt úgy minősíteni, mint államot az államban, mint egyházat az egyházban. És ezt a polgárjogot elveszítené az újonnan tervezett K. Sz.? Hát hiszen

munkaköre ugyanaz, tagjai épúgy az egyház hivei közül rekrutálódnak ennek is, azzal a különbséggel mégis, hogy míg ma úgyszólván kötéllel, erkölcsi kényszerrel kell azokat toborozni, addig az ismert 10 pont alapján megszervezett gyülekezet tagjai önként és ügyszeretettel fognak annak a zászlója alá sorakozni és a hivek és Istenfélők, az önkéntesek és munkára készek szövetsége, a gyülekezet lelke, magja, kovász lesz az!

(Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** Hosszas szenvedés után szerető gyermekei körében elhúnyt Sárospatakon *özv. Bálint Dezsőné* szül. kókai Kun Ilona márc. hó 31-én, életének 69 ik, 41 évi boldog házasság után özvegységének 8-ik évében. A megboldogúlt nemes és szeretetben kifogyhatatlan lélek volt. Halála mély részvétet keltett nemcsak családja és széleskörű rokonsága, hanem Sárospatak és környéke társadalma körében is. Temetése nagy közönség jelenlétében ápr. 1 én ment végbe. A koporsó mellett ott láttuk az alsózempleni egyházmegye több lelkészét, Janka Károly cigándi, Bacskay Károly ricsei, Farkas Lajos vajdácskai stb. lelkészeket. A főiskolai tanári kar testületileg jelent meg az egykori kiváló igazgató-tanácsos felesége ravatalánál. A gyászbaborult család előtt a tanári kar részvétét Dr. Mátyás Ernő közigazgató juttatta kifejezésre. A vigasztalás igéit II. Kor. 4. R. 16—18. v. alapján Forgács Gyula sárospataki lelkész hirdette, imádkozott Dr. Mátyás Ernő theol. tanár.

— **Gondnoki látogatás.** Március 31-én *Janka Károly* és *Farkasfalvi Farkas Géza* főiskolai gondnokok felügyelői látogatást végeztek főiskolánkban. Meghallgatták a theol. tanárok előadásait. Nagyjelentőségű értekezletet tartottak a különböző szertárak és múzeumok őreivel, hogy az építkezésekkel kapcsolatban a különböző szertárak a tanügyi követelményeknek megfelelőleg szereltessenek fel s ha a nyomasztó gazdasági viszonyok kedvezőtlenek volnának is alapvetőbb reformok keresztülvitelére, a szükséglet mindenesetre megállapittassék és évről-évre a szertárak fejlesztése következetesen történjék. A tanári kart a legnagyobb lelkesedéssel tölti el az iskolai gondnokság megértő jóindulata és mindenre kiterjedő figyelme. Az elmúlt hét folyamán ugyancsak vizsgálatot tartott több napon át a gimnáziumban *Domby László* egyházkerületi középiskolai felügyelő. Ápr. 1-én a főiskolai gondnokok a tanitóképző intézetet vizsgálták meg.

— **Adomány a theol. internátus javára.** *Farkasfalvi Farkas Géza* főiskolai v. gondnok a theol. internátus javára ez éven ismét befizette 200 P-ős adományát. Az adományt annál hálásabb köszönettel kell fogadnunk, mert a theol internátusra a pénz a júliusban megindúló átalakítási munkálatokkal kapcsolatban már nagyon szükséges.

Minden egyházi okmányra, iratra ragasszunk árvabélyeget!

— **Alkoholmentes borral osztanak úrvacsorát** a zürichi Grossmünsterben Két ok döntött e határozat mellett. Gondolás az egykori iszákosokra, akikre az alkohol élvezése veszélyt jelenthet. Főleg pedig az a tény, hogy olyan fiúknál és leányoknál, akik a szülei házban szeszes ital nélkül nőnek fel, gyakran lelkiismereti konfliktust idéz elő az első úrvacsorázás. A zürichiek azt mondják, hogy akik előtt nem világos ez az újítás, olvassák el Pál apostoltól az I. Kor. 8. részt.

— **A Holland és svájci protestáns munkások és alkalmazottak szövetségének titkárai a vasgyárban** Amelink és Haas titkárok márc. hó 28-án a diósgyőri egyház vasgyári részében tartották meg érdekes és értékes előadásukat Horváth László ref. lelkész tolmácsolása mellett. A munkásétteremben mintegy 1500 főnyi sokadalom hallgatta és értette meg, hogy az evangélium alapján milyen hatalmas erejű szövetség működik a nyugati államokban. Szivesen vették a hallgatók tudomásúl, hogy az Ige nemcsak arra való, hogy a templomok szószékeiből elhangozzék, hanem kenyeret, tisztességes hajlékot, betegségi, öregségi, munkanélküliségi esetre testi megélhetést is nyújtó táplálék, ha azokat az igazságokat, melyeket magában hordoz, a gyakorlati életbe is átültetik. Hogy az evangéliom alapján álló munkások és alkalmazottak, az osztályharc gyülölete, vagy világi uralomra törekvők önzése nélkül is tudnak — sőt éppen ezért tudnak — olyan légkört teremteni Jézus vezetése mellett, amelyiknek határain belül, anyagi jólét és megértő szellem dominálnak. E mozgalmak jelszava: Egymás terhét hordozzátok . . .

— **Cserkészhirek.** A II. cserkészkerület, amelybe a pataki 4 fiúcserkészcsapat is beletartozik, márc 30 án Miskolcon díszközgyűlés keretében ünnepelte fennállásának 10 éves jubileumát. A kerület területén jelenleg 45 csapat működik 2467 cserkésszel és 107 tiszttel. — Ápril 6-án, vasárnap Sárospatakon tartja országos vezetői összejövetelét az JKtüsz szövetség, az evangéliumi szellemben munkálkodó cserkészcsapatok szervezete. A szövetség neve az ismeretes őskeresztyén szimbolumból van kölcsönözve (JKthüsz = *hal* = *J*esus *K*hristos *th*eou *h*üios *s*zótér = Jézus Krisztus Isten fia, Megváltó.) A gyülésen résztvesz *Faragó* Ede országos vezetőtiszt és dr. *Molnár* Frigyes külügyi főtitkár is.

— **A Pataki Diákok Országos Szövetségének Budapesti Egyesülete** Emődy Dániel, a nagynevü pataki jogtanár emlékezetére f. hó 12 én (szombaton) este 8 órakor az Országház alsó termében (dunaparti oldal) emlékvacsorát rendez. Tárgysorozat: 1. Elnöki beszámoló. Tartja: Dr. *Panka Károly* e. elnök. 2. Emlékezés *Emődy* Dániel pataki jogtanárról. Tartja: *Németh József* ny. min. tanácsos, az Egyesület társelnöke.

— **A hejőpapi ref. egyházban** a *"10 pont" alapján szervezett* K. Sz. női osztálya megalapította a „szegények éléskamráját," melyben önkéntes adományokból állandóan élelmiszerkészlet áll a gyülekezet szegényeinek segélyezésére. Ezt kiegészíti az állandó ebédmegajánlás, miáltal minden

nap 1—2 ebédet utalhat ki a lelkész az arra rászoruló betegek és szegények részére.

— **Meglepő itélet.** A debreceni lapok hiradása szerint a Kuria jogerős itélettel állapitotta meg a Hegedűs és Sándor cég kártérítési igényét az új énekeskönyv kiadása és árusitása ügyében a tiszántúli egyházkerület és Debrecen város nyomdája ellen. A szakértők a kártérítési összeget 300,000 től 600,000 P-ig becsülik. Talán Franciscus primus, Dei gratia Austriae imperator, rex Hungariae . . . csak nem adta Debrecennek szabadalmul a mostani új énekeskönyv kiadásának jogát is?

HIVATALOS RÉSZ.

327/1930. **Körlevél**

Az árvízsújtott francia reformátusok segélyezése.

Az egyetemes konvent elnöksége 1106/1930. szám alatt kelt intézvényében megkeresett, hogy az egyházközségeket hivjam fel az árvízkárosult francia református hittestvérek és egyházközségeik javára való adakozásra, vagy egy vasárnapi perselypénz átengedése által, vagy más alkalmas módon.

A katasztrófa, mely Isten végzéséből három délvidéki francia megyét az elmult napokban sujtott, borzalmas méreteivel páratlanul áll az utóbbi évek történetében, legalább is a nyugati civilizáció területén. A halottak sok százra menő száma mellett az életben maradottak sok ezrei jutottak egy éjszakán koldusbotra. Köztük van igen számos református család is, minthogy ez a vidék Franciaországnak protestánsoktól legsürübben lakott egyik területe. Csak magában az egy Montauban városában — mely református történelmi események szempontjából a mi nagyemlékü kollégiumi városainkhoz hasonlit — 1050 református családból 4—500 család vesztette el az árvíz következtében *minden* vagyonát s további egy-kétszáz is sulyos anyagi károkat szenvedett. Hasonló arányu megpróbáltatásnak lett részese ama vidék számos más egyházközsége, illetve református lakossága is.

Ebben a megrendítő isteni meglátogatásban, amely a különben is igen sok anyagi és egyéb nehézséggel küzdő francia reformátusságot az egyik legvirágzóbb pontján érte, mi magyar reformátusok nem hallgathatunk másra, mint az evangéliumi testvéri szolidaritás szavára, amely most az Apostol nagylelküségére kell, hogy ösztönözzön bennünket: „Nagy örömest áldozok . . . még ha ti, akiket én igen szeretek, kevésbbé szerettek is engem“ (II. Kor. 12 : 15.) — és a mi Urunknak velőkig ható, áldott figyelmeztetése: „Gondoljátok-e, hogy ezek bűnösebbek voltak valamenyi másoknál, mivelhogy ezeket szenvedték? Nem, mondom néktek; sőt inkább, ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlóképen elvesztek.“ (Lukács 13 : 1—5.) De ettől eltekintve is, bennünket, magyar reformátusokat a dicső emlékü hugenották utódaihoz nemcsak a közös hitvallás és a Kálvin nagy élő emléke kapcsol, hanem a hitért való egyidejü szenvedések szent közössége is. Végül arról sem szabad megfeledkezni, hogy a francia református egyház a maga nagyon szerény anyagi erejéből magyar ref. theologus ifjak számára még a világháboru előtt több ösztöndijat létesitett montaubani főiskoláján, amelyeket a háboru elmultával felújított, sőt megszaporított a két nemzet közt fennálló még most sem egészen eloszlott politikai feszültség ellenére is

Mindezek alapján felhivom kedves lelkésztársaimat, hogy e körlevelemet a közelgő húsvét első és másodnapján, a délelőtti istentiszteleten felolvassák, vagy felovastassák és mivel a húsvét elsőnapi perselypénz a theol. internátus javára megy, a másodnapi perselypénzt adják a francia reformátusok részére.

Kedves Atyámfiai! a nyomoruság árvizei ugyan nekünk, magyar reformátusoknak is majdnem az ajakinkig érnek, ám azért kövessétek az evangéliumi özvegynek Idvezítőnk által megörökitett példáját, aki a maga utolsó két fillérét odaadta a templom perselyébe. (Márk 12 : 41—44, Lukács 21 : 1—4)

A begyült perselypénz az adott címre *április hó 25-ig okvetlenül* beküldendő, és pedig postautalványon. Az adakozó egyházak neve és adománya a jövő évi konventi jegyzőkönyvben közölve lesz.

Miskolc, 1930 márc. 31. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Értesités. Az egyházmegyei gondnok úr Őméltóságával történt megállapodás folytán, értesitem az abaúji ref. egyházmegye gyülekezeteit, lelkészeit, tanitóit, hogy tavaszi egyházmegyei gyülésünket 1930 *május hó 16.* napján tartjuk meg Szikszón, a község tanácstermében. Elnökség e gyülésre meghivja annak összes alkotó tagjait. A gyülés reggel 8 órakor tartandó istentisztelet után veszi kezdetét. Az istentiszteleten imádkozik és bibliamagyarázatot tart Kocsis Sándor szurdoki lelkész. Délelőtt 11 órától az egyházmegyei bíróság ülésezik. Mindennemü kérvények és panaszok *április 27-ig* küldhetők be az esperesi hivatalba. A később érkezett ügyek tárgyalás alá nem bocsáthatók. *Május 15 én* délután 3 órától az egyházmegyei belmissziói bizottság tart ülést Fél 5 órától pedig a lelkészegyesület. Felhivom tehát egyházmegyénk tisztviselőit, hogy a belmissziói bizottság ülésén és az összes lelkészeket, hogy a lelkészi értekezleten sziveskedjenek mulhatatlanul megjelenni. — Elszállásolás és étkezés végett Legyel István lelkész úrnál kell jelentkezni május 10-ig. Atyafiui szeretettel maradtam Abujszántón, 1930 április 2. *Cziáky Endre* esperes.

—

Felsőborsodiak figyelmébe! Ez évi tavaszi rendes közgyülésünk *május hó 22-én* (csütörtökön) fog megtartatni *Miskolcon* a leánygimnázium tornaterem helyiségében, melyre a gyülés alkotó tagjait az Elnökség tisztelettel meghivja. Kezdete pontosan $^1/_2 9$ *(fél kilenc)* órakor. Délután az egyházmegyei bíróság fog ülésezni. A tárgyalandó ügyiratokat *május hó 4-ig* kérem az esperesi hivatalba beküldeni, mert a későbben érkezettek nem fognak tárgyaltatni. Sajóbábony, 1930 április hó 1. Atyafiúi szeretettel: *Elek József* felsőborsodi esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 15. szám. Sárospatak, 1930 április 13.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Ujszászy Kálmán*: A protestáns theologia főbb irányainak hatása az újszövetségi tudományok művelésére. (Vége köv.) — *Janka Károly*: Az egyetemes konvent ülése. (Vége köv.) — Az Országos Kálvin-Szövetség értekezlete. — *Takács Mihály*: A mezőkövesdi Járási Kálvin-Szövetség gyülése. — Határokon túlról. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész

A protestáns theologia főbb irányainak hatása az újszövetségi tudományok művelésére.

Korunk az átértékelések kora. Öntudatlanul minden kor elvégzi a maga átértékelő munkáját, a mi korunk azonban a tudatosan végzett átértékelő munka kora, amikor jelszó az átértékelés minden téren. Átértékelésről pedig csak ott lehet szó, ahol egyik világszemléletmód fölváltja a másikat és elég izmosnak érzi magát arra, hogy az egész világkép gondolatanyagát meghódítsa és újra meghatározza. Ha tehát korunk valóban a tudatos átértékelés kora, akkor meg kell lenni benne annak az új világszemléletnek is, amelynek jegyében ez az átértékelés megtörténik,

A világszemléletmódok melegágya általános fölfogás szerint a filozófia. Eszerint tehát a filozófiában kell olyan átalakulásnak lenni, amely új világszemléletmódra és ennek megfelelően a világkép javainak átértékelésére vezet. Véleményünk szerint azonban a filozófia ma nem mutatja az ilyen átalakulásnak, még inkább pedig egész határozottsággal egy új irányba való fordulásnak különösebb jeleit.

Ez azonban nem jelenti az átértékelésről való fölfogásunk csődjét! Ez csak annyit jelent, hogy ne a filozófiában keressük a világszemléletmódok igazi talaját.

A világszemléletmódok melegágya nem általános, de keresztyén fölfogás szerint a theologia. Annak a változásnak tehát, amely új világszemléletmódok kialakulására és igy olyan normativ erők előállására vezet, amelyek formáló képességén át a világkép javai is új beállitást és új elrendezést nyernek, helye, keresztyén fölfogás szerint, mindig a theologián belül keresendő.

Nem újság ma már annak fölemlítése, hogy a keresztyén theologián belül épen ezekben az időkben nagy átalakulás jelei tapasztalhatók, annál inkább szükséges azonban annak hangsúlyozása, hogy ezzel az átalakulással kapcsolatban egy olyan új világszemlélet jelenik meg az emberi gondolkodás látóhatárán, amely a benne rejlő expanzív erők segítségével mindig szélesebb körben érvényesiti a világkép gondolatanyagát meghódítani és a világképet átformálni szándékozó törekvéseit. Nyilvánvaló tehát az is, hogy korunk csak annyiban tekinthető úgy, mint a tudatos átértékelések kora, amennyiben ennek a theologiában gyökerező világszemléletnek a jegyében, azaz ehhez a világszemléleti módhoz visszavonulva történik ez az átértékelés. Minden egyéb átértékelő munka csak látszólagos változásokat hoz, de nem teremt gyökeresen új helyzetet.

A theologia, mint tudomány életében mindenkor meg volt az a törekvés, hogy a benne fölmerült új világszemléletmódot az előbb említett módon érvényesítse. Amennyiben pedig a ker. theologiának, emez, az egész világképet uralni akaró tendenciája mindenkor meg volt, természetes az is, hogy minden új világszemléletmódnak kialakulása a theologián belül, azaz minden új theologiai irány, a szellemi élet modern problémáinak egész erdejét indította meg és ezzel elevenséget, frisseséget, regeneráló erőt szivattyúzott az általános szellemi életbe épenúgy, mint a határain belül mozgó szaktudományok tagjaiba.

Az ezzel járó változásoknak, illetve annak tanulmányozása, hogy hogyan oldották meg a mindenkori főbb theologiai irányok az általuk keletkezett problémákat, egyike lehet a szellemtörténet legérdekesebb vizsgálódásainak, de természeténél fogva óriási mezőt ölel föl. Másfelől azonban kétségtelenül szükségesnek véljük egy ilyen munkának létrejövetelét már csak azért is, mert amig ilyen nincsen a kezünkben, addig a rendszeresen összefoglalt dokumentumok is hiányoznak annak bizonyítására, hogy a ker. theologia valóban elég erős volt mindig arra, hogy a világ-

kép és annak teljes gondolatanyaga mindig az ő szempontján keresztül itéltessék meg. Ebből a szükségből, azaz annak fölismeréséből, hogy a ker. theologia mindenkor adott olyan világszemléletmódot, amely valóban elegendő arra, hogy rajta keresztül értékeltessék az emberi szellem egész területe, továbbá abból a meggyőződésből, hogy ennek bizonyitására az egyes tudományágakon belül elsőrangú szükség van, hogy ezáltal támasztéka is legyen a fönt elhangzott állításnak, született meg ez a dolgozat, amely azt tűzi ki célul maga elé, hogy egészen röviden rávilágítson arra, hogy a protestantizmuson belül elhelyezkedett ker. theologiai irányoknak, milyen hatása volt és van az újszövetségi tudományok művelésére, ezeknek is elsősorban arra az ágára, amely az újszövetség tartalmának tudományos értékelésével foglalkozik.

Ezzel körülbelül adva van az út is, amelyen dolgozatunk célját elérni törekszünk, amennyiben az előbbi bevezető gondolatok alapján elsősorban is megkisérelyjük fölvázolni a protestantizmuson belül az idők folyamán kifejezésre jutott theol. irányokat, belőlük kihámozni azt a jellegzetesen „új" világszemléletmódot, amit koruk szellemvilágának adtak és ezzel párhuzamosan rámutatni arra, hogy ennek az új világszemléletmódnak nyomán miféle átértékelésen ment keresztül az újszövetségi tudományok fönt említett ága a megfelelő theol. irányok idejében.

A protestantizmuson belül elhelyezkedett theol. irányokról beszélni általános fölfogás szerint körülbelül egyet jelent azzal, hogy orthodoxiáról, racionalista theologiáról, stb. beszéljünk. Véleményünk szerint azonban másféleképen is lehet, sőt kell ezeket az úgynevezett theologiai irányokat csoportositani, ami által nem csupán az áttekintésük lesz egyszerűbb, hanem tulajdonképeni gyökerük is erősebb megvilágitást nyer. Erre a másféle csoportosításra már csak azért is szükség van, mert az olyan elnevezések, mint racionalista theologia, vagy a racionalizmus theologiája (megfigyelendő, hogy a „racionalizmus" itt birtokos esetben van), mindig a theologia lényegétől idegen elemek befolyása alá került és ezektől meghatározott theologiát adja, holott amint már említettük, fölfogásunk szerint a theologia mindig elég erős volt arra, hogy általa határoztassék meg a szellemvilág egész területe és ne megfordítva legyen. Amennyiben pedig számolni kell azzal, hogy olyan theologia valóban van, amit a racionalista jelző határoz meg, azaz, hogy megmaradjunk ennél a példánál, a racionalizmusnak tényleg meg van a maga sajátságos theologiája, viszont pedig a theologia minden mást meghatározó képességének, azaz felsőbbségének sem szabad álláspontunkon elesni, a két ellentétes állitás közötti űrt csak úgy hidalhatjuk át megnyugtatóan, ha fölvesszük azt a lehetőséget, hogy a theologiában magában kellett először olyan szempontoknak és ezek mögött meghúzódó olyan princípiumoknak fölmerülniök, amiknek meglétele lehetővé tette azt, hogy rajtuk a nem theologiai tudományok, és itt elsősorban a filozófiára gondolunk, szempontjai elhelyezkedhessenek. Eszerint tehát nyilvánvaló, hogy pld. csak azért lehet a racionalizmus theologiájáról, vagy racionalista theologiáról beszélni, mert a theologia, mint olyan, ebben az időben alapprincipiumaiban már antropocentrikus volt, amennyiben egészen világos, hogy csak egy antropocentrikusan érdekelt theologa hordozhatja el magán a racionalizmus szempontjait. Amiről tehát nekünk itt beszélnünk kell és aminek megvilágításában az újszövetség tartalmát néznünk kell, az nyilvánvalóan nem a racionalista theologia, amely ismételjük, már a filozofiával viszonyba, annak szempontjai alá, tehát annak szolgaságába jutott theologiát jelzi, hanem az antropocentrikus theologia, amelyen belül, vagy amelynek a teljesen önmagából következő principiumain talál egyedül elhelyezkedést az, ami a filozófiában mint racionalizmus szerepel. Ugyanebből nyilvánvalóvá lesz az is, hogy ezen az alapon nem lehet többé racionalista theologiáról beszélni, hanem ennek helyét az antropocentrikus theologia principiumait a racionalizmus szempontjai alatt vizsgáló theologiai iskola foglalja el.

Ugyanezeket a szempontokat alkalmazva a protestáns theologia egész mezejére, úgy, amint az a reformáció vetéséből fölnőtt, megállapithatjuk, hogy a protestantizmuson belül csak háromféle theologiával találkozunk, még pedig a theocentrikus, antropocentrikus és krisztocentrikus protestáns theologiával, oly módon, hogy az elsőn, azaz a theocentrikus theologián belül helyezkedik el az orthodox iskola, vagyis mindazok a theologiai vélekedések, amelyeket ma orthodoxiának szoktunk, mintegy gyűjtőnévvel nevezni; a második, azaz antropocentrikus prot. theologia adja meg a talajt mindazon prot. theologiai iskolák számára, amelyek a fölvilágosodás kora és a XX. század első negyede között elterülő hosszú időtartamot egymást fölváltva, vagy egymással küzdve kitöltik; a harmadik, azaz a krisztocentrikus protestáns theologia mezején ma még csak egy theologiai iskola sarjadzik és ez a legújabb idők prot. theologíai iskolája: a dialektikai iskola.

Theocentrikus theologiáról, mint a theologiának az orthodoxia theologiai iskolái mögött álló tulajdonképeni irányáról azért merünk beszélni, mert véleményünk szerint az orthodox theologiai iskolák nem állhatnak máshol elő, mint egy tisztán theocentrikus principiumok szerint fölépitett theologia alapján. Ez azt is jelentheti, hogy orthodoxiába csak theocentrikus theologiai principiumok alapján végződhetik a theologizálás. Arra a kérdésre pedig, hogy miért kell a theocentrikus theologiának szükségképen orthodoxiá-

ban végződni, az a felelet, hogy azért, mert amennyiben ez a theocentrikus theologia keresztyén theologia, benne nemelsőrangú jelentőségűvé, nem-centrális jelentőségűvé halványodott Jézus Krisztusnak, a testté lett Igének, a Kijelentésnek mindent önmaga számára igénylő és mindent, még a theologiát is meghatározni törekvő képe. Ezzel azonban olyan űr keletkezik Isten és a szemeit Istenre szögezni rendeltetett ember között, amit legjobban az ószövetségi zsidó hit illusztrál, úgyannyira, hogy amint ott szükség volt Isten törvényére, mint az űr látszólagos kitöltőjére, itt is szükség van a keresztyén törvényre, a tanra.

Rátérve az Irásra, az orthodoxiának idevonatkozó fölfogása, a verbális inspiráció jól ismert tana mutatja a legjellemzőbben azt, hogy mögötte milyen theologiai irány húzódik meg. Az Irás itt kizárólagosan Istennel van viszonyba hozva. Mint ahogy az egyes theol. tudományok főkérdése az lett, hogy hogyan viszonylanak tartalmuk szerint Istenhez és ennek a viszonynak meghatározása adta meg művelésük karakterét, úgy az újszövetségi iratok tartalmára vonatkozólag is az lett a kérdések kérdése, hogy milyen viszonyban vannak azok Istennel. A viszonylat két oldala így adódott tehát: Isten — és az újszövetségi iratok. Amikor pedig a viszonylat így van fölállítva, tehát amikor a figyelem súlypontjába kizárólagosan a transcendens istenfogalom van beállítva, akkor szinte egészen természetes, hogy az Irás supranaturalis karakterének egy olyanfajta hangsúlyozása szülessék meg, amilyennel a verbális inspiráció tanában találkozunk. A szentírók — Ravasz Lászlót idézve — „Dei amanuenses, Christi manus, Spiriti Sancti tabelliones sive notarii, magának Istennek gondolatait jegyezték le, az Isten gondolatai pedig az Isten erőhatásai, ennélfogva az Irás egyes szavai önmagukban is üdvközlő erejűek." Ez a fölfogás döntőleg meghatározta az újszövetséggel való tudományos foglalkozást. Ott ugyanis, ahol az újszövetség minden szava de facto Isten szava, ott nyilvánvaló, hogy a kritikai szempontok azonnal elesnek, és az újszövetséggel foglalkozó tudomány, amennyiben ilyenről szó lehet, csak annyiban állhat, hogy az újszövetségben foglalt isteni szót a keresztyén hitigazságok alapjául fölhasználja és esetleg értelmezze is.

A theocentikus theologia szempontja alá került újszövetség tehát nem-történeti, azaz történetfölötti vagy supranaturális dokumentum lett és ennek megfelelően a vele foglalkozó theologiai szaktudomány körvonalai is megadódtak. Az újszövetség tartalmával foglalkozó tudomány föladata nem az, hogy az újszövetség supranaturális, nem-történeti tartalmára rámutasson és annak titka előtt meghajoljon, hanem az, hogy eszköz legyen abban a munkában, amely a dologilag fölfogott „isteni" beszédet, mint hitkövetelményt állítja az emberek elé. Másszóval az újszövetség tartalmával foglalkozó tudomány körvonalai ebben a theologiában még elvesznek a theologiai irány dogmatikai rendszerének igazolására való törekvésekben.

Ha szokatlan annak bizonyítása, hogy az orthodoxia mögött tulajdonképen a protestáns theologiának theocentrikus iránya áll, továbbá hogy az orthodoxia szemlélete és az újszövetség között fönnálló helyes viszony megértése csak ennek meglátása alapján lehetséges, annál kevesebb bizonyítást igényel az a véleményünk, hogy az othodoxia nyomába lépő pietizmussal és racionalizmussal és azoktól kezdve föl egészen a mi korunkig, a theologiai iskolák tarka változatán át is egészen nyilvánvalóan a protestáns theologiának antropocentrikus iránya lépett előtérbe. Amig a theocentrikus theologia és a belőle következő világszemlélet meghatározója a dolgoknak Istenhez való viszonyítása volt és az érdeklődésnek teljesen ez állott a középpontjában, addig az antropocentrikus theologiában és a belőle folyó világszemléletmódnál, az emberiségnek ez az érdeklődése szinte teljesen kiesett középponti helyzetéből és helyét újfajta érdeklődés foglalta el, amelynek főkérdése az volt, hogy milyen viszonyban vannak a dolgok az emberrel. Ebben az új érdeklődési centrumban kezdi fölfedezni magát valóban az ember. A theocentrikus theologiából adódó világszemlélet nem engedte önmagához az embert. Most először megdöbben annak láttán, hogy a dolgoknak úgy is van értelme, ha vele magával hozzák kapcsolatba, de azután nekibátorodik és a szellemi élet minden terét át meg átfúrja és újra rendezi. Az ember önmagára találásának kora ez, amikor egyenesen emelkedik fölfelé, hogy azután a legmagasabb emelkedési ponton rájőjjön arra a kiábrándító tapasztalásra, hogy a fejlődés legtetején a legszörnyűbb a kilátás, amennyiben ott látja meg, hogy a fejlődés hegyének legcsúcsa és az ég között még mindig elérhetetlenül nagy a távolság. Amig azonban ide fölért, emelkedésével párhuzamosan földolgozta azt az anyagot is, amit fokról-fokra emelkedve szerzett és beállította azt egyreszélesedő perspektivája szemszögébe. Ebben a munkában előljár az is, ami ennek az egész szemléletmódnak a spiritus rectora, a theologia. Az egyre szélesedő perspektiva nyomán egymást váltják föl az antropocentrikus principiumokon elhelyezkedve a racionalizmus és az „élménytheologia" iskolái, valamint a vallástörténeti és a valláslélektani iskolák, hogy csak a legfőbbeket említsük.

Bárminő külső ellentétek válasszák is el ezeket az iskolákat egymástól, alapjukban való azonosságuk mindjárt nyilvánvalóvá lesz, amint egyugyanazon dologgal hozzuk vonatkozásba őket. Bennük az újszövetséggel kapcsolatban kialakitandó főkérdés alapjában mindig így formálódik: milyen viszonyban

van az ember az újszövetséggel, közelebbről, milyen viszonyban van az ember az újszövetség tartalmával. A viszonylat két oldala tehát: az ember — és az újszövetség. Aszerint, amint valaki feletet adott arra a kérdésre, hogy milyen viszonyban van az ember az újszövetség tartalmával, alakultak ki ezen az antropocentrikus egységen belül a racionalisztikus fölfogás, amely szerint az újszövetség tartalmában elsősorban az emberi elme munkája látható; a schleiermacheri élmény theologiából következő fölfogás, amely szerint az újszövetség tartalmában elsősorban a keresztyén vallás különböző emberi megélésének dokumentumaival találkozunk; a vallástörténeti iskola, amely az előbbi alapokra és különösen Baur kritikai munkájára és Hegel historicizmusára támaskodva az újszövetség tartalmára tekintve, abban elsősorban a valláskeveredés bizonyos fajta szintézisre jutásának bizonyságait látja; és végül a valláslélektani iskola, amely valláslélektani funkciók megnyilvánulásának tekinti az újszövetség tartalmát és elsősorban, mint ilyet vizsgálja.

Mármost, ha nehéznek látszik is, a mindig hangsúlyozott antropocentrikus alapot szem előtt tartva, lehetségessé válik ezeknek a theologiai iskoláknak, illetve az újszövetség tartalmához való viszonyuknak közös talajon, az antropocentrikus theologia alapján való egészen rövid vizsgálata. Kérdésünk itt az lesz, hogy az ember és az Irás között az antropocentrikus theol. principiumok alapján támadt viszonylatnak miféle következményei lettek az újszövetség tartalmával foglalkozó tudomány művelésére.

Először is megállapíthatjuk azt, hogy a theol. tudományoknak ez az ága tulajdonképen az antropocentrikus theologia talaján bontakozik ki a theologia, mint hittan szolgaságából és próbál úgy érvényesülni, mint önálló tudomány. Amint egyszer az antropocentrikus theologiai bázison az ember és az újszövetség tartalma kerül viszonylatba egymással és a viszonylat eme két tagja mögött háttérbe szorul minden más tényező, akkor természetes, hogy az újszövetségnek, mint elsősorban az ember munkájának kell kikerülnie ebből a viszonylatból. Ezzel aztán vissza is szorul az újszövetség nem-történeti, azaz történetfölötti karaktere, hogy mindinkább helyet adjon a benne levő emberi elemek hangsúlyozásának. Amikor az antropocentrikus theologiában ez megtörtént, azaz az ember szerepe az újszövetség tartalmával kapcsolatban erősen aláhúzatott, nyilvánvaló lett az is, hogy az újszövetség, mint olyan, nem supranaturális, nem történetfeletti, hanem történeti karakterű könyv, hogy mint dokumentum, történeti dokumentum, továbbá, hogy ezek következményeképen a vele foglalkozó tudomány történeti tudomány. Ennek a véleménynek megszilárdulása pedig döntő befolyással volt az újszövetség tartalmával foglalkozó tudomány művelésére. E tudomány célja az lett, hogy kibogozza azt, hogy milyen módon viszonyul az ember az Iráshoz, mije van az embernek az újszövetség tartalmában lefektetve. Az erre adott felelet mindig különböző volt, de a kérdés mindig egyugyanaz volt és ez alapjában véve meghatározta a felelet jellegét is. Ennek megfelelően alakult a módszer is és meghatározója az újszövetség tartalmával szembeni kritikai magatartás lett és ez annál erősebben domborodott ki, mennél inkább úgy fogták föl az újszövetséget, mint egy láncszemét az ember vallásos fejlődése végtelen folyamatának. (Vége köv.)

Az egyetemes konvent ülése.

Szinte teljes számban, a szokottnál is ünnepélyesebb hangulatban gyülekeztek az atyák és választottak az egyetemes konvent április hó 10-én megnyilt ülésére. Ebbe az ünnepélyes komolyságba, mint mélyzengésű harang szava csendült bele az egyetemes konvent lelkészi elnökének, Dr. Baltazár Dezső püspöknek, lelkeket megragadó imája, valamint Dókus Ernő világi elnöknek a nemzet jubileumi ünnepére történt visszapillantása, melyben Kormányzó úr Őfőméltósága 10 éves áldásos országlását ragyogó szinekkel jelenítette meg. Az elnöki megnyitónak ez a része lelkes örömnyilvánításokra ragadta az egyetemes konventet, hogy annak csillapultával annál odaadóbb figyelemmel hallgassa végig a terjedelmes elnöki jelentést, mely egyházi életünk egész mezejére kiterjed. A jelentés csokorba kötötte a magyar földnek friss tavaszi virágait, hogy azokat kegyeletes emlékezéssel oda tegye a kidőlt nagyok sírjaira és az őrállástól megvált, vagy az anyaszentegyház kormányához újonnan elhivottak keblére odatűzze. Osztozott ezzel konventünk nemcsak az erdélyi egyházkerülettel, gróf Bánffy György, dr. Visky László egyházkerületi főgondnokoknak, dr. Sárkány Lajos igazgatótanácsi elnökhelyettesnek, az ág. hitv. ev. egyházat Kéler Zoltán egyházkerületi felügyelőnek, a sárospataki főiskolát dr. Szánthó Gyula volt jogakadémiai tanárnak elhunytával ért veszteségekben, hanem a szlovenszkói és romániai testvéregyházkerületek örömében is egyfelől Péter Mihály szlovenszkói püspöknek üdvözlésével, másfelől a romániai ref. zsinat munkásságára történt áldáskivánattal. A tiszántúli egyházkerület főgondnoki tisztétől megváló Horthy István érdemeit a konvent a maga jegyzőkönyvének lapjára is feljegyezte. Egyházkerületünk részéről dr. Puky Endrének világi rondes és Farkasfalvi Farkas Gézának világi póttaggá történt megválasztatása tudomásúl vétetett; dr. Puky Endre az ülés tartamára igazoltatott s a konvent rendkivüli bíróságába beválasztatott. Dr. Benedek Zsolt a konvent ügyészévé, Makláry Károly pedig konventi jegyzővé megválasztattak. Egyházkerületünk felterjesztése alapján Dr. Révész Kálmán püspök az egyetemes adóalap végrehajtó bizottságának rendes, Janka Károly a bizottság póttagjává bejegyeztetett.

A liturgiaügyi bizottság előterjesztéseit Dr. Ravasz László püspök előadása alapján elfogadva,

kimondta a konvent az Istenitiszteleti Rendtartásról szóló zsinati szabályrendeletnek a bizottság által javasolt formában való magyarázó kiegészitését, annak a kiadandó Ágendás könyvbe szószerint történő felvételével. Kiadja a gyülekezetek és lelkészek számára az alkalmas formában megállapított, körülbelül 20 ívnyi terjedelmű Ágendás könyvet a bizottság által javasolt tartalommal, felkérve a püspököket, hogy a könyvet végleges formában állítsák össze, a különféle istenitiszteletre klasszikus példáúl szolgáló anyagot, beszédeket és imákat válogassák ki, a végrehajtási utasítást az új liturgia életbeléptetésére nézve készítsék el s ez évi okt. 1-ig küldjék meg az egyes egyházközségeknek. Az új Ágendáskönyv bevezetéséről szóló jelentés az egyházmegyék részéről egyházkerületeik útján a konvent 1932. évi ülésére teendő meg.

A paróchiális könyvtárbizottság javaslatára kimondatott, hogy a konvent a theol. lexikonnak a Révay Lexikon nagyságában való kiadását körülbelől 100 íven megvalósítja. E célból egy szerkesztő-bizottságot küldetett ki a lexikon kiadási munkálatainak elvégzésére. Tudomásúl vétetett, hogy készülőben van egy dogmatika, egy ethika és egy biblika theologia. (Folyt. köv.)

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Az Országos Kálvin-Szövetség értekezlete.

A *Magyar Kálvin-Szövetség* 1930 március 20-án nagyfontosságu értekezletet tartott, melynek célja a megrendült családi élet védelmére szükséges tennivalók megbeszélése volt. Ez értekezleten megjelentek Bernáth István felsőházi tag elnöklete alatt bilkei Pap István theol. tanár, Dr. Szabó Aladár ref. lelkész, Lángh János országgyülési képviselő, továbbá az egyesületek képviseletében Wolff Károly, Frühwirt Mátyás orszgy. képviselők, Toperczer Ákos min. tanácsos, Dr. Porcs István ügyvéd, Dr. Földes Lajos főorvos, Dr. Ujlaki Géza ügyvéd, Dr. Bernáth Gyula, Dr. Zsembery István ügyvéd, Rozemberg Auguszta, Toperczer Ákosné, báró Dániel Gáborné, Dr. Horváth Gézáné, Dr. Spenger Mária, Horváth Gertrud, Szabó Károlyné, Világ Lajos, stb.

Bernáth István elnöki megnyitójában kifejti a családi élet fontosságát a nemzet életében s a hit, a vallás szerepét a család életében. Dr. Porcs István felolvasta gróf Széchenyi Aladár levelét, aki az egyházi házasságkötés helyreállítását sürgeti.[1]) Dr. Ujlaki Géza szerint már az ifjúságot nevelni kell a családi életre. B. Pap István, Lángh János, Frühwirt Mátyás, Wolff Károly nagy szerepet tulajdonítanak a családi életben az egyháznak, a vallásnak s mindnyájan fontosnak tartják, hogy az egyház tekintélye helyreállittassék a házasság terén. Dr. Földes Lajos szerint a fiatal házasokat előnyben kell részesíteni a nem házasokkal szemben. Több felszólalás után az értekezlet határozatában kimondotta, hogy a családi élet védelmét különösen a mai időkben fontosnak tartja, ezért minden jelen lévő egyesület a maga hatáskörében mindent megtesz a családi élet védelme érdekében s ezt a mozgalmat egy később meghatározandó szerv utján állandósitani fogják.

[1]) Sajnáljuk, hogy a K.-Sz. tudósitása nem tájékoztat arról, hogy az értekezlet hogyan fogadta és mérlegelte ezt a levelet elvileg. Idáig a legsötétebb klerikális reakció jelszava volt ez a kivánalom. Azt képviselte-e ez a levél? *Szerkesztő.*

A Mezőkövesdi Járási Kálvin-Szövetség gyűlése.

Kedvezőtlen időben, zuhogó esőben gyülekeztek össze a mezőkövesdi járási Kálvin-Szövetségeinek kiküldöttei Mezőkövesdre szokásos évi közgyűlésükre. Előzőleg rengeteg jelentkezés volt, némely gyülekezetből 30—40-en készültek be a gyűlésre, a kedvezőtlen idő miatt azonban csak 9 helyi szövetség küldöttei jelentek meg mintegy 50 en és Mezőkövesd ref. társadalmából 80—90 en úgy, hogy a kicsiny imaház igy is csaknem szüknek bizonyult.

A gyűlésnek, mely d. u. 3 órakor kezdődött, teljesen ünnepélyes jellege volt. Várady Pál borsodgeszti lelkész fölemelő alkalmi imája és bibliamagyarázata után (Pósa Péter lelkészi elnök egyh. l. körúton lévén) Fazekas János járásbirósági elnök, mint világi elnök nyitotta meg szeretetre és egyetértésre buzditó tartalmas beszéddel a gyűlést. Szakács Pál sályi lelkész, alelnök a gyűlés köszöntésének rokonérzése között üdvözölte vil. elnököt legközelebbi előléptetése alkalmából. A mezőkövesdi ref. gimn. tanulók énekszáma következett ezután, melyet Szilágyi Imre községi mérnök tanított be velük preciz módon. Jegyzőkönyv felolvasása után (Várady Pál) következett Takács Mihály f.-ábrányi lelkész titkári jelentése az elmult évről. Isten iránti hálával mutat rá arra a körülményre, hogy mig egyéb helyeken csak vergődik, vagy meg sem alakult a K.-Sz., addig a M. J. K. Sz. évről-évre gyarapodik számban is, a hitélet és a szeretet munkaterén pedig elismerést érdemlő módon munkálkodik. A Járás 12 gyülekezetéből 308 férfi és 159 nő tagja van a K.-Sz.-nek (tavalyi összlétszám 397).

A Járási Szövetség körzetekre osztotta be a gyülekezeteket s a két körzet fölemelő ünnepség közt tartotta meg őszi összejövetelét (Felsőábrány és Cserépfalu), amelyek nemcsak a helyi gyülekezeteknek szerzettek áldott lelki ajándékokat, de az annyira kivánatos lelkészi és presbiteri köri összejöveteleket is megvalósitották.

Vallásos este mindenütt tartatott, legtöbb (23) Mezőkeresztesen, gyermekistentisztelet is volt Felsőábrányban. Karácsonyfaünnepély tartatott: Bükkzsércen, Cserépfaluban, Mezőkeresztesen, Mezőkövesden, Sályban, T.-darócon, Vattán. Szegény iskolás gyermekeket segitett: Bükkzsérc, Cserépfalu, Egerlövő, F.-ábrány, Mezőkeresztes, Sály, ahol a Nőegylet 16 gyereket ruházott fel. Tiboldaróc, ahol a róm. kath. vallású Halassy József cs. és kir. kamarás egész éven ellátja irkával és irószerrel a ref. iskola növendékeit s ugyanő br. Bottlik István egyházmegyei gondnokkal együtt

minden növendéknek sajátjából adott tankönyvet. Gyönyörü példája annak, hogy a szeretet hatalma hogyan töri át a felekezeti korlátokat.

Szegények gondozása mind nagyobb tért hódit minden gyülekezetben. Felsőábrányban egy tehetetlen öreg házaspár házát mentette meg a K.-Sz. az elárverezéstől. Sályban nagyarányu szegénygondozás folyt lelkész és neje céltudatos irányitása mellett. A nőegylet tagjai felosztották a gyülekezetet körzetekre és rendszeresen gondoskodnak a szegényekről és betegekről. Egy szegény 3 gyerekes özvegy háza mindenestől leégvén, részben a Téli U. utján 420 P t gyüjtöttek részére s új házának építéséhez ingyen szállitották az anyagot. A nőegylet jótékonycélra 700 P-t fordított. Ezeket csak mint megkapó példákat emeltem ki az általános szegénygondozás munkájából. A kis tibolddaróci leányegyház ismét beszéltet magáról. Bevezette a vézna csecsemők és iskolás gyermekek naponta friss tejjel való ellátását, 400 P-t költött a mult évben erre a célra.

A Járási Szövetség összeállittatta a szegénykatasztert: eszerint teljesen elesett szegény van összesen 13. Ezeket évente 10—10 P segélyben részesíti a Szövetség. Vasárnapi iskola 7 helyen van, leányegylet 3 helyen, ifj. egylet 2 helyen, K.-Sz. olvasókör 1 helyen. Iratterjesztés kielégitő, Cserépfaluban lendületes, ahol általánosságban is a legtöbb és legszebb belmissziói és ifjúsági munka folyik. Évi perselypénz legtöbb Mezőkövesden: 225 P.

1000 P-n felüli az évi adakozás: Czerépfalu: 1202 P, Sályban harangra felajánlott összeggel 2615 P, Tibolddarócon: 1139 P. A Járási K.-Sz. 100 P-n felüli adományozásáért a következőknek szavazott jegyzőkönyvi köszönetet: Cserépfalui Fogy. Szöv. (160 P), F.-ábrányban Németh László gyógyszerésznek (250 P), Mezőkeresztesi Fogy. Szövetkezetnek (400 P), Mezőkövesden Báji Patay Gyula K. Sz. társelnökének (426 P), ugyanott Fürst Gézának (200 P), Sályban Bihari Sándor és neje Máthé Jolánnak (530 P).

A titkári jelentés örömmel vétetett tudomásul.

Vajda Sándor mezőkeresztesi lelkész előadása: *Ref. egyházunk feladatai*, Takács Mihály előadása: *Kálvinista öntudat*, Szakács Pál előadása: *A Kálvin Szövetség és a szeretetmunkák (szegénygondozás)*, a legélénkebb figyelmet és tetszést váltották ki. Az előadások közben Juhász Marika polg. isk. tanuló, Idrányi Barna t.-valki kántor tanitó és Erdélyi Endre gimn. tanuló megragadó szavalatai és a mezőkövesdi vegyeskar éneke gyönyörködtették a közönséget.

Elnök javaslatára kimondta a közgyűlés, hogy a legközelebbi körzeti gyűlés Sályban, Tiszavalkon és Noszvajon legyen. Amely lelkész nem jelenik meg, amely K.-Sz. nem küld a gyűlésekre legalább két kiküldöttet s nem fogadja el a gyűléstartást, 5—5 P-t fizet a járási szegények részére. Szombathy László hitoktató-lelkész buzgó imádsága és a Himnusz eléneklése után ért véget a fölemelő, ünnepélyes gyűlés.

Takács Mihály.

Határokon túlról.

A franciaországi protestantizmus és a délfranciaországi árvizek kérdése, amelyre olyan nyomatékos szavakkal hivta fel segitő szeretetünket Püspök urunk lapunk mult számában közölt körlevele, egyre széles körökben irányítja a figyelmet a francia protestáns testvéreinket ért e veszedelem felé. *Raoul* Allier, a párizsi theol. fakultás dékánjának megállapítása szerint „a nantesi ediktum visszavonása óta ez a legvégzetesebb katasztrófa," amely ref. hittestvéreinket érte. A Püspök úr által említett Montauban két gyülekezetének megrendülésén kivül a corbarieui egyház temploma összedőlt, 80 család közül 76 károsult, 72 minden tulajdonát elvesztette. A lagardei egyházközségben minden család károsult, körülbelül 80 család mindenét elvesztette. Ezeket a példákat sokszorozni lehetne. Az árvíz a szántóföldekről a termőtalajt elsodorta s vastag kavicsréteggel vonta be s ezzel nem egy helyen a földmivelés egészen megsemmisült. A falu prot. népe megy a városba és ott a kath. tengerben elvész.

Választás az elszakitott tiszáninneni ref. egyházkerületben. Egyházkerületi aljegyző lett: *Szőke István*, vil. aljegyző: *Dr. Kiss Bálint*, zsinati rendes lelkészi képviselő: *Simon Mihály*.

Erdélyi ref. egyházunk cc. 85.000 ifjú (14—22 évesek) lelkigondozásának súlyos feladata előtt látja magát. Ezek közül mintegy 17.000 jár rendszeresen a templomba. 68.000 leány és fiú vasárnaponként templom nélkül él. „Sajnos, még fentáll az a szomorú tünet, hogy a szavalással, ének- és zeneszámmal könnyitett vallásos estély több lelket vonz a templomba, vagy iskolába, mint az istentisztelet.

Az Amerikai Független Magyar Ref. Egyház keleti egyházmegyéjének ifjú esperese, *Vincze Károly*, aki egy néhány éve került ki theol. akadémiánkról, élénk munkásságról tanuskodó jelentést nyújt az egyházmegyéhez tartozó 8 gyülekezet életéről. Panaszkodik, hogy éjt-napot eggyé tevő munkával sem képes a lelkész elvégezni azt a munkát, hogy népét magyarnak és reformátusnak megtartsa. A magyarul irni és olvasni tanitástól kezdve a Krisztus tudományáig mindent a lelkésznek kell tanitani.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK

— **Baltazár Dezső püspök Sopronban.** Ápr. 6-án *Baltazár Dezső* püspök Sopronban az evangélikus templomban egyházi beszédet tartott. Az istentisztelet után a püspök nagy közönség élén a Rothermere emlékoszlopnál hatalmas beszédet mondott. Méltatta Rothermere lord érdemeit. A többek közt ezeket mondotta: „Görögország igazságáért *Byron* lord volt, aki síkraszállott, Magyarország igazságáért *Rothermere* lord, mindketten Nagybritannia szülöttei. A hatalom el szokta homályositani a látást és Nagybritannia világhatalma sokszorosan alkalmas volna a látást elhomályositani. De ez a kérlelhetetlennek látszó törvény meg-

tört a Rothermere lord ércalakján. Mert ebben az ércalakban Isten csodálatos lelke él, az igazság él, a legnagyobb hatalommal: a szeretettel." A közönség határozati javaslatot fogadott el, amelyben *Rothermere* lordot meghívják Magyarország mielőbbi meglátogatására s egyben felszólítják az összes magyar városok és községek társadalmát, hogy *csatlakozzanak Rothermere lord meghivásához.* A felhivás bizonyára országszerte a leglelkesebb visszhangra talál.

— **Külföldi vendég Sárospatakon.** Ápr. 29-én *Dr. Cairns* D. V.. a skót ref. egyház aberdeeni theol. főiskolájának igazgatója, magyar ref egyházunk lelkes barátja fogja meglátogatni főiskolánkat, a minden szeretetünkre érdemes *Beveridge Vilmossal*, a budapesti skót misszió lelkészével.

— **Ötszáz dalos ünnepe Ózdon.** A Magyar Nemzeti Szövetség Ózdvidéki Köre vasárnap díszközgyűlést tartott. Közgyűlés után megkoszorúzták a hősök szobrát. Itt dr. *Komjáthy* Aladár ózdi lelkész mondott nagyhatásu beszédet.

— **Thaly Kálmán-emlékünnepélyt** rendezett ápr. hó 11-én a miskolci ref. leánygimn. Lévay József önképzőköre mintaszerüen összeállított programmal.

— **Ifjúságunkért.** A jövő reményeiért aggódnak a szivek szerte-szét a beborult magyar ég alatt. *Buday Barna* irja: „Ti, kedves fiatal véreim, már egy keményebb korszellem szülötteí vagytok. Messze felülmúltok bennünket a sportok, a testi edzettség dolgában, jártasabbak vagytok az idegen nyelvekben, jobban ismeritek az élet keménységeit és durvaságait a régi ifjúságnál —, látástokat nem homályosítja el annyi hamis ábránd. erőtöket nem meríti ki annyi meghajlás a multak tekintélyei előtt. A ti útipodgyásztok jobban fel van szerelve. Csak egyet kell még végképen elfelejtenetek. Csak azt, hogy apáitok *urak* voltak." *Krudy Gyula* ad visszhangot a kiváló ujságíró szavaira — mondva —: „Minden erőnkből azon kell lennünk, hogy „a küzdelmes ifjúkor" (ez a Buday Barna cikkének a címe) soha egy másodpercre se felejtse el apáit, mert semmi bizonyítékát sem adta még ez „a küzdelmes ifjúkor" a honalapítás erényeinek. Soha nagyobb szükség nem volt mocsoktalan, gyönyörűséges, önfeláldozó multunk csillogtatására, ragyogtatására az új nemzedék előtt, mint napjainkban . . ." Az új idők új erkölcseivel és a megélhetés biztosításáért divattá váló fogásaival szemben régi magyar erkölcsöt és bizó reménységet hirdet. „Ahol mi születtünk, a hajdani Szabolcs megyében, az első honfoglalók földén: még „más szelek is" fujdogáltak, már látott más viszonyokat is a régi nemzedék, a honalapításból és honmegtartásból annyiszor levizsgázott magyarság. Jártak ott zsiványok. tatárok, ördögök, poklok és férgek. A homokdombok azonban, amelyekben az ősmagyarok virtusait elrejtették, mindig megmaradtak az ország területén, ha darab időre változtatták is a helyüket. A síkság felett futamodó szél nem tudta őket nyomtalanná tenni, (amint a hegyekkel sem bír el a vihar). Lehet, hogy darab időre elönti a szennyes tavaszi árviz békával és mocsokkal szép határainkat, gyönyörű történeti földeinket, még gyönyörűbb magyar erkölcseinket, de nem felejtjük el őket, aminthogy apáinkat sem felejthetjük el, amig a sors mellékük nem helyez a temetők kertjében Nem lesz olyan ez az új „küzdelmes ifjúkor" sem, amely ebből a zűrzavaros korból majd megtisztulva, felragyogva kivirágzik, hogy éppen úgy úljen és haljon a hazájáért, mint felejthetetlen apái cselekedték"

— **A sárospataki református egyház** által most már harmad izben rendezett 60 órás iskolán kivüli népművelési tanfolyam március hóban véget ért. Beiratkozott 52 hallgató, a látogatók száma átlag 60 volt. Tanfolyamot vezette Főző László s. lelkész. A vallás- és közoktatásügyi Miniszter által előírt különféle tárgykörökből előadók voltak: Benkő Béla, Forgács Gyula lelkész, Főző László, dr. Gulyás József, Hodossy Béla, Palumby Béla, dr. Révész Menyhért, Szabó Zoltán, dr. Szathmáry Dezső, dr. Vasadi Béla. A tanfolyam záróünnepéllyel és vizsgával ért véget, melyen jelen voltak a nagyszámu hallgatókon kivül: Kéry Ferenc, a tanfolyam gondnoka és a megyei bizottság képviseletében Forgács Gyula lelkész, a tanfolyam elnöke.

— **A Szalóczy Pál** cikkének folytatását a feltorlódott anyag miatt a jövő számban hozzuk.

— A **Paróchiális Könyvtár-Bizottság** április 9-én tartott ülésében helyt adott az „Ifjú Erdély" iratterjesztése azon kérelmének, hogy a Kálvin-kommentárokat engedje át neki kiadásra; tudomásul vette, hogy Dr. Kováts J. István theol. tanár *A keresztyénség és a társadalom* c. műve karácsonyra sajtó alá kerül; örömmel értesült dr. Rácz Albert törökszentmiklósi lakos ajánlatáról, aki 3500 pengőt ajánlott fel egy 160—200 l. terjedelmű, a ref. vallás tartalmát, értékét kifejtő s az ahhoz való ragaszkodást növelő mű megírására (a művet Muraközy Gyula kecskeméti lelkész fogja irni); hozzájárult a *Theol. Lexikon* kiadásához, amit a theol. tanárok konferenciája javasolt, de a mű csak 80—100 ív terjedelmü lesz s szerkesztőjéül a Bizottság dr Antal G. püspök elnöklete alatt dr. Kállay Kálmán, Marton János, Pongrácz József s Budai Gergely theol. tanárokat nevezi ki; (Az eddigi előkészítés szerint a szerkesztőbizottságban másoknak is helyet kellene foglalniok. Hisszük azonban, hogy itt semmi félreértésről nincs szó! *Szerkesztő.)* s felhivja a szerkesztő-bizottságot, hogy részletes tervezetet dolgozzon ki; végül behatóan foglalkozott a *Bibliai Lexikon* átvételének kérdésével, de ezt részint a Theol. Lexikon kiadásának megelőzőleg történt elfogadása miatt, részint elvi szempontból (egy más kiadó által megkezdett munkának átvétele) nem találta elfogadhatónak.

— **IKthüsz konferencia.** Ápr. 6-án a bibliás cserkészcsapatok vezetőinek egynapos tanácskozása zajlott le főiskolánkban. A délelőtti tanácskozásokon a mozgalom eddigi eredményeiről vettek számot. Istentisztelet után az imateremben ünnepély volt, melyen Dr. *Mátyás* Ernő közigazgató üdvözölte a vendégeket, tartalmas beszédében arról is bizonyságot szolgáltatva, hogy főiskolánk a mozgalom egyik hatalmas erőforrása és támasza.

Az üdvözlésre *Faragó* Ede orsz. vezetőtiszt, a cserkészlelkület egyik legrokonszenvesebben megnyilatkozó reprezentánsa válaszolt, majd Tóth Béla mérnök, cserkésztiszt ismertette a mozgalmat. A gyermekkar és zenekar *Szabó* Ernő vezetésével hatásosan szerepelt. A délutáni tanácskozások egy fontos gondolata volt, hogy a szövetség elhatározta, hogy a másfelekezetű, de vallásos alapon dolgozó cserkészvezetőkkel összefogva, elsősorban az ifjúság között közös harcot kezd a hitetlenség ellen. A vendégek a legjobb benyomásokkal utaztak el az esti vonattal.

— **A theol. tanterv-reform ügye az egyetemes konventen** esetleg kedvezően alakul, amint arról levélben értesültünk —, (részletes tudósítás a jövő számunkban lesz), amennyiben az iskolaügyi bizottság a felterjesztett javaslatot az egyházkerületek elé óhajtja utaltatni.

— **A Sárospataki Hittanhallgatók Egylete,** gyűléseiben a folyó évben a szociális problémával foglalkozik, március hó 29-re *Svingor* Jenő radostyáni lelkészt hívta meg egy előadás tartására. Svingor Jenő egy rendkivül tartalmas, épitő és igazi pásztori lelket lehelő előadást tartott az ifjúságnak, amelyben megadta egy falusi gyülekezet állapotrajzát és rámutatott arra a módra, ahogyan azt építeni lehet.

— **Tőkekamatsegélyt kaptak a következő egyházközségek:** Eger 2000 P. Szikszó 1300 P, Bánréve 250 P, Sára 450 P, Nagyvisnyó 200 P, Fulókércs 200 P, Noszvaj 1000 P, Bodrogkeresztur 400 P, Sajóbábony 600 P, Zádorfalva 250 P, Felsődobsza 200 P, Kiskinizs 200 P. Összesen 7050 P.

— **A Sárospataki Ref. Ifj. Egyesületben (KIE)** még mindig eleven élet folyik. Lelkes buzgalommal munkálják a tagok egyesületük missziói célját. Márc. 30-án Bodrogolasziban tartotta meg gazdag műsorral és nagyszámú közönség érdeklősése mellett ez idén már 5 ik vidéki vándorgyülését. Nap kelti istentiszteletet fog tartani husvét első napján reggel 4 órakor egyszeri harangozás után a templomban. Második nap este pedig műsoros estét rendez a főiskolai Mudrány-teremben. A gondosan összeállitott müsoron szindarabok, ének- és zeneszámok stb. fognak szerepelni.

HIVATALOS RÉSZ.

327/1930. **Körlevél**

A lelkész urak figyelmébe.

A husvét másodnapi perselypénz a francia reformátusok részére postautalványon a Magyar Földhitelintézet címére Budapest, V., Bálvány u. 7. sz. küldendő.

Miskolc, 1930 április 7. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Alsózempléniek figyelmébe! Egyházmegyénk közgyűlését április 29. napjának 9. órájára Sárospatakra, a főiskola tanácstermébe összehívjuk. Április 28 án d. u. 4 órakor ugyanott a pénzügyi bizottság ülésezik, melynek tagjait az ülésre ezuton is meghivjuk. Sátoraljaujhely, 1930 április 7-én.

Az egyházmegye elnöksége.

—

Felhívás az alsóborsodi ref. egyházmegye papnéihoz! Szeretettel kérlek mindannyiotokat, legyetek szivesek *május 21-én délelőtt 11 órakor Miskolcon* — a református fiugimnázium tornatermében tartandó református papnék alakuló közgyülésére — teljes számmal befáradni. Már minden egyházmegyében megalakult ez a szövetség. Igy nekünk sem szabad tovább késni. Testvéri szeretettel vár mindeteket Miskolc, 1930 április hó 8. *Farkas Istvánné*, ref. esperes felesége.

—

Alsóborsodiak figyelmébe! Egyházmegyei gondnok urral, elnöktársammal egyetértően a következőkben közlöm lelkész, tsnitó testvéreimmel és a gyülekezetekkel tavaszi gyüléseink idejét. 1. *Egyházmegyei számvevőszéki gyűlés* az esperesi irodában május hó 21-én délelőtt 9 órakor leend megtartva. Kérem a jelentések megkészitését és az *akták már előbb hozzám juttatását*, hogy én a Költségvetéseket, stb. aláirhassam. 2. *Egyházmegyei kálvin-szövetségi gyülés* a szokott helyen, Miskolcon május hó 21-én délután 4 órakor tartatik meg. A kálvin szövetségi körzeti jelentések az előadó dr. H. Kiss Géza úrhoz jóelőre beküldendők. Az előadó úr ezek alapján készíti el jelentését. *Május 21-én délután 6 órai kezdettel Miskolcon a kossuthuccai templomban ünnepi istentiszteletet tartunk. Úgy a délutáni kálvin-szövetségi gyülésre, mint az esti istentiszteletre már most szeretettel hivjuk meg minden lelkész, tanító és kiküldött presbiter testvérünket és az érdeklődőket.* 3. *Egyházmegyei közgyülésünket május hó 22-én délelőtt fél 9 órára* tüzzük ki a ref. fiu reálgimnázium tornacsarnokába. E közgyülésekre egyházi és világi kiküldötteket, hivatalosakat és érdeklődőket szeretettel várunk. Birósági ügy, Istennek hála, most még ez a helyzet, most sem lesz egy sem. A gyülési tárgyakat kérem legkésőbb május hó 9 re hivatalomhoz juttatni, Későbbi aktákat nem fogadhatok el. A turista szállóban olcsó lakásokat bejelentésre lefoglalhatunk. Testvéri köszöntéssel vagyok: Miskolc, 1930 április 8. *Farkas István* esperes.

—

Értesítés. Az *abauji lelkészi értekezlet* a folyó 1930. évre a következő pályakérdéseket tűzi ki: 1. Az 1894. évi egyházpolitikai törvénycikkek reviziója és a református egyház. 2. Egyházi beszéd irandó „Anyák napjára“ szabadon választott alapige felett. — A pályamunkák idegen kézzel leirva 1930 julius 15-ig küldendők: Szászfa p. Rv. Vajda alulirotthoz. Pályadíjak 40—40 pengő. *Frenczel Bertalan* ért. elnök.

Nem az a csoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszitő, lenditő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakcióban van.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 16. szám. Sárospatak, 1930 április 20.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Svingor Jenő:* Nem reménység: bizonyosság! — *Ujszászy Kálmán:* A protestáns theologia főbb irányainak hatása az újszövetségi tudományok művelésére. (Folyt. és vége.) — *Szalóczy Pál:* A Benke-féle tervezet helyes megvilágításban. (Folyt. és vége.) — *Janka Károly:* Az egyetemes konvent ülése. (Vége köv.) — Emődy Dániel-emlékestély. — Határokon túlról. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Nem reménység: bizonyosság!

Régi sírköveken látja az ember ezt a négy betűt: A. F. R. A. (A feltámadás reménye alatt.) Szép felirat, csakhogy nem egészen keresztyéni. A feltámadás a ker. ember számára nem reménység, hanem bizonyosság. Nekünk bizonyítékaink vannak a feltámadást illetőleg. Van *históriai* bizonyítékunk. Teljesen szavahihető emberek állítják, hogy ők látták a feltámadott idvezitőt. Beszéltek vele. A szemük láttára evett és ivott Érintették Őt. Eltekintve attól, hogy egész életfelfogásuk alapköve az igazmondás volt, halálig megmaradtak ezen állítás mellett, mégpedig az erőszakos halálig. A legborzasztóbb halálnemek válogatott kínját kerülik el, ha az ellenkező felfogáshoz pártolnak. Van *psychologiai* bizonyítékunk. Az ember lelke mélyén magáról is tudja, hogy halhatatlan. Soha nem élt még ember, aki a lelke legmélyén elhitte volna ennek az ellenkezőjét. A maga halandó voltát, elmúlását egy emberi lélek nem tudja még csak el sem képzelni. Van *ethikai* bizonyítékunk. Feltámadás nélkül a lét legborzasztóbb kérdései megoldatlanul maradnak. Ha nincsen halhatatlanság, akkor ez a világ egy olyan irtózatos börtön, ahol csupa halálraitéltek szoronganak egymás mellett. Olyan hely, ahol az igazság és a gonoszság, a tisztaság és a becstelenség teljesen egyenértékü fogalmak. Akkor egy komolyan és logikusan gondolkozó elmének a Krisztus keresztfáját szemlélve meg kellene őrülni.

Természetesen nemcsak ennyi bizonyítékunk van, inkább „a bizonyságoknak egész fellege" vesz körül bennünket. Csak egyet említek még, amire elég ritkán gondolunk. A feltámadás a *legtermékenyebb* gondolata világunknak. Sundar Singh a sadhu irja, hogy egy hindu előkelőség, mielőtt rászánta volna magát, hogy a ker. vallásra tér, egy kicsit körülnézett a világban. Fölkereste az emberiség nagy személyiségeinek sírját, lelki élményeket gyűjtendő. A stereotyp magyarázat minden esetben ez volt: itt nyugosznak ennek és ennek a hódítónak, szentnek vagy vallásalapítónak hamvai. Legutóljára megállt az arimáthiai József egykori temetkező helyén. A szokott magyarázat elmaradt s ő nem talált egyebet, csak egy nyitott sírt. Ez a nyitott sír legyőzte őt. A feltámadás gondolata a legtermékenyebb a világon. A keresztyénség élete és vele együtt a világ élete ezzel együtt áll vagy esik. „*Ha pedig Krisztus fel nem támadott, akkor hiábavaló a mi prédikálásunk, de hiábavaló a ti hitetek is.*" I. Kor. XV.: 14.

Anyaszentegyházunk sorsa is ezen a legcsodálatosabb összefüggésen nyugszik s akik ezt be nem látják, nagyobbat már nem is tévedhetnek. Az egyház minden időben tisztára annyi erőt és életképességet mutat, amennyi erős és igaz hit van benne a Krisztusban, aki feltámadott. Nincsen benne semmi titkolni, talán szégyenleni való sem, hiszen ezek rajtunk kivül álló tények: én is kaptam még kóstolót abból a világszemléletből, amely theológiai katedráról, ha nem is nyiltan, de sub rosa, a feltámadást tetszhalálnak s a mennybeszállást a hegy másik oldalán való discret távozásnak tanitotta. Az is kétségtelen, hogy ebben az időben a mi ref. egyházunk szinte minden vonalon magán viselte a felbomlás jeleit. Ma a a reménység korát éljük. Istennek hála, megszámlálhatatlan sok már köztünk a sziv, melyben az egykori kétely az örökélet reményére változott. De a gyöngeségünk is abban van, hogy ez a hit nálunk ma még csak reménység. Zászlónkat elég magasan lengetjük és pedig ezzel a négy betűvel: A. F. R. A. De mert a reménység csak reménység és nem bizonyosság, igen hamar elernyedünk. Innen támadnak azok a szomorú dallamok, melyek az egyházi sajtónkban az utóbbi időben megszólaltak. Óvakodni, takarékoskodni, várakozni, örülni annak, ha megtarthatjuk ami megmenthető: ide vezet az a hit, amely még nem jutott tovább a reménységnél. Nem, egyházi atyák és férfiak, a húsvétihit nem reménység, hanem bizonyosság. Higyjetek a Krisztusban, aki feltámadott, mert amilyen bizonyos, hogy feltámadott, bizonyos, hogy csodákat fog értünk tenni. Isten karja nem rövidült meg, hatalma mit sem vesztett régi ere-

jéből, az Ő erejével akarunk mi takarékoskodni? A kis fiamnak egy nagyon szomorú órában a sírontúli életről beszéltem és mert én magam is hittem, amiket szóltam, a szemében fölragyogott valami mondhatatlan öröm fényessége s az imént még síró kis száj azt kérdezte: apukám, mikor halunk már meg? Micsoda nagy dolog lenne, ha ezt a gyermeki hitet, ezt az absolut bizalmat szent husvét ünnepén minden magyar szivbe be lehetne oltani. Többre nem is lenne szükség, viszont ennél kevesebb szinte a semmivel egyértékü.

A feltámadás hite és az egyház jövendője, sőt több: az ország és az egész emberiség jövendője a legszorosabb összefüggésben állnak egymással. Sokszor arra gondolok, hogy ettől a hittől talán nem is a bizonyosság, inkább csak a szégyenkezés tartóztat vissza bennünket. Hallottam, hogy a lövészárokból a kórházba került katonák valami szégyenkező irtózást éreztek arra a gondolatra, hogy most a hófehér ágyba, a babos párnákra lefeküdjenek véres, gennyes testükkel. Hátha a mai embert csak a maga szégyenérzete — megérdemelt szégyenérzet — tartja vissza, hogy a feltámadás dicsőségébe beletemetkezzék és fáradt, bűnös fejét megpihentesse az örök Krisztus kegyelmes karjain? Ha így van, akkor meg kell magyarázni az embereknek, hogy ennek a huzódozásnak semmi értelme. Hiszen meg van irva: *„Aki én hozzám jön, semmiképen nem vetem ki.“*

Svingor Jenő.

A protestáns theologia főbb irányainak hatása az újszövetségi tudományok művelésére.

(Folyt. és vége.)

A protestáns theologiának theocentrikus irányzata végső következtetéseiben elvezetett egy, a világtól távol álló Istenség képzetéhez. Az antropocentrikus irány épen azzal indult meg, illetve az adta meg a hajtóerejét, hogy ezt a theocentrikus theologia által annyira messzi síkba kihelyezett istenképet közelebb hozza az emberhez. És ennek a hatalmas mederben folyó theologiai áramlatnak az a tulajdonképeni tragédiája, hogy ahelyett, hogy sikerült volna neki Istent és az embert közelebb hozni egymáshoz, végső eredményében ennek ellenkezőjét érte el, mert amig a theocentrikus theologia az ember helyzetének különösebb hangsúlyozása nélkül helyezte el bizonyos magas sikban a maga istenképét, addig az antropocentrikus irány munkájának végeredménye az lett, hogy az ember belső életének és helyzetének vizsgálatába merülve rá kellett jőjjön arra, hogy az ember önmagában nem létezhet mint ember, hogy az Irás szavaival élve csupán por és hamu, miáltal is addigi helyzeténél összehasonlíthatatlanul mélyebbre hullott alá.

A huszadik század embere már ezelőtt a végletekig kiszélesedett szakadék előtt találja magát és a dialektikai theologiai iskolának legnagyobb jelentősége, amelyre mint alapvető meglátásra minden más épitve van benne, abban rejlik, hogy a theologia előbb vázolt két főirányának emez örökségét meglátta. Az Isten és ember közötti végtelen qualitativ különbségnek és a kettő között igy támadt űr gondolatának megteremtése, vagy kiélesítése tehát nem a dialektikai theologiai iskola műve. Ez az antopocentrikus és theocentrikus theologiai irányok műve. A dialektikai iskola csak egymás mellé állitotta a kettőt és keresztülviszi minden téren az ebből származó következményeket.

Amint a dialektikai theol. iskola észrevette azt, amit előtte, leszámítva egyes elszigetelten maradt megnyilatkozásokat, nem vettek észre, t. i. hogy az Istenképnek a theologiai tudományok központjába állitásával egyfelől és az embernek a theologiai tudományok központjába állitásával másfelől a két tényezőnek egymásutáni centrumba erőszakolása azt eredményezte, hogy a két centrum: az ember és Isten nemhogy összeesett volna, hanem két, végletekig ellentétes pólusba tolódott ki, nyilvánvaló volt a legközelebbi teendő meglátása, azaz egy olyan centrumnak a fölvétele, amelyben a két pólus érintkezésre és végeredményben egységre is talál. Az, hogy a dialektikai theologiai iskola ennek az új centrumnak szükséges voltát meglátta és ezáltal minden érdeklődésével ennek a centrumnak az irányába fordult, adja meg ennek a theologiai iskolának karakterisztikus vonásait és ez az oka annak, hogy benne a theologiai tudományok, sőt az egész világszemléletmód, a világkép egész tartalma gyökeres átértékelésen kell, hogy átessen, aszerint, hogy ehhez az új centrumhoz viszonyul. Ez az új, szükségszerűen fölvett centrum pedig Istennek az ő Igéjében, még pedig nyomatékosan a testté lett Igében, azaz Jézus Krisztusban megtörtént tökéletes kijelentése. A testté lett Ige, aki egyenlő Jézus Krisztussal, aki egyenlő Isten egyetlen tökéletes kijelentésével, akiben tehát Isten egyedül adja magát az őt elérni nem képes embernek, úgy amint van, a maga teljességében, az akiben az emberi és isteni, az ember és Isten egységre jutnak egymással. Mindebből nyilvánvaló az is, hogy a theocentrikus antropocentrikus theologiai irányokkal szemben ez a theologiai iskola fundamentálisan egy krisztocentrikus theologia alapján helyezkedik el, amelyben a reformáció nagy lökő erői: a „Verbum solum habemus“ és a „Verbum est principium“ először találják meg teljes kibontakozásukat.

Amennyiben ez a protestáns theologia még csak részben a jelené és súlyának megmutatkozása a jövőbe esik, nem beszélhetünk még a változásokról, amelyet mindent a kijelentés szemszögéből tekintő világszemlélete okozott, ellenben beszélhetünk azokról a változásokról, amelyeket a nyomában föllépő átértékelő munka hozni fog, ha egyszer a krisz-

tocentrikus theologia elvégzi a kovász szerepét a világkép gondolatanyagának meghatározásában. Micsoda viszony áll fenn, a testté lett Ige, a kijelentés és az újszövetség, közelebbről az újszövetség tartalma között? Ez az a kérdés, ami a krisztocentrikus theologia alapján fölmerül és ami meghatározza a modern újszövetség tanulmányozás útját-módját. A viszonylatnak két oldala tehát a kijelentés, amely ismételjük Jézus Krisztusban lett — és az újszövetség. E megoldás pedig az, hogy az újszövetség tartalmát tekintve nem egyéb, mint a kijelentésről, azaz Istennek a Jézus Krisztusban lett kijelentéséről való bizonyságtevés. Itt azonban vigyázni kell, mert nem kell elfelejteni, hogy ez a bizonyságtevés csak ott születhetett meg, ahol a kijelentés, mint alap meg volt. A kijelentésről csak az tehet bizonyságot, akinek ez a kijelentés adatott. Az újszövetség, tartalmát tekintve, ilyen bizonyságtevés.

A krisztocentrikus theologiából folyó szempontoknak döntő fontosságú jelentősége van az újszövetségi tudományok művelésére. Először is kibontakozást hoz az újszövetséggel foglalkozó tudomány zürzavarából és abból a bizonytalanságból, amely eddig jellemezte. Az előbbi megállapitás nyomán ugyanis az újszövetség tartalmát tekintve megszünik pusztán történeti dokumentum lenni, mint az antropocentrikus irány idejében volt, hanem előtérbe lép annak kijelentéstartalma is, azaz az a része, amely benne a kijelentéselem és ezzel supranaturális kijelentés-dokumentummá is válik. Az újszövetség tehát tartalmát tekintve nem puszta történeti dokumentum lesz, hanem történeti és kijelentés-dokumentum (azaz nem-történeti dokumentum) együtt. Természetes, hogy amint az újszövetség így kétféle dokumentummá válik, ugyanakkor a tartalmával foglalkozó tudomány jellege is változáson megy át és történeti és — bármily abszurdumképen hangozzék is ez — történetfeletti tudománnyá lesz.

A kettős tartalmúságból és kettős jellegből, amelyre a krisztocentrikus theologia alapgondolatán bomlott az új szövetség tartalmával foglalkozó tudomány, nyilvánvaló, hogy magának a tudománynak is megosztódáson kell átesnie, hogy az új theologiából előálló követelményeknek megfelelhessen. Az egyik része ennek a megoszlott tudományágnak az újszövetséggel, mint történeti dokumentummal fog foglalkozni. Ebbe a csoportba sorozható mindaz, ami körülbelül az újszövetségi vallástörténet neve alatt volt eddig ismeretes, voltaképen tehát mindaz, amit az antropocentrikus theologián belül az újszövetség tartalmáról tanítottak. A másik csoportba pedig az a tudomány kerül, amely, mint ilyen, teljesen ismeretlen volt eddig, amelyet tehát teljesen a krisztocentrikus theologiának az újszövetség tartalmára alkalmazott principiumai hoztak létre és amely az újszövetség tartalmának azzal a részével foglalkozik, ahová a történeti keretek között mozgó újszövetségi vallástörténet sohasem tud fölemelkedni, t. i. az újszövetségben foglalt kijelentéstartalommal. Röviden, az újszövetség tartalmával foglalkozó tudomány két részre oszlik a krisztocentrikus theologiai szemléletmód tükörében, u. m.: újszövetségi vallástudományra és újszövetségi kijelentéstudományra. A kettő közül az utóbbi a fontosabb, mivel nyilvánvaló, hogy ennek anyagában kell keresnünk az előbbi tudományág anyagának létezési föltételeit is.

Ha mármost fogalma és jellege szerint az újszövetség tartalmával foglalkozó tudomány két tudományágra oszlik, akkor természetes, hogy a kettő célját és módszerét is külön-külön kell vizsgálat alá vennünk. Az újszövetségi vallástudomány célját tekintve, átveszi azt az egész területet, amelyet eddig az újszövetség tartalmával kizárólagosan foglalkozó újszövetségi vallástudomány művelt és célja is össze fog ennek céljával esni úgy azonban, hogy ez a cél mindenestől az újszövetségi kijelentéstudomány céljának szolgálatába lesz állítva. Az újszövetségi vallástudomány tehát ezentúl is elsősorban a filologiai, históriai, pszihologiai és filozofiai föladatok előtt fogja magát találni, ugyanakkor azonban nyilvánvaló lesz előtte, hogy ez még nem minden, hogy ezen túl van még olyan föladatkör is, amelynek művelésére nem képes. A módszer is megmarad a történeti sikba eső, tehát általános értelemben vett tudományok módszerének és a megfelelő föladatkörökön fölül a kritikai elem fogja jellemezni.

Mindezzel homlokegyenest ellentétben áll, amint láttuk az a tudomány, amit a kifejezés minden paradoxonszerűsége ellenére is újszövetségi kijelentéstudománynak mertünk nevezni. Paradoxonszerü azért, mert hiszen nyilvánvaló, hogy a kijelentéstartalom nem lehet egy tudomány tárgya. A kijelentést csak csodálni és elfogadni lehet, de nem lehet tudományos górcsövek alá helyezve elemezni. Mi lehet hát egy ilyen megszorítások közé helyezett „tudomány“ föladata és célja? Nehéz kérdés, de úgy látjuk, hogy kielégitő választ tudunk adni akkor, ha azt feleljük, hogy semmi nagyobb és semmi kevesebb, mint rámutatni arra, hogy az újszövetségben ilyen „extra,“ ilyen megragadhatatlan, ilyen górcsövezhetetlen kijelentéselem valóban van, és hogy ez az elem teszi az irást „Szentírássá.“ Milyen lehet az ilyen tudomány módszere? Ennek karakterét a bizonyságtevés, a kritika nélküli, alázatos elfogadásból származó, szünetnélküli bizonyságtevés határozza meg. Mindebből nyilvánvaló, hogy ezt a tudományt csak az „művelheti,“ aki az újszövetség kijelentéstartalmáról meggyőződött, akinek a Kijelentés az Isten Igéjében bizonyossággá, realitássá, életformáló és világszemléletformáló hatalommá lett.

Még egy dolgot meg lehet említeni az

újszövetségi kijelentéstudománnyal kapcsolatban, és pedig azt, hogy amennyiben a keresztyénség alapjai az Irás és közelebbről az újszövetség eme kijelentés-tartalmában gyökereznek, nyugodtan kifejezésre juttathatjuk ama véleményünket, hogy az újszövetségi kijelentés-tudomány, minden theol. tudomány között a legfontosabb tudomány, mert a keresztyén hit lényegéhez tartozik az, hogy minden theologiai állítását az Irás on próbálja meg és amennyiben nem találja meg alapját az Irásban, könyörtelenül érvénytelennek nyilvánítsa.

* * *

Végigpillantva az elmondottakon, láthatjuk, hogy amikor a protestáns theologia irányainak hatását vizsgáltuk az újszövetség tartalmával foglalkozó tudományra, voltaképen ennek fejlődését is végig kisértük. Az újszövetség tartalmával foglalkozó tudomány fejlődésen átment és fejlődésben levő tudomány és azt nem állítottuk sehol, hogy ennek a fejlődésfolyamatnak a végén már ott áll a befejezettség pontja.

Ujszászy Kálmán.

A Benke-féle tervezet helyes megvilágitásban.

(Folytatás és vége.)

És itt eljutottunk a 2-ik kifogáshoz: „Alapszabályszerű pontok alapján reversális adásával" „Istenfélők szövetségét" akar ő szervezni a gyülekezetben, mely az ő elgondolása szerint, a gyülekezet „lelke, magja, kovásza lesz." — Nem nehéz felismerni, hogy ez a kifogás az alábbinak a magyarázata, — így az „Istenfélők szövetsége" volna hát tulajdonképen az az alakulat, mely állam az államban, egyház az egyházban stb. Engedje meg Urambátyám, ha én itt egy talán nem egészen helyt álló, de mégis idekivánkozó hasonlattal világítom meg eljárását. Mint a víz felett könnyedén szállongó fecske le-lecsap itt-ott, de csak szárnya hegyével érinti annak a felszinét, Urambátyám is nagy könnyedséggel elsiklik Benke J.-nek a K. Sz.-ről mondott erőteljes kritikája felett és ott nem látja meg, hogy teljes két hasábon keresztül 14 szer és mindig csak a K. Sz.-ről van szó; azt figyelmen kivül hagyja, hogy expressis verbis ez áll: „nem gyülekezet a gyülekezetben," hanem meglátja azt, hogy éppen kapóra jön itt egy kifejezés, mely az ő céljának egészen megfelel: az „Istenfélők szövetsége," — erre szerinte lecsap, tárgyi és mondatfűzési viszonyából kiszakítva csak azért érinti, hogy azt mint önálló, új alakulatot, mint egyházat az egyházban tüntesse fel. Mennyire más az, amit Benke J. mint tervezetének végeredményét, így contemplál: „A Kálvin-Szövetség, mint az Istenfélők szövetsége lesz a gyülekezet *lelke, magja, kovásza.*"! Tehát a Kálvin-Szövetség!

Itt aztán igazán nem tudom megérteni, hogy Benke J.-nek melyik elgondolását érti Urambátyám az Ur Jézus intenciójával szöges ellentétben állónak? az aláhúzott szavakban teljességre jutott K. Sz.-et-e, vagy pedig az általa mondott: „Alapszabályszerű reversális adásával" való szervezést-e? Mert az előbbi esetben kioktatásra szorulok magam is Jézusnak a „földnek savairól," a „világ világosságáról," a „mustármagról" és a „kovászról" stb. mondott hasonlataira vonatkozó eddigi értelmezésünk *átértékelése* tárgyában; az utóbbi esetben pedig rá kell mutatnom a különösen nekünk, reformátusoknak oly kellemetlen izű reverzális és a Benke J. által contemplált „önkéntes fogadalom által való elkötelezés" közötti fogalmi különbségre. A reverzális mindig rajtunk kivül álló kényszert jelent, s ilyen nem foglaltatik a Benke J. elgondolásában; az önkéntes fogadalom által elkötelezés ellenben nagyon is megfér az Ur Jézusnak az evangéliumból ismert intenciójával. Benke munkatársakat keres a 10 pontban foglalt önkéntes elkötelezés által; Jézus is választott tanitványokat, hivogatott követőket, bűnösökkel társalkodott, bizonyára nem minden elkötelezés nélkül. „Térjetek meg!" „Eredj el és többé ne vétkezzél!" „Aki követni akar engem, mindennap vegye fel az ő keresztjét!" stb. mondotta Jézus. Aztán mi is nem tétetünk-e fogadalmat konfirmándus gyermekeinkkel és úrvacsorázó hiveinkkel? Nem látom át tehát, hogy a Benke-féle 10 pontban foglalt fogadalom, mellyel az önként vállalkozók a legelterjedtebb bűnök elhagyására s a legelhanyagoltabb vallási kötelességek teljesitésére tesznek igéretet, miért állana — pláne! — szöges ellentétben a Jézus intenciójával.

De nem folytatom tovább az Urambátyám elvi kifogásainak a cáfolását. Urambátyámmal szólva: *mellőzöm* a még hátralévő bibliai szemelvényeket és emphaticus mementókat, melyek bármily szépek és értékesek is a maguk helyén, de itt nem találók, egyszerüen *tárgyi vonatkozás* hiján. *De strigis quae non sunt, nulla mentis fiat.* Annyit szivesen concedálok, hogy a Benke J. által használt „separáljunk" ige félreértésre adhatna okot, ha magában állana, de előtte is, utána is elég világosan meg van magyarázva, amit a szerző alatta érteni akar; azonban Urambátyám is ismerje el, hogy egy munka megindításánál számba kell vennünk azt, hogy kire számithatunk és nem számithatunk!? És Benke J. csak ezt akarja az idézett helyen.

Hanem figyelmetlenség volna Urambátyám iránt, ha mellőzném azt az egy-két gyakorlati kifogását, melyet a 10 pont végrehajtására nézve emel; azért a Szerkesztő úr szives engedelmével ezekről még szólnom kell.

Kijelenthetem, hogy ezekkel sem szerencsésebb, mint az elvi kifogásokkal volt. Azon kijelentése után, hogy „Mivel... alapelvedet nem fogadom el, sőt elitélem, logikailag az következnék, hogy „ennélfogva a reverzális tervezetedet sem fogadom el, sőt elitélem!" Punctum.

És akkor már én is végezhetnék. Ő azonban erre a következtetésre jut: „ennélfogva a reverzális-tervezetedet nem kisérem végig pontról-pontra." Bizonyára neki 2—3 pont is elegendő annak az illusztrálására, hogy ezek, t. i. a reverzális pontjai „általánosságban, természetszerüleg

mind ideális kivánalmak, de részleteikben nem merítik ki az igaz ker. élet fogalmát, viszont hiányuk sem a kárhozatra méltóság." — Hát ezek a megállapitások látszólag helyesek, de ismét csak úgy *madártávlatból*. Nem vette itt észre Urambátyám, hogy az 1. pont kivételével, mely (tessék csak jól megnézni) teljesen kimeríti az igaz ker. életet, a többi pontok maguk is *részletek*, tehát sem magukban, annál kevésbbé részleteikben nem merítik ki ugyan az igaz ker. életet: mégis elmaradásuk, ha nem épen kárhozatra méltóság, de mindenesetre érezhető hiányt jelent. Tessék csak elképzelni az egészet részei nélkül; a házat, templomot ajtók és ablakok nélkül, vagy Szent Pál hasonlatában a Szentlélek élő templomát kezek, szemek, lábak nélkül! És ha a 7—8. pontok alatti fogadalom ellenértéke gyanánt, annak a kivételes, „a XX-ik században már csak meseszámba menő, áldásos életű nagy ker. léleknek a példáját, aki 20 év alatt 3-szornál nem volt többször a templomban s mindössze 2-szer élt úrvacsorával," annak a bizonyitására idézi, hogy bár a templombajárás és az úrvacsorával való élés „a helyes ker. élet egyik kritériuma, de nem a fő" s a hiánya még nem a kárhozatra méltóság, azzal esak azt az igazságot szolgálja, hogy a kivétel a szabályt erősíti. Mert az Urambátyám egyetlenegy példájával szemben, úgyszólván gyülekezetről-gyülekezetre hivatkozni lehet számos olyanok példájára, akik szintén ugyanannyi idő óta, vagy egyáltalán sem templomba nem járnak, sem úrvacsorával nem élnek, de aztán nem is használnak se Istennek, se embernek és elvesztek a ker. élet számára. Azután, hogy én is egy nagy példára hivatkozzam: Pál apostol mondja, hogy „a hit hallásból vagyon" és ugyanő kérdésbe teszi: „mi módon hinnének predikáló nélkül?" Vagyis azt akarom ebből kihozni, hogy a hitetlenek rendszerint templom és úrvacsorakerülők közül kerülnek ki, ezekre pedig Jézus kimondotta a megfelebbezhetetlen itéletet mely pedig egyenesen kárhoztató — és ezeket, úgy gondolom, Urambátyám sem sorozná a K. Sz. tagjai közé?! Egyébként én az Urambátyám helyén a farkasnak nem mutatnék berket.

A kifogásolt 3-ik pont végén a vasárnap megszentelése és a fogadalom aláírása tárgyában föltett kérdésére teljesen megnyugtathatom Urambátyámat az iránt, hogy Benke J. fölvenné a K. Sz. tagjai közé azokat a város mellett lakó tej- és paradicsomszállitó atyafiakat is, akik a vasárnapból, főleg az asszonyok csak a délutánt szentelhetik meg amiatt, mert áruikat a megélhetés vaskényszere miatt, ezen a szent napon is szállitani kénytelenek. Ámde nekem úgy tetszik, hogy Urambátyám csak az *igazhitűek* felett való élcelődés kedvéért teszi fel a kérdést és állitja magáról, hogy tudván-tudja, hogy ezek a Benke J. tervezetét, mint ünneprontók nem irhatják alá, vagy ha aláírnák, nem tarthatják be! Dehogy nem! Urambátyám, aki e kikezdés elején olyan jól határozta meg, hogy kik az ünneprontók és kik érdemlik meg a kárhoztatást, épen úgy tudja mint én és velünk együtt minden komoly ker. lélek, hogy csak a farizeusok botránkoztak meg azon, hogy Jézus szombatnapon betegeket gyógyított, a tanítványok éhségük csillapítására kalászokat téptek; tudja, hogy a vallásos léleknek csak egy hitteljes „fellebbenése is ama szent fájdalmú gondok közül," melyek a hívő s Istent kereső embert, még az Úr napján is dolgozni kényszerítik: Isten előtt ünnepszentelés számba megy...

Különben pedig csak egy vonásnyi távolsággal kellett volna továbbolvasni a 3. pont szövegét... „vasárnap és ünnepnap *elhalasztható* munkát sem magam nem végzek, sem cselédeimmel nem végeztetek..." mindenek felett pedig az 1-ső pontot, mely szerint „A 10 parancsolatban s az evangyéliomban foglalt isteni törvényeket *legjobb tehetségem szerint megtartani törekszem*..." akkor Urambatyámnak erre vonatkozó kifogásai is bátran elmaradhattak volna.

Monda Jézus Nikodémusnak: „Te Izráelben Mester vagy ezeket nem tudod-e?" Ezzel végére is jutottam feladatomnak. Sine ira et studio jártam el vizsgálódásaimban és ténymegállapitásaimban. Meggyőződésem, hogy a Benke J. lelkésztársunk nagy gonddal és nemes igyekezettel kidolgozott tervezete most már helyes megvilágításban fog állani az elfogulatlan olvasó előtt; hogy az nem államot akar az államban, nem külön egyházat az egyházban, mint Urambátyám levelében állitja, sem pedig nem alapszabályszerű pontok alapján reverzális adásával szervezett Istenlélők szövetsége a gyülekezetben, hanem egyszerüen a K Sz.-et akarja újjászervezni, életképessé tenni a munkára kész hivek önkéntes fogadalmán alapuló elkötelezésével. Azok a mesteri tollal megirt s nagy elmeéllel átgondolt adhortációk hellyel-hellyel, különösen az Urambátyám levele végén: a tapasztalt öreg sas bölcs mérsékletre intő utbaigazitásai az ifjúi hév erejével merészen szárnyaló sasfiók számára, bizonyára megszivlelésre találnak a maguk helyén; de azt sem szabad ám felednünk, hogy a napnak csak 12 órája vagyon a munkára s Jézus sürget, hogy munkálkodjunk mig idő van és nem elégedhetünk meg a „nemes emésztődéssel, a szent nyugtalankodással," hanem pozitív, alkotó munkát is kell végeznünk; másfelől az Isten országa lassan épülő templomához nem mindegy az, hogy milyen köveket hordunk; irva van, hogy élő köveknek kell lennünk.

Még csak annyit kell a teljesség kedvéért megemlitenem, hogy a Benke-féle tervezet már nem afféle akadémikus természetü elmélet: megtörtént s a gyakorlatba átment ténnyé lett az, a legközelebbi reformációi emlékünnep óta, amikor is másnap, a 850 lelkes hejőpapi gyülekezetben, a lelkekben megindult belső reformáció dokumentálására, természetesen az előzetes magvetés eredménye gyanánt, a lelkészi hivatalban kitett iven 77, mostanáig 110 önként jelentkező, felnőtt úrvacsorázó egyháztag irta alá a fogadalmi nyilatkozatot. Ezen módszer alkalmazása óta, a templomlátogatók száma 50%-al, az úrvacsorával élők száma 80%-al emelkedett. A káromkodást észrevehetőleg kezdik szégyenleni és bűnnek tartani. A vasárnapi munka elhagyása felől a téli munkaszünet miatt, még korai dolog volna nyilatkozni.

Az adakozás és segítés lelke akár a persely, akár más jótékony célra való gyűjtésnél csodálatosan megnyilatkozott. Ez éven idáig hat áttérő tényleg belépett, hat előkészítés alatt áll, köztük egy izraelita, kettő olyan, kik 7 apró gyermeket hoznak magukkal; ezeken felül még öten jelentették be áttérési szándékukat. Facta loquuntur! — Ezt a nagy megmozdulást természetesen majd még az idő fogja megpróbálni. Kezdetnek, tagadhatatlanúl boldogító élmény, de ha a folytatás nem igazolná is: Benke testvérünknek akkor is megmarad a felemelő öntudat: „*In magnis et voluisse sat est!*"

Szalóczy Pál,
a mezőcsáti járási Kálvin-Szövetség lelkészi körének elnöke.

Az egyetemes konvent ülése.

A missziói bizottság jelentése s az 1930/31. évre szóló munkaterve tudomásul vétetett, illetőleg elfogadtatott. Különös öröm töltötte el a konventet a gyermekpastoráció köréből jelentett hatalmas fellendülés. Elhatároztatott, hogy jövőre a missziói jelentőivbe a külmisszióra vonatkozó kérdések is felvétessenek. A konfirmáció körüli eljárás tárgyában készült átdolgozott útmutatás azzal terjesztetik fel a zsinathoz, hogy annak életbeléptetését 1931 január hó 1-re rendelje el. Az egyháztagok kötelességei közé való felvételét kéri a zsinattól annak, hogy az egyháztagok házasságkötésük előtt a lelkipásztorok felkeresésére köteleztessenek. Tudomásul vétetett, hogy a vall. és közoktatásügyi miniszter leiratban értesítette az egyetemes konventet, hogy a konventi missziói, a konventi középiskolai missziói és a konventi ifjusági missziói lelkészi állások kongruájának engedélyezését a pénzügyminiszter kilátásba helyezte. A személyi kérdések elintézésével az elnökség bizatott meg. A mult évi számadás jóvá hagyatott. A költségvetés során a miskolci leányüdölő építési költségeire 1500 P segélyt szavazott meg a konvent. A költségvetést egyébként záltozatlanul elfogadta.

A lelkészi nyugdij és özv. — árva — gyámintézet 1929. évben lefolyt 22. pénztári évéről szóló jelentésből megállapítható, hogy a tagok számában lényeges változás nem állt be. A tagok létszáma 1929 január 1-én 1142, 1930 január 1-én pedig 1146 volt. Az 1928. év végén künn levő 143.795 P 92 fillér hátralékra s az 1929. szólólag előírt 246.093 P 75 fillér járulékra s ezek késedelmi kamataira, tehát az 1929. évi 396.663 P 90 fillér összkövetelésre az 1929 év folyamán befizettetett összesen 231.723 P 08 fillér. A befizetetlen követeléseknek 164.940 P 82 fillér összege tehát a hátralékoknál 21.144 P 90 fillér emelkedést tüntet fel. A járulékok befizetése a jelentés szerint megromlott minden egyházkerületben, egyházkerületünké is 20%-al. Egyházkerületünkben a hátralék mentes egyházmegye ezúttal is egy azzal a változással, hogy az alsóborsodi egyházmegye helyébe most az abaúji egyházmegye lépett, ugyanakkor a gömör-tornai egyházmegye a mult évivel szemben lényegesen megjavitotta helyzetét, az alsózempléni egyházmegye ellenben a gyengén fizető egyházmegyék sorába csúszott le s ezért a hátrálékok befizetéséről negyedévenkénti jelentés tételére köteleztetett.

Megütközést keltett a nyugdíjintézet javára szolgáló virágvasárnapi perselypénzek elszomoritóan csekély eredménye. E perselypénzek egynegyed részét a pesti egyházmegye küldte be, ezzel szemben négy egyházmegye oly minimális összeggel szerepel, hogy ezek esperesei felvilágositó nyilatkozattételre köteleztettek. Általában is felhívja a konvent az espereseket, hogy a virágvasárnapi perselypénzekre vonatkozó törvényes rendelkezések megtartását az esperesi egyházlátogatás során hathatósan ellenőrizzék. Egyik egyházmegye pl. annyi perselypénzt küldött be, hogy abból egy—egy gyülekezetére 10—10 fillér esik, mig két másik egyházmegye gyülekezeteiből csak 1—1 gyülekezet, egy harmadik nagy egyházmegyéből is csupán 2 gyülekezet szerepel a maga perselyadományával. Mi lesz velünk, ha a só szegénységünk sótartójában is megizetlenül?

A lelk. nyugdij és özv. — árva — gyámintézet 1929. évi bevételi és kiadási végösszege 1,432 192 P 96 fillér, melyben az 1929 dec. 31-én megállapitott egyenleg 715.169 P 26 fillér. A készpénzbeli maradvány az 1928. évivel szemben nem egészen 2.000 P-vel gyarapodott. Lelkészi nyugdijakra kifizettetett 244.747 P 65 fillér, özvegyek és árvák járandóságaira 451.432 P 26 fillér. Az intézet vagyona 1929 dec. 31 én 1,073.094 P 69 fillér. A vagyoni gyarapodás 273.612 P 71 fillér, ami a megelőző évi 90.355 P 98 fillér szaporulattal szemben igen kedvező eredménynek mondható. A pénztári egyenlegben mutatkozó 700.000 P-őn felüli pénzkészlet adott alkalmat az 1928. évi konventi határozatból folyólag a törökszentmiklós—pusztakengyeli ingatlan megvételére, amely vétel tudvalevőleg 714 kat. hold, 1541 □ ölnyi teljesen tehermentes birtokra 950 P-ős kat. holdankénti árban 678.215 P vételárral eszközöltetett. A birtok átlagos haszonbére kat. holdanként 250 kgr. búza, ami az első évben a befektetett tőke 4·2%-os, a második évtől pedig 5·7%-os jövedelmezőségét fejezi ki. A birtok vétele körül eljárt Szomjas Gusztáv, Borbély György, Görömbey Péter és Ferenczy Károly szakértőknek és közbenjáróknak egyetemes konventünk elismerését és köszönetét nyilvánitotta.

1930. év január 1 én 98 nyugdíjas lelkész, 503 özvegy 46 szülőtlen és 132 apátlan árva élvezte a nyugdíjintézet jótéteményét. A) csoportbeli özvegy volt 444; B) csoportbeli 58 és 1 püspök özvegye Tudomásul vétetett, hogy a nyugdíjak és egyéb illetmények havi utalványozásának megkönnyitése érdekében a megállapitott illetmények kikerekittettek.

(Folyt. köv.)

— **Sárospataki Irodalmi Kör,** mely hosszú idő óta szünetel, f. hó 4-én pénztárvizsgálat után, a főiskola közigazgatója jelenlétében, értékeit átszolgáltatta további megőrzés végett a főiskola pénztárának. Szilágyi Benő pénztárnoknak 25 évi szolgálat után a felmentvényt megadta.

Emődy Dániel-emlékestély.

A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti Egyesülete a minap összejövetelt tartott, amelyet Emődy Dániel, a nagyhirü pataki jogtanár emlékének szenteltek. Az estélyen jelen voltak: Zehery Lajos dr. min. o. tanácsos az Emődy-család részéről, Rácz Gábor altábornagy, Rácz Lajos kuriai tan.-elnök, Jablonowski József kisérletügyi főigazgató, Finkey Ferenc dr. koronaügyész-helyettes, Kérészy Zoltán dr. egyetemi tanár, Kontz Endre dr. min. tanácsos, Forgon Lajos dr. postaigazgató, Pálóczi Horváth Zoltán dr. ügyvéd, Kohányi Gyula tanfelügyelő, Zsoldos Benő táblabiró, Okruczky Árpád dr. és Andó László dr. MÁV. felügyelők, Bodolay István igazgató, Veress Győző postatakarékp. felügyelő, Barabás Arnold dr. főorvos, Haury József dr. MÁV. felügyelő, Hézser Zoltán, a M. T. I. főtitkára, Szücs Lajos dr. fogalmazó, Szabó Zoltán banktisztviselő, Elekes György sz. orvos és még sokan.

Panka Károly dr. országgyülési könyvtárigazgató, elnök üdvözölte a megjelenteket s megnyitó szavai után Bodolay István igazgató felolvasta Németh József ny. min. tanácsosnak, — aki betegsége miatt nem lehetett jelen — Emődy Danielről szóló emlékbeszédét. Utána Rácz Gábor altábornagy olvasta fel Radácsy Györgynek Emődy Danielről, mint tanárról irt nekrológját. Majd Pálóczi Horváth Zoltán dr. ügyvéd elevenitett fel néhány anekdotát Emődyről. Azután Finkey Ferenc dr. koronaügyészhelyettes, Kérészy Zoltán dr. egyetemi tanár és Jablonovski József kisérletügyi főigazgató a hálás tanitványok kegyeletes érzésével emlékeztek meg Emődyről, a nagy magyar magánjogászról.

Ezután Panka Károly elnök jelentette, hogy az Egyesület nevében üdvözölte a Kormányzó Ur Őfőméltóságát kormányzóságának 10 éves jubileuma alkalmából, majd kegyeletes szavakkal parentálta el a közelmultban elhunyt dr. Szánthó Gyula ny. pataki jogtanárt és Keresztesi Samu bpest—zuglói lelkész, volt pataki diákot. Végül elnök javaslatára felkérik a főiskola előljáróságát, hogy a főiskolának megnagyobbitott kórházát dr. Kun Zoltán főikolai orvos nevéről nevezzék el, aki 57 éven keresztül hervadhatatlan érdemeket szerzett az ifjuság ápolásában és nevelésében.

Határokon túlról.

Makkai Sándor és Sulyok István püspökök kitüntetése. A romániai régenstanács dr. *Makkai* Sándor és *Sulyok* István püspököket közéleti mű ködésük elismeréseképen a román Korona Rend főtiszti keresztjével tüntette ki.

A zsinati előkészitő munkálatok az erdélyi és királyhágómelléki egyházkerületekben is intenziven folynak s igy érthető, hogy ezek a munkálatok iránt nagy ott az érdeklődés.

Jellemző az erdélyi református egyházkerület életére, hogy ott a theologiai problemák az egész egyházkerület közvéleményének égető problémái. Ezt legszebben igazolja az a körülmény, hogy f. ápr. hó 23—26-ra Nagyenyedre egy a theologia minden fő problémáját felölelő konferenciát hivott össze a kolozsvári theologia igazgatója. A theologia iránti nagy érdeklődést ott a *Barth*-féle dialektikai theologia okozza.

Az erdélyi egyházkerületben programmszerűen végzett missziói munka egyik legfőbb ága az ifjúsági munka. Ennek ez évi konferenciája ápr. 23—26. között lesz *Nagyenyeden*. A szokásos bibliaórák mellett előadások, valamint megbeszélések lesznek, amazoknak tárgya az *egyház*, emezeké a *szolgálat*.

A román megszállott területi fiatal leányok között végzett missziói munkára jellemző, hogy úgy az erdélyi, mint a királyhágó melléki egyházkerületben nagyszabású leánykonferenciákat is rendeznek, amelyeken az Ige és az imádság ereje által, ezek problémáinak megbeszélésével akarják megtartani a női lelkeket. Ilyen konferencia lesz f. ápr. hó 25—27. napjaiban *Nagyváradon*.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Olvasóinknak Istentől megáldott, üdvösséges husvéti ünnepeket kivánunk!

— **Farkasfalvi Farkas Géza a Johannita Lovagrend tiszteletbeli lovagja.** A Kormányzó Ur a külügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy Farkasfalvi Farkas Géza császári és királyi kamarás, országgyülési képviselő, sárospataki főiskolánk áldott munkásságu gondnoka, egyházmegyei gondnok, a Johannita Lovagrendbe tiszteletbeli lovagként való felvétele alkalmából a neki adományozott lovagrendi jelvényeket elfogadja és viselje.

— **Az emlékezet templomának alapköletétele.** Nagy ünnepe volt f. április hó 15 én a budapesti ref. egyházközségnek, ekkor helyezték el az „Emlékezet Templomának“ az elesett hősök emlékére épitendő templomnak az alapkövét Magyarország kormányzójának a jelenlétében. Az ünnepi beszédet dr. *Ravasz* László püspök tartotta. — Ez a templom, mely az elesett magyar hősökre figyelmeztet — mondotta — sohasem lehet üres, hiszen anyák, gyermekek, hitvesek, testvérek még ma is minden családban siratnak egy-egy drága nevet . . . De éppen ezért ez a templom a magyar jövendőnek is temploma. Minden hősi halott kezesség, hogy ennek a nemzetnek annyi joga van az élethez, amilyen kötelességnek tartották fiai a halált. Ez a templom fons martirii, ezekre az oszlopokra egyetlen név van felírva, a Krisztus neve. — A jelképes kalapácsütések sorát a Kormányzó úr Őfőméltósága kezdette meg ezekkel a szavakkal: „*Isten dicsőségére, az elesett hősök emlékére.*“ A felemelő ünnepélyen többek között résztvettek még: *Tóth* István h. államtitkár, gr. *Klebelsberg* Kunó kultuszminiszter képviseletében: *Ripka* Ferenc dr. főpolgármester, *Berczel* Jenő alpolgármester a székesfőváros képviseletében. *Juhász* Andor dr. a kuria elnöke, *Angyán* Béla dr. igazságügyi államtitkár, *Hegedűs* Lóránt dr. és *Tomcsányi* Vilmos Pál dr. volt miniszterek és sokan mások. — A szép ünnepély kezdetét egy

kis incidens zavarta meg. Hirtelen szélvihar támadt, ami a sátrat — amelyben a Kormányzó, *Ravasz* László és mások tartózkodtak — felboritotta. Ebből azonban különösebb baleset nem származott.

— **Adomány a főiskolai nagykönyvtárnak.** Mitrovics Gyula, a debreceni egyetem tanára, aki főgimnáziumunknak is volt tanára, majd a miskolci leánygimnázium igazgatója s azután a debreceni coll. könyvtár igazgatója lett, nagynevü atyjának, Mitrovics Gyula debr. lelkésznek, aki hosszú ideig volt a pataki főiskola tanára, könyveit könyvtárunknak adományozta azzal a kikötéssel, hogy a duplumokból a theol. szemináriumi könyvtár is kapjon. Ápr. 16 án érkezett meg 5 nagy ládában a küldemény, amelyeket felbontva, mintegy 600 könyv, sok kézirat került elő, főként theol. irányú, magyar és német nyelvü művek, jegyzőkönyvek, néhány kézirat. (Köztük 3 régi magyar könyvtári könyv: váradi biblia, Apafi: Wendelinus, Páriz-Pápai 1708, két unicumról vett másolat.) A becses küldemény bizonyitja a küldőnek főiskolánk iránt érzett hálaját.

— **A főiskolai épitkezések.** A gimn. internátus (angol internátus) terveit Schulek János műépitész részleteiben is elkészitette, aminek az alapján az épitkezésnek vállalatba adására a pályázat május 16-iki véghatáridővel kitüzetett. A beérkezett ajánlatok elbirálása után június elején az épitkezési szerződések megkötttetnek s június második felében az épitkezés megkezdődhetik. Őszre a két emeletes, 80 növendék befogadására szolgáló internátusnak tető alá kell kerülni. 1931 tavaszán az épitkezés tovább folyik s az épület 1931 szept. 1-én lesz rendeltetésének átadható. Az épitkezés 450.000 P-re van kalkulálva Ez az internátus el lesz látva vízvezetékkel, központi fütéssel, a bentlakók részére külön konyhával, étteremmel, zuhany és kádfürdőkkel, mosodával, gyengélkedő szobával, zenegyakorló szobákkal, sport-, játék- és munkaszobákkal, felügyelő tanári lakással s felügyelő tanárok részére való szobákkal. — A nagy épületnek theol. internátussá való átalakitására vonatkozó tervek elkészitésével Thomas Antal budapesti műépitész bizatott meg, ugyanaz, aki tavaly a gimn. emeletráépitést tervezte és vezette. Az átalakitási tervek most készülnek s úgy haladnak, hogy az épitkezés július 1-én meg lesz kezdhető s a theol. internátus szept. 1-én rendeltetésének átadható lesz. Az épitkezésre s berendezésre 105.000 P. van előirányozva, de többre van szükség a teljes befejezéshez. Ez successive is megoldható azokból az összegekből, amelyek e címen a theol. internátusra az egyházkerülettől 1932—1933. és 1934. években fognak befolyni. Az 1930. és 1931. év őszén befolyandó összegek már a 105.000 P.-be vannak bekalkulálva.

— **Sárospataki főiskolánk tanári kara** a város intelligens társadalmával karöltve egy kaszinót létesitett. Az alakuló közgyűlés f. hó 16 án volt, amelyen a kaszinó elnökévé dr. *Rácz* Lajos főiskolánk nagytekintélyü professzorát választották.

— **Tisztújitás.** A tokaji ref. egyház virágvasárnapon tartott közgyülésén a lemondás által megüresedett főgondnoki állásra Nemes Andor ny. kir. járásbirósági elnök, itélőtáblai birót, a pénztárosi állásra Molnár Béla tokajhegyaljai takarékpénztari főkönyvelőt és presbiterségre Géhl György volt főgondnokot egyhangulag választotta meg. Az új tisztviselők ünnepélyes felesketése a közgyülés után a templomban azonnal megtörtént a a főgondnok nagyszabásu, programmszerü beszédben köszönte meg az egyházközség megtisztelő bizalmát.

— **Missziós napok.** Kiss József missziói lelkész márc. 6 án Ujfalu, márc. 13-án pedig Arka leányegyházakat látogatta meg, hol az anyaegyházak lelkészeinek bibliamagyarázatai után előadást tartott a gyülekezet minden tagozatának.

— **Egyetemes tankönyvkiadás.** Az illetékes tankönyvbizottság április 7-én tartotta ülését Budapesten. A beérkezett felterjesztések és javaslatok jórésze a tankönyvek árának a mérséklését óhajtja. A bizottság számitások alapján megállapitotta, hogy a tankönyvek egy része olcsóbb, más része drágább más kiadóknak hasonló kiadványaikhoz viszonyitva, átlagban azonban nem drágábbak. A tankönyvek árának a mérséklésére egyedül az az út kinálkozottt, hogy az új kiadásu könyveknél azoknak a megröviditése vétetett tervbe. Tartalmi kifogások is sürün hangzanak fel (ORLE, Orsz. Ref. Tanáregyesület, Vallástanárok Egyesülete, tanitók stb.) Vagyis kritikai eszme terem bőven annyira, hogyha azt a tankönyvbizottság mind figyelembevenné, akkor egyetlen tankönyvet sem lehetne kiadni. Sajnos, az alkotás már nem terem olyan bőven, mint a kritika s az új tankönypályázatoknak ezuttal is nagyon gyér volt az eredménye. Különösen feltünő, hogy a tanitók is sürün roszszalják a tankönyveket és nem tetszésüknek azzal adnak eklatáns kifejezést, hogy csak azért sem használják approbált tankönyveket, ellenben a pályázaton alig vesznek részt s nem nagyon igyekeznek megmutatni, hogy tudnának ők a maiaknál sokkal jobb tankönyvet is irni.

— **Káplánt keresek** a vajdácskai (alsózempléni. egyhazmegye) egyházba. *Farkas,* lelkész.

HIVATALOS RÉSZ.

6. B/1930. **Birósági értesités.**

A tiszáninneni ref. egyházkerület biróságának időszaki tanácsa április hó 23 (szerdán) délelőtt 10 órától a püspöki hivatalban ülésezik. Tárgyalás alá jönnek a következő felebbezett ügyek: Almássi István megyaszói, Béres József báji presbiter fegyelmi ügye. A hernádnémeti gondnokválasztás, az ondi kántortanitói javadalom, a damaki templomi székper.

Felek a birósági ülésen az ügy előadásán jelen lehetnek, de őket sem inditványozási, sem felszólalási jog nem illeti meg. (E. T. V. törvénycikk 112. §.)

Miskolc, 1930 április 14. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 17. szám. Sárospatak, 1930 április 27.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Batta János:* Gondolatok egyházlátogatás alkalmából. — *Janka Károly:* Az egyetemes konvent ülése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész

Gondolatok egyházlátogatás alkalmából.

Isten jóvoltából ez évben is megvoltak az egyházlátogatások egyházmegyénkben. Alulirott lelkész a tiszaluci járáshoz tartozó egyházközségeket látogatta meg esperes megbizásából.

Egyházlátogatási jegyzőkönyvünkben 4 főtétel alatt vannak csoportosítva a kérdések. Az első főtétel alatt a hit- és erkölcsi életre vonatkozó kérdések vannak feltéve. Ha ebből a szempontból vizsgáljuk egyházainkat, örvendetes haladást látunk abban az irányban, hogy vallásos összejövetelek, estélyek most már minden gyülekezetben tartatnak. Ezelőtt egy pár évvel még az egyházmegyei presbiteri értekezleten egyik-másik presbiter azt mondotta, hogy a templom kivilágítása pápista szokás, most már egész megszokott dolog, hogy a templom ki van világítva. Vallásos estélyen pedig, ha elmaradhatatlan is a bibliamagyarázat, mégis sok olyan dolgot lehet azon kivül hiveinkkel megismertetni, amit az istenitiszteleten nem lehet elmondani. A vallásos iratok terjesztése is szépen folyik egyik másik egyházközségben, sőt vannak már olyan egyházközségek, amelyek saját pénztárukból áldoznak is erre a célra. A presbitérium kezdi gyakorolni az egyházi fegyelmet is, sajnos még csak azokkal szemben, akik reverzálist adnak házasságuk alkalmából a ref. egyház kárára. Itt aztán vannak olyan dolgok, amelyek tisztázásra várnak, amely dolgokat a zsinatnak el kell intézni. Pl. egy kérdés igy szól: „A keresztelés a templomban, a paplakon, vagy a magánháznál történik-e?“ Itt minden lelkész úgy cselekszik, ahogy ő maga gondolja, vagy ahogy neki a legkényelmesebb. Itt teljes a szabadság. Hasonlóképen vagyunk az Úrvacsorával. A lelkész tetszésére van bizva, hogy a betegek csak úrvacsorázás alkalmával élnek Úrvacsorával, vagy bármikor. Vasárnapi iskola, gyermekistenitisztelet, ifjusági- és leányegylet van-e vagy nincs, az teljesen a lelkész tetszésétől függ, hasonlóképen az is, hogy a konfirmáció milyen korban történjék és mikor? Áldozócsütörtökön-e, vagy pedig az aratási vizsga alkalmából.

A II-ik főtétel alatt az egyházközség anyagi ügyeire vonatkozó kérdések vannak feltéve. Itt van egy ilyen kérdés. Van-e egyházfenntartási-alap? Egy vezető egyházi emberünk egy budapesti konferencián azt sürgette, hogy igyekezni kell egyházfenntartási-alapot csinálni, mert nem tudjuk, hogy mit hoz a jövő. Erre én azt mondom, hogy a nagy egyházak nem igen csinálnak, mert hiszen nekik tulajdonképen felesleges, a kis egyházak pedig egyszerüen nem birnak, mivel most is roskadoznak a terhek alatt. Ha eljönne az az idő, hogy az egyház elválna az államtól és mi akkor is vonakodnánk megcsinálni az egyetemes pénztárat, akkor egy csomó kis egyház megszünne Magyarországon. Nagyon középkori még a mi egyházi adózásunk. Szomorúan tapasztaltam most is egyházlátogatás alkalmával, hogy a párbért egyformán kell fizetni jómódú gazdának és szegény zsellérnek. Ezt az igazságtalan állapotot az egyetemes egyháznak kellene megoldani, mert ha a lelkész fogja megoldani, akkor a legtöbb gyülekezetben a lelkésznek tarthatatlan lesz ott a helyzete. Az is teljesen az egyház tetszésére van bizva, hogy van-e ellenzáros szekrény. Pedig nagyon kivánatos lenne, hogy ez is meglegyen minden egyházban, mivel sok kellemetlenség volt már ebből kifolyólag az egyes egyházakban, ezt saját magam kárán is megtanultam.

A III-ik főtétel alatt az egyházkormányzatra vonatkozó kérdések találhatók. Itt van egy kérdés: „Milyen intézetnél vannak az épületek biztosítva?“ Milyen nagy áldás lenne az, ha meglenne a belkörü tűzbiztosítás. Erdélyben már megvan amint hallom, itt még mindig nincs. Csak örökké panaszkodunk a szegénységről, pedig ha ez meglenne, sok mindent meg lehetne csinálni egyházunkban, anélkül, hogy a hiveket terhelnénk.

A IV-ik főtétel alatt statisztikai adatok szerepelnek. Örvendetes dolog, hogy a keresztelési, temetési, esketési szertartást senki sem mellőzi. Azonban itt egy nagyon szomorú dologgal találkozunk. A lelkészek szomorúan panaszolják, hogy a vegyes házasoknál a reverzálist kárunkra sohasem a kisgazdák adják, hanem a cselédek. Nem mondom azután, hogy azért van nekünk itt olyan

nagy veszteségünk, mivel a cselédeknek párbért kell fizetni, de azt mondom, hogy azért is. Itt az ideje, hogy a magyar ref. egyház többet törődjön necsak az ipari munkássággal, hanem a földmunkásokkal is. *Batta János.*

Az egyetemes konvent ülése.

(Folytatás.)

Az 1930. évi költségvetés 1,161.628 P 82 fillér bevételi és kiadási tétellel megállapíttatott.

Az országos közalapi jelentésből is az tünt ki, hogy az 1929. évi járulékok befizetésénél is csökkenés következett be, amennyiben a megelőző évi 27.229 P 95 fill. hátralékkal szemben 1929. év végén 46.950 P 92 fillér hátralék van. Teljesen hátralékmentes egyházmegye is csak 6 volt a korábbi évi 7-el szemben. Hátralékmentes egyházkerületünkből itt is az abauji, mig a felsőborsodi és gömör-tornai egyházmegyék a 10%-on aluli hátralékosok között biztosítottak a maguk számára viszonylag kedvezőbb helyet. A reformációi ünnepi perselypénznél is csökkenés mutatkozik itt is a pesti egyházmegye vezet, mert beküldött perselypénze szintén majdnem egynegyed része az összes e nemü bevételeknek.

A közalap 1929. évi bevétele és kiadása 438.815 P 83 fillér volt. Egyenleg, mint maradvány 348 976 P 01 fillér.

Sajnálattal állapittatott meg, hogy a közalap államsegélye az 1930. év I. felére már 5% levonással utaltatott ki, holott az 1929/30. évi költségvetési törvény szerint még lehető lett volna a teljes összeg kifizetése.

A közalap vagyona 223 901 P 68 fillér. A vagyon állandóan növekvő, de az emelkedés csak a készpénzvagyonnál állandó és jelentékeny. Az 1930. évi költségelőirányzat végtételei 127.410 P 75 fillérrel áilapittattak meg.

A közalapi végrehajtóbizottság jelentést tett az egyszer s mindenkori segélyezésekről. Egyház kerületünk segélyzett egyházai: Szala (800 P), Kondó (1.000 P), Felsődobsza (600 P), Abaujszántó (1000 P).

Az egyszer s mindenkori segélyek egyházkerületenként igy oszlanak meg:

Dunamelléki egyházkerületben		5.300 P
Dunántúli	„	3.300 P
Tiszáninneni	„	3 400 P
Tiszántúli	„	5.800 P

A Gusztáv Adolf egyesülethez segélyezésre ez idő szerint egyházkerületünkből felterjesztetett Eger 65 000 P és Kondó 1.250 P segélyre.

Ruzsás Lajos siklósi lelkésznek az egyházi közalap tőkéinek felhasználása iránt tett javaslata felterjesztetik a zsinathoz, bár a dr. *Antal* Géza felszólalása nyomán a rózsaszinü fátyol alaposan megszakadozott a valóságon túlnőtt számitások csábalakján. Ugy gondolkozott azonban a konvent, hogy a reális számitások tegyenek igazságot afelől is, hogy mi a kézzel fogható a Ruzsás számitásaiban és afelöl is, hogy mennyire az élet szabta volt a közalapi végrehajtó bisottság vagyonkezelése, melybe az értékromboló idők beláthatatlan pusztitásainak bekövetkeztét a jövőbe láthatás hiányában nem lehetett módjában sem.

A tankönyvügyi bizottság jelentéséből tudomásúl vétetett, hogy a Dömötör féle Osztálykönyv átdolgozása és felülbirálata megtörtént s az osztálykönyv kiadatott, hogy dr. Buday Gergely theol. magántanár az iparos és kereskedő tanonciskolák számára szükséges vallástani tankönyv megirását elvállalta és végzi is; hogy a népiskolai tankönyvek más kiadók tankönyváraihoz képest magasaknak nem mondhatók s hogy a tankönyvek árának csökkentését csak a tankönyvek anyagának redukálásával lehet elérni, hogy az új népiskolai tanterv kiadása esetén az új tankönyvek a tantervhez fognak alkalmazkodni, hogy kiadásra elfogadta Ligárt Mihálynak az osztott iskolák számára irt nyelvtani gyakorlókönyvét, az osztatlan iskolák számára irt magyar olvasókönyvét és az osztatlan iskolák számára irt számtani könyvét, Takács Károlynak a tanyai iskolák számára irt hittani könyvét.

Az énekeskönyvügyi bizottság jelentéséből megütközéssel állapítható meg, hogy egyházkerületünk területén aránylag milyen kevés énekeskönyv fogy el. E következtetésre az alábbi táblázat nyújt alkalmat. 1928 okt. 1 től 1930 március 31 ig terjedő időre szóló elszámolás szerint az egyes egyházkerületek jutaléka volt:

a dunamelléki egyházkerületben		15.915·06 P
a dunántúli	„	4 050·13 „
a tiszáninneni	„	1.801 79 „
a tiszántúli	„	14.147·09 „

Debrecen szab. kir. város és a tiszántúli ref. egyházkerület könyvnyomdavállalatával az énekes könyvek kiadására vonatkozó szerződés 1932 dec. 31.-ig szóló érvénnyel megköttetett. A szerződés alapján a nyomdavállalat 25 000—25.000 drb 16-od rét alaku fél-, illetve egész vászonkötésü és 80.000—80.000 drb 32-ed rét alakú fél-, illetve egész vászonkötésü énekeskönyv előállitására nyert meghatalmazást.

Az iskolaügyeket a tanügyi bizottság jelentése alapján dr. Dóczy Imre, dr. Kovács J. István, dr. Sz. Kun Béla és Janka Károly terjesztette elő. A tanügyi bizottságnak nyomtatásban már megjelent iegyzőkönyvében foglalt határozati javaslatok jóformán minden változtatás nélkül határozati erőre emeltettek.

Az iskolaügyi bizottság előterjesztései között első helyen került sor a theológiai tanterv revizíójára s az ezzel összefüggésben levő azon nagy elvi kérdésekre, melyek már annyi aggodalmat váltottak ki a lelkekből egyfelől a lelkészképzés szinvonalának fenntartása, másfelől a kis egyházak fennmaradása érdekében. Az ellentétes szempontok ezúttal nem ütközhettek meg, mivel az iskolaügyi bizottság és tanügyi bizottság együttes javaslata egyelőre szélcsendet teremtett. Az egyetemes tanügyi bizottság megbizásából Marton János theol. akadémiai tanár által készített tanterv letétetett az egyházkerületekhez véleményadás céljából. Az egyházkerületek folyó évi december hó 31-ig adnak véleményt úgy a tantervről, mint arról is, hogy

vajjon a theol. akadémia fejlesztendő-e öt évfolyamúvá, vagy a theológiai akadémiára való felvétel az érettségi vizsgálat után a tanítóképző-intézetben megszerzendő tanítóképesítő oklevél birtoklásához köttessék-e?

Kovács J. István rövid felszólalásában mint a theol. konferencia véleményének legmegfelelőbbet, az öt évfolyamra való berendezkedést ajánlja a konventi tagok figyelmébe, hogy egyházkerületeikben ennek az állspontnak legyenek szószólói.

Ezzel szemben *Juhász László* a theol. akadémia négy évfolyama mellett tör lándzsát, mivel a theológia elnéptelenedését várja az öt évfolyamra való berendezkedéstől. Szerinte a különbözeti tárgyak belefférnek a theol. oktatás tantervébe, csak az idő kihasználtassék és a tanszabadság hibás értelmezése ne nyisson a teljes tanszabadosságnak kapukat.

Sérelmezi, hogy a debreceni tudományegyetem theol. fakultása még csak meg sem kisérelte a konventi rendelkezés végrehajtását. Hangsúlyozza a törvény iránti tiszteletet és engedelmességet, mert fél a tiszteletlenség következményeitől.

Benedek Sándor csupán annak kijelentésére szoritkozik, hogy nem érdemleges előadói javaslatról van szó, ezért az hosszabb megbeszélés tárgyát nem is képezheti, azt a maga részéről elfogadja, bár minden tekintetben egyetért Juhász Lászlóval.

Az előadói javaslat elfogadtatván, a mérleg az egyházkerületek kezébe tétetett le.

Dr. Kun Béla előadásában nagyobb élénkséget keltett a közjogi bizottság előterjesztései között az áttérések ügyének szabályozása. A kérdés felvetésére a tiszántúli egyházkerületet a baptistáknak az a helyzete indította, hogy egyetlen egyházközségük lévén, a törvénynek az a rendelkezése, hogy a kilépés az illetékes egyházközségnél történik, a baptista egyházból a visszatérést súlyosan megnehezíti, mert a legtávolabbi ponton lakó, korábbi egyházába visszatérni kivánó baptistát is a Budapesten való jelentkezéshez köti. Az ügy a közös prot. bizottsághoz tétetett át. — Hasonló elevenséget vitt az ülésterembe Benedek Sándor szakszerű véleményes jelentése, amelyet az egyházi és iskolai adók együttes kezelésbe vonása tárgyában tett meg. Több felszólalás után a konvent úgy határozott, hogy az egyházkerületek püspökeit kéri fel, hogy az eljárás tekintetében egységes tájékoztatót készítsenek.

A közigazgatási bizottság előterjesztéseit, mint előadó nagy alapossággal *Makláry Károly* tette meg. Általános megdöbbenést keltett az az értesülés, hogy az 1848. évi XX. t.-c. 3. §. alapján utalt államsegélyből a miniszter 32.100 P-őt von le az 1930. év I. felére járó államsegélyből az államháztartás súlyos helyzetére való hivatkozással. Ezzel is egy evezőtoll tépetik ki az anyaszentegyház szárnyaiból. Ki felel majd érte Isten és a nemzet előtt, hogyha magasságokat kereső útjában is alant fog szállni a tollatépett madár?!

A harmadik nap delébe is benyúló tanácskozás alatt 393 pontból álló tárgysorozattal birkózott meg az egyetemes konvent, hálálva azt a munkát, amelyre Isten a gyűlés bölcs és türelmes vezetésében az elnökséget, az előadókat és a konventi irodát megsegítette. Áldott legyen érte az Ő szent neve!! *Janka Károly.*

IRODALOM.

* **Gulyás József: Mozaik-darabok.** Sárospatak. Ref. főiskolai könyvnyomda 1929. — *Gulyás* Józsefnek, sárospataki főiskolánk tudós professzorának, kiváló főkönyvtárnokának összegyűjtött dolgozatait tartalmazza a fenti c. füzet. A dolgozatok egyikének a címe: *Zemplén megye a magyar szépirodalomban*, amelyben kimerítő tájékoztatást nyújt Szerző arról, hogy Zemplén megye egyes helységei milyen szerepet játszottak a régebbi és újabb magyar irodalomban. Érdeklődéssel olvastuk e tanulmányból, hogy Sárospatak, annak régi vára, főiskolája, ifjúságával, diákéletével mennyire inspiráló volt mindig költői-írói alkotásokra. — Egy másik tanulmány Szerző munkatársának, barátjának, főiskolánk néhai tudós professzorának *Harsányi István életének és munkásságának vázlatos képét* adja. A kiváló professzor életéről és gazdag munkásságáról adott kimerítő képet, vonzóvá teszik a meleg szeretet szálai, amelyeket Szerző beleszőtt a képbe. — A füzet további dolgozatai: *Hol van Keresztesi József énekeinek kézirata? — Magyar protestáns könyvtárpolitika. — A sárospataki főiskolai könyvtár Marosvásárhelyen maradt könyveiről. — Egy elfelejtett újhelyi költőről* címet viselik. *Gulyás* József munkássága mint irodalomkutatóé általánosan elismert és értékelt. E kis füzetbe foglalt dolgozatain keresztül is megláthatjuk, hogy mennyire jellemzik őt a tudós és tárgyilagos elmélyedés, a széleskörű tudás és a teljességre törekvés. *M. E.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Szele György.** A debreceni egyháznak s az ottani egyház egyik veteményes kertjének, a Dóczi-intézetnek nagy gyásza van, amely gyász a debreceni egyházmegyén s a tiszántúli ref. egyházkerületen át az egész magyar ref. egyházat is érte: meghalt Szele György lelkész, egyházmegyei s egyházkerületi tanácsbiró, a Dóczi intézet igazgatótanácsi elnöke, a jótékony nőegylet igazgatója, munkás élete 76-ik, lelkipásztorkodásának 52-ik évében. Hosszú működésében Debrecen társadalma osztatlan szeretettel vette körül, mint méltó utódját a régi debreceni nagy papoknak. Legidősebb tagja volt a debreceni lelkésztestületnek, s így elnöke is. Tüdőgyuladásból keletkezett szivgyöngeség okozta halálát. Temetése f. hó 24-én volt nagy részvét mellett.

— **Czeglédy Sándort és dr. Hegedűs Lorándot** a Britt és Külföldi Biblia-Társulat tiszteletbeli tagjaivá választotta. Czeglédy Sándort most megjelent bibliafordításáért, Hegedűs Lorándot a Biblia terjesztése és az Ige hirdetése terén kifejtett buzgóságáért érte ez a kitüntető elismerés.

— **A Budapest—Józsefvárosi református gyülekezet** f. évi május hó 4-én d. e. ½11 órakor ünnepli templomában lelkipásztorának Dr. Szabó Aladárnak 25 éves szolgálati jubileumát.

— **Dr. Rácz Lajos** főiskolánk tudós professzora külföldi tanulmányúton van. Olaszország műkincsekkel gazdag városait látogatja sorra.

— **Hitvédelmi előadások** a debreceni egyházban. Dr. *Révész* Imre debreceni lelkipásztor április hó 23., 24., 25. napjain a Kollégium dísztermében hitvédelmi előadásokat tartott. Az előadások összefoglaló címe: *„Az örök élet és a feltámadás a Biblia megvilágításában"* volt.

— **A tiszántúli egyházkerület** június 11-én tartja meg közgyűlését a Kollégium dísztermében. A gyűlés egyik főtárgya Gr. Dégenfeld Pál egyházkerületi főgondnok beigtatása lesz.

— **A debreceni egyház** új főgondnokát dr. Vásáry Istvánt ápr. 16 án igtatta be főgondnoki tisztébe az ottani presbitérium.

— **Az őrszentmiklósi szeretetház vezetősége** új terv megvalósításán fáradozik, a nagykorú, magános női lelkészárvák gondjait igyekszik felvenni. Erre a célra egy magát megnevezni nem akaró hívünk 10.000 P. összeget adományozott, ami által a terv meg is valósítható.

— **Főiskolánk lengyel bibliáját** tavaly előtti nyárony lefényképezték. Most a faximilés kiadás szép vastag kötete megjelent és a lembergi muzeum ajándékul megküldte a könyvtárnak.

— **Szalóczy Pál** cikkének lapunk utolsó számában közölt részletébe egy pár értelemzavaró sajtóhiba csúszott be. *a)* Az első hasáb 6-ik sorában: *az alábbinak* helyett *az előbbinek; b)* ugyanezen kikezdés alúlról felfelé számított 9-ik sorának a végén: *erre szerinte* helyett *erre szinte; c)* a második hasábban a második kikezdés latin idézetében *mentis* helyett *mentio* olvasandó.

HIVATALOS RÉSZ.

404/1930. **Körlevél**

Az elemi és középiskolai igazgatókhoz.

I.

A Magyar Irók Egyesületének kezdeményezésére Budapesten 1930 május hó 8, 9 és 10, a vidéken május hó 18, 19. és 20. napjain az országos nagybizottság Magyar Könyvhetet rendez, melynek célja az, hogy a magyar irodalom nemzetfenntartó jelentőségéről és a magyar könyv támogatásának fontosságáról az egész társadalmat meggyőzze.

Kivánatos, hogy ennek a Könyvhétnek a során különös gondoskodás történjék arról, hogy valamennyi tanintézetben előadások tartassanak a magyar irodalom nemzeti jelentőségéről és a magyar könyv ügyéről. Ennek a célnak elérésere elrendelem, hogy a református alsó- és középfoku tanintézetekben folyó év május hó 8—20 közötti időben a tanszemélyzet a magyar nyelv egyik óráján fejtegesse a magyar könyv fontosságát, megbecsülését s ismertesse a magyar irodalom és a nemzeti élet viszonyait. (VKM. 540—5/117—1930. szám.)

II.

Május hó közepén irástörténeti, iráspedagógiai, iráslélektani és irásmüvészeti kiállítás nyilik meg a budapesti V. ker. áll. m. kir. Berzsenyi Dániel reálgimnázium dísztermében.

Felhivom az elemi és középiskolák igazgatóit, hogy amennyiben valamely tanintézet birtokában olyan régi kéziratok, 1868 előtti időből származó iskolai dolgozatok, szépirási mintalapok, valamint régi és modern művészi irásmunkák volnának, melyek a magyar szépirástörténelet, az iráslélektan és az irásmüvészet szempontjából kiváló értéküek, hogy azokat a kiállitás rendezőségének (Budapest, V. Markó u. 29.) sürgősen e hó végéig jelentsék be és a rendezőség esetleges felkérésére a kiállitás tartamára bocsássák rendelkezésre. A beküldött anyagot a kiállitás bezárása után hiánytalanul és sértetlen állapotban visszakapják az iskolák. (VKM. 820—5/173—1930. szám.)

Miskolc, 1930 április 22. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Értesités. Értesitem az abaúji egyházmegye lelkészeit, tanitóit, gyülekezeteit és az egyházmegyei közgyülés összes alkotó tagjait, hogy az egyházmegyei közgyűlés idejét május 16-ról május 20. napjára teszi át az Elnökség. közbejött körülmények miatt. A gyűlés tehát május 20 án délelőtt 9 órakor kezdődik Szikszón a község tanácstermében. 8 órától 9 ig istentisztelet. A közgyűlés elé terjesztendő ügyiratok május 1 ig adhatók be. Délelőtt 11 órától birósági ülés. *Cziáky Endre* esperes.

—

Értesítés. Egyházmegyei gondnok úr Őméltóságával történt megállapodás folytán, értesitem a gömör-tornai ref. egyházmegye gyülekezeteit, lelkészeit és tanitóit, hogy tavaszi rendes egyházmegyei közgyülésünket 1930 május hó 20. napján tartjuk meg Perkupán az új ref. iskola tantermében. Elnökség a gyűlésre meghivja annak összes alkotó tagjait. A gyűlés délelőtt ½10 órakor kezdődik az új iskolában, előzőleg istentisztelet lesz ½9 órakor a templomban. Délelőtt ½12 órától a bíróság ülésezik. Mindennemü kérelmek és panaszok május 5-ig küldendők be az esperesi hivatalba. Később érkezett ügyek csak a közgyűlés engedélye alapján tárgyaltatnak. Május 19-én délután 5 órától a lelkészegyesület, missziói bizottság, számvevőszék, lelkészi nyugdíjbizottság, közalapi bizottság, és a jóléti társulat fognak ülést tartani. E gyülésekre az összes alkotó tagokat szeretettel meghivom. — Elszállásolás és étkezés végett Oláh István perkupai lelkész urnál kell jelentkezni május 15-ig. Atyafiságos szeretettel Putnok, 1930 április 17. *Juhász László* esperes.

Sohasem érezted magad elhagyatottnak, akivel senki sem törődik? És mégis késlekedsz az árvabélyegakcióhoz csatlakozni?...

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 18. szám. Sárospatak, 1930 május 4.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: A zsinatról. (Folyt. köv.) — *Dr. Rácz Lajos*: Harc a vallás és Isten ellen Oroszországban. (Vége köv.) — *Gulyás József:* Comenius pataki emlékirata. (Folyt. köv.) — *Sz. E.*: Az új magyar zenéről. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Határokon túlról.

A zsinatról.

Negyedik budapesti zsinatunk harmadik ülésszaka ma megnyilt Budapesten.

Május elseje van. Esőt lehellő idő. Semmit nem látunk a vörös és véres májusból. Az eső, a hulló áldás tölti el lelkünket. Minden a munkát, az alkotást, a termés előkészitését példázza. A munka komolysága és ünnepi méltósága ül a zsinati atyák lelkén is. A találkozás örömein hamar túlesünk. A háttérben a tennivalók megbeszélétől zsong a terem. Csaknem mindenki megjelent az atyák közül. S pontban 10 órakor megcsendül az elnöki csengő s *Baltazár Dezső* püspök ajkáról csodálatos biblikus erővel szállnak az imádság töredelmes és bizó szavai az egyedül uralkodó Istenhez, aki az ő Fia és a Szent-Lélek által az ő szolgálatára hivott el bennünket és mindnyájunk szive rámondja az Ámen a könyörgés szavára. S szivünk örvendő helyeslése kiséri a lehiggadt bölcsesség, nyugodt látás, körültekintő és lebilincselő figyelem, mindenre kiterjedő gondosság, a mát és a jövőt szervesen összekapcsoló gazdag tapasztalat minden szépségével és nemes lelkiségével tele beszédet, amellyel *Dókus Ernő* főgondnokunk, zsinati elnök megnyitja az ülésszakot.

Örvendünk, hogy lapunkban adhatjuk a beszédet egész teljességében.

Dókus Ernő zsinati elnök megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Országos Zsinat!

Amint emlékezni méltóztatnak, Országos Zsinatunk második ülésszakának utolsó ülését mult évi május hó 2-án tartotta, amikor is üléseit elnapolta, miután pedig egyházi törvényeink, jelesül az E. T. I. tc. 98. §. rendelkezései szerint: „A zsinat azon tiz éven belül, amelyre tagjai megválasztattak, üléseit, szükség esetén a tárgyalások folytatása végett, de egy évnél nem hosszabb időre elnapolhatja és elnapolás esetén a zsinat folytatólagos tárgyalásának ideje és összehivása tárgyában, a Zsinat elnöksége intézkedik", a törvény ezen intézkedésének kivánt eleget tenni a Zsinat elnöksége, amikor a tagjait a mai napra folytatólagos tárgyalásra egybehivta.

Főtiszteletű és Méltóságos Országos Zsinat! Azon velünk született loyalitásnál fogva, mely minden igaz magyarnak egyéni tulajdona és melyben református hiveink is mindenkor ékeskedtek, természetesnek fogja találni a főtiszteletű és méltóságos országos Zsinat, hogy mielőtt a lefolyt év egyes eseményeiről és az előttünk álló teendőkről, néhány szóban beszámolnék, első sorban azon pár hét előtt lefolyt eseményről emlékezzem meg, mely a folyó év március első napját országos ünneppé tette, amelyben nem parancsszóra, de saját, őszinte meggyőződését szive szerint követve, részt vett hazánk minden igaz fia, hogy hálát adjon a Mindenhatónak, aki tiz év előtt a teljesen szétzüllött, kétségbeesett, a megsemmisülés szélére jutott Magyarország vezérévé tette, kormányzójává ültette Főméltóságú vitéz nagybányai Horthy Miklóst, Magyarország Kormányzóját, aki ezen lefolyt tiz év alatt bölcsességgel, tapintattal, erélyel kormányozta hazánkat, nemzetünket, a rend, a consolidáció irányában és aki egyéni kiváló tulajdonságaival, tiszteletet, elismerést, rokonszenvet tudott hazánk iránt ébreszteni és fenntartani az egész művelt világban.

Református egyházunk méltó módon vette ki részét ezen ünneplésekből, hálaadó istentiszteleteket tartva összes templomainkban, megfelelő módon méltatva a nap fontosságát nép-, közép- és felső iskoláinkban, de legfelsőbb képviselete, az egyetemes konvent elnöksége útján élőszóval is kifejezést adva református egyházunk minden hive őszinte szerencsekivánatainak.

Ezzel összhangban országos zsinatunk elnöksége, a hivek érzésének megfelelőleg szükségesnek látja Főméltóságú Kormányzó urunk nagyeredményű működését a tárgyalás rendén jegyzőkönyve alapjain méltó módon, hódolattal megörökíteni és kormányzása tizéves évfordulója alkalmából táviratilag üdvözölni a következő szövegű sürgönnyel: „A magyarországi református egyház országos zsinata Isten iránti hálaadással emléke-

zett meg Főméltóságú Kormányzó Úr országlásának tizedik évfordulójáról. Főméltóságod személyében az eleveelrendelés áldott eszközét látja, ki erejével és bölcsességével, hűségével és példaadásával a rettentő összeomlás után a magyar nemzetet a legnagyobb próbatétel hidján az élet szigetére átvezette. Visszaadta ennek a nemzetnek önbecsülését, felébresztette hitét és megmutatta örök reménységeinek erkölcsi alapjait. Megfogyva bár, de törve nem, romolhatatlan történelmi javaink teljes birtokában, le nem gázolható igazságunk felemelő tudatában, az életakarat elszántságával áll az egész magyar nemzet Főméltóságod vezéri alakja körül, hogy betöltse Istentől rendelt küldetését. A református egyház legmagasabb törvényhozó és kormányzó testületének, az országos zsinatnak Budapesten egybegyült Atyái, hódoló tiszteletüket és áldáskivánásaikat küldik a magyar nemzet gondviselésszerű vezérének, pásztorának és Kormányzójának."

Zsinatunk tagjai sorában a lefolyt évben részint elhalálozás, részint lemondás és nyugdíjazás folytán több változás történt. Lemondás folytán elveszítettük a tiszántúli egyházkerület főgondnokát Horthy Istvánt, aki korábban vállalt nagymérvű elfoglaltsága miatt távozott körünkből és akinek anyaszentegyházunk érdekében kifejtett buzgó működésére bizonyára mindnyájan hálás köszönettel fogunk emlékezni.

A halál szakította el tőlünk Lévay Mihály esperest és Szele Györgyöt, zsinatunk nagyérdemű tagját, kinek emlékét és érdemeit bizonyára méltóztatnak megörökiteni jegyzőkönyvünk lapjain.

Részint lemondás, részint nyugdíjazás folytán távozott körünkből Kátay Endre, dr. Révész Imre, Szűcs László, Tukacs Lajos lelkészi rendes tag, Chernel Antal, Szabó György, Komoróczy Iván világi, dr. Rácz Lajos, Faragó János tanári, Gál István, Földes Ferenc, Zilah Ferenc tanító képviselő, kik mindannyian eredményes, építő munkát végeztek anyaszentegyházunk érdekében s ezzel érdemessé tették magukat, hogy elismerésünknek, köszönetünknek méltó módon adjunk kifejezést, jegyzőkönyvünk lapjain. A megüresedett helyek betöltéséről a zsinat elnöksége fog részletes jelentést tenni.

Főtiszteletű és Méltóságos Országos Zsinat! Múlt évi május 2-án kelt 527. sz. a. határozatával Országos Zsinatunk az egyházalkotmányról és szervezetről szóló törvényjavaslatot azzal küldötte le az egyházkerületekhez és azoknak útján az egyházmegyékhez, hogy az erre vonatkozó észrevételeiket és esetleges javaslataikat 1929 december hó 31-ig terjesszék a Zsinat elé és utasította az egyházalkotmányi bizottságot, hogy a törvénytervezetet az egyházkerületektől beérkezett véleményeknek is figyelembe vételével vegye tárgyalás alá és erre vonatkozóan javaslatait olyan időben terjessze elő, hogy ez a törvénytervezet a zsinat legközelebbi ülésszakán tárgyalható legyen. Amint az országos zsinat tagjai a megküldött javaslatból látni méltóztatnak, az országos zsinat rendelkezései minden vonatkozásukban betartattak. Egyházmegyék és egyházkerületek a kellő időben beküldötték észrevételeiket, javaslataikat és én örömmel állapíthatom meg, hogy mindannyian értékes munkát végeztek, amely munka figyelembe vételével s gondosan felhasználtatván a bizottság tagjai által ezek nagy tapasztalatán átszűrődött bölcsességével készültek el és az előadó mesteri tollával lettek formába öntve.

A Főtiszteletű és Méltóságos Országos Zsinat tagjainak már volt alkalmuk tanulmányozni a javaslatot az egyházalkotmányi bizottság által megállapitott szövegben, én a magam részéről megelégedéssel állapíthatom meg a bizottsági jelentéssel egybehangzóan, hogy ez a bizottsági munkálat az egyetemes konvent törvénytervezetétől, az érdemet illetően, nagyon keveset különbözik. Részletekbe menni nem kivánok, mert ez messze vezetne feladatomtól.

Most kezdődő zsinatunk tárgyalandó ügyei közé van felvéve az egyház missziói munkájáról szóló törvényjavaslat is. Az egyházi közvélemény az elmult egy esztendő alatt ismét foglalkozott e javaslat némely részben kardinális újításaival s azt hisszük, hogy most már nyugodtan bocsáthatjuk az Atyák ítélete alá a sokat vitatott javaslatot, melynek kardinális pontjai és érdemleges intézkedései részben már bennfoglaltatnak az egyházalkotmányról szóló törvényjavaslatban. A zsinat távolabbi feladatai közül, úgy, mint a mult esztendőben, ez évben is megemlítem a lelkészi nyugdíj- és özvegy árva gyámintézet ügyét és az egyházi adózás kérdését.

A nyugdíjintézet ügye, az elmult év alatt egy lényeges lépéssel haladt előre. Nyilatkoztak az egyházmegyék és egyházkerületek a várt reform irányelveire nézve, valamint a tagok s az egyházközségek megterhelhetésének szélső határáról. A reform alapelveire nézve nagy általánosságban egyező a felfogás, a tagok és egyházak teherbíró képességét azonban nem egyöntetüen ítélik meg a nyilatkozatok s attól lehet tartani, hogy a most bizonyos agitációra önként vállalt magasabb terhek, amikor azok végleges elhordozásáról lesz szó, elégületlenséget fognak kiváltani. Ezen kérdéssel foglalkozott egyetemes konventünk legutóbb tartott ülésén és utasította végrehajtó-bizottságát, hogy a szükséges számításokat szakértő bevonásával elkészittetvén, oly időben készitsen törvényjavaslatot, hogy az országos zsinatunk jövő évben tartandó ülésszaka által tárgyalható legyen.

Az egyházi adózás kérdését már a mult évben tartott beszédemben nehéz kérdésnek állítottam be. ez a meggyőződésem azóta is megerősödött s felfogásomat bizonyára megerősítik e kérdéssel foglalkozó bizottsági elnök és előadó úr. Még az a kérdés is felmerülhet, hogy szabad-e az adózás kérdéséhez ma egyáltalán hozzányulni s nem helyesebb-e a quieta non movere elvén állva, megvárni a gazdasági élet nyugvópontra jutását?

Azon szerves összeköttetés folytán, amely egyházi törvényeink rendelkezéseiből kifolyólag országos zsinatunk és egyetemes konventünk között fennáll, talán nem végzek felesleges munkát, amikor megemlékezni óhajtok a főtiszteletű és

méltóságos Zsinat előtt néhány szóban liturgiális ügyeinkről is. A múlt ülésszakon megalkotott Istentiszteleti Rendtartásunk a zsinat jegyzőkönyvében publikáltatott és minden egyházközségünknek megküldetett. Hogy a Főtiszteletű és Méltóságos Zsinat helyes úton járt, midőn bölcs mérsékletet tanúsított istentiszteletünk megreformálása terén s hogy mély hitelvi okok nélkül nem nyult erőszakosan százados fejlemények eredményeihez, ezt bizonyítja az a közmegnyugvás, amellyel az Istentiszteleti Rendtartást országszerte, sőt csonka országunk határain túl is fogadták.

Egyetemes konventünk, mint az országos zsinat határozatainak végrehajtója legutóbbi ülésében megtette mindazon intézkedéseket, melyek szükségesek az új Istentiszteleti Rendtartás életbeléptetéséhez. Elhatározta az egyetemes konvent, hogy a magyatországi református gyülekezetek és lelkészek számára egy alkalmas formájú Ágendás könyvet ad ki, körülül 20 ív terjedelemben. Ebbe belefoglalja a zsinati Istentiszteleti Rendtartást, megfelelő magyarázó kiegészítésekkel s homilétikai és liturgikai utasításokkal, istentiszteletünk bibliai és hitvallási elemeinek szövegével, felveszi ebbe az összes kötött alkatrészeket, az istentiszteleti sorrendeket, amint azt az Istentiszteleti Rendtartás kötelezően megállapította és függelékül példatárt közöl, melyben mindenfajta istentiszteletre lesz egy-egy, az illető istentisztelet egész lefolyását feltüntető példa.

Minden reményünk meg van, hogy az új, végleges Ágendás könyv legkésőbb az ősz folyamára elkészül és szétküldhető lesz s eképen eleget fogunk tehetni a Főtiszteletű és Méltóságos Zsinat amaz utasításának, mely az új, megreformált liturgiális rendet 1931 január elsejével életbe léptetni rendelte.

Nem hagyom említés nélkül egyházi életünknek egy másik örvendetes és eredményeiben, különösen hitéletünk elmélyítése szempontjából messze kihatő egy másik mozzanatát sem. A theologiai tanárok kezdeményezésére és a paróchiális könyvtárbizottság előterjesztésére, egyetemes konventünk Theologiai Lexikon megjelentetését határozta el. A feladat, amely a dr. Antal Géza püspök úr elnöklete alatt működő szerkesztő-bizottságra szellemi téren hárul, nem kicsinylendő feladat. De nem kicsinylendő az a feladat sem, amellyel a hatalmas, mintegy száz ívre tervezett mű kiadása terén anyagi tekintetben az egyetemes konventnek kell megküzdenie. Tisztában lehetünk azzal, hogy az öttagú szerkesztő-bizottság, ha egyen-egyen a legkitünőbb tudós férfiakból áll is, eredményes és áldásthozó munkát csak úgy végezhet, ha egyházunk egyeteme minden tagjának támogatását, segítését, biztatását fogja állandóan maga mellett érezni. A vállalkozás nagyságához illő komolysággal hívom fel e helyről az atyák és testvérek figyelmét erre a kezdeményezésünkre s ajánlom azt munkás támogatásukba és áldást kérő imádságukba.

Cseszlovákiához csatolt testvéreink alkotmányozó és szervezkedő zsinatja után, román impérium alatt élő hittestvéreink is összehivták zsinatjukat. Első alkalommal összeült törvényhozó zsinatuk nevében testvéri szívvel küldték hozzánk üdvözletüket. Uj történelmi helyzetükben először gyülhettek össze a két egyházkerület Atyái, hogy viszonyaiknek megfelelő törvényalkotással egyházuk jövendő munkásságának alapjait letegyék. Szilárd és rendületlen hittel állanak meg — mondja üdvözlő íratuk — régi hitük igazsága, a Szentírás és hitvallásainkban kijelölt feladataik mellett s templomaik, iskoláik, egyházi intézményeik fenntartása és fejlesztése által a nekik adott tálentumok értéke szerint bizonyságot kívánnak tenni, állami és nemzeti közéletükben, evangéliumi hitük, életet megszentelő ereje mellett. Nagy munkájukban közös őseink hite és példaadása lelkesíti tőlünk elszakadt testvéreinket és biztatja az a tudat, hogy hűségük, munkájuk, Isten országának javára, közös ősi hitünk tisztességére szolgál. Munkájukat, sorsukat belé foglaljuk imádságos szeretetünkbe s kelet és nyugat, észak és dél felé fordulva, küldjük mindnyájuknak meleg testvéri üdvözletünket.

Főtiszteletű és Méltóságos Országos Zsinat! Mielőtt bevezető beszédem végére érnék, méltóztassanak megengedni, hogy zsinatunk jövő működésére vonatkozó néhány tájékoztató szó elmondására kérjem ki szíves türelmüket.

Törvényhozó zsinatunk fő és talán mondhatnám egyedüli célja régebbi törvényeinknek a tapasztalat, a változott viszonyoknak megfelelő módosítása, átalakítása, javítása és a szükség, a fejlődő kor által parancsolt új intézkedéseknek törvénytárunkba iktatása. Ezen feladatnak országos zsinatunk részben már ezideig is megfelelt és bizonyára eleget fog tenni a jövőben is, de ezen cél csak azon esetre fog gyümölcsöt hozni, ha az elfogadott intézkedések mielőbb átadatnak a gyakorlati életnek, a közhasználatnak, ha mielőbb életbe lépnek. Ezért törvényhozó zsinatunk jövő működését illetőleg Elnöktársammal egyetértőleg azon elgondolással foglalkozunk és azon javaslatot fogjuk annak idején konkrét alakban előterjeszteni, hogy a folyó évi III-ik és a jövő évben tartandó IV-ik ciklusban tárgyaltassanak le az eddig előkészített és az egyetemes konvent által ezután előterjesztendő összes törvényjavaslatok, melyek letárgyalása után a zsinat tekintse törvényhozási működését befejezettnek, a nyári hónapok felhasználásával, készittessenek elő az elfogadott törvényjavaslatok harmadszori olvasásra, az így elkészített javaslatok 1931. szeptember havában tartandó formális ülésen harmadszori olvasásban is elfogadtatván, terjesztessenek fel legfelsőbb szentesítés alá, hogy ez megtörténvén, református anyaszentegyházunk és református hiveink már az 1932-ik évtől kezdve élvezhessék új törvényeink áldásthozó intézkedéseit.

Bevezető szavaim végére jutottam. Elnöktársammal együtt mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözlöm országos zsinatunk megjelent, alkotó tagjait és az országos zsinat III. ülésszakának mai napra egybehivott első ülését megnyítjuk.

*

A nagy hatást keltő megnyitó beszéd után az igazoló-bizottság jelentése következett és a

megjelent tagok számbavétele után a határozatképesség megállapítása. A romániai ref. zsinat elnökségének és a mezőföldi egyházmegye közgyűlésének üdvözlő irata hálás köszönettel vétetett tudomásúl.

Ugyancsak üdvözölte zsinatunkat *Cairns Dávid* aberdeeni theol. igazgató, aki magyarországi útján felhasználta az alkalmat a zsinatunkon való megjelenésre is. Illusztris hittestvérünk nagy távlatú előadást tartott a skót egyházi egyesülésről. Szavaira rendkivül frappáns hatású angol beszéddel válaszolt *Dókus Ernő* zsinati elnök.

Kisebb formalitások elvégzése után az első ülés véget ért. *M. J.*

(Folyt. köv.)

Harc a vallás és Isten ellen Oroszországban.

Az utóbbi időben mind többször hallunk hirt az oroszországi vallásüldözésekről, a külföldi lapok mind bővebb és elrémítőbb részleteket közölnek a vallás ellen, az Isten detronizálására ottan folyó harcról: ideje lesz azért e kérdést nekünk is komolyan szemügyre vennünk s megvizsgálnunk — amennyire a rendelkezésünkre álló adatok engedik — e harc végső célját és eszközeit!

Ezeknek az üldözéseknek eredete nem a szovjetvezéreknek az orthodox orosz vallás elleni dühében, bosszújában keresendő — amely évszázadokon át főoszlopa volt a cárok zsarnoki uralmának, mely utóbbinak ők az utolsó nyomait is ki akarják irtani, — hanem egy kormányzati elvben keresendő, melyre ők az államot és az ifjúság nevelését alapitani akarják.

Az orosz nép vallásos. Hogy az orosz lelket hatalmukba kerítsék, előbb vallásától kell megfosztaniok. Ha a szovjet e vállalkozásában kudarcot vall, elveszett; ha diadalt arat, urává válik Oroszországnak s általa az egész világnak. Tehát hadat kell indítani a vallás ellen.

Ezt az elvet *Bucharin* így fogalmazta: „A vallás és a kommunizmus, úgy elméletileg, mint gyakorlatilag összeférhetetlen. Minden vallás méreg, amely megmérgezi és vérszegénnyé teszi a gondolkozást, az akaratot és a lelkiikmeretet. Ezért élethalál-harcot kell ellene indítani. A mi feladatunk tehát nem az, hogy megreformáljuk, hanem hogy leromboljunk mindenféle vallást, mindenféle erkölcsöt."

Stepanoff ez irányban így fejezi ki magát: „Minden csapásunknak, melyet a hit elemeire — bármilyenek legyenek is azok — a kánonokra és az Egyház hagyományos szerkezetére, valamint a papságra irányítunk, egy általános roham jellegével kell bírnia. Döntő harcot kell folytatnunk a pap ellen, akár pópának, akár lelkésznek, akár rabbinak, akár pátriarchának, mullahnak vagy pápának hivják is azt. E harcnak az Isten való harc jellemét kell magára öltenie, akár Jehovának, akár Jézusnak, akár Buddhának, akár Allahnak hivják is azt."

Lunacsarszky közoktatásügyi népbiztos ezeket mondja: „Mi gyűlöljük a keresztyénséget és a keresztyéneket; még a legjobbakat is közülük úgy kell tekintenünk, mint a mi leggonoszabb ellenségeinket. Ők a felebaráti szeretet, meg az irgalmasságot hirdetik, ami ellenkezik a mi elveinkkel. A keresztyén szeretet a forradalom fejlődésének békója. Le a felebaráti szeretettel! Nekünk a gyűlölet kell! Meg kell tanulnunk gyűlölni, mert csak ezen az áron fogjuk meghódítani a világegyetemet. Már végeztünk a föld királyaival, foglalkozzunk most az egek királyaival!"

Végül *Krylenko* ügyész ezt mondja: „Köpök a keresztyén vallásra, mint ahogy köpök mindenféle vallásra, legyen az orthodox, zsidó, mohamedán, vagy másféle!"

A vallások ellen való harc nyilván kitűnik abból a módosításból, amelyet a mult év tavaszán az orosz alkotmányon eszközöltek. Eddigelé az mindenkinek elismerte a vallásos, vagy vallásellenes propagandára való jogát; ellenben az 1929 május havában életbeléptetett atkotmány szövege eltörli a vallásos propagandát s egyedül a vallásellenes propagadát engedi meg.

A szovjetkormány a vallásellenes hadjárat irányítására még 1925-ben az *Isten-nélkül* nevű szövetséget alapitotta, melyet 1928-ban, hogy még nagyobb lökő erőt adjanak neki, a vallásellenesek katonai szervezetévé alakították át és ráruházták az összes egyházak és az összes felekezetek elleni élethalál-harcot. Ez a szövetség már 1928-ban 250.000 tagot számlált, benne 250.000 embert oktattak, készítettek elő a vallás elleni aktív harcra, s a szövetség reményét fejezte ki, hogy 1929-ben már 1 millió emberrel fogja a vallás elleni kiméletlen harcot folytatni. 1929-ben 2,000.000 példány jelent meg az *Isten-nélkül* cimü újságból, nem számítva az 1,300.000 vallásellenes könyvet és röpiratot.

A szövetség módszeres, kitartó, tudós harcáról, mellyel a vallásellenes hadjáratot irányítja, szinte lehetetlen teljes képet nyújtanunk. Minden eszközt felhasznál céljai elérésére: a megszámlálhatatlan újságot, a nagy példányszámban szétküldött folyóiratokat (minők: az *Isten-nélkül*, *a Vallásellenes*, *az Atheista*), a mozikat, a vallásellenes múzeumokat, a rádió útján közvetített tanfolyamokat és előadásokat, a gyárakban, kaszárnyákban alapított megszámlálhatatlan kommunista sejteket, amelyek egyedüli célja az Isten ellen való harc, a vallásos hit rúgójának eltörése az orosz lélekben.

Az *Isten-nélkül* egyúttal azt is jelenti, hogy *erkölcs* nélkül. A kommunizmus nagy hévvel támadja a tízparancsolatot. Az *Izvesztia* 1929 aug. 28-iki száma ezt írja: „Azok a parancsok, hogy ne ölj, ne kövess el házasságtörést, szeresd ellenségedet! a jelenlegi vissonyok közt nem egyebet jelentenek, mint a munkások leszerelését és a szovjet-unió lefegyvezzését, — ez pedig a forradalom érdekeinek gyáva és bűnös elárulása." Az erkölcsi törvény létezése époly összeférhetetlen a szovjeturalommal, a kommunizmussal, mint Isten létezese.

Nagyon természetes, hogy *Jézus*, a legnemesebb erkölcstan alapítója, szintén gyűlölet tárgya előttük, az ő neve, az ő műve kiváltképen vesze-

delmes ellenségnek tűnik fel az orosz kommunisták előtt. „Le a véres keresztyén korszakkal, le a kizsákmányolás, a rabszolgaság korával!“ kiáltja a *Besbojnik* c. lap s bejelenti, hogy mostantól fogva az új naptár chronologiája szerint fog megjelenni, mely az orosz forradalom kitörése napjától kezdi az időszámítást, — s ezzel elárulja azt az álmukat, vágyukat, hogy az élet könyvéből, a nép emlékezetéből kitöröljék a Jézus Krisztus nevét. Az egyik kommunista ének csupa Jézusra szórt gyalázkodás: „Az egész világ kezdi végre belátni, hogy Jézus a világ becstelensége. Mint ahogy a napkelte megvilágítja a reggelt, úgy világította meg elmémet az a gondolat, hogy Jézus a világ gyalázatja. Egykor csak hittem, de most láthatom, hogy a világ becstelensége: Jézus!“ — Lehet-e még ezek után tagadnunk a Sátán, a pokol létezését?

Első rendszabály, aminek elérésére az *Isten nélkül* nevű szövetség a vallás elleni harcában törekszik, a *templomok bezárása*, ahová a hívek imádkozni járnak. Az 1929 április 8 iki törvény minden tulajdontól eltiltotta az egyházat s igy most már az egész orosz földön módszeresen megindították a templomok bezárását és lefoglalását. Mig 1928-ban 445 templomot, 59 zsinagogát és 38 mecsetet zártak be, 1929 tiz első hónapjában csaknem 1000 templomot, a két utolsó hónapban pedig 500 templomot, 63 zsinagógát és 18 mecsetet zártak be. Moszkvában 675 templom volt s mára csak 287 maradt; Ukrajna tartományban egymagában 566 templomot és 2300 vallásos társulatot szüntettek meg. Folyó évi január hóban elhatározták, hogy Szentpétervárott bezárják a nagy zsinagogát, a luther. és reform. templomot, a 4 nagy központi orthodox templomot, hogy atheista kaszinókká alakítsák át őket. Igen, ezeket a szent helyeket vagy atheista klubbokká, vagy vallásellenes múzeumokká, vagy mozgószínházakká, vagy közraktárakká, vagy — mint egy régi kolostort — mulatóhelyekké, dorbézoló tanyákká alakítják át. De mivel a templomok bezárása még igy is lassan halad előre egy új törvény elrendeli, hogy f. évi július 1-re minden templomot be kell zárni s minden vallásos közösséget (igy nevezik ott a hívők szövetségét) föl kell oszlatni.

De nem elégesznek meg a templomok bezárásával, az orosz nép legdrágább vallásos hagyományait is ki akarják irtani. Erre irányul egyebek közt a *karácsony* megünneplése elleni küzdelem. Evégből karácsony napját kötelező munkanapnak nyilvánitották. A proletár turisták társasága külön si-csapatokat szervezett, hogy a vidéken, a legeldugottabb falvakban is szétosszák az Isten és Krisztus elleni falragaszokat. Megtiltották a karácsonyfáknak, amelyek oly kedvesek az orosz lélek előtt, a levágását, szállitását és árusitását. A festő- és zeneművészek szindikátusának igazgatósága összes tagjait mozgósította a karácsony ellen való vallásellenes hadjáratra. Már 1928-ban csupán Szentpétervárott 700 vallásellenes tüntetést rendeztek karácsony napján. A *Pravda* azt irja, hogy az idén a karácsony megünneplésének megakadályozására foganatosított rendszabályokat általában siker koronázta, s a lakosságnak csak kisebb része ünnepelte meg a karácsonyt; de mivel a nagy többség a régi naptár szerint ünnepelte a karácsonyt, az újság felszólítja az összes kommunista szervezeteket, hogy fokozott erővel folytassák vallásellenes hadjáratukat, hogy igy mindenáron megakadályozzák Krisztus születésének megünneplését.

De még az se elég, hogy a vallásos eszméket megtámadják: az élet keresztyén szerkezetét is fel akarják forgatni. Igy jutottak el a *szombat és vasárnap eltörlésére*, az *ötnapos hét* behozatalára, ami lehetetlenné teszi a kollektiv kegyességnek a régi szokásokhoz való ragaszkodását. Erre a rendszabályra aztán a hívek is ellenrendszabályokat foganatosítanak; igy pl. a Cserkitovki ipari kerület baptista misszionáriusai az új naptár behozatalára elhatározták, hogy templomaik ezentúl az új hét minden napján nyitva lesznek azok számára, akiknek idejük megengedi, hogy templomba mehessenek.

A *harang* szava természetesen erősen boszszantja az atheistákat. Kiadták hát a rendeletet, hogy mivel „a harangok szava akadályozza a munkások nyugalmát, akadályozza az iskolásgyermekek tanúlmányait, elfojtja az utcai jelzéseket s igy sok balesetnek, összeütközésnek válik okozójává: el kell őket némitani!“ Igy aztán a harangokat egymásután kobozzák el, szállitják is a templomtornyokból és olvasztják be. *Rácz Lajos.*

(Vége köv.)

Comenius pataki emlékirata.

A Schola pansophica tervének elfogadása után mindenki várta annak megvalósítását. Mikor ez késett, a fejedelmi család Erdélybe utazott s a tanácskozásra kijelölt 3 tagú bizottság sürgette a munkához való hozzákezdést. Com. ekkor a következő emlékirattal intette óvatosságra a Bizottságot (1651. január.)

A pansophiai tanulmány megtalált akadályairól.

Tetszettek ezek; sürgették, akárhonnan, de kezdjük meg. Azt feleltem, jobban meg kell alapozni a terveket, és a következő iratot intéztem a mellém tanácsadásra hátrahagyott három férfihoz, bizonyos, jövőben megirandó „ujjáalakitási könyv“ kezdetéül:

„Pataki teendők“,

azaz azok bősége, melyek a pataki iskola ujjáalakitásának dolgában megállapitandóknak tünnek fel.

Abból a célból kezdjük külön feljegyezni, hogy amit mintegy a szükség fog tanácsolni, azt előbb lehessen fontolóra venni és tanácskozásban meghányni vetni, végül pedig, közös megegyezéssel elhatározván, elfogadni és kivitelre vinni.

Sirah 37. r. 19. v.: Minden dolognak előtte járjon a szó és minden tett előtt az erős megfontolás.

Nagyságos jószágkormányzó úr! Nagytiszteletü Veréczi úr! Tekintetes Tolnai úr! Bölcs iskolafelügyelő urak!

Minthogy a méltóságos fejedelemasszonynak, az ez országi egyházak kegyes dajkájának, és őméltósága méltóságos kedves fiának, és néktek, kik e terveket támogattátok, úgy tetszett, hogy engem ez iskolátok megjavítására elhívjatok, és az Istennek is úgy tetszett, hogy e ti terveiteket úgy támogassam, hogy nekem, még nem akarva is, követnem kellett azokat és már a tietek lettem és a munkához hozzá is kezdtem: önmagamban első sorban azért örvendezem erősen, hogy mikor őméltóságaiktól a magam számára tanácsadóknak és a tervek végrehajtóinak kijelölését kértem, nem véletlenül, vagy véletlenül, de elvégzetten, az jutott osztályrészemül, hogy hármotokat nyerjem. Többet fogok mondani: felismerem, hogy inkább isteni, mint emberi tervből történt az, hogy titeket, ily 3 férfit kaptam társul ez ily dologban. Először, mert a hármas rendet jelképezitek, amelyet Isten az emberi dolgok kormányához ültetett s amely nek meghagyta, vigyázzon, nehogy az állam valami kárt szenvedjen. Te, nagyságos uram, a világi rendet, te, nagytiszteletű úr, az egyházit, te kiváló ember, a tanultakét. Látni foghatjátok tehát, hogy nem hiányzik itt az, ami ennek, annak, amannak, (e három rendnek) segítségére van. Másodszor, mert mig mindnyájan, különösen bölcsességgel bővelkedtek, kiki a saját rendjének szemeként, sastekintetekkel könnyen megláthatjátok majd, milyenek ezek s képesek lesztek arról gondoskodni, hogy valami ide, oda, amoda, hova nem tartozik, ne kerüljön. Harmadszor: mert köztekintéllyel vagytok felruházva, amit a ti tudtotokkal, beleegyezésetekkel határozunk el, az érvényes fog lenni, mert mindenről mindenkinek, aki kérdezősködik, számadást fogtok adhatni. Mert előre látom a jövőt, hogy ez a dolog, amint önmagában különös s azért szokatlan, úgy sok különféle és éles birálóra talál (akik akár éleseszüek, akár ostobák, de mégis birálók) ama mondás szerint: aki az út mellett épít, annak sok tanítója van.

De, habár a birálók szigora felől biztosak is vagyunk, mivel mégis illik, hogy mi magunk ezt ne mint valami felületes dolgot tekintsük, hanem mintegy olyant, melyben a hazának (és ebben az Isten egyháza üdvének) sarka forog, illik egyszersmind az is, hogy abban ne felületesen, hanem Isten-félelemmel és az ő nevének segítségül hivásával, amilyen nagy okossággal és szorgalommal csak tudunk, úgy forgolódjunk. És éppen ez az oka annak, hogy én miért ajánlom, (a dolog kezdete körül már, amiket tudtam, mindent megfontolván) hogy itt semmit sem kell mohón cselekedni, hanem mindent lassan, semmit meggondolatlanúl, hanem mindent megfontolva, semmit már hiában és haszontalanúl, hanem mindent szilárdan és már tartós használatra. Hogy ezt Isten segítségével megtehessem, ime, e könyvet irom amelyben ki fogom fejteni azt, amit az iskola átalakítását illetőleg megteendőnek fogok itélni, I. azt, hogy milyen az és okokkal fogom bebizonyitani, hogy szükséges, II. meg fogom mutatni az eszközöket annak elérésére, végűl III. meg fogom mutatni amaz eszközök helyes használásának módját. (Folyt. köv.) Ford. *Gulyás József.*

Az új magyar zenéről.

A modern magyar zene két alapító mesterének, Bartók Bélának és Kodály Zoltánnak útkeresése logikus következménye volt annak a dekadenciának, ami a XX. század elején jellemzi a zeneművészetet. Tudnunk kell, hogy a zenében a XIX. század második felében a romantikus szellem és kifejezésmód uralkodott, s természetes, hogy a mi századunk forrogó, újat kereső idejében a romantikus álomvilág — minden szépsége dacára is — hamisnak látszott, a terjengős, érzelmes romantikus kifejezésmód művészeink lelkének idegen lett, s mindinkább nyilvánvalóvá vált az, hogy a művészetnek az élettel szorosabb kapcsolatot kell keresni, s nem az élet felületével, de annak mélységével kell összeforrnia. Ez a radikális eltávolodás a romanticizmustól vitte Bartókékat is arra az útra, amelyen megtalálhatták a zene megújhodását, ez az eltávolodás vitte őket a nép kultúrájának közelébe. De ne gondoljuk, hogy ez a közeledés elszigetelt jelenség, ugyanezt csinálja az orosz Stravinszky s a fiatal német generáció is (Hindernith stb.). Bartók maga azt irja, hogy a népi muzsika iránti érdeklődésük inkább öntudatlan vágyakozás volt az ismeretlen után, határozatlan megérzése annak, hogy a zenekultúra tiszta, ősi forrását csak a parasztok között lelhetik fel. Ez a hit vezette őket a nép közé, s ezért vállalták azt a fáradságos, nehéz munkát, ami a gyűjtéssel együtt jár. Hogy az ősi, eredeti anyagot gyűjthessék össze, a kultúrától legmesszebb eső falvakat keresték fel, s ott a parasztok dalairól fonográf felvételeket készítettek. Gyűjtéseiknek igen érékes része a régi Magyarország nemzetiségeinek, a tótságnak és románságnak eredeti dalai Az összegyűjtött anyag egy részét a Magyar Néprajzi Társaság adta ki, de az egésznek gyűjteményes kiadása még a „jövő zenéje". Ne gondoljuk azonban, hogy Kodály és Bartók alkotó tevékenysége kimerült a dalok gyűjtésében s azok egy részének feldolgozásában, vagy kisérettel való ellátásában. Sokkal többet tettek ennél, megismerték a nép lelkének legbensőbb kincseit, a néppel való közvetlen érintkezés után megtalálták azt az útat, mely az új, élettel teli zenei nyelv és stilus kialakításához vezet. A magyar zenének keleti ízű melódiaképzése, csopongó ritmikája, rubato tempóinak a szöveg minden ízéhez alkalmazkodó szabadsága, az ősi, öthangú skála és a régi egyházi hangnemek felé hajlás mind nagy lehetőségeket nyújtottak ehhez a zenei renaissancehoz. S mihelyt ezeket a sajátosan magyar ízű motivumokat a nyugati zene formáiba harmonikusan belehelyezték, a magyar zene kilépett lokális helyzetéből s egyszerre a világ zenekulturájának tényezője lett. Ezt mutatja pl. Kodály Psalmus Hungaricusának, a híres Magyar Zsoltárnak páratlan külföldi sikere, vagy az a jelenség, hogy ma a modern zene külföldi mestereinek igen nagy része kimutathatóan Bartók hatása alatt áll. Ujabban igen népszerűek lettek (külföldön is) Kodály gyermekkórusai is, ezek a nép lelkéből a gyermek lelkébe plántált virágok, melyeknek naiv, üde hangja, gyönyörű harmoniája szinte egyedül-

álló az egész irodalomban. Nem hiába mondja Tóth Aladár, a legkiválóbb zenekritikus, hogy ma már magyarázni sem kell, miért *kell* a Kodály gyermekkórusainak minden iskolai énekkarban fel csendűlniök?

Az új magyar zene útját így megnyitották a „magyar ugaron". Hogy ez az út a gyönyörű kezdés után hová fog vezetni, ma még kiszámíthatatlan. Egy azonban bizonyos, a Bartók és Kodály munkásságának megbecsülése, a nekünk annyira drága magyar kultúra megbecsűlése is.

Sz. E.

IRODALOM.

* **A prédikátor könyve.** Tanulmányok, előadások, prédikációk. Irta: *Muraközy Gyula.* Kultura könyvkereskedés. Kecskemét. 1929 240 lap. Vannak kötetek, melyeket jóformán elég a tartalomjegyzékük alapján ismertetni. Ezek azok, amelyekben nincs is tartalom. Muraközy Gyula könyve nem ezek közé tartozik. Ahol rányitunk, mint a kazán felcsapott ajtaján, tüzes lélek árad belőle. S végig razziázhatjuk az utolsó lapig, egyetlen száraz oldalt sem fogunk benne találni, Kétségtelen, hogy több van itt mint „prédikátor". Próféta? Annak talán tulságosan lirikus. Bár szerző hite szerint „a próféta mélységesen lirikus természet", (6. l.) a próféta nem „csak" s nem ennyire lirikus.

Az Apokalipszis írójánál, a Bunyan: Zarándok útjában találunk a szerzőével rokon vonásokat, áradó, mély szívet, nem annyira meglátást, mint ráérzést, élet- és világmagyarázást nem annyira az agytekervényekből, hanem inkább gyorslüktetésű, szivkamarákat feszülésig töltő artériákból legombolyitva.

Lirikus abban, amint ritka egyéniességgel tartalomban is egyéni, lirikus, amikor a maga szubjektumának műalkotásokba való tördelésével, hogy így mondjuk, „közönségsikert", vagy inkább közönséget, sikert, és hatást akar, hiszen mindenütt tömegeket látunk és érzünk körülte, még pásztorálisabb jellegű beszédeiben, s szinte az ország rostráján, egyik fejezet címe szerint „a nemzeti fórumok szószékén" látjuk, különösen midőn összegyűjtött beszédeinek e nyomtatott kötete csakugyan szószékévé válik egy korlátlan számú nagy hallgatóságnak. S bár kegyessége lirikus jellege miatt sajátos színeződést nyer, abban mélyen kálvini, hogy a sikert, a hatást nem magának, hanem Urának, s Tőle vett eszményeinek akarja mindig.

A félszáz beszéd öt részre tagolódik. Az első: Századok prédikátorai. Jókai, Arany, Vargha Gyula, a zsidókérdés (Krisztus és Ahasvér) Papini, Assisi Szent Ferenc azok, akikkel szerző foglalkozik, ott adva különösen újat és értékeset, hol a lélekrokonság otthonosságával, az intuició konzsenialitásával találkozik hőseivel (Vargha Gyula, kié a „Poverello"). A következő 3 rész tagolása nem látszik szigorúan körülhatároltnak. Nemzeti sorsunk szószékén c. sorozatában sajátos magyar problémákkal foglalkozik ugyan, (Turáni átok. A keresztyén hazaszeretet többlete), de a faj, a nép, a magyarság iránt való szeretete, érette való aggódása, segíteni akarása kisebb nagyobb mértékben szinte az egész kötet minden darabján átvonúl. A „kiáltó szó a magyar pusztában" c. sorozat nem csupán Keresztelő Jánosi adventikum, hanem a tűzzel megkeresztelt, Krisztust látott lélek népeket Krisztushoz unszoló, ösztönző, terelő evangélizálása. Ezekben dominál a krisztrocentrikus jelleg. „*A világ*" című sorozat beszédei változatos témákat ölelnek fel, s többnyire szociális szinezetű problémákkal foglalkoznak. Legszebbek: Az aranyborjú, A névleges keresztyénség, Látszat és valóság. A „Halál tornácában" c. alatt 6 temetési beszédet találunk. Igazi evangéliumi igehirdetés, amely nagy dolog — nemcsak maga látja, hanem meg is lattatja a halál aratásában a betakarító Isten, a szerető Atya kezét.

A beszédek szerkezete helyenként kívánnivalókat hagy maga után, ám a kenyérnek sem a formája a legfontosabb, hanem a tápláló ereje.

Stilusa gazdag, változatos, duzzadó és gördülékeny, ritkán kivántatja meg velünk az élőszó életerős varázsát. A megszokottnál nagyobb és komolyabb figyelemmel ajánljuk ezt a kötetet lelki táplálékot keresők és nyújtók, igehirdetők és igeolvasók számára. *Sz. Z.*

* **„A hét igéret"** cimen Vincze Károly perthamboyi ref. esperes-lelkésznek egy meditációs könyve jelent meg. Ma Amerikában minden leírt és könyvbe fűzött magyar szó, már magában véve is érték, mert eszköze annak a hősies küzdelemnek, melyet a magyar nyelv életének meghosszabbításáért vívnak itt lelkipásztorok, írók és tanitók. A könyv avatott kézzel és lélekkel vezeti olvasóját, a Jelenések könyvének titokzatos világán át Istennek olyan ismeretéhez, amelyből az emberi jellem megacélozódása, a mindennapi élet megszentelődése, szóval keresztyén életstilus és Krisztus szolgálat kell, hogy következzék. Világos stilus, szívből áradó páthosz, közvetlenség, minden cikornyásságot kerülő egyszerüség, helyes exegezis a könyvnek fő értékei. Ára 25 cent. A kötet egy szép vállalkozásnak, a „Magyar Egyház Könyvei" első köteteként jelent meg s kapható a szerzőnél Perth Amboyban, Kirkland place 331.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Klebelsberg miniszter Sárospatakról.** Klebelsberg Kunó közoktatásügyi miniszter Svédországban előkelő közönség előtt előadást tartott hazánkról s városunkról ezeket mondotta: „Bethlen utóda, I. Rákóczi György a sárospataki főiskolára hívott meg kiváló tudósokat, igy Comeniust. *Sárospatak és Debrecen,* amely évszázadokon át nagy befolyással volt a keleti magyarság szellemi fejlődésére, ma is élénk összeköttetést tart fenn az angol-szász nemzetekkel, valamint Svédországgal és Hollandiával. — A XVI. és XVII. század Magyarországot felekezetileg megosztotta, ez azonban nem hátrány, hanem a magyar szellem gazdagabb

és többirányú kifejlődésének forrása." Különösen felemelők Klebelsberg Kunó kultuszminiszternek reformátusságunkról és főiskolánkról mondott e szavai. Még jobban megerősítenek minket abban a bizonyosságunkban, hogy ő nagyra értékeli református egyházunk és iskolánk örök javait hazánk ujjáépítő munkájában.

— **Dr. Cairns D. V. és Dr. Beveridge W. sárospataki főiskolánkban.** Lelki élményekben, építő erőben rendkivül gazdag s ezért felejthetetlen emlékű volt Dr. *Cairns* aberdeeni theologiai igazgatónak és Dr. *Beveridge* budapesti skót missziói lelkésznek ápr. 28—30-i sárospataki látogatása. A kedves vendégek ápr. 28-án este érkeztek Debrecen felől dr. *Vasady* Béla professzor kiséretében, akiket a vasútállomáson a theologiai tanári kar, *Forgács* Gyula lelkész fogadott az egész theológus ifjúsággal egyetemben. A vendégek ünnepélyes üdvözlése másnap folyt le az imateremben d. e. 10 órakor a közel 40 tagú tanári testület és közel 800 diákot számláló ifjúság jelenlétében. A főiskola nevében dr. *Mátyás* Ernő közigazgató üdvözölte őket, rámutatva látogatásuknak épen a mostani időben való különös jelentőségére, amikor főiskolánkban minden újjáépítő munka abból a célból történik, hogy az alkalmas edényül szolgáljon az általuk képviselt angol-skót protestántizmus szelleme számára. Az üdvözlésre először dr. *Beveridge* lelkész válaszolt és pedig magyarul, (Beveridge nyelvünket legmagyarabb költőinken át tanulja) s üdvözlő beszédében egy olyan bizonyságot tett az evangéliom javainak szeretete mellett, amely örökre felejthetetlen lesz mindnyájunkra. Hasonló újjongó érzéseket váltott ki *Cairns* igazgató válasza, akinek minden szava izzott magyar nemzetünk szeretetétől és magyar lelkünk megbecsülésétől. — Ez ünnepélyes üdvözlés után vendégeink az épen ülésező alsózempléni egyházmegyei közgyűlésre látogattak el, ahol *Kiss* Ernő esperes üdvözlésére válaszoltak, kifejezésre juttatva református egyházunk iránti őszinte szeretetüket. — Ezek után megtekintették vendégeink a nagykönyvtárat, az újjáépített gimnáziumot, a tanítóképző-intézetet, a Rákóczi-várat. Délután 4 órakor mind ketten előadást tartottak theológus ifjúságunk számára és pedig Dr. *Beveridge* úr a budapesti skót misszióról, *Cairns* úr pedig az aberdeeni skót theológusok életéről. — Még másnap, április 30-án délelőtt 11 óráig maradtak itt s minden eltöltött óra belsőbb kapcsolatokat létesített közöttünk, mert szivük teljességének legdrágább javaival ajándékoztak meg minket.

— **Rendkivül nivós irodalmi délutánt** készül rendezni sárospataki főiskolánk tanári kara és ifjúsága f. május hó 11-én. Annak keretében fog felolvasni *Móricz* Zsigmond, a nagy magyar iró és volt pataki diák két alkalommal. Egyik felolvasása a *magyar irodalom és a magyar élet* viszonyáról fog szólani, másik alkalommal egy humoros novellát fog felolvasni. A délután keretében hegedűszólókat fog játszani *Szabó* Ernő főiskolánk művész ének- és zenetanára, énekelni fog a főiskolai kórus, a főgimn. gyermekkar és lesz egy kamarazene is.

— **Dr. Bessenyey Zénó adománya.** Dr. Bessenyey Zénó országgyűlési képviselő a theol. internátus javára 10 dollárt adományozott. Hálás köszönettel adunk hírt a nemes célu adományozásról.

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** Multkori beszámolónk óta több ajándékot kapott a főiskolai könyvtár. Igy Zsiros József 4 becses német könyvet adományozott. Az értékes adományokat a főkönyvtár hálás köszönettel fogadja.

— **Főiskolánk köréből.** *Dr. Tompa Ferenc*, a Nemzeti Muzeum régiségtárának h.-igazgatója a napokban Sárospatakon időzött, megnézte a könyvtárat s a régiségtárat s több becses keltü eredeti régiségre hivta fel a figyelmet.

Vitéz Hadnagy Domokos tábornok, az egyetemi hallgatók lövészegyleteinek szervezője folyó május hó 1 én meglátogatta főiskolánkat s főiskolánk vezetőségével afelől tárgyalt, hogy miképen lehetne a theologus ifjúság között felvirágoztatni a lövész sportot. Megbeszélés után a tábornok megtekintette a főkönyvtárat és főiskolánkat.

— **A tanítói nyugdíjjárulékok** igen nagy terhet jelentenek az egyes egyházközségeknek. Most az Egy. Konvent ezeknek a nyugdíjjárulékoknak a politikai községek terhére való áthárítását kéri a kormánytól.

— **Felmerült kivánságra** az Egyetemes Konvent tervbe vette, hogy a vidékről Budapestre utazó lelkészek szállásáról megfelelő intézmény létesítésével fog gondoskodni és pedig a Kálvintéri építkezésekkel kapcsolatban.

Nem az a csoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszitő, lendítő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakcióban van.

Határokon túlról.

— **Gyásza van** az erdélyi református egyházkerületnek Ápr. hó 16 án életének 70 ik esztendejében meghalt Nagyenyeden három évtizeden át működő főgondnoka, majd örökös tiszteletbeli főgondnoka *Zeyk Dániel*. Temetését dr. *Makkai* Sándor püspök végezte.

— **Az erdélyi egyházkerület** zsinatelőkészítő alkotmányi bizottsága az I. törvénycikk paragrafusait letárgyalta. A bizottság azt javasolta, hogy a konvent mint nem történelmi fejlődésü egyház alkotmányi szerv eltörültessék, hogy a zsinat ruháztassék fel azzal a joggal, hogy saját kebeléből állandó bizottságot küldjön ki a kormányzás és a bíráskodás intézésére.

— **Az elszakított tiszáninneni egyházkerület** szavazatbontó bizottsága márc. 12 én Rimaszombaton bontotta fel a pótszavazás folytán beérkezett szavazatokat. Lelkészi aljegyzővé *Szőke* Istvánt, világi aljegyzővé dr. *Kis* Bálintot, zsinati rendes lelkészi képviselővé *Simon* Mihályt választották meg.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 19. szám. Sárospatak, 1930 május 11.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: A zsinatról. (Folyt. köv.) — *Dr. Rácz Lajos*: Harc a vallás és Isten ellen Oroszországban. (Folyt. és vége.) — *Cziáky Endre*: Értesítés a közös prot. bizottság f. hó 6-án tartott üléséről. — *Gulyás József*: Comenius pataki emlékirata. (Vége köv.) — *Batta János*: Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A zsinatról.

(Folytatás.)

Országos zsinatunk a megnyitás ünnepi formaságai után május 2-án, második ülésén már megkezdte ez ülésszak főtárgyának: az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló törvénycikknek a tárgyalását.

Az ülés a kiváló előadó, *dr. Kun Béla* debreceni egyetemi tanár napja lett. Mellette főleg *dr. Kováts J. István* osztozott hatalmas felszólalásával a nap sikerében.

Kun Béla az általános vitát hosszabb előadói beszéddel vezette be. Nem fűzi — mondja — különös szülői szeretet a javaslathoz. A szerzőség inkább a bizottságé. A javaslatot nem is igen dicséri. Bár némelyek szerint ráférne a dicséret. De van benne jó is. A rendszeresség következetesebben van keresztülvive, mint a régi törvényben. A pontosabb szövegezésben is van jó. A legjobb a javaslatban az, hogy nem új. Fenntartja azt a régi egyházalkotmányt, amely száz évnél is idősebb és lelkünkbe beidegződött. Látja a javaslat hibáit. Nem elég elvszerű és nem elég célszerű. Nem elvszerű a presbiteri rendszer szempontjából. Nálunk a presbiteri rendszer alatt leginkább azt értik, hogy a felsőbb fokozatok képviselői a presbitériumoktól nyerjék a megbízatást. Ez ellen az elv ellen is történik vétség. A hiba az, hogy a felsőbb fokozatokon olyanok is vehetnek részt, akik nem presbiterek. A célszerűség hiánya okozza, hogy a felsőbb fokozatokban választásnál nem érvényesül a kellő kiválasztási képesség. A választások nehézkesek, hónapokig tartanak és vigalommal járnak. Ahol ez nincs, ott szavazógéppé válnak a presbiteriumok. Az aztán áldemokrácia, ha a felülről jövő irányítás szerint szavaznak. Gyakran az a látszat, hogy fizetett állások után futkosnak némelyek a szavazáskor. A célszerűség hiánya, hogy kis bizottságok hiánya miatt a gyűlések tartása szükséges Sok szép pénzt kibeszélünk a magyar ref. egyház zsebéből. Továbbá itt van a napidíjak és útiköltségek szomorú rendszere. Nem érvényesül eléggé a szakszerűség. Egyes emberre sok munkát biznak a szakszerűség rovására. A mi egyházalkotmányunk és kormányzásunk nem szegény egyháznak való. Sok van rendszerünkben az állammal való összeforrottságra építve. Arra kell törekednünk, hogy semmi támaszra ne legyünk utalva Nincs elég kapcsolatunk az ág. ev. egyházzal. A közös prot. bizottság nesze semmi, fogd meg jól. Az egyházi szervezetnek olyannak kell lenni, hogy tegye az egyházat alkalmassá azzá lenni, amivé lennie kell. Krisztus királyságának kell megvalósulni az élő hit és a Krisztussal való egység által. Ha ez meg van, akkor él és virágzik az egyház. Nem rendíti meg még az elnyomás és üldözés sem. Ezt nem lehet jogszabályokkal megvalósítani. De a jó egyházalkotmánynak fejleszteni kell a keresztyén öntudatot. A mi törvényjavaslatunkban, bármennyi kifogást lehet jogi szempontból emelni ellene, több a jog, mint a hit.

A fejlesztés mellett kell dolgozni. Ma kerülni kellett a radikalizmust. Nincsenek még konszolidált viszonyok. Még forrongásban vannak a lelkek. Nincs lehiggadt egyházi közvélemény sem. Változásnak akkor kell jönni, amikor azt a közérzület kivánja. Észokok alapján nem lehet üdvös törvény alkotást létesíteni. Majd egy új nemzedék felnő és megteszi a szükséges változtatásokat. Át kell majd térni a törvényalkotás előkészítésének más módjára. Elmélyedő, hosszú bizottsági munka kell. Milyen hosszú ideig dolgoztak a római katholikus egyház mai törvénykönyvén!

De vannak a javaslatban haladó gondolatok. 1. Előtérbe lép az egyházban a lelki munka végzésének kötelessége. 2. A misszió ügye felkaroltatott. A vallásos egyletek beillesztettek a törvényes keretek közé. 3. A fegyelem előbbre haladt. A presbiterekkel szemben magasabb követelmények érvényesülnek. 4. A nagy egyházközségek lelkigondozásának szempontja érvényesül a nagy gyülekezetek feltagolásánál. 5. A tisztújítás következetesen keresztülvitetik; 6. tanácsok létesíttetnek.

Nagybecsű felszólalást tett az általános vita során különösen *Kováts* J. István. A higgadt kriti-

kával szemben, amellyel az előadó illette a javaslatot, kiemelte annak jó oldalait. Rámutatott arra, hogy a ma atmoszférája védekező szent harcra kényszerítí egyházunkat. A mult idők megértő és méltányló szava egyházunkkal szemben elnémult. S még e tekintetben nem is jutottunk a csúcspontra. A megnehezedett viszonyok közt meg kell találnunk a lelki fegyverzetet. Eddig a zsinat nagy munkát végzett. Egyházfegyelmünk kérdése, a liturgia szabályozása haladást jelent. Isten lelkének ihletése alatt, e törvényjavaslat körében is nagy feladatokat kell megoldani. Az egyház belső, lelki tartalmát kell az egyházalkotmánynak kifejezni. Ha a forma a tartalmat nem fejezi ki, zavar áll be. A megújulás munkálására régi egyházalkotmányunk átdolgozása alkalmas. Radikálizmusra nincs szükség. Kidomboritja a javaslat, hogy egyházunk feje a Jézus Krisztus. Az egyháztagság lelki feltételhez köttetik. Egyelőre a konfirmáltság domboríttatik ki. Szavazati jogot tervel a javaslat a nőknek, hogy ezzel is belekapcsolja őket az egyházi munkába. A vallástanitó lelkészek elismertetnek. A tisztújítás gondolata az evangéliumi egyházak világába való. Nem egyénekre, hanem testületekre bizatik a kormányzás. Bizonyos időben bizonyos személyeket hív el Isten lelke. Tőle ihletve mindenki hozzászólhat az egyház ügyeihez. Béklyóba nem verve nyilatkozhat meg Krisztus akarata. A lelki munka kötelesség lesz. Nem úgy tekintik azt, mint az egyházhoz kötni akarás fogását. Vár mindenkit a nagy és szent munka. Egyházunk ráeszmélt szociális feladatai teljesítésére is. Beilleszteti az egyházalkotmányba a diakonia és helyet kapnak az egyletek. Az új papi nemzedékben és a theológiákon nő egy szent mag is.

A konvent megmarad a kerületek delegációjának. A zsinat is majd ráeszmél, hogy nem feladata folyton új törvények alkotása. Fejlődés itt is kell. Kivánatos a nagyobb megértés a tanügy munkásaival, különösen a tanitókkal szemben. Ev. testvéreink is megelőztek bennünket. *M. J.*

(Folyt. köv.)

Harc a vallás és Isten ellen Oroszországban.

(Folyt. és vége.)

Azonban jól tudják, hogy vallásellenes hadjáratuk teljes sikerre csak akkor vezethet, ha az ifjúságot elragadják Istentől, ha a gyermekek és ifjak szivéből kitépik a hit gyökereit, az Isten iránt való áhitozást. Evégből a mult évi áprilisi törvény *megtiltott* minden *vallásoktatást* az egyházon belül és kivül, minden vasárnapi iskolát, — s ennek pótlására az Iskolákban, kollégiumokban és egyetemeken vallásellenes kurzusokat, előadásokat rendeztek. Minden iskolában kötelezőleg elrendelték az *Isten-nélküli* gyermekek sejtjeinek megszervezését, az atheisták katonai szervezete a belépési korhatárt a 14. évre szállítottak le és az iskolákban fiatal atheista alakulatokat képez ki. Moszkvában 9 vallásenes egyetemet alapitottak s október havában, rádió útján 68 vallásellenes előadást továbbitottak. Több moszkvai tanár nem átallotta növendékeit arra biztatni, hogy nézzenek be a szomszédos templomokba, vajjon nem találnak-e ott egyet-kettőt pajtásaik közül, akik ott imádkoznak? — hogy aztán őket följelentsék, ami természetesen az illető templomok bezáratását is maga után vonja. S örömmel tapasztalták, hogy ez a módszer sikerre vezetett; akadtak gyermekek, akik testvéreiket, sőt szüleiket följelentették, s az ilyen árulkodót aztán megjutalmazták és hivatalos elismerésben részesitették.

De a gyermekek vallásellenes nevelése csak úgy vezethet sikerre, ha magokat a *tanitókat* és tanárokat is újjánevelik. E célból a tanitószemélyzetet vallásellenes káderekbe osztják, őket a klubboknak, tanfolyamoknak, tankönyveknek, tudományos szemináriumoknak egész hálózatával veszik körül. E munkára az intellektuális front több százezer katonáját igyekeznek minden eszközzel megnyerni, őket speciális vallásellenes ismeretekkel eltölteni, hogy igy aztán az orosz gyermek lelkét teljes sikerrel megronthassák és őket a vörös hadsereg harcosai közé besorozhassák.

Ami a *papokat* illeti, arra törekszenek, hogy azok éhhalállal pusztuljanak el. Mint régen a háború idején, most is a szovjet urai megállapították, hogy az élelmiszerekkel takarékoskodni kell és csak kenyérjegyekkel lehet élelmiszerekhez jutni, ámde ezeket a jegyeket a papoktól megtagadják. Ők a kultusz szolgáit úgy tekintik, mint henyélőket, élősködőket, akiknek minden ebből folyó következményt viselniök kell; igy a szavazati jogtól való megfosztást, adókat, katonai szolgálatot stb. Igy aztán a szerencsétlen papok kénytelenek táplálékukat összekoldulni, titokban kapni egy-egy darab kenyeret vagy hust, melyel éhségüket csillapítják, s előfordult, hogy a papok a szemétdombon voltak kénytelenek turkálni, az eldobott csontokat rágcsálni, hogy ne kelljen éhen veszniök. Hogy gyermekeiknek micsoda nélkülözéseket kell szenvedni, arról jobb nem is beszélni!

Igy folyik évek óta a vallásos üldözés Oroszországban. A templomokat erőszakkal vagy a munkások hamisított aláirásával ellátott peticióra — dacára az asszonyok és gyermekek nyilt ellenállásának — bezárják; a szerzeteseket elűzik kolostoraikból s ezeket közraktárakká vagy csavargó gyermekek otthonává alakitják át, az ikonokat megégetik, az ereklyéket a vallásellenes múzeumokba szállitják . . . Igy alakitották át nem régiben a Keresztelő János-templomot a fizikai kultura klubbjává, a moszkvai Megváltó Jézus Krisztusnak szentelt óriási templomot „a kultura és a tudomány palotájává“ szándékoznak átalakitani. Ezzel kapcsolatban megtiltják a nyomdáknak, hogy bármi vallásos iratot kinyomjanak (természetesen külföldről sem szabad vallásos iratokat behozni). A 8 ik törvényt úgy értelmezik, hogy a propaganda joga kizárólag az atheistákat illeti meg, míg a hivőket csak a meggyőződés joga illeti meg. A szentpétervári közkönyvtár igazgatósága elhatározta, hogy minden vallásos irodalmat kizár, hasonlóképen az egyházi klasszikusokat, s ezeket — külön engedély alapján — csak tudományos kutatások céljaira fogja kiadni.

Bár a Krisztus ellenségei azt állítják, hogy

nem a Krisztusba vetett hit miatt ítélik és küldik halálba, vértanúságra a Krisztus követőit, hanem mint ellenforradalmárokat, de az ellenök indított pörök mutatják, hogy ez csak ürügy, hogy csak azért üldözik őket, mert gyilkos háborút üzentek a vallásnak. Több helyen előfordult, hogy a hívek nem akarták a templomot a kommunistáknak átengedni; az ellenállók vezetőit mind halállal büntették; ugyanez a sors érte azokat, akik a harang elvitelét nem akarták egyik vagy másik faluban megengedni. Ha a pap a templomban az erkölcsök szabadossága, a családi élet felbomlása miatt panaszkodik, ha azt hirdeti, hogy a gyermekeket vallásos nevelésben kell részesíteni, ha vezeklést, gyónást követel: a kommunista bírák ebben ellenforradalmi üzelmeket látnak, csakhogy a pópa — szerintük — bűnét ügyesen a társadalmi visszásságok ellen intézi, s ez elegendő arra, hogy érte halállal lakoljon Igen, mert a pópák és a szekták misszionáriusai halálos ellenségei az októberi forradalomnak, — harsogják a Krisztus új gyilkosai, s százával, ezrével küldik őket a halálba, küldik őket az internáló táborokba.

1918—1920-ig 26 érsek és püspök, 6775 pap és száz- meg százezer ember és asszony szenvedett vértanúhalált. Egy papot, miután előbb szemeit kiszúrták, élve temettek el, egy püspököt élve forró mészbe taszítottak, hogy itt élve süljön meg; három papot méltónak ítéltek arra, hogy úgy halljanak meg, mint Megváltójuk és keresztrefeszítették őket; egy másikat levetkőztették, kemény télben hideg vízzel lelocsolták mindaddig, míg jegesszoborrá nem fagyott.

Sok ezer szerencsétlent hite miatt a Soloveczki-szigeten (a Fehér-tenger mellett), vagy ahogy újabban hívják: az Ördög-szigeten levő koncentrációs táborba küldenek. Két évvel ezelőtt 300 püspök, pap és szerzetes senyvedett benne. Számukat a sok elhalálozás leapasztotta, de aztán az újabb szállítmányok odajövetele megint megnövelte. Egy fogoly, akinek sikerült a táborból kimenekülnie, rettenetes dolgokat beszélt az internáltak kimondhatatlan szenvedéseiről. A foglyok közt vagy százan egy vallásos szektához tartoztak, akiket békés viseletük, megnyugvásuk különböztetett meg a többiektől. De ez a magaviselet szokatlan dühre ingerelte a bolsevista őröket; ezek a szerencsétleneket azzal vádolták, hogy összeesküvést szőnek s ezért halálra ítélték őket. A cseka tagjai kényszerítették őket, hogy maguk ássák meg közös gödrüket; azután levágták karjaikat és lábszáraikat, bedobták őket a gödörbe s nézték, hogyan halnak meg lassan. Érdekes a másik eset is, ami az Oroszországból kivándorolt német gyarmatosokkal történt, amikor ezek német földre érkeztek. Amint átlépték a német határt, rendkívül elcsodálkoztak, midőn azt hallották, hogy szabad vallásos éneket énekelniök. Hogyan lehetséges ez? hiszen Oroszországban a cseka emberei azt állították nekik, hogy a vallás minden országból egyaránt száműzve van! A cseka embereinek ez a hazugsága nem meglepő dolog; de hogyan lehet, hogy a német gyarmatosok hitelt adtak ennek az állításnak? Ez az ok különös, szinte rettenetes. Ők elhitték ezt, mert különben nem tudták megérteni, hogyan tűrheti el a keresztyén világ az oroszországi vallásos üldözéseket és nem tiltakozik a Krisztus hóhérai ellen?

Nemrégiben Antal, az orthodox orosz egyház zsinatának elnöke, egy Szózatot intézett az összes hívőkhöz s ebben egyebek közt ezt írja: „Egész falvak le vannak orosz földön rombolva, az asszonyok meggyalázva, a gyermekek pedig megölve. Mikor a rombolás munkája folyt, látni lehetett bennök egy-egy papot, akit a lófarkához kötöttek . . ., asszonyokat, akiknek a keblét kiszakitották, gyermekeket, akiknek a lábát levágták, aztán a kútba dobták . . ."

A december 19 én Londonban tartott tiltakozó gyülés, amelyen 8000 ember vett részt az Albert Hallban, csak olaj volt az oroszországi vallásüldözések tüzére, mert utána a bolsevista rémuralom csak annál kegyetlenebbül dühöngött a vallás és annak képviselői ellen. „Le kell lepleznünk — írja az *Orosz Tanítók Lapja* — az egyházak hatásának destruktív jellemét és ellenük kell a világ közvéleményét fordítanunk. Ennek a szembeszállásnak olyan erősnek kell lennie, hogy a templomok, imaházak és evangélisták bezárására vezessen." S valóban, azóta tömegesen zárják be a templomokat, karácsony napján ezer templomot zártak be. A karácsony ünnepét a bolsevisták különösen felhasználták arra, hogy a karácsonyi szülöttet: a gyermek Jézust gyalázatosan becsméreljék; a szovjet-hatóságok Moszkva utcáin végtelen vallásellenes álarcos menetet rendeztek, 6000 gyermekkel, akiket erővel kényszerítettek a menetben való részvételre . . . És — finis coronat opus: a halálos ítéletekről szóló végzésekben egy új rovatot nyitottak — *mint hasznavehetetlent, x. y.-t agyonlótték!*

Hát a nép nagy tömegei milyen szemmel nézik ezt a vallásüldözést? A falusi parasztok számtalan helyen fellázadnak és lelki táplálékot követelnek. A titkos vallásos társulatok szaporodnak, az evangéliumot házról-házra viszik s úgy olvassák. Titokteljes keresztyén propaganda lopakodik be a gyárakba, műhelyekbe, bányákba, kaszárnyákba; a vértanúk vére feltámasztja a hitet, az üldözések az orosz lélek mélyéből az Isten iránti odaadásnak új forrásait fakasztják fel. Nagy földalatti szövetség ágazik szét egész Oroszországban. A szovjet-lapok, élükön a *Besbojnik* kal, fájdalmas szívvel kénytelenek konstatálni, hogy a vallásos eszme egyre erősödik, ami rettenetes veszedelem a kommunista tanokra és a szovjet-uralomra nézve; kénytelenek megállapítani, hogy a templomok bezárása, a papság éheztetése és tömeges kivégzése, a vallásos szertartások kigúnyolása, a szentségtörő körmenetek végeredményében csak erősítik a vallásos hitet, megszilárdítják Isten szolgáinak befolyását; kénytelenek beismerni, hogy új evangéliumi szekták keletkeznek, amelyek a falusi lakossák körében uralkodó részegeskedéssel, káromkodással, tudatlansággal tiszta erkölcsöket és az első keresztyének gyakorolta önmegtartóztatást állítanak szembe. S a lap kénytelen bevallani, hogy semmi eszköz nem áll rendelkezé-

sükre, hogy e szekták gyászos befolyását — mely egyre nagyobb hatással van az ifjúságra — megtörjék. Az általok szervezett összejövetelek (tiszta, jól fűtött és világított helyiségekben) nagyszámú hallgatóságot vonzanak, míg a kommunista ifjúság komor, rendetlen klubbjai csak a pálinka kedvelőit gyűjtik egybe, s a ritkán előforduló élőszóbeli vagy mozgószinházi előadások rendszerint általános orgiákban végződnek. A nép az egyházi ünnepek, szertartások iránt nagy rokonszenvet tanúsít: a temetést, esketést ünnepélyesen végzik, ünnepeken a templomok tömve vannak.

Kétségtelenül a legrettenetesebb roham ez, mely a keresztyénséget a VII. század óta érte, amikor a mohamedánizmus nagy hulláma kezdett a keresztyénségre aláhömpölygni. Valóban, itt nem gyerekjátékról van szó! Nemsokára az egész Oroszország ketté fog szakadni: azokra, akik *Isten ellen* vannak, és azokra, akik *Isten mellett* foglalnak állást! S ne feledjük, hogy az ostromló tekintete túlterjed Oroszország határain!

Nem lehetetlen, hogy e harcban, melynek most tanúi, szemlélői vagyunk, néhány év mulva már minekünk is tevőleges részt kell vennünk.

Ily körülmények közt, látva az orosz keresztyének határtalan szenvedéseit, amelyek önkéntelenül az őskeresztyének üldöztetését és martiriumát juttatják eszünkbe, s látva azt az erélyes és hősies lelket, mellyel orosz testvéreink a nélkülözéseket, a sanyargattatásokat legtöbbször elviselik, mi sem maradhatunk közömbösek, hanem, míg egyfelől részvétünket, csodálatunkat fejezzük ki a keresztrefeszített orosz keresztyének iránt és imádkozunk érettük, másfelől vigyáznunk kell, hogy ha itt is megkondul a vészharang, ne találjon minket készületlenül, hanem mindnyájan Jézus Krisztus hű vitézeinek találtassunk!

A „Foi et Vie“ után
dr. Rácz Lajos.

Értesítés a közös prot. bizottság f. hó 6-án tartott üléséről.

1. A közös prot. bizottság f. évi május 6-án tartott ülésében e bizottság előadója ismerteti a „Protestáns vagy Katholikus“ című füzetben egy Incze István nevű egyén által a protestantizmus ellen intézett minősíthetetlen és durva támadást, amely miatt a bizottság felterjesztést intézett a vallás- és közokt. miniszter úrhoz. Az erre leérkezett választ a bizottság sajnálattal veszi tudomásúl, mert abból azon meggyőződést meriti, hogy a vallás- és közokt. miniszter úr nem látja szükségesnek a felekezetek közötti béke megóvása érdekében a közbelépést. Bizottság szerencsétlen hazánk mostani körülményei között a türelmet és a békesség ápolását tartva lelkiismereti és hazafiúi kötelességének, az ügy felett napirendre tér.

2. Előadó ismerteti a „Rózsafüzér királynéja“ havi kath. folyóiratnak „Igazság és hamisság“ című cikkében a protestantizmus ellen intézett minősíthetetlen támadást. Közös prot. bizottság nyilván tartja ugyan az efféle eseteket, de a cikket hangjának izléstelen durvasága, tartalmának realitást és komolyságot nélkülöző volta miatt nem tartja méltóságával összeegyeztethetőnek, hogy azzal foglalkozzék s felette napirendre tér.

3. Az állami hitoktató lelkészek illetményeinek rendezése tárgyában a közös prot. bizottság a kormányhoz felterjesztést intézett, melyre a pénzügyminiszter 70.902/IV. a. 1929. f. leirattal válaszolva, megtagadta a hitoktatók díjazásának szabályozását, a pénzügyi helyzet rendezése s az ezekből elrendelt személyi kiadások általános apasztása miatt. A közokt. miniszter pedig ez ügyben csak annyit igér, hogy a hitoktatói illetmény rendezésügyét napirenden fogja tartani. — A közös prot. bizottság abban állapodott meg, hogy újabb felterjesztést intéz a vallás- és közokt. miniszter úrhoz, egyszersmind megbizza az elnökséget, hogy ezen felül legjobb belátása szerint tegyen lépéseket, hogy az állami hitoktatók sérelme orvosoltassék és részökre az előmenetel biztositassék.

4. Tanácskozás tárgyává tette a bizottság az egyházi adók együttes kezelésbe vételének mindezideig tisztázatlan és többféleképen magyarázott ügyét s megbizta Benedek Sándor és Dr. Rázsó Lajos bizottsági tagokat, hogy tegyék e kérdést tanulmány tárgyává s ha annak anyagát érdemi tárgyalásra előkészitették, szíveskedjenek a bizottsághoz jelentést tenni.

5. A közös prot. bizottság felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, azon kérését fejezve ki, hogy egyes kereskedői cégeknek akkor engedje meg a „református“, vagy „evangelikus“, vagy „protestáns“ jelzők használatát, ha azok irásos nyilatkozattal igazolják, hogy a református és az evangélikus Egyetemes Egyház Elnöksége ahoz hozzájárult.

6. Előadó előterjesztette és ismertette a helyőrségi protestáns templom ügyet, mely szerint a Várszinháznak e célra már megigért átengedését a főváros polgármestere, újabban megtagadta s a hercegprimás közbelépése folytán igéretét visszavonta. Most ingyen telek adományozását kérték. Bizottság tudomásúl vette e jelentést.

7. A Prot. Irod Társaság irodalmi működése támogatására 12.000 pengő évi segélyt kért 15 éven. A bizottság a segélyt összehozza.

8. Baptista egyházba való belépés és kilépés alkalmával a felek mindig az illetékes parókhus lelkésznél kötelesek jelentkezni, amint ezt az Apponyi-féle rendelet előírja.

9. A politikai községek által nyújtott segély és kegyuraság kérdésében történt előterjesztés felett a bizottság napirendre tér.

10. Az 1868. LIII. t.-c. 12. §-a rendelkezései visszaállításának kérdésében a bizottság várakozó álláspontot foglal el és ez ügyben minden kezdeményezéstől tartózkodik, az ügyet tanulmányozás és előkészités céljából az előadóra bizza.

11. Az 1848. évi XX. t. c kérdésében szükséges kérdőivek ügyében jelenti az előadó, hogy júl. hó elejére készen lesznek s azok átvizsgálása után elnökség gondoskodik a sokszorositásról és szétküldésről. *Cziáky Endre.*

Comenius pataki emlékirata.

(Folytatás.)

Úgy itélem, hogy mindezek, melyek több, mint 20 év gondolatai és eredményei, a ti hasznotokra alkalmazhatók lesznek. Hogy vajjon helyesen itélem-e meg, (mert előttem, ki a nálatok lévő összes körülményekkel még nem vagyok ismerős, nem lehet világos, mi szab határt terveimnek és az „eddig" hol van felírva) a ti itéletetek és birálatotok alá bocsájtani szándékozom. Hogyha jónak fog látszani, a ti helyeslésetekkel és beleegyezésetekkel legyen érvényes, ha haszontalannak, legyen érvénytelen, ha jobbra változtatandónak, változtassuk meg. És végül a közös megegyezéssel így elhatározott dolgok elérésére, amint a teendőkről irt könyveitekben meg van irva, törekedni fogok. Kérlek titeket és pedig ünnepélyesen kérlek (nem egy októl vezettetve), hogy tessék nektek a határozatok könyvét ehhez hasonlóan megcsinálni, hogy mint sajátját birja ezt ki-ki a tettek és teendők mutatójául, bizonyságául és ösztönzőjéül. Mert végül így ki fog derülni, hogy itt a ti dolgotok cselekedni, nem az enyém. Igy ti lesztek a végrehajtók, iskolátok jobbá tevői, nem én. Igy, ha történetesen az életünk és halálunk Ura azt akarja, hogy én e munkától elszólíttassam, vagy aközben meghaljak, vidámabban fogok eltávozni, azzal a reménnyel, hogy nem hal meg velem az ügy, mert talán meghalna, ha e terveket mindnyájatok teljes tudása nélkül, egyedül forgatnám magamban.

Tessék nektek, kedveseim, a tervek ilyetén való közléséről, így való megérleléséről, a könynyebb és szerencsésebb kimenetelre való megerősítéséről e tanácsom. Ha tetszeni fog nektek ez az én tanácsom, nagyon fog tetszeni, igérem, minden tervünk mind őméltóságaiknak, mind a többieknek mindnek, akiket érdekel. Mert akkor végre mind őméltóságaik látni fogják, hogy az egyház és a haza üdvéért (való) gondjaikat helyesen fordítják arra, mind mi magunk a munkánkat és izzadságunkat nem hiába fordítjuk rá s a munkánk nem megy vissza, sem nem áll egy helyben, hanem szerencsésen halad előre. Te, nagyságos uram, az egyházak és iskolák minden nagyságos, nemzetes és nemes pártfogói előtt, te Veréczi uram, a nagytiszteletű püspökök, esperesek, lelkipásztorok és az összes lelkésztestvérek előtt, s te Tolnai uram, nemzeted minden bölcs és okos embere előtt mondd el ezeket; a ti jóváhagyásotokkal jól elrendezett dolgok számára nyilvános jóváhagyást is tudtok majd nyerni, az Isten pedig áldást fog rá adni.

Első általános megfontolás, ez iskola átalakitásának végső céljáról és az ahhoz való eszközökről és az abban okosan alkalmazandó módokról.

Bölcs iskolafelügyelők!

Ama bölcs mondás értelme szerint: „a szándékra nézve az első a végrehajtásra nézve az utolsó", az iskolánk végső tökéletesitéséről kezdek először előttetek beszélni, ameddig előre vinni kivánjuk azt. Nem azért, hogy azt tanácsoljam, hogy a torony épitése a csúcstól[1] kezdődjék, hanem hogy előre látván a torony magasságát, szélességét, megmutassam, milyen alapokat kell annak vetni. Bizonyára vétkezik az az épitő és alkotását pusztulásra vagy nevetségre készíti, aki vaktában, nem fontolva meg előre az egész épület anyagát és alakját, kezd az épités munkájához, maga is homályban lévén affelől, hogy mi és milyen lesz az, ami a munkájából majd előáll. Hogy hasonlóképen így ne történjék velünk, már mindjárt kezdettől fogva a vég felé kell néznünk és arra kell megválasztanunk az eszközöket, sőt még alapot is csak olyat és úgy kell rakni, hogy az az egész jövő épület megtartására a legerősebb alap gyanánt lehessen.

2. Illik, hogy mi azt annál aggodalmasabban gondozzuk és abban, amihez hozzákezdünk, körültekintők legyünk, I. önmagában minél nagyobb e munka, II. minél szokatlanabb és különösebb, III. minél veszélyesebb és IV. minél több figyelőnk van, végül V. minél kevésbbé gyakorlottak vagyunk mi magunk az ilyenekben.

Az elsőről.

3. Maga a munka, amelyhez hozzá kezdeni próbálunk, igen nagy, sőt a legnagyobbak közül való, amelyet valaki a halandók közül csak megkisérelhet. Mert ha igazán mondta Melanchton, hogy: helyesen alakitani a tehetségeket, kitisztítani a vele született szennyet valamivel nagyobb munka, mint Tróját ostromolni, és ha helyesen mondta maga az Isten az emberformálás munkáját égépités és földalapitás művészetének (Ézs. 51. 16.) mi nem lesz ép az emberformáló művészetnek jobbá tétele? Nincs miért a túlzás gyanujába esnünk, mikor azt mondjuk, hogy valóban e sarkon forog az ég és a föld, azaz az egyház és az állam üdve; tiszta igazság az. Mert szükséges, hogy olyan legyen a következő időben az az állam és egyház, amilyenekül tőlünk kapja azokat, akik azt rendezni és igazgatni fogják. Ha jobbakul fogjuk átbocsátani az utódokhoz, mint minket az elődeink átadtak, jobb lesz a következő kor, ha kevésbbé jókul, rosszabb. Higyjétek meg tehát, tisztelt iskolaigazgató urak, nagyobb dolgot biztak rátok s nagyobbat vállaltatok az iskolafelügyelőség elvállalásával, mint a trójai hadjárat volt, t. i. hogy eget épitsetek s földet alapitsatok, azaz a rátok dűlő ég Atlasai, a rátok eső föld támaszai, vagy legalább a témasztékok javitói legyetek. Tehát, hogy ti az ilyen nagy munka célját már kezdettől fogva előre lássátok, az illő lesz, szükséges lesz, az okosság első pontja lesz.

A másodikról.

4. Azért is mondtam azt, hogy e munkához körültekintéssel és nem felületesen kell hozzákezdeni, mert ez szokatlan és egyedülvaló. Szokatlan t. i. a ti hazátokban, ahol a reformáció ideje óta senki a kezdetben (amint a kezdetben lehetett, azaz tökéletlenül) elrendezett dolgoknak jobbá tételével senki nem foglalkozott. Vagy ha valaki foglalkozni próbált, minden siker nélkül próbál-

[1] De schola delib. IV. 19. pont.

kozott, inkább kárral s a meghasonlástól való félelemmel, ép azért, mert a dolgok átformálása szokatlan és nehéz munka, ha csak különös okossággal nem kezdünk hozzá.

5. Egyedülállónak is mondtam, mert a haza iskoláinak megújítására — e helyen, a ti vezetésetek alatt, a remény ellen való reményben ez az egyetlen alkalom adatott. Ha ezt elszalasztjátok, mi mást reméltek még?! Elveszíteni pedig mily kár! Mert ez egy iskolát, ha az a műveltség, kegyesség, a világosság igazi műhelyévé szilárdítható, szembehelyezni készültök annyi ellenségetek mesterfogásainak, melyek iskoláitok s igazhitű egyházatok felforgatására vannak elkészítve, s minden jó ember óhajtja is szembeállítását. Mi lesz, ha fáradozásunk nem sikerül? Ha az ellenségnek itt vagy ott új iskola alapításában való ügyeskedése nem sikerül, van, amiben vigaszt találjon, más hasonló fészek vagy tanya, akár már készen, akár könnyen való elkészítésre alkalmasan (mert számukra sűrűn adódik alkalom). De ha mi innen merészségünk folytán kiesünk, egyszersmindenkorra egész reménységünkből ki esünk. Tehát aggodalmasan kell arra vigyáznunk, hogy ki ne essünk s mivel az Isten és az alkalom nem hiányzék nekünk, vigyáznunk kell, hogy viszont mi se hiányozzunk az Istennek és az alkalomnak (azaz hogy nekünk se hiányozzanak az Isten szolgálatában a lelkesedés s az alkalom megragadásában az okosság.)

A III.-ról.

6. Veszélyesnek is mondtam a munkát, amit felvállalunk, ha nem óvatosan csináljuk. De kinek veszélyes? Az iskolának, az egyháznak, nekünk. Az iskolának, *mert* azt a zavaroktól nem fogjuk megszabadítani, sőt jobban bele fogjuk meríteni. Nem ok nélkül mondják: a jól elhelyezett bajt nem kell megmozdítani. Bizonyára senki a saját betegségét oly nehezen nem tűri, amig oda nem illő orvosságokkal nem érzi ingerelve. A büdös víz sem bűzlik annyira, ha nem mozgatjuk és nem kavarjuk fel. Ha tehát iskolánknak is nem ismerjük fel és kezelni nem tudjuk a betegségét, okosabb lesz a gyógyítástól tartózkodni. Tehát mindenekelőtt azt kell megnéznünk, vajjon felismerjük-e, vajjon tudunk-e hathatós gyógyszereket ellene szegezni, ellenesetben kárt csinálunk magának az egyháznak is és a hazának, ha megkisérelvén és talán azt igérvén, hogy a szájtátók torkából kiragadjuk, mégsem emeljük fel. Mert e sikertelen kisérlet még nagyobb kétségbeesést fog szülni a lelkekben, amelyek, mint sokak panaszát hallom, erősen ingadoztak már előbb. Végül mimagunknak is gyalázatunkra lesz, ha valamit erőnkön felül próbálunk, vagy ha erőnkkel élni nem tudunk. Hogy ez ne történjék meg, kérlek, ne resteljétek mindenek előtt azt megvizsgálni, minek megkisérlését vállaljuk fel s mi erő és mi körültekintés kell nekünk arra.

(Folyt. köv.) Ford. *Gulyás József.*

Az árva szónak csak szavadban van meg a távlata s azonnal elvész az, ha egy bélyeget föl kell ragasztanod?

Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Egyházmegyénk tavaszi közgyűlését április hó 29 ikén Sárospatakon tartotta a megújított főiskola falai között. Elénekeltük az örökszép XC ik zsoltárunkat, majd esperesünk szívből jövő imádságot mondott, kérve az Örökkévaló Isten kegyelmét tanácskozásainkra. — Szeretett gondnokunk, Meczner Béla ünnepi deklarációt adott elő abból az alkalomból, hogy főméltóságú vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó urunknak 10 éves jubileumát nem rég ünnepelte az ország. A deklarációt állva hallgattuk végig és táviratban köszöntöttük a kabinetiroda útján kormányzónkat. Ezek után a gyűlés megalakult és örömmel vette tudomásúl a közgyűlés a szavazatbontó bizottságnak ama jelentését, miszerint világi tanácsbíróvá Asztalos Gyula olaszliszkai gyógyszerész választatott meg, aki letette az esküt és felajánlotta magát egyházmegyénk szolgálatára. Miután a világi főjegyzőségről lemondott, a szavazás erre a tisztségre elrendeltetett. Hálásan tudomásúl vette a közgyűlés Püspök urunk köszönő leiratát abból az alkalomból, hogy Őt egyházmegyénk 10 éves jubileuma alkalmából üdvözölte. Örömmel vette tudomásúl közgyűlésünk, hogy a mult őszi gyűlésünk alkalmából az amerikai kapcsolatokra és a nemzeti zászló kultuszra vonatkozó határozatunkat kerületünk közgyűlése is elfogadta és ezt mint indítványt esetleg az egész ref. egyház területére való terjesztés végett az egyetemes konventhez felterjeszti, amazt mint javaslatot szintén felterjeszti a konventhez, mert ez az intézkedés esetleg megindítja az amerikai magyar reformátusokkal való kapcsolat általános rendezését. — Megállapította közgyűlésünk a missziói előadó tiszteletdíját is, hogy évenkint legalább 10 gyülekezetet személyesen látogathasson meg. Tudomásúl vette közgyűlésünk, hogy az egyetemes konvent a vagyonleltárra vonatkozólag a régi vagyon-törzskönyvet hagyta meg.

Következett az esperesi jelentés, mely gyűlésünknek egyik legfőbb tárgya volt. — Ismertette az államhoz való viszonyunkat és a felekezet közötti helyzetet, majd elsiratta halottainkat, többek között b. e. Sebeő Gyula világi tanácsbirót, Verebélyi Barnánét, Vitkay Bertalannét, Bálint Dezsőnét, Szilágyi Gézát és Jeney Domokost. Esperesi jelentésből megtudtuk, hogy a Kálvineumok nagy anyagi nehézségekkel küzdenek Esperesi jelentésből tudtuk meg azt is, hogy a hit és erkölcsi élet örvendetes fejlődésnek indult egyházmegyénkben, sajnos, sok egyházunknak nagy anyagi nehézségekkel kell megküzdeni. Örömmel vette tudomásul az egyh. megye, hogy néh. Muraközy István az olaszliszkai ref. egyháznak földet, rétet, szőlőt hagyományozott. Az esperesi jelentés kapcsán a fokozatos egyházi hatóságok útján felterjesztést intézünk az illető minisztériumba, hogy az egyházi adózásra és behajtásra vonatkozólag az összes sérelmes miniszteri rendeletek töröltessenek. A Kálvineumok támogatását erkölcsi kötelességévé tette a lelkészeknek az egyházmegye,

valamint a világiak figyelmét is felhívta erre a szent célra való adakozásra. Ismeretes előttünk, hogy esperesünk tavaly nyáron Amerikában volt tanulmányúton, ahol tanulmányozta az amerikai magyar reformátusok életét. Szomorúan értesültünk az esperesi jelentésből is arról, hogy a magyar ref egyház több árnyalatra oszlik Amerikában és ezek valóságos ellenegyházak és tépik, marják egymást. A magyar ref. egyháznak intézkedni kell ebben az ügyben és egyesülésre intő, figyelmeztető szavát kell, hogy ismét és ismét felemelje ez áldatlan állapottal szemben. Különben az esperes úrnak az amerikai életről szóló esperesi jelentése egy egész szép tanulmány, mely méltó lenne arra, hogy egész terjedelmében megjelenne e becses lapok hasábjain, ha a nt. Szerkesztő úr helyet tud biztosítani reá.

Közben magas vendégek jöttek egyházmegyei gyűlésünkre. Névszerint Dr. Cairns D. V., a skót ref. egyház aberdeeni theol. főiskolájának igazgatója Dr. Beveridge Vilmossal, a budapesti skót misszió lelkészével. Kiss Ernő esperes Forgács Gyula tolmácsolásával egyházmegyénk nevében szeretettel köszöntötte a vendégeket, amit Dr. Beveridge Vilmos magyar nyelven tartott beszédével köszönt meg, amit a gyűlés tagjai megtapsoltak. Dr. Cairns tartott ezután előadást a Skót Egyház és a Skót Egyesült Szabad Egyház egyesüléséről, mely előadást a gyűlés tagjai nagy figyelemmel hallgattak meg.

Ezután egyes egyházak díjlevelét, kölcsönügyét, adás-vételi szerződését, rendkivüli adókivetését tárgyalta le a közgyűlés. Beerősitette állásába közgyűlésünk az új csobaji lelkészt, névszerint Major Gyulát. Az újonnan választott tanítók egyházmegyénkbe bekebeleztettek, mégpedig Tiszalúcra Ruczik Géza, Hernádkakra Horváth Imre, Erdőhorvátiba Kerekes Ernő és Taktaszadára a II-ik tanítónői állásra Csicsery Vilma.

Birósági ügy volt 4, mégpedig 1 fegyelmi és 3 közigazgatási ügy.

Délben közebéd volt a főiskola Mudrány termében, melyen az elnökséget, az új világi tanácsbírót és az új csobaji lelkészt szeretettel köszöntöttük. *Batta János.*

HALOTTAINK.

Zsinka Ferenc. A Nemzeti Múzeum könyvtárának, a Protestáns Irodalmi Társaságnak s a budapesti egyháznak nagy gyásza van: elhúnyt Zsinka Ferenc, a Múzeum Széchenyi-könyvtárának h. igazgatója, a Prot. Szemle szerkesztője, a Kálvin-téri ref. egyház parochiális tanácsosa, kinek eltávozása a magyar tudományosságot is gyászba borítja: a török magyar történelmi kapcsolatok buzgó kutatóját gyászolja Zsinka Ferencben, aki tudományos működése végett több évet töltött Törökországban. De a ref ifjúsági mozgalom is veszteséget sirat elhunytában. Ifjan, 42 éves korában hunyta le szemét s temetésén a tudományosság s a prot. világ több képviselője vett részt. Ravasz László püspök méltatta érdemeit róla szóló gyászbeszédben. Mint ember, szives, szolgálatkész, finom modorú volt, mint tudós, buzgó kutató, mint könyvtárigazgató, feladata magaslatán álló, mint szerkesztő, körültekintő. Legyen síri álma csendes!

Ragályi Géza, Kispest város adóügyi tanácsnoka folyó május hó 7.-én kinos szenvedések után 49 éves korában elhunyt. Fáradhatatlan, hű munkás, a közügyekért rajongó lelkesedéssel élő férfiú dőlt ki Benne korán az élők közül. Pataki diák volt, a P. D. O. Sz. nek alapító tagja, főiskolánknak ritka melegszivü barátja. Emlékét megindult szivvel, kegyeletes érzésekkel ápoljuk.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Id. Szabó Aladár jubileuma.** A józsefvárosi gyülekezet Isten iránti mély hálával emlékezett meg máj. 4.-én, vasárnap nagy buzgóságú lelkipásztora, *id. Szabó Aladár* lelkészi működésének huszonötödik évfordulójáról. Az ünnepi istentiszteleten dr. B. Papp István theol. tanár hirdette az Igét. Az istentisztelet végeztével küldöttségek hosszú sora tolmácsolta a tisztelet, hála és szeretet érzéseit a hű pásztorral szemben. Klasszikus szavakkal tolmácsolta Ravasz László püspök a Szabó Aladár működésének történeti jelentőségét. Kürtszó és programm volt az ő fellépése, mondotta a püspök úr. Hálás köszönet illeti a kemény zörgetőt. Az egyházmegye, a lelkészek társasága, az ev. egyház, a kath. egyház, a főváros, a különböző egyletek adták az üdvözlők hosszú sorát. Szálljon meleg üdvözlés felé lapunk hasábjairól is.

— **Lőrinczy György írói jubileuma.** A *Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti Egyesülete* a következő levelet intézte *Lőrinczy* Györgyhöz, a Kisfaludy- és a Petőfi-Társaság tagjához, a volt pataki diákhoz írói jubileuma alkalmából: „Méltóságos Uram! Annak a kapcsolatnak az alapján, amely a közös Alma Mater révén minden volt pataki diákot összefűz, a Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti Egyesülete nevében írói pályájának ötvenéves jubileuma alkalmából őszinte örömmel és meleg szeretettel köszöntöm. Méltóságod félszázados írói munkássága, mellyel hervadhatatlan érdemeket szerzett a magyar elbeszélő irodalomban, büszkeséggel tölt el minden pataki diákot, mert mi Méltóságodat, mint volt pataki diákot, magunkénak tartjuk. Áldja meg méltóságodat a magyarok Istene vágyainak teljesülésével és ajándékozza meg a nyugodt élet minden örömével, minden boldogságával. További munkásságához erőt, egészséget kivánva, vagyok mély tisztelettel, Budapest, 1930. május 6. *Dr. Panka Károly*, országgyűlési könyvtárigazgató, az Egyesület elnöke.

— **Móricz Zsigmond**nak, a nagy magyar írónak és volt pataki diáknak tiszteletére tervbevett irodalmi délutánunkat f. hó 11-én d. u. 1/2 6 órától kezdődőleg megtartjuk a következő programmal: 1. Révfi Géza: Rákóczi új kesergője. (A

Főiskolai Kórusnak ajánlott mű.) 2. Móricz Zsigmond írói egyéniségéről előadást tart *Szabó Zoltán* theol. tanár. 3. „A magyar irodalom és a magyar élet" címmel előadást tart *Móricz Zsigmond* író, a „Nyugat" szerkesztője. 4. Goldmark: Suite (1, 2, 5. tétel). Hegedűn előadja *Szabó Ernő* főiskolai zenetanár, zongorán kíséri *Klacskó Béla* polg. isk. igazgató. 5. Beethowen: Zongora-kvartett. Előadják: *Klacskó Béla* polg. isk. igazgató, *Szabó Ernő* főiskolai zenetanár (I. hegedű), *Kolozs Richárd* főtisztviselő (viola), *Kovács Dezső* tanítóképző-intézeti igazgató (celló). Szünet. 6. Kodály: Gergely-járás. (Magyar iskolás fiúk nótái szerint.) Előadja a gimn. gyermekkar. 7. Egy humoros novelláját felolvassa *Móricz Zsigmond*. 8. a) Kodály: Adagio. b) Hubay: Hullámzó Balaton. Hegedűszóló. Előadja *Szabó Ernő*. Zongorán kíséri *Klacskó Béla*. 9. Révfi Géza: Magyar népdalegyveleg. Előadja a *Főiskolai Kórus*. — Itt adjuk közre azt is, hogy *Móricz Zsigmond* hétfőn, május 12. én Sátoraljaújhelyen a ref. leányegylet által rendezendő estély keretében fog felolvasni.

— **A debreceni egyetem** gr. Tisza István emlékére ápr. 29 én ünnepélyt rendezett a kollegium dísztermében.

— **A Baldácsy-alapitvány 1930 május 5-ikén tartotta közgyűlését,** amelyen letárgyalta az évi jelentést, zárszámadást és vagyonmérleg bemutatását és az igazgatóság részére a felmentvényt megadta. Bemutatta a költségvetést az 1930. évre, az osztalékot megállapította 12.000 P-ben buzaár szerint. Megtétettek az egyházkerületek meghatalmazottai megbizatásának letelte folytán szükséges intézkedések. Az igazgatóság határozatának jóváhagyása a kincstár részére a vagyonváltsággal kapcsolatban adandó bekebelezési engedély tárgyában megadatott. Igazgatósági elnökké választatott 1830—35-ig terjedő időre *Br. Radvánszky Béla*. Igazgatósági tagokká választattak: *Dókus Ernő, báró Kaas Albert, Pesthy Pál, Ravasz László*.

— **Lelkészválasztás.** A *nyíri* gyülekezet *Hörcsik* Lajos s. lelkészt, theologiánk volt törekvő, munkás növendékét választotta meg lelkipásztorának.

— **Cserkésztábor.** A ref. egyház 763. sz. Sztáray Mihály cserkészcsapatának nyári táborozására *Tomory* Zoltán, a szociális érzékéről és nemes szívűségéről ismert földbirtokos biztosított birtokán, Szabolcs község határában, a Tisza partján remek táborhelyet, ingyenes tüzelőfát és tejet.

— **Kirándulók Patakon.** Vasárnap, május 4 én a miskolci kereskedelmi iskola 110 leánynövendéke tekintette meg *Szabó* István hitoktató vezetése alatt iskolavárosunk nevezetességeit. Az imateremben tartották négynapos vallásos konferenciájuk befejezését is, amikor *Szabó* Zoltán tartott „Krisztus, mint Isten egyetemes felelete" címmel záró előadást.

— **K. I. E. gyűlés Mezőcsáton.** A mezőcsáti ref. egyház május 29 én, áldozócsütörtökön körzeti konferenciát tervez a környékbeli keresztyén ifjúsági egyesületek számára.

— **A theológia problémájával** foglalkozó lelkészi konferencia *Nagyenyeden* viszonylag nagy érdeklődés mellett folyt le. Különösen nagyhatású volt volt a konferencián *Makkai* Sándor püspök előadása, aki az újabb theológiai irányzatokkal való helyes foglalkozás és kritikai állásfoglalás céljából a Szentirásnak, hitvallásainknak, reformátoraink irátainak tanulmányozása mellett a régi magyar theológiai irodalom klasszikus munkáinak a tanulmányozását ajánlotta.

— **A szlovenszkói és ruszinszkói református egyház** Egyetemes Konventje ápr. hó másodikán tartotta ülését Pozsonyban Balogh Elemér püspök és dr. Szilassy Béla főgondnok elnöklete alatt.

HIVATALOS RÉSZ.

452/1930. **Körlevél**

Egyházkerületi közgyűlési meghívó.

Főgondnok Úr Őméltóságával egyházkerületi rendes közgyűlésünket folyó évi *június 26-ra* (csütörtök) reggeli 9 (kilenc) órára hívjuk össze a miskolci ref. leánygimnázium tornatermébe.

A közgyűlés tárgyai lesznek: püspöki jelentés, elnöki előterjesztések, az egyházkerületi pénztár 1929. évi számadása, az 1930. évi költségvetés, konventi rendes és póttagok választása, egyetemes konventi határozatok s általában az összes idejében beküldött ügyiratok.

A közgyűlés napjának délutánján az egyházkerületi *bíróság* ülésezik, melyre a felebbezett ügyek legkésőbb *junius 1-ig* (elsejéig) küldendők be. Az esperesi jelentések, táblázatok, a közgyűlési ügyiratok beküldésének végső határideje *junius 5-ike* (*ötödike*). Később érkezett beadványok tárgyalás alá nem vétetnek.

Miskolc. 1930 május 5. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe!

Meghívó. A felsőborsodi egyházmegye lelkészi értekezlete f. évi május hó 21-én (szerda) délelőtt félkilec (½ 9) órakor a miskolci leánygimnázium tornatermében értekezleti közgyűlést tart, melyre lelkésztársaimat szeretettel meghivom. Netaláni távolmaradás igazolandó! Tárgysorozat: 1. Imádkozik *Demeter Béla*. 2. Elnöki megnyitó: Hubay Mihály. 3. Emlékbeszéd néhai *Kerekes János* barcikai lelkész felett: Bakó Gyula. 4. Emlékbeszéd néhai *Csapó János* felsőnyárádi lelkész felett: Lengyel Gyula. 5. A református lelkipásztor szociális feladata, küzdelme és reménysége: Dr. Komjáthy Aladár. 6. Lelki gondozás ifjúsági egyesületben: Kövér Pál. 7. Anyagi sérelmeink: Joó Miklós. 8. Időszerű kérdések: Gönczy Miklós. 9. Belmissziói-, kálvinszövetségi- és pénztári jelentés: Svingor Jenő, Tóth János és Lökös Sándor. 10. Esetleges indítványok.

Szilvásvárad, 1930 május 5-én.

Hubay Mihály
értekezleti elnök.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 20. szám. Sárospatak, 1930 május 18.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi 1. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: A zsinatról. (Folyt. köv.) — *M. E.*: Móricz Zsigmond Sárospatakon. — Irodalom. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A zsinatról.

(Folytatás.)

Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló törvénycikk tárgyalásánál az általános vitában még részt vett Görömbey Péter, Makláry Károly, Sipos József, Forgács Gyula, Vásáry István és Benedek Sándor.

Görömbey Péter a javaslat hiányaként említette fel, hogy nem létesit kapcsolatot a külföldi ref. testvérekkel. Nyomatékosan mutatott rá, hogy sok alkotótagból álló gyüléseink miatt milyen drága a mi egyházi gyüléskezésünk. Jelezte, hogy indítványozni fogja a zsinat tagjai létszámának felére való leszállitását. A tisztujitásnál egységes eljárást kiván és rövidebb időközü tisztujitást. Szót emelt az egyházmegyei levéltárak ügyének rendezése mellett.

Nagy kárnak kell tartanunk, hogy Görömbey Péter a bizottsági munkában nem vehetett részt. Indítványai, amelyek sok megszivlelendőt tartalmaztak, a zsinaton a bizottság lezárt előmunkálatai és megállapításai után nem tudtak érvényesülni.

Maklary Károly egyházalkotmányunk alapelveit fejtegette, a zsinat-presbiteri rendszert, a paritásos egyházkormányzást és olyan jelenségekre mutatott rá, amelyek egyházalkotmányunkban a rendszerrel állnak ellentétben.

Forgács Gyula a kis-gyülekezetek ügyére vonatkozólag nem lát elég provideálást a törvényben.

Vásáry István szeretné a ref. tábori püspököt ott látni a zsinat alkotó tagjai közt. Felfogása szerint egyházi tisztséget nem viselhet az, aki reverzálist ad. Ennyi védekezést meg kell egyházunknak tenni. Budapest külön jogának nem tudna hive lenni. Ajánlja, hogy nők is lehessenek presbiterek.

Benedek Sándor méltányolva emelte ki Görömbey Péter néhány gondolatát.

Az 1. § tárgyalásánál nagy vita folyt le egyházunk nevének a megállapitása fölött. A bizottsági javaslat a munkálatban egy mult évi zsinati megjelölés után mindenütt ezt a nevet használta: Magyarországi Református Keresztyén Egyház.

A zsinat tagjai közül sokan eredménynek könyvelték el, hogy a keresztyén jelző bele került egyházunk elnevezésébe. Mások lehetetlennek tartották, hogy ismét uj hivatalos nevet állapitson meg egyházunk. Mindkét fél egyoldalulag vitatta álláspontja helyességét. A kérdést meglepő bravurossággal juttatta dűlőre Ravasz László püspök egy olyan formulával, amely minden érdeket kielégit. Az ő indítványa szerint az 1. § a következőképpen hangzik:

„Jézus Krisztus közönséges anyaszentegyházának egyik része a magyarországi református egyház, melyet országos törvényeink helvét hitvallásu evangélikusnak, majd evangélikus reformátusnak is neveznek, magában foglalja a Magyarország területén levő református egyházközségeket. A magyarországi ref. egyház az egész földön élő ref. egyházakkal a hit és lélek kapcsolata által van egybefűzve, a más országokban lévő magyar ref. egyházakkal pedig az országos határok és a jogi szabályok különbözősége mellett is egy lelki közösség."

Május hó 5-én, hétfőn a *Szász* Károly elnöklete alatt ülésezett iskolaügyi bizottság munkájáról tett előterjesztést *Dóczi* Imre középiskolai felügyelő és a *Balogh* Jenő vezetésével működő tudományügyi bizottság javaslatairól dr. Erdős Károly előadó.

Az iskolaügyi bizottság azt az állam részéről megnyilvánuló egyenlőtlen elbánást vitte a zsinat elé, mely az Országos Ref. Lelkészegyesület nyári gyülésén nyert kifejezést.

A tudományügyi bizottság azt jelentette, hogy a ref. országos tudományos, irodalmi és művészeti intézmény létesitése érdekében az összes egyházkerületek nem tettek mindannyian előterjesztést. Fájó, hogy ilyen módon egyházunknak ez az egyik legégetőbb ügye útban van az elsekélyesedés felé. Kí veti a vállát neki ennek az ügynek? Vagy még mindig nem látnánk a fenyegető veszélyeket?

(Folyt. köv.) *M. J.*

Sohasem érezted magad elhagyatottnak, akivel senki sem törődik? És mégis késlekedsz az árvabélyegakcióhoz csatlakozni?...

Móricz Zsigmond Sárospatakon.

Sárospataki főiskolánkra talán semmi sem jellemző inkább mint az, hogy mindenkor tárt kaput nyitott a jövendő magvetését magában hordozó szellemi mozgalmak számára. Ma is arra törekszünk, hogy a legegészségesebb és az új életcsirákat magában hordozó szellemi élet sodrába állitsuk főiskolánkat. Ezért részesítjük időről-időre ifjúságunkat mai magyar életünk nagy szellemeinek, költőinek, íróinak hatásában. Ilyen elgondolásokkal hívtuk meg f. hó május 11-ére *Móricz* Zsigmondot, mai magyar irodalmi életünk legjelegzetesebb alakját, főiskolánknak egykori növendékét. Most, amikor számon venni készülünk az ő közöttünk elhintett magvetését, nem tudjuk, hogy mit értékeljünk inkább, az ő magyar életünket, gondolkodásunkat legmélyebb gyökereiben megragadó és legtisztább magyar nyelven tükröző előadásait, vagy pedig Alma Materünk iránt táplált fiúi szeretetét. Ez a habozásunk azonban már azt is bizonyítja, hogy emelkedett lelkületének a legjavát hozta el mihozzánk.

Móricz Zsigmond d. e. ½12 órakor érkezett városunkba. Az állomáson a tanári kar és az ifjúság egy kisebb csoportja fogadta és *Gergely* János szénior köszöntötte. Ünnepélyes üdvözlése nyomban ezután az imateremben folyt le a három intézeti ág tanári karának és ifjúságának a jelenlétében. Itt nagy költőnknek és egykori pataki diákának *Tompa* Mihálynak gondolatával köszöntöttük gazdag termékenységű írónkat, azzal t. i., hogy eszményekhez való hűsége és a megtalált javak szétosztásában való hűsége az alapja szellemi termékenységének. *Móricz* Zsigmond az üdvözlésre diákkorából támadt reminiszcenciák közlésével válaszolt melegen, egyszerűen, bizonyságtevően a főiskola mellett. Üdvözlés után kedves vendégünk megtekintette a főkönyvtárat s az újjáépített főgimnáziumot.

D. u. 6 órakor kezdődött el az ő tiszteletére rendezett irodalmi délután, amely minden időre kiváltságos élménye lesz az összegyűlt kevés számú közönségnek és a szép számú diákságnak. Derűtől, közvetlenségtől sugárzott minden szava annak az előadásnak, amelyet Móricz pataki diákkora emlékeiből olvasott fel, s amely pataki főiskolánk varázslatos hatása mellett, örök kép dokumentuma az ő főiskolánk iránt ápolt fiúi érzésének, amit azzal is elpecsételt, hogy előadásának kéziratát a főiskolának adományozta. Ezen kivül még előadást tartott Bornemissza Péter „Elektra" fordításáról és felolvasott „Kivilágos kivirradtig" c. könyvéből egy izig-vérig népies részt. A délután műsorának minden része tartalmával és nivójával is méltó keret volt a Móricz felolvasásaihoz. Frappáns és mindenkit fascináló hatású volt *Szabó* Zoltán theol. tanárnak Móricz Zsigmond írói egyéniségéről tartott előadása. *Szabó* Ernő zenetanár a délután folyamán két alkalommal is hegedült lélekemelőn, elragadón, de egyúttal kifogástalan művészettel is. Pompás volt a kamara-zene, bűbájos a Gyermek-Kórus Kodály darabja, valamint precizen énekelt a Főiskolai Kórus is. Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy *Szabó* Ernő igen-igen sokkal járult hozzá a délután sikeréhez, de méltán illeti elismerés a többi szereplőt is. Óráról-órára fokozódott ennek a kedves délutánnak gyönyörökkel teljes izgalma, ami aztán teljességre jutott az előadás után rendezett közös vacsorán, amelyen a lelkek a Móricz bensőséges ünneplésében még jobban összehangolódtak.

Másnap délutánig maradt Móricz még körünkben, meglátogatta szülei egykori hajlékát, alkalmat keresett a régi emlékek felújítására. Időt keresett arra is, hogy meglátogassa a gimnáziumnak a tanitási munkáját. A múlt emlékeivel megrakodva búcsúzott el d. u. a tanári kar és az ifjúság egy lelkes csapatától, de itt hagyta közöttük sok szép gondolata mellett egy pár szép napnak az emlékét és közvetlen vonzó egyéniségének varázsát.

M. E.

IRODALOM.

Farkas István evangéliumi bizonyságtevései.

Farkas István miskolci lelkipásztor, alsóborsodi esperes, lelkipásztori tisztséghordozásának 25 éves jubileumához érkezett el. Egyházmegyéje ebből az alkalomból úgy is megemlékezik az évfordulóról, hogy kötelességet tett a szívére: készítsen az esperese 25 éves jubileuma alkalmából egyházi beszédeiből egy kötetnyit sajtó alá, amit az egyházmegye „tisztelete jeléül kiad és a szerzőnek szeretettel felajánlja". A szeretet többlet munka kivánás. Farkas István vállalta a tőle szeretetből óhajtott kötelességet s így jelent meg Miskolcon az ifj. Ludvig nyomdájában ez a 182 oldalas csinos kiállítású könyv. A címe: *Te vagy a Krisztus.* Tartalmaz 26, főként ünnepi predikációt, vagy ahogy a szerző mondja, bizonyságtevést — és benne van miskolci beköszöntője, valamint esperesi székfoglaló egyházi beszéde. Összesen tehát 28 predikáció.

Ahogy olvassa az ember ezeket a beszédeket, a legelső, ami feltűnik, és az egyéniség jelét láttatja meg: a tűz. A léleknek az a titokzatos állapota, amelyikben nem fontolgat, nem latolgat, hanem amiket látott és hallott, azokat szólja. Nem gondolnám, hogy a templomi gyülekezet épülésének ártalmára volna az, ha az igehirdető a Lélek tüzétől kigyulladva úgy szólja az Igét, hogy csodákon, titkokon, misztériumokon keresztül szárnyal anélkül, hogy mint akadályokkal küzdene, birkozna. Nem árthat az, ha egészen természetesnek veszi az igehirdető mindazt, amit Isten kijelentett.

Ha tűzben égnek is ezek a beszédek, azért nem vakítják el a szerzőt; látja ennek a földnek igazságtalanságait és Krisztus által a földi igazságot sűrűn keresi. „Krisztus szivével szeretve azt jelenti: megvilágosítottá tenni a szenvedések tanyáit! Nem kérdezni miértjét a nyomornak . . . nem kérdezni, kik és hol ringatták a fájdalmak egy-egy emberének a bölcsőjét, hanem meglátni, megszánni, lehajolni, segíteni . . . ahol igazán szenvednek." . . . „Nem társadalmi osztályoknak született meg az Élet" . . . „Az öntudatos keresztyén-

ség átélőinek . . . tudniok kell, hogy a tőke ne akarjon egyszerre toronymagasságig megnőni . . . sikereinek gyümölcsében része van azoknak a munkásoknak is, akiknek a verítéke nyomán halmozzák össze földi kincseiket . . .“ Bátor szavak s igaz beszéd. Az evengéliumból folyik.

Nincsen ebben a kötetben talán egy predikáció sem, amelyik a magyar predestináció fájdalmánál ne időzzék, hacsak egy pillanatig is. Ha jajgat a nagy seb felett, vigasztalást is keres és talál, gyógyulásról is prófétál a Krisztusban. Szerző szívesen tanyázik a feljáró emlékeknel, a magyar földnél; érzi a tavaszi mező illatát, hallja az eke muzsikáját, látja a buzavirág kékszemét, beszélget a buzakalászok „boglyos fejével“ . . . a drága multtal, rőgtörő magyar őseivel s mindezeken keresztül a jóságos Istennel . . .

A beszédek mind felosztottak. Bőséges bennük a simogatás, kevésnek látszik a bűn megfeddése, holott szabály az is: feddj, dorgálj.

A bizonyságtévő kötet a kálvineumok javára szolgál, mert szerző a könyv jövedelmét odaajánlotta, ami nem jelentéktelen összeg lesz, hiszen már sokszáz példány fogyott el eddig is. Mindenképen jól teszi, aki megvásárolja ezt a kötetet. Ára 3 pengő. Kapható a szerzőnél, vagy a miskolci egyház iratterjesztésében. *(áe.)*

HALOTTAINK.

— **Szoboszlay Gyula dr.** Főiskolánk egy volt tanúlója, hálás szívű jóltevője, Szoboszlay Gyula dr. haláláról a következő értesítés érkezett a gimnáziumi igazgató nevére: „Mélyen ttsztelt Uram! Utasítva lévén tudtokra adni a dr. Szoboszlay Gyula főorvos elhunytát, teszem e néhány sort papirra. A jó és jótékony orvos 15 napig tüdőgyuladásban szenvedett, mely után szívbajban elhunyt 1930 április hó 21. napján. A mélységesen gyászolók sora: Mr. A. J. Frankhauser sógora, Mrs. Emma Ungár sógornéja, Mrs. Clara Baldizzone sógornéja, Mr. Szegedy és Mrs. Teréza Szatmáry unokatestvérei. A legmélyebb tisztelettel Mrs. S. Szegedy.“ — Azok előtt, akik nem ismerik, szükségesnek látszik pár szóval elmondani, hogy néhai Kovácsy Sándor tanár pár évvel ezelőtt levelet kapott Szoboszlay Gyula dr. aláírással, melyben a legnagyobb szükség idején bejelenti, hogy azért a nagy jóságért, mellyel Kovácsy tanár volt őhozzá, szeretne alapítványt tenni a főiskolánál, melynek egykor ő is tanulója volt, és kéri, hogy engedje meg, hogy az alapítványt a Kovácsy nevére tehesse. Mivel az idők folyamán sok tanulóval tett jót és régen is volt, megkérdezte Kovácsy tanár tőle, hogy mi volt az, amivel erre rászolgált? Egyuttal megköszönve a nagylelkűséget, arra kérte Szoboszlayt, hogy járuljon hozzá, hogy az alapítvány így neveztessék: *Szoboszlay-Kovácsy alapítvány*. Mikor erre válaszolt Soboslay (így írta nevét), azt is megírta, hogy ő Kovácsynak köszönheti azt, hogy tanulhatott. Mert az akkor már teologus diák hozta el őt Tállyáról és itt a minden anyagi segítség nélkül álló szegény fiut először a konviktusba tette be, majd egy tanár házánál levő jómódu fiú mellé juttatta be, ahol teljes ellátásban részesült. Ezért szeretné leróni hálaját és azóta évről évre küldött a Kovácsy S kezéhez jelentős összeget, melynek szétosztását teljesen rábizta. Így aztán létesült a fenti alapitvány, melynek kamatai a tanárok özvegyei és árvái között osztandók ki, a küldött összeg egy része pedig azonnali segély cimén szintén a K. S. legjobb belátása szerint kiosztandó a nyugdíjas tanárok, özvegyek és árvák között. Ez az alapítvány az újabb idők legjelentékenyebb alapítványa, ma 9518 P. Még az ősszel is elküldötte évi összegét és ígérte, hogy amig él, az alapítványt növelni fogja. Az Orsz. Protestáns Árvaháznál, a Zsófia gyermekszanatóriumnál évek óta sok árvát neveltetett. Felesége két évvel ezelőtt halt meg, mikor éppen látogatóba akartak jönni Európába, hozzánk is. Fájdalom, másként volt elhatározva végzetük. A San Francisco-ban nyugvó, meleg szívü, hálás tanítvány és emberbarát sirjára csak innen küldhetjük részvétünk, fájdalmunk és veszteségünk őszinte érzésének kifejezéseit. Legyen áldott poraiban is!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Farkas István alsóborsodi esperes ünneplése.** Alsóborsodi lelkész- és tanítótestvéreimet, valamint világi rendeit értesítem, hogy Farkas István esperes 25 éves lelkészi szolgálatának jubiláris ünnepélye május hó 21-én (huszonegy) 6 órakor esti istentisztelet keretében lesz megtartva a Kossuth utcai templomban. A lelkészek palástosan gyülekezzenek a ref. fiúgimnázium tornacsarnokában, s onnan kisérjük a jubilánst a templomba. A templomi ünnepség főbb pontjai a következők: Imádkozik Nádházy Bertalan. Predikál: Román Ernő. Az egyházmegye nevében üdvözlő beszédet mond s a jubilánsnak az egyh. megye által emlékjelül kiadott egyh. beszédkötete egy diszkötéses példányát átnyújtja báró Bottlik István egyházmegyei gondnok. A miskolci egyház és annak intézményei nevében üdvözlő beszédet mond és az egyház ajándékát átadja dr. Enyedy Andor. Az alsóborsodi lelkészek és tanítók üdvözletét tolmácsolja Pósa Péter. Az üdvözlésekre egyszerre válaszol Farkas István esperes. A programmpontok között a vegyeskar és a gazdák énekkara fog énekelni. Templomi ünnepély után szerény méretü társasvacsora a Koronában saját költségünkön. *Román Ernő* e. m. tan. bíró.

— **Lelkészi jubileum.** A tokaji református egyház f. évi május 4-ikén ünnepelte Horváth János egyházmegyei tanácsbiró, tokaji lelkészségének 40-ik évfordulóját, igen nagy közönség részvételével a gyönyörűen feldiszített templomban. Kovács Lajos hitoktató-lelkész szép és tartalmas egyházi beszédében a lelkészi állás magasztos, de nehéz voltát fejtegetve, méltatta az ünnepelt hosszú szolgálatát és érdemeit. Majd egy iskolás leány, utána pedig Nemes Andor főgondnok a presbitérium élén az úrasztalánál üdvözölte az

ősz lelkipásztort, hatásos és mélyen járó beszédben sorolva fel azon sokoldalú és hasznos tevékenységet, melyet a tokaji egyház és iskola érdekében, valamint társadalmi téren e hosszú idő alatt kifejtett, mellyel soha el nem múló hálára, osztatlan szeretetre és közmegbecsülésre kötelezte el maga iránt gyülekezetét és Tokaj város közönségét. Ezen üdvözlő beszédre az ünnepelt a kegyelmes Isten iránti hálával s hivei iránt mindig érzett meleg szeretettel szívében és a Tokajban eltöltött négy évtizedre való édes-bús visszaemlékezéssel, meghatottan válaszolt, mely könnyeket csalt az ünneplő közönség szemébe is; válasza után pedig közös imára hívta fel a vele 40 éves frigyben álló gyülekezetet s adott hálát a gondviselő Istennek e hosszúranyúlt szövetség minden áldásáért. Nagyban emelte az ünnepséget az Unghváry Gyula kántortanító gyönyörű szóló- és a „Tokaji Polgári Énekkar" közben-közben felhangzó alkalmi éneke. A szép és megható ünnepély a Hymnus eléneklésével ért véget.

— **A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének Budapesti Egyesülete** a minap tartotta ez évben harmadik összejövetelét, amelyen jelen voltak: dr. Dóczy Imre ny. egyházker. középisk. felügyelő, Janka Károly és Makláry Károly egyházker. lelkészi főjegyzők, Kiss Zsigmond és Juhász László esperes lelkészek, Szalóczy Pál és dr. Enyedy Andor ref. lelkészek, Tatár Balázs tanker. főigazgató zsinati tagok, Rácz Lajos curiai tan. elnök, dr. Görgey Sándor curiai bíró, dr. Forgon Lajos postaigazgató, Bodolay István igazgató, dr. Barabás Arnold főorvos, dr. Fodor Zoltán ügyészs. alelnök, Makláry Sándor MÁV. főfelügyelő, dr. Egry Ferenc pü. főtanácsos, Tatár Sándor postafelügyelő, dr. Tóth Endre ügyvéd, Reho Pál postatakp. tiszt. Szalóczy Pál MÁV. tiszt, Szabó Zoltán banktisztviselő és még a Felvidék képviselői. — Dr. Panka Károly országgyűlési könyvtárigazgató, elnök, meleg szavakkal üdvözölte a Felvidék jelenlevő képviselőit, valamint a megjelent zsinati tagokat. Az üdvözlést a zsinati tagok nevében is Dóczy Imre köszönte meg. Felszólalt még Makláry Károly, aki Dóczy Imrét és Kiss Zsigmond, aki a Felvidék képviselőit köszöntötte fel, továbbá Juhász László és Tatár Balázs, akik az Alma Mater iránti ragaszkodás és az egymás iránti testvéri szeretet ápolását és gyakorlását minden pataki diák elengedhetetlen kötelességeként hangoztatták. *Dr. Panka Károly.*

— **Móricz Zsigmond Sátoraljaujhelyben.** A sátoraljaújhelyi református leányegyesület május 12.-én nagy sikerű, kitűnően rendezett estélyt tartott a Városi Szinházban. Az estély keretében *Móricz* Zsigmond egy előadással és egy humoros felolvasással szerepelt, nagy emberi és írói kvalitásai itt is fényes sikert és meleg ünneplést biztosítottak számára. Talentumos működvelők Poldini „Hamupipőke" c. daljátékát adták elő nagy tetszést aratva.

— **Főiskolánk május 11-iki Móricz Zsigmond ünnepélyén** az iskolakertben felállítandó *Kazinczy*-szobrok alapja javára Cziáky Endre 5·—. Dr. Mátyás Ernő 5·—, Danyi József 3·40. Kolumbán Piroska 2·— P-t fizettek felül. A felülfizetéseket ezúton nyugtázza köszönettel a rendezőség.

— **Főiskolánk évzáró ünnepélyének** időpontjául Előljáróságunk junius 22.-ét tűzte ki s az a szokásos keretek között fog lefolyni.

— **Theol. akadémiánkon az alapvizsga** időpontjául junius 23—24.-ét állapitottuk meg.

— **Értesítés.** *Gaál* Ferenc poroszlói lelkész lapunk útján adja hirül, hogy egyházi beszéd kötete egyelőre nála kapható kedvezményes árban: 5·40 P. bérmentve. A jövő hóban a mű könyvkereskedői forgalomba kerül és ára 6·50 P. lesz. Felhívjuk erre a hiradásra olvasóink szives figyelmét. A műről a legközelebb ismertetést hozunk.

Sajtóhibák. A 19. számban a Közös Prot. Bizottság üléséről szóló értesítés 3. pontjának 7. sorában „az ezekből elrendelt" szöveg helyett ez olvasandó: „*az e célból elrendelt.*" A zsinatról c. alatt a 3. bekezdés 22. sorában: „vigalommal" helyett „*izgalommal*"; a 29. sorban „szükséges" helyett „*költséges*" olvasandó.

HIVATALOS RÉSZ.

Felhívás az abauji egyházmegye lelkészeihez. Tudomásomra jött, hogy egyházmegyénk területén egy Faragó nevű régiségkereskedő jár oly céllal, hogy régi úrasztali edényeket pénzért megvegyen vagy új, de csekély értékű edényekért kicseréljen. Miután azt egyik gyülekezet előljárója sem képes megbecsülni, hogy az egyházának tulajdonában levő ilyen régiségek mennyit érhetnek: az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum nagyérdemű igazgatójának azon figyelmeztetését közlöm, hogy az afféle régiségek szándékolt eladása esetén közvetlenül forduljanak a múzeumokhoz, azok szívesen megmondják, hogy milyen értéket képviselnek ezek a régiségek és esetleg meg is veszik azokat, de ügynökök csábításaira ne hallgassanak és hogy a múzeumok ilyen ügynököknek vételre való megbízást vegy felhatalmazást egyáltalán nem adnak. Egy előfordult esetből kifolyólag tehát kötelességszerüleg hívom fel lelkipásztor testvéreim figyelmét az óvatósságra és ha ilyen esetekről tudomásuk volna, szíveskedjenek a konkrét adatokat velem azonnal közölni, hogy jelentést tehessek az Iparművészeti Múzeum igazgatóságának és hogy az egyházak a károsodástól, lelkésztársaim pedig a felelősség terhétől mentesek maradjanak.

Egyidejüleg arra is kérem lelkésztársaimat, hogy a húsvét I. vasárnapi theol. internátus javára gyűjtött perselypénzt és a mult őszi egyházkerületi jegyzőkönyv árát, — azok akik erre külön felszólítást kaptak — szíveskedjenek forduló postával hozzám beküldeni, hogy az illetékes helyeken az összegekkel minél előbb elszámolhassak. Atyafiui szerettel: *Cziáky Endre* esperes.

Alsózempléniek figyelmébe. Folyó évi tavaszi egyházmegyei közgyűlésünk szavazást rendelt el egyházmegyei világi főjegyzői állásra. A szabályszerüen kiállított szavazólapok f. év június 30-ig küldendők az esperesi hivatalba. Elmaradt, elkésett, vagy szabálytalan szavazatok birságolás alá esnek. Sátoraljaújhely, 1930 május 15. *Kiss Ernő*, esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 21. szám. Sárospatak, 1930 május 25.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Komjáthy Aladár:* Az egyházfegyelem gyakorlásáról. — *M. J.:* A zsinatról. (Folyt. köv.) — Rövid válasz nt. Szalóczy Pál úrnak. — *Dr. Gulyás József:* Comenius pataki emlékirata. (Folyt. és vége.) — *ső:* Farkas István miskolci esperes-lelkész huszonötéves jubileuma. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenet.

Az egyházfegyelem gyakorlásáról.

Egyházi életünkben az egyházi fegyelemmel is úgy vagyunk, mint sok mindennel mással. Szeretnénk ha meg volna, csak roppant kényes meg kezdeni; nagyon félő, hogy az ellenkező hatást fogjuk elérni, t. i. a gyülekezet kárát. Így is, meg úgy is gondolkozunk és a sok töprengéssel halad az idő anélkül, hogy az egyházfegyelmet gyakoroltuk volna, vagy azzal a mindennapi életbe való átviteléért valamit cselekedtünk volna. Hiába beszélnek akármit azok az egyházi emberek, akik úgy gondolkoznak, hogy a mai időben egyházfegyelmet gyakorolni nem lehet a gyülekezetben, mert az esetleges szigorúság csak lazitaná hiveink és az egyházunk közötti viszonyt és inkább kárát látná református anyaszentegyhazunk az egyházi fegyelmezésnek, mint előnyét, vagy hasznát.

Hát akik így gondolkoznak, rendesen azért aggódnak, hogy a híveink majd elhagynak bennünket és más egyházba lépnek, mert a mai ember semmiféle szigort nem akar tűrni és inkább elhallr gattatja meggyőződésének szavát, de azt nem engedheti, hogy vele még egyházi téren is szigorúskodjanak.

Legyen szabad erre azt mondanom, hogy lehet-e bármilyen intézményt elképzelni fegyelem nélkül ezen a világon? Hézzük meg a legprimitívvebb falusi énekkart, még ott is fegyelmeznek és a maguk a tagok kivánják a szabályok életbeléptetését. Tehát csak az egyház legyen olyan alakulat, ahol mindenkinek minden szabad minden következmények nélkül!? Nagyon furcsa teória és még furcsább elképzelés. Elismerjük valaminek a nagy erkölcsi erejét és azt az erkölcsi tőkét nem óhajtjuk gyarapítani, hanem csak apasztani! Egyháztagjaink előtt még ma szokatlan volna a fegyelmezés, de holnap látnák annak áldásos hatását, eredményét, önmaguktól kivánnák a szigort minden vonalon és senkit sem véve ki alóla. Az egyházfegyelmezésben én semmiféle veszedelmet nem látok, ellenkezőleg ott látom a bajt ahol ma vagyunk, a fegyelemhiányában, és ha valahogyan gyülekezetünkkel ngm próbálunk valamit tenni, olyanná leszünk saját hibánkból kifolyólag, mintha nem is az anyaszentegyház intézményéhez tartoznánk, hanem egy társadalmi egyesülethez. Egy baptista munkás volt egyszer valamilyen ügyben nálam és megkérdeztem tőle, miért hagyta el egyházunkat? Az ember röviden csak annyit mondott: mert a református egyház nem gyakorolja az egyházfegyelmet. Elmondotta, hogy egy nagy alföldi gyülekezet minden szemrebbenés nélkül türte azt a közönyt, amivel a hivek viseltettek minden téren.

Természetesen meg volt az érvem erre a kijelentésre, de viszont annyit el kellett ismernem, hogy különösen mammut gyülekezetekben nagyon messze esnek az egyházfegyelem szemernyi részének is a megvalósitásától a magyar reformátusok.

A tiszáninneni kerület gyülekezetei között sok helyen találkozunk az egyházfegyelem gyakorlati megoldásával. Sok helyen, de nem mindenütt. Nem tervezettel akarok jönni, mert időmet semmiféle olyan dologra nem pazarolom, aminek senki nem veheti hasznát, ami elmefuttatásnak jó, de nem megvalósítandó dolognak. Azután meg református egyházunk életében olyan nehezen lehet valamit csinálni, szinte mondhatnám csigalépéssel halad előre minden. Hát csak egy szerény propozicióval, hogy kezdjük el magunkon az egyházfegyelmet: tehát a lelkipásztorokon, a tanárokon és a tanítókon. Saját berkeinkben teremtsünk először rendet és azután kivánjuk meg a presbiterektől, meg az egyháztagoktól azt. hogy fegyelmezettek legyenek. Lelkészértekezleten stb. kellene felhozni azt a rengeteg akadályt, ami az egyházfegyelem gyakorlását a lelkipásztorok körében gátolja s annak leküzdésére minden lehetőt el kellene követnie éppen magának a lelkészi karnak.

Sok ember úgy szeretné a fegyelmet, ha az csak másra vonatkoznék és őreá nem. Az egyházhatóságtól se várjunk e téren kezdeményezést, sem pedig irányítást, mert örökösen a vezetők gondolatát figyelni s mindent csak a centrumtól kapni, nem a református egyház sajátsága.

Ha magunkon elkezdjük az egyházfegyelmet, én hiszem, hogy legalább az egyház belhivatalnokai körében olyan egészséges közszellem lesz. amelyik nem fogja tűrni a botrányos életű embereket, a szimoniát, általában azokat a visszásságokat, nmelyek ma egyházi életünkben, fájdalom, de nagyon sokszor előfordulnak.

Ezt a gondolatot kellene belévinni minden belhivatalnok szívébe, aki bárhogyan is vét a református egyház ellen és mégis annak kenyerét eszi, az sokkal nagyobb ellensége egyházunknak, mint aki a tnlsó oldalról támadja.

Az egyházfegyelem meghonosítása érdekében mi ne ismerjünk barátokat, hozzánk közel álló rokonlelkeket, mert addig is az volt a baj magyar református egyházunk életében, hogy az embereket menteni akartuk humanizmusból s nem vettük észre, hogy egyházunkat meg süllyesztettük.

Dr. Komjáthy Aladár.

A zsinatról.

(Folytatás.)

Május 5—12-ig (bezárólag) letárgyalta országos zsinatunk az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló törvénycikket. Amennyiben közben egyes bizottságok is üléseztek s jelentéseiket megtették s azok vagy letárgyaltattak, vagy mint pl. a pénzügyi-bizottság által előterjesztett törvényjavaslat, *az egyházi adóról* és az *országos közalapról* a zsinat jövő évi negyedik, most utolsónak tervezett ülésszakára utaltattak, nem lehet azt mondani, hogy zsinatunk lassan végezte volna munkáját. Egyházalkotmányunk és kormányzatunk régi kereteinek megtartása miatt a nagyobb viták ki is maradtak s a részletek letárgyalása gyorsabban történhetett, főleg miután május 8-tól kezdve *Puky Endre* javaslatára az előadói javaslat szakaszonkénti felolvasását mellőzte a zsinat.

Az állami felügyeleti és segédkezési jogra vonatkozó szakaszoknál az az elégületlenség nyert kifejezést, amelyet az állam magatartása vált ki egyházunk tagjainál éppen egyházi szentesített törvényeinkkel szemben. Különösen az egyházi adók behajtása körül éreztek némelyek olyan sérelmet, amelyet törvényhozásilag volna szükséges nyomatékosan orvosolni. *Benedek Sándor* szólalt fel itt részletesen. Kifejtette, hogy ha közadók módjára hajtják be az adót, az egyházat sérelem nem éri. Olyan intézkedés, hogy az állam csak a 10 százalékot meg nem haladó adót hajtja be, semmiféle törvényben nem található. Ha a belügyminiszter ad ki ez ügyben rendeletet, ez a hatáskörök lehetetlen összezavarására vezet. *Antal Géza* püspök szerint azok a miniszteri rendeletek, amelyek a mi törvényeinkkel esetleg ellentétben állnak, nem téríthetnek el bennünket attól, hogy mi a magunk törvényhozását az eddig szentesített alapokon folytassuk tovább. Azért tanácsos a szentesített törvény kereteit érintetlenül hagyni. A sérelmek visszautasítása ez alapon hatályosabban történhet. *Vásáry István* szerint nem kielégítők azok a felvilágosítások, amelyeket az eddigi sérelmekkel szemben hallottunk. Ha a pénzügyminiszter bármely szentesített törvény végrehajtását megtagadhatja, az már határozott sérelem. *Kun Béla* előadó nagy tetszés mellett mutatott rá, hogy amikor elveink alapján elfogadjuk az államnak, mint legfőbb szuverénnek rendelkezéseit, nem fogadhatjuk el az állam egyes alárendelt szerveinek esetleges törvénysértő rendelkezéseit.

Május 6-án, kedden a 20. (új) §-sal kapcsolatban a kis gyülekezetek összevonása körül folyt élénk tárgyalás. A javaslat ez volt: „Ha valamely egyházközség a népesség csökkenése, vagy anyagi elerőtlenedés miatt feladatai teljesítésére tartósan képtelenné válik, egyházközségi szervezetének megváltoztatásával, mint leány-, vagy fiókegyházközség, esetleg szervezetének megszüntetésével más egyházközséghez csatolható... Ilyen esetben a lelkipásztor és tanító elhelyezéséről a lehetőség szerint gondoskodni kell". *Ravasz László* szerint ilyen törvény kell, hogy az egyházak összevonásának legszükségesebb és kivételes eseteiben ne álljon tanácstalanul a vezetőség. Vigyázni kell, hogy a magyar ref. egyház ne cserjésedjék el. Biztosítani kell. hogy ha bármely okból elnéptelenedik a gyülekezet és nem ad munkát a tisztviselő számára, ezen a helyzeten változtatni lehessen. *Szűcs József* figyelemre méltó alapossággal mutat rá, hogy ahol anyagi okok miatt a lelkészi állást betöltetlenül hagyták, a gyülekezet anyagilag is elsorvadt. A törpegyülekezetek ügye azért nagyon nehéz kérdés. Az pedig megengedhetetlen, hogy a javaslat a lelkipásztor és tanító elhelyezését csak a *lehetőség szerint* akarja biztosítani. *Medgyasszay Vince* a magyar ref. egyház tisztességével összeegyeztethetetlennek tartja, hogy tisztviselőit ne helyezze el. *Kováts J. István* szerint a törvény nem lehet ürügy arra, hogy egyes gyülekezetek könnyen és biztosan szabaduljanak meg lelkészeiktől. *Antal Géza* püspök nagy hatás mellett mutatott rá, hogy a törpegyülekezetek a hithűségnek és áldozatkészségnek gyönyörű példáit mutatták fel, azért velök szemben ne az élet eltipró, hanem az evangélium segitő, gyámolító törvényét kell alkalmazni.

A 21. §-nál, amely a nagy gyülekezet megosztásáról szól, *Kováts J. István kisebbségi* indítványa ment keresztül, amely szerint minden legalább tizezres lélekszámú gyülekezetnek több részre kell tagolódnia és legkésőbb három éven belül kell az átszervezést végrehajtania. A r. kath. egyház is meglepő lépéseket tett e téren. Budapesten ma 35 plébánia működik a főváros kegyúri támogatása mellett. *Némethy Károly* nagyon megkapó ismertetését nyújtotta a budapesti egyháznak s azt adta elő, hogy a főváros fejlődésével, új tervek keresztülmenetele esetén — Óbuda odakapcsolásával Budapesten 11 egyházközség fog rövidesen kialakulni. *Puky Endre* a tagozódást a fejlődés jelének tartja. Rámutatott az autonomia életfejlesztő, csodás erejére.

Május 7-én az egyháztagság, az egyháztagok kötelessége, főleg a választójog tárgyaltatott. A javaslat szerint az egyházközségben választójoga van nemre való tekintet nélkül annak a legalább 18 éves konfirmált egyháztagnak, aki 1.

bírói ítélettel a választójogtól megfosztva nincs; 2. egyházi és iskolai közterhek viselésében törvényszerüen részt vesz. Továbbá: református férfival törvényes házassági életközösségben élő nőnek, ha egyébként jogosúlt, a férje szabályszerű adózása alapján választójoga van akkor is, ha a maga nevén nem visel egyházi közterhet.

Többen ellene vannak a választójog ilyen széles kiterjesztésének *Sz. Kun Béla* rámutatott arra a lehetetlen helyzetre, hogy az a nő, aki ref. férfihoz ment feleségűl nem birt választójoggal, mig az, aki róm. kath. férfi felesége lett, választójogot gyakorolt.

A zsinat a választójogot a 24. életévhez és az önjogusághoz kötötte.

A nők választójoga ellen *Juhász László* hozott fel érveket, de a határozat a szentírással megegyező lett: nincs különbség férfi és nő közt.

(Folyt. köv.) *M. J.*

Rövid válasz nt. Szalóczy Pál úrnak.[1])

Sajnos, nem engedhetem meg magamnak azt a luxust, hogy nt. uram bő cikkének minden részletére felelhessek, mert egy nálamnál nagyobb hatalom: a szerkesztői olló meggátol abban. Épen ez volt a fő oka annak is, hogy ama kritikus 10 pontot nem elemeztem végig, mert előleges megkérdezés mellett a szerkesztő így is kihagyott belőlük.[2]) Csupán két megjegyzésre szorítkozom. Az egyik, hogy nt. úr sehol se bírja felfedezni a B. J. tervezetében, hogy ő külön egyházat akar kreálni az egyházban. Nos hát amikor B. J. maga írja, hogy ő „különböztetni és separálni" kiván az egyház tagok között, nem ezt akarja cselekedni? Amikor az általa elgondolt „Kálvin Szövetség, mint az istenfélők szövetsége, lesz a gyülekezet lelke, magja, kovásza", akkor már megkülönböztetetten lesznek bent és kint levők. Bent, akik a 10 pontot aláírták, az istenfélők. Mi pedig, kik nem írtuk alá, a kint rekedtek, valami sátánimádók, pokol fajzatjai vagy mi a csodák leszünk!? Nem, nt. uram. Én, ha már alkalmazzuk az istenfélők nemes és megtisztelő címet, azt csak az egész anyaszentegyház számára vagyok hajlandó akceptálni, de semmi esetre sem vagyok hajlandó engedni, hogy a 10 pontot aláírók a maguk számára sajátítsák ki. Mert nem is olyan biztos, hogy azok az aláírók valóban mind istenfélők is. Nagyon, de nagyon sok példát tudnék felhozni a példázatbeli farizeushoz hasonlitókat, akik büszkén verik a mellüket, el akarva hitetni maguk felől, hogy ők földre szállt angyalok, pedig csak színészei az igazi vallásos életnek, kik amig le nem hull róluk, mesterien játsszák betanult szerepüket. A példák nagyon diszgusztálók, azért nem sorolom őket, de ha óhajtja, rendelkezésére bocsájtom, mert tudom, hogy nt. uram is, mint sokat látott ember, mind ismeri ezeket. S ezek a szinjátszó mesterek a B. J. pontjait mind merészen alá fogják irni, de azért én nem tekintem őket az istenfélők szövetségének még a Kálvin Szövetség keretein belül sem. A kálvinista egyházra sok minden meglevő vagy el képzelt gyarlósága mellett az semmi esetre sem fogható rá, hogy farizeusokat vagy jezsuitákat tenyésztett ki. Ne akarjunk alkalmat adni rá ma sem! Aki nem csak betű vagy templomi keresztyénséget, de életkeresztyénséget akar élni, annak nincs szüksége semmiféle fogadalom aláírására. Annak teljesen elég a nt. úr által épen kapóra emlitett konfirmációi és úrvacsora vételkori fogadalom: Isten segedelme által magamat arra igérem, hogy a Jézus példája és parancsolata szerint törekszem folytatni az életemet! S az e fogadást a legjobb tehetsége szerint törekszik is betartani, nem azért, hogy fél a szövetségi társak ellenőrző tekintetőlől, hanem ha fél valamitől, egyedül az isteni ellenőrzéstől fél. Pedig lehet, hogy ez utóbbiak a hátul, a templom szögletében alázatosan meghúzódó, amazok által lenézett bűnbánó publikánusok közül valók!

Másik megjegyzésem a 10 pont részletes kritikájára vonatkozik. Hogy miért nem elemeztem pontról-pontra, bevezető soraimban rámutattam, meg illusztrációul ennyit is elégnek gondoltam. Hogy azonban én nem vettem volna észre, hogy „az 1. pont kivételével a többi pontok maguk is részletek", hát minden gyarlóságomat el- és beismerve, ennyire gyarló még sem vagyok. Sőt annyira észrevettem, hogy fentebbi elvi kifogásom dacára is, ha már foglalkoztam és foglalkozom vele, mint gyakorlati megoldást épen ezért nem tartom sikerültnek, sőt ellenkezőleg gyengének, mert az 1. pont általánosságban magában foglal mindent, amit egy jó keresztyén ember ideális elkötelezés gyanánt igérhet és fogadhat, a 2—10. pontba szedett részletezés ellenben már ennél igen sokkal kevesebbet tartalmaz. Ugy hat, mintha valaki megbánta vagy észrevette volna, hogy ő az 1. pontban igen sokra: mindenre elkötelezte magát, azért a részletezésben már lefarag belőle és elmagyarázza, hogy én csak ezt és ezt értem amaz általános fogadalom alatt. Én ugyanis úgy képzelem bármely elmeszüleménynek a logikus kidolgozását, hogy ha az egészet magábafoglaló tételt részeire bontom, akkor e pontokba be kell foglalnom mindazt, ami abba az egészbe bele tartozik. Mert ily alakban komikussá válik a dolog, hogy az 1. pontban teszek egy mindent felölelő nagy igéretet: „A 10 parancsolatban s az evangéliumokban foglalt isteni törvényeket legjobb teketségem szerint megtartani törekszem!" S akkor a 2—10. pontokban rész szerint felsorolom, hogy de csak ezeket ám, — mondjuk az egésznek a tizedét. Mert azt csak nem hiszi nt. úr sem, hogy az a néhány pont az 1. pontban hivatkozott „isteni törvényeket" mind kimeríti? S itt aztán kénytelen vagyok visszafordítani a nt. úr által hozzám adresszált érvelését: „Tessék csak elképzelni az egészet részei nélkül: a házat, templomot ajtók és ablakok nélkül!" Nos hát egy-egy ilyen csodát produkált a B. J. tervezete, vagy amennyi-

[1]) Ezzel a barátságos vitát le is zárjuk. Urambátyámat és urőcséinket is — e pontok további vitatása helyett — visszaadjuk a gyülekezeti építő munkának, amelyen hiven forgolódnak. *Szerkesztő.*

[2]) Sajnálom, de lapunk terjedelme miatt — egészen rutul lecsonkáztam a különben értékes cikket. *Szerk.*

ben a mezőcsáti járási Kálvin Szövetség lelkészi értekezlete azzal azonosította magát, akkor ez. Az 1. pontban adva van egy ház, ám amikor a 2—10. pontokban a ház alkotó részeit sorolja el, már csak egy ajtóvá, legfeljebb még egy küszöbbé zsugorodik össze a ház egész tartalma. Ugy hogy ha a tervezet akár csak az 1. pontot, akár a 2—10 et adja külön, önállóan: mindkét esetben azt kell mondanom, hogy gyakorlati megoldás szempontjából sikerült dolog. Igy azonban még a fent hivatkozott értekezlet asszisztálása és a nt. uram védősége mellett sem. Legfeljebb azt írhatom rá, amit egy humoros úri ember egyik alkalmazottjának a bizonyítványába: „akinek az ilyen is jó, annak melegen ajánlom!"

A „facta loquuntur"-t nem akarom azzal leegyszerűsíteni, hogy vajjon nem a szokványos magyar szalmaláng fellobbanása-e az igéző kezdet. Annyira nem, hogy bizonykodva állítom, hogy ha B. J.-en fog állani csak akkor a végezete is ilyen lesz. Azonban azt is állítom, hogy az eddigi eredmény se nem a 10 pontos tervezet, se nem az ez alapon újonnan szervezett Kálvin Szövetség hatásának a folyománya, hanem a B. J. hű és igaz pásztori, egyéni sáfárkodásának, mely hódít 10 pont nélkül is, sőt úgy vélem, pontok nélkül még jobban! Hódítson is igen sokáig — igaz örömére

Urambátyámnak.

Comenius pataki emlékirata.

(Folyt. és vége.)

A IV.-ről.

7. Különösen, mert bizonyos, hogy sem nem fognak hiányozni, sem már nem hiányoznak nekünk az alattomban kémlelők és szemmeltartók, barátok és ellenségek, kik közül amazok, ha a dolog nem sikerül, vagy siralmasan sikerül, nem fognak tudni nem búsúlni és pirulni, ezek nem fognak tudni nem nevetni és örülni. Fordítsuk tehát inkább először saját magunkra szemünket, hogy kitűnjék, mit vállalunk fel s arra miféle eszközökkel vagyunk felszerelve. És munkánkat tényleg előbb ne kezdjük meg, míg előbb meg nem ismerjük (minden erőnket, tervünket a számhoz, mértékhez, súlyhoz leszállítva), tervünknek mind lehetőségét, mind könnyűségét, mind végül a tényleges sikert, úgy mint a saját ujjainkat.

Az V.-ről.

8. Hozzáadom, hogy mi magunk, akik ilyent próbálunk, ép az ilyenekben kevésbé vagyunk gyakorlottak. ép azért több óvatosság kivántatik, nehogy a dolog, mint járatlanok kezén szokott, tönkremenjen. Remélem pedig, hogy senki előtt sem fog bántónak látszani, amit a járatlanságról kezdek mondani, mert nem más járatosságnak bennünk való hiányáról panaszkodom, mint amely az ilyen dologhoz kivántatik. Bizonyára, amely dolgot valaki soha nem csinált, abban senki, aki szerény, jártasnak nem fogja magát hánytorgatni, vagy annak gondolni sem fogja merni. Mi pedig eddig hol, mikor, hogyan, mily sikerrel, mely iskolákat javítottunk? Ha valami volt, csak könnyű próbálkozás volt; most nem próbálkozás, de alkotás kivántatik. Más dolog csata előtt könnyű fegyverekben, könnyű sikerrel csetepatézni, más teljes fegyverzetű csatasorban összecsapni és harcolni, nem a győzelem megkísértése, de elnyerése végett, amelynek elvesztése jóvátehetlen. Amit tehát ama Nagy Sándorról mondanak a történetírók, hogy mindig csak előre jól megfontolt terv szerint csatázván, volt mindig győztes, úgy vegyük, hogy ez a mi számunkra is például mondatik. Ő pedig mikor Darius-szal utoljára akart megütközni s nemcsak a győzelmet akarta elnyerni, hanem az egyeduralmat is, este felé megpillantván az ellenséget és reggel akarván csatázni, majdnem az egész éjet csak tervcsinálással töltötte és végül, hajnal felé elszunnyadván, mikor kevéssel azután övéi (az ellenség már csatarendben állva közeledvén) felköltötték, oly nagyon bízott jól megfogalmazott terveiben, hogy, még félig álmosan, ezt mondta: Nos, nemde győzünk? Győzött is csakhamar szerencsésen. Oly nagy erő van a tervvel megalapozott cselekedetben. Amit tehát a költő mondott: „az előre jól átgondolt dolgot a szavak önként követik", mi vele összhangzásban, a szavakat a dolgokra átvive, (mert többet tesz, aki jól dolgozik, mint aki jól beszél) modjuk ezt: az előre jól átgondolt ideákat követik maguk a tettek. Igy legyen, tanácsos uraim, igy legyen! Ti pedig engemet, ki terveimet előadtam s ítéletetek alá bocsájtottam, jóakarattal hatlgassátok meg, azonfelül és mindenekelőtt, mind e tervek célját helyesen szabjuk meg, hogy ne lőjjük a cél ingadozása folytán a levegőbe nyílainkat, vagy bizonytalan végútakat ne csináljunk.

Tetszettek az előadott dolgok, csak azt mondták: félnek, hogy fel fogja emészteni a cselekvés idejét a fontolgatás; azt tanácsolván, hogy inkább magára a dologra térjünk rá, oly hevesen sürgettek, hogy még a második megfontoláshoz (deliberatiohoz) sem értünk el, nemhogy a harmadikhoz, a tizedikhez stb., s a tettek és teendők ama könyve sem iratott meg. Mert a dolgok el nem sietésének óvatosságára szolgál, ha valaki nem akar megakadni, amint később velünk történt. Ha ezt a saját helyén meg fogom említeni, nem más célból teszem, mint az orvosok szokták, kik leírják még a hires és egyébként igen tisztelt emberek bármily rút vagy gyógyíthatatlan betegségeit és a különféleképen (akár hiábvaló törekvéssel, akár végre óhajtott sikerrel) megpróbált gyógyszereket, t. i., hogy az a mesterség sikerének szolgáljon. Vagy talán nem? Vannak a magyaroknál a jó tanácsnak akadályai? Másutt is vannak. Kimozdítottak valamit végre itt? Másutt is lehet. Használni fog a magyaroknak végre betegségeik megismerése? Másoknak is használhatni fog. Senki ne vélje tehát szépnek a maga számára ama sauli mondás használatát: „Tisztelj engem a nép előtt"; szebb amaz egyszerű dávidi: „Vétkeztem".

G. J.

Nem az a csoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszitő, lenditő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakcióban van.

Farkas István miskolci esperes-lelkész huszonötéves jubileuma.

A lelki munka terén ritkán szokta a magvető megérni az aratás örömét is. Jézus maga is azt mondja, hogy itt „*más a vető és más az arató.*“ Ezért különös lelkigyönyörűségünk volt látni *Farkas* István esperes-lelkész prófétai tűzzel és pásztori lelkülettel végzett szolgálatának 25. éves fordulóján az aratást is. A hivek ezrekre menő serege nemcsak a lelki aratásnak: a bizalomnak, szeretetnek, hálának sugárkévéit helyezte eléje, hanem egész sugárözönét hullatta reá.

Az ünnepség Miskolcon, a Kossuth-utcai templomban folyt le f. május hó 21-én d. u. 6 órától kezdődőleg. *Nádházy* Bertalan diósgyőrvasgyári lelkész nemes lendületü, áhitatos imája után *Román* Ernő alsózsolcai lelkész, tanácsbiró emelkedett szószékre és nagyszabású, finoman cizellált egyházi beszédben szólott Farkas István prófétai munkásságáról, apostoli életéről, atyai szeretetéről.

Az üdvözlések során első helyen Br. *Bottlik* István egyh.-megyei gondnok köszöntötte az ünnepeltet az alsóborsodi egyházmegye nevében, mint az ősi kálvinista erényeknek, a puritánizmusnak és nacionalizmusnak képviselőjét is. *Révész* Kálmán püspök levélben üdvözölte az elhivott pásztort s a hű munkatársat. *Enyedy* Andor, aki a miskolci egyház és intézményei nevében szólott üdvözlő szavakat, az ő lelkipásztori művészetét méltatta, aki a gyülekezet lelkének finom művü és ezer húru hangszerével oly nagy művészettel tud bánni. A miskolci s.-lelkészek nevében *Nagy* József köszöntötte az atyai lelkü vezetőt. Az egyházmegyei lelkészek és tanítók szeretetét, ragaszkodását *Pósa* Péter lelkész, tanácsbíró tolmácsolta a pásztorokért és egyházi munkásokért lánggal lobogó esperessel szemben, aki még mint megajándékozott és ajándékozó most azzal a könyvvel amelyet neki egyházmegyéje ajándékozott. Egyfelől gazdagon támogatja u. i. a kálvineumot, amelynek javára felajánlotta annak jövedelmét, másfelől lelkikincsek gazdagságával ajándékozza meg a lelkeket. *Farkasfalvi Farkas* Géza orsz.-gyül. képviselő, egyházmegyei és főiskolai gondnok az abaúji egyházmegye és a sárospataki főiskola nevében köszöntötte az Alma Mater hálás fiát. *Sáfrán* Géza altábornagy az Országos Kálvin-Szövetség köszöntését tolmácsolta Farkas Istvánnak, mint a belmisszió apostolának. A felsőborsodi egyh.-megye köszöntését *Hubay* Mihály lelkész tolmácsolta meleg szavakkal s még a ref. leánygimn. nevében hangzott el hálás köszöntés.

Az ajándékokkal is elhalmozott *Farkas* Istvánnak a köszöntésekre adott válasza teljes volt megindultsággal, gyarlóságát elismerő töredelmes vallomásokkal. Az Istenhez hálás ember örömével vallotta, hogy mindenki olyan boldog, ahogyan szeretni tud és hogy abban áll az ő boldogsága, hogy segíteni tud. De teljes volt ez az ő megnyilatkozása Isten melletti hatalmas erejű bizonyságtétellel, ami önként ment át a gyülekezet megáldásába.

A templomi ünnepség után társasvacsora volt a város, a vármegye, a másfelekezetek képviselőinek, különböző társadalmi egyesületek képviselőinek és a százakra menő hálás hivek részvételével, amelyen további meleg ünneplésben részesítették a jubiláló esperes-lelkészt. — Tövisek között is gyönyörűséges a mi hivatásunk, Farkas István ünneplésében az volt az érzésünk, hogy a tövises út virágos mezőkre visz. Istennek legyen hála mindenekért!

IRODALOM.

* **Vándor sirály.** Irta: *Szabó László.* Genius kiadás. *A hun király* után szinte váratlanul jött az amerikai költő papnak ez az új verses kötete. Értékéből semmit sem von le, hogy ugyanaz az érzés hullámzik lyrája lantján is, ami nagy elbeszélő költeményét létrehozta: a hazáját siratő égő bánat. Isten csudálatosképen gondoskodik arról, hogy választottai ne hallgassanak el. Választása souverein akaratának minden emberi től független ténye, azokra esik, akik nem várják, sőt remegve huzódoznak a választottsággal járó terhektől. Világot rengető viharok forgatagába olyanokat küld el, akik legszükebb környezetükért is alig mernek felelősséget vállalni. Fájdalommal azokat korbácsolja porba, akik örülni szeretnének. A napsugarat onnan vonja el, ahol halálosan vágynak a fény- és meleg után. Hazátlanná tesz olyanokat, akiknek számára a hazaszeretet éltető elem. Emberileg szólva ez az élet tragédiája, ami azonban a lélek számára mindenkor termékenyítő áldás. Ilyen tragédiának a szülöttje a *Vándor sirály.* A címben adva van az egész kötet jellege; belőle elénk mered, hogy miért fáj ezerszeresen az, ami fáj. A vándor sirály helyzetén nem könnyit a többi vándorokkal való együttlevés. Ellenkezőleg fajtája pusztulása, halála, megvetése, gúnyolása, élettékozlása, mind csak arra valók, hogy bánatát kiapaszthatatlan tengerré változtassák. Számára úgyszólván nincs is más probléma ami a lét- és nemlét fogalmával való belső birkózásában megkönnyebbülést, felszabadulást jelentene, mint a siratás. Mindent megsirat, ami magyar, legforróbb könnycseppjeit elhagyott, nem — elveszett hazájáért hullatja. A 112 verset magába foglaló kötetet a következő címek alatt négy nagyobb szakaszra bontja: 1. Toborzó kuruc; 2. Felhős napok; 3. Ősz a tavaszban; 4. Legszebb óráim.

A „*Toborzó kuruc*“ szakaszt egészen hazaszeretetének szenteli, bár szigorú határokat a többi részek között sem vonhatunk, mégis ilynemű költeményeit a kötet elejére helyezve, nyilván dokumentálni akarta, hogy legfontosabbnak a mindnyájunknak legdrágább édesanyát tartja, új hazája minden előnyével is semmi az óhaza, vezetői senkik a magyar ősök mellett. Kuruckodó kedvvel olvassa Wilsonra a sententiát: „Az eszmét mind Kossuthtól lopta“. Ódai magaslatra egyetlen verse sem emelkedik Inkább nemesveretű hetykélkedés, vagy tompa bánat lepi meg költői egyéniségének, lelke stylusának megfelelően, akihez „siratolni jár a felhő“. „A magyar kard“ c. versében frappáns

rajzát adja a magyar léleknek, míg a „Veszteglő kurucok"-ban Ady kurucverseivel mutat nagy rokonságot. Hasonló hozzá az „Istenes kurucének", míg a többi efajta kurucdalai (Bujdosó a vártán, Éjí tárogatós), belső érzés és kifejező erő tekintetében elmaradnak mellette. Lelkének prófétai elemeiből is kapunk egy-két vonást. Leghatásosabban a „Két térkép" eme soraiban domborodik ki: „És mégis ftt van roncsolt tested mása: . . . Pedig álsáfárok orzó lelküket — És a szent Istent csufolják vele!" *Anteüsz, Önzés-ucca palotája, Magyar-ucca jenki városban* és *Kútmérgezők* c. verseket az érti igazán, aki az amerikai magyarok életével összeköttetésben állott és áll. A vándor sirálytársak életére nincs hűbb jellemzés a „Cinkbányászok"-nál. A test- és a lélek harca, az újvilág követelményei a polgárjogmegszerzéssel felkeltik az elásott, szunnyadó erőket: „Megőrölhetted nyers erőmet, Vége, . . . De hogy kilopd lelkem tüzét is . . . Arra nincsen s nem lesz hatalmad". Csodálatos az a képessége, amellyel mindenben magyart lát és vesz észre, még a Csillagsávos lobogó-t is a magyarhoz méltónak tartja: „Negyvennyolc csillag: szent! magyarnak, Tizenhárom sáv: gyász! Aradnak. Tanácsa csak egy lehet az itthon maradottak számára: „Ne jöjjetek Amerikába!"

A „Felhős napok" cyklusában tovább fűzi érzéseit. A „hazasíró szürke sirályok" testi-lelki leromlása keserűség bánatpoharában. Kérdéseire egy feleletet hall: „Elég neked az én kegyelmem!" S mivel sorsa egy a veleélők széthulló sorsával, (Hegyáldozat, A szépség árvái, Hymen az esküvőn) az általános emberi felé fordul. A *Züllött Turul*-ban népe bűneitől boldogtalan életére ismer (Az elkárhozott, Bűnös asszony búcsúja). Ez tragikus életének másodtk jellemző vonása. Nem ér semmit a nagyobb kenyér, fényesebb környezet kényelmesebb félnek, mert minden földi s mellette az hull semmiségbe, ami örök: a lélek a szív jósága, a becsület és jellem. „Közügy, tudás, szív, lélek semmi. Csak az minden, mi szádba hull" . . . Az erkölcstelenség megbolondítja a különben becsületes magyart; a nők szabadossága gyilkosságba kergeti. A mélység széléről sikongva kiált fel lelke: „Jaj, csillagtalan magyar éjek! . . . Legalább egymást kimélnétek!" Ide sorozza Szabó Dezsőnek (A lángész fölénye). Tarnóczy Árpádnak (Ústökös sors), Korocz Gézának (Eszmék szenvedő hőse), Dr. Gruettner A.-nak (Az eszményi barát), Reményi Józsefnek (Szépség Dáriusa) és Komjáthy Ernőnek (A megtalált fészek) ajánlott verseit, amelyek actualitásuk mellett is kikívánkoznak ebből a körből.

Merengő lelke az „Ősz a tavaszban" megtalálja magát. Virágénekei a tiszta szív szelid érzéseinek hű kifejezői. Kedvelt virágait, az őszi rózsákat igy beszélteti: „Suttog a dal, röppen százszor, mért születtem hervadáskor?" De itt is megragad minden alkalmat, hogy hazafias bánatát újból meg újból elsírja. Nem fáj semmi, eltűri ha arcul köpik, megrugdossák: „Majd rágalom rongyolja hírem..., Csak romhazámért fáj a szívem." Virágénekeit legjobban a Tompáéihoz hasonlíthatnánk („A fehér krizantin", Szomorú füzek", Őszi tölgy alatt", „Narancsvirág", „Kékliliom", „Ibolyák") természetesen mindig kiemelve bennük azt a különleges vonást, mely Szabó László életét külső és belső adottságánál fogva jellemzi. A „Niagara szerelmé"-nek balladaszerű megéneklése találékony lélekre vall, „Legszebb órái" val zárja kötetét. Mégegyszer fellobban lelkének lángja. Hazafias, általános emberi vonásait csokorba fűzi. Tanit és ostoroz, fel emelkedik és magába roskad, de mindig és mindent sirat, amit pusztúlni lát és szentnek tart: Szülőföldjét a Bükk és Sajó környékével, a falut egész életével, leányát, kinek sorsa azonos az övével, gyermekábrándjait, anyja zsoltáros szellemét, apja bibliásságát stb. Mindent azért, mert fogva tartja lelkét az ősi haza: „csend, búsóhaj, könny, mind-mind haza gondol." „Legszebb órái" között emlékezik meg a *A pataki diákról* és a *Hálavirág*-ban régi tanáráról, Makláry Pap Miklósról. Vallomásánál alig van kedvesebb:

„Felriadok... Elsuhan árnyad,
Felsírnak a pataki ormok;
Ünnepkocsim utánnad vágtat
S előtted szent porába omlok."

Nyelvében van itt-ott válami különös, a versek tartalmával nem egyező vonás. „Csargó", talán csavargó akar lenni, sodrúl, háborúl, pittog, orrát feltörüli, göndri, lángzó. Sőt egy pár idegen szó is: greftel = graft = olt, hozzáad, egyesít. Leaque of Nations = nemzetek ligája és hunki (a magyarokat Amerikában a hungarian szó után így csúfolják). A sóhajok szigete alatt Elis Island értendő, ahol a bevándorlókat vizsgálat alatt tartják, melynek eredménye nem egyszer az óhazába való viszszatérítés. — Szabó László kesergő próféta lélek. Az általánostól mindig magához érkezik s szivén szűri át, amit mond. Lyrája nem mondható befejezettnek. Számszerint kevesebb, mélyebbről merítve, talán többet jelentene neki is, nekünk is. Ha idáig eljut, igazi dicsekedésünk lesz. —*s.* —*f.*

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A tiszaluci ref. egyházban az 1929/30. munkaévben is folytak belmissziói munkák. E munka nov. első hetében kezdődött és attól fogva március 6-ig tartott. Minden kedden munkavégzés után esteli istentisztelet, minden csütörtökön este vallásos estély volt. Az esteli istentiszteleteken volt bibliaolvasás, vallásos estéken igehirdetés. Utóbbin minden egyes alkalommal voltak szavalatok és felolvasások is. A tél folyamán összesen 28 ismeretterjesztő előadást tartottak különböző tárgykörökből. A felolvasásokat nagyrészt a lelkész és a tanitók végezték. A vallásos összejöveteleket állandóan nagyszámu közönség látogatta. Egy alkalommal Veress Imre taktaharkányi lelkész hirdette az igét. Az I. osztálybeli tanulókat Sélley Győző tanitó, a II.—III. osztályuakat a lelkész és Bokor Jenő tanitó, utóbb Botos András ideiglenes tanitó részesitette vasárnapi iskolai tanitásban. Az ifjusági és nőegyleti összejöveteleket hetenként felváltva tartották és azon minden munkét maguk az ifjak, illetve a leányok végeztek. Az összejövetelek az Ébresztő

c. ifjusági lap ismert programmja szerint folytak le. Utána rendszerint volt társasjáték is. A Férfi Énekkart Takács László tanitó, a Női Énekkart Bokor Jenő, majd Taktaharkányba távozása után ezt is előbbi vezette. Három működvelői előadást is tartottak szép anyagi és erkölcsi sikerrel. Az egyik ezek közül a Kálvineum javára 80 P tiszta jövedelmet hozott. Az előadásokat Takács László és Sélley Győző tanítók rendezték. Meglátogatta egyházunkat Tóth Lajos is, ki a pogány misszió köréből vetitettképes előadást tartott a törökországi misszió javára szép erkölcsi és anyagi sikerrel Megünnepelte az egyház Bethlen Gábor halálának 300 éves fordulóját, Horthy Miklós 10 éves kormányzói jubileumát, márc. 15 ét. Charitativ munkát is végeztek. Karácsonykor megható ünnepély keretében 28 szegény és árva iskolásgyermeket és 9 özvegyasszonyt részesitettek különféle ruhaszeretetadományban és készpénzsegélyben 245 P értékben. Évközben is nyujtottak gyorssegélyt. Mindezt a Nőegylet és Ifj. Egyesület közös pénztárából. Ez egyletek tagjai közül 18-an vettek részt a sárospataki ifjusági konferencián Takács L. tanitó vezetése alatt. Fakadjon bőséges áldás a sok és szép épitő munka nyomán!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Bodor Dénes, tanítóképző-intézetünk gyakorlóiskolai tanítója e hó 21-én elhunyt. 23-án kisértük utolsó útjára. A temetési szertartást Forgács Gyula lelkész végezte. Kovács Dezső igazgató az iskola előljárósága és tanártestülete, Molnár Kálmán V. éves növendék a tanítónövendékek nevében mondott búcsúbeszédet. Bodor Dénes Erdély szülöttje. A nagyenyedi református kollegium nevelte tanítóvá. Első állomáshelye a királyhelmeci református népiskola volt. Innen — a gyakorlóiskolai tanítói képesítés megszerzése után — a sepsiszentgyörgyi áll. tanítóképzőhöz neveztetett ki. Később Zilahra, majd az oláh megszállás után a jászberényi tanítóképzőhöz került. Innen jött Sárospatakra. Kiváló képességű, igazi mintatanító és jó kartárs volt. Tehetségéről, irói készségéről tanuskodnak szaklapokban megjelent vezércikkei, népiskolai tankönyvei. A tanitók továbbképzését szolgáló tanítói szemináriumoknak értékes munkása volt. Mindenekfelett szerette az iskolát, az ártatlan gyermeki lelkeket, közöttük érezte igazán jól magát. Itt mutatkozott a legtöbbnek. Halála vesztesége a tanügynek, közelebbről tanítóképző-intézetünknek. *Legyen áldott emlékezete!*

— **Farkasfalvi Farkas Géza** főiskolánk nemes szivű világi gondnoka 250 pengő összeget kitevő zsinati napi díját az idén is *theologiai internátusunk javára* adományozta. A nemes lelkű adományért ezúton is hálás köszönetet mondunk.

— **Diákszinpad.** Páratlanul üde hangulatu, kedves és tiszta estét nyújtottak diáktársaiknak, a pontos rendben felvezetett tanulóknak, az örvendő tanároknak, sok-sok szülőnek és Sárospatak művelt közönségének főgimnáziumi tanulóink máj. 17-én. *Novák Sándor* tanár, az Erdélyi Önképzőkör tanár-elnöke gondos előkészítés mellett előadatta *Kisfaludy Károly*nak annyira jellegzetes vígjátékát, a „*Kérők*“-et. A diákszereplők csodálatos naiv lelkesedésükkel egy elmúlt kor irodalmi hangulatát teljesen visszaidézték a főiskolai Mudrány-terem falai közt. Az előadásban tehetség, izlés és történeti érzék nyilvánult meg. Nem modernizálták a darabot. Ezek előtt a nagy kulturájú gyerekek előtt érinthetetlenné, szentté lett az, amit az iró megírt és viaszként formálódott hozzá a lelkük. Különösen kitüntek a leányok közül Batta Sárika (Lidi), Trócsányi Lilly (Máli) és Salacz Éva (Margit; feltünő alakító képességű); a fiúk közül Basky István (Baltafy kapitány), Benkő György (Károly), Marton János (Perföldi), Vajda Géza (Hősváry ezredes) és Zsuffa Tibor (Szélházy). Ügyes beszéddel nyitotta meg az estét Hegyi József, az Erdélyi Önképzőkör ifj. elnöke, meggyújtva az emlékezés fáklyáját Kisfaludy Károly emléke előtt. Május 18 án családias vidám estére hivta meg Novák Sándor tanár az összes szereplőket. Május 22-én a gimn. leánynövendékei virágcsokorral lepték meg a szeretett tanárt a kedves estéért.

— **A sárospataki református óvoda** óvónőjét a vall.- és közokt. miniszter *Bóbis* Jolán óvónő személyében kinevezte. Az óvoda újból megkezdi működését.

— **Irói sikerek.** *Dr. Hegyaljai Kiss Géza* bőcsi lelkész megnyerte a debreceni Vasárnap c. egyházi újság novella pályázatának első díját (100 P) Károlyi Gáspár busulása c. művével, *Borsovai Lengyel Gyula* szendrőládi lelkész pedig a második dijat (50 P). A pályadijat nyert lelkészeknek gratulálunk.

— **Sárospataki tanítóképző intézetünkben** az V. évesek osztályvizsgálata május 16—17-én volt. Az osztálynak mind a 33 növendéke sikeresen vizsgázott és tanítóképesítő-vizsgálatra bocsáttatott. Május 19., 20. és 21-én volt az irásbeli tanítóképesítő. Junius 15-én lesz az évzáró ünnepély és tornavizsga, 17—21-ig az I—IV. osztály vizsgálata, 21-én a gyakorló iskola vizsgája, 23—30-ig a szóbeli tanítóképesítő, melyre miniszteri biztosul dr. Papp Ferenc, debreceni ref. tanítóképző-intézeti igazgató küldetett ki. A szóbeli képesítő befejezése után következő kántorképesítővel végződnek az évvégi vizsgálatok.

— **Zárógyűlések.** Május 18-án a főiskolai imateremben zárógyűlést tartott az *I. Rákóczy György* Egyesület és az *Erdélyi Önképzőkör*. *Horkay* István VIII. oszt. tanuló megnyitó beszéde után titkári jelentést olvasott fel Gyarmathy Jenő, mint az I. Rákóczy György Egyesület és Fidler István VIII. oszt. tanuló, mint az Erdélyi Önképzőkör titkára. A komoiy szavalatverseny díját megnyerte Fidler István, a vigszavalat diján osztoztak Fürjész István és Jánossy Andor. Katona Józsefről rövid emlékbeszédet mondott: Palumby Gyula. Az Erdélyi Önképzőkör jövő évi elnökévé megválasztatott Marton János VII. oszt. tanuló. A gyűlés záróbeszédét tartotta Hegyi József. Hálás szeretettel köszönte meg a két egyesület a vezető tanár-

elnökök, Bódy Dénes és Novák Sándor tanárok gondos és céltudatos munkáját.

— **Az alsózempléni egyházmegyei lelkésznék** szövetsége f. hó 27-én (kedden) d. e. fél 10 órakor *Sárospatakon*, a főiskola tanácstermében értekezletet fog tartani, amelyen *dr. Ravasz Lászlóné* főtiszteletű asszony, a Református Lelkésznék Országos Szövetségének elnöke is részt fog venni. Kérjük lelkészné testvéreinket, hogy lehetőleg sürgősen közöljék egy levelezőlapon *Forgács* Gyuláné val (Sárospatak), hogy mikor érkeznek, részt vesznek-e a közös ebéden s ha előző napon érkeznek, gondoskodjunk-e szállásról? Ez értekezletre egyházmegyénk lelkésznéit testvéri szeretettel meghivjuk, más egyházmegyéből jövő testvéreinket is szivesen látjuk. *Az elnökség.*

— **Adomány.** Az illusztris iró, *Móricz* Zsigmond a nagykönyvtárnak adományozta azt a kéziratát, amelyből a május 11.-i előadáson felolvasta pataki diákemlékeit. Ez a kézirat azért is becses, mert 50 munkája közül 47 irógépen született meg, így *kézirat*uk voltakép nincs is, mig e kedves és humoros hangú és hangulatú cikk a szerző eredeti ceruzás kéziratában lesz könyvtárunkban. További érdekessége ennek az, hogy ezt itt, Patakon irta, az itteni miliő és emlékek hatása alatt. Tehát a ritka Móricz-kézirat igen becses darabja főisk. nagykönyvtárunknak. — Ugyanő 70 pengőt adományozott a főiskolai könyvtárnak, hogy azon az ő hiányzó könyveit beszerezhesse a nagykönyvtár.

— **A P. D. O. Sz.-e debreceni fiókja** junius hó 4.-én összejövetelt rendez a pataki iskola iránti szeretet ápolására. Az összejövetelen a pataki főiskolával foglalkozó régi emlékeket újitanak fel.

— **Anyák napja.** A hejcei gyülekezet kedves és megható módon ünnepelte meg az anyák napját május második vasárnapján. Lelkész felesége négy lánynak a közreműködésével e napon minden templomba érkezőnek a ruhájára a templom ajtóban — amerikai szokás szerint — ha még él az édesanyja, piros rózsát, ha már meghalt, fehér virágot tűzött ki, mely virágot egész nap a ruháján hordott mindenki. A templomban ezen a napon alkalmi istentisztelet volt d. e. és d. u. a felnőttek s gyermekek részére is. Szolgáljon e hír az eszme propagálására.

— **A protestáns munkás szervezetek** két képviselője *Amelink* és *Haas* urak (előbbi hollandiai, utóbbi svájci) Budapesten jártak és a S. D. G. senior osztálya rendezésében előadásokat tartottak az evangeliomi munkásmozgalomról, amelynél az eljövendő évtizedekben alig lesz főbb feladata kálvinista egyházunknak.

— **A katholikus szerzetesrendek** száma Magyarországon 37. Ezek közül 20 női 17 férfi. Országunk nőnevelésének 43 százaléka van kath. apácák kezében.

— **Hivogató üdülésre.** A miskolci ref. leányegylet részint ajándékba kapott, részint közadakozásból felépített tapolcai üdülőházába szeretettel hivja és várja első sorban saját tagjait, helyek fennmaradása esetén pedig mindazokat a leányokat, akik a munkában elgyötörve, a falak és kövek közül kivágynak a napra, az Isten szabad ege alá, a csendbe, a vidám, gondtalan testvéri közösségbe.

Üdülésre jelentkezni már lehet és ajánlatos dr. Enyedy Andorné elnöknőnél, Palóczy-utca 35. szám alatt, telefon 10—88. Az üdülés junius elsején kezdődik. A szállást a leányegylet tagjai ingyen kapják, egyesületen kivüli református leányok napi 50 fillért, más felekezetbeliek napi egy pengőt fizetnek. A főzésre az üdülőknek gondjuk nem lesz, az élelmezés a közösen megállapított igények szerint önköltségi árban történik. Az üdülők a veteményes kertből kikerülő főzelékféleket ingyen, illetve a szállás díjába élvezik, a gyalog tiz percnyire levő Tapolca fürdőn pedig az igazgatóság előzékenységéből féláron fürödhetnek és csolnakázhatnak. Az üdülőház magaslaton, a leggyönyörűbb környezetben, Miskolc Rivierájan fekszik, mindenfelé remek kilátást nyujt, és a kellemes idő töltés minden kellékével fel van szerelve. *Dr. Enyedy Andorné*, a ref. leányegylet elnöke.

HIVATALOS RÉSZ.

505/1930. **Körlevél**

A missziói jelentőívekről.

Pár nappal ezelőtt az esperesi hivatalokhoz szétküldöttem úgy a gyülekezeti, mint a diaszpora jelentő iveket.

Az esperes urak szivesek lesznek az iveket az egyes lelkészi hivatalokhoz kellő számban megküldeni, azzal az utasítással, hogy minden ivből hármat az esperesi hivatalokhoz folyó évi *julius 1-ig* pontosan kitöltve beküldjenek. Az esperes urak az esetleg kiigazított, vagy kipótolt jelentőivekből *julius 15-ig* egyet az egyházmegyei misszió előadóhoz küldjenek el, kettőt pedig a püspöki hivatalba.

Az őszi egyházmegyei közgyülések a missziói előadók jelentését tárgyalják s határozataikat annak idején a letárgyalt jelentéssel együtt a püspöki hivatalba felterjesztik.

A lelkész urakat különösen figyelmeztetem, hogy a körleveleket figyelmesen átolvassák és azoknak rendelkezéseit pontosan teljesitsék; mert azt nagyon sokan elmulasztják. Igy például, bár világosan el volt rendelve, hogy a francia református árvízkárosultak részére gyült perselypénzt április 25-ig a Magyar Földhitelintézethez kell küldeni, mégis szép számmal akadtak a lelkész urak közül, akik a perselypénzt jó késéssel a püspöki hivatalba küldték be. A püspöknek persze egyéb dolga sincs, mint hogy ezeket a pénzeket a Magyar Földhitelintézethez továbbitsa.

Miskolc, 1930 május 19. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

Szerkesztői üzenetek.

G—I F—c P—ó. A legközelebb jön. Természetesen nem hagyjuk el.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 22. szam. Sarospatak, 1930 junius 1.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Farkasfalvi Farkas Géza:* Aktualitások. — *M. J:* A zsinatról. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Aktualitások.

Az abaúji egyházmegye közgyülésén, 1930 május hó 20-án tartott megnyitó beszéd.

Az 1848. XX. törvénycikk azon intézkedésének végrehajtásától, mely szerint az egyházak egyházi és iskolai szükségletei állami úton rendeztessenek; még távolabb jutottunk, mint eddig voltunk. — Ugyanis a költségvetés általános csökkentése folytán a kultuszkormány, melynek költségvetéséből 80% személyi kiadás és nyugdijteher: a lelkészi korpótlékot ismét csak a régi %-ban hagyta meg; a dologi államsegélyt 110.000 P-vel, az adócsökkentési segélyt pedig 63.000 P vel csökkentette. Ez utóbbinál ez 30% apadásnak felel meg. A kerületi segélyt 5%-kal, az egyházközségek közvetlen segélyét 30.000 P-vel, a középiskolai tanárok fizetéséhez való hozzájárulást pedig 6%-kal szállította le.

Úgy ezen sérelmek orvoslása érdekében, mint egyéb igazságtalanságok megszüntetésére kötelességemnek tartom az országgyülésen szavamat újból és újból felemelni. Ezen igazságtalanságok között egyik legnagyobb a lelkészek és tanitók természetbeni javadalmainak az államsegély megállapitásánál jelenleg érvényben lévő felértékelése; a kántortanitóknak, kántori fizetésének a tanitói fizetésbe való beszámitása; a tanitói nyugdijjárulékoknak, — mint annak már eddigi felszólalásaimban és interpellációimban is kifejezést adtam, — az iskolafentartó egyházakra való áthárítása — Ezen kérdéseket azok kedvező megoldásáig a leghatározottabban állandóan napirenden kell tartanunk.

A mult évben ilyenkor azon veszély fenyegette egyházmegyénk 10 kevésbbé népes iskoláját, hogy azokat, mint felekezeti iskolákat megszüntetik. — A közoktatási kormány a velünk e kérdésben folytatott tárgyalások alkalmával nagy megértést tanusitott aggodalmaink iránt és elállott ezen tervétől. Ezt nagy örömmel vettük tudomásul. Azonban ezzel kapcsolatban arra kell kérnem ezen egyházakat, hogy ha ily terv megismétlődnék: minden törvényes lehetőséget használjanak fel iskoláik fenmaradásának biztosítására.

A sárospataki főiskola fennállásának jövő évi 400 éves évfordulója elé immár nyugodtan tekinthetünk; azt méltóan fogjuk tudni megünnepelni. — A kultuszminiszter úr, dacára a sulyos gazdasági helyzetnek, minden igéretét az utolsó betüig pontosan beváltotta. — Az egyik gimnáziumi internátus már az őszre fedél alá kerül; a theologiai internátus az 1930—31. tanév megkezdésekor kész lesz. — Az állami tanitóképző intézet pedig már a miénk, s mint legutóbbi látogatásomkor meggyőződtem, a növendékek vallásos nevelése tekintetében a legjobb úton halad előre. Ennek jelentőségét, azt hiszem, nem kell külön kiemelni.

Az országos zsinat legutóbbi ülésszakán az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló törvényjavaslatot letárgyalta; a mult tradicióinak megtartása mellett eleget tett a haladó kor követelményeinek s a változott viszonyoknak.

Az utóbbi időben bizonyos irodalmi irányzatok, ugyanazok, melyek II-ik Rákóczi Ferenc ideális, nagy történelmi alakját is, mintegy másfél évtized előtt le akarták szállitani azon magas piedestálról, melyen Ő minden igaz magyar ember lelkében áll, „történeti átértékelés“ jelszava alatt: Bethlen Gábort és korát is egész más megvilágitásba akarják helyezni, mint azt a történeti tények bizonyitják, — egyoldalu felfogás megvilágitásába.

Többször rámutattam arra, hogy ebben a szétszaggatott országban oly kérdéseket fölvetni, melyek felekezeti érzékenységet érintenek és amelyek a felekezeti béke megbontására alkalmasak: az annyira nélkülözhetetlen nemzeti egység elleni cselekedetek. Nem nézem én itt, hogy melyik oldalról jönnek ezek az akciók: egyformán elitélem azokat.

Annál inkább jól esett olvasnunk legilletékesebb helyről, Magyarország nagy célokért messze előre dolgozó kultuszminiszterének megnyilatkozását, az északi népeknél tett látogatásai alkalmából, mikor ott a közös kultúra szálaival törekedett elhagyott nemzetünknek barátokat szerezni. Azt mondta ugyanis a Kultuszminiszter úr Stockholmban tartott beszédjében, miután Magyarországnak a mohácsi vész utáni helyzetét vázolta

és ismertette Magyarország akkori három részre történt területi megoszlását, a Habsburg uralom, a török megszállás és Erdély és vele kapcsolatban lévő keleti magyar vármegyék szerint:

„Ezen államalakulatnak protestáns karaktere," — Erdély és a vele kapcsolt részeket értve, — „magával hozta továbbá azt, hogy Erdély a protestáns Északkal, Északnémetországgal, Svédországgal és Hollandiával összeköttetéseket keresett. És így valami magától értetődő volt a politikai helyzetnek iránya, fejlődése és állása által adva, hogy Erdély, midőn 1618 ban a nagy vallásháború Németországban kitört: újból ismét a protestáns hatalmak, először Cseh-, azután Svédország oldalán avatkozott a nagy küzdelembe."

Majd: „az egész nemzet sympátiái azonban Erdélynek szóltak, amely nemcsak a protestantizmusnak, hanem az *egész magyar nemzeti gonáolatnak védőjéül lépett föl.*"

Ismét: „Csak természetes következménye volt az erdélyi fejedelemség ezen északprotestáns berendezkedésének az, hogy Bethlen Gábor Gyulafehérvári residentiájába túdósokat hívott meg, mint Alstaed, Basire, Bisterfeld, Opitz, Piscator, s ott az ő segítségükkel főiskolát alapított; azonkivül stipendiumokkal a protestáns egyetemek látogatását lehetővé tette a transsilvániai ifjúság számára. Ezzel szemben utódja, I. Rákóczi György főként a megerősített városban, Sárospatakon fekvő főiskoláról gondoskodott, amely az északkeleti, — politikailag akkor Transsilvániához tagozódott részén feküdt Magyarországnak. Sárospatakon is kiváló külföldi protestáns tudósok működtek, többek között Comenius. Ugyancsak az erdélyi fejedelemség hatalma alatt keletkezett a protestáns egyház és Debrecen város által támogatva a debreceni főiskola. Ez a három főiskola: Gyulafehérvár — amely később Nagyenyedre helyeztetett, Sárospatak és Debrecen évszázadokon keresztül, egészen a mai napig *rányomták szellemi bélyegüket* Keletmagyarországra, úgy, hogy ennek most is határozott protestáns szinezete van és *hivatva van a szellemi kapcsolatot Északnémetországgal, az angolszász nemzetekkel, továbbá Svédországgal és Hollandiával ápolni.*"

A magyar kultúra *hivatott vezérének* ezen *tárgyilagos,* fennen hirdetett álláspontja megnyugvással tölt el.

Ezek után Főtiszteletű Elnöktársammal együtt tisztelettel és szeretettel üdvözlöm a közgyűlés megjelent alkotó tagjait és az érdeklődőket: a mai napra összehívott közgyűlésünket megnyitom.

Farkasfalvi Farkas Géza.

A zsinatról.

(Folytatás.)

Május 8-án, csütörtökön az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló törvénytervezetet folytatólagos tárgyalásánál a 38. §. a bizottság szövegezésében részletesen akarta megállapítani a püspöki másodlelkész jogviszonyát A javaslatnak volt egy sebhető pontja. Ez: ha a püspöki másodlelkészt „az új püspök mellé második lelkipásztornak nem választják meg, egy évig az egyházkerületi pénztár terhére rendelkezés alá kell helyezni s ha egy év múlva más állásra el nem helyezhető, nyugdíjazni kell." Ilyen bizonytalanságnak s esetleg ereje és munkabirása teljében a püspöki másodlelkészt a nyugdíjazás esélyének kitenni nem lehetett, azért ezt a szakaszt a zsinat nem fogadta el. A zsinat azt mondotta ki, hogy püspöki másodlelkész választható, de reá általában a lelkipásztorokra vonatkozó szabályok érvényesek, a részleteket egyházkerületi szabályrendeletben kell megállapítani.

A 40. §. a kurátorokra vonatkozó szakasz, elfogadtatott. Lehet minden egyházközségben főgondnokot is választani; egyházközségi főgondnokúl olyan is választható, aki máshol lakik, de a megválasztott főgondnok megválasztásától kezdve köteles az egyházközségben egyházi adót fizetni.

A 45 §-nál a 3. bekezdés 4 sorába nyomdahiba csúszott be. Ez a törvénytervezet hibás szövegében így hangzott: „Az egyházközségnek az egyházi közigazgatásban rendes fizetéssel ellátott tisztviselője... presbiter nem lehet." Megállapittatott, hogy a „*kezelő*" tisztviselő nem lehet presbiter.

Az 50. §-nál kihagyás történt. A szükségkántortól nem kiván vizsgát a zsinat.

A 60. §-nál Mocsáry Lajos tanítóképviselő azt indítványozta, hogy a tanítók közül való presbitereket a tanítók válasszák Az indítvány, mint egyházalkotmányunk egész szellemével ellenkező, mellőztetett.

A 74. § nál felmerült az az indítvány, hogy azt a tanító-presbitert, akit a presbitérium jegyzőnek választ meg, munkájáért díjazás illesse meg. Az indítvány nem fogadtatott el.

Május 9 én, pénteken *az egyházközségi közgyűlés* ellen merültek fel nyomós hangok. Némelyek olyan képet festettek az egyházközségi közgyűlésről, hogy az előttünk. akik az egyházközségi közgyűlések normális működéséhez vagyunk szokva, rémképnek tünt fel. A lelkész- és presbitérium-ellenesség fellegvárának, minden jószándéku törekvés kerékkötőjének rajzolták. A zsinat további fenntartása mellett döntött.

A 87. §-nál, amely arról szól, hogy a nagy népességű egyházközségekből, ha azokban legalább tíz külön egyházközség szerveztetik, egyházmegye alakulhat, — indult meg a zsinat legnagyobb vitája. Ennek a szakasznak a vége így hangzott: „A Budapest székesfőváros törvényhatóságának mindenkori területén levő egyházközségek külön egyházmegyét alkotnak." Egész sor — szinte megcáfolhatatlan felszólalás történt a Budapestre vonatkozó külön rendelkezés ellen. Nem volt ugyan senki a zsinaton, aki ne lett volna kész segíteni *Némethy Károlyt,* a budapesti egyház nagyszerű buzgóságú főgondnokát a budapesti egyházra vonatkozólag előterjesztett programmjában, de a zsinat előtt senki sem tudta világossá tenni, hogy Budapesten ilyen formai segítség, mint amilyet a törvényjavaslat tervezett, segítene. A többség tisztán látta, hogy a zsinattal akarták elvégeztetni azt,

ami a törvény általános rendelkezéseinek megfelelőleg más fórum elé tartozik Itt is Dr. *Ravasz László* előterjesztett formulája mentette meg a helyzetet, amely szerint: „A nagy népességű egyházmegyének joga van a maga határait úgy állapítani meg, hogy ez a város határával egybeessék.

(Folyt. köv.) *M. J.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Trianon égbekiáltó igazságtalansága ellen** országszerte tiltakozó gyűlések lesznek. Lapunkban főtiszteletű *Püspök urunk* ad ki körlevelet egyházainkhoz. Sárospatakon a főiskola és a városi közönség együttesen fog nagyszabású gyűlést tartani.

— **Egyházmegyei gyűléseinkről** a tudósítások csak jövő számunkban jöhetnek.

— **P. Czinke István** nyug. püspök huzamosabb tartózkodásra Sárospatakra érkezett.

— **Hősi halált halt diákjaink emléke.** Május hó 24.-én főiskolánk kegyeletes szívvel hódolt hősi halált halt diákjai emléke előtt. Az emlékünnepély délelőtt 11 órakor az emléktáblánál folyt le. Lendületes beszédet mondott Hubay Lajos IV. éves theologus, szavalt Técsy Béla és Fidler István.

— **Kovács István** *abaúji egyházmegyei főjegyző ünneplése. Kovács* István, az abaúji egyházmegye I. főjegyzője 25 éve tölti be közmegelégedésre egyházmegyéjében a főjegyzői tisztet. Érdemeinek elismerését *Cziáky Endre* abaúji esperes tavaszi közgyülési jelentésében juttatja kifejezésre: „Örvendetes jelentésem, melyet egyházmegyénknek úgy egyházi, mint világi tagjai, hiszem, hogy a legszívesebb örömmel és a legmelegebb érzésekkel fogadnak, az isteni kegyelem áldásával letakart amaz örvendetes eseménye egyházmegyénk közéletének, amelyből gránitoszlopként emelkedik ki azon harmadfél évtizedről beszélő bizonyság, hogy *Kovács* István, egyházmegyénk főjegyzője most töltötte be főjegyzőségének negyedszázados időszakát. 25 évet tölteni el szorgalmas, lelkiismeretes munkában, felelős állásban az anyagi jutalom reménye nélkül, csak olyan lélek tulajdona lehet, amelyet eszmények vezetnek az élet útain. Azt kívánom egyházmegyénk főjegyzőjének, hogy ez eszmények vezessék és világitsák be a gondviselés által számára fenntartott életösvényt és hordozza ő azon késő öregségig, az evangyéliomi lelkipásztor munkájának drága terheit, amelyeket tegyen számára könnyűvé, gyönyörűségessé az isteni kegyelem és egyházmegyénk szerető és elismerő megbecsülése."

— **Ref. Lelkésznék Szövetsége.** Az alsózempléni ref. lelkésznék szövetsége május hó 27.-én Sárospatakon, a főiskola tanácstermében áldásos hatásu értekezletet tartott. Kiss Ernő esperes imádsága és Forgács Gyula rövid irásmagyarázata után Dr. Ravasz Lászlóné a Ref. Lelkésznék Országos Szövetsége nevében üdvözölte az értekezletet és tartott előadást a szövetség feladatairól. Kun Zoltánné, az alsózempléni egyházmegyei szövetség elnöke a szövetség működését ismertette, a jelenlevő lelkésznék pedig (a kedvezőtlen idő miatt kevesen voltak) a gyülekezetben végzett munkájukról számoltak be. Dr. Ravasz Lászlónét az értekezlet meleg óvációban részeltette.

— **Lelkészbeiktatás.** Örömünnepe volt a nyiri—füzérkomlósi gyülekezetnek május 25-én, mert ekkor foglalta el lelkészi állását ifj. Hörcsik Lajos, a kicsiny határszéli egyház új pásztora. Nem mindennapi volt az a fogadtatás, amely hűen tükrözte a hívek boldogságát és örömét, de sokkal felemelőbb és magávalragadóbb volt az a pillanat, melyben az új lelkipászrort édesatyja, id. Hörcsik Lajos vilmányi lelkész állásába beiktatta. Az új lelkész beköszöntő beszédét Máté 28: 18—19. versei alapján tartotta meg.

— **Adomány a főiskolai könyvtárnak.** Dr. Gulyás József főiskolai főkönyvtárnok közli lapunkkal, hogy a königsbergi egyetem 116 drb doktori értekezést ajándékozott nagykönyvtárunknak.

— **Konfirmáció Főiskolánkban.** *Áldozócsütörtökön* ez éven is megtörtent főiskolánk legmeghatóbb ünnepélye, a *konfirmáció,* amelyben most főiskolánk 36 növendéke részesült, közöttük két leánytanuló: Halász Éva és Szüts Katalin. Mintegy 400 diák üde énekével kezdődött a zsufolásig megtelt imateremben az ünnepély. A konfirmáltak mindjárt fel is vették tanáraikkal s szüleikkel együtt az úrvacsorát.

— **Kazinczy-ünnepély Széphalmon.** Főiskolánk gimn. tanulóifjúsága a tanítóképző intézet ifjúságával együtt május hó 23-án tartotta Kazinczy-ünnepélyét a gyönyörű Széphalmon, a Kazinczy-mauzoleum mellett, a Kazinczy Ferenc sírjánál. Az ünnepélyt Széphalom és Kazinczy Ferenc jelentőségének méltatásával *Dr. Gulyás József* főgimn. tanár nyitotta meg. Kazinczy pedagogiai gondolatait ismertette Török István IV. éves tanítóképző-int. tanuló, felolvasott Kaziczy jelentőségéről Zsuffa Tibor, a nyelvújításról Marton Janos VII. o. tan. Pályadíjat nyert a képzősök közül: Török István és Czuczi István, a gimn. VIII. oszt. tanulói közül a Kazinczy-aranyakat megnyerte *Hegyi József.*

— **A Theologus Szövetség** évenként az összes hazai theologiák ifjúsága számára egy konferenciát szokott rendezni. Ez a konferencia a folyó iskolai évben Sárospatakon lesz junius hó 25—26—27-én.

— **Tiltakozás a vallásüldözések ellen.** A Kálvin Szövetség kezdeményézésére a Társadalmi Egyesületek Szövetsége május 12-én este tiltakozó gyűlést tartott a régi képviselőház zsúfolásig megtelt termében a szovjetkormány vallás- és egyházüldöző rémtettei ellen. Kapy B. dunántúli evang. püspök beszédében azt hangoztatja, hogy erkölcs nélkül állam fenn nem állhat; Wolff Károly orsz. gyűlési képviselő a munkások tiltakozását sürgeti a világraszoló merénylet ellen; Ravasz László püspök e vallásüldözésekben azt látja, hogy Oroszországban mindent elkövetnek, hogy az emberből újra állat legyen! Nekünk imáinkkal lélekben oda kell állni az üldözöttek mellé s biztosak lehetünk afelől, hogy a Názáreti újra győzni fog! Kontra Aladár lelkész, országgyűlési képviselő terjesztette elő a határozati javaslatot, mely szerint a nagygyűlés

tiltakozik a szovjet kultura- és vallásüldöző hadjárata ellen s fölkéri a londoni központot, hogy a kulturállamok minden eszközzel vessenek gátat a további rémségeknek!

— **KIE-gyűlés Mezőcsáton.** Áldozócsütörtökre 10 környékbeli gyülekezetből mintegy 200 borsodi fiatmlember sereglett össze Mezőcsáton, ahol a konferenciarendező 50 taglétszámon felüli helyi egyesület és a Kálvin-Szövetség Nőegylete látta őket vendégül. A konferencia *Szabó* Zoltán theol. tanár gyülekezeti igehirdetésével kezdődött. Megnyitóbeszédet *Bodolay* István lelkész mondott, a vendégfiúkat *Tóth* Sándor helybeli KIE tag üdvözölte. *Dobos* Károly titkár a KIE céljairól tartott mély nyomokat hagyó előadást. Egy délutáni mintaösszejövetel keretében *Hajdú* János sárospataki földmives KIE tag a sárospataki ifjúsági munkáról számolt be. Este szeretetvendégség keretében tartott nagyhatású előadást *Enyedy* Andor. Záróbeszédet *Szalóczy* Pál mondott. A mezőcsáti KIE munka nagy előnye, hogy az egyház és a ref. társadalom minden rétegének rokonszenvét bírja. Igy a konferencián is is résztvettek: Édes Antal orszgy. képviselő, Zombory Zoltán főbíró, Márk Béla főgondnok. Szentiványi Ferenc, Keseő Géza, Pédery Bertalan, Kiss Lajos, Veress Béla, Enyedy Béla es sokan mások. A jól sikerült gyűlés megrendezése, mely bizonyára a többi gyülekezetekben is az ifjúsági munka kezdetét jelenti, a lelkészek után leginkább Perjéssy Lászlónak, a derék munkásságu s. lelkésznek érdeme.

— **Tápintézeti kedvezményekért** a jövő 1930/31. iskolai évre szóló folyamodványok a *Nt. és Tek. Igazgató-Tanácshoz* címezve, a szülők anyagi helyzetét feltüntető hatósági igazolvánnyal felszerelve f. évi június 14-ig bezárólag nyújtandók be nálam. Sárospatak, 1930 május hó. *Boda Béla* gimn. tanár, tápintézeti felügyelő.

— **Magyarok száma** az egész világon a legújabb statisztika szerint 12,617.371. Ebből Csonkamagyarországon 7,725.254 él.

— **Felvételi értesítés.** A dunántúli református egyházkerület *pápai nőnevelő intézetének* (tanítónőképző intézet és polgári leányiskola) internátusába *junius hó 25-ig* lehet felvételért folyamodni. A folyamodványhoz melléklendő: szül. anyakönyvi kivonat, előző évi iskolai bizonyítvány és képzői felvételi kérvénynél tiszti orvosi bizonyítvány arról, hogy fogy folyamodó a tanítónői pályára alkalmas. Képzői felvételre csak jeles, vagy jó előmenetelű tanulók számíthatnak. Az internátusi ellátás évi díja 900, 750 és (kizárólag a dunántúli kerületi ref. pap és tanító lányoknak) 650 P. Megkeresésre tájékoztatót küld az intézet igazgatósága.

HIVATALOS RÉSZ.

533/1930. **Körlevél**

I.

Trianon évfordulója.

A Társadalmi Egyesületek Szövetsége megkeresett, rendeljem el, hogy a gyászos trianoni béke évfordulója alkalmából, *1930 junius 4-én*, szólaljanak meg egyházunk összes harangjai és szálljanak a Magasságban Lakozónak trónja elé, mintegy élő tiltakozásul az igazságtalan, gyászos és gyilkos béke ellen.

Felhívom azért lelkésztársaimat, intézkedjenek arról, hogy a nevezett napon, (junius 4., szerda) délután négy órától fél öt óráig egyházkerületünk templomainak összes harangja megszólaljon, nemcsak az anya-, de a társ-, leány- és fiókegyházakban is.

II.

A hitoktatási kérdőívek.

A vallástanítás ellenőrzésére szolgáló Kimutatásokat szétküldtem. Ahol nem a lelkész a hitoktató, ott mint hitoktatási felügyelő írja alá az ívet, ahol pedig a lelkész maga végzi a hitoktatást, a Kimutatást az esperes úrhoz küldi be és ő írja alá azt, mint hitoktatási felügyelő. Ha valamelyik iskolában nem volt ref. vallású növendék és hitoktatás, a nemleges jelentés a Kimutatásra szintén rávezetendő és mindkét részről aláírandó. A gondosan és pontosan kitöltendő Kimutatások folyó évi *junius 30-ig* küldendők be a püspöki hivatalba.

III.

Az elemi iskolai tanítók államsegélye.

A vallás- és közokt. Miniszter 865—1/50—1930. szám alatt a pénzügyminiszterrel egyetértőleg a következő rendeletet adta ki: A helyi javadalom részét képező és a mindenkori kezdőfizetések bizonyos százalékában kifizetett készpénzjárandóságok, az illetménykiegészítő államsegély megállapítása alkalmával, az 1930. évi junius elsőtől kezdve további rendelkezésig, elemi iskolai tanítóknál minden egyes százalék után havi egy (1) P 40 fillérrel, vagyis évi tizenhat (16) P 80 fillérrel számítandók. A fenntartó ezeket a készpénzjárandóságokat a folyó évi július 1-től a fent megállapított összegben tartozik a tanítók részére kiszolgáltatni.

Miskolc, 1930 május 26. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Felsőborsodi lelkészek figyelmébe! I. Folyó évi tavaszi közgyűlésünk a lemondás által megüresedett egyházmegyei papi aljegyzői tisztségre szavazást rendelt el *július 1. határidővel*. Felkérem azért t. lelkésztársaimat, hogy egyházuk szavazatát a kitűzött időig — minden sürgetés bevárása nélkül — hozzám küldjék be. II. Ugyancsak felkérem lelkésztársaimat arra is, hogy az 1930/31. évre szóló választók névjegyzékét — az előírt záradékkal ellátva s 2 példányban szerkesztve — hozzám legkésőbb június 15-ig okvetlenül terjesszék be. Atyafiúi szeretettel vagyok Sajóbábonyon 1930 május hó 26-án: *Elek József* felsőborsodi esperes.

Szerkesztői üzenetek.

K—r P—r, Z—z. Megkaptam. Máskor is szivesen látom a sorait. — **A—y K—n, B—j.** Mindig sajnálom, hogy azonnal nem jöhet lapunk terjedelme miatt az írása. — **T—s M—y, F—y.** Tessék beküldeni. Sort kerítünk rá. — **L—I Gy—a.** Veled kivételt kell tenni s igy jönni fog.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 23. szám. Sárospatak, 1930 junius 8.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Gaál Ferenc:* A keresztyén gyülekezet. — *Győry Kálmán:* Tiz nap. — *Farkasfalvi Farkas Géza:* Ügyeink mellett a képviselőházban. — *M. J:* A zsinatról. — *Dr. Rácz Lajos:* Magyarország XVII. századi müveltségének képe Comenius iratainak tükrében. — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye közgyülése. — *Kövér Pál:* A felsőborsodi egyházmegye lelkészértekezletének gyülése. — *sy:* Az alsóborsodi egyházmegye ünnepnapja. — *Takács Mihály:* Az alsóborsodi egyházmegye közgyülése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A keresztyén gyülekezet.

I. Tim. III: 15: „Tudd meg, mi módon kell forgolódni az Isten házában, mely az élő Istennek egyháza, az igazságnak oszlopa és erőssége."

A keresztyén egyház, mely 2000 éves múltra tekint vissza, egy meg nem szünő folyamatot képez a történelemben, mind a világ végéig. Mert Az, aki annak fundamentumát egyszer megvetette: a Jézus Krisztus, ebben az anyaszentegyházban, mint látható képben kivánja visszatükröztetni az Atyának dicsőségét. Azt a dicsőséget, melyet amikor szolgálunk, a magunk boldogságát is munkáljuk.

Az apostolok, akik a mi Urunk kijelentett igazságait hirdették és követték, nemcsak azt akarták, hogy az evangyéliom ereje által megszentelődjenek mások is mint ők, hanem e megszentelődésben nyilvánvaló hitbeli és testvéri közösség kifejezésére megalkották az egyes gyülekezeteket, görögösen: eklézsiákat. Ezek a gyülekezetek, vagy mint ma nevezzük: egyházak, az akkori elfogult zsidóság és pogányság közepette, igen nehéz megpróbáltatásoknak voltak alávetve. Mert nemcsak gúnyolták, üldözték őket, de börtön, kinzás s a legrémesebb halál várt reájuk. És mégis, mint az Apostoli Cselekedetek könyve irja: *A gyülekezetek azért* erősödének a hitben és gyarapodának számban naponként (16: 5.).

Vajjon mi lehetett ennek az oka? Mi adott erőt, kitartást azoknak, hogy készek legyenek, ha kell életüket is adni hitükért? Talán csak a Mester iránti erős szeretet és ragaszkodás?

Bizonyára ez is, bárha közülük akkor is, azután is, sokan nem is ismerték Őt. De mindenek felett az, hogy megismerték a Krisztusban élő szeretet isteni erejét, hatalmát és saját magukon tapasztalták, hogy az evangyélium Istennek hatalma, minden hivőnek üdvösségére. És mert igy érezték, igy tapasztalták: készek voltak azért minden áldozatot meghozni. Még életüket is letenni.

Őket az Isten szerelmétől és a Jézus követésétől el nem szakaszthatta semmi sem. Sem élet, sem halál, sem öröm, sem szenvedés. Nem név volt ez rajtuk, hanem letörölhetetlen pecsét, mely a Mester iránti odaadó szolgálatra kötelezte őket. Nem emberi intézménynek tartották a gyülekezetet, melynek oszlopa és erőssége maga az élő Krisztus és az Istennek igazsága.

Ma is ez a törhetetlen szeretet és kitartás kivántatik meg a gyülekezet minden tagjától, az ő feje, a Krisztus és egyháza iránt.

Nem elég valakinek felvenni a keresztyén nevet, hanem méltóvá is kell lenni arra. Tudnia kell, melyek az ő elvállalt kötelességei, melyekért nemcsak az emberek, hanem az Isten előtt is felelősséggel tartozik.

— — — — — — — — — — — — — —

A keresztyén gyülekezetnek, tagjaiban és összességében meg kell győződnie afelől, hogy akár élünk, akár halunk, mindenkor az Úrei vagyunk. Azé, aki a világot az Ő mindenható ereje által kormányozza. Táplálja az égnek madarait, ruházza a mezőknek liliomait. Még fejünknek hajszálait is számon tartja. Látja szükségeinket, megítéli cselekedeteinket, tudja szándékainkat, gondolatainkat. Azért úgy kell élnünk, mint akik mindenkor az Úr szemei előtt vagyunk. Éjjel és nappal, titkon és nyilván.

Hinni kell a keresztyén gyülekezetnek a Jézus Krisztusban, akiről, mint maga mondja, bizonyságot tesznek az Irások. Hinni kell, hogy Ő a világnak ama Megváltója, aki elveszi a világnak bűnét (Ján. 1: 29); hogy Ő nekünk főpapunk, főprófétánk, királyunk, kinek szenvedése és halála a mi bűneinkért, a mi megigazulásunkért történt. Hinnie kell, hogy Ő ugyanazt akarja, mint az Atya: az emberek boldogságát, üdvösségét. Egyedül Ő a tökéletesség kimetszett bélyege: mert tetszett az Atyának, hogy Őbenne lakozzék az egész teljesség. (Kol. 1: 19.) Hogy Rajta kivül senkiben másban nincs üdvösség és megtartásra

való erő. Ő az út, élet és igazság. Azért senki sem mehet az Atyához, hanem csak Ő általa. Tudnia kell a kijelentés alapján, hogy nem a szentek a mi közbenjáróink Isten előtt, hanem egyedül a Jézus Krisztus és áldozata nélkül nincs bűnbocsánat.

S ha hiszünk Benne, mint személyes élő lényben, aki vele van hiveivel mind a halál végezetéig; aki segít, gyógyít, áld, vigasztal, erőt ad; úgy követnünk is kell Őt. Követni azt a tanítást, példát, életet, mely nem uralkodás, hanem szolgálat, nem tudomány, hanem élet és cselekedet.

— — — — — — — — — — —

Hogy a keresztyén gyülekezet tehát valósággal a Krisztus gyűlekezete legyen, a tagoknak az evangyéliom fényével kell világoskodniok.

— — — — — — — — — — —

Ha valaki életét ajánlotta fel Istennek, ha tagja lett a Krisztus testének, az anyaszentegyháznak: annak nemcsak vízzel, hanem tűzzel és Szentlélekkel is meg kell keresztelkednie, hogy ne csak olyan legyen, mint lobogó szövétnek, hanem mint a pásztortűz, mely világít és melegít egyszerre. A keresztyénség azt jelenti, hogy aki megkeresztelkedett, az a Jézus nevére keresztelkedett meg, aki életét áldozta a mi megváltásunkért, szabadittatásunkért. Tehát nekünk is szeretettel kell keblünkre ölelni testvéreinket s jót tenni: őket nyomorúságukban segíteni, mint Urunk, aki széjjel járván, mindenekkel jót tett. Szóval nemcsak beszélni, hanem munkálkodni teljes erővel és igyekezettel, amig nappal vagyon: mert hiszen nem beszédben áll az Istennek országa. Futni, fáradni lankadatlanul egy dicsőbb célért: a saját boldogságunk mellett az emberi tökéletesedés előbbviteléért. Az apostol szerint: kezünket az ekeszarvára kell vetni, elfelejtvén azokat, amik a hátunk megett vannak, futván egyenest a cél felé, mely nem más, mint a Jézus Krisztus szeretetének az emberek közötti megvalósítása.

A keresztyén gyülekezetben mindenkinek egymást kell építeni, nevelni, segíteni, hogy bennünk és körülöttünk, házunk népénél is megvalósuljon Isten orzzága. Érezze, gyakorolja minden tag a testvérei iránt való áldozatos szeretet nagy kötelességét.

— — — — — — — — — — —

Az evangyéliomi egyházakra nagy hivatás vár: jobbakká, igazabbakká tenni az embereket, új életerőket vinni be a társadalomba; a tökéletesedés, a lelki harmónia útját egyengetni, a Krisztus királyságának trónját felemelni a szivekben. Hogy ez beteljesülhessen, légy hűséges, élő tagja az Isten gyülekezetének és tudd meg, mi módon kell forgolódni az Isten házában, mely az élő Istennek egyháza, az igazságnak oszlopa és erőssége.

Gaál Ferenc.

— **A sárospataki ref. tanítóképző-intézetben** junius hó 2-án *Juhász László* gömöri esperes, egyházkerületi tanítóképző-intézeti bizottsági tag elnöklete alatt biz. ülés volt, amely a tanítóképző-intézet szervezeti-rendtartási ügyével foglalkozott. Évzáróünnepély a tanítóképzőben június hó 15-én lesz.

Tíz nap.

Kelő nap fénye nem hoz új reményt,
Sem az elnyugvó este új álmot,
Mióta oly csodásan mennybe tért
Zengő, szépszavu Uruk, az áldott.
Hogy kérték ott, az olajfás hegyen:
Könyörüljön a kisded csapaton;
De mondta, hogy menni kell, hát megyen,
Bár az érző szív beleszakadjon!
Azóta tíz nap telt el kínosan . . .
Búra tengersok, kevés vígaszra.
Sohse volt még a sorsuk, mint mostan,
Ilyen sivár medd'övé szikkadva.

Lelkük csüggedten el-elszáll ugyan,
Hol egykor boldogan annyit jártak.
De nem hoz olajágat a búban
Agyonőrlődő bús tanítványoknak.
És hol vitorlát friss szél dagasztott —
Genezáreten szivük elmerül;
De már nem látják azt a szent arcot —
S ők viaskodnak árván, egyedül.
Itt pedig ime, a zárt ajtón túl
Mint árad gyilkos gyűlölet árja!
Vérükre éhes tengernép tódul,
Tódul, az ajtó percig ha állja!

Igy folyt le tíz nap . . . tizedik im ez.
Megpattanásig feszült már a hur . . .
Ha most szebb jövőt rájuk nem himez:
Megcsalta őket! nem uruk az Úr!!
— Megállj tanítvány! ím az ég csattan,
Tűz és láng lobog! avagy szelek zúgnak,
Mig a szív és agy forró, mint katlan:
Leszáll lelke az égbe tért Úrnak.
Vágd ki az ajtót! ne nézd erős é?!
Most hull le rólad, ami csak hitvány!
Az a szomorú tíz nap gyurt hőssé . . .
Világhőssé te, gyönge Tanítvány!!

Győry Kálmán.

Ügyeink mellett a képviselőházban.

A képviselőház a napokban tárgyalta a vallás és közoktatásügyi tárca költségvetését. *Gróf Klebelsberg Kunó* kultuszminiszter nagyvonalú beszédben ismertette tárcája ügyeit. Kiemelte a takarékosság érvényesítését, főleg az adminisztrációs kiadásoknál, (56%-al apadt minisztersége alatt a kultuszminiszterium alkalmazottainak száma), beszélt a helyes művészeti- és múzeumpolitikáról (az értéktelen dolgok „lomtárrá teszik a múzeumot"), a reálgimnáziumok reformjáról (a latin nyelv tanítása szeptembertől a III. osztályban fog ott kezdődni), és a népoktatásügy haladásáról (épittetett e téren 5000 objektumot; egy objektum alatt egy tantermet vagy tanítói lakást értve).

A miniszternek a nemzeti művelődés általános érdekeit átfogó beszéde után az egyházak szükségleteinek kielégítése és az egyháztagokra az elviselhetetlenségig nehezedő terhek enyhítése mellett emelte fel szavát *Farkasfalvi Farkas Géza* képviselő, kir. kamarás, egyházmegyei gondnok.

Beszéde megfontolt, higgadt, a számok realitásán, viszonyainkat gyökeréig ismerő tapasztalaton nyugvó, de a mindenféle terhekkel és nehézségekkel küzdők iránt mélységes emberiességet tükröző, a nemzeti és vallási megujhodásért egészséges, bátor és meg nem alkuvó, nemes és tüzes lelkesedéssel égő. — A beszédet itt közöljük:

„Elnézést kell kérnem azért, hogy e tárca költségvetésének tárgyalása során évről-évre, *újból és újból* rá kell térnem a már többször felsorolt, — helyesebben szólva — többször elsírt bajokra. Mert ezen bajok, melyek immár az egyházak és az általok fentartott iskolák létét fenyegetik, *nem csak hogy nem csökkentek,* hanem megdöbbentő arányokban növekedtek.

Betetőzte ezt a válságos helyzetet a kultusztárca költségvetésének *5%-os apasztása.* Mint az indokolásból is kitűnik, a tárca rendes kiadásainak mintegy 80%-a *személyi járandóság és nyugdíjteher;* ezekhez pedig nyúlni természetszerűleg nem lehet. Sőt az *illetmény és nyugdíjszabályok alapján* a személyi kiadások automatikusan emelkednek, ennélfogva az általános csökkenés elérésére a dologi kiadásokat kellett nagy arányokban leszállítani. És ez a leszállítás az egyházak életében azt *a hatást idézte elő,* mint mikor a csordultig telt pohárba még egy csepp vizet öntünk.

A református ügyekből indulok ki, mert azokat ismerem legjobban, de ezzel egyáltalán nem kívánok *egyoldalu felekezeti szempontokat szolgálni.* Úgy hiszem, hogy a *legtöbb* kérdésben, amit itt felhozok, a többi felekezeteknél is *ugyanaz, vagy hasonló helyzet áll fenn;* tehát éppen úgy, mint a saját, a többi felekezetek érdekében is emelem fel szavamat.

Ref. egyházaink *általános javadalma* 110 000 P-vel, az *adócsökkentési segély* 63 000 P-vel lett apasztva, ami *30%-nak felel meg.* A *kerületi* segély *5%-al,* az *egyházközségek közvetlen segélye* 30.000 P-vel csökkent. A nem állami középiskolai tanárok fizetéskiegészítésénél az államkincstár eddigi 86·18%-os hozzájárulása 80·29%-ra lett leszállítva. — Sőt tovább megyek, *költségvetésileg már megállapított segélyek* lettek 1929 december 31-től 10%-al csökkentve.

Tandíjat az elemi iskolákban nem lehet szedni, de ennek fejében a fenntartó egyházak *tandíjkárpótlást kaptak,* ez azonban még mindig csak cca 20%-ig van valorizálva. Kérdem T. H.! miből tartsák fenn az egyházak iskoláikat, holott azok tulajdonképen állami feladatot végeznek? A legtöbb községben csak egy iskola van, s ezek tanítják az összes gyermekeket a községben, felekezetre való tekintet nélkül.

T. Ház! *Két évvel ezelőtt* egy interpellációt intéztem a Kultuszminiszter Úrhoz, a békebelinek több mint 6 és félszeresére emelt *tanítói nyugdíjjáruléknak* a felekezeti iskoláknál az iskolafenntartó egyházakra való *hárítása* tárgyában. Rámutattam arra, hogy vannak egyházközségek, melyekben a hívek 100—300%-os egyházi pótadót fizetnek, s a leljes *csőd szélén* állanak. Nézetem szerint *legeminensebb nemzeti érdek* az, hogy az egyházak iskoláikat fenntarthassák és ifjúságuk nevelését *vallás erkölcsi alapon* zavartalanul folytathassák.

A miniszter úr interpellációmra adott válaszát, úgy mint a mult évben, újból citálom. A miniszter úr többek közt a következőket mondotta: „Attól tartok, hogy ha ez a mai állapot tovább is fennáll, akkor ad abszurdum is fogják vinni a kérdést, mert úgy a katholikus, mint a prot. egyházaknál az egyházközségek egy része kénytelen lesz elállani az iskolafenntartástól, mert a felekezeti adózók ezeket a terheket nem képesek viselni. Ily irányban tehát folynak a tárgyalások a pénzügyminisztériummal és a belügyminisztériummal." Sajnos, ezen tárgyalásoknak még a mai napig sincs semmi eredménye.. Eltekintve egyes helyi megoldásoktól a kérdés még teljesen rendezetlen. Nagyon kérem az érdekelt miniszter urakat halljják meg az egyházak kétségbeesett vészkiáltását, s hozzák tető alá e nagyon beteg helyzet meggyógyitását szolgáló megállapodást annál inkább, mert mindez az 1848. XX. t.-c.-ből imperative következik, amely t.-c. elrendnli, hogy „az egyházak egyházi és iskolai szükségletei állami úton rendeztessenek".

A *lelkészek korpótléka* még mindig csak 50 %-a a békebelinek, pedig semmi sem indokoltabb és méltányosabb ennek 100%-os valorizációjánál, mert a lelkészek *nem jutnak fokozatosan magasabb fizetési osztályokba,* mint a tiszztviselők általában és bármely hosszú, pl. 40—50 éves szolgálat után is, a kongruás lelkész csak *1600 aranykoronás illetményt* élvez évenként. — *A lelkészi kongrua reviziója az 1925. év folyamán* lett elrendelve; ennek során a búzát 20 aranykoronában, a rozsot 14 a. k.-ban, a tengerit és zabot 13 a. k.-ban vették fel, tehát *a mai terményárak mellett* egyharmadát veszítik törvényes fizetésüknek. Ugyanez a helyzet a *a föld hozamának felértékelésénél* is. Ha még vesszük azt a körülményt, hogy a prot. és gör. kath. lelkészeknél többnyire *sok gyermek* van, azokat legtöbb esetben messze otthonuktól, városban kell iskoláztatniok, akkor igazán teljesen *lehetetlen,* hogy meg tudjanak élni.

Az *igazságtalanság* szüli a legnagyobb elkeseredést. Nézzük ebből a szempontból a *felekezeti tanítók helyzetét,* mely őket az értékegységek búzaértékelés alapon történt megállapítás által érte 1922-ben. *27 84* P-vel állapították meg a búza árát, mint értékegység alapot. Ma pedig a búza ára 19 P, ezzel a tanítóságot *egységenként 0 74 P* veszteség érte havonként. Egy tanítói állás tehát, melynek javadalmazása *18 egységben* van megállapitva, havi 13 P 32 f t, egy 23 egységes tanítói állás 17 02 P, 50 egységet képviselő tanítói állás 37 P t veszít havonként. — *1926. évi min. rend 25.000 sz. 4. p.* szerint: „Az értékegység egyenértékére nézve a jövőben újabb megállapításnak van helye, ha az áralakulások lényeges változása indokolttá teszi." — Azt hiszem, nem kétséges, hogy ez az *időpont a revizióra* nemcsak hogy itt van, hanem az régen el is mult. Ugyancsak lehetetlen állapot a *kántori fizetésnek beszámítása a tanítói fizetésbe.* Kétszeres külön munkáért: *egyszeres javadalom!* A nem kántortanítók

legalább *vasárnap* pihenhetnek, családjuknak élhetnek, a kántorok pedig orgonálnak, énekkart vezetnek díjtalanúl. — Ezen körülmény sok esetben *felőröli az idealismust,* és már láttam hivatását azelőtt lelkesen betöltő kántortanítót elkedvetlenedve, léleknélküli gépezetté átváltozni. — Egy kitünő felekezeti kántortanító *lakásába* vitt nemrégen útam. Nyolc kis gyermeknek sóvárgó szempárja erősítette meg a tanító apa *keserves panaszának igazát.* Elégedetlen, szinte éhséggel küzdő tanítósággal pedig *nehéz a feltámadás.* — A most kiadott 865—1/50. 1930. sz. rendelet — igen helyesen — segíteni akar valamit a tanítók helyzetén, de ennek terheit is az iskolafenntartókra hárítja, újból ellentétbe jutva az 1848 : XX. tc.-kel.

Én fanatikus hive vagyok annak az elvnek, s állandóan fennen hirdetem is azt, hogy ebben a szegény, nagyon szegény országban a *végletekig kell takarékoskodni* és luxuscélokra egy fillért sem szabad költeni. De felfogásom szerint *nem* takarékoskodás az, ha az adófizető egyik zsebében meghagyunk valamit, de kivesszük azt a másik zsebéből. Vagy ha a *valláserkölcsi és hazafias szempontokból* a legmagasztosabb és legproduktivabb hivatást teljesítő egyéneket nyomorúságban hagyunk. *Ilyen hivatást teljesítenek a lelkészek és tanítók.*

Az *iskolai testnevelés céljaira* a mult évi 350.000 P helyett ma 250.000 P, a *főiskolák sporttelepekkel való ellátására* a mult évi 10.000 P helyett 5000 P, *cserkészetre* volt 80.000 P, most csak 70.000 P van felvéve az idei költségvetésbe. Nem tehetek róla, de én ezeket a csökkentéseket *nem tartom megengedhetőknek. Ifjúságunk céltudatos,* a világ művelt nemzeteivel versenyképes *testi nevelése* igen nagy jelentőséggel bír.

Nagyon köszönöm a Miniszter Úrnak, hogy a *törpe iskolák kérdésében* nem helyezkedik, — mint a mult évben szó volt róla — a rideg számok által diktált álláspontra, és kifejezett súlyos *aggodalmainkat* honorálta. Azok aggodalmát, kik kint élünk a perifériákon és tudjuk azt, mily *veszélyt* rejt magában egy-egy ily *erkölcsi és szellemi vár feladása,* bármily kicsiny legyen is az.

Iskolaépitési programmját folytassa a Miniszter Úr. Minden gánccsal, minden rövidlátásból fakadó kritikával szembnn is. Az *5000 népiskolai objektum,* mellyel biztositani kivánja a magyar gyermek *lelki, szellemi és testi fejlődését:* a legnemzetibb, legdemokratikusabb, leggyümölcsözőbb befektetés. *Küzdjön rendületlenül* nagy ideáljáért, *elevenítse fel* és fűzze szorosabbra a már-már feledésbe ment *történelmi kulturkapcsolatokat* a művelt nemzetekkel. Meggyőződésem, hogy a *felekezetek* is teljes lélekkel, egymással nemesen versenyezve veszik ki részüket ebből a munkából, a protestánsok a protestáns, a katholikusok a katholikus népeknél.

Ezen koncepcióba állította a Miniszter Úr az ősi *kultur fellegvárat, a sárospataki főiskolát is.* Ezért és dicsőséges multjáért mentette meg az elsorvadástól.

Megdönthetetlen igazság az, amit a Miniszter Úr *Stockholmban tartott beszédjében mondott,* hogy mi a kultuszminisztériumot most *honvédelmi minisztériumnak* is tartjuk, „mert a *lefegyverzett ország* csak akkor állhat meg exponált helyén, ha a kulturnépek mindig jobban *meggyőződnek arról,* hogy egy nemes és művelt néppel minden igazságot megcsúfolva bántak el."

A költségvetést általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadom."

Farkasfalvi Farkas Géza.

A zsinatról.

(Folyt. és vége.)

Május 9-én, szombaton elfogadta a zsinat azt az *Utasítást,* amelyet a *konfirmáció* körüli eljárásra vonatkozólag a konvent készített. Nehezebb lett a *missziói törvényjavaslatnak* a sorsa. Dr. *Antal Géza* püspök és 32 társa ennek a törvény javaslatnak a napirendről levételét javasolta. Az indítvány szerint, „mivel a missziói törvénytervezetnek az egyházi törvényhozás anyagául alkalmas részletei bevétettek az egyház alkotmányáról és kormányzásáról szóló törvénytervezetbe és annak tárgyalása során elintézést is nyernek. az ezeken kívüli részletek pedig alkalmasabb módon szabályozhatók szabályrendeletben : országos zsinatunk nem tartja többé szükségesnek külön missziói törvény alkotását s ezért a beterjesztett törvényjavaslatot leveszi napirendről. Felhatalmazza és utasítja azonban az egyetemes konventet, hogy legközelebbi ülésében alkossa meg az egyházépítő és egyháztársadalmi munkák végzését részletesen szabályozó missziói szabályrendeletet s ezt az országos zsinatnak is mutassa be."

Úgy látszik, hogy a missziói törvénytervezet aprólékos rendelkezéseivel nem akarta a zsinat megkötni a missziói munkát.

Magas színvonalú vita után a zsinat kimondotta, hogy a mostani missziói törvénytervezet helyett készítendő egy néhány szakaszos törvény a missziókról, a részleteket pedig szabályozza egy a konvent által készítendő szabályrendelet.

Zsinatunk bölcsesége megtalálta a helyes középutat. A készítendő törvényben egyetemes egyházunk állást foglal a missziói munka mellett, annak döntő jelentőségét kiemeli, a részleteket pedig vezetni fogja a tett tapasztalatok után könnyen meg is változtatható konventi szabályrendelet.

Az egyház alkotmányáról és kormányzatáról szóló törvénytervezet tovább tárgyaltatván, az a különös indítvány is elhangzott, hogy a megválasztott püspök ne legyen egyházközségi lelkész. Természetes, hogy efölött az indítvány fölött a zsinat napirendre tért. Ellenben egyetlen hang ellenmondás nélkül keresztül ment az a javaslat, hogy püspököt bármelyik egyházkerületben önálló és állandó lelkészi hivatalt vagy lelkészi képesítettséghez kötött rendes tanári hivatalt viselők közül lehet választani. Úgy látszik, hogy ezen a ponton is mind jobban-jobban omlanak le a lelkekben az egyházkerületeket elválasztó falak és hogy utat kellett nyitni arra, hogy Istentől rendkivüli külde-

tést nyert egyének egyházkerületszerte áldásúl lehessenek a püspöki tisztre választhatás által is.

A konventnél és a zsinatnál is egyesek nyomatékosan kívánták a tagok létszámának leszállítását. Változás azonban nem történt.

Vita nélkül fogadta el a zsinat a bizottság előterjesztését az egyes egyházközségek több-szavazataira nézve. Az alapelv itt a teherviselés gondolata volt.

Elfogadta még a zsinat a honvédség kötelékébe tartozók egyházi szervezetére vonatkozó javaslatot, valamint az ügyrend módosítását.

Máj. 12.-én a zsinat, meleg lelkesedéssel ünnepelve a köztisztelet és szeretet által övezett elnököket, dr. *Baltazár Dezső* püspököt és *Dókus Ernő* főgondnokot, elismeréssel adózva a jegyzők, a konventi iroda, különösen a konventi tanácsos, *Benedek Zsolt,* azután főleg az ülésszak egyetlen fontos törvényjavaslata kiváló előadójának, Dr. *Kun Bélának* munkája iránt, a harmadik ülésszakot imádsággal és énekléssel — ünnepi érzések közt bezárta. *M. J.*

Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében.

A magyar nevelés- és oktatásügy minden munkása tudja, hogy *Comenius Ámos János* (1592—1670), a XVII. század legnagyobb pedadogusa, Lorántfy Zsuzsánna fejedelemasszonynak és fiának: Rákóczy Zsigmond hercegnek meghívására *négy* évet (1650—1654) töltött Sárospatakon, hogy a főiskolát az ő nevelési és oktatási eszményei szellemében reformálja, panszofiai iskolává fejlessze. E 4 év életének aránylag legcsöndesebb, legnyugodtabb, legboldogabb esztendei közé tartozott, melyben száműzött honfitársai jövőjét illetőleg magasan szárnyaló remények feszítették keblét, s amely alatt főként pedagogiai téren oly bámulatosan gazdag és értékes tevékenységet fejtett ki, mint életének egyetlen más időszakában sem. E 4 év alatt 6 nagyobb iskolai beszédet tartott, a panszofiai iskola tervének megrajzolása után (*Scholae pansophicae delineatio* és *Schola latina, tribus classibus divisa*), pataki munkatársai segítségével, újjádolgozta és a kiadta *Vestibulumot*, *Januát* és *Atriumot*, kidolgozta valamennyi közt leghíresebb és legelterjedtebb művét: az *Orbis pictus*-t, a magyarok használatára (in usum Hungarorum) latin nyelvre fordította az *Informatorium der Mutterschule* t, hasonlóképen 1654 tavaszán kidolgozta a *Schola ludust*, vagyis a Januának scenirozását, 8 színdarabra való feldolgozását, — végül az ifjakhoz intő iratot intézett *A tunyaság elűzéséről, Erkölcsi szabályokat* készített számukra, a tanárok és előljárók kezébe pedig új *Iskolai törvénykönyvet* adott.

De pedagogiai munkássága mellett azt a célt sem tévesztette szem elől, mely őt első sorban Sárospatakra, a Rákóczy-fejedelmiház védőszárnyai alá hozta, t. i. hazájukból kiűzött s Európa különböző országaiban szétszórt honfitársai, a cseh-morva testvérgyülekezet jövőjének biztosítását, vallásszabadságuk élvezetében hazájukba leendő visszatérését. Erre a célra szolgáltak egyfelől honfitársa: Drabitius vizióinak és jóslatainak — melyek a Rákóczy ház magasraemelkedését helyezték kilátásba, ha Isten akaratának engedelmeskedik — a fejedelmi család tagjaihoz eljuttatása s azoknak e jóslatok elhivésére és rendelkezéseik teljesítésére való buzdítása; másfelöl 1651 tavaszán, Pfalci Henriettával való egybekelése előtt, *Sermo secretus Nathanis ad Davidem* cím alatt egy ugyanily szellemű és ugyanezt a célt szolgáló emlékiratnak Rákóczy Zsigmondhoz, — 1654 tavaszán pedig, Patakról és Magyarországból való távozása előtt, *Gentis felicitas* c alatt ugyancsak egy ily irányú emlékiratnak II. Rákóczy György erdélyi fejedelemhez való intézése, melyben a fejedelmet a Habsburgház elleni föllépésre buzdítja.

Iskolai beszédeiben is, — így főként *Beköszöntő beszédében* (De cultura ingeniorum) — de kivált a *Gentis felicitas*-ban Comenius részletesen kitér a magyarság akkori műveltségi állapotának vázolására; hol egy, hol más tekintetben összehasonlitja népünket a szomszédos népekkel, s ez összehasonlítás révén nem egyszer éles világításba helyezi hazánk akkori műveltségi viszonyait. A kép, amit a XVII. századi magyarság műveltségi állapotáról, elmaradottságáról, tudatlanságáról, földhöz ragadt voltáról rajzol, általában szomorú és lehangoló s e sivár adatok tömegében csak itt-ott villan fel egy-egy derűsebb vonás.

Lássuk, milyennek nézi, hogyan ítéli meg egy magas műveltségű, széles látókörű, sok európai országot bejárt pedagogus és theologus, aki irántunk föltétlen jóakarattal viseltetett s 4 évi itt tartartózkodása után hazánk akkori viszonyai felöl eléggé jól lehetett informálva, Magyarország XVII. századbeli műveltségi állapotát!

*

A magyar nép — ugymond Comenius — nem nagy nemzet, mert nem igen nagy terjedelmű vagy sűrűn lakott ország határai zárják körül, míg az ország kisebb részében németek, tótok, ruthének, oláhok és törökök laknak. Mindenki azt beszéli, hogy az ország földje jó s Európa legszerencsésebb országainak földjével vetekszik, és mégis sok éhezővel találkozunk itt, sok ragály, betegség s rendszerint korai halál pusztítja az ország lakosait.

Kétségtelen, hogy nemcsak hun nemzetség lakja as országot, hanem a régi lakosságnak sok maradéka maradt itt hátra, mások viszont másunnan törtek (helyesebben: költöztek) ide be, mint a németek, ruthének, oláhok és törökök. Azért a lakosok nem egy nyelvet beszélnek, hanem legalább ötöt, melyek egész vidékeket elválasztanak egymástól, úgy hogy egyik nem érti a másikat s csak a közös *latin* nyelv szolgál közöttük közvetítőül. A népek, nyelvek és erkölcsök ezen zűrzavara bizonyos barbárságot von maga után s ezzel nyilván gyöngíti a közboldogságot.

Csaknem miden oldalról olyan szomszédok környezik az országot akik csak bizalmatlanságot és félelmet keltenek. Teljesen megértem a németek rettegett hatalmától és a barbár, kegyetlen török nép vad és gyakori betöréseitől való aggo-

dalmát, kik már kétszáz év óta mindent bizonytalanná tettek, gyakran egész vidék lakosságát rablancra fűzik s napról-napra egyre több országrészt elpusztítanak A németek, kiknek őket védelmezni kellett volna, részint nemzeti gyűlöletből, részint a különböző vallás miatt még jobban elnyomták őket, úgy hogy olykor kénytelenek voltak az erőszakkal erőszakot szembeállítani s a németek előzésére a törökökkel egyesülni.

Kedves magyarok! nektek jobban kell a honfiúi egyetértés után való kívánságot ápolnotok, mint azzal dicsekednetek. Mert ha van hely a nap alatt, ahol kajánság és irigység uralkodik, ahol az emberek belső irigység és meghasonlásban őrlik fel erőiket, semmivel sem törődnek, hanem mindent cserben hagynak, ez az ország az. A legtöbb ember úgy él, mintha csak a maga javára és senki a közjó munkálására született volna. Lehet-e hát csodálkozni, ha a közjó mindenütt sülyedésben van?

Vannak itt országos törvények, de ezek nem vonatkoznak minden emberre (a legalsóbb néposztályra, a jobbágyokra is); ezért ez a nép csak tompa engedelmességben jár-kél és szolgaság igájában nyög. Gyakran hallok panaszokat, hogy az úriszék nem egyszer úgy ítélkezik, hogy az ártatlanság nem talál nála oltalmat, a jogtalanság pedig szerte-széjjel terpeszkedik.

Régóta elvesztettétek nemzeti királyaitokat, idegenek uralkodnak fölöttetek, ami nemcsak a nép becsületére vet árnyékot, hanem a szabadság teljes elvesztése és a leigázás miatti félelmet növeli. Nem sajnálatos-e, hogy jelenleg a legtöbben alig szabadok a magok osztályában, hanem az egyik mindenütt erőszakkal elnyomja a másikat?

Ujabb szerencsétlenség (vagy inkább régi), hogy itt nem mindenki végez tisztességes munkát, hogy a legtöbb ember (magas- és alacsonyrendű, férfi és nő, kicsiny és nagy) a henye és tétlen életet szereti s úgy jár el, hogy robottal és veréssel kell munkára kényszeríteni. Bizonyára egyetlen más népnél sem találni hasonló tunyaságot és ernyedtséget. Ebből következik, hogy a benszülött magyarok ritkán tanulnak mechanikai s kivált finomabb mesterségeket, mint ötvösség, üvegesség, papirgyártás, könyvnyomtatás, festészet, általában bármi gondosabb kézimunkát. A gazdálkodást szintén nem eléggé észszerűen végzik; nemcsak városok és falvak és sok épület, hanem szántóföldek, erdők, kertek, szőlők (ha más agrárnépek mezőivel őket összehasonlítjuk) szánalmas képet nyújtanak.

A munkátlanságból és rossz gazdálkodásból foly, hogy itt sok a koldus és a nyomor; az ételek és italok egészséges elkészítésének hiánya miatt gyakori a vérszegénység, a sokféle betegség és korai halál, s ennek folytán félig puszta az ország. Nem hiányzik ugyan a drágakő, arany és ezüst, de azok a föld alatt vannak; azok felszinrehozatalának és kiválasztásának gondját a mások gyakorlati ügyességére bízzuk, kik titkon vagy nyiltan, általunk nem zavartatva végzik munkájukat.

Az utak és javaink közbiztonsága felől csak szégyenleteset mondhatunk, mert e tekintetben semmi biztonság nem uralkodik. Jobban, mint bármely népnél, virágzik künn az utcai rablás, a helységekben a tolvajlás, úgy hogy úgyszólván senki sem érzi magát otthon elégge biztonságban. Igazán fáj az ember szíve, hogy a szomszéd ország e rendetlenséget ki tudja írtani s mi nem (se Lengyel-, se Svédország nem ismeri a nyilt rablást)!

Mily szakadozott e nép vallása! Ahol tisztábbnak találjuk is, milyen hideg és józan minden! A theologusok arról panaszkodnak, hogy a nép csak szinleg s ajkaival gyakorolja a vallást, de keveseknél megy az cselekedetbe által. Látni ezt a minden osztályban, legkivált a nép körében elterjedt istentelenségből. Mily közel áll az ilyen minőségű vallás a képimádás örvényéhez! A jelek, melyek Isten jelenlétéről vagy gondviseléséről beszélnek, most sem hiányzanak, de hiányzanak azok, akik ezekre ügyelnek és fölismerik, hogy ezek Istentől erednek.

Csodálnak-e, félnek-e, tisztelnek-e minket a szomszéd népek? Hajdan nagyon rettegtek fegyvereinktől, a keresztyén vallás, majd később a tisztább ref. vallás fölvétele után Istennek tetsző nép hirében állottunk, a tudós műveltség fölvétele óta pedig ama népe közé soroztatunk, akik a barbárság iszapjából kiemelkednek. Most azonban gyávákká és gyöngékké lettünk és a földre tiportatunk. Mi, kik a bölcseségre való magasabb törekvést elhanyagoljuk, mint a vadoncok és félbarbárok, gúnykacaj tárgyaivá lettünk.

Folyt. köv. *Dr. Rácz Lajos.*

Az abaúji egyházmegye közgyűlése.

Május hó 20. án folyt le Szikszón, a község háza tanácstermében, alkotó tagjainknak csaknem teljes számú részvétele mellett. Templomi istentisztelet után, melyben Kocsis Sándor hernádszurdoki lelkész teljesített szolgálatot, Cziáky Endre esperes szép imájával vette kezdetét a közgyűlés.

Az isteni segedelmet kérő imádság után legnagyobb világi papunk, Farkasfalvi Farkas Géza ajkairól hangzott el a tanácskozást megnyitó beszéd. Nagy lelki élvezettel hallgattuk a megnyitó beszédet, amely aggódó szeretettel tárja fel azokat a sérelmeket, amelyek nehéz állami gazdasági helyzetünk miatt a legközelebbi időben egyházi kulturális intézményeinket érték s amelyeknek orvoslásáért a mi szeretett gondnokunk — mint kiváló politikus — tudomásunk szerint is folytonosan küzd és lépten-nyomon felemeli szavát. Majd a magyar kultúra hivatott vezérének, vallás- és közoktatásügyi Miniszterünknek velünk szemben többször tanusított megértő eljárásában, igéreteit mindannyiszor beváltó cselekedeteiben bízva, megnyugvással tekint egyházunk jövendője elé. Forró óhajtásunk, hogy világi vezérünkel, akinek minden lépése, minden szava egyházunk és hazánk önzetlen szeretetéről, a közjólét és közboldogság előmozditásáról tanuskodik, a mi nagy örömünkre és kedves családja boldogítására sokáig tartsa meg a gondviselő Isten!

A gyűlés tagjainak számbavétele után Cziáky Endre kilencedik esperesi jelentése kötötte le a

közfigyelmet, amely magyar hazánk és evangeliomi egyházunk mélységes szeretetéről és boldog jövendőjéről reménykedő, nagy gondolatokkal és érzelmekkel van áthatva, amely úgy a leverő, mint a felemelő eseményeket teljes valódiságukban tárja a közgyűlés elé. A hálás elismerés nyilvánítása mellett Esperesnek minden intézkedését helyesnek nyilvánítva, őt bizalmáról biztosítja, a jelentést tudomásul veszi s további munkájához Isten áldását kéri.

Lelkes örömmel üdvözli közgyűlésünk Cziáky Endre esperesünket abból az alkalomból is, hogy őt a Tiszáninneni egyházkerület mult évi őszi közgyűlése püspökhelyettesi minőségben kifejtett meglepően szép és eredményes szereplése és munkálkodása elismerése jeléül, a püspököket megillető „főtiszteletű" címmel tüntette ki. Ez a kitüntetés egyházmegyénknek is öröme és büszkesége, mert Cziáky Endrében éppen a mi esperesünk az, aki ezt a fontos és magasztos szolgálatot egész egyházkerületünk és egyetemes konventünk nagy elismerésére teljesíti.

Az alsóborsodi egyházmegye és a miskolci egyház Farkas István esperes 25 éves lelkészi jubileuma alkalmából tartott emlékező ünnepélyére egyházmegyénket is meghívta, amelyen való képviseltetésünkre Elnökségünket kértük fel, Isten áldását kérve a sok érdemü, köztiszteletnek és közszeretetnek örvendő, ünnepelt férfiúra.

A Kovács—Komjáthy-alapítvány kamatait az 1931—33 ik évekre az alapító-levél rendelkezéseinek szigorú betartásával, titkos szavazással, Csorba Dezsőné, Kőszeghy Dánielné és Erőss Lajosné lelkészözvegyeknek ítélte a közgyűlés.

Egyházmegyei gondnok indítványára papi és világi tisztviselőink számát 2—2 tanácsbírói és 2—2 aljegyzői állással szaporítjuk meg, amelyhez az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyását kérjük, amely állások szervezésével azonban kerületi képviselőink számát nem kívánjuk emelni. Indítványt tevő gondnokunk ugyanis közvetlen tapasztalatot szerzett arról, hogy az egyházmegyénk területén élő világi férfiak, akik — hála Istennek szép számmal vannak — kifejezést adtak annak, hogy szeretnének belekapcsolódni az egyházi életbe s résztvenni annak egyházmegyénk szellemi irányításában és anyagi támogatásában. Ezt a nemes szándékot honoráltuk, amidőn az indítványt készséggel tettük magunkévá, megbízva az Elnökséget a választási eljárásnak — a kerületi jóváhagyás után — megtételére.

A közakarat megnyilatkozásának adott kifejezést a szavazatbontó bizottság jelentése, mely szerint gyülekezeteink 45 szavazattal, héttel szemben dr. Idrányi Béla világi aljegyzőt világi főjegyzővé választották. Egyik legkedvesebb, legtevékenyebb és legtiszteltebb lelkésztestvérünknek, volt tisztviselőtársunknak, tőlünk elszakított Idrányi Barna nagyszalánci esperesnek fiát érte ez az újabb közbizalom, amely a közte és köztünk levő összekötő szálakat ismét megerősítette. Szeretettel köszöntöttük őt új állásában, nagyobb munkakörében. Kisérje és segítse őt az isteni kegyelem!

A folyó évi egyházkerületi közgyűlésekre kiküldetnek: Cziáky Endre esperes, Farkasfalvi Farkas Géza egyházmegyei gondnok, Frenczel Bertalan, Medgyaszay András, Farkas Elek papi, Tolnay Gyula, Szepessy Zoltán világi tanácsbirák, Balogh István világi aljegyző.

Egerházy Lajos, az „Orjo" igazgatója írásban beadott fontos, közérdekü indítványait az ő megvilágító felszólalásai után, készséggel tette magáévá közgyűlésünk. A belkörü gazdasági berendezkedésre vonatkozólag az egyházkerületi közgyűlés útján kérjük az országos zsinat előkészítő Bizottságát, miszerint a belkörő biztosítás és a hitelügylet anyagi alátámasztása érdekében munkálatot dolgozzon ki és terjesszen a Zsinat elé. A lelkészek kedvezményes vasúti igazolványa tárgyában szintén az egyházkerületi közgyűlés útján kérjük az Egyetemes Konventet, hogy a többszöri visszautasítás dacára újabb és erősebb lépéseket szíveskedjék tenni a kedvezmény kieszközlése végett.

Az Alsószabolcs—hajdúvidéki esperes hivatalos átiratára, mely a Kálvineumok segélyezésére vonatkozik, közgyűlésünk belátja, hogy ennek a kérdésnek megoldása, az erkölcsi kötelesség mellett már becsületkérdés is, azért a mai nehéz anyagi viszonyok között is úgy határoz, hogy minden lelkésznek kötelessége — a világiak felhivása mellett — 20 évig, 10 P. fizetéssel járó alapítványi életbiztosítást kötni, mely esetben az évi 10 P. a dékán útján a közköltségekkel együtt szedetik be.

Kocsis Sándor hernádszurdoki lelkészt és Takács Imre szemerei lelkészt új állásukba beerősíti a közgyűlés, óhajtván, hogy munkájokat kísérje az Isten áldása.

Király Pál szászfai segédlelkészt, Andriszer András szászfai és Rácz József nyiri tanítót az egyházmegyébe és új állásukba bekebeleztük, illetve beerősítettük.

A kupai egyház, a gyermekek csekély létszáma (19) miatt a tanítói államsegélyhez való jogosultságát elveszítette, éppen azért a tanítói állás megszüntetésével lelkésztanítóság szervezését kéri. Ennek megszervezésére elnökségünket kértük fel. Ugyancsak a kupai egyház engedélyt nyert, hogy templomának és tornyának renoválására és átalakítására 100%-os rendkivüli adót vessen ki.

Ezeken kivül, több helyi ügy letárgyalása után elnökség bezárta a közgyűlést.

A gyűlést megelőző nap délutánján három közigazgatási és egy fegyelmi ügyet tárgyalt le az egyházmegyei bíróság.

Kovács István
egyhm. főjegyző.

A felsőborsodi egyházmegye lelkészértekezletének gyűlése.

Gyűlésünk május 21-én Miskolcon a református leánygimnázium tornacsarnokában, a tagok élénk érdeklődése mellett folyt le. Megjelent Zsóry György, egyházmegyénk szeretett gondnoka és Egerházy Lajos, az ORJÓ agilis igazgatója is.

Éneklés után *Demeter Béla* ládbessenyői lelkész szárnyaló imádsága emelte lelkünket az egek Urához, majd *Hubay Mihály* szilvásváradi

lelkész, értekezleti elnök tartalmas megnyitó beszédében találó vonásokkal rajzolta meg nemzeti, társadalmi életünk szomorú képét. Reávilágított gyülekezeteink életének, lelkipásztorainknak hibáira, egyben a kibontakozásnak, nemzeti és egyházi megújulásunknak a feltételére. Ez pedig a komoly önvizsgálat, a megalázkodás, az Isten Lelkének kérése és elfogadása: a megtérés. Örömmel emlékezett meg fényesmultú sárospataki főiskolánk kiépüléséről, a járási Kálvin-Szövetségek munkájáról, a papnék szövetségének egyházmegyénkben történő megalakulásáról, Csiky József lelkésztestvérünk 30 éves lelkészi működéséről, a szomszéd egyházmegye esperesének: Farkas Istvánnak 25 éves lelkipásztori jubileumáról, Borsovai Lengyel Gyula lelkésztársunkat irói érdemeiért ért kitüntetésről, halottainkról stb.

Bakó Gyula barcikai lelkész néhai Kerekes János barcikai lelkészről, *Borsovai Lengyel Gyula* szendrőládi lelkész néhai szombati Csapó János felsőnyárádi lelkészről (Gyülvészi I. felolvasásában) tartott hangulatos, meleg szeretettel telitett, előbbi a világháboru okozta szenvedéseket, utóbbi a régi, boldog Nagymagyarországot is lelkünk elé vetitő emlékbeszédet. Halottaink emlékét jegyzőkönyvünkben örökítettük meg.

Dr. Komjáthy Aladár ózdi lelkész: „A református lelkipásztor szociális feladata, küzdelme és reménység" címen tartott hatalmas erejü szabadelőadásában meggyőzően mutatott reá hogy a református lelkipásztornak nem szabad sem a tőke, sem a munka pártjára állani, sem a közönyösség álláspontjára helyezkedni, hanem tőkét és munkát egymással kibékiteni, egymáshoz közelebb hozni a feladata. A mennyei javakért folytatott küzdelmében sem szabad e világtól elvonatkoznia, hanem a felebaráti szeretetet parancsából folyó magasrendü szociális gondolatot kell képviselnie. A szegénységy megoldása, az árvák és özvegyek érdekében mindent meg kell tennie. E tekintetben előadó pompás gyakorlati tanácsokat is adott. A fizikai megsegités — úgy mond — kapukat nyit a lelki munka számára is. Hogy pedig a lelkipásztor eredményes munkát végezhessen, legyen hivő emberré s ez a hit meg fogja teremni a jócselekedetek gyümölcseit is. A hozzászólások során *Svingor Jenő* saját tapasztalata és gyakorlata alapján célszerűnek látná vasárnap délutánonkint templomainkban a szegények perselyébe történő adakozást.

Kövér Pál zilizi lelkész: „Lelkigondozás az ifjúsági egyesületekben" c. előadásában az ifjúság válságos helyzetének s így a vele való foglalkozásnak szükségességéről, a lelkigondozói munka megindításának, eszközeinek s ezek között főként a bibliai eszmecserének kérdéséről értekezett. — Ennek végeztével részletes vita folyt a tekintetben, hogy a falun ifjaink és leányaink erkölcsileg milyen nivón állanak. Adja Isten, hogy az optimista álláspontra helyezkedőknek legyen igazuk ebben a kérdésben.

Joó Miklós nagyvisnyói lelkész „Anyagi sérelmeinket" sorakoztatta fel s erre vonatkozó javaslatait az egyházmegyei kögyűlés útján felterjesztettük illetékes helyre. (Alapfizetésünknek 2400 K-ra emelése, korpótlékaink teljes valorizálása, neveltetési segély, hitoktatóink helyzetének javitása stb.) Meggyőző erővel mutatott reá, hogy az integer Magyarországért vivott küzdelemben csak akkor fejthetünk ki igazán eredményes munkát, ha az állam az anyagi gondoktól függetlenit bennünket.

Ugyancsak felterjesztettük a biztosítási és hitelügyleti belkörű berendezkedés, valamint a lelkészek és családtagjaik részére igényelt kedvezményes vasúti jegy tárgyában beadott javaslatokat.

Gönczy Miklós martonyi lelkész szépen felépített előadásában a r. kath. egyháznak állami életünkben történő térhódításáról és állami törvényeinknek negligálásáról, a hit kálvinistaságáról, egységes liturgiáról értekezett „Időszerű kérdések" címen s vonatkozó határozati javaslatokat nyújtott be, melyeket szintén illetékes helyre felterjesztettünk.

Hubay Kálmán ért. elnök javasolta az Orsz. Ref. Lelkészegyesület elnökének körlevelére válaszolva, hogy *a)* a presbiterek nevelése céljából rendeztessenek egyházmegyei presbiteri konferenciák; *b)* az ágendás könyv kisebb, használhatóbb alakban adassék ki; *c)* a lelkésztanitóság helyett lévitatanitóság létesittessék. Ezeket értekezletünk magáévá tette s felterjesztette.

Lőkös Sándor sajóecsegi lelkész, pénztárnok számadásának bemutatásával és elfogadásával ért véget a gyűlés, felkérve előadókat előadásaiknak az egyházi sajtóban való megjelentetésére.

Kövér Pál
ért. jegyző.

Az alsóborsodi egyházmegye ünnepnapja

Május 21-én valóságos ünnepnapja volt az alsóborsodi egyházmegyének. Ekkor tartotta az egyházmegyebeli papnék szövetsége alakuló gyűlését, az egyházmegyei Kálvin-Szövetség ünnepélyes, évi összejövetelét s ekkor ünnepelte Miskolc és az alsóborsodi ref. egyházmegye Farkas István esperes 25 éves lelkészi jubileumát.

a) A papnék szövetségének alakuló gyűlését, amelyen dr. Révész Kálmánné főt. asszony is megjelent 20—25 kebelbeli lelkésznével együtt, éneklés s H. Kiss Géza buzgóságos imádsága után, kedves, közvetlen szavak kiséretében Farkas Istvánné esperesné nyitotta meg, majd átadta a szót Szalóczy Pálné mezőcsáti lelkésznének. A nagyműveltségű Szalóczy Pálné a szív emberének fölemelő, meggyőző szavaival ismertette a Papnék Szövetsége megalakulásának szükségességét. Az idők jelei — úgymond — a papnékat is tömörülésre szólítják, az új idők fokozottabb missziói munkát kivánnak s ebben a papnéknak is elől kell járniok. Leghatásosabb fegyverük lesz ebben: a soha nem lankadó, mindeneket elfedező, hosszútűrő, nagy testvéri szeretet. A magvetés kezünkben van, tőlünk függ, hogy tiszta búzát arassunk.

A mély hatást kiváltott előadás után ügyvezető elnökké: Szalóczy Pálné, pénztárnokká: dr. Enyedy Andorné választatott egyhangú bizalommal.

Imádság s éneklés zárta be a lelkészek érdeklődése által is kisért összejövetelt.

b) Az egyházmegyei Kálvin Szöv. gyűlést gyülekezeti ének s Nagy József miskolci hitoktatólelkész rövid imája s gondolatokban gazdag bibliamagyarázata után d. u. 4 órakor nyitotta meg lelkes, tettre sarkaló szavak kiséretében Farkas István esperes elnöktársával, dr. gr. Háller Józseffel. Majd a helyi és az egyházmegyebeli közönség szép számmal egybegyűlt serege dr. H. Kiss Géza e. m. előadó évi jelentését hallgatta meg. Széles perspektivában, mindenre kiterjedő gondos figyelemmel, a tőle megszokott költői lendülettel ismertette az e.-m K Sz. egy évi munkáját. A munka, ha nem bontakozott is ki teljesen, de lendülettel folyik s nagyon sok helyen fölemelő eredménye ket mutat föl belmissziói és szociális téren, elsősorban az országos viszonylatban is elsőrangú miskolci K.-Sz.-ben, de szerte az egyházmegye legtöbb gyülekezetében is s különösen a szegénygondozás hódít mind szélesebb teret. Elnöklő esperes köszönetét fejezte ki az előadónak lelkiismeretes gonddal összeállitott jelentéséért is, előadói működéséért is.

Takács Mihály f. ábrányi lelkész erről a tárgyról tartott általános helyesléssel fogadott előadást: *Van e szükség a Kálvin-Szövetségre?* A gyűlés határozata folytán felkéretik a Sárospataki Ref. Lapok szerkesztősége a közérdekű előadás közzétételére.

Vitéz Sáfrán Géza orsz. szervezőbiz. elnök a K. Sz.-el kapcsolatos, sajtó útján megnyilatkozott kritikákkal foglalkozik s nyomatékosan tiltakozik minden olyan törekvés ellen, amely más szervezetet és célt kiván a Kálvin-Szövetségnek adni és kijelölni, mint eddig volt. A K.-Sz. egyháztársadalmi szerv, amelynek bevált szervezetét az ország legjobb kálvinista erői és elméi állitották össze. A szervezet meg van, csak hűséges munkások kellenek, akik azt lélekkel töltsék meg. Enyedy Andor dr. értékes, gyakorlati gondolatokban gazdag beszéde után elnöklő esperes nyugtatta meg az aggódókat, hogy a K.-Sz. nem akar egyház lenni az egyházban, ellenkezőleg annak belső, hűséges segítő társa.

A gyűlés határozatképen fogadta el a mezőcsáti járási K. Sz. amaz indítványát, hogy a gyülekezeti tagok minden gyülekezetben törzskönyvileg összeirassanak, valamint a miskolci jár. K.-Sz javaslatát, hogy a járási szövetség gyűlésén elhangzott 3 nagy értékű előadás: dr. H. Kiss Géza, Nádházy Bertalan, dr. Pápay István lelkészek előadásai az egyházmegye költségén kinyomtattassanak. Farkas István esperes imádsága s gyülekezeti éneklés után ért véget a gyűlés.

c) A nap legkiemelkedőbb eseménye Farkas István esperes 25 éves lelkészi jubileumának ünnepsége volt, amelyről lapunkban azonnal siettünk beszámolni. *sy.*

Nem az a csoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszitő, lendítő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakcióban van.

Az alsóborsodi ref. egyházmegye közgyűlése.

Május 22-én zajlott le az alsóborsodi ref. egyházmegye közgyűlése Farkas István esperes és báró Bottlik István egyházmegyei gondnok elnöklete mellett a nagyrészben megjelent egyházi és világi tanácsbíráknak, lelkészeknek, tanítóknak s a gyülekezetek kiküldötteinek jelenlétében. A gyűlés ünnepi mozzanattal kezdődött. Esperes imája után Takács Mihály egyházmegyei aljegyző kért szót napirend előtt. Mindenekelőtt leszögezi, hogy az előző nap útjelző az egyházmegye történetében. Farkas István esperes jubileuma erkölcsi követelmény volt: mert bár mi kálvinisták emberimádók nem vagyunk, nekünk is van érzékünk az iránt, hogy az igaz érdem előtt tisztelettel hatjtsuk meg az elismerés lobogóját. Ettől a felfogástól vezéreltetve határozta el az egyházmegye még a mult évben, hogy esperesének 25 éves lelkészi szolgálatát jubiláris ünnepség keretében akarja megünnepelni. Méltatja az ünnep lefolyását, jelentőségét s indítványára az egyházmegye as összes elhangzott beszédeket jegyzőkönyvében megörökiteni rendelte.

Szavazatbontó bizottság jelentése szerint lelkészi tanácsbírónak Kiss Albert ároktői lelkész, világi tanácsbirákul: dr. Molnár Gyula egyházmegyei ügyész és dr. Regéczy József ügyvéd, eddigi világi főjegyző választattak meg, mig a dr. Molnár Gyula ügyész helyét dr. Kovács Kálmán miskolci ügyvéddel töltötte be a közgyűlés. Szabó András lelkészi tanácsbiró — huzamos betegségére hivatkozással — bejelentette az esperesi meleg marasztás ellenére is, tanácsbírói és számvevőszéki tagságáról való lemondását. Aljegyző mellett Bottlik József világi tanácsbíró méltatta nagy elismeréssel érdemeit s kivánt neki egész közgyűléssel egyben mielőbbi gyógyulást. A megüresedett tanácsbírói, lelkészi és világi főjegyzői tisztségre julius 15-iki határidővel rendelte el közgyűlés a szavazást; a számvevőszéki tagságot illetőleg pedig Szabó András helyére Pósa Péter, míg az ő helyére Komjáthy József lelkészek választtattak.

Az esperesi jelentés, mint egyébkor, úgy most is megkapóan hűséges tükre az egyházmegye képének, vágyainak és törekvéseinek s élő bizonysága a lelkiismeretes és fáradhatatlan vezérkedésnek. Az egyházlátogatás kapcsán beszámol a gyülekezetek erkölcsi, szellemi és anyagi állapotáról. Miskolc, Vatta, Emőd, B.-aranyos, Harsány, Cserépfalu, Mezőcsát, Tiszatarján, Ároktő, Bőcs, Ónod Ládháza, Mályi, Tiszaoszlár új iskolát, Hejőcsaba, Miskolc, Mezőcsát, gyülekezeti házat s ugyancsak Miskolc a Martin-telepen díszes, új templomot épittetett s a martin-telepi első lelkészt is megválasztotta Ilosvay Ferenc hitoktató személyében, Hejőcsaba új tornyot, Eger és Noszvaj új templomot, Mezőnyék új templomot épittetett, Tiszapalkonya templomát renováltatta. Különösen a noszvaji és egri hivek hoztak szinte emberfeletti áldozatot; kivánatos volna, hogy roskadozó vállaikat segitsék a hittestvérek a terhek emelésében. Szirmán orgonát készittetek a buzgó hivek, míg Mezőnyéken az áldozatkészszivű dr. Regéczy József ügyvéd saját költségén önttetett harangot. A fény

mellett ott van az árny is. Maklár és Ujlőrincfalva iskolái létszámcsökkenés folytán elvesztették az államsegélyt. Előbbi helyen kisegítő, utóbbi helyen a lelkiismeretes buzgóságú lelkész tanít. Átány lelkésze súlyos idegbaja miatt egyévi betegszabadságon van. Újlőrincfalva tanítónője Gyurkó Erzsébet mult év végén hűséggel végzett munkájának pályaterét itt hagyta; közgyűlés kegyelettel őrzi emlékét. Maklár megfáradt lelkésze, Kerekes Zsigmond nyugalomba vonult, helyére Keresztúry József s. lelkész választtatott.

A nehéz idők paizsos férfia zörget lelkészi és tanító lakokban egyaránt. Ami eddig nem volt: nagy a nyugdíjhátrálék, lelkészi és tanítói egyaránt. Mindkettő befizetését sürgeti közgyűlés s a tanítói nyugdíjat a községekre akarja áthárítani. A párbér és adóhátrálékok behajtását illetőleg minden lelkészi hivatal nov. 1-ig tartozik a kimutatást az esperes útján az adóhivatalnak beküldeni. A tanítókat a terményárak esése folytán ért sérelmeket az egyházmegye a fokozatos egyházhatóságok útján kívánja orvosoltatni.

Esperes mellett báró Bottlik István egyházmegyei gondnokot főrenddé történt megválasztása, Szalóczy Pál tanácsbirót 40 éves lelkészi, Pósa Péter tanácsbirót 25 éves lelkészi szolgálata alkalmából meleg ünneplésben részesítette közgyűlés. A nagy munkásságú Gaál Ferenc tanácsbirót és dr. H. Kiss Géza bőcsi lelkészt pedig új könyveik alkalmából üdvözölte közgyűlés, dr. Molnár Gyula, dr Regéczy József tanácsbiráknak és Kun András egyh.-megyei világi jegyzőnek pedig adományaikért fejezte ki hálás köszönetét.

Örömmel vette közgyűlés tudomásul, hogy főt. Püspök úr támogatása mellett esperesnek sikerült kieszközölni, hogy a nyári időszakban Parád fürdőn lelkészeink ref. istentiszteleteket tartanak, a lelkészeknek a fürdőigazgatóság ingyen lakást és ellátást ad és köszönettel esperesnek az országos zsinat legujabb határozatairól való alapos ismertetését. A theol. internátus céljaira szolgáló husvéti perselypénznek azonnali elküldését szigorúan elrendeli. Tanügyi biz elnök felszólalására, amely a V. K. M. 865—1—50/1930. sz. sérelmes rendeletet ismerteti (tanítói %-os hozzájárulásoknál julius 1-től 1%-ot, az eddigi 1·25 P helyett 1·40 P-t kell fizetniök): egyházmegye a kerület útján felír a konventhez, hogy a tanítói sérelmeket ne a már eddig is nagy terheket viselő egyházak terhére, de az állam zsebéből orvosoltassa és autonomiánkat tartsa tiszteletben! Lelkészi és tanítói beerősítések után számvevőszék jelentése tudomásul vétetett s némi változtatásokkal a Kálvin Szövetség jelentése is. Iskolai vezérkönyvek beszerzésére egyházak kötelezetnek a beíratási díjak terhére. Borsodharsány. Martin-telep adókulcsát s Tiszatarján adásvételi szerződését jóváhagyta, a kálvineum segítésének ügyét, — javaslattétel végett — lelkészértekezlet elé utalja. ORJÓ 2 indítványát (az egyházak belkörű gazdasági beredezkedése, lelkészek kedvezményes vasúti jegye) elfogadja. Kisgyőr segélyezése fedezet hiányában elutasíttatott. Az egri egyháznak a hitoktató képzés mélyebbé tételére, fizetésrendezésére s általában a hitoktatás reformjára vonatkozó határozata egyházkerület elé terjesztetik. Az egyházlátogatóság jelentése az egyházmegye szellemerkölcsi állapotáról, a belmissziói munkák térhódításáról örvendetes tudomásul szolgál.

Őszi gyűlés helyéül Miskolc jelöltetik ki. A tavaszi egyházkerületi gyűlésre pedig képviselőkül az elnökség mellett kiküldetnek lelkészi részről: Gaál Ferenc, dr. Enyedy Andor és Takács Mihály, világi részről: dr. gróf Haller József, dr. Lipcsey Péter és Kun András; póttagokul: Román Ernő Zsóry Lajos. Espeseres fölemelő imája s közének zarta be a tanácskozást. *Takács Mihály.*

IRODALOM.

* **Az élet beszédei.** Vasárnapi, ünnepi és alkalmi beszédek, bizonyságtevések. Irta *Gaál Ferenc* poroszlói ref. lelkész. 256 l. nagy 8°. Kecskemét 1930.

53 beszéd. Nem mindenütt jelölik évszámok megszületésük idejét. Azonban a dátumok ismerete nélkül is egy sajátságos, kellemes ízt érzünk rajtuk: a fiók ízét. Nem a levegőtlenséget, nem a herbáriumok fáradt illatát, mert hiszen a prédikációk életteljesek, hamvasak, mint a tőről frissen szakasztott virág. Érezzük rajtuk azt, amitől az utóbbi évek prédikáció termelése meglehetősen elszoktatott bennünket: a fiók *bölcsességét*, kiegyensúlyozottságát, megérleltségét. Erre a kötetre a horatiusi tanács betartása, adta az „imprimatur", amivel napjaink lázas igyekezetű tollforgatói egyre kevesebben dicsekedhetnek.

A beszédek három csoportra oszlanak: vasárnapiak, ünnepiek és ünnepi vonatkozásúak, alkalmiak.

Az első csopórt 22 bizonyságtétele között van három bibliamagyarázat. Többet jelentenek ezek, mint 22 tekesztust s ugyanannyi témáról való elmélkedést. Ha sorra vesszük őket, azt látjuk, hogy tárgy és tartalom szinte legszükségesebb inventáriumát sűríti össze egy átlag egyháztag, a magyar ref. egyháztag problémakörének, vallásos érdeklődési zónájának. Legmegragadóbbak: „Az ember", „Beomló kútak", „A kereszténység: élet" I—II., „Amit a mult beszél a jelennek", „Az eretnek ember", „Növekedés a Krisztusban". Az istenkövetség nyugalma van ezekben az irásokban. Nem fellengzően emelkedett, de mindig emelő. A népet nem úgy látja elsősorban, mint ahogyan a falu számára prédikációkat irók — tévesen — látni szokták, hogy *csak* le kell hozzá ereszkedni, szerző elsősorban és főképpen *emelni* akar. Három bibliamagyarázatának nemes gyakorlatiságában, erőltetés és mesterkéltség nélkül való, könnyed alkalmazottságával szinte azt a benyomást teszi, mint egy tősgyökeresen magyar lelkipásztorba ojtott Spurgeon.

Az ünnepi beszédeinek 23 beszédből álló csoportja csak megerősíti jó véleményünket a szerzőről. Nagy erényüket látjuk abban, hogy nem az ünnepekben szükségképpen bennerejlő szentimentális elemek egyoldalú kiaknázására fekteti a fősúlyt, így nem találjuk meg bennük azt a sajátos érzelgő frazeológiát, amely sokszor oly imelygőssé

és üressé teszi az ünnepek igehirdetését. A jelentést keresi elsősorban az ünnepi alkalomban és gyakorlott biztonsággal sikerül azt neki aktualizálni. Ahol idéz, illusztrál, nagyokból merít, ott nem mankóképpen veszi a hóna alá az idegen segitséget, hanem lépcsőkön jár, amelyeken felfelé haladtában is önmaga önmagáé tud maradni. Kiemelkedők a karácsonyi, újévi, különösen a virágvasárnapi (A mi Urunk jő) beszédek, szerencsés megoldások a húsvéti és áldozócsütörtöki prédikációk is. Nagyon sikerült s eredeti eltervelésű sorozata a reformációi emlékünnepet előkészítő négyes és az október 31-i ünnepi beszédet magábanfoglaló ötös aktusa.

Az alkalmi beszédek száma nyolc, köztük ilyenek: „Elesett hősök emléknapján", „Anyák ünnepén", „Biblia vasárnapján", „Baptista hívek toborzásakor", „Horthy Miklós kormányzó országlásának 10 éves jubileumán". Az utóbbin kivül mindnyája közül kiválik az anyák napjára irott prédikáció, különösen annak második része. Ezek a beszédek különösen tipikusan mutatják azt a vonást, amely a szerző egész igehirdetői portréjának egyik legjellemzőbb vonása: múltból átmenteni *csak* azt, ami jó, jelenből átvenni *mindazt*, ami jó, s a kettőt egészséges, szerencsés egységgé olvasztani. Az „Élet beszédei"-nek különös, mondhatnánk homiletikai történeti jelentőségét éppen abban látjuk, hogy híddá lesz a múlt és jövő, a régi és új generáció között. Ami lapidáris szépség volt a Mitrovicsok, Fejesek, Szilády beszédeiben, az visszhangzik az „Élet beszédei"-ben, ami életfentartó „modernség", lépéstartás kell hogy legyen a vidék egy-egy élenjárásra hivatott lelkipásztor egyéniségében, azt is megnyugtatóan tükröztetik ennek a kötetnek e lapjai.

Szerkezet tekintetében is kielégítőt ad a szerző. Bevezetésében nemigen találjuk meg a felosztásokat, amiket inkább a tételek kibővített itéletei pótolnak, de a beszédek felépítettsége jobbára sikerült. Nyelvezete jó közege a gondolatközlésnek, nem cicomás ugyan, de életteljes ahhoz, hogy a mondanivalóknak jó ütemű pulzusa legyen. Erőteljes, tágult horizontú dogmatikai tájékozottság és kiforrottság teszi még rokonszenvesebbé a szerzőt.

A kötet megszerzését nemcsak kerületünk igehirdetőinek ajánljuk különös figyelmébe, hanem mindenkinek, kit érdekelnek prédikáció-irodalmunk átlagon felüli termései. A szép kötetből közlünk lapunk élén egy beszéd-részletet. *Sz. Z.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lapunk olvasóinak a Szentlélek Istentől megáldott pünkösdi ünnepeket kiván a Szerkesztőség.**

Kézy András. Hű pásztor távozott el közülünk május hó 25. én mennyei Urához: *Kézy András*, kékcsei lelkész. Sárospataki születésü volt. A tősgyökeres Kézy-családból származott; testvérei itt élnek Patakon. A kollégiumban nőtt Isten igéje szolgájává s a kollégium maradt sirjáig hűséges szeretete legszentebb tárgya. Magas koru volt. De a főiskolai 400-ados évfordulót még szerette volna megvárni. 71 évet élt sok megpróbáltatás közt. Feleségét 27 éve elvesztette, azóta maga nevelgette árván maradt öt gyermekét, kik közül a legnagyobbat, a forrón szeretett leányt, testvérei második édesanyját csak két éve temette el. A kereszthordozások súlya alatt megfáradt, gyülekezetének mindhalálig hű pásztorát most magához hívta az Úr. Május 27-én temették nagy részvét mellett. A gyászszertartást végezte Kovács Lajos esperes és a sírnál Sarkady Antal lelkész, volt pataki diák.

— **Nemzeti gyászünnep** lett a trianoni igazságtalanság tizedik évfordulójának szomorú napja. *Sárospatakon* június 1-én, vasárnap volt nagygyülés. Impozáns felvonulás után, mely a róm. kath. templomtérről indult ki, a főiskolai kertbe vonult a menet, ahol *dr. Bessenyey Zénó* országgyülési képviselő mondott tüzes szárnyalásu hazafias beszédet.

— **Gr. Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter Debrecenben.** A mult héten Debrecenben tett látogatást nagy agilitásu kultuszminiszterünk. A kollégium nevében *dr. Baltazár Dezső* püspök fogadta a minisztert. Tervbe van véve, hogy a kollégium épülete főiskolai internátussá alakittatik át 600.000 P államsegéllyel. Felmerült az a gondolat is, hogy a főiskolai anyakönyvtár az állam kezelésébe adassék át. Efölött az őszi egyházkerületi közgyülés dönt. *Dr Pokoly József* egyetemi tanárt a kollégiumi könyvtár kormánybiztosává nevezik ki. Pokoly József kinevezésekor tanszékétől is megválik.

— **Uj theol. doktor.** Junius hó 6.-án a debreceni Tisza István-tudományegyetem theol. fakultásán szép sikerü theol. doktori vizsgálatot tett az ó-szöv. tudományszakból *Zsiros József* theol. akadémiánk helyettes tanára. Az ifjú tudós, aki lapunknak is szorgalmasan dolgozó belső munkatársa, kitartó, kemény munkával szerezte meg ezt a tudományos fokozatot. Az elért kiváló eredményhez őszinte szivvel gratulálunk és további munkáját áldástadó Istenünk kegyelmes oltalmába ajánljuk. A Mindenható fogja ifjú tanárunk kezét továbbra is!

— **A Nagykőrösi Arany János Társaság** május 14 i gyülésén dr. Hegyaljai Kiss Géza bőcsi ref. lelkészt, irói működése elismeréséül, rendes tagjává választotta. A megválasztott ősszel tartja meg a társaságban székfoglaló felolvasását.

— **A Pataki Diákszövetség** debreceni fiókja f. hó 4-én gyülést tartott, melyen a trianoni borús gyászból a fényes múltba szállott a résztvevők lelke. Németh József Emődy Dánielről olvasott fel megható megemlékezést, Gulyás József pedig Páncél-megyéről s a tógáról emlékezett meg. A nyiregyházi fiókot 14 én, a miskolcit 21-én alakitja meg a vezetőség. A ma megjelent pataki diákok (Dóczi Imre, Pavletits Béla, Harsányi Gusztáv, Mitrovits Gyula, Kazinczy Gábor, Perjéssi Mihály stb.) mindvégig bizalmas hangulatban emlékeztek meg havi összejövetelükön a múltakról.

— **Ref. tanáregyleti közgyülés** folyt le jun. 6 án Csurgón. Lefolyásáról hirt adunk.

— **A középiskolai tanulmányi versenyek és a pataki diákok.** Több oldalról intéztek hozzánk kérdést, hogy mi az oka, hogy a tanulmányi versenyek győztesei között nincsen pataki diák. A versenyek értéke és jelentősége is lehet kérdés tárgya és épen nem mondható, hogy mindenki egyformán lelkesedik érte, vagy épen megbízható értékmérőnek és tehetségmutatónak tartaná. De hát ma divat mind testi, mind szellemi téren a versenyzés és a korszellem ellen küzdeni nem népszerű dolog. Tehát nem *elvi* akadálya van annak, hogy a pataki diák nincs ott a tornán. Egészen egyszerű és közönséges okok gátolták. A régebbi versenyek pünkösti ünnepére voltak kitűzve, vagy a közvetlen utána következő napra. A pataki diáknak legációba kell mennie, mert lelke is arra ösztönzi, anyagi körülményei is arra sarkalják. Az az 50—60—70 pengő amit egy jobb VIII. oszt. tanuló szerez a legációban, az ő és szülei háztartásában rendesen igen nagy összeg. Erről lemondani és még azonfelül költeni útra, fenntartásra, ezt igazán nem lehet tőle kívánni. Ez évben nem ünnep körül volt a verseny, ettől mehetett volna. De honnan vegye azt a mintegy 40 pengőt, ami a versenyhez, utiköltség és fenntartás címén szükséges? Sem lakás, sem kedvezményes jegy, sem ellátás tekintetében nincs segítségére senki. Egész éjszaka kellene utaznia, összetörve versenyezni, zsebből étkezni: nem volna egyenlő fél a pesti diák mellett. Mert remélem, azt csak senki sem gondolja, kogy a pataki diákok közt ne volna, aki megállná a helyét, ahol bármely iskola növendéke kitűnik?! Amióta versenyek vannak, minden évben volt pár olyan fiú, aki pálmával tért volna vissza. Ahová mentek, bármily pályán, dicsekedéseink. Az idén is volt, akinek ott lett volna a helye. Sajnos, anyagi okokból itthon kellett maradnia. Ha egyenlők lesznek minden versenyzőre az összes feltételek, a pataki diák is ott lesz a küzdőtéren.

— **Meghívó.** A *Pataki Diákok Orsz. Szövetsége* június 29-én déli 12 órakor Sárospatakon a főiskolai ímateremben fogja f. évi közgyűlését megtartani, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az *Elnökség*.

— **Beiratkozás a sárospataki ref. gimnáziumba.** Az 1930—31 ik iskolai évre a sárospataki ref. gimnáziumba a beiratkozás: *helybelieknek június hó 27-én, vidékieknek június hó 25—30.* napjain lesz. Vidékiek postai úton is elvégezhetik, ha az igazgatóhoz intézett levélben a beiratást kérik és egyidejüleg a főisk. pénztárához 18·08 P t (utalványon vagy csekken) a tanuló nevében és osztályának megjelölésével beküldik. Az újonnan iskolánkba jövők *születési, tanulmányi* és (a kisebbek) *újraoltási bizonyítványt* kötelesek beküldeni. A szeptemberben kezdődő isk. év elején csak a még esetleg üresen maradt helyekre történhetik felvétel. *Tandíjkérvények* csak június 15-ig fogadhatók el, az Igazgató Tanácshoz címezve, de az igazgatóságnak küldve. Évközben tandíjkedvezményt kérni nem lehet. Ujonnan jött tanulók kedvezményeket nem nyerhetnek. Ha itt beválnak, támogatást remélhetnek a második évtől kezdve. *Tápintézeti kérvények* és a pár *internátusi* helyre felvétel az illető felügyelőkhöz küldött kérvényben az Ig. Tanácstól szintén június 15-ig kérhetők. Az új gimn. internátus csak 1931 szept. elején nyilik meg. Tisztelettel kérem a lelkész és tanító urakat, hogy a községükbeli *kiváló tehetséget mutató és példás viselkedésű* fiúkat, még szegénység esetén is irányítsák szüleik útján, esetleg a gyülekezet támogatásával, iskolánkba. A második évtől, ha beválnak, fokozatosan emelkedő támogatást remélhetnek. *Gimn. igazgatóság.*

HIVATALOS RÉSZ.

556/1930. **Körlevél**

A tanítói nyugdíjintézeti tartozásokról.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 900—2/IX—17—1930 szám alatt kelt intézvényében felkért, hogy nyomatékosan kérjem fel az iskolafenntartókat saját érdekükben arra, hogy a nem állami tanszemélyzet nyugdíjintézetével szemben felszaporodott járuléktartozásaikat fizessék meg; ha pedig arra saját erejükből nem volnának képesek, segélyezésüket a politikai községektől kérelmezzék, mert a népoktatás ellátása elsősorban a politikai község feladata s ha ezt helyette a hitfelekezet látja el, a politikai községnek a felekezeti iskolát ebben támogatnia kell. Ha e kérelem teljesíthetése érdekében a községi pótadónak 50%-on felöli megállapitására van szükség, a bel- és pénzügyminiszter urak az erre szükséges engedélyt megadják.

Végül azt jegyzi meg a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr, hogy az iskolafenntartó egyházak fizetési készségét hajlandó messzemenő részletfizetési kedvezményekkel támogatni.

Miskolc, 1930 június 2. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Alsóborsodiak figyelmébe! Egyházmegyei közgyűlésünk szavazást rendelt el a következő megüresedett állásokra. Egy lelkészi tanácsbíróság, egy lelkészi és egy világi főjegyzői állásra. Július 15-re kérem hozzám juttatni minden egyház szavazatát. Mind a három tisztségre lehet egy szavazólapon szavazni. 2. A husvét első napi perselypénzeket azonnal kérem címemre beküldeni. A theol. internátus céljaira lett elrendelve. 3. A Választók Névjegyzékét várom idejére. Testvéri szeretettel: *Farkas István* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

Sz—y P—l, M—t. A sorompót ugyan lezártam, azonban nincs semmi akadálya annak, hogy önálló téma keretében fejtsd ki még el nem mondott gondolataidat. Szerintem ugyan a tárgy már kimerittetett s eddig még nem történt vétség az Ef. 4: 15. ellen.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 24. szám. Sárospatak, 1930 junius 15.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Kiss Ernő:* Magyar ref. véreink Amerikában. — Az Országos Ref. Tanáregyesület közgyülése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Magyar ref. véreink Amerikában.

A legutóbbi időben több nagyértékü irat állitotta az érdeklődés homlokterébe az amerikai magyar reformátusok problémáját. *Ravasz László* püspök különösen a *Prot. Szemlé*ben adott az amerikai magyar reformátusokról mélyenjáró történeti-lélektani állapotrajzot. *Borsy-Kerekes György* amerikai ref. lelkész *Az egyetlen út* c. könyvében, amelyet lapunkban rövidesen szóvá teszünk, pozitiv megoldást terjeszt elő a kérdésre. *Kiss Ernő* esperesi jelentésében foglalkozott ez üggyel. Felfogását örömmel terjesztjük a nagyobb nyilvánosság elé. Világosan ismerteti a helyzetet. Higgadt nyugodtsággal mutat rá az Amerikában egyelőre elérhető eredményre, a békének kedvező atmoszféra megteremtésére. Bizonyságot tesz arról, hogy mennyire szivünkön fekszik az amerikai magyar ref. kérdés. Előkészíti magyarországi ref. egyházunk állásfoglalását, amelynek annak idején be kell következni.

Szerk.

*

A mult tavaszi egyházmegyei gyűlés engedélyével egy fél évet amerikai tanulmányúton töltöttem. Április hó 9.-én indultam el és szeptember 27.-én érkeztem haza. A rendelkezésemre álló időt arra használtam fel, hogy meglátogattam ottani magyar református véreinket s ahonnan meghivást kaptam, ott istentiszteletet, vagy előadást, esetleg mindkettőt tartottam. Megnéztem templomaikat, iskoláikat, sokakat felkerestem lakóházában, vagy munkahelyökön a gyárban, bányában. Keleten New-York, Bridgeport, északon Buffaló s Kanadának egy részén át Detroit, Flint, nyugaton Chicagó, délen Columbus, Pocahontas voltak utam határállomásai. Amerikának tehát az úgynevezett ipari vidékét jártam be, azokat a helyeket, ahol a legsűrübben telepedtek le kivándorolt magyar véreink. 110 magyar református egyház van az Északamerikai Egyesült Államok területén. Ezek közül alkalmam volt meglátogatni 45-öt. Hazánkban mostanában nyomul előtérbe a munkás gyülekezetek kérdése. Nos, ezek tanulmányozására mintaképül szolgálhatnak az amerikai gyülekezetek. Bámulatos az az erőfeszités, amit ezek a nehéz testi munkával foglalkozó emberek az egyház fenntartásában kifejtenek. Az amerikai egyházi közösségbe csatlakozottak részesülnek ugyan ezektől bizonyos összegü évi segélyben, ettől eltekintve azonban — a Független Amerikai Magyar Református Egyház gyülekezetei pedig teljesen — önkéntes adományokból tartják fenn magokat. — Az áldozatkészségnek, az egyházhoz és magyarsághoz való ragaszkodásnak részletekben megható példáit tapasztaltam, szomorú dolog azonban, hogy a magyar átok: a viszálykodás oda is elkisérte őket s ez olyan harcokat szül, amik nem válnak dicsőségökre. Igaz, hogy ezeket a harcokat az ő különleges helyzetük támasztotta fel. A helyzet röviden a következő: Az Amerikába vándorolt magyar reformátusok közt a missziói munkát az Egyesült Államokbeli német eredetü Református Egyház kezdeményezte. Ennek a fennhatósága alatt tömörült több egyház, amikor az Egyesült Államokbeli Presbiteriánus Egyház is munkálni kezdett köztük. Tehát már itt kétfelé vált az útjok. A Magyarországi Református Egyház 1904-ben néhai Dégenfeld József grófot küldte ki annak tanulmányozására, hogy nem lehetne-e az ottani egyházakat a Konvent fennhatósága alatt megszervezni. Ekkor kezdődött a csatlakozási harc. Több gyülekezet csatlakozott a Konvent fennhatósága alá s ezek két magyar egyházmegyét alkottak. Mások megmaradtak az Amerikai Református, ismét mások a Presbiteriánus Egyház fennhatósága alatt. Tudjuk, hogy a háború az amerikai magyar missziót megszüntette, a magyarországi egyház nem volt képes az amerikai egyházak segélyezésére. A konvent Dr. Boér Eleket és Takaró Gézát küldte ki a konventi misszió likvidálására. E kiküldöttek a különböző egyházi alakulatokkal folytatott tárgyalás után a holland eredetü Amerikai Református Egyházzal (Reformed Church in America) 1921 október havában megkötötték az u. n. Tiffini Egyezményt s ennek alapján a nevezett egyház fennhatósága alá való csatlakozást ajánlották a magyar gyülekezeteknek. Úgyde csak egyrészök csatlakozott, mások megmaradtak a már emlitett közösségekben, sőt hogy a széttagoltság nagyobb legyen, két egyház egy lelkészszel az

u. n. déli Presbiteriánus Egyházhoz, egy lelkész pedig a Protestáns Püspöki Egyházhoz csatlakozott. Voltak azonban, akik magyar reformátusságukat csak úgy vélték megőrizhetőnek, ha minden más alakulattól függetlenül, önálló magyar gyülekezetekbe tömörülnek. Ezek alkotják a Független Amerikai Magyar Református Egyházat, 16 egyházzal, 14 lelkészszel. Végeredményében az amerikai református magyarok ma 6 különböző egyházszervezethez tartoznak. És vívják egymással nagy harcukat. A függetlenek azt mondják, csak ők az igazi magyar reformátusok, mert a biblia, Heidelbergi Káté és Második Helvét Hitvallás alapján állanak s nekik teljes képzettségü magyar papjaik vannak, s magyarságuk, hitük és vagyonuk önállóságát semmi segítségért nem áldozták fel. A többiek azt mondják, hogy magyarságukban, hitökben, vagyonukban őket senki nem háborgatja, ma már ők is csak teljes képzettségü papokat alkalmaznak s az amerikai képzettségü papok az ottani viszonyok közt jobban helytállnak és egyáltalán az angol világ rokonszenvét a magyarság iránt csak úgy lehet fenntartani, ha nem önállóskodnak. — Mindenik fél itthonról várja a döntő szót: mondja meg a Magyarországi Egyház, hogy kinek van igaza. Nem hiszem azonban, hogy ő közöttük ma valaki igazságot tudna tenni s volna olyan tekintély, akinek a szava eldöntené a harc sorsát. Az amerikai viszonyok mindig teret és alkalmat fognak adni a szabad versenyre és szakadárságra. És nem kis mértékben a személyi érvényesülésre. Egyelőre nem a békét, hanem a békének kedvező atmoszférát kell megteremteni. Evégre pedig a következőket tartanám kivánatosnak: 1. Szüntessék meg a személyi élü harcokat. 2. Alakítsák meg, illetve tegyék életképessé a meglévő Amerikai Magyar Református Lelkészek Egyesületét. 3 A különböző missziók fennhatósága alatt álló gyülekezetek igyekezzenek önfentartókká lenni. 4. Minél gyakrabb érintkezés a hazai földdel amerikai papnak magyarországi útja s az amerikai viszonyok megismerése magyarországi papnak amerikai útja által. Az itthoni és kivándorolt magyarság érintkezéséből csak áldások fakadhatnak mindkét részre, s nekünk, akik oly kevesen vagyunk, mindent el kell követni, hogy az elhagyott haza iránti ragaszkodásukat minél tovább megőrizzék.

Ebben az évben több amerikai lelkész készül hazalátogatni, közülök Varga Lajos pittsburgi lelkész a mi vidékünk egyházi életét szeretné tanulmányozni. Nagy szeretettel ajánlom őt lelkésztársaim figyelmébe s kérem, hogy őt gyülekezetökbe hívják meg minél többen, és adjanak alkalmat és módot nemes céljai elérésére. — Elnézést kérek, hogy saját ügyeink mellett hosszasabban foglalkoztam amerikai ügyekkel. Tettem ezt azért, mert úgy érzem, hogy ez a magyarság problémájának egy része, tettem annak bizonyságául, hogy mi őket szeretjük s ha messze szakadtak is, nem felejtjük, s boldogulásukat hőn óhajtjuk. Tettem azért, mert a mi egyházmegyénkből ott lakik szétszórva egy gyülekezetre való magyar kálvinista. Ott van a mi egyházmegyénk 65-ik gyülekezete s nagy örömmel hallottam s ezt Dr. Ravasz László püspök úr megállapította, hogy ennek a vidéknek a kivándorolt magyarsága képezi az ő egyházi életök magvát. Úgy érzem, hogy közöttük járásommal is egyházlátogatást végeztem s egy szeme volt ez a látogatás annak az összekötő láncnak, mely őket a hit- és fajközösségben hozzánk fűzi.

Kiss Ernő
esperes.

Az Országos Ref. Tanáregyesület közgyűlése.

Június 6-án a dunántúli *Csurgón,* a Csokonai reálgimnáziumban tartotta ez évi rendes közgyűlését az egyesület mintegy 100 tagjának részvételével. Megjelent, csak alig fejezve be 3 hétig tartó egyházlátogatási körútját, dr. Antal Géza dunántúli püspök is, az egyesület tiszteletbeli tagja, a közgyűlésen. A messzíről érkezett vendégek csodálattal szemlélték az ideális fekvésű, egy nagy parkban elhelyezett intézetet, gr. Festetics György alapítását, mely itt, a horvát határ mentén, 138 év óta szolgálja a vallásos és nemzeti műveltséget. A közgyűlést megelőzőleg. d. e. 8—10 ig, a szakosztályok tartottak értekezletet és vitatták meg a szakjok körébe tartozó fontosabb kérdéseket. A közgyűlést d. e. 10 órakor *dr. Dóczi Imre* elnök nyitotta meg; megnyitó beszédje, mely végigpillantott a lefolyt év nevezetesebb tanügyi eseményein, most is magas nézőpontból rajzolt képét nyújtotta középiskolai oktatásügyünknek. Panaszosan említette, hogy a kormány leszállította a középiskolák tanári fizetéskiegészítő államsegélyét s ezzel rendkivül sulyossá tette iskoláink anyagi helyzetét, Erős kritikával illette a reálgimnázium kibocsátásra kerülő új tantervét, mely — a tanügyi szakemberek helyett a szülők kivánságára hajolva — a gyakorlati hasznosság elvének érvényesítését, tehát az amerikánizmus jelszavát akarja követni. A nagy elismeréssel fogadott elnöki megnyitó beszéd után dr. Antal G. püspök üdvözölte a dunántúli egyházkerület nevében a közgyűlést, hajtotta meg zászlaját a felügyelői állásából búcsúzó elnök előtt s kérte őt az egyesület elnöki székében való további megmaradásra. Azután a gimnáziumfenntartó b. somogyi egyházmegye nevében Halka Sándor esperes, a csurgói gyülekezet nevében Varga Dezső lelkész, Csurgó község nevében Éhn Kálmán orsz.-gyül. képviselő, végül az Orsz. Középiskolai Tanáregyesület nevében dr. Madai Gyula elnök, orsz.-gyül. képviselő üdvözölte a közgyűlést s kivánt áldást működésére. Ezután három, nagy szakértelemmel kidolgozott előadás következett: *Debreczeni* Ferenc debreceni tanár „A világnézet szerepe az új iskolai törekvésekben" címmel a német szocialista és kommunista pedagogia jelszavait és törekvéseit mutatta be, *Écsy* Ö. István csurgói tanár „A túlterhelés és a tantervváltozások" címmel a középiskolai túlterhelés okait sorolta fel és tette tüzetes bírálat tárgyává, végül *Vekerdi* Béla debreceni tanár „A magyar tanárság anyagi helyzete" címmel a tanári státus fizetési viszonyainak elmaradott voltát mutatta ki, más hasonló minősitésü státusokhoz vi-

szonyítva. Alapos munkálataikért a közgyűlés mindahárom előadónak köszönetet szavazott. A szakosztályok javaslatainak, a főjegyző és pénztárnok jelentésének előterjesztése és elfogadása után a közgyűlés este 7 órakor ért véget. Másnap, jún. 7 én, mintegy 50 tagja a közgyűlésnek jól sikerült kirándulást rendezett a tavaszi verőfényben tündöklő Balatonra.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Harnack Adolf halála.** Harnack Adolf, volt berlini egyetemi tanár, a Vilmos császár tud. társaság elnöke, Heidelbergben, ahol két héttel ezelőtt megbetegedett, 79 éves korában meghalt. Holttestét Berlinbe fogják szállítani. Halálának hire átnyilallik az egész világprotestantizmuson, amelynek egyik legnagyobb tanitója volt.

— **Pósa Béla** ref. lelkész hosszú, kínos betegség után május 16-án elhunyt Pelsőcön 47 éves korában. Újlőrincfalván, Szkároson és Felsővályiban működött, mig testének erői engedték. Temetése nagy részvét mellett Pelsőcön ment végbe. Koporsója felett az Igét Dusza János pelsőci esperes-lelkész hirdette.

— **A főiskolai igazgató-tanács ülése** június hó 23-án lesz.

— **Ravasz László előadása.** Június hó 28-án Miskolcon, az épülő martintelepi templom javára tartandó műsoros estén előadást fog tartani Dr. *Ravasz László* dunamelléki püspök.

— **Gr. Degenfeld Pál egyházkerületi főgondnok beiktatása.** A tiszántúli egyházkerület június hó 11-én egyházkerületi közgyűlés keretében iktatta be főgondnoki tisztébe az egyházkerület összes gyülekezetei egyhangú szavazatával (526) megválasztott gróf *Degenfeld Pált*, aki az egyházi szélesebb fórumon eddig ismertebb ugyan nem volt, de aki magas megbizatása felé „egy tapodtat sem tett másképen", — amint Baltazár Dezső püspök mondotta róla üdvözlő beszédében, — „mint csendes munkával, hűséges szolgálattal, lelkiismeretének tisztaságában." A hivatali tisztébe beiktatott főgondnokot az egyetemes egyház nevében *Dókus Ernő* egyházkerületünk főgondnoka, konventi v elnök üdvözölte. Egyetemes egyházunk Isten iránti hálaadással és nagy reménységgel tekint a lelki adományaival mindenkit megragadó egyházkerületi főgondnok felé. Istenünk áldása kisérje útait.

— **Kazinczy Gábor Sárospatakon.** Kazinczy Gábor nyug. kuriai biró, a Sárospataki Diákok Orsz. Szövetségének elnöke, a leglelkesebb öreg pataki diák június hó 10 én Sárospatakon időzött. A diákszövetség évi közgyűlésének előkészítő munkáit végezte el.

— **Meghívó.** A *Pataki Diákok Orsz. Szövetsége* június 22-én (e napra tétetett át a közgyűlés ideje) déli 12 órakor Sárospatakon a főiskolai imateremben fogja f. évi közgyűlését megtartani, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az *Elnökség*.

— **Internátusi bizottsági ülés.** Június hó 6-án nagyfontosságú ülést tartott *Janka Károly* és *farkasfalvi Farkas Géza* főiskolai gondnokok elnöklete alatt a főiskolai internátusi bizottság. Döntött az I. sz. gimn. internátusra beadott ajánlatok felett. Az ajánlattevők száma, a részletmunkákat is tekintetbe véve, 63 volt. Elfogadtatott a miskolci Árva Pál cég ajánlata. Árva Pál elismert nagy cég. A múlt évben már ő végezte a gimn. átalakítási munkálatokat. Az anyagi megbizhatóságon és szakértelmen kivül pataki, helyi ismeretekkel is rendelkezik. Van gazdag állványfa felszerelése és kiképzett pallércsapata. Ajánlata a 3 legjutányosabb közé tartozott. Kivette a bizottság az Árva Pál ajánlatából a kőfaragó, tetőfedő és parafa-kő munkát s ezeket ajánlatuk jutányossága miatt Král Gyula, az Eternit művek és a „Grozit" rt. cégeknek adta. Az I. sz. gimn. internátusnak az ősz folyamán tető alá kell jutni. A theol. internátusra, illetőleg az ó-kollégium átalakítására az ajánlatok beadási határideje június hó 21-én jár le. Az ajánlatok felett körülbelül az ig.-tanácsi üléssel kapcsolatban dönt az internátusi bizottság. Az épitkezésnek julius 1-vel kell megkezdődni Az u. n. Zsindely-féle ház emeletén a jövő év szeptemberétől nőtlen gimn. tanár felügyelete alatt gimn. internátus nyilik meg, kárpótlásul azon termek helyett, amelyeket a mostan gimn. internátusul szolgáló helyiségek közül a gimnázium esetleg tantermekül fog igénybe venni.

— **Külföldi tanúlmányútak.** Grőf *Klebelsberg Kunó* vallás- és közoktatásügyi miniszter ez éven is főiskolánk több tanárának és hallgatójának utalt ki tanúlmányi segélyt, hogy Német-, Franeia- és Angolországban tanúlmányútat tehessenek. E tanúlmányi segélyek szoros kapcsolatban állnak azokkal a tervekkel. amelyek a kollégium ujjászervezésével merültek fel s amelyek iránt a kultuszminiszter úr messzemenő megértést és lekötelező jóindulatot tanusit. Igazgató-tanácsunk elnöksége következetesen munkál e tervek keresztülvitelén. A tanúlmányi segélyek ügye körül különösen farkasfalvi Farkas Géza gondnok tett főiskolánknak nagy szolgálatot. A tanári kart mély hálával tölti el, hogy gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter anyagi áldozatokkal is támogatja főiskolai nagy céljaink kibontakozását.

— **Jubiláris ünnepséget** rendez június hó 14. és 15-én a miskolci ref. leánygimnázium *Lévay József Önképzőköre*. Kibocsátott meghivójukból árad az Önképzőkör és az Alma Mater iránti meleg és vonzó szeretet.

— **Orgonaszentelés Vadnán.** Pünkösd másodnapján áhítattal s imádságos lélekkel szentelte fel a vadnai gyülekezet a hívek önkéntes adományából készített új orgonáját. A szép nap a környék egész népének örömünnepe lett. Örvendő lelkek sokasága töltötte be a templomot. Szem nem maradt szárazon, hogy beteljesült a régi imádság s megszólalhatott az annyi idő óta várt orgona. A 7 fő és 11 mellékváltozatos, 2 manuálos műorgona a *Gerstenengst József* orgonagyáros (Budapest, Szív utca 14.) sikerült alkotása. Istenünk áldó kegyelme szentelje meg továbbra is a vadnai gyülekezet egyházépítő, áldozatos buzgóságát.

— **Dr. Rácz Lajos:** Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében — c. cikkét jövő számunkban folytatjuk.

— **Felvételi hirdetmény a Kálvineumba.** A nyiregyházi Kálvineumba felvétetik 20 lelkészárva és 110 fizető növendék. A polg. iskolások és továbbképzős növ. és még egy évig a tanítóképzősök is az intézetben nyerik kiképzésüket, mig a felsőkereskedelmi iskolába vagy a gimnáziumba járó növendékek állandó kiséret mellett a helyi iskolákba járhatnak ki. Az egészségügy és paedagógia minden követelményének megfelelő internátusban a teljes ellátás évi 800, lelkész, tanár, tanító és énekvezér gyermeke részére évi 60 pengő és külön mindenkinek 50 pengő évi mellékdíj. Külön díj csak a francia- és zongoraórákért számittatik. Az intézet saját továbbképző tanfolyama az elméleti továbbképzésen kivül a háztartás gyakorlati munkáit is felvette tantervébe, ezenkivül a fehérnemü- és felsőruhavarrást és szabást, a gép- és gyorsirást is tanitja olyan mértékben, mint az egyéves ker. tanfolyam, tehát irodai elhelyezkedésre is képesitést ad. A tanfolyam havi tandíja 12 P. A felvételi kérvények a Kálvineum igazgató-tanácsához irandók és június 20-ig az intézet igazgatójához küldendők. Mellékelni kell az iskolai újraoltási, hatósági orvosi bizonyitvánt arról, hogy a folyamodó egészséges, internátusi életre alkalmas. Árváknál ezeken kivül keresztlevelet, községi bizonyitváryt és lelkészi ajánló levelet is csatolni kell. A felvételről és intézeti számról a július elején tartandó ig.-tan. gyülés után értesiti a növendékeket az igazgató, aki minden kérdésben szivesen ad felvilágositást.

— **A miskolci református leánygimnáziumban** az 1930—31. évre szóló beiratások julius hó 2. és 3. napjain lesznek. A régi növendékek tanulmányi értesitőjük alapján iratkozhatnak be, az intézetbe újonnan belépni akaró növendékek születési állami anyakönyvi kivonatuk, himlőújraoltási bizonyitványuk és legutolsó iskolai bizonyitványuk alapján vétetnek fel. Akik az intézet internátusában bentlakó növendékek akarnak lenni, junius hó végéig kérelmezzék ezt az igazgatóságnál. A kérvényhez mellékelni kell a következő okmányokat: születési állami anyakönyvi kivonat, himlőújraoltási bizonyitvány, orvosi bizonyitvány arról, hogy a növendék internátusban való lakásra egészségi szempontból alkalmas, utolsó évi iskolai bizonyitvány, kötelező nyilatkozat a szülők részéről, hogy az internátusi díjakat pontosan fizetik Az internátusi díj a tiszáninneni ref. lelkészek és tanitók leányainak 800 P, másoknak 960 P évenként. Akik az internátusba való felvételüket kérvényezték, azoknak a julius 2 és 3. napjain való beiratkozáson nem kell megjelenniök beiratás végett, mert az internátusba folyamodó növendékek részére az igazgatóság helyet biztosit és beiratkozásuk csak szeptember elején bejövetelük alkalmával történik. A felvételről julius 7-én küld értesitést az igazgatóság s ugyanakkor közli internátusi számukat is. Az internátusba felvett növendékek julius közepéig megkapják az intézet 1929—30. évi értesitőjét is, amely úgy a hozandó felszerelési tárgyakról, mint minden az internátusra vonatkozó tudnivalóról pontos felvilágositást ad.

— **Felvétel a Fiúkál ineumba.** A Kálvineum hajdúböszörményi fiúinternátusába, amely a nyolcosztályú református Bocskay gimnáziummal kapcsolatos, a következő iskolai évre is 40 ingyenes lelkészárva és 80 fizető növendék nyer felvételt. A teljes díj évi 700 P, 50 P orvosi és beiratási dij és 5 kg. jó háziszappan, lelkészek és tanítók fiai évi 100 P-vel kevesebbet fizetnek. A felvételi kérvényeket ingyeneseknek június 30-ig, fizető tagoknak július 15-ig kell beküldeni az intézet igazgatóságához Hajdúböszörménybe a szükséges okmányok kiséretében. Részletes tájékoztatót bárkinek szivesen küld az *Igazgatóság*.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázatot

hirdetek a gömör-tornai egyházmegyében fekvő Szuhafő lelkészi állásra. Pályázati határidő 1930 julius 6. Javadalom: 1. Párbér 50 köböl termény, melynek fele búza, fele gabona és 17 köböl zab (a párbérfizetők száma szerint). 2. 15 hold szántóföld egy tagban, 8 hold rét 2 tagban, 10 hold legelő. 3. 12 bécsi öl fa beszállitva és felvágva. 4. 80 o. é. forint munkaváltság. — 2 o. é. forint őrléspénz. 5. Temető fűvének használata. 6. Négyszobás lakás a szükséges melléképületekkel. 7. Kongrua 628·92 a. kor. — A lelkészi ingatlanok adója lelkészt terheli; megváltandó beruházás nincs. Az állás 1931 április 24-én foglalandó el. Pályázati kérvények, megfelelő okmányokkal felszerelve Juhász László espereshez Putnokra küldendő.

Miskolc, 1930 június 9. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

667/1930. sz. **Felhivás az abaúji lelkésztestvérek egynémelyikéhez.** A theologiai internátusra egyházkerületi határozat értelmében s Püspök Úr Őméltóságának nyilvánosan kifejezett rendelkezése folytán minden egyházból a húsvét I. napi perselypénzt be kell szolgáltatni. Ezideig hozzám 29 egyház küldötte be. Utoljára kérem föl azon egyházakat, amelyek e nemes és magasztos célra az emlitett perselyadományt mind ez ideig be nem küldötték, hogy forduló postával szolgáltassák be az esperesi hivatalhoz, hogy illetékes helyen az elszámolást eszközölhessem.

Végül a választói névjegyzék törvényes határidőben való beküldésére, valamint a belmissziói ívek beszolgáltatására, melynek határideje julius 1., szintén felhivom lelkésztársaim figyelmét. A belmissziói ívek kitöltésére vonatkozólag közölni óhajtom, hogy minden anya-, leány- és fiókegyházról külön-külön 4—4 példányban állitandó ki Bm. I. iv; a szórványokról pedig a Dpm-iv.

Atyafiúi szeretettel: *Cziáky Endre,* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

K—cs J—f. Jön. — T—cs M—ly. Megérkezett. — Sz—y D—l. Ki van szedve.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 25. szám. Sárospatak, 1930 junius 22.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Rácz Lajos:* Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében. (Folyt. köv.) — *Szentmártoni Dániel:* A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében.

(Folytatás.)

Gyakran hallom, amint a tieid a haza szerencsétlensége fölött panaszkodnak, ezerszer visszhangoztatják azt a fájdalmas felkiáltást: *Jaj, jaj a mi hazánknak!* Bárcsak felismernétek, hogy senki titeket jobban meg nem aláz, mint ti magatok a ti ügyetlen cselekedeteitek által és minden kiváló dologgal szemben, — mely titeket a romlásból kiragadhatna — tanusítottt ernyedtség által. Balgatagságod, esztelenséged ront meg téged. Esztelenséged az oka, hogy többé nem növekedel, mivel a háborúnak és békének régtől fogva elismert igaz mesterségében nem tudsz otthonosan forgolódni. Szereted a tunya békét, de a vad háborúkat is, melyekben kimerülsz, erőidet aláásod, néhányszor már egész a megsemmisülésig, mint a történelem tanúsítja Békében pedig nem gondoskodnak kellően az utódokról; sok gyermek születik, de nem ügyelnek rá, hogy az újszülöttek életképesek legyenek. A gyermekek csekély számának oka az, hogy a házastársak nem mind kapcsolódnak egybe és nemzenek gyermekeket, aminek oka viszont az, hogy itt az élet- és családfentartás lehetőségei kevéssé ismeretesek vagy az uraságok túlkapásai miatt nagyon is korlátozottak. Igy aztán a legtöbben szabadon élnek egymással, inkább féktelen vágyaiknak hódolva, mint törvényes házasságot kötve. Hogy az emberek itt kevéssé életképesek (itt aránylag ritkán látni aggokat), annak oka valószínüleg a rossz élelmezés, ami viszont Isten ajándékának esztelen használatából ered. Ott, ahol egyedül magyarok laknak, semmi oltalom nincs az egészség megromlása ellen, orvosok és gyógyszertárak hiányzanak. E tekintetben nemrég egy értelmes férfiú ajkáról azt a szomorú nyilatkozatot hallottuk: Mi úgy élünk itt, mint a barom és úgy halunk meg, mint a barom!

Hogy egy ilyen szerencsés országban sok szerencsétlen éhező, rongyos, általában szükölködő ember akad, ezt ugyanaz az értelmetlenség okozza, mert céltudatos művelés mellett az ország földje négyannyi embert eltarthatna.

Hogy a hunnok nemzetsége nem egyedül lakik a földön, amelyet megszállott, oka az, hogy csekély száma miatt nem talált minden birtok gazdára s az ilyen üres lakóhelyek megszállását másoknak engedték át. — Esztelen biztonság vesz erőt rajtunk, jelszavunk: Aki elpusztúl, hát elpusztúl, akit megmentenek, hát megmentenek! — Van e más ok a honfiúi viszálkodásra, ellenségeskedésre, gyűlölködésre, mint az értelmetlenség? ez okozza, hogy annyi végtelen romlás és zürzavar után senki senki a törvények javítására és végrehajtására nem mozdúl. Ez okozza, hogy az igazságot, ártatlanságot annyiszor elnyomják, hogy a jogtalanság uralkodik, a jók félnek és sopánkodnak, a gonosztevők gúnyolódnak és ujjonganak. Mily hiba, hogy a királyok nem szövetkeznek más királyokkal egy ily erős ellenség ellen, mint a török!

Az ernyedtségnek és tunyaságnak, a nép epidémikus bajának kezdetei a rossz nevelésnek köszönhetők, amely nem szoktatja a fiatalságot elevenségre, frisseségre, szabad tevékenységre. Az értelmetlenség az oka a legtöbb emberi művészetben való járatlanságnak is. Ez az ernyedtség és ügyetlenség az oka a szegénységnek és nyomornak. Viszont az ernyedtség, ügyetlenség és nyomorúság hármas forrásából ered a lopás, rablás és útonállás gyalázatos vágya.

Senki eddig az elhanyagolt általános kultura fölemelésével nem törődött; a vallás csak külsőleg van reformálva, de nem bensőleg, a dogmák és szertartások igen, de nem az élő praxis pietatis s ezzel annak éltető ereje.

Folyt. köv. *Dr. Rácz Lajos.*

— **Miskolcon nagy várakozások közt** készülnek a június hó 28-iki műsoros estre, amelyen dr. *Ravasz László* dunamelléki püspök is előadást tart. A szépen induló martintelepi templom építésének ügye iránt akarják szélesebb körök áldozatkészségét felébreszteni.

A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése.

Május hó 22-én tartatott meg egyházmegyénk tavaszi közgyűlése Miskolcon, a csaknem teljes számban megjelent alkotótagok élénk érdeklődése mellett.

A már megszokott reggeli áhitatunk után, melyen Bodnár László dédesi lelkész imádkozott lelkeket emelő buzgósággal s hirdette az Isten igéjét meggyőző erővel, Zsóry György egyházmegyei gondnok, e köztiszteletben álló lelkes világi papunk mondotta el eszmékben, gondolatokban gazdag megnyitó beszédét. Nagy elismeréssel adózott a zsinat legközelebbi értékes munkája iránt, mellyel a kor kivánalmainak megfelelő új egyházalkotmányi törvényeket megalkotta. Majd rámutatott ama szép ünnepélyre, mit az alsóborsodi egyházmegye, közelebbről a miskolci egyház előző nap rendezett a 25 évi lelkipásztorkodását jubiláló Farkas István esperes tiszteletére s általános helyesléssel fogadtuk el azt az indítványt, hogy az ünnepelt derék lelkipásztorhoz a megfelelő formában mi is juttassuk el jókívánatainkat.

Elek József esperes jelentése következett ezután, ami úgy a gondos kidolgozást, mint a tanulságos, gazdag tartalmát tekintve méltán megérdemelte, hogy teljes elismeréssel és köszönettel vétessék tudomásul.

Mindenekelőtt gyönyörűen méltatta esperesünk nemzetünk fejének, Horthy Miklósnak 10 éves kormányzóságát s többek között így jellemezte a nagy férfiút: „Tíz éve mult annak, hogy a magyar hála és szeretet a kormányzói székbe emelte nagybányai vitéz Horthy Miklóst, ki a lefolyt tíz éven át áldásszerüleg árasztotta nemes lelkének fényét a nagy magyar éjszakába, visszaadván elcsüggedt nemzetének elvesztett hitét, meghalt reménységét s ezekben az élni akarás tettekre lendítő erejét. Az egész magyar nemzet áradozó örömmel ünnepelte meg kormányzóságának 10-ik évfordulóját s a róla való beszéd sokak előtt talán már idejét multa fáradozásnak tünhetik fel, ám a magyar református egyháznak egyetlen alkotmányos szarve sem gyülhet úgy össze, hogy a szeretett államfőnek 10 éves jubileumáról meg ne emlékezne, mert ez a dátum nemcsak az öröm és hála, hanem a büszkeség érzésével is eltölt. Horthy Miklóst ugyanis a mi anyaszentegyházunk kebeléből hivta el nemzetmentő munkájára s a kormányzói székbe Isten kegyelme és senki sem vitathatja el tőlünk azt a meggyőződésünket, hogy az Ő nagyszerű személyi tulajdonaiban, Isten áldotta lelke nagy értékeiben, gondviselésszerű kormányzásának útjaiban s egész élete minden-megnyilvánulásában a kálvinizmus hamisítatlan őstalajából magasratörő, Istent kereső ember typus nagyszerű vonásai domborodnak ki. Adja Isten, hogy megláthassa nemes szíve legszentebb álmának valóra válását: Nagymagyarország feltámadását!“

(Folyt. köv.)

— **Sárospataki főiskolánkban** ez a hét az évzáró előkészületeinek izgalmában telt el. Június hó 21-én az egyházkerületi tanítóképző-intézet bizottság ülésezett.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Rácz Lajos végleg megvált a filozófia- pedagógiai tanszéktől.** Dr. Rácz Lajos az 1929—30. skola évben mint nyug. tanár helyettesként látta el a fil.-pedagógiai tanszéket. Egészségi okok miatt, amelyek előtt a theol. karnak nagy sajnálattal meg kellett hajolnia, a helyettesítést tovább nem vállalhatja. A tanári székek, június 16-án a theol. kar, június 17-én a köziskolai szék, ünnepi érzések közt tárgyalták a lemondó tanár búcsúlevelét és örökitették meg jegyzőkönyvük lapjain a tanári szolgálat köréből 41 évi működés után kiváló nagy érdemeit. A búcsúzó tanárt versenyes tisztelettel vették körül a főiskola theol. és gimn. tanárai egyaránt. Főiskolánk előljárósága a nyugalomba vonuláskor hódolt a kötelességteljesítésben felülmulhatatlan professzor előtt. Egyházi közéletünk nem búcsúzik Dr. Rácz Lajostól. Tudjuk, hogy a tudomány, irodalom és a főiskola életét gazdag tartalommal betöltő forró szeretete örökös munkára fogja őt sarkalni szive utolsó dobbanásáig. A tanszéket a theol. kar a következő évben helyettesítéssel látja el s ha más szerencsésebb megoldás nem mutatkozik, pályázat útján fogja betölteni.

— **Theol. igazgató választás.** Sárospataki theol. akadémiánkon új igazgatóvá az 1930—31. iskolai évvel kezdődő két évi cyklusra dr. Mátyás Ernő igazgató lemondása folytán, akinek érdemeit a theol. kar meleg méltánylásban részesítette, a theol. kar dr. Vasady Béla theol. akad. rendes tanárt választotta. Dr. Vasady Béla két éve működik theol. akadémiánkon, a kitüntető megbizatás eddigi sikeres működésének is az elismerése.

— **Lelkészbeiktatás.** Az alsóborsodi egyházmegyéhez tartozó *Maklár* egyakarattal elhivott új lelkipásztorát: *Keresztury Józsefet* f. hó 1-én iktatták be állásába Lipcsey Péter dr. és Pósa Péter egyházmegyei küldöttek. Az új lelkész Luk. 12:32. (Ne félj te kicsiny nyáj . . .) alapján tartott hatalmas és szépen felépített, hiterősítő beköszöntőjét nagy figyelemmel, jó reménységgel és könnyes szemmel hallgatta a gyülekezet. Az Úr áldása legyen közös munkájukon! — Itt adunk hirt arról a felemelő áldozatkészségről, mellyel *Bojtár István* diósgyőrvasgyári mérnök 150 kg.-os acél-, *Somody József* presbiter 42 kg.-os ércharangot öntöttek a maklári ref. egyház számára. A jókedvü adakozókat kisérje és áldja meg a Kegyelmek Atyja!

— **Szentpéteri Kun Béla** a Debreceni Prot. Lapban a vegyes közlemények közt egy igénytelenül meghúzódó hir formájában tudatja, hogy más — sok teendői miatt megválik a lap szerkesztésétől. A Kun Béláénál finomabb pengéjü toll ez idő szerint nem szánt a református zsurnalisztika mezőin. A hiradásban örvendetes, hogy ezt a nekünk nélkülözhetetlen drága eszközt az új szerkesztőnek, az eddigi nagy munkásságú társszerkesztőnek továbbra is felajánlja Kun Béla dr. Búcsúra nem is gondolhatunk. Az őrállók elhivása és munkatételük szent kényszere felülről történik.

— **Ének- és zenevizsga a theol. akadémián.** Junius hó 16-án nyilvános ének és zenevizsga volt a theol. akadémián. A vizsga különös jelentősége abban áll hogy olyan végzett munkáról és tervszerű előkészítésről tett tanubizonyságot, amely mellett a most végző I. éves theologusok a tanítóképzős vizsgálatokra az elgondolások szerinti időben, a siker reményében állhatnak. Szabó Ernő főiskola ének- és zenetanár e téren úttörő munkát végez.

— **Mieink művei a Magyar Tudományos Akadémia kiadványai közt.** Megjelenik a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában Dr. *Buza László* egyetemi tanár, volt jogakadémiai tanárunknak a *kisebbségek jogi helyzetét* tárgyaló monografiája és Dr. *Rácz Lajos*tól a Leibniz „Nouveaux essais" c művének fordítása „Ujabb vizsgálódások" címmel.

— **Harangszentelés Sályban.** Feledhetetlenül szép ünnepe volt a sályi ref. gyülekezetnek f. hó 9-én, pünkösd 2-od napján. Ekkor adta át a közhasználatnak 2 új harangját, mik közül a kisebbiket Bihari Sándor, az egyház buzgó gondnoka, a nagyobbat pedig a gyülekezet közadakozásból szerezte. A pár évvel ezelőtt belül nagyon izlésesen rendbehozott templomot kivülről is új ruhába öltöztette a szegénysorsú sályi ref. hivek dicséretreméltó álkozatkészsége. A feldíszített templom előtt a Slezák cég által készített 2 új harangon tömérdek virág és kendő ékeskedett. A XC. zsoltár eléneklése után Várady Pál borsodgeszti lelkész kérte imádságban a toronyban elhelyezendő harangokra az Úr áldását, majd a felhúzás után megkondultak az új harangok s hivogató hangjukra a templomba siettek a közelből-távolból összesereglett hivek. Itt Pósa Péter felszentelő imádsága után a sályi ref. énekkar szép éneke következett, aminek végeztével Farkas István esperes mondott pünkösti és hazafiúi tűztől izzó beszédet az Ap. csel. 4:20. alapján. Takács Mihály ágendázott s Derencsényi István segítségével kiosztotta az úrvacsorát, — ezzel a templomi ünnep véget ért. A lelkészlakon 30 terítékes ünnep volt, amelyen a helyi intelligencián kivül részt vett báró Bottlik József orsz. képviselő, Fazekas János járásbir. elnök, Zsóry Lajos főszolgabíró is.

— **Harangszentelés Bánhorváton.** Pünkösd vasárnapja kétszeresen nagy ünnepe volt a 600 lelket számláló bánhorváti gyülekezetnek, amidőn 3 új harangot szantelt az Úr dicsőségére valóban fényes keretek közt. A legnagyobbat a gyülekezet öntette közadakozásból, a középsőt az énekkar a saját pénztárából, a legkisebbet Berentés Zsigmond és neje Kelemen Zsuzsanna, földmíves házaspár, anyagi erejükhöz mérve példátlan áldozatkészségből. A pünkösd ragyogó fényözönében fürdő hatalmas ünneplő sereg közt, az idegenből jött nagyszámú vendégek sorában ott láttuk Zsóry György egyházmegyei gondnok, ny. alispánt, dr. Dezsőffy Aurél országgyűlési képviselőt, Szepessy Gyula egyházmegyei tanácsbíró, főszolgabírót stb., akiket már a vadnai állomáson diszes fogadtatásban részesített a gyülekezet. Szereplő lelkészek voltak Bartha Gyula sajókazai, Joó Miklós nagyvisnyói és Bodnár László dédesi lelkészek. A harangavatást Svingor Jenő radostyáni lelkész végezte. Ez a gyülekezet a világháború és forradalom óta a templomot szépen kirenoválta s elébe impozáns Kálvin-emlékoszlopot állított. Ugyancsak sokat költött iskolájára. A mult évben fejezte be teljesen újra épült modern parochiáját és most csak a koronát tette föl az új harangokkal bámulatos egyházépítő munkájára. Akik pedig tapasztalatból ismerik az ilyen dolgokat, jól tudják, hogy az ilyen teljesítményekből a minden elismerésre méltó gyülekezet mellett a hű és igaz pásztort: Lenkey Gyulát az érdemnek mekkora része illeti.

— **Nyiregyházán** f. hó 14-én nagy lelkesedéssel alakitotta meg a Szabolcs-, Bereg- s Szatmármegyében lakó régi pataki diákok serege (több mint 40-en voltak jelen) a Pataki Diákok Orsz. Szövetségének *nyiregyházai fiók*-ját. Az alakúló gyűlés előkészitését dr. Kéky István nagykállói ügyvéd és Rácz Gyula nyiregyházai pénzügyi titkár végezte nagy körültekintéssel; a központot Kazinczy G. elnök és Rácz L. alelnök képviselte. A vármegyeház kis tanácstermében összegyült lelkes régi diákokat Rácz Gy. üdvözölte s indítványára az alakúló gyűlés Zoltán István nyug. főszolgabirót választotta korelnökké. Majd. dr. Kéky I. tartott lelkes, mélyenjaró beszédet a spataki főiskola történeti hivatásáról, jelentőségéről, melynek hatása alatt a jelenlevők egyhangúlag kimondották a 3 vármegyére kiterjedő nyiregyházai fiók megalakitását s megválasztották a tisztikart. (Elnök lett Erdőhegyi Lajos főispán, ügyvezető alelnök Rimaszombati Géza pénzügyigazgató.) Kazinczy G. elnök indítványára a gyűlés üdvözölte a Kormányzót, majd Bethlen, Wekerle és Klebelsberg miniszteréket tiszteleti tagokká választotta. Rácz L. a spataki főiskola nevében üdvözölte a PDOSz nek új fiókját, fejtegette e szervezkedés szükséges voltát s kivánt áldást működéséhez. Isten áldása legyen a nyiregyházai fiók munkásságán!

— **Diáktalálkozó** szinhelye volt junius 15-én főiskolánk. A 25 éve érettségizettek gyűltek össze tizenketten a főiskola iránti szeretet tolmácsolására. A találkozói ünnepélyt kedvesen vezette be a találkozók egyikének, *Tóth János* sajóvelerdi lelkésznek nagytemplomi igenirdetése, amely mesteri példája volt a pataki stilusú igehirdetésnek. A szó hatalma finom irodalmi érzékkel, mélységes átérzéssel és nagy művészi erővel párosult. Ugyan csak ő emelte a főiskolai imateremben közvetlen hangú imádsággal a találkozók lelkét Istenhez. Mig az egybegyültek hódolatát a főiskola és a tanári kar iránt Hézser Aurél egyetemi magántanár és Mertens Alfréd tolmácsolták szíveket megragadó, felejthetetlen élményként megmaradó módon. A találkozók a tápintézet javára jelentékeny összeget adományoztak.

— **Felhi juk** azokat az osztálytársainkat, akik 1919—20-ban a sárospataki ref. főiskolában érettségiztek, vagy ennek az osztálynak tanulói voltak, hogy *junius 29-iki* 10 éves érettségi találkozónkra jelentkezzenek és cimüket velünk *junius 25-éig* közöljék. Zsiros József és Szabó Zoltán theol. tanárok. Sárospatak, Kollégium.

— **Pataki theologusok külföldön.** *Ferencz* Lajos IV. éves hittanhallgatónk, aki a f. iskolai évben a párisi prot. theol. fakultáson folytatta tanúlmányait, oly szép eredménnyel tudta a francia nyelvet elsajátítani, hogy április 7—12. napjain 12 tantárgyból sikeresen le is vizsgázott; 280 theologus közt a 17-ik, a magyar theologus közt pedig az első lett 142 50 ponttal. Az elsőnek, egy II. éves francia ifjúnak 186 pontja volt. Itt ugyanis pontozással történik az osztályozás. Ugyanő a magyar istentiszteleteken rendszerint a kántori teendőket végezi, harmonium kisérettel. — *Nagy* Barna III. theologus a montpellier i theol. fakultás hallgatója; róla azt írta Bruston Eduárd prof. úr tde Sárospatakra, hogy „komoly, kegyes és jó nevelésű diák; küldjenek más, hozzá hasonlókat is nekünk!" — Végül *Kovács* József s.-lelkész Glasgowban, *Bacsó* Gyula IV. hh. Strasbourgban és *Harsányi* László III. hh. a bonni egyetemen folytatja e félévben theol. tanúlmányait.

— **Versenyen.** A sárospataki református elemi iskola junius 10-én az évi ének- és tornaünnepélyen, hol versenyen kivül szerepelt, szép sikereinek elismeréséül a vándorzászlót kapta, a *debreceni* ének- és tornaversenyen junius 11-én pedig egy koszorút hapott. A szép szereplés a tantestület buzgó fáradozásának bizonysága.

— **Tanittató szülők,** akik a jövő tanévre egyetemi és főiskolai tanulmányokra a fővárosba küldik fiukat, forduljanak „felvételi tájékoztatásért" a „Diákok Háza" Egyetemi és Főiskolai Diákotthon igazgatójához, Dr. Victor János theol. tanárhoz Budapest, VII., Hársfa-u. 59/B. címen. A most lezáruló tanévvel az intézet 107 lakóhelye közül több megüresedik. A felvétel iránt érdeklődőknek ajánlatos még június folyamán felvenni az érintkezést az intézet igazgatóságával.

HIVATALOS RÉSZ.

Kimutatás

az *alsózempléni* egyházközségek és lelkészek által a sárospataki theol. internátus javára 5 éven át fizetendő összegekről. Az egyházközségekre való kivetés a kulturadó kulcs alapján, a lelkészekre való kivetés pedig a javadalmi és vagyoni viszonyok figyelembevételével, egyénenkénti elbirálás szerint történt. A kivetési összeg ellen a megjelenéstől számított 15 nap alatt felszólamlásnak van helye az esperesi hivatalhoz. Véglegesen az őszi egyházmegyei közgyűlés dönt.

Egyházak:

Alsóberecki 5·20, Felsőberecki 1·30, Alsódobsza 15·60, Báj 18·20, Berzék 3·90, Bodroghalász 23 40, Bodroghalom 33·80, Bodrogkeresztúr 13, Bodrogkisfalud 1·30, Bodrogolaszit 7·80, Bodrogzsadány 2·60, Csobaj 18·20, Cigánd 195, Erdőbénye 26, Sima 1·30, Erdőhorváti 5·20, Gesztely 18·20, Golop 10·40, Hernádkak 6 50, Hernádnémeti 78, Karcsa 65, Kenézlő 5·20, Kesznyéten 65, Lácza 39, Karos 23·40, Legyesbénye 15·60, Mád 10·40, Makkoshotyka 6·50, Megyaszó 91, Mezőzombor 6·50, Monok 6 50, Nagyrozvágy 39, Kisrozvágy 1·30, Olaszliszka 46·80, Ond 15 60, Páczin 23·40, Prügy 65, Ricse 65, Révleányvár 13, Sajóhidvég 33 80, Sárospatak 170 30, Sátoraljaújhely 78, Semjén 23.40, Sóstófalva 2 60, Szerencs 65, Taktaharkány 65, Taktakenéz 13, Taktaszada 65, Tállya 33·80, Tarcal 65, Tiszakarád 78. Tiszaladány 65, Tfszaluc 78, Tokaj 33·80. Tolcsva 9·10, Ujcsanálos 15·60, Vajdácska 18·20, Vámosújfalu 7·80, Sára 1·30, Viss 5·20, Zemplénagárd 13 pengő.

Lelkészek:

I. csoport. Személyenként 30 pengő. Janka Károly, Tantó János. Kiss Ernő.

II. csoport. Személyenként 18 pengő. Pataky Sándor, Janka Péter, Göndöcz István, Gecse Lajos, Sütő Kálmán, Veres Imre, Bacskay Károly, Verebélyi Dezső, Éles István, Horváth János.

III. csoport. Személyenként 10 pengő. Dr. Filep Gusztáv, Takács Béla, Kun Zoltán, Kőrösy György, Butykay István, Máthé Gyula, Forgács Gyula, Csüry István, G. Nagy Béla, Kiss Pál, Major Gyula, Czike Ferenc, Horváth István, Szabó Andor, Szőllőssy József.

IV. csoport. Személyenként 5 pengő. Bényey József, Hegedüs László, dr. Diószeghy Mihály, Móricz István, Benke Kálmán. Osváth József, Molnár Ferenc, Kósa Szabó Pál, Batta János, Szilva István, Makó Dezső, Kiss Miklós, Verebélyi Barna, Győry Kálmán, Nagy S. Béla, Halmy Miklós, Kovács László, Igaz József, Bernáth István, Tóth Kálmán, Molnár László, Sáfár István, Vitkay Bertalan, Farkas Lajos.

A kimutatás hiteléül:

Sátoraljaújhely, 1930 jun. 17. *Kiss Ernő* esperes.

Alsózempléniek figyelmébe! Az egyházmegyei világi főjegyzőre való szavazás határideje junius hó 30-án lejár. Még sok egyház nem küldte be a szavazatot. Ugyszintén kérem a választói névjegyzékek pontos beküldését is. A mult évi nyugdijintézeti járulékokkal hátralékban maradt egyházakat és lelkészeket felhivom, hogy fizetési kötelezettségeiknek e hó végéig szigorú következmények terhe alatt tegyenek eleget. Sátoraljaújhely, 1930 junius 17. *Kiss Ernő,* esperes.

Az alsóborsodi lelkészek értekezlete julius hó 8 án (kedden) Cserépfaluban lesz. Délelőtt 8 órakor istentisztelet, azután az értekezlet tárgyalja a lelkész-tanítóság, a presbiter-nevelés kérdését, amazt Gaál Ferenc, emezt Szakács Pál előadásában. .Román Ernő az új egyh. adótörvényjavaslatot birálja, ami után pályamunkákról jelentés és egyéb kisebb ügyek következnek. — Családtagjaikkal együtt szeretettel hivom meg lelkésztestvéreimet s kérem, hogy julius 4-ig jelentkezzenek. Igazolatlanúl elmaradottak 10 pengő birságot fizetnek a kálvineum javára. Cserépfalu, 1930 junius óh 16. *Pósa Péter* ért. elnök.

Szerkesztői üzenetek.

N—gy L—s A—ó. Most már nem fért be. Későn jött. De jön. **F—s I—n M—c.** Kissé elkésett. Nem akartuk nagyon megcsonkítani. Jön. **J—sz L—ó P—k.** Nagyon eredeti s ötletes tudósítás.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 27. szám. Sárospatak, 1930 július 6.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dókus Ernő:* Megnyitó beszéd a jun. 26-i egyházkerületi közgyűlésen. (Vége köv.) — *Kövér Pál:* Ismét az egyházfegyelemről. — Vegyes közlemények.

Megnyitó beszéd

a június 26-iki egyházkerületi közgyűlésen.

Azon szivünkbe markoló és lelkeinket a magasságos mennyekbe emelő érzéssel elhangzott ima után, annak mélységes hatása alatt legyen megengedve nekem, hogy mielőtt a mindennapi élet szürkeségébe belétemetkeznénk Isten segedelmével legjobb tehetségünk szerint elintézni a reánkbizottakat, néhány szóval megemlékezzem két oly eseményről, mely bár közvetlenül hazánkat, nemzetünket érinti, hatásában, következményeiben kisugárzik, természetszerűleg azzal egybeforrott magyar református egyházunkra is, fény mellett magával hozva az azt követő árnyat is Mindkettő 10 éves évfordulót jelent magyar hazánk viszontagsággal teljes életében, de amig egyikre boldogan, hálával eltelten gondolunk, a másik szégyenpirt borít arcunkra, és fájó könnyet csal ki szemeinkből.

Ki ne emlékeznék vissza a 10 év előtt történtekre, hiszen az idő rohanásában úgy tűnik fel, mintha csak az imént, csak napok előtt történt volna, amikor a rettenetes összeomlás után magyar hazánk gályája a kétségbeesés, a megsemmisülés tengerén hányatott és minden pillanatban elmerüléssel fenyegetett, jelent meg a parton egy férfiú, ki magát az életveszélyes hullámokba dobva, halálmegvetéssel, erős kézzel ragadta meg a gálya kormányát, vezette azt bölcsességgel, kitartással, erős kézzel, tajtékzó hullámokon keresztül nyugodt vizek felé, hogy a kitűzött cél irányában biztos partokhoz vezesse. Ezt tette 10 év előtt Főméltóságú nagybányai vitéz Horthy Miklós, Magyarországnak ma hírnév és dicsőség övezte Kormányzója, aki azóta is vezeti hazáját, nemzetét kitartással, erélyel, szerető szívvel, megértő, nemes lélekkel, a végcél, a régi, a nagy, a boldog Magyarország felé, békét, nyugalmat, consolidált állapotokat teremtve idebent a haza határain belül, tiszteletet, elismerést, rokonszenvet ébresztve a haza határain túl.

Ezen férfiúi kormányzásnak tizéves évfordulóját ünnepelte az egész nemzet, igaz szivből, spontán elhatározásból, ünnepelte annak minden igaz fia, felekezet, párt, társadalmi állásra való különbség nélkül kunyhótól a palotáig, de részt kért az ünneplésből a művelt külföld is, ahol nemzetek, államférfiak, kormányok és koronás fők siettek szerencsekivánataik kifejezésével, rokonszenvük tolmácsolásával. S ha lehet a szeretetben fokozatot állitani, úgy abban bizonyára a legmagasabb fokon ünnepelt a magyar református egyház, melynek hivei templomaikba gyülekezve adtak hálát a Mindenhatónak, aki őt nekünk adta, magyar hazánk, református egyházunk dicsőségére, javára, mind ez ideig megtartotta. Részt vett az ünneplésben református egyházunk legfelsőbb közigazgatási szerve, egyetemes Konventünk és törvényhozó Zsinatunk, de bizonyára, igaz szivvel kér abból részt Egyházkerületünk közgyülése és annak tanácskozásra egybegyűlt tagjai, ezért elnöksége a tárgyalás renden javaslatot fog tenni, hogy Főméltóságú Kormányzó urunk érdemei jegyzőkönyvünk lapjain megörökittesenek ás őt közgyűlésünkből sürgönyileg üdvözöljük.

A másik, a szomorú, a szivbe markoló, a vért felingerlő, az arcpirító decennium, a trianoni, reánk kényszerített, a világ teremtése óta páratlanúl álló gyalázatos békeokmány aláirásának tizedik évfordulója. De amilyen fájdalommal, apathiával tűrtük tiz év előtt annak reánk erőszakolását és aláirását, éppen olyan örvendetes jelenség a tizedik évfordulóról visszatekinteni és látni, hogy miként fokozódik évről évre a vágy az ország lakosaiban, hű magyar polgáraiban, kint élő honfitársainkban és szülötteinkben, a történtekbe belé nem nyugodni, ezt az érzést folyton ébrentartani és annak idején a tévedés kijavitásával régi határainkat visszaállitani, erőszakkal elszakított testvéreinket ismét keblünkre ölelni. Miként szaporodik évről évre, sőt mondhatnám, napról napra azon romlatlan lelkű idegen külföldiek száma, akik meggyőződve a rajtunk elkövetett vérlázító igazságtalanságról, szóval, tollal, tettel igyekeznek segitségünkre jönni, hogy az elkövetett hiba, amelynek ők is, habár gyakran nem rosszhiszemű elkövetői, támogatói, elnézői voltak, helyre hozassék. És az én mindenható Atyám által belém

oltott hitem erős, hogy imáink meghallgattatásra fognak találni barátaink támogatásával, elrabolt területeink, fiaink, híveink jó részét vissza fogjuk szerezni és a második milléniumot kiterjesztett határok között fogják unokáink megünnepelni. Hogy azonban ez bekövetkezzék szükséges, hogy mindenki teljesitse kötelességét, tekintete folyton egy pontra essék és legyen koncentrálva, használjunk fel minden alkalmat tiltakozó szavunk felemelésére, magán körben, összegyűléseink alkalmával, itthon és a művelt külföldön használjunk fel minden összeköttetést külföldi ismerőseink, barátaink, rokonainkkal, hogy őket a rajtuk esett égbekiáltó igazságtalanságról felvilágositsuk és ettől ne tartson vissza se kényelemszeretet, se álszemérem, mert csak kitartó következetes munkának lehet meg a kivánt eredménye. Éppen ezért használjuk fel a mai ünnepélyes alkalmat, Egyházkerületi Közgyűlésünket is, hogy annak köréből felemelve kérő szavunkat, jajkiáltásunkat, örökitsük meg tiltakozásunkat jegyzőkönyvünk lapjain és ennek, valamint Istenben, magyarhazánkban, annak feltámadásában, igazságunkba vetett törhetetlen hitünk bizonyságtételére könyörögjük el a Nemzeti Hiszekegyet, ily képen: „Hiszek egy Istenben, Hiszek egy hazában, Hiszek egy isteni örökigazságban, Hiszek Magyarország feltámadásában! Ámen!“

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Egyházkerületünk egy évi belső életéről, veszteségeinkről, nyereségeinkről, a hitéletről, egyházaink anyagi helyzetéről a Főtiszteletű Püspök Úr Őméltósága emlékezik meg évi jelentésében a nála megszokott, mindenre kiterjedő figyelemmel, alapossággal, pontossággal, méltóztassanak azonban kegyesen megengedni, hogy némelyekre én is kiterjeszkedhessek.

E helyről kivánok mindenek előtt megemlékezni, arról a szükebb családi körben lefolyt, de mindnyájunk szeretetét tiszteletét kiváltott és ezen érzelmeinktől kisért évfordulóról, melyet csupán a Mindenható különös kiválasztottai, legkedveltebb kegyeltjei nyerhetnek el, s melynek az elmult napokban volt részese az én igen tisztelt s nagyon szeretett gondnoktársam, Meczner Béla Őméltósága, az alsózempléni egyházmegyének nagyérdemű jubiláris gondnoka, ki e napokban töltötte be születésének nyolcvanadik évfordulóját.

Tárgyalásaink rendje és a rendelkezésünkre álló idő nem engedi, hogy életének, közhasznú működésének részleteiről, alkotásainak egy-egy bizonyságáról megemlékezzem, mert ez napokig tartó előadást fogna igénybe venni, elég legyen néhány ecsetvonással rámutatni arra, hogy már ifjú kora kezdetén harcba vitte őt a kötelesség, ahol az ellenség előtti bátorságával tűnt ki és érdemelte meg felebbvalói elismerését, — később hittestvérei bizalmából lett az alsózempléni egyházmegye gondnoka s mint ilyen, félszázadot meghaladó idő óta egyházkerületünk, egyetemes konventünk, törvényhozó zsinatunk egyik hatalmas oszlopa, egyik legértékesebb tagja. Kerülete polgárainak bizalma ismételten őt bizta meg a tövény hozásban képviseletével, honnan a kormány és király bizalma a főispáni székbe emelte s a főrendiházba küldötte, honnan vármegyéjének közbizalma az országgyűlés felsőházának és törvényhatósági bizottsága örökös tagjának választotta meg, mindenütt a közjóért, hazája, egyháza, honfitársai és hittársai javáért küzdve, dolgozva, önzetlenül, fáradságot nem ismerve, fényes eredménnyel.

Igy ivelt az ő pályája a magaslatokig és bár e hosszú és dicsőséges úton gyakran jutott abba a helyzetbe, hogy a hozzá intézett kéréseket teljesiteni vagy kieszközölni képes nem volt, mégis ha életének ezen határkövéről visszatekint a völgybe, megfutott pályáján nem talál egyetlen ellenséges, egyetlen neheztelő arcot, de mindenütt hálát, elismerést, szeretetet, köszönetet.

Amidőn én Őméltóságát születésének nyolcvanadik évfordulója alkalmából úgy a főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés és az egész egyházkerület nevében, de a saját nevemben is, kit hozzá a rokonság és a barátságnak egy hosszú életen keresztül fűzött és soha nem lazult kötelékei fűznek, mély tisztelettel, igaz szeretettel üdvözlöm, kérem a minden kegyelem Atyját, tartsa meg őt mostani testi és szellemi erejében, hogy érhessen meg még sok évfordulót és legyen még hosszú ideig büszkesége, támasza magyar hazánknak, református egyházunknak!

Most pedig tiszteletünk, szeretetünk, üdvözletünk jeléül emelkedjünk fel helyeinkről.

Szivem sugallatát követem, amikor a magam részéről is megemlékezem arról a lélekemelő ünnepélyről, amelyet szűk keretek között tervezett a szeretet és mély tisztelet, de amely széttörte a kereteket és ünnepévé lett nemcsak az alsóborsodi egyházmegyének és a miskolci egyháznak, de egész egyházkerületünknek is, sőt még azon túl mindenütt, ahol immár egy emberöltőre terjedő buzgó, fáradhatatlan, egyházépítő, nagy eredményű működését ismerik, méltányolják Farkas István jubiláló esperesnek, egyházkerületünk egyik leghatalmasabb oszlopának, mindnyájunk szeretett barátjának, akinek nemcsak az egyházi, de a közélet minden terén évek hosszú sora óta kifejtett önzetlen, buzgó, eredményes munkája kormányzónk magas személyéig feljutott, aki felhasználta ezt az alkalmat, hogy elismerésének kifejezést adva, ennek jeléül őt főtanácsosai sorába elhivja. Szivem egész melegével üdvözlöm egyházkerületünk nevében a nagytiszteletű Esperes Ur Őméltóságát életének ezen határkövénél és esdve kérem a minden kegyelem Atyját, hogy tartsa meg őt ebben a testi és szellemi őserőben, hogy még ismételten jubilálhasson és ennek arányában szaporodjanak, fokozódjanak az ő áldásos működésének elpusztíthatatlan, örökké élő emlékei, bizonyítékai.

Dókus Ernő
egyh.-ker. főgondnok.

(Vége köv.)

Akiktől legtöbbet elvett a sors — az árváktól — apát, anyát, adjuk nekik a legkevesebbet: pár fillért. Vegyünk árvabélyeget!

Ismét az egyházfegyelemről.

Az egyházfegyelem gyakorlásáról Dr. Komjáthy Aladár e lap 21. számában rendkivül figyelemre méltó húrt pendit meg. Helyesen állapítja meg, hogy az egyházfegyelem általános gyakorlásának előfeltétele az, hogy magunkon kezdjük el az egyházfegyelmet. E sorok írója a „Lelkészegyesület" 1926. évi évfolyamában „Díjlevél ügyünk" c. cikkében hasonló következtetésre jutott, mivel azonban fájdalmasan tapasztalta, hogy e felé a magunk fegyelmezése felé a gyakorlatban azóta sem történt haladás, egyházunk érdekében szükségesnek látja Komjáthy A. cikkével kapcsolatban történő foglalkozást.

Egyházi életünknek egyik — Istennek hála nem általános, de könnyen azzá válható — kórtünete a lelkészválasztások terén tapasztalható visszaélés. Az a szomorú tünet, hogy egyes pályázók a törvénnyel és tiszteséggel ellenkező igéreteket tesznek, az őket felkereső választókat etetik-itatják, pénzelik, korteskülönítményeikkel rendszeres ostrom alá veszik a zsebkérdésben különben is érzékeny választói sziveket. Indokolásul talán hivatkoznak az illetők az eddigi zsinati törvényekre, melyek megakadályozzák különösen a távolabb eső helyekről pályázókat abban, hogy a választók meghallgathassák őket. Azonban az etetést-itatást, igéretek pazar szórását s a korteskülönítmények által a választó egyházközségek megszállását s ottani pénzosztogatását még ilyen alapon sem lehet indokolni Mert mire vezet az ilyen eljárás, a „ki ad többet érte?"-féle árverezés, ha nem arra, hogy jellemes emberek nem juthatnak eklézsiához? Csak 1—2 helyen történjék meg az ilyen eszközök igénybevételével elért megválasztás, mint futótüz terjed el messze vidéken, hogy a később megüresedő lelkészi állásoknál — tisztelet a kivételeknek — hasonló „álláspontra" helyezkedjenek az egyháztagok. S annál bátrabban cselekedhetik ezt, mert arra hivatkozhatnak, hogy lehet igy is eljárni, hiszen itt is — ott is hasonló eset történt, még sem lett semmi baj belőle. Azért nem volna szabad az ilyen eseteket elhallgatni s ha akadnak egyházukat szerető, megvesztegethetetlen emberek, panaszukat elmellőzni, megkerülni. Mert ilyen esetekben, mint Komjáthy A. találóan mondja: „ne ismerjünk barátokat, ... mert addig is az volt a baj magyar református egyházunk életében, hogy az embereket menteni akartuk humanizmusból s nem vettük észre, hogy egyházunkat meg sülyesztettük." Igen, sülyesztettük! A megvesztegethetetlen és csalódott embereket a szekták karjaiba kergettük, de magát az igy állásba jutott egyént is gyülekezetével függőségi viszonyba jutni engedtük, ki épen e függőségi viszony folytán még ha akarná sem tudhat épitő munkát végezni. Ha pedig fizetésleengedési igéretein túl próbálná magát tenni, kész poklot teremtene maga körül.

Lelkészi és tanitói karunk tekintélye, egyházunk vitális érdekeinek megóvása céljából ideje volna az erkölcsi magaviselet tekintetében is szigorúbb mértéket aikalmazni.

Várva-várjuk az új zsinati törvények életbeléptetését, de hangsulyozzuk, hogy áldást csak akkor remélhetünk tőle, ha a törvényt alkalmazzuk és pedig először is magunkra: lelkészekre, tanitókra alkalmazzuk. *Kövér Pál.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Balthazár Dezső püspök külföldi útjairól** volt szó a felsőházban egy interpelláció kapcsán. Nem lévén politikai lap, nagy sajnálatunkra az ügyhöz nem szólhatunk hozzá. Ám azt sietünk kijelenteni, hogy a merőben politikai jellegű kérdést ne vigyék át egyházi térre. Egyházunk függetlensége nem engedi ezt és főleg veszélyes volna lelki életünk békéjét, nyugalmas, megindult fejlődését politikai szenvedelmek felkeltésével kockáztatni.

— **A Pataki Diákok Országos Szövetségének közgyűlése.** Az évzáró ese nényteljes napjának is egyik fontos mozzanata volt a P. D. O Sz. közgyűlése. A Szövetség monstre találkozója a jubileumi ünnepség bizonyára óriási közönséget összegyűjtő alkalmával fog megtörténni de az évenkénti közgyülések is szép tükörképei az öreg diákok aktiv és nemes tevékenységének. A közgyülés a szeretett és az Alma Mater szeretetében minden diák előtt példaképen álló elnöknek, *Kazinczy* Gábornak megnyitó beszédével kezdődött. Az elnök különös melegséggel üdvözölte a testvér debreceni diákszövetség képviselőjét, Dr. *Csobán* Endre levéltárnokot. *Novák* Sándor főtitkár terjesztette elő titkári jelentését, klasszikus fogalmazású beszámolóval keretezve be a P. D. O. Sz. ez évi munkájának adatait és történetét, melyből nyilvánvaló, hogy a Szövetség életének minden megnyilatkozása a főiskola életéhez és szeretetéhez simul, közelebbről a négyszázados ünnep előkészületeihez. — Az előző nap tartott választmányi ülés javaslatait hallgatta meg és fogadta el aztán a közgyűlés. Eszerint boldog emlékű *Dókus* Gyula örökébe *farkasfalvi Farkas* Géza főiskolai gondnokot választotta meg védnökké egyhangú lelkesedéssel, *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter urat, akinek anyai ősei, a parnói Molnárok, pataki diákok voltak s aki igy főiskolánk iránt mindig megkülönböztetett érdeklődéssel viseltetik, tiszteleti tagjává választotta a Szövetség. Ugyancsak tiszteleti tagságot nyert a főiskola egykori diákja, a koszorús magyar iró, *Lőrinczy* György, akinek gyönyörű levelét, melyet 50 éves iróI jubileumára küldött, meghatva hallgatta végig a közgyűlés. A Szövetségnek ma már négy fiókja működik: a budapesti, debreceni, nyiregyházi és miskolci, azonban a taggyűjtés még sok kiegészitésre szorul. A tanitóképző intézet tanári kara szintén belép a P. D. O. Sz.-be, igazgatója pedig a választmánynak is tagjává válik. A gyűlés az ügybuzgó elnök és alelnök, Kazinczy Gábor és Dr. Rácz Lajos éltetésével és a Szózat eléneklésével ért véget.

— **Tornavizsga.** Derült, szép időben folyt le az évzáró délutánján a gimn. ifjuság tornaünnepélye. A zöld iskolakerti fák eleven rámájában

festői látványt nyújtottak a katonás tegyelmezettséggel felvonuló, felálló formaruhás osztályok. A gazdag és sok részében egészen ujszerű programmon szerepeltek zenés szabadgyakorlatok, különböző távú sík-, gát- és stafétafutások, fabot- és buzogánygyakorlatok, könnyű athlétika, szertornák, kosár- és kézilabda mérkőzések, bemutató ugrások és parterre torna. A programmba a leánytanulók számai is be voltak illesztve s hogy munkájuk, kiképzésük milyen magasfokú, azt nemcsak az esztétikailag szép szakorlatok, hanem versenyeredményeik is mutatták. *Szabó* Károly testnevelési tanár komoly és dicséretre érdemes munkát végzett nemcsak e jól sikerült vizsga rendezésében és lebonyolitásában, hanem azáltal is, hogy megmutatta, hogy általában jó fizikumú, jórészben falusi fiúkból rekrutálódó diákjainkkal a testnevelés és sport rengeteg ágát szerettette meg s a bennük levő adottságokat szerencsés kézzel hozza mindinkább napfényre.

— **Találkozók.** Június 29 én két évfolyam találkozó ünnepélye folyt le főiskolánkban, a 40 és 10 évvel ezelőtt érettségizőké. Délelőtti istentiszteleten nagy bizonyságtevő erővel *Nagy* Sándor Béla vámosujfalusi lelkész szólaltatta meg az Igét az imateremben *Janka* Károly egyh.-kerületi főjegyző mondott megható, fölemelő, szivbemarkoló imát. Az ő évfolyamának nevében Szentmártoni Dániel lelkész köszöntötte az Alma Matert és tanári kart, a magas évfolyamot meghazudtoló frisseséggel és tüzzel, a 10 évesek nevében Gönczy Pál lelkész tett bizonyságot a kollégium iránti fiúi szeretetről. Az üdvözlésekre Mátyás Ernő dr. válaszolt, beszédével valóban méltó befejezését adva nyilvános közigazgatói szereplésének. A találkozók felkeresték elhunyt tanáraik sírját, majd közebéden elevenitették fel a 40 és 10 éves emlékeket. A 10 éves találkozók a Maller-alap növelésére rendeztek egymás között gyűjtést.

— **Az Országos Református Theologus Szövetség** június 25—27-én tartotta konferenciáját az Alma Mater falai között Sárospatakon. Számos theologus és nőtheologus jelent meg a konferencián. Értékesnél értékesebb előadások hangoztak el s keltettek nagy visszhangot a lelkekben, amit a sok hozzászólás bizonyít. Elhangzottak a következő előadások: 1. Marton János: „A lelkésztanítóság kérdése". 2. Szabó Zoltán: „Lelkipásztor, mint a gyülekezet sója". 3. Dr Vasady Béla: „A theologiai gondolkozás, mint existencialis ügy". 4. Dr. Lencz Géza: „A mai ökumenikus mozgalmak jelentősége az egyetemes keresztyénség és a magyar református egyház szempontjából". 5. Csíkesz Sándor: „Csonka Magyarország intelligenciájának felelőssége és kötelessége a magyar falu és tanya népével szemben". 6. Nádházy Bertalan: „Csonka Magyarország intelligenciájának felelőssége és kötelessége az ipari munkássággal szemben". — Kirándulás, a város nevezetességeinek megtekintése tette még kedvesebbé a konferenciát, mely a résztvevők lelkére maradandó benyomást gyakorolt.

— **Uj iskola Mályiban.** Június 22-én szentelte gyönyörű iskoláját a kis mályi-i ref. leányegyház gyülekezete. Imádkozott *Eötvös* Ferenc, ládházai vezető lelkész. Predikált Dr. *Pápay* István, ónodi lelkész. Konfirmált Eötvös F., vezető lelkész. Az iskola és egyház történetét előadta az iskola előtt Járdánházy József lévita. Az állam 14.000 P-t, az egyházmegye 2000 P-t, az egyházkerület 2000 P-t segélyként adott e népiskola megépítésére s így a mályi i ref. leányegyház megmentésére. Homokot ingyen a Nagy Izsó és Radó cég adományozott. A segélyek kieszközlése körül nagy érdemei vannak Mélt. Melczer László országgyűlési képviselő, Dr. Regéczy József tanácsbiró és Farkas István esperes uraknak, Simai László, Flóhr Manó, Deutschmann Dávid és a presbitérium, valamint a hivek ingyen fuvart adtak. Kerekes József miskolci épitész épitette a szép iskolát.

— **A theologiai internátusba** az 1930—31. iskolai évre a következő theologus ifjak vétettek fel: ½ kedvezménnyel: Bakos Zoltán, Héthy Lajos és Majoros István II. é. theologusok. ¼ kedvezménnyel: Balogh Lajos, Bertha Barna, Fodor Lajos, Józsa István, Kalmár Lajos, Kiss László, Maklári Pap László, Orbán József, Simon Vince, Stéphán László, Szobonya Sándor I. é. theologusok; Balázs Ernő, Egressy Lajos, Medgyasszay Pál, Nagy Árpád, Pósa Dezső, Simon József, Szilva Sándor. Szomolnoky Lajos, Tóth Ferenc, Tóth Lajos II. é theologusok; Andrássy Ferenc, Benke Imre, Halász Károly, Horkay Barna, Kiséry Béla, Kocsis János, Kolumbán György, Kutas Imre, Martin Miklós, Samu István, Simon Béla III. é. theologusok Teljes díjjal felvétettek: Nagy Sándor, Papp István és Szabó István I. é. t., Jeney József, Técsy Béla II. é. t., Fejér István, Kiss Ernő III. é. theologusok. Összesen: 42. A leendő I. évesek folyamodványa szeptemberben nyer elintézést. Szeptemberben körülbelől 5 ingyenes hely áll betésül rendelkezésre.

— **Kérelem.** Egy idegbetegsége miatt korán nyugdíjazott lelkésztársunk felesége és családja nagy nyomoruságba jutott, mivel a csekély nyugdíj az illető lelkésztársunk fenntartására és gyógykezelésére sem elegendő, nem a család fenntartására. A feleség szülés előtt áll a negyedik gyermekkel: ha minden lelkész, vagy egyház csak 1—2 P. adományt küld: e legkiáltóbb szükségen már segítve lesz. Szeretettel kérem az adományok mielőbbi elküldését címemre: Takács Mihály ref. lelkész, Felsőábrány (Borsodmegye).

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgári iskolai internátusokban. Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

Segédlelkész október hóig, újabb külföldi útjáig elhelyezkedést keres. Címe: Kovács József, Fűzérradvány, u. p. Pálháza. Abauj m.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 28. szám. Sárospatak, 1930 július 13.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dókus Ernő:* Megnyitó beszéd a jun 26-i egyházkerületi közgyűlésen. (Folyt. és vége.) — *Dr. Rácz Lajos:* Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében. (Folyt. köv.) — *Sz. Z.:* Belmissziói előadói konferencia. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Hirdetések.

Megnyitó beszéd

a június 26-iki egyházkerületi közgyűlésen.

(Folyt. és vége.)

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés! Gyűlésünket megnyitó szavaim hiányosak lennének, ha egyházi életünk mult évi legfontosabb eseményét, törvényhozó zsinatunk működését említés nélkül hagynám.

Az országos Zsinat u. i. az év tavaszán harmadik ülésszakra ült össze. Napirendjén két élet bevágóan fontos javaslat szerepelt: Az Alkotmányról és Kormányzatáról szóló törvényjavaslat s a Missióügyi törvényjavaslat. Az utóbbit ugyan a zsinat levette napirendjéről de korántsem azért, hogy egyházunk megújhodásának ezt az egyetlen evangéliumi eszközét elvesse magától, hanem amiatt, mert a missió javaslatnak számos fontos, alapvető rendelkezése átment az Egyházalkotmányi törvénybe s igy szükségessé vált a missiói javaslat átdolgozása. Az új javaslat, mely az egyház missiói munkájának elvi alapjait fogja rövid, tömör kijelentésekben deklarálni, a jövő ülésszakon kerül érdemi tárgyalás alá.

Elvégezte ellenben a Zsinat — elvi magaslatokon mozgó emelkedett tárgyalás után — az egyház Alkotmányának és Kormányzatának reformját.

A most már zsinatilag elfogadott javaslat legfőbb érdeméül — annak tudós szerzője, Dr. szentpéteri Kun Béla egyetemi professzor — a javaslat rendszerét tekinti. A törvény anyagának új elrendezése kétségkivül megérdemelné a dicséretet, akkor is, ha csak a régi anyagot foglalta volna új logikus és áttekinthető rendbe, ámde az új törvénynek ennél sokkalta nagyobb érdeme is van: Egyházalkotmányunknak tovább fejlesztése Kálvin szellemében.

Nem Kálvin szelleme árad-e az új törvény első szakaszából, midőn kimondja, hogy Jézus Krisztus közönséges keresztyén anyaszentegyházának egyik része a magyarországi református egyház? Vagy a 2-ik § ából, mely kálvini nyiltsággal és világossággal jelenti ki egyházunk hitvallási alapjait?

Kálvin szellemében építettük tovább egyházunk alkotmányát, midőn egyházunk teljes jogú tagjaivá tettük a nőket, viszont kirekesztettük a teljesjogú egyháztagok sorából mindazokat, akik hitükben meg nem konfirmáltattak s akik a választói névjegyzékbe való első felvételük előtt ki nem jelentik, hogy elfogadják egyházunk hitvallását s magukat az egyházi fegyelemnek önként alávetik.

Kálvin szelleme árad azokból az új rendelkezésekből, melyekkel az új egyházfegyelmet nem csak az egyháztagokkal, de főként az egyházi tisztviselőkkel — s ezek között elsősorban a presbiterekkel — szemben szigoritottuk.

Kálvin szellemének felel meg az is, hogy az új törvényben az egyházközségi élet minden erkölcsi, vallási és anyagi vonatkozású irányitását a presbiterium kezébe tettük le az egyházközségi közgyűlés lassú, de megfontolt háttérbe szorításával. A felsőbb egyházi hatóságok kipróbált, régi szervezetén alig esett változás. De a haladó idő követelményeként, az egyházigazgatás gyorsítása és olcsóbbé tétele érdekében meg kellett szervezünk és pedig kötelezően az egyházmegyei és egyházkerületi tanácsot, melynek működése lehetővé fogja tenni, hogy maguk a közgyűlések az egyházmegye, illetőleg az egyházkerület gondjaira bizott feladatok elvi jelentőségű kérdéseivel foglalkozzanak.

Behoztuk az uj törvényben — minden fokozaton — a Püspök és Egyházkerületi Főgondnok kivételével a tisztújitás rendszerét s ezt elvi következetességgel kiterjesztettük az Egyetemes Konvent elnökeire is. Különös örömre szolgál, hogy az a partikularizmus, mely az „öt egyház" korszakából maradt reánk terhes örökségül eltűnő félben van. Mily jól esett e szempontból észlelnünk, hogy a Zsinaton nem voltak kerületi kérdések, nem volt olyan kérdés, mely a Kerületeket állította volna szembe egymással s még olyan kérdés is, mint a két kis Egyházkerület zsinati képviseletének számaránya az egyetemesség szempontjain át nyert méltányos elintézést.

Az egyház egyetemességének szemszögéből kell üdvözölni azt a törvény reformot is, hogy a jövőben mindenik Kerület az egész egyház lelkészei közül hivhatja el a maga lelki vezérét Püspökét.

Az új törvény kálvini szellemű s egyetemesség szempontjain felépülő újításai országszerte megnyugvással találkoztak, én legalább is az egyházi sajtó széles mezejéről egyetlen komoly nyilatkozással nem találkoztam, mely a Zsinat újításai közül egyet is kárhozatosnak mondott volna.

Erre a törvényre a jól végzett munka lelket megnyugtató tudatával tekinthetünk vissza s óhajtanunk kell, hogy az a már elfogadott többi törvényjavatattal együtt mielőbb életbe lépjen s külső kerete legyen egyházunk belső megnyugvásának.

Felhasználom ezen alkalmat, hogy — amit a Zsinat elnöki székéből nem tehettem, hálás köszönetemnek adjak kifejezést Egyházkerületünk zsinati tagjaival szemben — kérve az egyházkerületi közgyülést, hogy ezen elismerésnek és köszönetnek a maga részéről is kifejezést adni méltóztassék, akik nemcsak pontosságukkal, állandó jelenlétükkel biztosították a Zsinat működését, hanem akik gyakori magas nívójú szakszerü beszédeikkel, felszólalásaikkal, fejtegetéseikkel, módositásaikkal, a gyakorlati életből merített tapasztalataikkal javították meg simították hozzá az élethez, tették a cél elérésére a végrehajtására alkalmasabbá, biztosabbá a tárgyalt javaslatokat, és akiknek buzgó eredményes működését fogják bizonyitani Zsinatunk jegyzőkönyvei és naplói, de akiknek bölcsességét is fogják tanúsitani minden időkig, Egyházi Törvényeinknek némaságukban is hangosan beszélő helyes intézkedései.

Tájékoztatásul csupán az kivánom még a Főtiszteletü Egyházkerületi Közgyülés tagjainak tudomására hozni, hogy az 1928. évre egybehivott törvényhozó zsinatunk működése a jövő év május hava első felében tartandó negyedik ülésszakával előreláthatólag véget fog érni, hogy az általa meghozott és szentesitendő törvényeink 1932-ik évi január hótól kezdődőleg éreztethessék áldásos hatásukat.

Ezen bevezető szavaim elmondása után elnöktársammal együtt mély tisztelettel, meleg szeretettel üdözlöm egyházkerületünk megjelent alkotó tagjait s az érdeklődőket és a mai napra egybehivott közgyülésünket megnyitom.

Dókus Ernő
egyh.-ker. főgondnok.

Magyarország XVII. századi müveltségének képe Comenius iratainak tükrében.

(Folytatás.)

A mondottak alapján e szerint arra a kérdésre: mi volt ref. elemi iskoláink tannyelve a XVII. század közepén? csak azt a feleletet lehet adnunk: legnagyobb részben (vagyis az irás-olvasás oktatását kivéve) a *latin nyelv!*

Erre a következtetésre vezet bennünket Comeniusnak már föntebb idézett tétele is: „Toto in Regno, qua ab Hungaris habitatur, nullam Vernaculam Scholam (horribile dictu et inauditum inter Christianos alibi) ubi ad literaturam et mores exerceantur pueri, reperire est." (Az egész királyságban, ahol magyarok laknak, nem található egyetlen anyanyelvi iskola sem (kimondani is szörnyü és hallatlan másutt a keresztyének közt), amelyben a gyermekek a magasabb ismeretekben és az erkölcsi szabályokban gyakoroltassanak)

Amikor először olvastam Comenius emlékiratának e 46. pontját, felháborodtam rajta. Hogyan állithat Com. ilyen képtelenséget? hát nem látta a Hegyalja kisvárosaiban, amelyeken végigment (igy Ujhelyben, Liszkán, B. Keresztúron, Tokajban, Mádon Tállyán, Szántón), nem hallotta-e négyévi pataki időzése alatt a főiskola tanáraitól, előljáróitól, akikkel szinte naponként érintkezett, a várkastély és Rákóczy-uradalmak préfektusától: Klobusiczky uramtól, akivel meghitt viszonyban volt, hogy e városokban, sőt minden valamirevaló gyülekezetben már a XVI. század közepétől fogva volt elemi vagyis anyanyelvi iskola?

De aztán mélyebb gondolkozás után keresni kezdtem, hogy mi lehet Comenius fenti állitásának valódi értelme? Mert kettőt Comenius felől meg kellett állapitanom: 1-ször azt, hogy ő föltétlenül jóhiszemü ember, aki teljes jóakarattal viseltetett irántunk, magyarok iránt, akinek tehát nem a magyar nemzet kipellengérezése a célja föntebbi állitásával; s 2-szor azt, hogy ő — a föntebb mondottak szerint — föltétlenül jól volt a magyar iskolai viszonyok felől informálva s igy fenti tétele okvetlenül megfelel a XVII. század közepén hazánkban s közelebbről magyar ref. népünk körében uralkodó iskolai állapotoknak. Keresni kezdtem — mondom — Comenius állitásának igaz értelmét s lassankint arra a gondolatra jutottam, hogy ez az értelem — minthogy a ref. elemi iskolák *létezése* kétségbe nem vonható[5] (s igy a leghatározottabban el kellett vetnem, vissza kellett utasitanom H Schönebaum lipcsei professzornak Comenius fenti müve fordításában foglalt következő értelmezését: „Im ganzen, von Ungarn bewohnten Reiche *existiert keine Elementarschule,* wo die Kinder in der Buchstabenschrift und guten Sitten geübt werden";[6] mivel ez a valósággal is ellenkezik s a *Vernacula* szó fordítását is mellőzi), — csak a *Vernacula* szóban lesz megtalálható, vagyis hazánknak magyaroklakta vidékein s közelebbről ref. egyházunkban olyan elemi iskolák nem voltak (középiskolákról nem is szólva), amelyekben *anyanyelven* vagyis *magyar nyelven* tanitották volna a növendékeknek a szükséges ismereteket s a jó erkölcsi viseletre vezető szabályokat.

Folyt. köv. *Dr. Rácz Lajos.*

[5] A XVI. századbeli zsinatok mindegyike parancsolja, hogy a lelkészek mellett minden egyházban tanitók is legyenek s voltak is; Debrecen környékén a XVII. század elején minden faluban volt már iskola.

[6] Johann Amos Comenius, Ausgewählte Schriften zur Reform in Wissenschaft, Religion und Politik. Übersetzt und bearbeitet von Herbert Schönebaum. 1924. Leipzig. p. 181.

Belmissziói előadói konferencia.

Az összes egyházmegyék belmissziói előadóinak konferenciája f. évi június hó 12—13-án Budapesten, a református theologián folyt le. Az egyházmegyék előadói majdnem valamennyien megjelentek. Kerületünkből *Forgács* Gyula konventi missziói bizottság előadója, *Enyedy* Andor kerületi előadó, továbbá *Kiss* József, *Benke* József, *Tantó* János, *Svingor* Jenő, *Oláh* István és *Szabó* Zoltán voltak jelen. A gyűlés tárgysorozata a jövő év konventi munkaprogrammjának tárgyalásával kezdődött. Általános volt az a kivánság, hogy a Belmissziói Útmutatót legalább a régi terjedelmé ben kell ismét kiadni a tervbe vett, a konvent által kiadni szándékozott rövidített terjedelmű Útmutató helyett. Másfelől közös volt az a panasz is, hogy a lelkipásztorok ennek a fontos könyvnek a beszerzését nem igen tartják kötelességüknek, ami körülbelül azt jelenti, hogy azok a fontos missziói munkák, amelyeknek oly nélkülözhetetlen kalauza ez, az egyház nagy részében még mindig stagnálnak a kérdőívek csinált s kiabáló adatai ellenére is. Fontos téma volt a gyermekmissziói, illetőleg *vasárnapi 'iskolai* tanfolyamok rendezésének kérdése. Minden építő s céltudatosan regeneráló munkának a gyermekek közt végzendő nevelő tevékenység a fundamentuma és gyökere. Ám építsük meg (ne „találjuk ki") a gyermekmissziónak valami tipikusan magyar gyakorlatát, ha „amerikaiaskodás„-nak tartjuk a vasárnapi iskolát, de szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy ennek hiányában a gyermekek soha nem jutnak el s talán felnőtt korukban is többnyire ezért nem jutnak el a kijelentés élő vizeihez. Tanúlnak a Bibliáról, esetleg a Bibliából, s ugyan akkor a *könyv* sincsen meg tulajdonukban, még kevésbbé lelki tulajdonukban annak drága olaja: a *kijelentés*. — A konferencia komoly és felelősségteljes számvetéssel nagyon élesen látta meg e kérdés fontosságát, ezért minden kerület előadói vállalkoztak arra, hogy egyházmegyénként mindent megtesznek egy-egy lelkészeket és tanítókat, esetleg más öntudatos munkásokat is vasárnapi iskolai munkásokká képző tanfolyam megszervezésére, amelyek remélhetőleg megszüntetik ennek a foga lomnak végletesen előítéletes megitélését és gyakorlatban való elhanyagolását. *Gyülekezeti református napok* rendezésének módját és pótolhatatlan áldásait vitatták meg aztán az egybegyűltek. — *A rendszeres szegénygondozás, diaszporamisszió* nemkevésbbé fontos problémái voltak még inkább a „pium desiderium", mint a rendszeres, komoly megoldás és megvalósítás jeligéje alatt programmon. A konferencián jelen voltak dr. Ravasz Lászlóné püspökné, Forgács Gyuláné is a papnék szövetségének képviseletében. Id. Victor János a vasárnapi iskoláról, Dobos Károly és Kovács Péter a KIE munkáról előadásokat is tartottak. Az úttörés nehézségeit, de egyuttal annak kötelezettségét, Istentől rendelt szükségességét látta, érezte a magyar református egyházi misszió vezérkara az eszmecserékben, lelki látásokban és erőkben gazdag konferencián. *Sz. Z.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Kitüntetett espereseink.** Örvendezve adjuk közzé a hirt, hogy a Kormányzó úr *Cziáky* Endre abaúji esperes, püspökhelyettesnek egyházi, társadalmi és közéleti téren szerzett érdemei elismeréséül, valamint *Farkas* István miskolci esperes-lelkésznek egyházi és társadalmi téren szerzett érdemei elismeréséül a magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozta. Amidőn jóleső érzéssel veszszük, hogy egyházi funkcionáriusunkra is reá száll a legmagasabb helyről az elismerés, különös örömünknek adunk kifejezést afölött, hogy épen egyházkerületünk vezérférfiai részesültek ez alkalommal a magas kitüntetésben.

— **Szabó Zoltán** theol. akadémiánk tanára, lapunk főmunkatársa f. hó 9 én Sátoraljaújhelyben házasságot kötött *Rácz* Irénkével. Az esketési szertartást *Kiss* Ernő esperes végezte. A házasságkötéshez szivből gratulálunk és Istentől áldást könyörgünk.

— **A Protestáns Szemle** szerkesztését okt. 1-én a kiváló költő *Áprily* Lajos veszi át. Az ő nagy irói kvalitásai és szerkesztői képességei teljes garanciát szolgáltatnak arra nézve, hogy a Protestáns Szemle a lehető legmagasabb értelemben befogja tölteni hivatását ezután is.

— **Diáktalálkozó.** Az elmúlt iskolai évben egymást érték a diáktalálkozók sárospataki főiskolánkban. F. július hó 6-án az 50 évvel ezelőtt érettségizettek gyűltek össze találkozóra. A találkozó ünnepély, amelyen *Olajos* Pál törökszentmiklósi lelkész mondott hálaadó imát s amelyen *Rácz* Lajos kúriai tanácselnök köszöntötte a főiskolát s amelyre *Elekes* Imre közigazgató adott méltó választ, sok fényt és melegséget árasztott a jelenlevő öreg diákokra és tanárokra. Különösen melegen ünnepelték a találkozóra összegyűltek egyedüli élő és jelenlevő tanárukat *Makláry Pap* Miklóst. Amidőn megemlítjük, hogy az ő nevéről nevezett alapítványra a találkozóra összegyűltek 115 P-t szedtek össze, megemlítjük, hogy a jún. 29-iki 40 éves találkozóra összegyűltek 100 P-vel a *Rácz* Lajos nevére létesitettek egy alapítványt s hogy a június 15-én 25 éves érettségi találkozóra összegyűlt öreg diákok 170 P-őt gyűjtöttek össze a szegény tanulók tankönyvvel való ellátását szolgáló alapítványra.

— **Dr. Gulyás József** főgimnáziumi tanár, főkönyvtárnok négy heti külföldi (németországi) tanulmányútra elutazott.

— **Adományok.** Örömmel vesszük a *nagykinizsi* gyülekezetből azt a kedves hírt, hogy az áldozatkészségben szinte egymással versenyeznek a hivek. Özv. Illésy Albertné egy nagyon szép kivitelü ezüst úrvacsorai kehellyel, vitéz Illésy Pál, Illésy Albert, Illésy Ferenc, mint testvérek ugyancsak egy másik nagy kehellyel ajándékozták meg a nagykinizsi egyházat. Az édesanya és három fia emlékezett meg ily nemes módon a gyülekezetről. A hívek pedig egy úrvacsorai kenyérosztó ezüst tányérral, keresztelő ezüst tállal és kancsóval ajándékozták meg az egyházat. Mindez szép bizony-

sága annak is, hogy a nagykinizsi ref. gyülekezetben megújult keresztyén élet folyik. Legyen ez vonzó példa más, népesebb és gazdagabb gyülekezet előtt is.

— **Noyon-ban** júl. 6-án ment végbe a Kálvin restaurált szülőházának felavatása; a magyar ref. egyházat ezen az ünnepélyen dr. Baltazár Dezső püspök, dr. Kováts J. István és dr. Benedek Zsolt képviselte. Dr. Baltazár Dezső püspöknek az ünnepélyes alkalommal mondott üdvözlő beszédét a Lelkészegyesület július 5-iki száma hozta.

— **A felsőborsodi egyházmegyében** üresedésben volt egyházmegyei papi aljegyzői tisztségre abszolut többséggel *Tóth* János sajóvelezdi lelkész választatott meg.

— **Uj szénior.** Sárospataki főiskolánk tanári kara a jövő iskolai évre széniorrá *Hubay* Lajos jelesen végzett IV. éves theologust választotta meg, aki eddig is derék munkát végzett az ifjuság körében.

— **Érettségi vizsgálat.** Június 24—28-án foly le a sárospataki főgimnáziumban a szóbeli érettségi vizsgálat dr. Rácz Lajos ny. akad. tanár elnöklete alatt, dr. Mészöly Gedeon szegedi egyetemi tanár, mint kormányképviselő, részvételével. Vizsgálatra jelentkezett 46 ifjú, akik, irásbeli dolgozataik alapján, mindnyájan bocsáttattak szóbeli vizsgálatra. A szóbeli vizsgálat eredménye: jelesen érett lett Hegyi József, Palumby Gyula és Prekop Dezső, jól érett 16, egyszerűen érett 21, egy tárgyból javít 5, osztályismétlésre utasittatott 1. A vizsgálat végeztével a kormányképviselő elismerésének adott kifejezést az oktatás magas szinvonala felett, mely méltó az intézet régi jó hirnevéhez.

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgáriskolai internátusokban Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

HIVATALOS RÉSZ.

704/1930. **Körlevél**

I.

Nem magyaországi lelkészek alkalmazása.

A vallás- és közokt. miniszter úr folyó évi julius hó 17 én 210—11,486—1930. sz. alatt kelt intézvényében, egy felmerült eset alkalmából kimondotta, hogy az elcsatolt területekről átjövő lelkészek alkalmazása pénzügyi, szociális és nemzeti érdekekből tényleg hatályosan megnehezittessék. E rendelkezésnek megfelőleg figyelmeztetem a lelkészválasztó egyházakat, hogy ne próbálkozzanak Csehszlovákiában vagy más külföldön szolgáló lelkészek megválasztásával, mert semmi kilátás sincs rá, hogy az ilyenek részére a kormány a kongruát, kor- és családipótlékot kiutalja.

De a viszonosságból is ez következik. Csehszlovákia a Magyarországon, közelebbről Sárospatakon végzett lelkészek vagy segédlelkészek alkalmazását nem engedi meg, ezért egyházkerületünkben káplánbőség állott elő, úgy hogy a külföldi egyetemeken járt jeles segédlelkészek sem tudnak egyhamar álláshoz jutni.

II.

Az állami elemi iskolai hitoktatás díjazása.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 860—11/3035—1930. szám alatt az állami elemi iskoláknál működő lelkészek és hitoktatók részére egyházkerületünknek 2800 (kettőezernyolcszáz) P-t utalt ki.

Mivel az esperes urak 210 (kettőszáztíz) díjazandó hittanórát jelentettek be, egy-egy óra díjazására 13 pengő 50 fillér jut, ez is csak úgy, hogy az egyházkerületi pénztár az államilag kiutalt összeget 35 pengővel pótolta.

Miskolc, 1930 július 7. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

Pályázati hirdetés.

A sárospataki református tanitóképző intézetnél betöltendő egy *pedagógiaszakos*, vagy ha ilyen pályázó nem akad, helyette *mathematika-fizika* szakos, továbbá egy *magyar-német* szakos helyettes tanári és végül egyik *gyakorló iskolai tanítói* állásra a szabályszerű illetményekkel, pályázat hirdettetik. Pályázhatnak protestáns, első sorban református vallású okleveles tanitóképző-intézeti vagy középiskolai tanárok, illetve a gyakorló-iskolai tanítói állásra több évi gyakorlattal bíró okleveles tanitók.

A magyar-német szakos helyettes tanárnak kilátása van arra, hogy köztartásvezető is lesz. E mellék teendőért ingyen ellátást (lakást, fűtést, világitást, mosást, élelmezést) kap. A megválasztott tanító a gyakorló-iskolai tanítói képesitést egy éven belül tartozik megszerezni.

A pályázók a nt. igazgató-tanácshoz cimzett folyamodványukat, melyekben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbizhatóságuk, végzett tanulmányaik, képesitésük, nyelvismereteik és eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandó, folyó évi augusztus 25-ig alulírotthoz küldjék be.

Sárospatak, 1930. év julius hó 10-én.

Kovács Dezső
ref. tanítóképző-intézeti igazgató.

HIRDETÉS.

A MÁV menetrendjéből.

Ind. Budapestről	Óra	Érk. Sárospatakra	Óra
Gy.-v.	6·50		11·25
Sz.-v.	9·20		18·44
Gy.-v.	14·15		19·21
Gy.-v.	17·40	(Miskolctól személy)	22·45
Sz.-v.	23·50		9·39

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 29. szám. Sárospatak, 1930 julius 20.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Rácz Lajos*: Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében. (Folyt. köv.) — *T—cs*: Lelkészértekezlet Alsóborsodban. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében.

(Folytatás.)

Ezt az értelmezést támogatni és erősíteni látszik több, a XVII. századból fennmaradt adat. Rákóczy Zsigmond életrajzában olvassuk, hogy az ifjú herceg, bátyjával együtt, Sárospatakon kezdette meg elemi iskolai tanulmányait; első mesterök Prónay Mátyás volt, aki az úrfiakat írásra-olvasásra s a latin nyelv elemeire oktatá; de a nyilvános iskolába (kollégiumba) is eljártak. Bár az 1621. évi törvények elrendelik, hogy a magyar nyelvre gond fordíttassék, de tényleg a latin volt a fő, még a grammatikai osztályban is, melybe a Rákóczy-fiúk jártak, mert amint a gyermek az iskolába lépett, már latinul kezdte meg a tanulást, szavak és mondatok bemagolásával, amelyek közül alig sajátított el néhányat s már is csak latinul volt szabad beszélnie.[7]) Nem természetes volt e, hogy a pataki elemi tagozat példáját a többi kisvárosi és falusi (elemi) iskola tanitói is követték? — Az 1648 június 20-án Sárospatakon tartott részzsinat elrendelte, hogy a könyörgéseknél az éneklést, továbbá a biblia fejezeteinek olvasását és magyarázását az összes iskolákban latinul kell tartani (In scholis non vernacula sed latina lingua canendum ubique in precibus publicis. Capita Bibliae similiter in scholis latine praelegantur et resolvantur).[8]) — A miskolci ref. főgimnázium történetében olvassuk: „Erős buzgolkodást fejtettek ki a latin nyelv betanítása körül, melyet már az olvasni tudó gyermeknél elkezdtek, a grammatistáktól fölfelé pedig szigoruan követeltek, hogy a növendék e nyelven beszéljen necsak a tanteremben, hanem a magánéletben is. Az iskolai törvény nagy szégyennek s tanulóhoz nem illőnek tartotta a hazai nyelven való beszélgetést és azt szigorúan tilalmazta is.“[9]) — Comenius pataki beköszöntő beszédjében (De cultura ingeniorum, 1650 nov. 24.) kivánatosnak mondja, hogy a magyar nemzet necsak latin, hanem hazai nyelvű jó és bölcs könyvekkel töltse be iskoláit![10]) — bizonyára azért, mert jó és bölcs *magyar* tankönyvek nem igen voltak!

Még súlyosabb jelentőségű e tekintetben *Losontzi* Istvánnak, a HÁRMAS KIS TÜKÖR (1771) szerzőjének következő, a mű I. kiadása Előszavában tett nyilatkozata: „Magyar Gyermekeknek magyarúl irtam, nem idegen nyelven, mellyet nem értenek. Sőt vallyha már valaha fel-állittatnának a mi Nemzetünkben is a Magyar Oskolák, a mellyekben a szükséges dolgokra magyar nyelven taníttatnának elsőben gyermekeink! Ugy sem ezek idejeket, sem a Szülék költségeket haszontalanul el nem-vesztenék. — De ez a mi Oskolánknak nagy fogyatkozása, hogy mindenütt minden különbség nélkül a Gyermekek Cellariusra, Deák Rudimentára szoríttatnak, a mellyeknek paraszt állapotjokban soha semmi hasznát nem vehetik. Sokkal hasznosabb volna a falusi Gyermekeket magyar olvasásra, éneklésre, könyörgésre, Irásra, Aritmetikára, Historiára és a Keresztyén Hitnek Ágazataira tanítani, mint gyermeki elméjeket hat. hét Deák Deklinatzioknak vagy Reguláknak tanulásával gyötreni, jövendő meg-sirathatlan károkkal.“[11])

(Folyt. köv.) *Dr. Rácz Lajos.*

[7]) Szilágyi Sándor, Felsővadászi Rákóczy Zsigmond. Budapest, 1886. p. 10—11.

[8]) Sárospataki Füzetek. 1862. évf. p. 445.

[9]) Dr. Kovács Gábor, A miskolczi ev. ref. főgymnásium története. Miskolc, 1885. p. 14.

[10]) Primitiae laborum scholasticorum. (Sárospatak, 1651.) p. 31.

[11]) Dr. Finácz Ernő: Az újkori nevelés története. (Budapest, 1927.) p. 304.

Lelkészértekezlet Alsóborsodban.

Az alsóborsodi egyházmegye lelkészi testülete julius 8-án Cserépfaluban tartotta szokásos évi értekezletét Pósa Péter elnöklete mellett. A megjelentek sorában volt: Farkas István esperes, Br. Bottlik István e.-m. gondnok, Bottlik József e.-m. tanácsbiró, a lelkészeknek több mint fele, részben feleségeikkel és gyermekeikkel, továbbá a helybeli intelligens közönség, a presbitérium s szép számú gyülekezeti tag.

A szép gótstilú templomban tartott istenitisztelet előzte meg az értekezletet, melyen a jubiláns elnök adott hálát Istennek fennszárnyaló imában 25 év küzdelmes, de nyönyörüséges munkájáért s az erőért, amellyel Isten az ő szolgáját megajándékozta. Majd Nádházy Bertalan diósgyőri lelkész hatalmas szónoki lendülettel előadott, eredeti, a predestináció gondolatát fejtegető alkalmi beszéde bilincselte le a hallgatókat. Utána esperes és a jubiláns lelkész állottak ki az Úrasztalához. Farkas István esperes a testvéri szív mélyéből eredő, könnyekre fakasztó, gyönyörű beszéddel üdvözölte Pósa Péter lelkészt, rámutatva az ő munkában és eredményekben gazdag lelkészi pályájának fölemelő mozzanataira s kérve a tovább biakra Istennek áldását és kegyelmét. De kivette részét az üdvözlésből a gyülekezet és a község is s előbbi részéről az egyházgondnok, utóbbi részről a községi biró mondott olyan talpraesett, kedvesen ragaszkodó beszédet, ami a jelenlevők köztetszését váltotta ki. Átadták egyben jubilánsnak az alkalmi ajándékokat: lelkésztársai részéről egy csinos ezüstszelencét, a gyülekezet részéről papi palástot és süveget.

Mélységes meghatottsággal válaszolt az ünnepelt a meleg ragaszkodás szavaira és külső megnyilatkozásaira, mindenekelőtt hangsulyozza, hogy ő az ünnepeltetést nem kivánta, kerülni akarta, sőt a gondolatát is elutasitotta: mert egyedül Istené a dicsőség. Emelkedett szavakban mondott köszönetet a nem várt üdvözlésekért is, a ragaszkodó szeretetért is, kiemelve azt a tényt, hogy ha a gyülekezetben sikerrel épithette Isten országát; azt elsősorban minden szépre, jóra kész, megértő presbitériumának és gyülekezetének köszönheti Isten kegyelme mellett.

Közének után következett a lelkészegyesület gyűlése. Elnök szokásos nagyvonalú beszédében megemlékezett az egyházi élet aktuális kérdéseiről, kiemelve az államnak egyházunkkal és lelkészi karunkkal szemben tanusitott mostoha eljárását, amely szerzett, törvényes jogainkat még mindig nem akarja respektálni. — Az elnöki megnyitó során elnök melegen üdvözölte a gyűlésen megjelent világi papjainkat: Br. Bottlik Istvánt és Bottlik Józsefet, akik egyenesen a fővárosból jöttek le az értekezletre.

Általános figyelmet és elismerést keltett Szakács Pál sályi és Román Ernő alsózsolcai lelkészek előadása. Előbbi a „*Presbiternevelés*"-ről tartott mélyen járó, gondolatokban és gyakorlai tapasztalásokban gazdag előadást, utóbbi az új egyházi adózási törvénytervezetet ismertette, melynek középponti gondolata a progressiv adózás. Rámutatva a javaslat némely hiányára: általánosságban elfogadásra ajánlotta a tervezetet. Lelkészértekezlet ilyen értelemben határozott.

A Kálvineumok megsegitését elnök meleg szeretettel ajánlotta a lelkésztestvérek jóindulatába s mint legcélszerűbbet: az alapitványi biztositást találja legalkalmasabbnak, úgy, hogy minden kebelbeli lelkész legalább évi 10 P-t fizessen e címen. Ennek kapcsán Román Ernő e.-m. pénztárnok bejelenti, hogy a lelkészek adományából közel 500 P. gyült össze a Kálvineum céljaira, ajánlja, hogy ez összeg 500 P-re kiegészitve, mint az alsóborsodi lelkészek alapitványa a *Pósa* Péter lelkészértekezleti elnök nevéről neveztessék el és még ez éven ajánltassék fel a Kálvineum céljaira. Értekezlet örömmel tette magáévá a javaslatot.

Elnök ezután a pályatételek sorsát ismerteti. Három pályatétel közül a Szabó Dániel hejőcsabai lelkész által kitűzött tételre: *Gyülekezeti munkaterv*, egyetlen pályamű se érkezett. Ellenben az egyházi beszéd (Máté XIV. 22—31) és a missziói tételre: A magyar ref. egyház feladata és kötelességei a misszióval szemben: érkezett 1—1 pályamunka. Mindkét pályamunka jutalomra érdemes s a birálók az egyházi beszédnél kiemelik: hogy az az újabb predikáció irodalom valóságos gyöngye. Molnár Gyula és Vajda Sándor s illetőleg Nádházy Bertalan és dr. Enyedy Andor lelkészek kimerítő, magvas birálata után a jeligés levelek felbontatván, kitünt, hogy az egyházi beszéd szerzője: Nádházy Bertalan diósgyőri lelkész, a missziói pályamunkáé: Takács Mihály f.-ábrányi lelkész. Egyben kitűzöttek az új pályatételek is: 1. Egyházi beszéd: Máté XVI. r. 6—12. v.; 2. Bőjti úrvacsorai beszéd szabadon választott textus alapján; 3. Speciális gyülekezeti munkaterv.

Keresztury József maklári lelkész buzgó imádsága s éneklés után ért véget a tartalmas gyűlés. *T—cs.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Révész Imre** debreceni lelkipásztort a debreceni Tisza István-tudományegyetem egyetemi tanácsa a megüresedett egyháztörténeti tanszékre egyhangulag meghivta. A debreceni Tisza István-tudományegyetemnek is, de az egész református theologiai tudományosságnak is nagy nyereséget jelent az, hogy Révész Imre egész munkaerejét abban a munkakörben gyümölcsöztetheti, amelyik leginkább megfelel Istentől nyert gazdag talentumainak.

— **Pósa Péter** cserépfalusi lelkész, tanácsbirót az alsóborsodi egyházmegye világi vezérférfiai, egyházmegyei lelkésztársai, egyházközsége, 25 éves lelkészi jubileuma alkalmából f. julius hó 8 án lelkészértekezlet keretében meleg ünneplésben részesitették. Pósa Pétert, mint sárospataki főiskolánknak buzgó és minden életbevágó kérdésben éber igazgató-tanácsosát a magunk részéről is meleg érzésekkel köszöntjük a jubiláris évforduló alkalmából s életére és további munkájára Istennek bőséges áldását kérjük.

— **Dr. Sebestyén Jenő** budapesti theol. akadémiai igazgató professzornak az *amsterdami Kálvinista Egyetem* szenátusa ötvenéves fennállása alkalmából *tiszteletbeli doktorátust* adományozott. Magyar református egyházunkban senkit sem érhetett volna méltóbban ez a szép kitüntetés, mint Sebestyén Jenőt, mert úgy tudományos munkája, mint becses lapjának, a Kálvinista Szemlének a szerkesztése révén senki sem tett többet nálunk

a holland kálvinizmus értékes szellemének a terjesztéséért, mint ő.

— **Az alsózempléni egyházmegye** világi főjegyzőjévé a beadott szavazatoknak julius hó 16-án történt számbavétele szerint dr. *Csontos* Józsefet választotta meg.

— **A középszabolcsi ref. egyházmegye belmissziói bizottsága** az Egyetemes Konvent 42—1930. II. 2. sz. határozata értelmében 1930 julius hó 25-én egynapos vasárnapi iskolai vezetői tanfolyamot rendez a kebelbeli lelkészek, tanítók, tanítónők, lelkésznék, tanítónék és érdeklődő férfiak és nők részére a Nyiregyháza mellett fekvő Sóstógyógyfürdőn, a szálloda nagytermében, a következő programm szerint: Megnyitót mond Porzsolt István esperes „Mi a vasárnapi iskola célja, tárgyköre, jelentősége?" címen előadást tart Forgács Gyula sárospataki lelk. konventi missziói előadó. Mintatanítás tart dr Ferenczy Károly leánykálvineumi lelkész, 3 ik osztályt végzettekkel. „A vasárnapi iskola tanitás módszere" címen előad: Nagy István diakonisszaképző igazgató. Imádkozik és mintatanítást mutat be Forgács Gyula lelkész, IV. oszt. tanulókkal. „Mit tehetnek a lelkésznék, tanítónék az egyházért? Mit tesznek külföldön?" címen előad: Dr. Ferenczy Károly lelk. A konferenciát Kiss Pál belmissziói előadó imája zárja be.

— **Sajószentpéteri Bányatelep imaházának felavatása.** A sajószentpéteri gyülekezettől, illetve annak központi templomától kissé távol lakó bányatelepi reformátusok igazgatóságuk és a lelkészi hivatal engedélyével egy nagyon szép kis imatermet rendeztek be, szereltek fel nehéz keresményükből, megtakarított filléreiken, mely imateremnek ünnepélyes felavatása is megtörtént julius hó 13 án. A szorongásig megtelt s ékesen feldiszített teremben Lőkös Sándor sajóecsegi lelkész hirdette a felavató Igét a Felsőborsodi Egyházmegye nevében, utána Szigethy Ferenc sajószentpéteri lelkész tartott konfirmációt. Az Istennek áldása pedig megnyugodott a Sajószentpéteri Bányatelepi reformátusok nagy lelki örömén!

— **Országos református földmíves ifjúsági konferencia Sárospatakon.** A Ker. Ifjúsági Egyesületek Szövetsége a Sárospataki Ref. Ker. Ifjúsági Egyesülettel karöltve f. év aug. 20—24-én Sárospatakon rendezi meg II. országos földmíves ifjúsági konferenciáját *Kovács* Péter és *Dobos* Károly orsz. titkárok vezetésével. A nagyon gazdagnak igérkező négy nap programmján szerepelnek: Naponkénti biblia tanulmányozás, előadások lelki és társadalmi viszonylatban; kirándulások a vidék nevezetesebb helyeire, esti táborlűz, ünnepélyek, szavalati és szónoklat-versenyek, stb, stb. Részt vehetnek 16 éven felüli fiatal emberek. Részvételi díj (melyben benn foglalfatik lakás és négy napi teljes ellátás) 8 pengő. Mindenki kap félárú vasúti jegy váltására jogositó igazolványt. Jelentkezési határidő: aug. 11. Jelentkezni lehet a Református Keresztyén Ifjúsági Egyesületek központja, Budapest, VIII., Hornyánszky-utca 26. I. 9. — Kivánatos volna, hogy minden egyházközségből legalább 2 fiatal ember venne részt az Istenáldotta napokon. Tegyünk meg minden lehetőt a konferencia érdekében!

— **Aki a távolban is hű sárospataki.** Folyó év junius 19-én halálozott el a New Brunswick közelében fekvő Piscataway Township ban a mintegy 85 éves özvegy Barbarkó Jánosné, aki kb. 25 évvel ezelőtt Sárospatakról vándorolt ki az Északamerikai Egyesült Államokba. A megboldogult, aki élete végén erősen vágyott szülőföldje után s akit vele együtt élő hű leánya ezzel a szép gondolattal vigasztalt: „A tenger csak a földet választja el, az ég egy." halálos ágyán ragaszkodott ahhoz, hogy olyan pap részesítse az Úriszentvacsorában, aki Sárospatakon tanult és erősen meghagyta, hogy temetésén is az hirdesse az Igét. A kivánság szerint, a megboldogultat a perth-amboyi független magyar református egyházközség lelkésze, Vincze Károly sárospataki főiskolánk volt kiváló növendéke részesítette a sákramentom vigasztalásában és röviddel utána igaz rokonszenvvel hirdette az Igét is koporsója felett.

— **Noyon**-ban július 6-án az egész világ reformátusságának részvételével ment végbe *Kálvin szülőházának*, melyet a háború összerombolt s amelyet nemzetközi segéllyel újra fölépitettek, a felavatása. Ellenben a *Kálvin múzeum* fölépítése és berendezése, a szükséges pénzösszeg hiányában, egyelőre elmaradt s az később fog megnyittatni. A kettős emlékmű helyreállítására 1929 végéig befolyt összesen 94,610 franc; ebből francia adomány 33,632 fr, holland adomány 21,278 fr. (s a felavatáskor újabb 30,000 fr.-ról szóló csekket nyújtottak át). s harmadik helyen jön a magyar ref. egyház 18,700 fr.-kal. Nagyobb külföldi adományok még: Egy. Államok 9,553 fr. + 61 dollár, Németország 1700 fr. + 177 mark, Svájc 1775 fr., Svédország 1000 fr., Csehszlovákia 6665 cs. k.

— **Diák-otthon.** A Gusztáv Adolf-Egylet máj. 17-én Lipcsében egy diák-otthont („Rendtorff-ház") avatott fel, mely 25 theol. hallgatónak fog otthont nyújtani, akik olyan országokból valók, ahol a protestantizmus kisebbségben van. Az új otthon jelenlegi lakói Pozenből. Sziléziából, Oroszországból, Litvániából és Lengyelországból, Cseh- és Tótországból, Magyarországból Délszlavoniából és Erdélyországból valók.

— **A Kálvineum elnöke:** *Kiss Ferenc* jul.—aug. hónapokban szabadságon van; mindennemű levél Kálvineum ügyekben helyettese: Porzsolt István espereshez Ujfehértó (Szabolcs m.) küldendő.

— **Az egyházi lapokba** tévesen került be az a hír, mintha a Kálvineum tanitónőképezdéje már 1930. szeptember 1-én Kisújszálláson nyilnék meg. Az igazság az, hogy további intézkedésig még Nyiregyházán marad. *Elnökség.*

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgáriskolai internátusokban. Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

— **Tájékoztató a theol. akadémiáról a jövő iskolai évre.** Az akadémiai igazgató dr. *Vasady* Béla. A theologiai akadémiára vonatkozó megkeresések a theologia igazgatósága címére intézendők (Sárospatak, Főiskola); a konviktusra vonatkozó megkeresések pedig ennek felügyelőjéhez: *Boda* Béla főgimn. tanárhoz (Sárospataki Ref. Kollégium) A theol. akadémiára rendes hallgatóknak gimn. érettségi bizonyítvánnyal bírók vehetők fel. Aki görög nyelvet nem tanult mindaddig, míg görög nyelvből érettségi érdemjegyet nem szerez, csak rendkivüli hallgató lehet. A görög tanjegy egy év alatt megszerzendő. A felvételt kérő folyamodványhoz melléklendők: *a)* érettségi bizonyítvány, *b)* rövid életrajz, melyben a folyamodó felemliti eddigi esetleges részvételét az egyháztársadalmi munkában, különösen pedig, hogy mi ösztönzi a theologiai pályára? *c)* folyamodó vallástanárának, illetékes lelkészének tájékoztató irásai és bizonyítványai, akik a folyamodó egyéniségét ismerik, *d)* testi épségét igazoló orvosi bizonyítvány, különös tekintettel a beszélő szervekre, *e)* zenei hallást igazoló bizonyítvány. Ez okmányokkal felszerelt kérvények aug. 20-ig nyújtandók be. A II—IV. évfolyamokra beiratkozó növendékek kötelesek lelkészük bizonyitványával igazolni, hogy gyülekezetük egyházi munkáiban az aratási szünidő alatt segédkeztek. Az iskolai év szeptember 8-án kezdődik. A javító és pótkollokviumok ideje 3—4; (folyamodványok az elmaradt kollokviumok letételéért aug. 20-ig nyújtandók be). Az irásbeli alapvizsga ideje szept. 5, a szóbelié szept. 6; irásbeli vizsgálat az első lelkészképesitő vizsgálatot tevők részére szept. 22-ikén, szóbeli 23—24-ikén; II. lelkészképesitő vizsgálatot tevők részére szept. 23-ikán irásbeli, 24—25-ikén szóbeli vizsgálat. A A beiratási díj egyszersmindenkorra *6* P. Tandíj egész évre *24* P. Minden hittanhallgató fizeti az állami nyugdíjjárulékot, melynek egész évi összege *28* P. Egyleti díjak: Betegsegélyző Egyletbe *10* P, Ifjúsági-Egyletbe *4* P. Ifj. Olvasó-Egylet *4* P. Internátusi díj *120* P. Épületfenntartási díj *10* P. Tápintézeti díj *250* P. Ösztöndíjjárulék *1·60* P. A folyamodványok jótéteményekért, melyek a a nagytiszt. és tek. Igazgató-tanácshoz intézendők, augusztus 20-ig adandók be a theol. igazgatói hivatalba.

HIVATALOS RÉSZ.

735/1930. **Körlevél**

A középiskolai igazgató urakhoz.

A vallás- és közokt. minisztérium Hivatalos Közlönyének folyó hó 1-én megjelent 11. számában 59 szám alatt közölt miniszteri rendeletet (a kötelező oktatófilmelőadások tárgyában) tudomásul és alkalmazkodás végett az igazgató urak figyelmébe ajánlom.

Miskolc, 1930 július 14. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Értesítés az abaúji lelkész urakhoz. Tavaszi egyházmegyei közgyülésünk szavazást rendelt el a dr. Idrányi Béla világi főjegyzővé választása folytán megüresedett világi aljegyzői és újabb szavazást az egyházmegyei tanitóképviselői állásra. Csuja László vilmányi és Fiedler István abaújvári tanitók között. Ugyancsak tavaszi közgyülésünk, hogy minél több világi férfiút lehessen bevonni az egyházi közélet tevékenységi körébe, elhatározta: két világi tanácsbirói és két világi aljegyzői s — hogy a paritás elve meg ne sértessék — ugyanennyi egyházi tanácsbirói és egyházi aljegyzői állások szervezését. Az egyházkerület, — miután egyházmegyénk a kerületi képviselők számát érintetlenül hagyta, — megerősítette az egyházmegye határozatát s ez alapon ezen állásokra is kérem eszközölni és beküldeni a szavazatokat az esperesi hivatalba. Beadási határidő *augusztus 10.* A szavazatok egy lapra irandók a következő sorrendben: 1. világi aljegyzői állásra 2. egyházmegyei tanitóképviselőre, 3. két egyházi tanácsbirói, 4. két világi tanácsbirói, 5. két egyházi aljegyzői, 6. két világi aljegyzői állásra. A szavazatokat lelkész, gondnok, vagy főgondnok s két presbiter irja alá s az egyházközség pecsétével látandó el. *Cziáky Endre* esperes.

Pályázati hirdetés.

A sárospataki református tanitóképző intézetnél betöltendő egy *pedagogiaszakos*, vagy ha ilyen pályázó nem akad, helyette *mathematika-fizika* szakos, továbbá egy *magyar-német* szakos helyettes tanári és végül egyik *gyakorló iskolai tanitói* állásra a szabályszerű illetményekkel, pályázat hirdettetik. Pályázhatnak protestáns. első sorban református vallású okleveles tanitóképző-intézeti vagy középiskolai tanárok, illetve a gyakorló-iskolai tanitói állásra több évi gyakorlattal bíró okleveles tanitók.

A magyar német szakos helyettes tanárnak kilátása van arra, hogy köztartásvezető is lesz. E mellék teendőért ingyen ellátást (lakást, fűtést, világitást, mosást, élelmezést) kap. A megválasztott tanitó a gyakorló-iskolai tanitói képesitést egy éven belül tartozik megszerezni.

A pályázók a nt. igazgató-tanácshoz cimzett folyamodványukat, melyekben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbizhatóságuk, végzett tanulmányaik, képesitésük, nyelvismereteik és eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandó, folyó évi augusztus 25-ig alulirotthoz küldjék be.

Sárospatak, 1930. év julius hó 10-én.

Kovács Dezső
ref. tanitóképző-intézeti igazgató.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. P—y I—n Ónod. „Egységes megmozdulást!“ c. cikke megjelent lapunk f. évi márc. 30-iki 13-ik számában. — **B. L Gy. Sz-lád.** Szombathy Csapó János feletti emlékbeszédét közelebbről hozni fogjuk. — **B. Gy. Barcika.** Az emlékbeszéd közelebbről jönni fog.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 30. szám. Sárospatak, 1930 julius 27.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 14 Pengő.
Fél évre ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M E.*: Főiskolánk 400 éves jubileuma. — *Borsovai Lengyel Gyula*: Szombathi Csapó János. — *Andrássy Kálmán*: Falusi levelek. — *Dr. Rácz Lajos*: Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében. (Folyt. és vége.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Főiskolánk 400 éves jubileuma.

(Első közlemény.)

Sárospataki főiskolánk egy esztendő mulva ünnepli 400 éves jubileumát. Az iskola vezetősége, minden tényezője, a Pataki Diákok Országos Szövetsége már évek óta és hónapról-hónapra intenzivebb munkával készül a nagy ünnepre. Gondolatok érlelődnek, mindig újabb tervek születnek s formálódik már az ünnepély programmja. Elérkezett már az idő arra, hogy világosan lássunk a feladatok között s hogy a főiskolánk iránt érdeklődő szélesebb egyházi és nemzeti közvéleményt is tájékoztassunk küszöbön álló nagy jubileumi ünnepélyünkről.

Ha az ünnepek nem önmagukért vannak, hanem bizonyos célok szolgálatában állanak, különösen fontos, hogy az ilyen nagy ünnepnek, mint amilyen főiskolánknak 400 éves fordulója, célját világosan lássuk s hogy annak minden egyes mozzanatát úgy tervezzük el, hogy azok mindenike ennek világosan kitüzött célját szolgálja. Ha emberi természetünknél fogva mindig hajlamosak vagyunk a mult kultuszára, ha magyar életünkben egyenesen tradicionálissá lett a mult dicsőségén való merengés, különösen nagy a kisértés, hogy épen főiskolánk 400 éves jubileumának a központjába a mult kultuszát állitsuk, hiszen csaknem átfoghatatlan az a gazdagság, amit főiskolánk multja jelent. Még sem szabad hátra tekintenünk. Sohasem volt nagyobb szükségünk arra, hogy előre nézzük, mint mostanában. Különösen nem szabad hátra néznie egy kálvinista iskolának, amelynek különös feladata az, hogy a jövőre függessze tekintetét. Minket főiskolánk rohamosan közeledő 400 éves jubileuma nem vonz annak dicsőséges multjában való elmerengésre, mi arra nyerünk ösztönzést elsősorban belőle, hogy századok feletti örök célját kutassuk, amelynek szolgálata által *újabb századokra* biztosithatjuk felséges missziójat, amelynek odaadó szolgálatában egyedül remélhetjük utjának diadalmas felfelé ivelését. Minél több gátja és bilincse van örök célj ainknak, annál inkább úgy gondoljuk át és úgy tervezzük el ünnepünket, hogy azokból *egy hatalmas lökőerőt nyerjünk Isten uralmának szolgálatához s abban porba sujtott hazánk felemeléséhez.*

Arra következtethetne valaki ezekből a gondolatokból, hogy nem tudjuk megbecsülni fényes multunk értékeit. Ellenkezőleg, minél grandiozusabb körvonalakban látjuk kibontakozni főiskolánk örök céljait, annál több lesz az érzékünk nagy multunk csaknem kibányászhatatlan erői iránt. Szeretjük, szinte áhitattal szemléljük multunkat, mert annak minden részét a nagyvonaluság jellemzi. Nemcsak a multban végzett hivatásának a méretei tartják fogva lelkünket, nemcsak sajátos karaktere ejti rabul életünket, amelyeknél fogva döntő befolyásokat tudtunk gyakorolni egész nemzeti művelődésünkre, konkrétebb viszonylatban is egy-egy alapitónak vagy professzornak munkájában szemlélve főiskolánk életét a nagyság olyan méreteivel találkozunk, hogy azok valósággal lenyügöznek. Szivesen visszük tehát el lelkünket nagy multunkhoz, mert az a nagyvonalúsághoz szoktatja hozzá életünket, nagy dolgokra pedig csak azok képesek, akik a nagyság légkörében élnek. Úgy itéljük azért, hogy semmivel sem szolgálhatjuk inkább főiskolánk jövőjét mint a multjában rejlő grandiozus erők feltárásával. Az a törekvés vezérel azért 400 éves jubileumunk előkészitésében is, hogy a nagy *alkalomkor hozzunk nyilvánosságra minden lehetséges kincset abból a rejtett szellemi kincsesbányából, amit ami pataki iskolánk multjával képvisel, hogy hivjuk életre és árasszuk bele főiskolánk életének vérkeringésébe történelmünk életformáló hazafias és vallásos szellemét.*

Jól tudjuk, hogy egy iskola annál magasabb értelemben teljesitheti hivatását, minél életteljesebb kapcsolatokat ápol jelenével, minél inkább benne lüktet vérkeringésében annak egésszéges ereje. Minél több bizalom, szeretet sugárzik feléje s minél szélesebb rétegek értékelése övezi körül, annál több felfelé lendítő erő telíti meg életét. A mi főiskolánkon évszázadokon át az egész nemzet tekintete csüggött bizalommal, reménységgel, mint a nemzeti művelődés szilárdan megépitett várán. Volt idő, amikor az egész protestantizmusnak volt

világító fáklyája. Az utóbbi években áldozatos férfiak munkája révén újra jelentősebb szerepet kezd betölteni az egész nemzeti művelődés terén és pedig azáltal, hogy a protestantizmusnak lesz mindig jelentékenyebb tényezőjévé. Főiskolánk jelenével is dokumentálni akarjuk nagy missziónkat s hogy szemlélői is legyenek életünknek, 400 éves jubileumunk alkalmával *összeakarjuk gyűjteni magyar nemzeti életünk, azután hazai és a világ reformátusságának minden jelentős egyházi és iskolai tényezőjét, hogy a legszélesebb rétegek részéről bizalmat ébresszünk örök missziónk iránt s hogy így jelenünk minden lehetséges erejét is beleáraszszuk iskolánk életébe.*

A legfőbb dolgot hagytam utoljára. Isten színe elé akarunk állani mindenek felett nagy ünnepünkön. Hálaadással is, könyörgéssel is. Úgy érezzük, hogy ítélet elé fogunk állani. Ezért mindig heróikusabb erőfeszítéseket végzünk abban a tekintetben, hogy megtisztítsuk önmagunkat, ifjuságunkat, hogy megállhassunk az Örökkévaló szine előtt. De hisszük, reméljük, hogy a nagy nap a kegyelem napja is lesz számunkra, mert az a legfőbb vágyunk, azért szállanak fel falaink közül a legforróbb könyörgések, hogy a multnak és a jelennek minden erői mellett főképen örökkévaló isteni erőkkel, *a kegyelem erőivel teljesedjék meg* főiskolánk nagy ünnepünkön. *M. E.*

Szombathi Csapó János.

(Irta és a felsőborsodi ref. lelkészértekezlet 1930 május hó 21-én tartott gyűlésében felolvasta Borsovai Lengyel Gyula.)

Mintha a Rima folyó kristálytiszta vizének csobogását hallanám, amint a békasó köveken át siet a Sajó felé. Rimaszombat városának ősrégi részébe viszen gondolatom, ahol a „Berek" kertjének fái nézegetik magukat a víz tükrében. A „Malomszög" gyermekkacagástól hangos pázsitos térségén száll a lapda. A „kifutó" izgalmától pirosak a gyermekarcok. A szombathi Csapó János bácsi portájának kapuja megcsikordúl. Kilép rajta egy piros arcu ifjú. Kezében nyitott könyv. Halad át a patak hídján. Az én kezemben lendül az ütőfa, a lapda száll, az ifjú kezéből kiesik a könyv. Kiverte a lapda. Eldobom az ütőfát, nézem merre tágasabb. Az ifjú kacagva kiált utánam:

— Ne szaladj te! Nem bánt senki!

A cimborák felvilágosítottak:

Most tette le az érettségi vizsgát. Jelese van mindenből. Annyit tud mint Polnis meg Fábry tanárok együttvéve! A szombathi Csapó János fia!

Leültem a zöld gyepre. Úgy néztem ámuló szemekkel a „Berek" felé ballagó ifjú után. Hogyne néztem volna rá csodálattal, hiszen én akkor még a „közös iskola" negyedik osztályát végeztem csupán. A sárgára meszelt, Egyesült Protestáns Főgymnáziumba még betenni se mertem a lábam. Az én szememben akkor az érettségi vizsga felért egy királysággal.

Most, hogy a könyvek könyve esett ki mindörökre a szombathi Csapó János felsőnyárádi lelkipásztor kezéből, megemlékezek életéről lelkésztestvéreim!

1870-ben született Rimaszombaton. Atyja szombathi Csapó János, anyja Szöllősy Terézia. Azoknak a kemény kálvinista magyaroknak ivadéka volt, akik II. József császár idejében levagdosták mentéikről a drága művű láncokat, vésett gombokat s azoknak árán megépítették a refomátus templomot.

A napsugaras kacagó gyermekkor, az édesanyai szeretet melegével boldoggá tette gymnáziumi évek hamar elsuhantak. Mint nyolcadik osztályos gymnázista már ott zokog édes anyja koporsója felett. Az édes anya elköltözésével elszállt a szülei házból a régi terv. A tanári pálya már elérhetetlennek tűnt fel. Édes atyja tanácsára Sárospatakra iratkozott be a theológiára. A theol. akadémia elvégzése után Májinka majd Bánfalván káplánkodik két évig. Majd Felsőnyárád egyhangú meghívással választja meg lelkészének.

Felsőnyárádon szolgálta az Urat 31 évig, nem hivalkodva, elismerést hajszolva, hanem lelki elhivatottsággal, az Úrnak után egyengetve.

Egyházát, híveit szerette és azok is szerették őt. Felsőnyárádon lelkészlakot, tanítói lakot, iskolát, templomot renováltatott és orgonát állíttatott. Dövényben tanítói lakot, iskolát építtetett és templomot renováltatott. Lelkész testvérek ti tudjátok, hogy milyen kűzdelembe kerül egy építkezés. Mennyi papi gondról, törődésről tudnának azok a templomokba, iskolákba, paróchiákba beépített téglák beszélni. Mennyi álmatlan éjszakáról és mennyi megbántásról!

Egyházépítő munkájának gondjait hat évig első felesége Török Amália osztotta meg, majd az ő elköltözése után 22 évig második felesége, Liptovszky Ilona volt hűséges párja. Két leánya, kis unokái, hűséges feleség szeméből ömlik a köny utána.

Családját gyermekeit az imádásig szerette. Szeretett volna még élni érettük, hiszen tudta, hogy a református pap özvegyének, árváinak mi a sorsa.

Hosszas és kinos betegségében is türelmes, örökké imádkozó, Istent kérő igazi pap volt.

Sütött a hold Felsőnyárád felett. Ezüstös sugara beragyogta a kis parochiát, megcsillan sugára a templom falán. A halállal viaskodó szombathi Csapó János felsőnyárádi pap felült betegágyán. Homályosúló szeme pillantása az ablakon át, megakadt a holdfényben fürdő templomon. Reszkető két keze imára kulcsolódott s míg szeme pillantása utóljára ölelte át a kicsi templomot, fáradt fejét mellére hajtva sóhajtotta:

— Atyám legyen meg a te akaratod!

Zokogó hitves, kesergő árvák jajszava, a parochiát vesztett nyáj fájó siralma és mindnyájunk részvéte kísérte sírjába.

Adja meg az Úr, hűséges szolgálata jutalmát, szeretettei felett pedig terjessze ki védelmező karját, hogy ne nagyon érezzék a veszteség súlyát! Fájó szivük sebe lassan gyógyuljon, enyhüljön. Tartsa össze őket, tartsa fenn őket, a mindenható szeretet!

*

Az első találkozásom vele, a napsugaras kacagó gyermekkor gondatlansággal izesített idején történt. Az utolsó már életének vége felé.

— Hogy vagy Gyulám! . . . Mikor voltál otthon? Mi ujság Rimaszombatban? — kérdezte.

És én hüségesen beszámoltam neki, hogy Rimaszombatban már nincsenek szabók, szíjgyártók, hanem „krajcsir"-ok, „remenár"-ok, „jedajnák".

Akkor, szomorúan állapítottuk meg, hogy Rimaszombatban nincs már másutt magyar főlírás . . . csak a temetőben.

Elköltözött kedves barátom, lelked odaborult már az Úr tronusa elé a nagy számadásra. Ha már mindenekről számot adtál . . . boruljon le izzó magyar lelked még egyszer a hatalmas Isten zsámolyához és kérjed, . . . mindnyájunk nevében kérjed, hogy a mi szeretett rimaparti városunkban ne legyen másutt cseh főlírás . . . csak a temetőben!

Falusi levelek.

VIII.

Tisztelt Szerkesztő Uram!

Úgy tapasztaltam munkabirásom kezdő idejétől, hogy aki alkotásokra adta magát, főként lelkészi pályán, első szüksége van lehető tisztánlátó lelki erőre, mely a végzendő munkát s ennek lehető eszközeit mutassa meg, mert enélkül nem lehet se kezdeni, se alkotni. Sok emberi élet, bár jóakaratú, sikertelen kapkodásának itt van kiindulópontja.

Nem szégyenlem bevallani t. Szerkesztő uram, hogy midőn én kikerültem a főiskola dajkáló gondjai alól, még homályos ködben is alig tünt fel előttem a rám váró teendők sorozata, — az egyszerű kereszteléstől kezdve, mely szinte gyülekezetenként, ha csekély alakiságban is némi különbséggel lett kiszolgáltatva, — annál kevésbé a teendőknek mintegy gyújtópontja, honnan kiindulni, mely körül forogni kell minden alkotandó anyagi szellemi és erkölcsi dolognak. Főként a szellem-erkölcsi hatásoknak. És e hatásokra rossz idő járt a mi iskolázásunk, theologus képzésünk — lelkésznevelésnek nem lehet nevezni — idejében. Én 1864-ben léptem át a sárospataki főiskola küszöbét, — ott voltam a háromszázados emlékünnepélyen is, s szinte átsuhan lelkemen a Tompa Mihály hangja, midőn felolvasta „Lórántffy Zsuzsánna emlékezete" c. ódáját. Abban az időben oldódtak az emlékezésben is átkozott Bach-korszak testi-lelki nemzetfojtogató embertelenségek. Én is, bár mint gyermek, beszéltem, figyeltem, szorongtam. Éveken át mi is csak tűrt lakók voltunk a magunk házában, a bekvártélyozott cseh lovasok mellett. És eljött a szabadálás. Akkor már Patakon voltam s a nagy hajnalhasadás hogyne borította volna szivárványba a diákságot, apró tagjaiban is! Hát még nagyokban! Hát még a tanárokat! Nem is szólva az összes magyarság érzelmi világáról. A leláncolt lelki erők minden vonalon szabad szárnyalásba duzzadtak és emelkedtek. Négy fiatal tanár jött a theologiára, hozván a külföldi szabadvizsgálódás eredményeit. Sőt világi jobbjaink is alapitottak vallásos irányú lapot s elgondolásukat nemcsak kormányzati, hanem hittani tárgyalásokra is átvitték. Volt egy bölcsésztanárunk, idősebb nőtlen gavallér, szinte most is hallom szabadszájúságát a hittani tételek felett . . .

De legyen elég annak indokolására, hogy abban az időben nem hozhattunk valami szélesebb és mélyebb lelkiséget leendő munkamezőnk ismeretére, buzgóságára nézve. Rám nézve pedig annál kevésbbé, mert akadémiai életemnek egy nagyobb, de igen kedves része az akadémiai irodalmi önképzőkör tevékenységében volt lekötve, — sőt a két utolsó évben elnöke is lévén a körnek s bizonyos ügy miatt összeütközésbe jövén a felügyelő tanári karral, a tanári főelnökség betöltetlen volt s jómagamra nehezedett az összes teendők vezetése. Hála Istennek az egyesület nem vallotta semmi kárát, sőt a tanári kar is, belátva törekvésünk helyes útját, célját, eredményeit, harmadik évre rendes kerékvágásba jött az önképző ügye. Néhány barátommal, a kényszer-leckézés mellett itt töltöttük és használtuk időnket szabad tanulmányozással. Szaktudományokra bizony nemcsak kedvvel és sikerrel — bensőleg t. i. mert hát szégyeltünk volna lemaradni. Szaktudományok nagyobb része, tartalmi és tárgyalási tekintetben, nem nagyon fogták meg ifjú gondolkozásunk és érzésünk bontakozó hajtásait. A bibliai szófejtegetések, dogmás szőrszálhasogatások, civakodások, önző uralmi kegyetlenkedések, mint általában a vallásos élet és tudomány vadhajtásai, sorozatai és a többi, inkább elkedvetlenedést, sőt vegyes iszonyatot termeltek lelkünkben.

Szerencsénkre, éppen az utolsó évben érkezett könyvtárunkba Szász Károly előzetes ismertetése folytán, Amerika egyik legnagyobb gondolkodójának, Channing E. Vilmosnak 6 vastag füzetben megjelent fordítása, vallásos és társadalmi tárgyú válogatott dolgozataiból. Minden tárgynál, a kitűnő magyar fordítást is hozzávéve, az evangélium tiszta fénye és melege áradt lélekből lélekbe, hogy önkénytelenül éreztük Jézus eme kijelentésének éltető valóságát: „a beszédek, melyeket én szólok néktek, lélek és élet." Nem volt a társadalmi tárgyakban sem különbség, mindenikben az alap a tiszta krisztiánizmus, őszinte, egyszerű, tisztaértelmű előadásban, az élet mindennapi szükségeihez vezetőül, p. o. „Az iparos inasok egyletében" tartott előadása. S hogy minő közvetlen volt az előadása is, erre nézve éppen Szász Károly említett egy kedves példát. Ebédre volt hivatalos vasárnap s midőn a háziasszony kislányával várt rá az előszobában, szivélyes üdvözlés után a kislány örömteljes bizalommal jegyezte meg: „Mamácskám! én mindent megértettem, amit a tiszteletes bácsi prédikált!" Mire Channing ezt válaszolta: „Életemben nagyobb dicsőség nem érhet, mint ez az elismerés, hogy úgy tudok predikálni, hogy egy gyermek is megérti!" Én valahányszor erre gondolok, mindig a Jézust képzelem magam előtt, ölében a gyermekkel.

Hát ime, édes jó Szerkesztő Uram, ez a

gyermeket ölelő Jézus lépett lelkem elé életem útján s így kapcsolódott az én lelkem is a Jézus lelkéhez, hogy aztán ez az isteni Látó deritse tiszta fénybe mindama kötelességeket, melyek rám várnak, mennyei megbizóm útlevele értelmében, — mint a nagy apostol lelke újjongása zendül: „azokat, melyek hátam megett vannak, elfelejtve, azokat pedig, melyek előttem vannak, nekidőlve, célegyenest igyekszem az Istennek a Krisztus Jézusban onnét felülről való elhivása jutalmára!“ (Fil. 3:14.)

És *nekidőltem*, — sokszor majd *beledőltem*, ha . . .

Isten áldja, t. Szerkesztő Uram!

Szíves üdvözlettel *Andrássy Kálmán.*

Magyarország XVII. századi műveltségének képe Comenius iratainak tükrében.

(Folytatás.)

Fontos adatokat szolgáltat még kérdésünk eldöntéséhez, hogy t. i. XVII. századbeli elemi iskoláinkban az írás-olvasás után mindjárt a latin grammatika következett, a *bodrogkeresztúri* egyházközségnek a XIX. század elejéről való iskolai naplója. Itt ugyanis ilyen adatok találhatók: Az 1807. évből föl van jegyezve, hogy vannak deklinációs és konjugációs tanulók, s hogy a deklináció és konjugáció alatt a latint kell érteni, kitűnik az 1811. évi följegyzésből: „A vallás fundamentomos ágazatit a nagyobb formába kiadott Superville szerint tanulják ezek, szüleik megegyezése szerint, nem akarván a Deákon tölteni az időt.“ — Az 1811 julius 7 én tartott examen alkalmával igy gradáltattak a tanuló gyermekek: 1-ső Conjugistákká lettek ezek, Deák nyelvre fogván őket (itt jönnek a nevek); 2. Conjugistákká lettek ezek; 3. Declinationistákká lettek ezek; 4. Fundamentomot tanul; 5. Olvasókká lettek ezek; 6. Sillabistákká lettek ezek. — 1816 julius 7-ik napján a templomban tartott examenen meg volt a község elégedve a feleletekkel a magyarból, hanem a Deák Tudományokkal való további szorgalmatosság recommendáltatott. Ha tehát a XIX. század elején is ennyire tanították a latin nyelvet, joggal lehet következtetnünk, hogy korábban még jobban tanították.[12])

A putnoki (Gömör m.) ref. egyházközség levéltárában fenmaradt adatok kétségtelen bizonyossággal igazolják, hogy úgy 1735-ben, mint 1782-ben a putnoki elemi iskolában is tanították a latin nyelvet. Az 1735-i anyakönyvi bejegyzés így sorolja fel osztályonkint az elemi iskolai tanulókat: Abecedarius, Collector et Lector, Rudimentista, Etymologista, Syntaxista, Poëta; az 1782-i bejegyzés pedig: Syntaxisták, Grammatisták, Conjugisták, Comparisták, Diversisták, Declinisták, Olvasók és sillabizálók. — A *mezőcsáti* (Borsod m.) református elemi iskolában is voltak még a XVIII. század 2-ik felében syntaxisták, grammatisták, conjugisták, comparisták és declinisták, kik leginkább latinul tanultak; úgy látszik, hogy a nagyobb fiiskolában, mely a rektor vezetése alatt állott, a latin tannyelv uralkodott, mig a két kisebb leány- és fiiskolában magyar nyelven tanítottak.[13])

De mivel ez rendkivül fontos kérdés, olyan kérdés, mely teljesen az ellenkező irányba fordítja református elemi iskoláinkról táplált eddigi felfogásunkat, nem lehetett a magam gondolkodásával beérnem, a magam megállapitásában megnyugodnom, hanem szükségesnek láttam, hogy egyes kiváló szakemberek véleményét, tájékoztatását is kikérjem e kérdésben. Igy fordultam *dr. Iványi Béla* szegedi egyetemi tanár úrhoz, a magyar jogtörténet s a XVI—XVIII. századi művelődéstörténet kitűnő művelőjéhez, aki 1929 november 27-én kelt levelében erre vonatkozólag a következőket írja: „Ugy látom, Schönebaum a szöveget teljesen félreértette. Mert volt nekünk akkor is, meg előbb is egész csomó népiskolánk, de nem magyar, hanem *latin* tannyelvű. Comenius itt nem állítja, hogy nincsenek népiskoláink, hanem csak azon csodálkozik, hogy *magyar* tannyelvű iskolák nincsenek, aminthogy akkor még az elemi tudás oktatását is jobbadán csak latinul tudták elképzelni — nálunk. Akkor a mai értelmű és rendszerű iskolai tagozódás még persze nincs meg s gymnasium alatt is gyakran főiskolát értenek. Természetesen még kevésbbé van meg a mai rendszerű és élesen elhatárolt tagozódása a tanszemélyzetnél. Elemi oktatást *akkor* túlnyomólag egyetemi végzettségű, tehát classicus műveltségű férfiak végeznek, s persze — *latinul*. Igy és csakis így válik érthetővé Comenius szövege, amelyet Schönebaum — szándékosan vagy tudat alatt(?) — rosszul fordít le, mert vernacula schola szerintem olyan iskolát jelent, ahol *a nép, a vidék nyelvén* oktatnak. Már pedig külön rusnyák, magyar, oláh, szász tannyelvű népiskolák ekkor még aligha léteztek, sőt a rusnyák és oláh vidékeken nem is létezhettek! — Volt bizony bőven népiskolánk, de nyilvánságosan latin tannyelvű, s ezen ütközik meg Comenius, mert máshol ekkor már saját nyelvén oktatják a népet, — *ha* oktatják!“

Pokoli József úr, a debreceni egyetem egyház történeti tanszékének tanára, református egyházi életünk multjának egyik alapos ismerője (Az erdélyi református egyház története. 1904—05. 5 kötet.) 1929 december 12-én kelt levelében a következőkben fejti ki véleményét a kérdésről; „A Comenius-féle citatumra vonatkozólag mindenek előtt azt kell kijelentenem, hogy tudomásom szerint az 1646. évi enyedi zsinat az első, mely a vernacula scholákról intézkedik ilyformán: „A magyar iskolák is, az írás és olvasás tanulása végett, álljanak fel.“ — A „*magyar* iskola“ itt szemben áll az általános és szokásos iskolatipussal: a *latin* iskolával, mely hazánkban a reformáció kezdetétől fogva minden gyülekezetben felállíttatott, ha ez tudott tanítót tartani. A kis nebulókat Heyden Sebald vagy Erasmus „Colloquia puerilia“ c. műve nyomán mindjárt befogták a latin tanulásra városon vagy falun egyaránt! Hogy az anyanyelvet a tanulás legkezdetén nem lehetett

[12]) Batta J. lelkész úr szives közlése.

[13]) Juhász L. és Bodolay I. lelkész urak szives közlése.

egészen mellőzni, az természetes. De később a latin nyelv begyakorlása büntetés terhe alatt kötelező. — Olyan iskolatipus, mely egyedül az írás-olvasás és a hitvallás elemeinek tanítására szorítkozik, az idézett enyedi zsinat előtt ismeretlen. Persze ez nem zárja ki, hogy egyes tanítók egyes szülők kívánságára a rudimentákat átmenetileg magyarul is tanítsák. Comenius iskolatipusokról beszél, amelyek rendszeresítve vannak. Nagyjában igaza van tehát, mert a kánonok az említett zsinati végzés, majd a szatmárnémeti zsinat és a geleji 100-as kánon előtt külön célú *magyar* iskolákról nem szólnak. A kánonok meghozatala után is idő kellett, míg a magyar iskola a latin mellett elterjedésre találhatott. A súlyt azon látom, hogy milyen tipusú iskolákat ismer és alkalmaz az iskolát fentartó egyházi hatóság kánonaiban. Igy — legalább részben — Comenius állítása meg nem támadható."

Dr. Domanovszky Sándor budapesti egyetemi tanár úr, a magyar művelődéstörténet szakavatott búvára csaknem hasonló szellemben írja 1929 december 31-én kelt soraiban: „Schönebaum fordítása nevetséges és rosszindulatú! Nem ismerem Comenius szóhasználatát s így nem szólhatok hozzá ahhoz, hogy a „literaturam et mores" alatt nem lehet-e valami magasabbat érteni, mint elemi írástanítást és elemi erkölcstant, de azt hiszem, hogy Comenius azt akarta kifejezni, hogy a magyarság által lakott területeken nincs egyetlen egy olyan iskola sem, mely ezeket az — azt hiszem, valamivel — magasabb fokú ismereteket magyar nyelven közvetítené a tanulóknak."

E három nyilatkozattal a kérdés véglegesen eldöntöttnek tekinthető. Most már egész határozottan megmondhatjuk, milyen volt református elemi iskoláink nyelve a XVII. század közepén? s hogyan kell a *Gentis felicitas* 46 pontját értenünk? — úgy, amint azt föntebb előadtam! Hogy a latin nyelv uralma hazánkban, kivált a városi elemi iskolák tekintélyes részében, az egész XVIII. században át megmaradt, sőt a XIX század első tizedeibe is átnyúlt, saját tapasztalatommal is igazolhatom. Mikor 1874 ben Szepesbélán, mint I. o. magántanuló a latin nyelvet tanulgattam, háziasszonyom azt mondta, hogy gyermekkorában a poprádi iskolában ő is tanult latinul, sőt a felső osztályokban a latinul-beszélés büntetés terhe alatt kötelező volt s aki németül szólott, az egy fatáblácskát kapott a hóna alá s azt mindaddig kellett hordania, míg másnak a nyakába nem tudta sózni. Az asszony, életkorából következtetve, 1830—40 közt lehetett a poprádi elemi iskola IV—VI. osztályának növendéke.

Az igazság kedvéért azonban a negativ instanciát is meg kell említenem, nevezetesen azt, hogy egy kitűnő történetírónktól föntebbi kérdésemre tagadó feleletet kaptam. Ez a történetírónk *Takáts* Sándor akad. tag úr, XVI—XVII. századi műveltségtörténetünk elsőrendű ismerője, aki nem tartja elfogadhatónak, hogy a XVII. század közepén magyar *falusi* iskoláinkban latin nyelven folyt volna a tanítás. Erre vonatkozik Domanovszky S. úr levelének következő részlete: „Abban . . . igaza van Takáts Sándornak, hogy abban az időben a magyar írás-olvasás tudása nagyon el volt terjedve, lehetetlen tehát, hogy ne lettek volna iskolák, amelyekben ezt tanították volna. Ő, aki kiadta a török basák magyar nyelvű levelezését, a legjobban tudja azt, hogy ez az ismeret milyen általános volt és milyen magas fokon állott". Bármily tisztelettel hajlom is meg Takáts S. úr véleménye előtt, valószínűnek tartom, hogy tagadó nyilatkozatát ő sem akarja a tiszamelléki és erdélyi elemi iskolákra kiterjeszteni, amelyek tannyelve, mint már föntebb láttuk, tetemes részben a *latin* volt.

Záradékul a 46. pontban Comenius még a következő kemény kritikát mondja a magyar oktatásügy hiányairól: „Hát a latin iskolákban mit tanítanak? Teljes tudatlanság tárul elénk a szabad művészetekben (kivéve néhány morzsát a nyelvtanból és a logikából), hasonlóképen a történelemben, bölcseletben, orvostudományban stb." Comenius ebbeli állítását megerősíti Apáczai, aki panaszolja, hogy „a középiskolában éveken át kinozzák a növendéket puszta grammatikával", és gr. Bethlen Miklós, aki szerint „Irás, olvasás és az egy, antichristiana latina linguanak tanulásában telik el tíz-tizenkét esztendő (Önéletirás).[14]

*

Rákóczy Zsigmond és a német nyelv.

Szilágyi Sándor írja *Rákóczy Zsigmond Életrajzában*, hogy midőn Rákóczy Zs. 1640-ben az udvari iskolából (Schola aulica) kilépett, latinul folyékonyan beszélt s korrektül írt, jártas volt a görög és zsidó nyelvben, volt némi gyakorlata a német s francia nyelvekben, mely utóbbit egy francia fogolytiszttől tanúlta.[15] Ám ha tanult is valamit Zsigmond úrfi Keresztúri Pál uramtól az iskolában a német nyelvből, azt künn az életben a bécsiek és a Habsburgok iránti ellenszenvből, akik már Bethlen Gábor idejében összeesküdtek a magyarság kiirtására, csakhamar teljesen elfelejtette. Igy történt, hogy amikor 1651 jun. 26-án Sárospatakon Pfalci Henriettával, néhai V. Frigyes pfalci választófejedelem és volt cseh király leányával esküvőjét tartotta, németül már mit sem tudott, úgy hogy e miatt az esketési szertartást — amiről Szilágyi S. mit sem szól az ő életrajzában — Comenius uramnak, a morva testvérek püspökének kellett végeznie. Comenius ezt a *Continuatio admonitionis* c., 1669-ben írt önéletrajzi művében a következőleg adja elő:

„Midőn az esküvő ideje juniusban (1651. évben) elérkezett, a jegyesek esketését az egyházmegye reám bizta, mivel a vőlegény a német, a menyasszony pedig a latin és magyar nyelvet nem értette s a magyarországi püspökök közül senki sem tudta őket összeesketni, mert azok közül sem volt senki a német nyelv gyakorlatában."[16]

A német nyelv ismerete, épen az osztrákok iránti antipathia miatt, még 55 évvel később, a

[14] Fináczy Ernő: Az újkori nevelés története. Budapest, 1927. p. 294

[15] Szilágyi S., id. mű, p. 34.

[16] Continuatio admonitionis (megjelent az *Archiv pro badani* folyóirat 1913. évfolyamában), 107. szakasz.

XVIII. század elején is oly kevéssé volt Magyarországon elterjedve, hogy 1706-ban gr. Károlyi Sándornak, II. Rákóczy Ferenc tábornokának 25,000—30,000 főnyi tiszántúli hadtestében nem találkozott ember, aki egy elfogott német levelet megérteni képes lett volna: sem maga Károlyi, sem mágnás főtisztjei: a gr. Csákyak, báró Perényiek, Sennyeyek, Polocsayak stb. nem értették.[17]

Ezzel szemben a dunántúli főurak, a Zrinyiek, Batthyányak, Nádasdyak, Esterházyak, mint Takáts S. úr közlé velem, értették a német nyelvet, részint a németekkel való gyakoribb érintkezés, részint amiatt, mert e főúri családok osztrák főúri ifjakat is tartottak udvarukban, akiktől aztán a magyar főúri ifjak is megtanúltak németül.

*

Befejezésül álljanak itt Comeniusnak következő, a *Continuatio admonitionis* ból vett sorai, amelyek mutatják, hogy ő, ha a *Gentis felicitas*-ban éles vonásokkal emelte ki a magyarok hibáit, műveltségbeli elmaradottságát, utolsó művében az elismeréssel sem fukarkodott nemzetünk iránt:

„Annak a bizonyítására, amit mondottam, hogy a magyar egyszerű, de nem barbár, elmondom a következőket: Senki közülök nem közeledik hozzám hízelegve, ami nekem nagyon tetszik; nem úgy, mint máshol a műveltebb népeknél. Igen nagy köztük a tisztelet a fiatalok részéről az öregebbek, az alsóbbak részéről a följebbvalók, a tudatlanok részéről a tudósok iránt stb. Ha a gyermekek a játszótéren valamely tiszteletreméltó férfit átmenni látnak, a játékot abbahagyják, az átmenőt levett föveggel — térdöket meghajtva — üdvözlik s csak azután folytatják a félbenhagyott játékot. Vasárnapokon szorgalmassn látogatják a templomot, úgyhogy istentisztelet és azt követő gyűlés alatt alig lehet valakit az utcán látni.[18] A korcsmák ünnepeken vagy egész nap zárva vannak, vagy kényszerítik az ott ivókat, hogy templomba menjenek és csak azután térjenek vissza s több ezekhez hasonlók."

E kibékítő akkord után megnyugodott érzésekkel veszünk búcsút a nagy morva pedagógustól.

Dr. Rácz Lajos.

[17] Thaly Kálmán, Irodalom- és műveltségtörténeti tanulmányok a Rákóczi-korból. 1885 p. 13. Thaly állítása Károlyi Sándorra nézve nem helyes, mert Károlyi tudott németül.

[18] *Beköszöntő beszéd*-jében hasonló értelemben mondja: „Mily nagy a keresztyén vallás iránt való szeretetetek? mily nagy a templomoknak és a lelkészeknek — csaknem faluszerte — a sürüsége! mily nagy az istentiszteletekre való özönlés!" Prim. labor. scholasticorum. p. 26.

[19] Contin. admonitionis, 103. szakasz.

— **Főiskolai építkezéseink** az eltervezett programm szerint f. hó első napjaiban, illetve junius hó utolsó napjain megkezdődtek és nagy tempóval előre haladnak. Reméljük, hogy a programmban eltervezett időben építkezéseinket végre tudjuk hajtani s hogy az angol internátus még a tél beállta előtt tető alá kerül, a theologiai internátus pedig a régi épületben az iskolai év kezdetére készen lesz.

IRODALOM.

Emlékkönyv a speyeri birodalmi gyülés négyszázados évfordulója alkalmából. A ref. és ev. egyházak hivatalos kiadványa. Budapest, 1930. 49 l.

A protestáns egyházak ökumenikus mozgalma mindig élénkebben érezteti hatását hazánkban is. Ennek eredményeképen kell elkönyvelnünk, hogy a magyarországi református és ágostai hitvallásu evangélikus egyházak együtt ünnepelték meg a speyeri birodalmi gyűlés négyszázados évfordulóját 1929 ápr. hó 21-én előkelő közönség jelenlétében Az ezen ünnepélyen elhangzott beszédeket, imákat tartalmazza ez a kis füzet, ami a protestáns öntudatnak építésére minden részében való alkalmassága mellett igen jó hatásokat gyakorol a két protestáns egyház lelki egységének az építése tekintetében is. Hálásan köszönjük azért az illetékes tényezőknek, hogy a fenti fényes ünnepélyen elhangzott beszédeket, imákat e füzet kiadásával egyetemes protestántizmusunk közös kincsévé tették. A füzet magába foglalja *Muraközy* Gyula kecskeméti lelkésznek és Dr. *Raffay* Sándor ev. püspöknek szép egyházi beszédeit, *Geduly* Henrik ev. püspöknek a jubiláris ünnepélyen tartott előimáját, *Dókus* Ernő konventi elnöknek a nap jelentőségét frappáns módon kifejezésre juttató elnöki megnyitó beszédét, Dr. *Kovács* Sándor egyetemi tanárnak és Dr. *Antal* Géza püspöknek ünnepi beszédeit, Br. *Radvánszky* Albert elnöki záró szavait, Dr. *Ravasz* László püspöknek az egybegyűlteket megáldó szavait.

* **Kádár Géza: Templomi imák.** Vasárnapi, évszaki, ünnepi és más alkalmakra. Lelkészek használatára. 1929. Lázár könyvnyomdája Szilágysomlyó. 8° 353 l.

Kádár Géza zilahi lelkész esperes szép és hálás szolgálatra vállalkozott, amikor lelkészek használatára kiadta imáinak gyűjteményét. Értékes munkát nyújtott abban, ami igazi nyeresége enemű vallásos tárgyu irodalmunknak.

A külsőleg is szép kiállítású, finom papiron szép nagy betűkkel szedett könyv vasánapi imákat, délelőtti és délutáni istentiszteletre összesen mintegy 110-et, különböző évszakokra szánt imákat, igen szép számban ünnepi imákat és különböző alkalmakra szánt: úrvacsoraosztási, konfirmációi, aratási, különböző csapások idején, betegekért mondandó stb. imákat tartalmaz.

Áttérve az imakönyv értékelésére sietünk megállapitani, hogy meg van ezekben az imákban teljes mértékben a legszükségesebb dolog. Szerzőjük szent áhitattal, mély csodálkozással csügg az Örökkévalóságon. Gazdag e tekintetben a mondanivalókban, mert nem tud betelni a Kegyelem ajándékaival. Változatos gondolataiban, mert mély és dúsan buzgó hitből támadnak azok. Mégis egyszerűek ezek az imák, mert egy imádkozó lélek közvetlen hitéből buzognak elő. Egy olyan lélek bizonyságai, aki mindenestől benne él az evangéliom világában, de aki a kálvinizmus iskolájában megacélozott lélekkel tekinti az evangéliom javait. Ezért imái minden részükben arra alkalmasak, hogy református hitünk legfontosabb alap-

pilléreit épitsék a lelkekben. Figyelemmel vannak a hivő közösség lelki szükségleteire, helyzetére is. E tekintetben azonban szerző nem tudja eléggé kifejezésre juttatni a modern kor válságaiban vergődő lelkét. Tekintetével inkább szeret megpihenni a magasságokban, mint behatolni a mélységekbe. Olyan imák az e gyűjteményben foglaltak, amelyeket amikor lelkipásztor testvéreink gyülekezetii istentiszteletek alkalmaikor használni fognak nemcsak gyülekezeteiket fogják épiteni, hanem maguk is mindig szilárdabb hitre tesznek szert, mert élő hitből támadnak s ezért minden vonatkozásban igen alkalmasak az élő hit építésére. Az imakönyv megrendelhető szerzőnél. (Zalau—Zilah.) Ára bérmentes küldéssel 14 P.

M. E.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Farkas Lajos Egy hosszú munkás élet fáklyája lobbant utolsót f. hó 24 én: meghalt Farkas Lajos ref. lelkész, Vajdácska község 49 év óta buzgólkodó lelkipásztora, lelkészi működésének 53-ik, életének 78-ik évében. Voltaképen már régebb idő óta szerényebb munkaerővel forgolódott az Úr szőlőjében, gyöngült látása akadályozván a lélek készségét, de a gyülekezet igy is szeretettel vette körül régi lelkipásztorát s meghatottan kisérte sirjához 26-án.

— **Dr. Szabó Aladár** Budapest—józsefvárosi lelkésznek a Kormányzó úr egyházi és közéleti téren szerzett érdemei elismeréséül a *kormányfőtanácsosi* címet adományozta.

— **Az ORLE konferenciája** és országos közgyűlése a f. évben szeptember 16—18. napjain lesz *Balatonalmádiban* és *Polgárdiban*. A konferencia, illetve a közgyűlés programmján ez évben is sorra kerülnek a legégetőbb aktuális problémák. A gazdag tárgysorozatból kiemeljük a következő problémákat. Ezek: A lelkész-tanítóság kérdése. A Barthi-i theologia elméleti és gyakorló lelkészi szempontból. A lelkészek egymás iránti felelőssége. A lelkészek továbbképzése. Az új ágendáskönyv bírálata. A lelkészek anyagi helyzete. Egyházunk anyagi helyzete. A presbiternevelés. — A konferencia keretében külön megbeszélések lesznek a vallástanitó lelkészek és a nők (papnék) részére. A konferencia végeztével kirándulás lesz *Tihanyba, Balatonföldvárra, Keszthelyre* és *Hévízre*. Költségek: Jelentkezési díj 8 P (szept. 6-ig fizetendő). Ellátási díj egy napra 4·50 P. Kirándulási részvételi díj 10 P.

— **A pápai theologiai főiskola igazgató-tanácsa** az üresedésben levő gyakorlati theologiai tanszékre h.-tanári minőségben *Incze* Gábor budapesti hitoktató-lelkészt hivta meg. A szisztematikai tanszék munkáját Lic. *Rácz* Kálmán gimn. vallástanár, valamint *Török* István h.-tanár fogják ellátni.

— **A pápai egyház** vezetősége épitendő új temploma javára nagy gyűjtési akciót indított meg. A gyűjtést a dunántúli egyházkerület minden egyes gyülekezetében igehirdetést Is végző theologusok fogják eszközölni.

— A b. e. **Szele György** halálával megüresedett debreceni lelkészi állás betöltésére nagyban folynak az előkészületek. Több mint 100 főnyi küldöttség kereste fel *Molnár* Zoltán hajduhadházi lelkipásztort, akinek szolgálatát meghallgatva s megtekintve a virágzó, külsőleg is szépen fejlődött gyülekezetét — a legteljesebb megelégedéssel tért haza. A lelkészválasztás aug. 11-én lesz.

— **Vallástanári vizsga Sárospatakon.** Dr. Révész Kálmán tiszáninneni püspök, a vallástanári képesítő bizottság elnökének megbizásából közli a theológiai akadémiai igazgatóság az érdekeltekkel azt, hogy folyó évi szeptember hó 26—27-ikén vallástanári vizsgálat lesz Sárospatakon. Még pedig: szeptember 26-ikán lesz irásbeli, szeptember 27-ikén pedig a szóbeli vizsgálat. Vizsgadíj: 75 pengő. Bizonyítvány kiállítási díj: 10 pengő. Vizsgázni óhajtók szeptember hó 15-ig jelentkezzenek a Theológiai Akadémiai Igazgatóságnál.

— **Sárospataki főiskolánkban** végzett ifjak közül a jövő iskolai évre külföldi állami ösztöndíjat nyertek: *Szabó* Gyula bölcsészethallgató és *Kovács* József theologus Aberdeenben, *Harsányi* István tanárjelölt Genfben.

— **A heroikus erőfeszítések között** is lobogó hitéletet élő jugoszláviai reformátusok első alkotmányozó zsinatukat f. hó 15, 16, 17-én tartották meg.

— **Az erdélyi és királyhágómelléki egyházkerületek** a szokásos *nagyhetet* ez alkalommal *Marosvásárhelyt* fogják megtartani szept. 9—14. napjain. A nagyhét keretében külön napja van a tanítóknak, a tanároknak, a lelkészeknek, a nőknek s egy külön nap van biztositva nagygyűlés számára.

— **A Református Egyházak Világszövetségének** keleti ága f. évi szept. 8—12. napjain tartja kongresszusát Elberfeldben.

— **A szlovenszkói református egyház** is nagy erőfeszítéseket fejt ki egy theologiai internátus létesítésére. Számot vetettek a szükséglettel és megállapították, hogy 300.000 cseh korona összegre van szükségük a terv reálizálásához. Ezt az összeget közadakozásból akarják összehozni és pedig 300 buzgó, áldozatos egyháztagnak 1000—1000 csehkoronás megajánlása révén. A megajánlások meg is indultak már reményteljes arányokban.

— **Oroszországban** a szovjethatóságok május 20-án felrobbantották s igy rombolták le a *chathowi*, a XVII. század végén olasz mesterektől épitett nagyszerű *székesegyházat*. Erre a pusztításra nemcsak a ker. hivők megfélemlítése végett, hanem azért is szükségök volt, hogy az épület anyagát kommunista épitési célokra felhasználhassák. — Ugyanott a szovjet-bíróság a vörös hadsereg két katonáját, mivel a kaszárnyákban bibliát és vallásos iratokat terjesztettek, 8 évi elzárásra itélte.

— **16 éven felüli református fiúk** konferenciája Balatonszárszon julius 30-tól augusztus 3-ig lesz. Részvételi díj 13 pengő. Jelentkezni lehet a Református Keresztyén Ifjúsági Egyesüle-

tek Központjánál, Budapest VIII. Horánszky utca 26. I. 9. sz. alatt.

— **Felvétel a Főiskolai Kálvineumba.** Az ORLE Főiskolai Kálvineumába, (Budapest, Molnár utca 19. szám) a következő tanévre is felvétetnek református egyetemi és főiskolai hallgatók. Évi díj lakás, fűtés, világitás, takarításért 220 pengő. Belépési díj 20 pengő: Hozandó: egy paplan, egy párna és fehérneműek. Folyamodványok, augusztus 20-ig Egerházy Lajos gondnokhoz küldendők. Budapest, Üllői út 1. szám.

— **Értesítés.** Az Egyetemes Konventtől nyert értesítés alapján közöljük az érdekelt egyházközségekkel, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1848. évi XX. tc 3. §-a alapján egyházunknak járó államsegély 1930. évi julius—december havi félévi összege helyett csupán a julius—szeptember hóra eső összegeket fizette ki az egyetemes konventnek. E rendelkezés következtében az adósegélyek 1930. évi második félévi részletének egy összegben való kifizetése lehetetlenné vált. Az egyetemes adóalap végrehajtó-bizottsága a második félévi adósegély julius—szeptember hónapokra eső részének a szokott módon való kiutalása iránt egyidejüleg intézkedett. Az adósegély október—december hónapokra eső részének kiutalása iránt a fedezetül szolgáló államsegélynek ez évi szeptember hó végére igért és várt rendelkezésre bocsátása esetén fog a végrehajtó bizottság intézkedni.

— **Rövid hirek.** *Genf* május 15-én ünnepelte Agrippa d' Aubigné, a kiváló hugenotta harcos, iró és költő halálának 300 éves fordulóját. — A *berlini* francia ref. templomot, melyben a háború előtt minden két hétben tartottak francia nyelvű istentiszteletet s amelyet a háborúban lefoglaltak, most visszaadták rendeltetésének, úgyhogy abban újra megkezdődtek a francia ref. istentiszteletek. — A *svájci* ref. Egyházak Szövetségének június 15—17-én Neuchatelben tartott gyűlése tudomásúl vette, hogy Zwingli halálának 400 éves fordulója alkalmából, 1931-ben Wildhausban Zwingli-házat állitanak fel; ugyane gyűlésen Dr. Herold winterthuri dékán, tekintettel előhaladott korára, visszalépett az elnöki tiszttől, mire helyét Choisy genfi theol. tanárral töltötték be.

— **Előfizetés nyugtázás.** A Sárospataki Ref. Lapok előfizetési díja címén a felsőborsodi egyházak eddig a következő összeget fizették be: Sajószentpéter 16, Alacska 16, Sajókápolna 16, Kondó 2, Sajólászlófalva 16, Varbó 16, Parasznya 16, Radostyán 16, Berente 16, Sajókazinc 16, Barcika 16, Sajókaza 16, Vadna 16, Sajóvelerd 16, Ózd 16, Sajóivánka 16, Szakácsi 2, Lak 16, Hegymeg 16, Edelény 16, Borsod 16, Balajt 16, Ládbessenyő 16, Szalonna 16, Martanyi 16, Rakacaszend 16, Meszes 16, Szendrő 16, Rudabánya 16, Felsőkelecsény 16, Felsőnyárád 16, Szilvásvárad 16, Nagyvisnyó 16, Mályinka 16, Dédes 16, Nekécseny 16, Bánfalva 16, Nagybarcza 16, Sajóecseg 16, Sajóvámos 16, Ziliz 16, Sajóbábony 16 pengő.

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevél

775/1930. sz.

Egyházkerületünk egész közönségéhez!

Egyházkerületünk határozatából körlevélileg közlöm az alábbi jegyzőkönyvi kivonatot:

Kivonat

a tiszáninneni ref. egyházkerület Miskolcon 1930. évi junius hó 26-án tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

4. Lelkészi főjegyző felolvassa Püspök Urunknak az egyházkerületek gyülekezeteinek és intézményeinek 1929. évi állapotáról szóló következő tartalmas jelentését:

— — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — —

Egyházkerületi közgyűlés hálás köszönettel fogadja püspökének évi jelentését, amelyben főpásztori szemének éleslátásával annyi hűséggel, igazsággal és tárgyilagossággal rajzolja meg egyházi életünk mult évi képét és ismerteti egyházainknak és iskoláiuknak egyre nehezedő anyagi helyzetét.

Nagy lelki örömmel értesül a jelentésből a gyülekezetek áldozatkészségéről, ami mutatkozik az 1928. évihez képest az adakozás 49.000 P-ős többletében, ami a hit és lélek nagy erejére mutat, ezekben a nyomoruságos nehéz időkben. Ugyanilyen, a hit erejére támasztható örvendetes tény gyanánt jegyzi meg, hogy jelentékeny számbeli szaporodást eredményeztek a javunkra adott reverzális többletek és a tőlünk kitérésekkel szemben túlsúlyban levő hozzánktérések.

Kétségtelen hogy ezekben elsőhelyen jelentkezik az őrállók ébersége, a presbitéri tiszt komolyabb értelmezése és a belmissziói munka egyre növekedő belterjessége, miért is felhivja egyházkerületünk az egyházközség presbitériumait és belmissziói bizottságait ezen örvendetes tapasztalatok útján szerzett áldásos munkájuk dicsérete és elismerése mellett, hogy az anyaszentegyházhoz való hűség és ragaszkodás ébrentartása, ez áldozatkészség előmozditása s az evangyéliumi munkáknak még fokozottabb felvétele érdekében mindent elkövessenek, hogy igy a gyülekezeti élet savai, a világ világosságai legyenek, Püspök Urunkat felkéri, hogy egyházkerületünk ezen határozatát egy az egyházközségek vezetőihez, különböző egyesületeihez intézett körlevélben legyen szíves közölni, a hű bizonyságtevőkhöz az egyházkerület elismerését eljuttatni és mindenkit további bizonyságtételre buzditani. —

E jegyzőkönyvi határozat szolgáljon elismerésül mindazoknak, akik arra érdemet szereztek, azzal a kötelezettetéssel hogy jövőre is híven végezzék egyházunk érdekében kifejtett buzgó munkásságukat.

Miskolc, 1930. julius 21.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 31. szám. Sárospatak, 1930 augusztus 3.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: Főiskolánk 400 éves jubileuma. (II.) — *Bakó Gyula*: Emlékbeszéd néhai Kóródi Kerekes János barcikai ref. lelkész felett. — *Győry Kálmán:* Farkas Lajoshoz. (Költemény.) — rodalom. — Vegyes közlemények.

Főiskolánk 400 éves jubileuma.

(Második közlemény.)

Előző cikkünkben elvi magaslatról világítottuk meg 400-ados jubileumi ünneplésünk célját, most közelebb lépünk feladatainkhoz és konkrétebb vonatkozásokban fogunk rámutatni arra, hogy milyen eszközökkel óhajtjuk nagy ünnepünk célját szolgálni.

Tulajdonképen két csoportra oszthatók azok a teendők, amelyekkel főiskolánk 400 éves jubileumát méltó módon ünnepelhetjük. Egyfelől a nagy fordulóra maradandó alkotások létrehozására törekszünk, amelyek által diáknemzedékek nevelését részben jövendő századokra előrenézőleg meghatározhatjuk. Másfelől idői, ünnepi hatásokat akarunk gyakorolni, s ebből a szempontból arra törekszünk, hogy minél varázslatosabbá, feledhetetlenebbé tegyük főiskolánkat azoknak a lelkében, akik részt fognak ünnepélyünkön venni.

A maradandó alkotásokkal egyszer főiskolánk nagy *múltját* akarjuk reprezentálni. Csak a legfőbbeket említem az alábbiakban. Tanárkarunk több tagja buvárkodik már főiskolánk múltjának gazdag kincsesbányájában. A modern történettudománynak legmagasabb értelemben vett tudományos eszközeivel készül már 400 éves főiskolánknak a története. Ezzel a nagy művel meg akarjuk láttatni azokat a teremtő erőket, amelyek főiskolánkat létre hozták és hazánk legelső iskolái közé emelték, ama magasrendű szellemét, amely századokon át egész magyar nemzeti művelődésünket döntő módon határozta meg. De e történeti kutatások révén konkrétebb építő erőket is fel akarunk tárni. Életre akarjuk hívni nagy alapítóink emlékét, hogy ezek által főiskolánk nemes tradicióinak megfelelően új élő erőket hívjunk elő. Meg akarjuk eleveníteni nagy professzoraink emlékét, hogy ilyen úton is százados tradiciónk mély televényébe bocsássuk munkánk gyökereit. Nagy diákjaink is kiváló bizonyságok főiskolánk örök missziója mellett, ezért nagy ünnepünk alkalmával az ő alakjaikat is élővé akarjuk varázsolni.

A tudományos történeti művek mellett nagy multunkat szoboralkotásokkal is reprezentálni akarjuk, hogy ezek által is nagy nevelő erőket áraszszunk bele főiskolánk jövőjébe. Iskolakertünkben fel fogjuk állítani nagy alapítónknak *Lorántfy* Zsuzsánnának a szobrát. Senki sincsen főiskolánk történetében, aki mélyebben meghatározta volna annak sorsát, mint az ő nagy személyisége. S nincsen multunk nagyjai között senki, aki varázslatosabb hatásokat gyakorolhatna jövendőnkre, mint az ő nemes alakja. — Ünnepünk méreteit minden lehető eszközzel fokozni igyekszünk. Ezért 400 éves jubileumunkat összekapcsoljuk azzal az ünneppel, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia rendez Széphalomban, magyar irodalmunknak új korszakot nyitó nagy írója, *Kazinczy* Ferenc halálának 100 éves fordulója alkalmából, akinek személyében mi nagy diákunkat fogjuk ünnepelni. S hogy az ő emlékének nagy nevelő erejét állandóvá s mindig újabb erők ébresztőjévé tegyük, iskolakertűnkben fel fogjuk állítani szobrát. Valamint tervbe vettük azt is, hogy fiának, az aradi vértanu honvédtábornoknak *Kazinczy* Lajosnak a szobrát is felállítjuk iskolakertünkben.

De nemcsak multunk dicsőségét akarjuk feltárni, élő bizonyságokat akarunk szolgáltatni *jelenünkről* is és pedig főiskolánk belső és külső fejlődéséről egyaránt. Főiskolánk mindig magasan lobogtatta a tudomány zászlaját. Nagy ünnepünkön e nemes tradiciónkat ez alkalomra kiadott tudományos alkotásokkal is igazolni akarjuk. Bizonyára emellett más módok is nyilni fognak arra, hogy a nagy alkalomkor belső szellemi fejlődésünkről bizonyságot szolgáltassunk.

Megújhodásról, friss tavaszi életerőkről, jövendőbe vetett fiatalos hitről akarunk bizonyságot tenni nagy ünnepünkön minden vonatkozásban. Megújhodott életünket azonban semmi sem fogja ékesebben dokumentálni, mint külső intézményeink: az újjá épített gimnáziumunk, létesülő theologiai internátusunk és az újonnan épített gimnáziumi internátusunk. Hisszük, hogy a belső és külső fejlődésnek ezek az arányai egyaránt méltónak fogják mutatni iskolánkat nagy multjához. S miután főiskolánk e megújhodása az enyészet és

sorvadás sok jele között, pusztulásunk tünetei között mindig erőteljesebb és lendületesebb, hisszük, hogy az épen ezért kiváló dokumentuma lesz, főiskolánk jövendő századokra szóló nagy missziója mellett. *M. E.*

Emlékbeszéd néhai Kóródi Kerekes János barcikai ref. lelkész felett.

Irta s a felsőborsodi ref. egyházmegye lelkészértekezletén felolvasta *Bakó Gyula* barcikai ref. lelkész.

Nagytiszteletű Lelkészértekezlet!

Szép és kegyeletes kötelességet teljesít lelkészértekezletünk akkor, amidőn néhány percet elhunyt lelkésztestvéreink emlékének szentel. Ez alkalommal nekem az a megtisztelő feladat jutott, hogy boldogult elődöm néhai Kóródi Kerekes János barcikai ref. lelkész felett tartsak emlékbeszédet. Amilyen megtisztelő ez reám nézve, épen olyan nehéz teljesíteni. Még az olyan ember felett is nehéz dolog emlékbeszédet tartani, akit éveken át személyesen ismertünk, akit mindennap láttunk, mindennap hallottunk s akinek cselekedeteit mindennap szemlélhettük. Mennyivel nehezebb emlékbeszédet tartani olyan ember felett, akit alig volt módunkban ismerni. Igy vagyok én most a jelen alkalommal. Azt a férfiút, aki felett gyenge erővel, de a kegyelettel erős elhatározással megakarom gyújtani az emlékezés fáklyáját, alig ismertem. Mint a Tiszántúli Egyházkerületből átjött s. lelkész, csak egy alkalommal volt szerencsém találkozni boldogult elődömmel, boldog emlékű Barna Gyula disznóshorváti lelkész temetésén. Akkor beszélgettünk együtt mintegy 10 percig. E beszélgetésből, kedves családjától, ismerőseitől, hiveimtől, saját rövid életrajzából s a cselekedeteket hiven őrző jegyzőkönyvből nyert adatok alapján fogom kegyeletes kötelességemet boldogult elődömmel szemben leróni. Bocsássa meg úgy a megboldogultnak kedves családja, valamint a nagytiszteletű lelkész értekezlet is, ha megemlékezésem talán gyönge lesz. Hű és igaz képet óhajtok adni a megboldogultról, ám, ha ez még se sikerülne, szolgáljon mentségemre a már előbb emlitett súlyos ok, t. i. hogy alig ismertem elődömet.

Kóródi Kerekes János 1857 november 10-én született Kóródi Kerekes István és Nyíry Mária hidasnémeti lakos jómódú nemes szülőktől. Elemi iskoláit a hidasnémeti, tornyosnémeti, korláti és gönci iskolákban végezte. A középiskola első négy osztályát Sárospatakon öt hat osztályát Szepesiglón, a hét-nyolc osztályt pedig Miskolcon végezte s ott is érettségizett 1878-ban. A vallásos lelkű szülők leghőbb óhaja és vágya az volt, hogy János fiuk papi pályára lépjen. Ő maga is hivatást érezvén e magasztos pályára, kezében az érettségi bizonyítvánnyal, azonnal beiratkozott a sárospataki theologiára. Theologiai tanulmányait elvégezve, mindössze csak két évig káplánoskodott Tornyosnémeti, Szina és Szepsiben. A papi vizsgának 1884-ben történt letevése után azonnal megválasztotta a jómegjelenésű fiatal lelkészt az abaujcsécsi gyülekezet, hol 10 évig szolgálta az Urat nagy buzgósággal és ifjúi lelkesedéssel, vezetve az egyház anyagi és szellemi ügyeit bölcs tapintattal és kiváló gyakorlati érzékkel. 1894. évi április 20-án vesz búcsút az abaujcsécsi gyülekezettől, honnan az atyafiak sírva, a szeretet és ragaszkodás minden jelével elhalmozva, áldáskivánásokkal bocsátják el szeretett pásztorukat barcikai új állomás helyére, melyet 1894 április 24-én foglalt el a férfikor legszebb szakában, 37 éves korában. Tizévi munkálkodás nagy tapasztalatával, a férfikor tettrekész lelkesedésével fog hozzá a barcikai egyház vezetéséhez. Hiveinek jóléte, boldogítása, egyházának nemcsak lelki, de anyagi gyarapítása a főcélja. Ezek az elvek vezérelték barcikai munkálkodását. S a kis gyülekezet bölcs vezetése mellett napról napra virágzóbb lesz. Hivei nagy szeretettel veszik körül pásztorukat, teljes bizalommal fordulnak hozzá ügyes-bajos dolgaikkal, melyeket mindig a legnagyobb tapintattal, kiváló jogi érzékkel intéz el.

Folytonos munkálkodás, építkezések között folyik élete. Midőn Barcikára jött, romokban voltak a melléképületek. Még azon évben felépítteti azokat. Ósdi, kicsiny iskolája van az egyháznak: épiteni kell újat, a kor igényeinek megfelelőt. S 1904 ben már áll az új iskola. 1907-ben a templomot renoválják, harangot hoznak, a lelkészi portát egy kis szomszédos telek megvételével nagyobbítják, melyből kiváló kertész érzékkel valósággal paradicsom kertet varázsol. Csaknem minden évnek meg van a maga programmja. S közben, ha nincs tanító, hónapokon keresztül tanít az iskolában A jegyzőkönyvek tanusága szerint csaknem három évig tanított az iskolában a szülőknek nagy megelégedésére.

Nagyérdemű Lelkészértekezlet! Az eddigiekben gyülekezetében végzett munkálkodásáról beszéltem a megboldogultnak. Hadd szóljak még egy par szót az ő közéleti szerepléséről és családi életéről is, s akkor teljes képet tudunk magunknak alkotni egyéniségéről. Ami a közéleti szereplését illeti, nem vágyakozott a hivatalok után, nem vállalt semmiféle tisztséget, megmaradt mindvégig közkatonának. De ha nem is volt nagy szerepe az egyházmegyei életben, annál nagyobb tevékenységet fejtett ki más téren, nevezetesen az Országos Ref. Lelkész Egyesület megalakításában, melynek mindvégig kiváló és lelkes harcosa volt. Meghitt baráti körben többször mondogatta szerényen, hogy a Lelkészegyesület eszméje a barcikai parokhia kis szobájában született meg. Több közérdekű cikke jelent meg a Lelkészegyesületben, valamint a Sárospataki Ref. Lapokban is.

És most térjünk be otthonába, családi körébe a megboldogultnak. Otthona igazi mintaképe volt az egyszerű kálvinista papi otthonoknak. A parókhia kicsiny szobái nemes egyszerüséggel, izlésesen berendezve, kedvességet, melegséget árasztottak ki magukból. Virágos kertje kora tavasztól, késő őszig tele volt szebbnél-szebb virágokkal és ritka szép rózsákkal. Egy kis paradicsom volt ez. Ide a virágos kertbe, virágai közé menekült, ha az élettől sebet kapott, virágainak panaszolta el fájdalmát, keservét, csalódását. Sok fájdalom, sok keserüség érte az életben. Eltemette első feleségét, kivel 11 évig élt

boldog házasságban, majd a világháborúban hösi halált halt rajongásig szeretett Dezső fia. Ezeket a fájdalmakat nem tudták vele feledtetni sem második feleségének, most már bánatos özvegyének a szeretete, hűsége, sem gyermekeinek a jósága. Ezeket a sebeket hordozta szivében haláláig. Hű férj, gondos, szerető édes apa volt. Két leánya még életében férjhez ment, egyetlen fia pedig szintén állásban van már. Bánatos özvegye Szikszón lakik. A háború alatt s rá következő zivataros időkben sok kellemetlensége volt híveivel is. Nem csoda tehát ha megfáradt és pihenni vágyott. Meghitt barátainak többször mondta azt. S boldogult Barna Gyula bátyánk temetésén is ezek voltak utolsó szavai: — „megyek én is nemsokára utánad." S alig pár hétre rá el is ment. Hirtelen, váratlanul. Elment az örök Bíró elé számot adni sáfárkodásáról. A barcikai parókhia gyászba borult. Temetése a gyülekezet és környék nagy részvéte mellett ment végbe 1926 február 3 án. Élt 69 évet, a barcikai gyülekezetben 32 évig szolgált.

Végig tekintve pályafutásán, jellemeznem kellene most már egyéniségét. De ahoz a frappáns jellemzéshez, — melyet rövid önéletrajzában mond magáról, — nem tudnék semmit sem hozzá tenni s nem tudnám szebben, jobban és igazabban jellemezni, mint ő maga-magát. Épen ezért átadom az utolsó szót a megboldogultnak, aki ezeket mondja magáról: „ Életem a lassan folyó, sokszor sziklához ütköző patakocska életéhez hasonló. Mégis mindig megtudom őrizni azt a szent örökséget, melyet családom, hivatalom, a kálvinista pap, a református egyház, mások előmenetele, boldogulása reám bizott. A közügyet lelkiismerettel szolgáltam,

Szemfedőm legyen papipalástom.
Nem baj, ha rongyos lesz s kopott,
Fejfámul, mellyel holtig jártam
Szurjátok le a koldus botot"

Mi pedig mondjuk rá csöndes áhítattal: úgy volt, igaz volt. Áldott emlékét őrizzük kegyelettel szíveinkben!

Farkas Lajoshoz.

Nem láttam nála jobb, hivebb papot.
Lelke az egek-egében lakott . . .
Kitört a gyarló porrészek közül,
S ott újjongott a nagy Isten körül.

Nem láttam nála pásztorabb pásztort.
Hol bősz vész tolult, ő bátran járt ott . . .
Mögötte nyája — ő mindig élen,
Bús borulatban — fényes napfényben.

Nem láttam nála magyarabb magyart.
Bársony palástja hű szivet takart . . .
Honáért égett minden csepp vére,
Óh, mennyi sokat feljajdult érte!

Lehetett volna nagy Úr is, talán . . .
De ő szolga lett Krisztus oldalán! . . .
Kálvinista pap! — tövis korona! . . .
Hordta kurucos gyászban borongva.

Most, hogy sokunkat búban itt hagyott,
Fürkészem a sok csuda csillagot . . .
S amely olyan, mint anyánk hű szeme:
Benne az ő láng lelke üzen le!

Győry Kálmán.

IRODALOM.

* **Orvostudomány és Vallás** (Science et religion. Leurs rapports dans le domaine de la cure d'âme, par Ch. Durant—Pallot. Genève, 1930.).

E tanulmányában *Durand—Pallot* nyug. genfi theologiai tanár azokat a problémákat vizsgálja, melyeket a psychotherápia és psychiatria mai előhaladásai a lelkigondozás elé tárnak. Szerinte kétségtelen, hogy az orvostudomány nem egyszer oly esetekben is gyógyít, ahol a vallás tehetetlen. A szerző kivált a tudatalatti ráhatás módszereit vizsgálja: e téren egyre nagyobb előhaladást lát; szerinte csak egy pár lépés kell még ez irányban, hogy egy sereg erkölcsi bajt sikerrel lehessen kezelni. De hiszen, olykor tudtán kívül, az egyház is él psychotherápiai eljárásmódokkal: ilyenek a lelkiismeretvezetők, a gyóntatók, a feloldozás, a latin nyelv használata a kultuszban, csillogó tárgyak merev szemlélete, a tömjén illata, a litániák monotoniája, a zene fensége. Egy-egy szónok sikere nem mindig okoskodásának logikus menetén, mint inkább valami külső tulajdonságán fordul meg, amivel a hallgató tudatalatti mezejére hat. Ámde a tudomány, ha segít is a lelki gondozás gyakorlati eszközeinek megvalósításában, soha nem teremt szenteket, soha nem fogja a beteg akaratát egy erkölcsi eszmény felé irányítani. Durand—Pallot úgy véli, eljön az idő, midőn az orvostudomány fölmenti a vallást ama feladat legnagyobb részétől, hogy a bűnöket és szenvedélyeket ostromolja, — azért Claparède E. tanárral együtt azt kivánja, hogy a theol. oktatás körébe az orvos-psychiáter közreműködését is be kell vonni.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Id. Victor Jánost** barátai, tisztelői, a magyar ébredési mozgalmak vezetői 70 ik születésnapja alkalmából a vasárnapi iskolai szövetség ezévi konferenciáján, jul. 20-án a tahii diáktáborban meleg ünneplésben részesítették. Id. Victor János egy hosszú életen keresztül volt a vasárnapi iskolai munkának apostola. A magunk részéről is meleg szeretettel köszöntjük őt ebből az alkalomból s kérjük Istent, hogy rajta keresztül még sok áldást árasszon ref. egyházunkba s abban a vasárnapi iskolai munkába

— **Dr. Vasady Béla** theol. akadémiánk igazgató professzora a legtekintélyesebb német filozofiai társaság, a „Kant Gesellschaft" által kitűzött pályatételre „A hit lélektana" c. pályamunkájával 1500 Márka (kb. 2000 P) pályadíjat nyert. — Amikor egyfelöl évről-évre nagyobb nyomatékkal állapítjuk meg ref. egyházunk életében a tudománynak rendkivüli jelentőségét s amikor ismé-

telten sajnálattal állapítjuk meg e téren való elmaradottságunkat, a legnagyobb elismeréssel kell hírt adnunk dr. Vasadynak erről a legmagasabb mértékkel mért és nagyra értékelt tudományos alkotásáról. — A pályázat közelebbi körülményeiről előadjuk, hogy a „Kant Gesellschaft" Sidler Brunner luzerni bankárnak a megajánlásából 1928 tavaszán 10.000 Mk pályadíjat tűzött ki a fennt említett című pályamunkára 1929 dec. 31-iki határidővel. A feladat nem kifejezetten a theol. tudomány körébe vágott. Lélektani szempontból kellett megoldani a hit problémáját és pedig nem kifejezetten a vallásos hitét. Szólani kellett a hitnek a politikai, gazdasági, társadalmi életben, a reklám világban, az orvostudományban való szerepéről is. Egy magyar tudósnak, akinek nagyon fogyatékos mértékben állanak rendelkezésére a tudományos eszközök az ilyen feladat megoldására, rendkivüli nagy akadályokkal kell megküzdenie. Dr. Vasady is, akinek egyéniségében a törhetetlen akarat, a szivós energia és lobogó tudományszomj párosul, kiváló intelligenciával, különös nehézségek között oldotta meg a szép feladatot. Hadd említsem meg csak azt az egyet, hogy ezért négy alkalommal is volt Németországban tanulmányúton. Épen ezért sikere (más egy vagy két pályázóval együtt nyerte el a kitűzött pályadíjat) kiváló teljesítmény. Munkájával nemcsak sárospataki főiskolánknak, egyetemes református egyházunknak, hanem a magyar tudományos géniusznak is tisztességet szerzett, mert igazolta, hogy a magyar tehetség még annak a nemzetnek a fiaival is felveszi a versenyt, amelyik épen a tudományos alkotások terén a legnagyobb. Dr. Vasady nagy sikeréhez őszinte szívvel gratulálunk s további tudományos munkájához, amely felöl a legszebb reménységeket ápoljuk, Istennek áldását kivánjuk.

— **Holland predikátor Budapesten.** *Dekker* Vilmos, magyar nemzetünknek nagy barátja, aki nyelvünket is megtanulta s aki már négy alkalommal járt Magyarországon s aki azzal is megmutatta szeretetét irántunk, hogy sok sáppadt arcú magyar gyermeket juttatott ki Hollandiába üdülésre, augusztus első napjaiban ujra eljön Budapestre s harmadikán predikálni fog a józsefvárosi református templomban.

— **Főiskolánk köréből** közöljük, hogy vitéz *Szabó* Aladár Lajos egészségi állapotára tekintettel, lemondott gimnáziumunknál betöltött helyettestanári állásáról. Kiváló szakembert és pedagógust veszített el benne főiskolánk. Főiskolánk illetékes szerve már megtette a lépéseket a megüresedett állás betöltésére.

— **Hirek a sárospataki gimnáziumból.** Érdekeltek tájékoztatására a következőket teszem közzé: A *javító vizsgálatok* az V—VIII oszt. tanulóknak augusztus 20-án lesznek. Az I—IV. oszt. tanulóknak augusztus 30-án. A *különbözeti- és magánvizsgálatok* minden jelentkezőre nézve osztályukra való tekintet nélkül, az írásbeli augusztus 29-én, a szóbeli augusztus 30 án lesznek. A beiratások az osztálytanároknál szeptember 1—4. között lesznek, a fekete táblán is közzéteendő rendben. A tanítás a gimnáziumban szeptember 5 én reggel kezdődik. A tápintézetben az étkezés szeptember 4-én kezdődik, azoknak, akik legalább előző nap a felügyelő tanárnál a díj befizetését igazoló nyugtával jelentkeztek. Lakást csak ott szabad fogadni, ahol a tanulótartási engedélyt fel tudják mutatni. — Érettségi javító vizsgálat ez évben Sárospatakon nem lesz. A díjak a főiskolai pénztárba fizetendők. Igazgatóság.

— **Hegyi Józsefet**, gimnáziumunk jelesen érett tanulóját a jövő iskolai évre a br. Eötvös József kollégium növendékei közé vette fel a közoktatásügyi miniszter Úr. A fölvétel nemcsak a jeles érettségi, hanem személyes megjelenéskor választott tanári szaktárgyaiból tett vizsgálat alapján történik. Ez évben 14 tanulót vettek fel a kollégiumba.

— **Az adósegélyről** e Lapok múlt számában közölt, az Egyetemes Konventtől nyert Értesítés annyiban csonka, mert hiányzik belőle az, hogy az E. K. a nyugta-ürlapokat ezuttal nem küldte el a püspöki hivatalhoz, hanem csak a szeptember hó végére igért második részlet megérkezésekor fogja elküldeni, hogy a II. félévi összeg együtt legyen nyugtázható. Ez az oka, hogy a püspöki iroda a nyugtaürlapokat most szét nem küldheti. Miskolc, 1930 július 28. R. K.

— **A nemzetközi protestantizmus** egyik vezető embere *Keller* Adolf — amint erről mult évfolyamunk egyik számában is megemlékeztünk — nagyban fáradozik egy *nemzetközi protestáns hitelintézet* felállításán. Legutóbb Ausburgban az Ágostai Hitvallás jubileuma alkalmával folytak e minket is közelről érdeklő kérdésről tanácskozások.

— **Az Egyesült Államok** protestáns lakosságában mind erősebben ébredez az a kivánság, hogy a különböző denominatiókat *egyesitsék*. Alig múlik el zsinat, melyen ezt a kérdést föl ne vetnék. Ugyanők erős harcot folytatnak a *mozgószínházak* erkölcstelen darabjai ellen; egyszer már rászorították a film-készítőket, hogy ezek megigérték, mely szerint csak morális filmeket fognak produkálni. Sajnos, minden maradt a régiben. A *prohibició* kérdése is erősen foglalkoztatja őket, mivel ugy látszik, hogy az alkohol tilalmat vagy megszűntetni, vagy enyhíteni akarják. Egyes folyóiratok próba-szavazást rendeztek a száraz vagy nedves kérdésében s kitűnt, hogy a nagy többség a könnyed borok és sörök engedélyezése mellett foglalt állást. Az bizonyos, hogy az egyházak nem egy könnyen engedik a szárazság vivmányát kezükből kicsikartatni, hanem erélyesen sikraszállnak a józanság mellett s ha összetartanak, küzdelmük nem is lesz hiábavaló

— **Városi fiatalemberek weekend-tábora** aug. 14—17-én lesz Balatonszárszón. Részvételi díj 11 P. Érdeklődők: Bpest, Horánszky ucca 26. I. 9. KIE központ címre irjanak.

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgáriskolai internátusokban. Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 32. szám. Sárospatak, 1930 augusztus 10.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: Főiskolánk 400 éves jubileuma. — Kálvin-Szövetség. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: Jelentés az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvin-Szövetség 1929 évi munkájáról. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések. — Szerkesztői üzenet.

Főiskolánk 400 éves jubileuma.

(Utolsó közlemény.)

Az ünnepek sikere, termékenyítő volta legfőbb mértékben attól függ, hogy mily mértékben feszülnek, hevítenek, áradnak, sodornak magukkal azokban lelki hatások és erők. Ha azért más vonatkozásban arra törekszünk, hogy olyan állandó nagy alkotásokat hozzunk létre, hogy azok nemzedékek hosszú sorának életét jövendő századokra határozzák meg, ebben a tekintetben arra törekszünk, hogy felejthetetlen, elvarázsoló és a lelkeket legmélyebben megragadó idői, ünnepi hatásokat gyakoroljunk.

Igazán gazdag és mély lelki hatásokat csak lélekkel lehet kiváltani. Az őszinte, erőteljes és mindenekfelett a tiszta lelki hatások azok, amelyek felemelő ünnepi érzéseket ébresztenek. Azután annál varázslatosabb a léleknek a hatása, minél több páratlan szín és jellemvonás vegyül bele. Az egyéniség, a sajátos, párját ritkító szellemiség az, ami igazán megragadó. Arra törekszünk ezért, hogy nagy ünnepünk alkalmával a mi pataki iskolánk sajátos lelkét szemléltessük minél több oldaláról.

A mi iskolánknak egyéni színeit, szellemének egész karakterét történeti patinája adja elsősorban. Modern életünk forgatagában mindig több nagyrabecsüléssel tudunk fordulni ahoz, ami történeti. Minél sajátosabb és régibb történeti zománca van egy városnak vagy egy intézménynek, szellemének annál lebilincselőbb az ereje. Iskolánk különös létjogosultságát annál inkább tudjuk fokozni és nemzetünk szélesebb rétegei előtt is dokumentálni, minél inkább fel tudjuk tárni történelmünk örökértékű sajátos vonásait. Arra törekszünk azért nagy ünnepünk előkészítésében is, hogy ilyen lelkiségünkről tegyünk minél hatalmasabb erővel bizonyságot.

Tudjuk, hogy milyen roppant nagy szerepe van a lelki hatások ébresztésénél a változatosságnak. Jól tudjuk, hogyha sokat akarunk bemutatni főiskolánk lelkéből, ezt csak úgy tudjuk elérni, hogyha a változatosságnak minden varázsát bele tudjuk vinni ünnepünk programmjába. Arra törekszünk, hogy ünnepünk minden részében felüdítő legyen inkább, mint fárasztó, ezért abból minél többet a szemlélet síkjában akarunk nyújtani.

Amikor az alábbiakban számot akarunk adni ünnepünk főbb programmpontjairól, hangsulyozzuk, hogy annak összeállításánál a fent említett szempontok szerepeltek.

A szoborleleplezések mindig alkalmasak voltak a legfelemelőbb érzések kiváltására. A mi ünneplésünknek egyik programmpontja szobrok leleplezése lesz. Ennek lebilincselő erejét azzal is fokozni akarjuk, hogy azt zászlószenteléssel fogjuk kapcsolatba hozni, ami szintén alkalmas a magával sodró, ujjongó érzések kiváltására. Arra törekszünk, hogy ünnepünk e részével minél több dekorativ elem érvényesüljön. Hisszük, hogy elragadó szépségű magyar viseletünk is emelni fogja ünnepünk e részének külsőségeit. De mégis itt még egyénibb színeknek nyújtására is gondolunk, pl. diákjainknak korhű történeti diákviseletben való ünnepi felvonulásaira.

Régen ráfigyeltek már arra, hogy ünnepek alkalmával milyen nagy szerepe van a tornajátékoknak. A testi erőnek és ügyességnek a szemlélete mindenkor megnöveli az örvendező, felemelő érzéseket. Főiskolánknak a testnevelés terén igen szép múltja van s az utolsó pár év alatt igen szép fejlődést mutat ezen a téren. Egy szépen lefolytatott tornajáték az ifjúság lelkisége mellett is ékes dokumentum, mert dokumentuma lehet fegyelmezettségének, lelki erői feszülésének is. Nem akarjuk nélkülözni ezt a hatást sem nagy ünnepünkön, ezért programmba vettük egy ilyen tornajáték megrendezését is.

Azt mondottuk fentebb, hogy annál felemelőbb egy ünnepnek a hatása, minél több lélek árad abban, hogy annál termékenyítőbbé tudjuk tenni a mi jubileumi ünnepünket, minél inkább meg tudjuk árasztani abban a mi sajátos pataki lelkünket. Sokszor ráfigyeltünk már arra, hogy mélyebb s ezért őszintébb és tisztább, sajátosan pataki érzések sehol sem bontakoznak ki, mint épen a diáktalálkozókban. A főiskola iránti szere-

tet árja kicsap ilyenkor medréből s a szeretetnek, a hálának az árjában mindig kitörülhetetlenebbül véső dik bele a főiskola emléke a régi diákok lelkébe. Azt akarjuk, hogy főiskolánk szeretetének ilyen áradata hömpölyögjön a nagy alkalomkor és hogy ez képezze az egész ünnepünknek a légkörét, azért elmaradhatatlannak tartunk erről az alkalomról egy nagy diáktalálkozót, amelyen egy ünnepélyes időpontban az egybesereglett öreg diákok adnának egymásnak találkozót.

Arra törekszünk, hogy jubileumi ünnepünket minden részében a legmagasabb igényeket is kielégítő izléssel rendezzük meg külsőségeiben is. De jól tudjuk, hogy milyen elvarázsoló ünnepi hatásokat lehet gyakorolni a művészettel, azért programmba vettük, hogy ünnepünkön a művészetnek is teret fogunk biztosítani. Természetesen itt is a sajátosan pataki léleknek akarunk művészi kifejezést adni és pedig egy estély keretében. S ha ünnepünkön sehol sem hiányozhatik ifjúságunk, mert hiszen egy iskola s így a mienk is elsősorban ifjúságában él, ennek a művészi estélynek keretében épen ifjúságunk reprezentálná sajátos lelkiségüket, hisszük, hogy szép tradicióihoz méltó hatással, hiszen az ifjúság puszta léte maga va rázslatos. Ennek az estélynek a központjában egy a főiskolai történeti tárgyu egyfelvonásos színműnek az előadása lenne, amely hisszük, felejthetetlenül fogja szemléltetni épen a pataki diák lelket, de erről a művészi estélyről nem maradhat el a több százados fényes múltra visszatekintő híres Kórus szereplése sem régi diákdalok előadásával, főképen pedig egy szintén a főiskolával foglalkozó nagyszabású kóruskompozició előadásával.

Mindez azonban, amit a fentiekben elmondottunk, csak kerete lehet a tulajdonképeni ünnepnek, az ünnepélyes közgyűlésnek. Ennek keretében nyilna alkalom főiskolánknak, a nagyvilággal: a hazai és külföldi egyházakkal, kulturális, tudományos és társadalmi intézményekkel való nagy találkozójára, az üdvözlések és azokra való válaszadások keretében. Ünnepünk e részében kifejezésre kell jutnia főiskolánk egész méltóságának nagy öntudatának, múltja nagy értékei és jövő misszió ja felőli tudatának.

Lelket akarunk megárasztani ünnepélyünk minden részében, mert annyit ér iskolánk, amennyi szellemiséget képvisel. Szellemisége pedig annál magasabbrendű és csakis akkor igazán értékes, hogyha felülről adatott lelkiség az. Ezért kálvinista lelkünk alázatosságával és könyörgésével is ama mennyei Lélek felé fordulunk, hálaadással nagy multunkért, várakozással, reménységgel jövőnk felől. Ünneplésünk csúcspontja csakis hálaadó istentiszteletünk lehet. De mégis istentiszteletünk adventi istentisztelet is legyen, mert a jövőbe nézünk és épen mennyei erőkért kell könyörögnünk szomjas lélekkel. Épen azért tudjuk, hogy csak akkor lehet méltó előkészületünk ünnepélyünkre, ha nagy lelki tusakodások és vívódások közben ennek a Léleknek az elfogadására igyekszünk előkészíteni önmagunkat, mert csakis ennek megáradásából támadnak az újjáépítő erők, amelyek által jövendő századokra megerősíthetjük főiskolánkat Istenünk dicsőségének szolgálatára. *M. E.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Jelentés az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvin-Szövetség 1929. évi munkájáról.

Előadói jelentésemet Kálvin-Szövetségünk mult évi szép munkájáról annak megállapításával kezdem, hogy jelentésem ugyan nem terjeszkedhetik ki egyházmegyénk minden egyházközségének kálvin-szövetségi munkájára, mert jelentést csak néhány helyről kaptam, de jelentésem hiányai nem a szövetségi munka hiányát jelentik. Mert amint azoknak a helyeknek az eleven hitélete, ahonnan gyülekezeti helyzetképeket kaptunk, tárgya az esperesi jelentésnek, úgy azok az egyházközségek is, ahonnan nem jött az előadóhoz kimutatás, beszolgáltatták adataikat az egyházlátogatóságoknak. Így lelkészelnökünknek, mint esperesnek adtak alkalmat arra, hogy jelentésében az egyházmegyéje reformátusságának életében a lendületet, erkölcsi súlygyarapodást és az ősi eszmények igaz kálvinista lélekkel való öntudatos szolgálatát, mint nyereséget könyvelje el a magyar református egyháztörténet számára.

Kálvin-Szövetségünk ugyanis nem ismerhet magasabb célt, mint hogy szerényen meghúzódva az egyházi élet törvényes keretein belül a szövetségi munka bőven áradó ereivel a kálvinista élet örök kikötőt kereső folyamának hullámzását tegye ellenállhatatlan erejűvé, magával ragadóvá. Ebben a tekintetben az elmult év jelentősnek, emlékezetesnek és érdemesnek mondható, mert egyre szélesbülő mederben, határozott irányt követve, öntözője lett az eddig szárazon maradt partoknak és dús virágzás gyökereit mélyesztette be az eddig sok helyen terméketlen talajba.

Határokat keresve most már a látványosan színes virágmezőben, a mezőcsáti, mezőkövesdi és miskolci járási körzet területére kell a figyelmet irányítanom.

A *Mezőcsáti Járási Kálvin-Szövetség* két értekezletet tartott a munka egységessé és sikeressé tételére. Az első ilyen összejövetel Szalóczy Pál mezőcsáti lelkész elnöklete alatt 1929 nov. 26-án volt Mezőcsáton. Ezen került bemutatásra és megvitatásra az a szervezeti formula, mely a Benke József hejpapii lelkész nevével kapcsolatos.

Két értekezlet keretében értékes előadást tartott Tóth Sándor hejőbábai lelkész a gyermekpásztoráció fontosságáról, Horváth József tiszakeszii lelkész a serdülő ifjúság gondozásáról; Kiss Albert ároktői lelkész: Útvesztők az egyház életében cimen tart termékenyitő és eszmecserét felidéző előadást. Szalóczy Pál az új liturgiát ismertette. A Mezőcsáti Járási Kálvin-Szövetség Egyházmegyei Kálvin Szövetségünk útján azzal a felterjesztéssel fordul az egyházmegyéhez és kerülethez, hogy a ref. hívek és családok törzskönyvi lapok útján való nyilvántartása és évenkénti kiigazítása tétessék kötelezővé

A *Mezőkövesdi Járási Kálvin-Szövetség* Pósa Péter cserépfalui lelkész és Fazekas János járásbirósági elnök elnöklete alatt végzett példaadóan szép munkát, melynek eredményességéről Takács

Mihály felsőábrányi lelkész titkári jelentése számol be. Jelszó: Gutta cavat lapidem! A csepp követ váj! És számszerű adatok bizonyítják, hogy a legkisebb községben is milyen arányait mutathatják a buzgóságnak és jótékonyságnak a munkaágak, melyek a magyar parlagnak az Ur szőlőjévé való kimüvelését vették célba. A szövetség kimondotta a gyülekezeti körzetekre való felosztást azzal a kötelezettséggel, hogy évenkint egyszer összejövetel tartandó. Felsőábrányban, Cserépfaluban volt ilyen összejövetel, melyen Takács Mihály, Pósa Péter és Szakács Pál tartott előadást ezen a cimen: A lelkipásztor az önvizsgálat tűkrében; A gyülekezet az önvizsgálat tűkrében; A presbiter az önvizsgálat tűkrében. A Járási Ksz. taglétszáma 308 férfi és 159 nő, összesen 467; ez 12 községből szépnek mondható, a mult évhez képest 70-el való emelkedést jelent. Vasárnapi iskola, bibliakör, leányegylet, ifjúsági egylet a legtöbb községben van. Karácsonyfa ünnepély, színielőadás több helyen tartatott. A szegénygondozás és beteggondozás némely helyen bámulatos eredményeket mutat fel és az olyan helyeken, mint Mezőkeresztes, Mezőkövesd, Cserépfalu, Tibolddaróc a 400 pengőt is meghaladja. Kisebb helyeken is ennek megfelelők az arányok és különösen Felsőábrány, Sály derít fényt a vezetők evangéliomi érzületére. A titkári beszámoló külön kiemeli Cserépfalu széles mezőt felölelő összhangzatos lélekgondozó tevékenységét.

(Vége köv.) *Dr. H. Kiss Géza.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Domahidy Elemér** halála. A Királyhágómelléki Református Egyházkerületet súlyos csapás érte. *Domahidy* Elemér, az egyházkerület első főgondnoka 65 éves korában Szatmáron elhunyt. Benne magyar nemzetünknek és református egyházunknak egy kiváló vezéralakja és nemes egyénisége dölt ki az élők sorából.

— **Janka Károly,** egyházkerületünk főjegyzője, főiskolánk lelkészi gondnoka, aki egyházkerületünk életében oly sokoldalu és nagy munkát végez a lelki magvetés és aratás terén is, a Pesti Napló búzakalász versenyén jutalmat nyert. Amikor kifejezést adunk annak az örömünknek, hogy magyar életünkhöz különösen illő ilyen szép versenyre nyujtott alkalmat a Pesti Napló, örvendező szívvel köszöntjük a nyertesek között szeretett gondnokunkat, aki ezen a téren is ilyen szép munkáról ad számot. Örömmel állapitjuk meg, hogy a versenyen 40 jutalmazott közül 7 ref. lelkész.

— **Tanáraink külföldi tanulmányúton.** Főiskolánk tanárai közül a napokban kezdették meg a nyárra tervezett külföldi tanulmányútjukat *Novák* Sándor és *Dávid* Zoltán főgimn. tanárok. Előbbi Francia-, utóbbi Olaszországban végez tanulmányokat.

— **Lelkészképesítő vizsgálatok Sárospatakon.** Dr. Révész Kálmán tiszáninneni püspök megbizásából és jóváhagyásával közli a theológiai akadémiai igazgatóság az érdekeltekkel, hogy az első lelkészképesítő vizsgálat szeptember hó 22—24 napjain lesz, mégpedig szeptember 22-ikén az irásbeli, szeptember 23—24 napjain a szóbeli; a vizsgálatra való jelentkezésekhez előfeltétel: az abszolutórium — A második lelkészképesítő vizsgálat szeptember hó 23—26 napjain lesz, mégpedig szeptember 23-ikán irásbeli, szeptember 24—26 napjain a szóbeli; a szabályszerüen (első lelkészképesítő bizonyítvánnyal és szolgálati bizonyítvánnyal) felszerelt kérvények szeptember 15-ig adandók be Janka Károly egyházkerületi főjegyzőhöz, Cigánd, Zemplén vm.

— **Helyesbítés.** Múlt számunkba apró sajtóhiba csúszott be a gimn. javítóvizsgálat időpontjáról. Ugyanis az V—VIII oszt. számára a javító vizsga aug. 29 én, az I—IV. oszt. számára aug. 30-án lesz.

— **A hangács-nyomári lelkészi állásra** (Felsőborsod) *augusztus 3-án 17 pályázó közül újólag Onda Sándor* segéd-lelkész választatott meg nagy többséggel

— **Bodrogkereszturon** a debreceni 83-as „Bethlen Kata" leánycserkészcsapat táborozott jul. 23-tól aug. 6-ig, ahol úgy az intelligenciával, mint a néppel megszerettették magukat. Nappal a Bodrogban fürödtek, kirándultak a magas hegyekre, habár a magas hegyekre való kirándulás nagyon megviselte az alföldi kisleányokat. Megkoszorúzták a hősök emlékoszlopát, tartottak műsoros délutánt, esténként pedig többször tábortűz volt, melyet a nagy közönség a szorgos munka dacára szorgalmasan látogatott. Meglátogatta őket Debrecenből Sipos Imre központi lelkész, aki azonnal megragadta az alkalmat, hogy biblia magyarázatot tarthasson számukra, amelyet a templonm udvarán nagy örömmel hallgattak meg.

— **Református leánykonferenciák.** A Cseh megszállott területi református leányok aug. hó folyamán Pelsőcön és Szepsiben tartanak leánykonferenciákat.

— **Olcsó szállás Budapesten ker. munkásoknak.** A KIE felajánlja vendégszobáját vidékről Budapestre érkező lelkészeknek, tanitóknak napi 1·20 P ért. Igénylést 3 nappal előbb kéri bejelenteni Keresztyén Ifjusági Egyesület Szövetsége Budapest VIII., Horánszky ucca 26., I. em. 9. címre.

— **A nagy gyülekezetek.** A berni *Bund* c. napilap erősen megtámadja a nagyvárosi egyházakat, amelyekben egyes paróchiák oly népesek, hogy 3—4 lelkész szükséges a kiszolgálásukra. Ez gyöngiti a lelkészi felelősséget, gyöngiti a lelkészi szolgálat értékét; az ilyen lelkész nem atyja, szellemi vezetője, hanem hivatalnoka a gyülekezetnek, ami csökkenti a tekintélyét. A reformátorok a lelkészi szolgálatnak más eszményképét hagyták reánk. Ehhez kell visszatérnünk s a nagy egyházat annyi kis gyülekezeti körzetre tagolnunk, amennyit egy lelkész odaadással elgondozhat.

— **Statisztika Oroszországból** a New-York Times közlése alapján. Egész népesség 150,000.000. A keleti orthodox egyházhoz tartozik 100 millió; mohamedán 15—20 millió; zsidó 3,750.000; róm. kath. a háború előtt a népesség $^1/_{10}$ része volt, nagyobb részük a lengyel vidékeken élt, ma kevesebb a számuk, mint a zsidóké.

— **Amerika** Pennsylvánia államának egyik telepén Farell-ben olaszok, szlovákok, lengyelek, angolok és magyarok együttesen alapitottak egyházat,

— **A missionáriusok** tanusága szerint a ker. missió legfélelmesebb ellensége az islam; ereje híveinek babonáságában rejlik. A babona Krisztusnak nagyobb ellensége, mint a hitetlenség.

— **Amerika protestantismusa** a négerek (colored people) között is áldásos munkát végez. 57 kerületben 310 gyülekezet 40,000 tagot számlál, ezek közül 158 gyülekezetnek néger papja van. Legnagyobb gyülekezet a new-yorki, tagjainak száma: 3,305. Egyházi lapjuk a „The Colored Churchman" két hónaponként jelenik meg.

— **Pennsylvánia** államban a C. M. H. (Church Mission of Help) egylet az 1929 ik esztendőben 3667 leányt segélyezett és pastorált; 1082 férjezetlen anyát ápolt és 616 férfit és ifjút juttatott kenyérkeresethez.

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgáriskolai internátusokban Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

HIVATALOS RÉSZ.

Meghivó. Értesitem az abaúji ref. egyházmegye gyülekezeteit, lelkészeit és tanitóit és összes egyházi és világi tisztviselőit, hogy az egyházmegyei Gondnok úrral történt megállapodás folytán őszi egyházmegyei közgyűlésünk megtartásának napjául 1930 szeptember hó 16 át tűzzük ki. A gyűlés helye Szikszó község tanácsterme. Kezdetét veszi reggeli istentisztelet után 9 órakor. A gyűtést megelőző nap délután 3 órától birósági, 5 órától egyházmegyei missziói bizottsági ülés lesz. A közgyűlés elé terjesztendő ügyiratok szeptember 1-ig adhatók be az esperesi hivatalba Felhivom a közgyűlés összes alkotó tagjait, hogy azon szíveskedjenek mindannyian megjelenni. Étkezés és elszállásolás iránt méltóztassanak szeptember 10-ig Lengyel lelkész úrnál jelentkezni. Atyafiságos üdvözlettel vagyok, Abaújszántón 1930. évi augusztus 6. *Cziáky Endre* esperes.

—

Meghivó. Az abaújmegyei lelkészek egyesületének évi közgyűlését f. évi augusztus hó 20-ra tűzöm ki, Szikszóra, melyre lelkésztestvéreimet szeretettel hivom meg. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Farkas Elek, 3. Görgey János, 4. Kis József, 5. Frenczel Béla lelkészek előadásai, javaslatai. 6. A beérkezett pályamunkák birálatának felolvasása. 7. Esetleges indítványok. Kezdete d. e. fél 9 órakor istentisztelettel. Szolgál: Kukoró Ferenc testvérünk. Közös ebédre jelentkezést Lengyel István lelkész úr fogad augusztus 15-ig. Igazolatlan elmaradás birságot von maga után. *Frenczel Bertalan* elnök.

Pályázati hirdetés.

A sárospataki ref. gimnáziumnál 1930. évi szeptember 15-én betöltendő *történelem földrajz szakos rendes vagy esetleg helyettes tanári állásra* a szabályszerű illetményekkel pályázat hirdettetik. Pályázhatnak református vallású, okleveles tanárjelöltek vagy már állásban levő rendes tanárok, akik a történelemből és földrajzból középiskolai oklevelet nyertek. Pályázók a nagytiszt. és tek. Főiskolai Igazgató-Tanácshoz (Sárospatak) címzett pályázati kérvényüket, — amelyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbizhatóságuk, végzett tanulmányuk, tanári képesitésük, nyelvismereteik, egészségi állapotuk, gimnáziumi érettségük okmányokkal igazolandók, — f. évi *szeptember hó 1 ig* a sárospataki református főiskola igazgatóságához küldjék be. Személyes bemutatkozás aug. három utolsó napján ajánlatos. Az állás elfoglalandó szeptember 15-én. A döntés szeptember 10 én lesz.

Elekes Imre
ref. gimn. igazgató.

Pályázati hirdetmény.

A Bodor Zsuzsánna Református Leányotthon építő és szervező bizottsága pályázatot hirdet az ősszel megnyiló intézetbe Kecskeméten az 1930/31. iskolai évre a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által szervezett 10 ingyenes internátusi helyre. Pályázhatnak ref. lelkipásztorok, tanítók, vagy egyéb ref. közalkalmazottak lehetőleg 10—14 éves leánygyermekei, akik az intézetben mosási és orvosi költségeken kivül teljes ingyenes ellátást élveznek s akik tanulmányaikat a helybeli református leányliceumban, esetleg az állami polgári leányiskolában folytatják. Félárvák előnyben részesülnek. A pályázati kérvényeket a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz címezve a Bodor Zsuzsánna Református Leányotthon építő- és szervező bizottsága Kecskemét, Ref. Lelkészi Hivatal címre kell küldeni, legkésőbb augusztus 25-ig. A kérvényben feltüntetendő, hogy a növendéket milyen iskolába óhajtják szülői adni.

Melléklendők a pályázathoz: iskolai bizonyítvány, oltási bizonyítvány, új keletű orvosi bizonyítvány, esetleg a szülő vagyoni helyzetét feltüntető bizonyítvány és születési anyakönyvi kivonat.

A helyek adományozásáról a bizottság előterjesztésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr dönt.

Kecskemét, 1930 augusztus hó.

A Bodor Zzuzsánna Ref. Leányotthon építő- és szervező bizottsága.

Szerkesztői üzenetek.

J, L. Putnok. Az egyházmegyei közgyűlésről szóló jegyzőkönyvi kivonatot rövidesen hozzuk.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 33. szám. Sárospatak, 1930 augusztus 17.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: Főpásztorunk hetven éves. — Kálvin-Szövetség. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: Jelentés az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvin-Szövetség 1929. évi munkájáról. (Folyt. es vége.) — Irodalom. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Főpásztorunk hetven éves.

Egyházkerületünk minden tényezője által tisztelettel és szeretettel körülövezett püspökünk dr. *Révész* Kálmán f. hó 11-én ülte meg hetvenedik születésnapját. Ebből az alkalomból a miskolci egyházközség vezetősége, az ottani református asszonyok és a Kálvin-Szövetség képviselői meleg ünneplésben részesitették és *Farkas* István esperes, kormányfőtanácsos tolmácsolásában nagy szeretetüknek, őszinte ragaszkodásuknak adtak Iránta kifejezést. Közelről és távolról, egyházkerületünk határain kivülről is bizonnyára egész özöne szállott Hozzá a szivből jövő jókivánatoknak; szivünk őszinte indításának engedünk mi is, amikor ebből az alkalomból magunk elé idézzük nemes alakját s Benne számon vesszük nagy értékeinket, amikor egy futólagos pillantással átfogjuk szép ivelésű pályafutását és a magunk részéről is körülövezzük Őt igaz szeretetünkkel és őszinte jókivánatainkkal.

Sokszor ráfigyeltünk már arra, hogy egy főpásztornak a személyisége mennyire meghatározza egy egyházkerület egész gondolkozását, életirányát. egész karakterét. Azt is elgondoltuk, hogy épen a mostani időben, amelyben válságban van minden s a régi világnak legbecsesebb javai is elkallodóban vannak s épen azért életünk telve van bizonytalansággal. milyen nagy szükségünk van arra, hogy olyan férfiakra függesszük tekintetünket, akiknek egész egyénisége biztos irányt mutat. Milyen jó, hogy főpásztorunkban épen ilyen férfiút birunk. Egész egyéniségéből határozottság és biztonságérzet sugárzik. Ezért vonzó, bizalmat árasztó és tiszteletet parancsoló egyénisége — Egyre kuszább, zavarosabb lesz körülöttünk az élet s abban egyre bizonytalanabb lesz a tájékozódás. Püspök urunkban olyan egyéniséget birtoklunk, kinél talán semmi sem jellemzőbb, mint világos pillantása, lucidus értelme. Biztos, könnyed minden munkájában, mert a nemváltozó, az örök igazság iránti érzék és szeretet lelkének legbecsesebb birtoka.

S ha ezek után még csak egyéniségének legkiemelkedőbb vonásait vesszük számon, természetességét, őszinteségét, egyenes, férfias, kemény karakterét, hálával állapitjuk meg, hogy Isten különös lelki adományokkal ajándékozta meg Benne anyaszentegyházunkat, mert magyar kálvinizmusunk legjellegzetesebb vonásainak hordozójává tette Őt.

Talán azért formálódott olyan irányt szabóvá és az idők minden viharában maradandó értékek hordozójává az ő személyisége, mert életének gyökerei a legbecsesebb családi tradiciókból, s azokban a magyar kálvinizmus ős televényéből táplálkoztak. Egyéniségének puritán egyszerüsége, határozottsága, kálvinista acélossága, tudományos hajlama elsősorban innen támadt.

Áldott örökségképen hozta egyházkerületünkbe Tiszántúlnak s annak központjának Debrecennek, — ahol a legfőbb nevelői hatásokat nyerte, — biztosságérzetét, erős öntudatát, nyiltságát és egyenességét.

Pályafutását mint pápai theologiai tanár kezdi meg s itt a lelkipásztori lelkület nevelésében, tudományos munkák irásában formálódik lelke. Majd kassai pap s utána pár év multán abaúji esperes lesz, amely munkakörben kiváló pásztori és egyházkormányzói készségei fejlődnek ki.

Lelkének ilyen felkészültségeivel hivta el Őt tiszáninneni egyházkerületünk 1918 ban a püspöki székbe, mint kassai lelkészt és abaúji esperest, ahonnan a cseh elnyomás alatt még acélosabbá lett magyar lélekkel jött át 1920 ban Miskolcra, ahol azóta szeretettel párosult bölcseséggel végzi főpásztori teendőit.

Szoros kapcsolatok fűzik Őt sárospataki főiskolánkhoz is, előbb mint annak ig.-tanácsosát, gondnokát, utóbb mint főgondnokát. Főiskolánkkal szemben ápolt fiúi, annak munkásaival szemben ápolt atyai érzületét számtalanszor tapasztaltuk.

Végig tekintve szeretett főpásztorunk gazdag személyiségének tartalmán, szép ivelésű pályafutásán, lelkünk buzgó könyörgésben emelkedik fel Istenhez, hogy áldja meg Őt továbbra is és tartsa meg anyaszentegyházunkra drága életét még sok esztendőkön át az Ő dicsőségére. *M. E.*

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Jelentés az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvin-Szövetség 1929. évi munkájáról.

(Folyt. és vége)

A Miskolci Járási Kálvin Szövetség 15 községének képviselői május 15-én Hejőcsabán tartották évi konferenciájukat Román Ernő alsózsolcai lelkész és Lukács Béla ónodi földbirtokos elnöklete alatt. Bár Nádházy Bertalan nem tarthatta meg „Kálvinista értékek a magyar nemzet történetében" című előadását, élénk érdeklődés mellett folyt le Berecz József sajókereszturi lelkész előadása „Az intelligencia szerepe és kötelessége a ref. egyházban" címen. Dr. Pápay István ónodi lelkész is tudományosan felépített, nagyhatású előadással gyönyörködtette hallgatóit. Ennek tárgya ez volt: „A kálvinizmus, mint nemzetfenntartó erő a demokrácia szolgálatában."

Kálvin-szövetségi munka az egyes egyházközségekben. Egészen szemléletessé akkor válnék jelentésem, ha községről községre lehetne felmutatni: mit jelent lendületben és mit jelent eredményben a KSz? Erre azonban se tér, se idő.

Mezőcsát a gyermekek, serdülők, felnőttek szeretetteljes gondozásával lesz méltó örököse a régi kálvinista gyülekezeti élet hagyományainak. A munka amennyire lelkes, annyira gyakorlati is. 4 szeretetvendégség jövedelméből számos gyermek kapott ruhát karácsonykor 787 P értékben. A francia árvízkárosultak javára is bőmértékben adakozott a hívek serege. A 83 tagú leányegyesület az önképzésben tekinthet vissza szép munkára és vetítőgéppel segít látásokat látni. A fiúk között a KIE 90 taggal munkálkodik és a bibliaolvasás állandóvá vált körében. Az iparos ifjakat a gondos vezetőség a 771. sz. Palóczy László cserkészcsapatban tömörítette, amelynek apródcsapata is alakult. Helyi különlegesség, hogy a III—VI. elemistákból gyermekegyülekezet alakult, melynek van kurátora, egyházfija és van perselypénze.

Miskolc KSz-e megtartotta eddigi beláthatatlan jelentőségét. Minden ref. testvéremnek melegen ajánlom elolvasásra azt a titkári jelentést, melyet a MKSz 1929. évi működéséről közöl a Misk. Ref. Egyházi Értesítő f. évi 5. számában. A rendes tagok száma 1117. Gyarapodás 159. Örvendetes, hogy a bibliaórák egyre kedveltebbek lesznek s ilyenek a női osztályban, a leányegyletben, 4 leánykörben és 6 körzetben hetenkint voltak. Havonkénti konferenciák, körzeti, körzetközi összejövetelek, ünnepélyek bizonyitják, hogy a lelkesedés és odaadás, nem hiányzik, csak a nagy befogadóképességű gyülekezeti terem, a Kálvinház lesz pótolhatatlanul mindig szükségesebb.

A leányegyesület szeptember 2-én avatta fel a Balaton Antal és neje emlékalap tapolcai üdülőházát. Ez 22 személy üdülését képes biztosítani. A leányegyesület cserkészcsapata, Papp-Váry Elemérné nevéről nevezve szolgálja a hármas célt: a jellemképzést, a gyakorlatiasságot, a testedzést. Ennek körében újítás a nyári táborozás és az idegenvezető tanfolyam. Az ifjúsági egyesület a 758. sz. Méliusz csapattal dicsekedhetik. Az egyes bizottságok munkája állandó résenlevést igazol. A rendezőbizottság számos ünnepélyt készített elő. A fogházgondozó bizottság karácsonykor 50 rabot vendégelt meg. A kórházbizottság a betegek gyámolításában valósította meg az irgalmasság elvét. A könyvtár több, mint 300 kötettel gyaropodott. A szegénygondozás arányai nagy számokból tárulnak elénk. A körzetek adománya 3800 pengő volt, ajándékot kaptak 692-en. A leányegylet maga 90 gyermeket ajándékozott meg 638 P értékben. A tanulójóléti bizottság pénz és élelmisegéllyel enyhítette a diáknyomort. Hogy kis adományokból is mily tekintélyes összegek nyerhetők, annak példája, hogy a Kálvin uzsonnákból 1039 P folyt be a Kálvin ház alapjára.

Mélyentiszteli Közgyűlés! Az Alsóborsodi Egyházmegyei Kálvinszövetség munkája ma még nem olyan, hogy teljes elégültséggel és dicsekedéssel tisztelegjen előtte az egyetemes ref. közvélemény. Az ilyen óriási méretü munkát nem évek, hanem évtizedek mérik. Nyugodtan vállalom ennek az előadói jelentésemnek azt a fogyatkozását, hogy kevesebb sikert tükröz, mint ami a valóságban megvan. Két dolgot kell biztatásul a jövőre elkönyvelni. Egyik, hogy a gyülekezeti munkának alig van már olyan ága, amit a helyi viszonyok szerint a szövetség ne művelne. A másik, hogy a lelkész és a lelkészné mellett mindenütt ott van ebben a munkában a világi elem, a felnőtt mellett mindenüt ott van a gyermek! A küzdelmes jelen mellett a reménységes jövő.

Ez adjon ösztönzést a munkára és ez kötelezzen a merni és akarni jelszónak új megragadására! Ha valaki kevesli az előadói jelentést, joga van azt kipótolni — munkával. Ha valaki kevesli a KSz-i munkát, tisztében áll új csapást törni acélos elszántsággal és kigyúlt lélekkel. De ne maradjon senkise tétlen és tétozázó, amikor eszményekért lelkesedő Elnökségünk vezérsége alatt minden alkalom meg van adva arra, hogy a Magyar Kálvin-Szövetséggel a legszorosabb kapcsolatban, mindent megtegyünk Csonka Hazánk új virágzásba öltöztetéséért és Isten Országa határainak miközöttünk való kiszélesítéséért.

Ezért dolgozunk együtt az Úrral, mert övé az ország, övé a hatalom és övé a dicsőség!

Dr. H. Kiss Géza.

IRODALOM.

* **A mi Urunk Jézus Krisztusnak Uj-Testamentuma.** Budapest, Brit és Külföldi Bibliatársulat. 1930.

Az Újszövetség új magyar fordítására — a Károli Gáspár évszázados, *a magyar lelket gazdagon megtermékenyítő s magasztaló jelzőkön felülálló bibliafordítása mellett* — igen nagy szükség volt. A lelki ébredésnek az a tavaszi árama, amely különösen az utóbbi évtizedekben mind nagyobb számban kezdi kitermelni az Ige után szomjazó lelkeket, magával hozta azt a vágyat is, hogy a Szentírás minél közvetlenebb, minél könnyebben

érthető magyar tolmácsolásban jusson az emberek kezébe. Ez a vágy néhány év alatt több új magyar Újszövetség fordítást hozott létre, amelyek közül Czeglédy Sándor fordítását most a Brit és Külföldi Bibliatársulat adta ki.

Czeglédy Sándor, aki az Ó- és Újszövetségi bibliai tudományok professzora, a ma élő tudósok között talán a legalkalmasabb arra a rendkívüli jelentőségü munkára, amit a Szentírás fordítása jelent. Élő hite és alapos tudása páratlan hűségű munkában eltöltött évtizedek alatt olyan ismertté vált az egész országban az evangéliumi hit vallói között, hogy a legteljesebb *bizalom* fogadja az ő lordító munkájának gyümölcsét. Fordítását azonban az teszi közkinccsé, *hogy a Brit és Külföldi Bibliatársulat elfogadta kiadásra.* A Bibliatársulat Czeglédy Sándor Újszövetség fordítását — a társulat szelleméhez és 125 éves történelmi gyakorlatához illően — a legszebb kiállításban és nagyon olcsó áron hozta forgalomba: egészvászon kötésben 1·20 P ért, félbőrkötés 3·50 P, egész bőr aranymetszettel 7·20 P. A Bibliatársulatnak ezt a nyilvánvaló ráfizetéssel árusított új kiadványát eddig is már nagy érdeklődés kisérte: 2000 példányon fe ül fogyott el belőle, minden „propaganda" nélkül. De a Bibtiatársulat csak örülni fog, ha sikerül neki ebben az évben az Uj-Testamentum megnövekedő forgalma által minél többet ráfizetni erre az „üzletre". A Bibliatársulatnak csak az a célja. kogy a könyvek könyve terjedjen.

Az Új-Testamentum új magyar fordításának megszerzését a legmelegebben ajánljuk minden olvasónknak!

* **Rolla Margit: Szép mindenektől messze lenni.** Az Atheneaum Irodalmi és Nyomdai R.-T. kiadása Budapest. 8° 108 l.

Mérhetetlen jelentősége van annak, ha református lelkiségünk a legmagasabb művészi formában nyer kifejezést. Ezt a lelkiséget ismertük fel Rolla Margit szép kiállítású verses kötetében. S miután nagy szükségét látjuk annak, hogy számon tartsuk református íróinkat, költőinket, örömmel ismertetjük könyvét lapunk hasábjain.

Rolla Margit verses könyvét olvasva, sok minden megragadja figyelmünket: a költői formák káprázatos változatossága, verseinek dallamossága, zenei ritmusa, mély és őszinte liraisága, lirájának sokszinűsége. Szeretjük az egész köteten végig megcsendülő halk hangot, a csendesebb ütemű életnek, a lefokozott vágyaknak a hangjait. Szeretjük a diszkrét szineket, a meg-meglebbenő sötét árnyakat, az egész köteten végig vonuló sötét tónust. A csend és az éjszaka a Rolla Margit igazi világa. A fekete, sötét és mély éjszakában a ködnek titokzatos világában, a kisérteties, kába éjjeli fények mellett, a jajokat rejtő csendben termelődnek költői hangulatai. Az életnek lenyügöző, porbasujtó volta az, ami végig érezhető ezeken a halkszavú írásokon. S a létnek ez a megdöbbentő volta a Rolla Margit lirájának legfőbb motivuma. Érzékeny, a valóságra finoman reagáló lelke meg-meg vonaglik a fájdalmak emésztő tüzében, a költeményeken végig rezignált, lemondó hangok csendülnek meg, itt-ott keserű pesszimizmus kisért. — De mindez csak háttér, csak alaphang. Mert a költő lelke széttöri bilincseit, s minél lenyügözőbb kötelékeket szakított szét, annál diadalmasabb lelki élet bontakozik ki azokból. S mi azt értékeljük leginkább ezekben a versekben, hogy a művészi formák között a legmagasabb, szinte légies szellemiség árad. Minket e versekben foglalt szellem tisztasága káprázlat el, amint az egy üde női lélek báján könnyedén átsugárzik. Minél szükebb korlátok közül szabadult fel, annál tisztább és tágabb most a horizontja. Minél mélyebb volt a szenvedés *infernoja*, annál áradóbb most az életszeretet, annál sugarasabb az égbolt, annál zengőbb az élet himnusza; s gyógyitóbbak a gondolatok, mert a szenvedésekben megacélosodott lélek most kitágul szenvedő testvéreinek befogadására, felemelésére és szárnyalóbbak, mert a hivő áhitat magasságába emelkednek fel, ahol a lét elveszíti döbbenetes, lesujtó voltát s a mindent kiegyenlítő harmónia hullámaiban szabadon száll egyre magasabbra a lélek. *M. E.*

* **Dr. Vasady** Bélának a Kant Gesellschaft pályázatán „A hit lélektana" című pályamunkájával elért nagy tudományos sikeréről lapunk hasábjain megemlékeztünk. Újabb adatok birtokában előadjuk, hogy az említett pályázaton 57-en vettek részt s közülök 9-en részesültek pályadíjban. 2000—2000 Mk. elsődíjat nyert két pályázó, *dr. Vasady* egy másik pályázóval 1500 Mk-ás második díjat nyert, 5 pályázó pedig 600 Mk. buzdítási díjban részesült. A bíráló bizottság pályamunkájáról előadja, hogy a feladatot ő fogta fel a leghelyesebben s hogy extenzive leginkább ő vezette végig a problémát. Sajnálattal állapítja meg, hogy Vasady munkájával, — amely a legszebb igéretet jelenti, — nem nyerhetett első díjat, miután nem nyújtott befejezett egészet s így hiányzik abban a problémák végső elmélyítése. — Vasadynak tudniillik munkája második és harmadik részét nem volt fizikai ideje úgy kidolgozni, mint azt szerette volna. Amikor megemlítjük azt is, hogy a Kant Gesellschaft neki felajánlotta tagságát, ezuttal is örömmel és szeretettel köszöntjük a nagy kitüntetésekkel elhalmozott theol. igazgató-professzorunkat.

HALOTTAINK.

Kiss Elekné szül. Musztalay Gizella, Kiss Elek ny. főiskolai tanár felesége f. hó 8-án életének 61-ik évében boldog házasságának 45-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogúlt, aki már évek óta betegeskedett, egész lélekkel szolgált szép családjának. A gyásszal sújtott családnak őszinte részvétünket fejezve ki, számukra Isten vigasztaló kegyelmét kérjük. A megboldogúltban dr. Kiss Árpád egyet. tanár, vitéz Kiss Elek, Kiss Hilda és Kiss Pál édesanyjukat gyászolják. Temetése 10-én volt széleskörű részvét mellett.

— **Az O. R. L. E. vezetősége** a balatoni nagy napok alkalmából az egyházi lapok szerkesztőit külön értekezletre hívta meg. Ez az értekezlet szeptember 18-án este lesz Balatonalmádiban.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Választások Alsóborsodban.** Lelkészi tanács bírává Takács Mihály, lelkészi főjegyzővé Nádházy Bertalan, világi főjegyzővé Kun András az egyházmegye egyező akaratával első szavazásra el lettek választva. Méltán rászolgáltak a megbecsültetésre!

— **Szigethy Ferenc** sajószentpéteri lelkész augusztus 11-én három elbeszélését olvasta fel Budapesten a rádióban.

— **A szuhafői** református gyülekezet aug. hó 10-én hat pályázó közül ifjú Balogh István felsőnyárádi h. lelkészt egyhangulag lelkészévé választotta.

— **Dr. Diószeghy Mihály** alsódobszai lelkészt választották meg a b. e. *Szele* György halálával megüresedett debreceni lelkészi állásra rendkivül heves küzdelem után. A választás 11-én kezdődött meg, amely napon lefolyt választáson egyik jelölt sem ért el abszolut többséget. Ezen a választáson Molnár Zoltán 870, dr. Diószeghy Mihály 2056, Papp Imre 1381, Nagy Ferenc 253, Kiss Gábor 2 szavazatot kapott. A pótválasztás *dr. Diószeghy* és *Papp I.* között f. hó 12-én folyt le, amelyen utóbbi 2062 szavazatával szemben Diószeghy M. 2151 szavazatot nyert.

— **Adományok a főiskolai könytárnak.** Az utóbbi időben a főiskolai könyvtár a következő könyvadományokat kapta: Özv. Székely Imréné 1 láda könyv, dr. Batta Istvánné 1 láda könyv, dr. Kovács Gábor szerencsi közjegyző 7 láda könyv. Könyvtárunknak adta dr. Szabó Sándor ny. jogtanár is könyveinek egy részét. Fogadják a buzgó adományozók ezúton is a könyvtár hálás köszönetét, s fogadják azok is, akik ez adományozások körül közbenjártak.

— **Az országos református földmives ifjúság sárospataki konferenciáján** két kisgazda előadó is lesz. Egyikük *Nagy* Ferenc, a Pesti Hirlap munkatársa, másikuk *Kálmán* Ferenc hajdúböszörményi kisgazgazda. Előbbi a „Nemzeti veszedelemről." utóbbi a „Földmives ifjúság problemáiról" fog előadást tartani. A többi előadók: *Józan* László, aki „Kuruzslók és szemfényvesztők." *Svingor* Jenő, aki „Álprófétáik." *Révész* Menyhért orvos, aki „A gőznélküli mozdony," *Forgács* Gyula, aki „Az igazi házasság" címen tartanak előadást. A programmon szerepelnek még *Pap* Kálmán, *Szabó* Gyula lelkészek és *Kovács* Péter földmives ifjúsági titkár. Részvételi díj 8 P. Félárú vasuti jegy biztosítva. Konferencia ideje f. hó 20—24. Jelentkezés KIE Szövetség Bpest, VIII., Horánszky-u. 26 címen.

— **Az országos C. E. konferencia** folyó hó 16—19 napjain Debrecenben folyik.

— **Nyugtázás és köszönet.** Nyugdíjas lelkész nyomorban lévő *családja* részéről hálás köszönettel nyugtázom a következő adományokat: Alsó borsodi lelkészértekezlet (ebben Bottlik József orsz. gyűlési képviselő 5 P adománya) 33·14 P, Kérészy István lelkész 4 P, Móricz István Mezőzombor, Mezőkövesdi Kálvin Szövetség 3—3 P, mezőcsáti egyház, Bodolay István, Szalóczy Pál lelkészek, ároktői egyház, özv. Székely Imréné T.-harkány, 2—2 P; Batta János, Kiss Albert, Tóth János, Molnár Gyula lelkészek, Ref. Egyház, Tóth Jánosné, Tóth Vilma, Bodnár Zoltán, Sajóvelezd 1—1 P. Összesen 63 P 30 fillér. Sajnos, sokan félreértették felhívásomat: nem a nyugdíjas lelkész részére kértem az adományokat, hanem *nyomorgó családja* részére, amely sokszor hónapokig egy fillért sem lát a nyugdíjból. Hittestvéri szeretettel Felsőábrány, (Borsod m.) Takács Mihály ref. lelkész

— **Az Ifj. Ker. Egyesület** erdélyi szénior osztálya szokásos évi konferenciáját július 7—9. napjain tartotta Székelyföldváron. A konferencián tudományos kérdésekről voltak előadások és gyakorlati kérdésekről, közöttük az erdélyi magyarság legaktuálisabb kérdéseiről megbeszélések. A konferenciát meglátogatta dr. *Gartenbein* svájci lelkész az ott tanulmányozó erdélyi és magyar díákok nagy barátja, aki az ukrajnai református gyülekezetek meglátogatása után tanulmányozta az erdélyi református egyház missziói munkáját és intézményeit.

— **Az erdélyi és királyhágómelléki reformátusok leánykonferenciája** a f. évben jul. 3—6. napjain folyt le, 153 leány részvételével Vizaknán. Román megszállott területen mindig nagyobb arányokat ölt és szebb reményekkel kecsegtet a leányok közötti munka is, amelynek vezetője *Pilder* Mária.

— **A Belmissziói Utmutató,** amely az egyetemes konvent által az 1930—31. munkaévre megállapitott missziói teendők elvégzésére vonatkozólag nyújt útmutatást, megküldetett minden lelkészi hivatalnak és az egyetemes konventtel együtt működő országos egyesületek vezetőségének. Az Útmutató terjedelmét az egyetemes konvent 4—5 évre szabván meg, abban csak a legszükségesebb tudnivalók foglaltatnak. Nagy előnyére válik a misszió ügyének, hogy az Útmutató kellő időben jutott az illetékes munkások kezébe és így a szeptemberben kezdődő munka, kellő előkészítéssel indítható meg. Az Útmutató különben *Forgács* Gyula missziói bizottsági előadónál (Sárospatak) kapható 1·50 P-ért.

— **Miskolci leánygimnázisták figyelmébe.** A következő tanévre zongora és fürdőszoba használattai akadémiai tanár és mérnök özvegyénél olcsó ellátás felügyelettel kapható. Cím a gimnáziumi igazgatóságnál megtudható.

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgáriskolai internátusokban. Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsózempiéniek figyelmébe! Felhivom azokat a lelkészeket, akik a missziói jelentést még nem küldték be, hogy három nap alatt az esperesi hivatalba küldjék. Akik a belmissziói előadóhoz küldték volna, azt jelentsék be. Sátoraljaújhely, 1930 augusztus 14-én *Kiss Ernő,* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 34. szám. Sárospatak, 1930 augusztus 24.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Takács Mihály:* Van-e szükség Kálvin-Szövetségre? — *Dr. Komjáthy Aladár:* A lelkipásztorok öltözetéről. — *Szathmáry Gábor:* Kivonat a gömör-tornai egyházmegye tavaszi közgyűlésének jegyzőkönyvéből. — *G.:* Iskoláink. — Halottaink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Van-e szükség Kálvin-Szövetségre?

Az Orsz. Magyar Kálvin-Szövetség mult évi jelentését olvasva, fölemelő és egyben elszomorító érzés járta át a szivemet. Fölemelő érzés olvasni, hogy milyen sokirányú kérdést tart felszínen az Orsz. Kálvin-Szövetség, amelyek mind egyházunk életének az elevenébe vágnak; fölemelő érzés olvasni, hogy az a néhány vidéki, pestkörnyéki s elsősorban a nagyszerűen működő miskolci Kálvin-Szövetség milyen bámulatos dolgokat visznek véghez Isten Lelkének indításából az öntudatos kátvinista hit magaslatán, gyönyörű perspektivát tárva elénk: hogy mivé lehetne Csonkamagyarországban a Kálvin-Szövetség, ha ref. egyházi életünk egyházi és világi vezéremberei minden vonalon minden egyházkerületben felismernék annak életbevágó szükségességét. És elszomorító érzés járja át a lelkemet — a fölemelő, részleges eredmények mellett is, — ha arra gondolok, hogy egyházunknak ez a nagyrahivatott egyháztársadalmi szerve ma olyan, mint egy eszményi fejü óriás, akinél a fej normális, a tözs és a végtagok azonban vézнák és fejletlenek. Sietek magam kimagyarázni. Magyar ref. egyházunkban ezidőszerint van is Kálvin-Szövetség, nincs is. Az Orsz. Szövetség több mint két évtizede, hogy megalakult, annaK rendje és módja szerint megválasztván elnökségét és tisztikarát. Ám az ország református közvéleményében két évtized alatt sem bírt gyökeret verni. Majd jött egy előkelő, Istentől megáldott világi emberünk, aki letévén a kardot, Bibliával cserélte az fel. Ő vette kezébe a Kálvin-Szövetség zászlaját s lánglelkesedéssel, kemény akarattal munkálkodott ezen a nagyszerü terven, hogy az egész ország behálóztassék a Kálvin Szövetségekkel. De valóban odaadó, apostoli munkája még tiszáninneni egyházkerületünkben is csak részleges eredményeket érhetett el. Megalakultak az egyházkerületi, egyházmegyei s részben a Járási Kálvin-Szövetségek anélkül, hogy teljes egészükben működnének is. Hiába mondta ki pár évvel ezelőtt alsóborsodi egyházmegyénk is kötelezőleg, hogy minden gyülekezetben megalakítandó a Kálvin-Szövetség: egyetjárás van, a mezőkövesdi (újabban a mezőcsáti és miskolci járásban is nagyobb lendületet vett a szövetségi munka Szerk.), ahol minden gyülekezetben megalakult és működik a Kálvin-Szövetség s természetesen a miskolci gyülekezeti Kálvin-Szövetség, amelynek munkája országos viszonylatban is példaadó és elismerésre méltó.

De hát mi az oka a Kálvin-Szövetség iránti érthetetlen közönyösségnek, sok helyütt ellenszenvnek?

Elsősorban kétségkivül az, hogy egyházi hatóságaink nem akarják teljes erellyel dűlőre juttatni a Kálvin-Szövetség ügyét. Mint sok más egyéb dologban, ennél a kérdésnél is papiros határozatot hoztak anélkül, hogy ezt a határozatot végre is hajtották volna.

Másik oka a sikertelenségnek a közönyösség mellett az a kishitűség, amellyel közvéleményünk nagyrésze a Kálvin Szövetség sorsát kíséri. Előkelő, egyházkerületi viszonylatban is számottevő embertől hallottam, aki pedig lelkesen propagálta a Kálvín-Szövetség ügyét, hogy: nem bízik a Kálvin Szövetzég életrevalóságában. Ha a vezérek is igy gondolkoznak, mit várjunk a közkatonáktól? Álljanak elő a vezérek, mutassanak jó példát s meg fogják látni, hogy a hitük, a harcuk csak diadalra vezethet! És ha kell, hát mutassanak erős kezet az aluszékonyakkal, vagy épen a rosszakaratúakkal szemben; mi lenne a hajóval, amelyet háborgó hullámok ostromolnak, ha a kormányos is ölbe dugná a kezét s a matrózok is félrevonulnának s fásultan várnák, hogy a hajó önmagában küzdjön meg az elemekkel. Önkéntelenül is e képnek kell eszünkbe jutni, ha Kálvin-Szövetség vergődő hajójára gondolunk, amelynek bizony szintén örvényekkel és viharokkal kell megküzdenie s amelynek épen azért szüksége van a legegyszerűbb tagjának a hűségére és odaadására is.

De ne érjük be a féligazsággal. De legyünk egészen őszinték és igazságosak! Valljuk be, hogy a nagy tömeg, sőt maguk a lelkészek és világi emberek nagyrésze ma sincsenek tisztában a Kálvin-Szövetség céljával, feladataival és igy nem

is esküdhetnek ennek szükséges és nélkülözhetetlen voltára.

A legelső tehát még ma is az, hogy meggyőzzük a lelkeket a Kálvin-Szövetség nélkülözhetetlen voltáról, a legelső kérdés, amit lélekbemarkoló felelősséggel kell föltennünk református közvéleményünk előtt: *Van-é szükség Kálvin-Szövetségre?*

A kérdésre egy ellenkérdéssel felelünk: *Van-é szükség Kath. Népszövetségre?* Akad-e csak egyetlen öntudatos kath. ember, aki erre a kérdésre nemmel felelne, aki fölöslegesnek, vagy hiábavalónak tartaná e zseniálisan megépített egyháztársadalmi szervet a maga alosztályaival, congregációival és az élet minden viszonyára kiterjedő intézményeivel? Amely évente nemcsak a fővárosban, hanem a vidéki gócpontokon is megrendezi a maga nagygyűléseit a kath. öntudat erősítésére.

Avagy van é épelmèjü luteránus ember, aki kifogásolná az Orsz. Luteránus Szövetség működését s az ev. egyház érdekében végzett áldásos munkáját? És csak mi, magyar reformátusok lennénk olyan lelki szegények, hogy nem látnánk meg a lelki eszközöket, amelyek boldogulásunkra szolgálnak, mi magunk tördelnénk le egyházunk testéről a szárnyakat, amelyek magasabbra emelnek, mi magunk taposnánk meg az eszményeket, amelyek ki akarnak ragadni a föld porából?

Kell lenni igenis magyar ref. egyházunkban is egy egyháztársadalmi szervnek, amely a lassan mozgó hivatalos egyház mellett, mint annak legbelsőbb segítő munkatársa, de mégis a református közvélemény függelten szócsöve, hallassa ennek a közvéleménynek a szavát minden kívánatos alkalommal, ha kell, országos viszonylatban is. Keresse a többi testvér felekezetekkel a megértés útját, de egyúttal ellensúlyozza, ha szükség van rá, azok netaláni túlkapásait is. Kell lenni egyházunkban egy egyháztársadalmi szervnek, amely főként az egyház által eddig elhanyagolt területre fordítsa a maga figyelmét: a szociális és egyháztársadalmi térre. Ma a szociális forrongás korszakát éljük, az embereket jobban érdekli a kenyérkérdés, mint bármikor érdekelte. És az egyháznak, mint édesanyának, nem kötelessége é, hogy gyermekeinek ne csak lelki, de testi szükségleteit is számon tartsa? A baptista egyház minden időben egyúttal szeretetintézmény is volt s szegénygondozásával éri el ma is legnagyobb sikereit. Róm. kath. és evang. testvéreink szintén felismerték szociális téren a kor követelményeit s hatalmas lépésekkel haladnak előre e téren. Egyházunk: a demokrácia, a krisztusi evangéliom egyháza sem maradhat hátra egy fél lépéssel sem, ha nem akar fölöslegessé válni, csatát veszíteni a felekezetek nemes versenyében. Ne mondhassa nálunk ezentúl egyetlen egyház sem, hogy a szegények gondozására nincs szükség a helyi gyülekezetekben, mert erről a politikai község gondoskodik; hanem végezze ezt a kötelességet mindenütt az egyház természetes és erre rendelt szerve: a Kálvin-Szövetség. S hogy mit lehet e téren véghezvinni falusi gzülekezetekben is, megmutatja a sályi Kálvin-Szövetség, ahol a női osztály körzetekre osztotta a falut, minden körzetre egy-egy tag ügyel fel, szemmel tartják nemcsak a reverzálisokat, de a szegényeket és a betegeket is s a lelkész és nejének irányítása mellett rendszeresen tápláló ételekkel látják el őket.

Alsóborsodi egyházmegyénk pár évvel ezelőtt kimondotta, hogy minden belmissziói munka a Kálvin-Szövetség keretében végeztessék el s abban a reményben, hogy minden gyülekezetben megalakul és működni fog a Kálvin-Szövetség, feloszlottak a belmissziói körök is. Sajnos, ez a határozat némely gyülekezetben azzal a veszedelemmel járt, hogy nem alakulván meg a Kálvin-Szövetség, sem ez nem működik, sem a belmissziói bizottság. Sokan egyenesen vonakodnak a Kálvin-Szövetség megalakitásától, mint amely egyházat képez az egyházban.

Pedig a Kálvin-Szövetség ellenkezőleg megkönnyíti az egyházaknak a belmissziói munkák elvégzését, egységesíti ezeket a munkákat s a kölönféle egyleteket, ifjúsági és nőegyleteket magába öleli, mint alosztályokat. Gyönyörü példa erre a miskolci Kálvin Szövetség, amelynek munkássága minden elképzelhető térre kiterjed, a vasárnapi iskolától a kórházgondozó munkáig. A világért sem akar egyház lenni az egyházban, sőt valósággal jobb keze, leghűségesebb segítőtársa az egyháznak, amely ma már végkép nem tudná nélkülözni munkásságát.

Szükség van a Kálvin-Szövetségre azért is, hogy ennek a révén gyűljenek össze a kálvinista gyülekezetek s a gyülekezeti tagok testvéri találkozóra. Közismert tény, hogy róm. kath. atyánkfiai száz meg száz kilométer távolságra is elmennek egy egy búcsú kedvéért, úgy, hogy sokszor egész országrészek kath. hívei találkoznak és ismerkednek össze. nagyban növelve a nagy tömegek találkozója a kath. öntudatot; és nekünk kálvinistáknak, sokszor elfásult és közönyös kálvinistáknak ne lenne szükségünk közelben és távolban a testvéri találkozóra s a kálvinista öntudat erősítésére? S hol lenne ennek a találkozásnak alkalmasabb helye, mint a körzeti, járási és megyei Kálvin Szövetségek gyülésein?

S legyen szabad rámutatni még egy nagyon fontos szempontra, ami szükségessé teszi a Kálvin-Szövetségnek falun, városon való megszervezését. Mindnyájan tudjuk, hogy református egyházunknak egyik sarkelve az egyetemes papság eszméje. Nálunk elvi értelemben nincs olyan elkülönített papi rend, mint pl. a róm. kath. egyházban, amely magasan fölötte áll a laikus hívőknek. Mi mindnyájan papok vagyunk, mindnyájan Isten ügyének a sáfárai, lelkészt és hívőt, vezért és közegyháztagot egyforma felelősség terhel Isten országának a terjesztéséért. Az egyetemes papság elve gyakorlatilag ma is megnyilvánul egyházi életünkben, de valóban elkatározó diadalt csak a Kálvin-Szövetség kebelében aratható. Nyiltan kimondom: én azt remélném a megerősödött és hivatása magaslatán álló Kálvin Szövetségtől, hogy az ezidőszerint egyházunkkal szemben közönyös, sőt attól teljesen elidegenült református elem, főleg intelligenciánk egy tekintélyes része a Kálvin-Szövetség révén felmelegednék református egyháza iránt s ismét

édes gyermekének valláná magát az édesanyának, amelytől valamikor — talán a saját hibáján kivül — elidegenedett. Micsoda felséges eredményeket szülhetne az, ha református köznépünk, lelkészeink és intelligens világi embereink minden vonalon testvéri szivvel és Isten előtti felelősségérzettel fognának össze valahára egy közös, nagy cél érdekében!

In magnis et volnisse sat est mondja a latin. Nos hát itt nem elég az akarás, itt cselekedni is kell, mert itt a 12-ik óra. Isten kegyelme a komoly el határozásunkat a siker érett gyümölcsével fogja megkoronázni. *Takács Mihály.*

A lelkipásztorok öltözetéről.

Nem egyszer volt már szó arról, hogy a református lelkipásztorok milyen ruhát viseljenek, ami tisztüknek és hivatásuknak is leginkább megfelel? Hiába volt azonban ez az ügy napirendre tűzve, nem tisztázódott annyira, hogy most már szükségtelen volna a vele való foglalkozás.

Amennyire eddig megfigyeltem a lelkipásztorok öltözetét, azt két osztályba kell soroznom. Az első osztályba tartozik a „papos öltözet," melyet a közfelfogás nevezett el így. Ez rendszerint tiszta fekete ruha, hosszú kabáttal és nyakig gombolós mellénnyel. Elmaradhatatlan része az ilyen ruházatnak a kemény kalap, amelyet azonban más foglalkozású emberek nem hordanak, csak kizárólag a papok. Furcsa formája, a rendes kemény kalaptól elütő állása miatt „*kócsög*" kalapnak, vagy „*vas*" kalapnak is szokták nevezni tréfásan. Ez az öltözet természetesen éppen úgy felismerhetővé teszi a református papot az emberek előtt, mint a többi uniformizált öltözet másokat. Nem vitatom most azt, hogy helyes-é az ilyen papos öltözködés, vagy nem, megfelel-e az egyetemes papság nagyszerű elvének, hanem csak az ellen akarok néhány szót szólni, ami az ilyen papos öltözködésnek fattyúhajtása. Ha már valaki ezt az öltözetet szereti, maradjon meg amellett a beosztás mellett, amelyet előbb említettem. A papi mellényhez csak hosszú kabátot hordjon, mert a jóizlés senkinél nem engedheti meg sem a zsakettet, sem a derékig érő kis kabátot. Nincs annál csunyább öltözet a világon, amikor valaki zsakettet vesz fel papi mellény felé. Egy ilyen minden emberre ráillő ruhadarab összekerül egy olyan ruhadarabbal, amelyet csak papok hordanak. Hát ezt meg kell gondolni, mert ha nem is sokat adunk a divatra, de még a papi öltözetben is érvényesülni kell bizonyos rendszernek, meg a jóizlésnek. Azután azt sem lehet szó nélkül hagyni, hogy egyes papok nem csak fekete színből, de más fajta szinekből is csináltatnak ilyen „papos" öltözetet. Hát ez is nagyon helytelen, mert ha már valaki arra határozza el magát, hogy papos öltözetet hord, akkor ne felejtse el, hogy hosszú kabátot és papi mellényt csak fekete szövetből lehet csináltatni, mert csak ilyen ruhára veheti fel a palástot és csak ilyen ruhában képviselheti egyházát mindenfelé. Legyen azért következetes a nyakig gombolós mellényhez és csak hosszú kabátot és fekete kemény kalapot, fekete nadrágot vegyen hozzá. Ha a kalap nem is kemény, nem annyira fontos, de hogy fekete legyen, az már elengedhetetlen, mert fekete papi öltözethez szines kalapot tenni, az megint csak izléstelenséget és nemtörődömséget mutat. Hangsulyozom, nem azt mondottam, hogy igy kell és így helyes az öltözete a református lelkipásztornak, hanem csak annyit, hogyha már egyszer uniformist huzott magára, akkor nézzen arra is, hogy nem lehet abban vegyes és szines darabokat összeegyeztetni.

De nemcsak „papos" öltözetben járnak a református lelkészek, hanem világi módon is. Hát ezt már sehogyan sem tudom jó szemmel nézni. Valahogyan annyira megakad a szemem a túlságosan kirívó ruhákon, hogy itt már kiáltani is szeretnék. Világos-szürke ruha, világos-sárga cipő nem való soha lelkészjellegű ember öltözetének. Külsőnk is legyen komoly minden időben és soha sem ennyire világias. Ha valaki fürdőhelyen nagy melegben református lelkész létére fehér vászon ruhát vesz fel, fehér vászon cipővel tisztán célszerűségből, abban nem találok semmit. Talán praktikusabb is, mintha bármilyen könnyű fekete ruhát venne magára, de a gyülekezet előtt világiasan öltözködni, gyűléseken sárga cipőben megjelenni, komoly összejöveteleken zöld felöltőben és krém keztyűben megjelenni, nem akarok túlságosan erős szót használni, de mintha komolytalan volna az ilyen ruházkodás lelkész emberhez. Piperkőcnek lenni soha nem szabad. Nem ilyen világias öltözetért, hanem sokkal diszkrétebb és az egyházi közfelfogásnak jobban megfelelő ruházatért megrovásban részesültem b. e. Tüdős Istvántól a kápláni vizsgámon. Pedig csak az volt a hibám, hogy zsakettben jelentem meg és nem császár-kabátban. Mikor elmondottam azt a kemény leckét olyanoknak, akik nemcsak disztingváltan, de jó izléssel is tudtak öltözködni, csodálkoztak rajta, hogy a b. e. püspök még ezt az öltözéket is túl világiasnak találta. Pedig vizsga után megkereshettem volna lakásán és megmondhattam volna felvilágosításképen azt, hogy a vizsgáló-bizottság 2 tanár és egy papi tagja volt zsakettben felöltözve, ez utóbbi még hozzá nem is feketében, hanem sötét-szürkében s ha ezek így megjelenhettek, akkor én sem követtem el olyan bűnt, amiért az egész bizottság előtt megrovásban kellett részesülnöm. Nem tehettem volna meg az igazolásomat, de talán nem is ért volna semmit, mert a püspöki szigorúbb felfogáson aligha változtatott volna. Én azonban láttam református lelkészt, aki fehér mellényben temetett. Láttam nem egy papot, akin szines nyakkendő volt akkor, amikor a palástot magára öltötte. A palásthoz csak fekete ruhát és fekete nyakkendőt szabad viselni. Helytelen a fehér nyakkendő viselet is, ez tudomásom szerint b. e. Fejes Istvántól ered, aki azzal szólította meg a legátusokat állítólag, mielőtt a szószékre mentek, ha fekete nyakkendőt látott rajtuk: „Kit gyászol öcsém?" Nem tudom igy volt-e, de ha valaki fehér nyakkendőt hord a palást alatt — ezt a tanácsot megfogadva — szerintem nem jár el helyesen az öltözködésében,

mert a fehér nyakkendő nagyon elüt a többi ruhadarabjától és külsejéből az ilyen lelkésznek mindjárt hiányzik az összhang az első meglátásra. Hogyan öltözködjék a lelkipásztor tehát? Paposan vagy világiasan? Leghelyesebb ezen a téren is az arany középúton haladnunk. Mindenekelőtt azt kell leszögeznünk, hogy a mindennapi életben sötét színű polgári ruhában járjunk, városban élő lelkészek császár kabátot viseljenek, mert ott sokkal könnyebben meg lehet a külsőt óvni, mint a sáros, poros és sok mindennel bajlódó falusi lelkészeknek. De hangsúlyozom, hogy szertartás végzésénél, összejöveteleken, gyűléseken mindig fekete ruhában tartozunk megjelenni, mert külsőnk által is meg kell azt a helyet tisztelni, ahová egyszermásszor a kötelesség szólít bennünket. Világi tanácsbíráink és általában világi tisztséget betöltő testvéreink (nem világi uraink, erről a jobbágyság idejéből fenmaradt helytelen kifejezésről is szokjunk le) mindig feketébe jönnek közénk, annyira tudják, hogy még az öltözetüknek is komolyabbnak kell lenni a mindennaposnál.

Nem papos, de nem is világias, hanem a református lelkipásztor hivatásának megfelelő egyszerű, komolyságot jelentő külső öltözékre van szükség úgy a pásztor magánéletében, mint munkálkodása közben. Fennáll az egykori pataki főiskolai gondnok mondása ma is: „Öltözete olyan legyen a lelkipásztornak, hogy a külső megjelenésével is komolyságot jelentsen és rögtön az első szempillantásra meg lehessen minden más foglalkozású embertől különböztetni gondozott ruházata által." *Dr. Komjáthy Aladár.*

Kivonat

a gömör-tornai református egyházmegye 1930. évi május hó 20. napján Perkupán tartott tavaszi rendes közgyűlésnek jegyzőkönyvéből.

Hubay Kálmán esperes-helyettes és báró Ragályi-Balassa Ferenc egyházmegyei gondnok elnöklete alatt jelen vannak:

Tókos Károly, Dózsa Jenő, Hágер Miklós, Király István, Berey Ferenc lelkészi, dr. Székely József, Horváth Elemér, Thuróczy Endre világi tanácsbírák; Ablonczy László lelkészi főjegyző, Doktor Dezső és Cseh István lelkészi, Ragályi Ferenc és Gy. Farkas Gyula világi aljegyzők; dr. Molnár József és dr. vitéz Göőz Lajos ügyészek, Lipták István egyházmegyei pénztáros,

Tóth Kálmán, Fodor Géza, Simon Ernő, Almássy Bertalan, Nehéz István lelkészek; Szathmáry Gábor és Lakatos L. István s.-lelkészek;

Szállósy Bertalan, Lovász Bertalan, Debreceni Károly, Héderváry Izidor, Mészáros Károly, Kerekes Pál tanítóképviselők;

az egyházak képviseletében: Filepp Sándor a putnoki, Hubay Dániel az alsószuhai, Váradi István a szini, Tóth Antal az égerszögi, Falucskai János a perkupai, Lenkey Ferenc az imolai, Maksa Józsa István a szinpetri és Bak István a jósvafői egyház kiküldöttei.

Távolmaradásukat kimentették: Juhász László esperes, dr. Páhy József lelkészi, dr. Soldos Béla, farkasfalvi Farkas Géza, Lukács Béla, dr. Seress István világi tanácsbírák, Lukács Endre világi főjegyző.

Az egyházmegyei közgyűlést megelőzően a perkupai templomban alkalmi istentisztelet volt, amelyen Szathmáry Gábor putnoki esperesi segéd-lelkész hirdette az igét s emelte Istenhez a lelkeket.

Istentisztelet végeztével a perkupai új iskolában fél 10 órakor veszi kezdetét az egyházmegyei közgyűlés, melyet éneklés után a betegen fekvő esperest helyettesítő Hubay Kálmán lelkészi tanácsbíró áhitatos imája vezet be.

1. Báró Ragályi-Balassa Ferenc egyházmegyei gondnok sajnálattal jelenti a közgyűlés előtt, hogy fáradhatatlan buzgalmú és mindnyájunk által szeretett esperesünk a zsinati ülések alatt szerzett súlyos betegsége miatt távol lenni kénytelen. Amidőn bölcs tanácsait nélkülöző egyházmegyei közgyűlésünk a bejelentést részvéttel veszi tudomásul, kéri a gondviselő Istent, hogy egészségét és erejét mielőbb teljes mértékben állítsa vissza, hogy ismét láthassuk közöttünk egyházi életünk közdőterén.

Ezután egyházmegyei Gondnok a közgyűlést lendületes és magas szárnyalású, a közgyűlés jegyzőkönyvébe teljes egészében beiktatott beszéddel megnyitja.

2. A jelenlevők számbavétele és igazolása után a gyűlés megalakultnak és határozatképesnek mondatik ki.

3 Szathmáry Gábor putnoki és Lakatos L. István aggteleki segéd-lelkészeket a közgyűlés az egyházmegyébe bekebelezi.

4. Szavazatbontó bizottság jelenti, hogy egyh.-megyei tanítóképviselőségre a szavazatok túlnyomó többségével Héderváry Izidor, Debreceni Károly és Kerekes Pál tanítók választattak meg. Közgyűlés őket tisztükbe beerősíti.

5. Tókos Károly és Ablonczy László lelkészek felolvassák a betegen fekvő Juhász László esperes jelentését az egyházmegye szellemi és anyagi életéről, mely hű, tiszta és világos képet ad arról a nagy munkáról, mely egyházmegyénkben a lelkek megmentésére folyik. Közgyűlés a jelentést hálás köszönettel fogadja és teljes egészében jegyzőkönyvbe iktatja.

6. Az 1930. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés egyházmegyénk képviselőiül Tókos Károly, Hágер Miklós lelkészi, dr. Székely József és Horváth Elemér világi tanácsbírák küldetnek ki.

7. A szinpetri egyház szabályszerűen kiállított kántor-tanítói díjlevelét közgyűlés megerősíti s azt az egyházkerületi közgyűlés elé terjeszteni rendeli.

8. Számvevőszék előterjesztésére közgyűlésünk kéri az egyházkerületet, hogy a sárospataki theol. internátus átépítésére kivetett összeget ne a közig. államsegély összegének arányában, hanem az egyes egyházmegyék lélekszámának arányában vesse ki gyülekezeteinkre. Összehasonlítást téve az egyhazmegyék kivetései között, számvevőszék megállapítja, hogy mig egy lélek után Alsóborsodban 2·78 fillér, Alsózemplénben 3·87 fillér, Felsőborsodban 5·23 fillér. Abaujban 6·49 fillér, — addig

Gömör-tornában egy lélek után 7·66 fillér kivetés esik. Leszögezi közgyülés azt is, hogy a tiszán-inneni egyházkerületben éppen a gömör-tornai egyházmegye a legszegényebb. Javasolja, hogy a 7·66 filléres kivetés arányában a jövőben az egyes egyházmegyékre a következő összegek vettessenek ki: Alsóborsod 5.500 P, Alsózemplén 3.900 P, Felsőborsod 2.300 P, Abauj 1.700 P és Gömör-torna 800 P. Törölni kéri közgyülésünk a hidvégardói lelkészre kirótt összeget is, mert a hidvégardói lelkész a cseh megszállott területi Bóva-vendégi társegyház lelkésze s rajta a kivetést behajtani nem lehet.

9. A lelkésztanítóság ügyében közgyülésünk csatlakozik a tanári konferencia álláspontjához s a tanítóképesítő vizsga kötelező letételét hozza javaslatba 1930 szeptember 1-től kezdődően.

10. Belkörű gazdasági berendezkedésünk ügyében felterjesztést tesz közgyülés az egyházkerület útján az egyetemes konventhez s kéri az előkészületek sürgős megtételét, hogy ez ügyben a zsinat a legközelebbi ülésén határozatot hozhasson.

11. Egyházmegyei közgyülés lelkészegyesület előterjesztésére felkéri egyházkerületi közgyülést, hogy tegyen javaslatot az egyetemes konventnek arra, hogy a tisztviselői segélynek a lelkészekre való kiterjesztését a VKM-nél kérelmezze.

12. Farkas István alsóborsodi esperes 25-ik évi lelkészi jubileuma alkalmából közgyülésünk igaz szeretetből fakadó jókivánságait tolmácsolja s a maga részéről még sok esztendőt kiván munkájának folytatására. A Miskolcon május 21-én tartandó jubileumi ünnepélyen való megjelenésre közgyülésünk az egyházmegye képviseletében br. Ragályi-Balassa Ferenc egyházmegyei gondnokot, Horváth Elemér világi tanácsbírót, Ablonczy László lelkészi főjegyzőt és dr. Molnár József ügyészt kéri fel.

13. Tanügyi bizottság jelentést tesz a megszűnés előtt álló 4 filiális egybáz iskolájáról. (Hidvégardó, Teresztenye, Szögliget és Tornakápolna.) Egyházmegyei közgyülés kéri a kerületet, hogy tiltakozzék a miniszter azon rendelete ellen, amely a magyar kultura ez évszázaoos védőbástyáit halálra itélni akarja.

14. Iskolalátogatókul egyházmegyei közgyülés a következőket küldi ki: a putnoki körbe: Király István lelkészt és Mészáros Károly tanitót; a szárazvölgyi körbe; Ablonczy László lelkészt és Szállóssy Bertalan tanitót; a szini körbe: Berey Ferenc lelkészt és Lovász Bertalan tanitót; a perkupai körbe: Simon Ernő lelkészt és Kerekes Pál tanitót.

15. Egyházmegyei közgyülés a Bartha József lemondásával megüresedett iskolai körlátogatói tisztségre Kerekes Pál tanitót választja meg, kit erre az évre a perkupai körbe oszt be.

16. Számvevőszék előterjesztése alapján közgyülés az összes beterjesztett számadásokat (29 drb) jóváhagyja és megerősíti azzal, hogy az egyes egyházakat elkötelezi a számvevőszék által észrevételezett hibák kiigazítására.

17. Számvevőszék előterjesztése alapján közgyülésünk jóváhagyja és megerősíti az összes beterjesztett vagyonleltárakat (29 egyházé) azzal, hogy a számvevőszék által észrevételezett hibák a vagyonleltárban kiigazítandók.

18 Számvevőszék előterjesztésére közgyülés a beterjesztett 1920. évi költségelőirányzatokat (29 drb) megerősíti.

19. Számvevőszék javaslatára Kelemér és Gömörszőllős számadásának, vagyonleltárának és költségvetésének elkészítésére közgyülés a felhozott indokok alapján julius 1-ig haladékot ad s felkéri esperest, hogy az ezen időre beadott okmányokat helyesség esetén az egyházmegye nevében erősítse meg.

20. Köck Béla alsószuhai, Révai Miksa hidvégardói, Galgóczy Sándor tornakápolnai, Demeter József teresztenyei és Dobos Károly szinpetri tanítókat a közgyülés eskütétel után állásukba beerősíti. Demeter József és Dobos Károly tanítókat elkötelezi, hogy a vallástani és énekvezéri vizsgát egy éven belül tartoznak letenni.

21. Belmissziói bizottság jelentést tesz az egyes egyházközségekben folyó belmissziói munkákról; egyházanként ismerteti a vézett munkát és az elért eredményt. Közgyülés a jelentést tudomásul veszi.

22. Lelkészegyesület körzeti presbiteri gyülések tartását javasló előterjesztését közgyülés elfogadja s a részletes kidolgozással lelkészegyesületet megbízza.

23. Olvastatik az egyházmegyei lelkészegyesület nyugdijintézeti bizottság 1930 január hó 7. napján tartott gyülésének jegyzőkönyve, melyből kitűnik, hogy Király István ragályi, Tókos Károly aggteleki, Lipták István alsószuhai, Cseh István bódvalenkei és Almássy Bertalan szuhafői lelkészek 1930. évi január 1 től magasabb korpótlék osztályba léptek elő. Közgyülés a bejelentést tudomásul veszi.

24. Lipták István egyházmegyei pénzkezelő nagy gonddal és igazi szakavatottsággal elkészített közalapi számadását közgyülés elfogadja és jóváhagyja. Felhívja a szini egyházat, hogy hátralékait 30 nap alatt fizesse ki.

25. A Baldácsy segély-alap 280 P segélyösszegéről beterjesztett számadást közgyülés tudomásul veszi.

26. Közgyülés jóváhagyja a sárospataki theol. internátus átépítésére kivetett hozzájárulási összegnek a számvevőszék által bemutatott s a Sárospataki Ref. Lapokban közzétett kulcs szerinti felosztását az egyházmegye egyházai és lelkészei között.

27. Az imolai egyház a reá kivetett 31·60 P sárospataki theol. internátusi költség leszállítását kérte azzal, hogy az egyházi téglagyár már megszünt s igy az egyház jövedelme is nagy mértékben csökkent. Közgyülés a jelen kivetés összegét már nem szállítja le, a jövőre nézve azonban kellő igazolás után az összeget mérsékelni fogja.

28. Lelkészi nyugdijintézeti bizottság javaslatára egyházmegyei közgyülés Oláh István perknpai lelkész nyugdijjogosultságát megállapitja s a tagsági ív kiállítását jóváhagyja.

29. Lipták István lelkészi nyugdíjintézeti pénzkezelő számadását a közgyűlés jóváhagyja.

30. Olvastatik az egyházkerületi közgyűlés 1929. évi 236. sz. határozata, mely szerint az egyház és iskola látogatás egy időben való tartását a közgyűlés nem engedélyezi. Tudomásul vétetik.

31. A jósvafői egyház kéri, hogy Tar Erzsébet bekebelezési díja fejében az adósegélyből levont 20 P az egyháznak fizettessék vissza. Közgyűlés felhivja pénztárnokot, hogy a 20 P levont összeget a jósvafői egyháznak fizesse vissza és a bekebelezési összeget Tar Erzsébeten az abauji esperes útján hajtassa be.

32. A Sárospataki Református Lapok támogatására megajánlott 50 pengő összeg a lapnak elküldetett.

33. Az égerszögi templom-torony átvételéről szóló jegyzőkönyv beterjesztése után közgyűlés az átvételt tudomásul veszi.

34. A jósvafői új református iskola átvételét közgyűlés jóváhagyó tudomásul veszi.

35. A komjáti ref. iskola építésének iratait a minisztérium jóváhagyta s az iskola átvételére az egyházat felszólította. Ez alapon az egyház az iskolát át is vette. Közgyűlés az átvételhez hozzájárul.

36. A zubogyi egyház a tulajdonát képező 27 kat. hold földbirtokot nyilvános árverésen 6 évre haszonbérbe adta ki s szabályszerűen kiállított haszonbérleti szerződését beterjesztette. Közgyűlés a bemutatott szerződést jóváhagyja és megerősíti.

37. A szini egyház bérbeadja a káplánházat havi 10 P haszonbér mellett 1930 május 1-től 1930 julius 31-ig terjedő 3 havi időre Ráki László szini lakosnak. Közgyűles a bérbeadást jóváhagyja s felhatalmazza elnökséget a megerősítő záradék aláírására.

38. A szini egyház bemutatja a Hangó-féle adás-vételi szerződést, melyet közgyűlés megerősítő záradékkal ellátni rendel el.

39. A bódvaszilasi egyház a templomkert kerítésére és a komjáti lelkészi sertésól építésére 100 dollár kölcsön felvételének engedélyezését kéri. Közgyűlés a 100 dollár kölcsön felvételét engedélyezi.

40. Az imolai elmaradt szavazat miatt kivetett 20 P bírság elengedését közgyűlés nem javasolja.

41. Özv. Kecskeméthy Zsigmondné tanítóözvegy Baldácsy-alap segélykérelmét közgyűlés elutasítja.

42. Kiss Ferenc kálvineumi elnök kéri egyházmegyénket, hogy a kálvineumi védőszövetség kiküldöttjét, Karászy Ilona okleveles tanárnőt fogadja szivesen és őt nemes munkájában támogassa. Közgyűlés támogató és segítő jóindulatát igéri.

43. Csikesz Sándor debreceni egyetemi tanár közgyűlésünket üdvözölve, munkájára Isten áldását kéri. Közgyűlés a kedves figyelemért Csikesz Sándor professzor úr őméltóságának hálás köszönetét nyilvánítja.

44. A jelen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítési helyéül Putnok, időpontjául 1930. évi junius hó 5. napja tűzetik ki.

45. Az 1930. évi egyházmegyei őszi közgyűlés helyéül Miskolc állapíttatik meg, idejét az elnökség tűzi ki.

46. Éneklés és Hubay Kálmán esperes-helyettes buzgó imája után báró Ragályi Balassa Ferenc egyházmegyei gondnok a közgyűlést bezárja.

Bírósági ügyek.

Az egyházmegyei közgyűlés napján, május 20-án a közigazgatási bíróság ülésezett s az alábbi ügyekben a következő végzéseket, illetve ítéleteket hozta:

1. A putnoki járás főszolgabírói hivalának a keleméri belhivatalnokok elleni ügyében az eljárást megszüntette, mert a panaszlott ügyben az 1912. évi egyházkerületi szabályrendelet világos és félre nem érthető rendelkezést tartalmaz.

2. Özv. Batta Györgyné templomi székperét napirendről leveszi, mert panaszos a reá kirótt 100 P előzetes vizsgálati költséget nem fizette le s az E. T. V. t-c. 72. § a értelmében panaszától elállottnak tekintetik.

3. Ugyanezt a végzést hozta a bíróság F. Tóth István és társai égerszögi lakosok templomi székperében is.

4. Id. Ozsvárt János teresztenyei lakos adófelebbezése elutasíttatott.

5. Ifj. Mato Péter tornakápolnai lakos panaszának bíróság helyt adva, kötelezi az egyházat, hogy a Mato Pétertől jogtalanul beszedett rendkívüli egyházi adót 15 nap alatt a gondnoki hivatal fizesse vissza.

6. Molnár Benjámin és neje égerszögi lakosok adópanaszát bíróság az égerszögi presbitérium elé utalta.

Putnok, 1930. évi junius hó 18-án.

Szathmáry Gábor
esperesi segéd-lelkész.

ISKOLÁINK.

Egyházkerületünk három középiskolájának értesítőit kiváncsi érdeklődéssel lapozzuk végig, vizsgálva, hogyan bontakozik ki azokból az elmult iskolai év képe. Nézzük egyenként őket!

A *miskolci ref. főgimnázium* 18 tagú tanári testülete az elmult évben is derekas munkát végzett. Új tanárként, helyettesi minőségben, Imreh Zsigmond rajztanár alkalmaztatott a Kiss Lajos helyére. Az angol nyelvet, szintén h. minőségben, Csorba Zoltán tanította. (A VII—VIII. osztályban még görögöt, vagy g.-pótlót tanítottak.) Az iskola munkáját nagyobb baj nem zavarta, bár az anyagi nehézségek felhője úgy az internátus kérdésében (melyet fel akarnak állítani), mint a deficit dolgában (melyet el akarnak háritani) ott lebeg az iskola felett, s az államkormány, fedezet hiányában, nem tudott az iskola s a presbiterium segítségére menni. Növeli a bajt a fentartartó részéről Miskolcnak II. lakbérosztályba való sorozása is. Ezzel szemben vigasztalást nyújt az intézet eredményes

munkája, melyben az I. B., VII—VIII. osztályok vezetnek, a szülői értekezlet (aktuális kérdésekről), a találkozók, a volt diákok szövetsége, a tanulmányi kirándulás (Wien), melynek leírását is hozza az értesítő, az ifjúsági körök működése (Kazinczy-kör, Bethlen-kör stb. stb.), a cserkészet eredményes munkája. Dacára az iskola nehéz anyagi helyzetének, mégis 3560 P-t tudott jótéteményekre adni. Az érettségije is megfelelő szinvonalt mutat. (5 jeles érett van.) 539 felvett növendéke közül 514 vizsgázott s ref. 340, izr. 84, r. kath. 43. Helybeli: 288. Kisiparos 13% a szülők közül. Irodalmi s társadalmi téren tevékenykedő tanárai közül az igazgató amiatt panaszkodik, hogy „világhír előtt álló találmányához" nem kap támogatást, de megvalósításán saját anyagi romlásával is dolgozik.

A *miskolci leánygimnáziumban* 22 tanerő munkája terjeszti a tudást. A tanítás munkája nagyobb zavaró motivumok nélkül folyt, csak az internátus növendékei voltak két izben kénytelenek a tanításról elmaradni. A golyva ellen is megteszik az intézkedéseket. A tejtizórait is bevezették, de 250-ről 150-re csökkent lassan a résztvevők száma. A testgyakorlás terén említhető a jégpálya jó szolgálata. A IV—VIII. osztály az 1918-as, az I—III. osztály az 1927-es tanterv szerint tanul, de egyes osztályokban a szépírást s a női kézimunkát is tanítják, amely utóbbit csaknem minden növendék tanulja (azért kár volt mellőzni az új tantervben). Aggodalmasnak látja az Értesítő a latinnak a III. osztályba való bevitelét, mert hiszen a növendékek egy része a IV. osztállyal elhagyja az intézetet, s a magyar történetnek 1 osztályba szorítását. A vallásos nevelést nagyon szem előtt tartja az iskola. Kirándulásait a közeli s könnyebben elérhető helyekre (Bükk, Monok, Eger, Patak) irányította. Tanárai közül (az iskola segélyével) Czinyéri Barna Németországban járt, Péter Pál pedig részt vett a tihanyi tanfolyamon. Ugyancsak Péter Pál s Tóth Irén 25 éves szolgálatuk alkalmával az egyházkerülettől igazgatói címet kaptak. Szülei értekezleteken vitatták meg az iskola és a szülei ház s a reális élet több fontos kérdését. A Lorántfy s Lévay-kör munkája szintén tevékeny működésről tesz bizonyságot. Az iskola 11053·47 P jótéteményt adott növendékeinek. Az érettségin 6 lett jeles érett. A kitüntetett tanulókról külön fejezet emlékezik meg. A felvett 523 tanuló közül vizsgát tett 507, ref. 229, r. kath. 117, izr. 99. Jeles 14·20%, jó 35·50%, elégséges 42·80%, elégtelen 7·50%. Végül a tájékoztató s benne az öltözködési szabályok olvashatók.

Szokatlanul terjedelmes (s a boldog békebeli állapot felé mutat) a *sárospataki főiskola* értesítője (217 l.) Benne a theologia s a gimnázium elmult évi életéről kapunk beható képet. Természetes és elkerülhetetlen (mert a két ág élete össze van kapcsolva), hogy ismétlések is előfordulnak benne. Terjedelmessé azonban főleg a Függelék teszi, melyben Benkő Béla kegyeletes megemlékezését olvassuk az orvul megölt b. e. Maller Sándorról, azután Tárczy Árpád bő székfoglalóját Perényi Péter pártváltoztatásainak lélektani indokolásáról, végül Szilágyi Benő tanulságos beszámolóját görögországi tanulmányútjáról. A gimnázium életéről bőséges szó esik a közigazgatói jelentésben is. Van is rá alkalom sok közös eseménynél: Farkas Géza gondnoki beiktatása, Ravasz László látogatása, Klebelsberg Kunó kultuszminiszter látogatása, a tanítóképző visszavétele, a 400 éves jubileum előkészítése, az építkezések épúgy érdeklik s érintik a gimnáziumot, mint a theologiát. A csak a gimnáziumot érintő dolgokról külön rész szól. 18 tanár végzi a tanítás nehéz munkáját 11 osztályban (az I—II. s V. párhuzamos volt). Magasan kiemelkedő osztály nem volt, nagyon gyönge sem: kiegyenlítődött év végére a haladás. Járványszünet, haláleset sem a tanárok, sem a tanulók körében nem volt. A testnevelés keretében tanulták a céllövészetet. A forradalmak alatt megsemmisült ifj. könyvtárak pótlása folyamatban van. Az iskolai ünnepélyek a hazafias, az egyházi tevékenység (konfirmáció, biblia-körök) a vallásos nevelést szolgálják, amelyre a pataki főiskolában bő alkalom nyílott. Kirándulás többször volt, de sajnálattal érzi az iskola az erdősségekben egy alkalmas kirándulóhely hiányát. Régi tanítványok is visszajárnak az Alma Mater ölére, melynek tanárai úgy az iskolai, mint azon kivüli munkában buzgón tevékenykednek az iskola jóhirnevének emelésén. Jótéteményt 25.294·50 P értékben kapott a növendéksereg. Érettségi három izben volt az intézetben. Jeles érett lett 3. Beiratkozott 517, vizsgázott 484. Ref. 387, r. kath. 59, izr. 16. Jeles 47, jó 103, elégséges 244, elégtelen 90. A szülők közül kisbirtokos 150, pap, tanár, tanító 112. Az egyesületek beszámolója is igen tanulságos. Az értesítő elején az új épületszárny képe látható.

A három értesítő összevetése azt igazolja, hogy e három iskolában, egyházunk e 3 veteményes kertjében, szorgos és biztató munka folyik. Összesen 1521 tanuló oktatása 58 tanárra hárul. Derekas munkát végeztek az Úr szőlőjében. Ha Patakon 1 hónappal később kezdődött is az építkezés miatt a tanítás, ha Miskolcon anyagi gondok felhője borongott is az iskola felett, ezekkel megbirkózott a muzsasereg s az eredmény nem is maradt el. *G.*

HALOTTAINK.

Molnár Béla lelkésztestvérünket súlyos gyász érte. F. hó 16-án meghalt *Márta, Ilonka* nevű kis leánya. A lesujtott szülők gyászában őszinte érzésekkel osztozunk.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Pokoly József** debreceni egyetemi tanárt, a kiváló egyházi historikust a vallás- és közoktatásügyi miniszter f. évi szeptember 1-től kezdődő hatállyal saját kérelmére 35 betöltött szolgálati évvel teljes fizetésének élvezetével nyugalomba helyezte. Pokoly József szép ivelésű pályafutását

mint a Tisza család nevelője kezdte meg s a család iránti hűségét egész pályafutása alatt meg tartotta. Tisza Istvánnak bátor követője volt életében s tragikus halála után hív őrizője szelleme gazdag örökségének. Tanári működését a kolozsvári theol. fakultáson kezdette meg, ahol 17 évig működött, onnan nyerte el a debreceni egyetemre professzori kinevezését, amely munkakörben 18 évig munkálkodott. Pokoly kiváló lelki adományoknak volt hiv sáfára pályafutása alatt. Mint tanár széleskörű tudásával és szaktudományának modern és nagy koncepciójú szempontjaival tartotta fogva hallgatóit s igazsággal párosult szeretetével keltett bizalmat személye iránt. Mint tudósnak a tolla alól a nagyszámú kisebb és nagyobb dolgozat mellett nagyszabású művek kerültek ki (Az erdélyi református egyház története, A protestantizmus hatása a magyar állami életre), amelyekben modern társadalomtudományi és gazdaság történeti szempontok szerint világította meg történelmünket. Rendkívül nagyértékű egyházpolitikai, közéleti munkája is. Nyugalombavonulása alkalmából kérjük Istent, hogy tegye azt harmónikussá és még termékeny munkának forrásává.

— **Főiskolánk köréből.** *Janka* Károly és *farkasfalvi Farkas* Géza főiskolai gondnokaink f. hó 23-án megjelentek főiskolánkban, megtekintették a folyamatban levő építkezéseket és a főiskola vezetőségével a folyó ügyekről s a folyamatban levő építkezésekről beható tanácskozásokat folytattak.

— **Felvételek theologiai akadémiánkra.** Theol. akadémiánkra a felvételi határidő aug. 20-án járt le. Tanárkarunk a 38 pályázó közül 34-et vett fel az I. évre, kik közül jeles érett 3, jó 7, elégséges 24.

— **Uray Sándort,** a debreceni egyház közszeretetnek örvendő lelkipásztorát az amerikai ref. egyházak missziói körútra hívták meg. A köztiszteletben álló lelkipásztortól hivei meleg érzések közt búcsúztak el.

— **A debreceni egyház presbiteriuma** az ottan megüresedett hitoktató-lelkészi állásra 15 pályázó közül vitéz *Szabó Endrét* választotta meg.

— **Kollégiumi tanárválasztások Debrecenben.** A kollegiumi tanárvizsgáló-bizottság a debreceni gimnáziumnál üresedésben levő rajztanári állásra Félegyházi Lászlót, a magyar-német szakos állásra Péter Zoltánt választotta meg.

— **R. K. I. E. Földmives Ifjúsági Konferencia.** Augusztus 21-én, reggel megkezdte gyűléseit Sárospatakon a K. I. E. budapesti központja és a sárospataki R. K. I. E által rendezett konferencia. A A konferenciának a helybelieken kívül 120 résztvevője van, többnyire falusi földmíves ifjak, akik meghallották a hívó szót és eljöttek a sárospataki konferenciára, hogy itt lelkileg megújuljanak, testileg felfrissüljenek és hazatérve bátor harcosaivá legyenek az evangyéliomnak és a KIE eszméjének. Egyházkerületünkből 12 gyülekezet van képviselve mintegy 40 ifjú által. A napi programm istentisztelettel kezdődik, utána kisebb csoportokban bibliatanulmányozás folyik. Naponta két előadás van, az egyik délelőtt, a másik délután. Közben kirándulásokat tesz a konferencia a pataki és újhelyi hegyekre, továbbá megtekinti a város nevezetességeit. Az első előadást Kovács Péter földmíves titkár tartotta. Józan meglátással fejtegette a földmíves ifjúság problémáit. Nagy Ferenc dunántúli kisgazda, a Pesti Hírlap munkatársa, előadásában a magyar falu legnagyobb veszedelmére: a korcsmára mutatott rá. Szerinte a falusi ifjúságnak szellemileg és erkölcsileg fel kell emelkednie, hogy nemzetfenntartó hivatását betölthesse. A konferencia 24-én délután a templomban tartandó záróünnepéllyel fog befejeződni.

— **A Soli Deo Glória Szövetség** aug. 27-től szept. 1-ig tartja vezetői gyűlését és közgyűlését Balatonszárszón.

— **Molnár Mária** az Admirális szigeteken dolgozó misszionáriusnőnk súlyosan megbetegedett. A betegség válságán keresztül esett már, de megépüléséért az ausztráliai száraz föld mérsékeltebb éghajlatú területére kell utaznia. A Magyar Evangéliumi Missziói Szövetség gyógykezelésére gyűjtést indított. Adományok Bpest, IV. Vámház-körút 12 III. 12-re küldendők.

— **Uj magyar misszionárius.** A Canadai Egyesült Egyház a Nyugat Canada rónáin szétszórtan élő magyar reformátusok lelkigondozásával *Dóczy* Antalt bízta meg, aki Debrecenben szerzett lelkészi oklevelet.

— **Az erdélyi felekezeti iskolai** tanítók júl. 2-án Kolozsvárra, a ref. theologia dísztermében kongresszusra gyültek össze, amelyen a különböző felekezetek részéről (ref., róm. kath., evangélikus, unitárius, zsidó) 1538 tanító képviseletében 210 tanító jelent meg a felekezeti iskolák létének, jövőjének, anyagi helyzetüknek megbeszélésére.

— **Az Egyesült-Államok** 212 denominációja 44,380.000 felnőtt tagot számlál. A vasárnapi iskolák növendékeinek száma 21,600.000, vagyis 3,700 000-rel kevesebb, mint a nyilvános iskolákba járók száma. Ez adatok mutatják, mily légből kapott a szocialistáknak az az állítása, hogy az Egyesült Államok lakosságának többsége semmi vallásfelekezethez nem tartozik.

— **Amerikai mágnások** egy washingtoni cathedrális építésére 1,147,000 dollárt adtak össze.

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgáriskolai internátusokban. Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

HIVATALOS RÉSZ.

Értesítés. Az abaúji ref. egyházmegye őszi közgyűlését Szikszón 1930 október hó 2 án tartja meg. Október 1. napján délután 3 órától bírósági, 5 órától pedig egyházmegyei belmissziói bizottsági gyűlés lesz. A gyűlések helye a község tanácsterme. Az iratok szeptember 10-ig adhatók be az esperesi hivatalba. Elszállásolás végett a lelkész úrnál szeptember 27-ig lehet jelentkezni. Abaújszántó, 1930 augusztus 21. *Cziáky Endre* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 35. szám. Sárospatak, 1930 augusztus 31.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanítók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: Theologiai internátusunkról. — *Dr. Gulyás József*: Páncél vármegyéről. (Folyt. köv.) — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Theologiai internátusunkról.

Főiskolánknak s benne theologiai akadémiánknak nevezetes fordulója a most megnyiló iskolai esztendő. Ebben kezdi meg u. i. újonnan létesült theologiai internátusunk működését. Hosszú évtizedekre visszanyuló vágy valósul meg benne. Kemény harcok, nagy erőfeszitések gyümölcse, nem csoda, ha mély öröm tölti el lelkünket, ha rá gondolunk. De reménységgel tekintünk mindenekfelett működése elé. Évről-évre fokozódó meggyőződéssel állapitottuk meg nagy hiányát, valahogy úgy éreztük, hogy nélküle lelkésznevelésünkben csak félmunkát végzünk. Épen ezért az a meggyőződésünk, hogy működésének megindulása egyenesen új korszakot fog jelenteni lelkésznevelésünkben.

Főiskolánk minden tényezője szive mélyén hordozza theologiai internátusunk sorsát. Széleskörű tanulmányok és beható tapasztalások alapján készül már annak szabályzata. E szerény sorok nem akarnak elibe vágni ezeknek a munkálatoknak, legkevésbbé sem lépnek fel a kimerítő programm igényével. Inkább csak a munka jelentőségére akarunk rámutatni egyfelől, másfelől pedig az internátusi nevelés egyetlen alappillérére akarunk rávilágitani.

Évről-évre több szó esik főiskolánk kiváló nevelői jelentőségéről. Az elmult év végén is az érettségi találkozóra összegyűlt öreg diákok csoportjai izzóbbnál-izzóbb lélekkel tettek bizonyságot főiskolánk szeretetéről. Kutatva-kutattuk, hogy mi az a varázs, ami úgy rabul ejti a falaink közé került diák sziveket, hogy annak hatalma a muló évekkel és évtizedekkel inkább növekszik, semhogy szétfoszlana. Az a meggyőződésünk, hogy a reformáció áldott örökségeképen nyert és falaink között mindenkor uralkodó szabadság ereje volt a rabulejtő hatalom. Ezért volt főiskolánk mindig erős egyéniségek kibontakozásának melegágya. Ezért fejlődhettek itt korlát és akadályok nélkül a szellemi készségek. Főiskolánk e szellemének tulajdoníthatjuk, hogy az a multban oly sok kiváló férfiút tudott nevelni hazánknak és anyaszentegyházunknak. A századokon át kipróbált e nemes tradiciónkat semmi körülmények között sem nélkülözhetjük.

De bármennyire számon tartjuk is nagy szellemi értékeinket, nem eshetünk az elfogultság hibájába, amikor főiskolánkról bizonyságot teszünk. Csak úgy tudunk mindig magasabbrendű diákéletet formálni s a szebb jövendő kivivására alkalmas ifjuságot nevelni, hogyha látjuk nevelésünk hiányait is. Sokan megállapitották azt, hogy a főiskolánkban uralkodó szellem sokszor a szabadosságig menő szabadság volt. Szinte országos közvéleménnyé lett a régi pataki diákélet fegyelmezetlensége. Ez a korszak már letünt főiskolánk életében, ennek némely — ha nagyon kisarányu tünetei — még ma is kisértenek. Fegyelmezettség nélkül pedig nincsen bensőleg szilárd és termékeny élet. Acélos erők halmozódnak fel a fegyelem alatt. Egyre grandiozusabb arányokban bontakoznak ki a feladatok a jövendő lelkésznemzemzedékünk számára. Csak rendkivüli fegyelmezettséggel képes ezeket megvalósitani. Nevelésünkben a *kálvinista aszkézis* az ideálunk, az olyan nevelés, amelyben a legteljesebb szabadság párosul a legrigorozusabb fegyelmezettséggel.

Van e olyan nevelői erő, amelyik ezeket az ellentétesnek látszó követelményeket egyesiteni tudja? Hogyha mindig erőteljesebben hangsulyozzuk, hogy theologiánk az Ige theologiája kell, hogy legyen, ennek kiegészitője, az internátusi nevelés nem lehet egyéb, mint az Ige pedagógiája. Az Igét kell internátusi nevelésünkben központi szerephez juttatni, mert theologiai oktatásunk csak az internátusban folyó Ige pedagógiájában juthat teljességre. Enélkül csonka és meddő a munkánk. Nem elég ugyanis, hogy az Ige ifjainknak csupán a gondolkozását formája át, egész életét át kell, hogy hassa, mint ahogyan a kovász megkeleszti a tésztát. Ezt a munkát pedig nem lehet elvégezni tantermekben. Egyedül csak az Ige biztosithatja a fent emlitett két ellentmondó követelményének a szabadságnak és a kötöttségnek a nevelésben való egységét is. Az Ige az egyedüli szabadságra nevelő hatalom, mert lényege az igaz-

ság és egyedül csak az igazság tesz szabadokká. De ugyanakkor az Ige a legfőbb fegyelmező hatalom is, hiszen ennek lényege az igazság, örök törvények szerint határozza s köti meg életünket. Ámde minél inkább az Ige világában él a lélek, annál inkább elveszítik a fegyelmező erők lenyügöző hatásukat, mert itt a lélek önként és szabadon, belső engedelmességgel veti alá magát a fegyelemnek.

Ilyen nevelési eszmény lebeg szemeink előtt, amikor theologiai internátusunk meginduló munkájára gondolunk s hisszük, hogy ilyen elgondolásokkal végzett munkájából egyre több áldás fog áradni anyaszentegyházunkra. *M. E.*

Páncél vármegyéről.

E vármegye nem Magyarország egyik, eddig ismeretlen vármegyéje, mint Jankowich, a híres gyűjtő hitte, mikor e megye pecsétjét megvásárolta, még csak nem is költött vármegye, mint Taksony megye a Falu jegyzőjében, melyet Deák Ferenc egy állatorvosi könyv címlapján levő képhez hasonlított, sem nem képzelt megye, mint Nagy György Konok pereskedők című darabjában Sohult vármegye, hanem ez a megye valóban élő megye volt, de csak a sárospataki főiskolában élt: Kövy Sándor híres professzor jogászai csinálták. Az egyházkerület 1813-ban adott engedélyt megalakítására, hogy az ország alkotmányos és megyei életét utánozza, országos, megyei és tisztújító gyűléseket tartsanak, melyeken országos kérdések kerültek szőnyegre, azokat megvitatták, azokban határoztak, képzelt jogeseteket vitattak meg, igy magukat a jogi dolgokban, a szónoklásban, a megyei és országos életben gyakorolták. Alapszabályai, akkori nyelven szólva: statutumai voltak, amelyek ellen vétőket szigorúan megbüntették. Az igy befolyó díjakból s az adományokból a nagykönyvtárnak könyveket szereztek be. Igy megtörtént az, hogy egy év alatt 80-nál több könyvet vásároltak, hogy a drága és fényes editiókat megkíméljék. Kövy ugyan nem szerette ez intézményt: „sem nem elleneztem, sem nem pronuvealtam“ írja. De már 1820-ban, 21-ben, 22-ben ellene volt, mert az intézmény elfajult s a tanulás helyett tagjai vendégeskedtek. Az 1822-i év azonban utolsó éve volt a megyének. 1823-ban megszünt.

Nagyon érdekes volna e megye életébe belepillantani a jegyzőkönyvek alapján. Páncél vármegye utóda Nándor vármegye lett s ennek a jegyzőkönyvei megvannak főiskolánk kézirattárában. Ezek alapján ismertette azt Zsindely István a Sárospataki Füzetek 1905. évi évfolyamában s Finkey Ferenc a Jogtudományi Közlönyben (1905, 53. sz.). Ugyanő a „Miskolci jogászélet“ kiadványainak sorozatában (61. sz.) Kövy Sándorról írt emlékezetében azt írja, hogy a Páncél vármegye jegyzőkönyveit is be akarta küldeni annak eddigi tulajdonosa, sajnos a kommunista világban a szép kötésü könyv tartalmát ellopták s csak a boríték és a belső címlap került a főiskola birtokába. Zsindely István cikkéhez azt írja a szerkesztő megjegyzésben, hogy a Páncél, majd Nándor vármegye Patakon nem volt eredeti találmány. Hasonló intézményeket másutt is, jóval régebben is találunk. Egerben Huszty százévvel előbb alakított vármegyét is, táblát is jogászokból.

Mi is van hát e jegyzőkönyvekkel? A megye és a kir. tábla 1814-ben alakult meg, saját pénze volt (200 váltó forint 1200 páncél-forintot ért), minden évben egyszer tartott országgyűlést és háromszor megyei restaurációt, amelyekre az ifjúság kardosan, mentésen vonult fel. E gyűlésekről jegyzőkönyveket vettek fel. Egyet ilyent Finkei is említ. Tényleg van is a főiskolai könyvtár kézirattárában egy,* amelynek a címe ez: Tekintetes Ns Páncél Vármegye | Közönséges Gyűléseinek | és | Törvény Székének | Jegyző Könyve | 1817. és 1818.

Belső lapján egy díszes exlibris van, amelynek címerrajza azonos a nemzetségi zsebkönyv II. r. 1905. Nemes családok I. 404. lapjain levő rajzzal, Nagy I. VI t. 178, „Stephum Lossonczi“ jelzéssel s alól gépirással e jegyzet: „Ezen könyvet a sárospataki reformatus collegium könyvtárának, 1758—59-ben ott tanuló ded apja losonczi Lossonczi Károly sz. 1739, m 1807 emlékére ajándékozta Lossonczi István ny. huszárőrnagy Tisza-Dercs febr. hó 17. 1928.“ — A végső oldalon (a béllapon) ez olvasható: A hiányzó lapokat a kommunisták, vagy az oláhok vágták ki 1919-ben miskolci lakásomon. *L.*

(Folyt. köv.) *Dr. Gulyás József.*

* 1916. sz. a.

— **A S. Pataki Ref. Anya Oskola fundamentum köve betevése alkalmatosságával ezen Oskola Kántorjaitól (kórus) elénekeltetett versek. 1808. Esztendőben Juliusnak 13-dik Napján:**

Milyen áldozatot tehet egy Tudományt szerető
Nemes Haza, most a M(ai) példából szemlélhető,
A midőn a közönséges Jóltévői szeretet
A Pallás pompás házának szegelet követ tett.

Fel emeli díszes falát, hadd láthassák mindenek,
Hogy az igaz szeretetnek gyümölcsei illyenek.
Ébresztgeti az elméket, hogy juttassák a kivánt
Tökéletes állapotra az erkölcsöt s tudományt.

Tartsatok hát ti alólról búvó falak, ti földre
Helyeztetett áldott kövek, tartsatok sok időkre,
Mondjátok meg a jövendő Századoknak, hogy méltók
Az édes emlékezetre az Ő előtte valók.

Oh Te Jelenvaló becses kis pontja az időnek,
Akiből bontakozik ki fénye a Jövendőnek,
Be lesz nyomva képed minden Nemes szív rejtekébe
A későbbi Nem fog beléd nézni, mint tükörébe.

Arra tekintettel, hogy ez év szeptemberében tesszük le az internátus alapkövét, alkalomszerünek véltük felujítani a mai főépület alapkőletételének ma is aktuális énekét. (1666/21. l.)

G. J.

— **Japánban** a legújabb számlálás szerint 116,000 buddhista templom van. Tokyo egyes kerületeiben megindúlt prot. missiói munka évenként 5,000—15,000 dollárt emészt fel.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

Templomszentelés Rudabányán. Rudabányai hittestvéreink többévszázados templomukat kijavították. Templom s torony új vöröspala tetőt kapott. Falazata kívül belül új vakolást s földje keramit burkolást nyert. Vasbetonból új karzat készült. Keleti falrészén egymás mellett két művészi freskóra akadtak. (A keresztjelvényt behozó Heléna s a gyermek Jézust ölében tartó Mária a tisztességtevő királyokkal és bölcsekkel.) Restaurálásukat a Műemlékek Országos Bizottsága igérte meg. A nemes izléssel kiújított templom ünnepélyes felavatása augusztus hó 17-én történt. *Lökös Sándor* egyházmegyei tanácsbíró, mint esperes-helyettes alkalmi előfohász és rövid beszéd után nyitotta meg a templomot. Majd a helyből s vidékről összesereglett s a templomot teljesen megtöltő gyülekezet a *Bartha Gyula* egyházmegyei tanácsbíró áhitatos imádsága szárnyán esedeznek a kiújított hajlék megszenteléséért. *Szentmártoni Dániel* egyházmegyei főjegyző tartalmas szép prédikációban kötötte a hallgatóság szivére az örömünnep elkötelezéseit. *Nagy Sándor* ormosbányatelepi hitoktató káplán ragyogó beszéddel keresztelt. *Gyülvészy István* edelényi lelkész maradandó hatásokban gazdag hiterősítő beszédet intézett 8 gyermekhez s rövid vizsga után őket megkonfirmálta. *Varga Imre* egyházmegyei tanácsbíró komoly elmélyülést keltő ágendázás után úrvacsorát osztott, *Fülöp Sándor* helybeli káplán segédkezésével. A helybeli énekkar *Hugyina László* tanító vezetése mellett 3 műéneket adott elő — ügyesen *Csiky József* helybeli lelkész előadásából megtudtuk, hogy a renoválás — a hivek terhének könnyítése képen — 3 évre szabott munkaterv eredménye s 8600 pengő értéket képvisel. A szépszámú adakozók közt lngmagasabb tétellel a helybeli vasbányatársulat szerepel, melynek agilis és ritka műérzékkel megáldott igazgatója, *Kákay Géza* katholikus volta mellett is a legönzetlenebb jóindulattal nyujtotta anyagi és jótanácsbeli támogatását. A renovációt *Hegyi J.* Boldván lakó épitész vezette ritka szolidsággal és teljes megelégedésre. Az érdem oroszlánrésze azonban mégis csak a Csiky József lelkészé, kinek szerény, alázatos külső embere egy a gyülekezete s egyháza javáért szinte holtra fáradó belső embert takar. Kivánjuk, hogy a Rudabányán 30 év óta kifejtett s nagyszerű eredményeket produkáló szent nyugtalankodásai után még nagyon sokáig élvezze hiveinek osztatlan bizalmát és hálás szeretetét. Mi pedig a templomszentelési ünnepélyen fungáló lelkésztestvérei ezuttal is melegen köszöntjük baráti jószivének felejthetetlenül kedves vendéglátását!

L. S.

— **A könyvtári** ajándékozások folytán a főiskola nagykönyvtára azon igyekszik, hogy a nagyobb tömegű ajándékokat lehetőleg egy-egy szekrényben helyezze el, amely szekrény az illető ajándékozóról kapja a nevét. Igy ujabban szekrényt kapni pl. Dr. Szabó Sándor s Dr. Miskolczi Kovács Gábor is.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gondnoki értekezlet.** Lapunk mult heti számában megemlékeztünk arról, hogy *Janka Károly* és *farkasfalvi Farkas Géza* főiskolai lelkészi gondnokaink f. hó 23-án főiskolánk vezetőségével értekezletet tartottak. A tanácskozásnak legfőbb tárgya az év eleji ünnepélyek előkészítése volt. Szó volt ugyanis arról, hogy a szokásos szeptember 10-i évmegnyitó ünnepélyünk alkalmával nagyobb szabású ünnepségek keretében adjuk át rendeltetésüknek újjáépített gimnáziumunkat, újonnan létesített theologiai internátusunkat s hogy újonnan épülő gimnáziumi internátusunk alapkövét is ilyen nagyobb szabású ünnepség keretében helyezzük el. A gondnoki értekezlet tekintettel arra a körülményre, hogy a jövő év szeptemberében nagyarányú keretek között óhajtjuk megünnepelni főiskolánk 400 éves fennállását s hogy igy egy mostani nagyszabású ünnepély elvenne amannak jelentőségétől, tekintettel arra, hogy az épitkezések még folyamatban vannak végül tekintettel a nyomasztó gazdasági krizisre, lemondott a nagyarányú ünnepségek megtartásának gondolatáról s kimondotta, hogy a szokásos megnyitó ünnepélyen kivül csupán csak alapkőletételi ünnepélyt tart s azt is a legszükebb keretek között fogja megünnepelni.

— **R. K. I. E. földmíves ifjúsági konferencia.** (Folyt.) 22-én d. e. *dr. Révész Menyhért* járási tiszti orvos tartott gazdag tartalmú előadást, a „gőznélküli mozdony“ címmel, megrajzolva benne a testi és erkölcsi erejét vesztett ifjúság hasznavehetetlenségét a nemzet újjáépítésében és a Krisztusnak való szolgálatban. — 22-én d. u. az ifjúság kirándult a sátoraljaújhelyi magas hegyre, itt tartotta meg előadását *Józan László* alcsuti református lelkész „nemzeti veszedelmek“ címmel. — 23-án d. e. *Kálmán Ferenc* hajdúböszörményi kisgazda szólott véreihez a Krisztusra mutatva, mint aki aki egyetlen szabadító a lélekben alázuhanó emberiség életében. Utána *Svingor Jenő* radostyáni ref. lelkipásztor „kuruzslók, álprófétáknak“ címmel tartott közvetlen, megragadó előadást, előszámlálván azokat a veszedelmeket, melyek evangéliumi hitében veszélyeztetik az ifjúságot s anyaszentegyházunkat. — 23-án d. u. *Forgács Gyula* lelkész tartott előadást az „igazi házasságról“, rámutatva a családi békétlenségek okaira, melyek mindig arra mutatnak, hogy nem a lelkek igyekeztek egymást megtalálni, hanem vagyon vagy érzékiség. A konferencia munkáját az evangéliumi erő jellemezte. Ez jutott kifejezésre az előadásokban, ezt juttatták kifejezésre bizonyságtételükkel az ifjak bibliakörökben és az előadások alkalmával hozzászólásaikban. — 23-án este tábortűz volt a főisk.-i tornatéren. — 24-én, vasárnap d. e. *Papp Kálmán* mándoki lelkész hirdette az igét. Vasárnap délután az istentisztelet keretében ifjúsági ünnepéllyel ért véget a konferencia. Az igét *Szabó Gyula* hajdúböszörményi hitoktató-lelkész hirdette. *Kovács Péter* orsz. földm. titkár szólott még az ifjúsághoz és megköszönte a sárospataki gyülekezet szeretetét, szives vendéglátását.

— **Kitüntetett anya.** A magyar anyák nemzeti ünnepét rendező bizottság Papp Sámuelnét, a tokaji ref temetőőr feleségét, 10 szép és derék élő gyermek édesanyját 25 pengő pénzsegéllyel, 1 rend ruha és 1 pár cipő adománnyal, valamint kitüntető éremmel jutalmazta, melyeket augusztus 20-án délelőtt 11 órakor Wieland Andor tokaji főszolgabíró ünnepélyes keretek között, szép beszéd kiséretében adott át a kitüntetett anyának a ref. egyház tanácstermében, hol az ünnepelt család tagjai, a református egyház presbitériuma és a községi előljáróság, valamint több érdeklődő is megjelent. Horváth János lelkész, kinek felterjesztésére a főispán úr eszközölte ki a kitüntetést, imával nyitotta meg az ünnepélyt; utána Wieland Andor főszolgabíró és Veres Viktor községi bíró intézett szép és hazafias beszédet a kitüntetett anyához, apához és gyermekekhez. „Adjon Isten az emberiségnek fenkölt lelkű nőket, hitveseket, anyákat és ez az emberiség talán egyetlen nemzedék alatt megújhodik, dicsővé leend."

— **A debreceni egyház vallásoktató bizottsága** fokozott mértékben igyekszik eleget tenni a vallásos nevelés követelményének. E célból elrendelte, hogy minden konfirmációval foglalkozó lelkész a konfirmációt megelőzőleg tartson értekezletet a konfirmándus növendékek szüleivel s hogy konfirmáció után folytassa a konfirmált növendékek vallásos nevelését.

— **A szatmári ref. főgimnázium,** amely 300 éves multra tekint vissza, 1923-ban élveszítette nyilvánossági jogát. A román kormány az iskola vezetőségének hosszas küzdelmére vizsgálatot rendelt el és megállapította, hogy az iskolának minden kelléke meg van arra, hogy munkáját végezze s ezért remélik, hogy még ez iskolai évben visszanyeri nyilvánossági jogát.

— **Eladó harang és orgona.** Az egri ref. egyház eladja cca 55—65 kg. G hangú harangját és jó karban levő pedál nélküli 4 változatú orgonáját október hó végén leendő elszállításra, mert addig ezeket használja. Érdeklődők forduljanak az egri ref. lelkészi hivatalhoz.

Elemi és polgári iskolai fiúk és leányok felvétele havi 70 P díj mellett megkezdődött a gyönyörű hegyvidéken levő **szentendrei** ref. polgáriskolai internátusokban. Internátusaink nyaraló gyermekek részére a nyári szünet alatt is nyitva vannak. Református szellemű nevelés, higiénikus elhelyezés. Prospektust küld az igazgatóság.

HIVATALOS RÉSZ.

Alsóborsodiak figyelmébe.

1. *Egyházmegyénk őszi közgyűlését Miskolcra 1930 október 2 ra*, a szokott helyre hivjuk össze. A gyűlés kezdete d. e. 9 óra. Ugyanezen nap reggel 8 órától az egyházmegyei belmissziói bizottság tartja gyűlését. A tanügyi bizottság elnöke e lapokban, későbbi időben fogja közölni a tanügyi bizottság gyűlésének helyét és idejét. A tanügyi bizottság tagjait felhívjuk, hogy a tanügyi bizottsgi elnök úr által meghatározott helyen és időben a bizottság tagjai teljes számmal jelenjenek meg. *A bíróság összehivásáról intézkedésre ez alkalommal még nincsen szükség*, mert a jelek szerint bírósági tárgyunk ez alkalommal nem lesz. Miskolc—Tibolddaróc 1930 aug. 31. *Az egyházmegye elnöksége.*

2. Ha belmissziói ívét még nem küldötte volna be valamelyik lelkész testvérem, azonnal küldje hivatalomhoz.

3. Az egyházmegyei és kerületi fizetni valókról az egyházmegyei pénztárnok minden egyháznak elküldötte a kimutatást. Igyekezzünk mindannyian legkésőbb október hó végére eleget tenni fizetési kötelezettségeinknek. A mult évi hátralékosok most láthatják igazán, hogy kötelességmulasztásukkal minő kárt okoztak maguknak is, gyülekezeteiknek is. A jórend kedvéért értesítem lelkész testvéreimet, hogy az *adócsökkentési segélyből.* ha a kerületi pénztár a jövő hónapban ez összegeket fizetni fogja, minden segélyes egyháznak a terhét a kerületi pénztár által fogom visszatartani. Ez a megoldás könnyebb lesz az egyházaknak is és az egyházmegyei pénztárnak is.

4. A tanügyi bizottsági elnök úrhoz a tanítóválasztásokat, az iskolaépítéseket azonnal jelentse be minden egyház.

Testvéri köszöntéssel: *Farkas István* ref. esperes.

Felsőborsodiak figyelmébe.

Egyházmegyénk őszi közgyűlésének határidejét Elnöktársam Őméltóságával egyetértőleg *1930 szeptember hó 25-re (csütörtök) tűztük ki a barcikai* egyházközségbe d. e. 9 órai kezdettel.

Délután 3 órától az egyházmegyei bíróság ülésezik; 6—8 ig belmissziói estély lesz.

Felkérem lelkész és tanító társaimat, hogy sziveskedjenek *szeptember 15-ig a barcikai ref. lelkészi hivatalnak bejelenteni,* hogy egyházaikból kik és hányan fognak a mérsékelt árban számított közebéden résztvenni, nehogy a nem jelentkezők abból kimaradjanak.

A gyűlésre minden alkotó tagot tisztelettel meghívunk.

A tárgyalandó ügydabok *szeptember 15-ig* fogadtatnak el

Atyafiúi szeretettel vagyok Sajóbábonyon 1930 augusztus 24-én. *Elek József* felsőborsodi esperes.

Meghívó.

A gömör—tornai református egyházmegye őszi rendes közgyűlését Miskolcon 1930 szept. 30. napján délelőtt 9 órai kezdettel tartja meg. Ugyanezen a napon lesznek a bírósági ülések is. A gyűlés színhelyéül a miskolci református leánygimnázium dísztermét jelölöm ki. Mindennemű ügyirat szeptember 10-ig küldendő be Putnokra az esperesi hivatalba. Későn érkezett ügyek nem tárgyaltatnak.

Putnok, 1930 aug. 27. Atyafiúi szeretettel: *Juhász László* esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 36. szam Sárospatak, 1930 szeptember 7.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JANOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. E.*: Bizonytalan jövő. — *Dr. Gulyás József*: Páncél vármegyéről. (Folyt. köv.) — *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: Szeptember Patakon. — *K. A.*: Egyházi élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Bizonytalan jövő.

Újra megnyiltak iskoláink kapui. Mint kaptárba a méhek, úgy szállnak be azokon a kisebb-nagyobb diákok s hovatovább nyüzsgőbb, zsongóbb lesz falaink között az élet. Az otthon melegétől, sugárzásától, az édesanyai szeretettől fényesek még a gyermekarcok. De titokzatos sugárzás támad a szemekben is. Az ifjú léleknek a jövendő a világa, a holnap népe az ifjúság. Ilyenkor szeptember első napjaiban azonban mintha különös okok is a jövő felé vonzanák az ifjú embereket. Lelkük előtt talán akadályok nélkül bontakozik ki az igérettel teljes jövő, a végtelen távlatokba szabadon száll a lelkük. Mi tudjuk, hogy milyen sötét fellegek borítják a magyar ifjú jövőjét, hogy milyen kevés biztatás szól onnan feléjük.

Sohasem kedvesebb és több lelkiséget árasztóbb az iskola, mint ilyenkor szeptember első napjaiban. A gyermekek és ifjak seregét itt is, ott is édesapák és édesanyák tarkitják. Mennyi meleg érzés, mennyi gondolat, mennyi fohász száll az egész éven át az iskola falai közé, mily jó érzés tölti el lelkünket, hogy most a falaink között forgolódó szülőkről érezzük áradni ezeket az érzéseket! Úgy érezzük, hogy amikor az édesapák gyermekeiket átadják a tanitók, tanárok kezébe apai érzéseiket is átplántálják azok szivébe gyermekeik iránt. De más gondolataink is támadnak. A gyermeknevelteté a szülői háztól távol sok lelki gond mellett igen sulyos anyagi gonddal is járt mindig. Ma, amikor magyar népünk a szegénységnek a legmélyebb pontjai felé közeledik, sokszorosan nehéz ennek a feladatnak eleget tenni. Mennyi áldozatba, mennyi önmegtagadásba, lemondásba kerül a gyermekek neveltetése! S mily jól esik látni ezt a megnövekedett áldozatkészséget! Ez a látás felfokozza a felelősségérzetet az iskola munkásainak lelkében is. Azután más látások is felragyognak szemeink előtt s azokban még lenyügözőbb gondok. Ilyenkor nemcsak gyermekek és ifjak serege néz a jövőbe, a szülők tekintete is a jövendőn csügg. Bizonyára sokan vannak a gondoktól terhelt szülők között olyanok, akiknek lelkéből fel-felszakad a kérdés, hogy miképen fogják a nevelés nehéz költségeit fizetni. De bizonyára évről-évre egyre világosabban látják azt is, hogy miképen zárulnak be gyermekeik lelke előtt az életforrások s bizonyára egyetemesen támad fel bennük a kérdés, hogy mire is nevelik hát gyermekeiket? Nehéz, ködös gondolatok ezek s biztatóbb jövő nem akar kibontakozni a ködből.

Attól fogva, hogy reánk szakadt a nagy világégés, de különösen attól az időtől kezdve, hogy vállunkra felvettük Trianon keresztjét, egyre mélyebbre visz az útunk. Innen is, onnan is csak mélyebb örvények felé nyilik kilátás. A legtöbbet emlegetett gazdasági válságon kivül is a válságok egész sorozatában vergődik életünk. De az a leggyötrelmesebb, hogy válságban van ifjúságunk, annak jövendője. Gyötrő ez a válság, hiszen az ifjúság jelenti a jövendőt és mi lesz a magyar jövendővel, hogy ha ifjúságunk elsülyed e válság örvényeiben!

Nem óhajtjuk tovább elemezni ennek a kérdésnek nehézségeit, csak megemlitjük, hogy nem látjuk e válságból való kibontakozásnak az útját s főképen nem látjuk a biztonságot és jövendőt mutató *emberi* útakat. Ámde minél kétségbeejtőbb örvények fenyegetik ifjúságunkat, minél bizonytalanabb jövendője, annál inkább arra nyerünk ösztönzést, hogy keressük az *isteni* útakat. Isten a jövendőnek Ura és Királya, egyedül Ő gyújthat világosságot a sötétségben s egyedül Ő vezethet át minket még a halál árnyékának völgyéből is jövendőt biztosító életforrásokhoz. Az iskolai év első napjaiban azért a gyermekek, ifjak, szülők, tanitók, tanárok Istenre emeljük tekintetünket, az Ő akaratának teljesítésére kötelezzük el magunkat s Ő át fog vezetni minket a bizonytalan jövőből a bizonyos jövendőbe.

M. E.

— **Irói siker**. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Dr. *Hegyaljai Kiss Géza* bőcsi lelkész Kossuth c. (I—II. kötet) gyorsan közkedveltté lett könyvét a főgimn. V. és VI. osztályában, a kereskedelmi iskolák és a tanitóképzők III. és IV. évfolyamán a beszerzendő könyvek közé sorozta.

Páncél vármegyéről.

(Folytatás.)

S tényleg 1817 Szent András havának 22-ik napjától 1818 böjtelő havának 11. napján tartott gyűlésig vannak meg a jegyzőkönyvek, a többit az oláhok kivágták. A megmaradt csonkokból 24 levélre lehet tenni a kivágottak számát, szemben a meglévő 13 levéllel; tehát többet vágtak ki, mint amennyit meghagytak.

Most az a kérdés, hogy a Finkey által említett „beküldeni akaró tulajdonos" azonos-e Lossonczi Istvánnal s a beküldött maradék jegyzőkönyv azonos e az ő birtokában lévővel, melyet a világháború alatt be akart küldeni (kár is volt, hogy nem akkor küldte be, most talán épen meglenne!). Azt hiszem, az a szép kötésü könyv és a mi birtokunkban levő kézirat azonos.

Ez azonban csak az 1817. és 1818. évekről szóló jegyzőkönyveket tartalmazza. A megye 1814-ben alakult meg. Hol vannak a régebbi s az 1818 utáni évekből való jegyzőkönyvek? Nagy kérdés, melyre feleletet adni nem tudunk. Egyetlen adatot találunk a főiskola kézirattárában még; az 1915. sz. kézirat végső oldalán e sorok olvashatók: „Ns Pánczél Ország Archivumából a Ns Vgye által kiküldetvén, kezünkhöz vettünk 5 Protocollumot, ezennel megismerjük 15 feb. 1820. Szathmári János FőComissárius, Kormos Miklós Comissárius, Stenczel Dániel Archivárius. Gentsi József, hogy még kettőt elvittem, elismerem Archivárius." E feljegyzés tehát 7 jegyzőkönyvről beszél. Nem lehetetlen hogy a jelenleg birtokunkban lévő is köztük volt. De hol van az addigiakból a többi s hol vannak az 1820—22. évekről szóló jegyzőkönyvek? Abból, hogy a fentebbi sorok egy könyvtári naplóba vannak írva, azt gondoljuk, hogy szünidőkben a főiskolai könyvtárban helyezték el ezeket az okmányokat s a jelenleg birtokunkban lévő jegyzőkönyvben is van erre utalás; az 1816—7. esztendőben az archivumot s a kincstárt 20 rh. forintért (azaz 1200 páncélforintért) az anyaiskola könyvtárába elzálogosították s1817 ben az új főispán váltotta ki Majoros Andrástól, annak első felvigyázójától. (Tényleg 1817 febr. 15 én Majoros András lett a rendes könyvtáros. Sipcs István az alkönyvtáros.) 1822 jun. 18-án Lossonczi István lett rendes könyvtáros.

Igy ezek nem létében csak a jelenleg itt lévőre vagyunk utalva. Próbáljunk meg ebbe beletekinteni, hogy megismerjük, milyen szellem uralkodott Páncél vármegye gyűlésein. Azt máris konstatálhatjuk, hogy nemcsak a kötés és a belső címlap jutott a könyvtár birtokába, hanem 12 levél (24 oldal) szöveg is.

A diszes címlap szövege ez: Első | Szék-Építéskori | Jegyzőkönyve | az 1817 dik és 1818 dik Esztben | MÉLTÓSÁGOS | Márkusfalusi Márjási István Úr | Eő Nagysága | Főispánysága alatt | fel álott | T. Nemes Pánczél Vármegyének. (A címlap másik oldala üres.)

Következő lapokon el van mondva, hogy már néhány év óta bevett szokás szerint megint életbe léptetik az 1817—18. iskolai évben, Szent András havának 18-ik napján Pánczél vármegyét. Reggeli tanítás után bent maradtak s köldöttséget küldtek Kövy Sándorhoz, hogy Pánczélország felállításába egyezzék bele. (N. B. Ez ország a Pánczél hegytől kapta a nevét.) 19 én négy tagot választottak a királyi helytartói és főispáni hivatalra kandidálásra. Ezek 22-én Márjássy Istvánt, Fáy Györgyöt, Gencsy Lászlót, Bernáth Józsefet, Rhéde Józsefet kandidálták. Egyhangulag az első választatott. A királyi jelenlétel helytartói hivatalra a candidáltak közül Rhedey Józsefet akarták megválasztani, de ő kitért előle s Bikk Ferenc lett. A főispán rendeletére egy bizottság vette át Pánczélország archivumát és kincstárát. de a megye s a kir. tábla ezüstre metszett pecsétjei elsikkadtak. A főispán elhatározta ezek nyomozását. Ezután a jelöléseket ejtették meg; egy egy hivatalra 2—3—4 jelölt is volt. 23 án, délutáni templom után megyei építő széket tartott a főispán, melyen mindenki megjelent. Ezen a főispánt, a helytartót s a tekintetes karokat és rendeket deák nyelven köszöntötte Ágoston József főjegyző. (A beszéd szövege beírva a jegyzőkönyvbe.) Ezután a választást ejtették meg. A megválasztottak nevei is itt olvashatók. Van I. és II. alispán, főjegyző, 2 aljegyző, 2 tb. (= becsületbeli) jegyző, levéltárnok, főadószedő, 5 járási adószedő. az 5 járásban főszolgabirók, alszolgabirók, esküdtek, közbiztonságra ügyelő biztosok. Vannak tb. szolgabirók, fő és alügyész, főorvos, fizikus, földmérő s 5 táblabiró Ilyen tisztikarral indult meg ez az év. Ezek történtek tehát a 18., 19.. 22., 23. napokon.

(Folyt köv.) *Dr. Gulyás József.*

Szeptember Patakon.

Szeptember 4-ike van. Ma 26 éve, hogy az édesapám behozott Patakra I. gimnazistának. És ma én hozom az én fiamat. Itt töltöttem mind a 12 diákévemet. Résztvettem azokban a mozgalmakban, amelyek az iskola forró szeretetéből és abból a törekvésekből fakadtak, hogy a régi főiskolát a régi varázzsal hozzuk át az új időkbe. Csüggedtem is azokkal a csüggedőkkel, akik könnyeket ontottak azon, hogy az iskola hasonló lett a pataki várhoz abban, hogy bástyái közül az egyik leomlott.

És ma szeptember van Patakon újra. Fülünkben még tovább zsonganak azok a beszédek, melyek a vonaton hallatták keserű hangjukat . . . Nincs ára a terménynek . . . Mit jelent ma falusi lelkésznek előteremteni a diáktaníttatás félévi költségeit. És egyszercsak ott állunk az iskolakerti kis kapu előtt. Keskeny kis zöldrefestett bejáró. Mint 26 év előtt. A sugár úton az új reggel sugaraiban ragyognak a fák. Szélesebb lett a koronájuk, de mintha szélesebb árnyékot is terítenének az arcunkra és a szivünkre.

S az út végén diadalmas rendíthetetlenséggel nő a lombok tengere felé az Alma Mater. Az egész homlokzat pompás barna színben. A megújult erő színe. Valami drága nyugalom árad róla, mint a Tátra szikláiról, vagy a magyar szántó-vető arcáról. Bent az udvaron mindenütt állványok,

XXV. évfolyam. 37. szám. Sárospatak, 1930 szeptember 14.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Kettős ünnep a sárospataki főiskolán. — Iskoláink. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Kettős ünnep a sárospataki főiskolán.

Szeptember 10-én magasra lobogó érzések közt kettős ünnepet ült sárospataki főiskolánk. Megtartotta az ünnepélyes iskolai évmegnyitót és a gimnáziumi internátusi alapkőletételi ünnepélyt.

Serényen sürgölődő, sőt lázas munkával volt elérhető, hogy erre a napra az ó-kollégium átalakitási munkálatai véget érjenek. Az utolsó napokban a késő éjszakába benyúlt a szakadatlan munka s a kora reggellel megindult a kalapácsütés.

És Isten megsegítette a kezek munkáját s a megnyitó ünnepély zavartalanul lefolyhatott a külsőleg új köntöst kapott ó-kollégium átalakitott imatermében.

A főiskola előljáróságának nagy része már az előző nap Sárospatakra érkezett. Nagy sajnálkozásra adott okot, hogy egyházkerületünk szeretet-övezte püspökét, Dr. Révész Kálmánt betegsége akadályozta a megjelenésben és hogy nem lehetett jelen Sárospatakon ezen a napon a főiskolához annyira hozzánőtt egyházkerületi főgondnok, Dókus Ernő, a magyarországi református egyház egyetemes konventjének világi elnöke sem. Megjelent az igazgató-tanács élén Janka Károly főiskolai lelkészi és farkasfalvi Farkas Géza főiskolai világi gondnok, továbbá Cziáky Endre, Juhász László, Farkas István, Pósa Péter, Enyedy Andor, Kiss Ernő, Meczner Béla, Bernáth Aladár és Téglássy Andor igazgató-tanácsosok.

I.

A megnyitó ünnepély a megújított imateremben folyik le.

Az ó-épület átalakításával és modernizálásával kapcsolatban megváltozott az imaterem külső képe is. A falak diszkrét festést kaptak, a padok más elrendezést nyertek és más helyre került a szószék. A tanuló sereg megnövekedése a karzat megnagyobbodását tette szükségessé s az építészek nagy gonddal igyekeztek ezt a nehéz fel adatot megoldani. Az imaterem igy is alig képes a tanuló ifjúságot befogadni. Arról szó se lehet, hogy minden diák ülőhelyet kapjon. Egész sereg kis és nagy diák állni kénytelen. Itt vannak az imateremben nemcsak a gimnázium és theol. akadémia hallgatói, itt vannak a tanitóképző-intézet növendékei is.

A terem zsúfolásig megtelt, amikor megjelennek az igazgató-tanács tagjai. Pár perc mulva megzendül az ének s 600—700 diák ajka kéri: „Jővel, Szent Lélek Úr Isten." A szószéken Szabó Zoltán főiskolai h. lelkész a bibliaolvasás után oly mély áhitattal és buzgó töredelemmel mondja az imádságot, hogy annak szavai teljesen betöltik a nagy pillanat ihletével a megragadott szíveket. Felejthetetlen szépségű mondatai voltak.

Az istentisztelet után

Elekes Imre közigazgató évmegnyitó beszédet mond,

amely közel és távolra hatalmas távlatu programmot jelöl meg az egész nagy jelentőségű évre.

A nagy szónoki erővel előadott beszéd a következő:

A közelgő nagy beszámolás ünnepi érzelmével szivünkben gyűltünk össze az isk. év ünnepélyes megnyitása alkalmával. Ki tudná részeire bontani azokat az érzelmeket, amelyeknek izgalma, láza, aggodalma és reménykedése, csüggedő elégedetlensége és hivő bizonyossága rabul ejti a sziveket és cselekvésre lendíti a karokat, hogy még ezt is, azt is rendbe hozzuk, összhangba illesszük, elrendezzük. Közülünk ki nem látott rendes ház képét sátoros ünnep nagy hetében? Mikor minden épkézláb ember versenyezve sürgölődik, hogy a *nagy* vendég fogadtatása méltó legyen?! Valami magasztos hevület lepi meg a ház aprajátnagyját, mindenki készül, hogy tisztább, jobb, nemesebb legyen, mint máskor; hogy amikor az utolsó délután megkondul a vecsernyére hivó harang, letehessük 1—2 napra a munka eszközét, levetkőzhessük hétköznapiságunkat és nyiltan álljunk meg az Úr tornácában és lelkünk redői semmit ne takarjanak az amúgy is vesékig látó tekintetek előtt.

Főiskolánknál ez az év az ünnepi „*nagy hét*", melyen megújítjuk a régi házat, hogy az innen keletre nyugatra, északra-délre életbe szállt fiak

visszatérve, egy nagy család ihlettel telt, magasztos óráit szentelhessék egymásnak, alázatos szívvel számolva be mindnyájan, hogyan gazdálkodtunk a tálentumnkkal.

Kiket várunk e nagy ünnepünkön? Ki tudna e felbuzogó kérdésre pontos felsorolással felelni?! De mégis szólnom kell erről, hogy a várás szent izgalmát csillapítsam a bizonyosság balzsamával.

Várjuk legelső sorban a mi *Megváltónkat, Isten szent lelkének kitöltetését, a mi Istenünket, édes Atyánkat.* Minden tudománynak kezdete az Istennek félelme. A mi főiskolánk címeres Angyalának ruháját szelek sodorják. De jobbjában a *biblia*, felnyitva, mint amelyet örökös és állandó használat céljából tár elénk, — mutatja, hogy a kezdet és a vég és ami e kettő között van, az Életkönyvében vagyon megírva. De nem elég olvasni — és élni: hirdetni is kell. Harsogjon bele a mindennapi életbe, legyen lelki-testi életünknek kovásza, mustármagja, levegője, esője, harmatja, napfénye. Ezt mondja nekünk a címeres angyal balkezében levő harsona. Lábai alatt golyók vannak: a megállást, véget nem ismerő, szüntelen haladó mozgást jelképező élet golyói ezek. Az egyenletes, ugrást nem ismerő, kiegyensulyozott haladás mozgása szükséges ahoz, hogy Istennek népévé lehessünk és cselekedhessük a ránkbizottakat. Csak addig van joga főiskolánknak e címerhez, amig megérti és követi annak tanítását. Csak addig tanításnak háza ez az iskola, amig itt az Úrnak félelme lakozik, Istennel járni és lakozni megtanít. Vesse le az élet poros, tisztátalan cipőit az, aki átlépi e szent küszöböt: Istennek háza ez s csak addig és csak azért: tanításnak háza. Arra kell törekednünk, hogy mi itthon legyünk e templomban, mint Atyánknak vendégei. Ha a szelek sodorják a mi ruhánk szegélyét és viharok tépdesik palástunkat, itt, Istennek házában arra is felkészüljünk s jobbunkban a bibliával, szívünkben a mi édes Idvezítőnkkel, ajkunkon azzal, ami a szív teljességéből fakad, felemelt homlokkal és örökéletbe néző tekintettel haladhassunk a testi-lelki egyensulyozottság kivételes kulturát követelő útján. Azokért, amik ránk bizattak, semmi ne legyen drága nekünk s ha emberektől megitéltetve, ha a tömegtől megcsúfolva, ha a Péterek tagadásának lelket marcangoló útján, ha a Pálok damaszkuszi fénycsóvát áhító sötétjében botorkálunk, vállaljuk, tűrjük, szenvedjük a megpróbáltatást, abban az erős hitben és bizonyos tudatban, hogy így válhatunk szent szolgálatunkkal sziklává, amelyen Krisztus hajléka épül a kicsinyek és gyöngék számára.

Másodsorban várjuk *református egyházi életünk egyházi és világi nagyjait, a nagy protestáns fejedelmek, alapítók és fenntartók mai képviselőit, utódait, őrállóit.* A kegyeletes emlékezés fáklyáit kivánjuk felgyújtani, hogy a krisztusi erények legritkább, legnemesebb szülötte: a mélységes *hála* sugározza át ünneplésünk minden mozzanatát, hassa át nagyok és kicsinyek lelkét egyaránt. Hálaadásnak, tisztességtevésnek ünnepévé kivánjuk tenni a nagy évfordulót, hogy átitatódva lelkek és kövek, új áldozatoknak forrásai fakadjanak. A 350 éves jubileum alkalmával az isteni kegyelem-igéret fejedelmi elhatározást fogantatott új jóltevők szivében s a hagyományos protestáns áldozatkészség hosszú századokra biztosította szegénysorsu, de kiváló erkölcsű és előmenetellű ifjak tanulását. De hálás kegyelettel kell fogadnunk mindazokat, akik szellemi és erkölcsi javaikból áldoznak ősi főiskolánknak; akik a multban vagy jelenben messziről vagy közelről, nemes érdeklődéssel, féltő gonddal, áldó szeretettel nézik, figyelik minden életnyilvánulását. Nem kereshetjük fel személyesen az áldottemlékű pátrónusok százainak sírjait, sok esetben átkos trianoni határok gátolnának benne, sok esetben akadályozna az az ősi protestáns felfogás, amely az emberben és minden cselekedeteiben egyedül Istennek munkáját akarja és tudja látni, úgy hogy látszat szerint a feledékenység fátyola takarja el szemeink elől a nemes hamvakat rejtő sírokat: de hálás kegyeletünk áthatol az idő és tér minden megkötöttségén és mig várva-várjuk az élők megjelenését, mély megindulassal idézzük az imádságnak és tanításnak e hajlékába fenkölt szellemüket és áldó imádság mellett mondjuk el szent neveiket.

De várjuk országunk *közoktatásügyének vezérférfiait*, a magastekintetű és messzelátó kulturpolitika képviselőit, akik a sokféleségben és szétágazásban biztos szemmel és nem akadozó kézzel képesek megteremteni az egyetemes érdeket, az egységet, a harmóniát. Bizonyára nem véletlen dolga, hogy két négyszázéves történet párhuzamossága mellett, az uralkodó család fényének és tündöklő nagyságának időszakában a legsötétebb az árnyék, amely a főiskolát befedezi. És amikor az elvégezés szerint e hatalom elhomályosodott, nagylelkű igazságszolgáltatással igyekszik jóvátenni századok mulasztását és intézményes elégtétel kötözi be a kapott sebeket, egy magasröptű szellem nagyság gondviselésszerű elgondolásából. Korszakunk könnyen kapható arra, hogy itélettel sújtson magasságot és mélységet, hogy a nemzeti fellendülés utolsó félszázadának idején nem fogadta el iskolánk a nyújtott kezet. Ennek matematikai pontossággal kiszámítható következménye volt a mély ponthoz zuhanás, a versenyképesség feladása, a lassú, de biztos sorvadás. De minden óvatosság indokolt volt, minden rettegésnek történeti magja volt az elmult századok tanulsága alapján. Ha most a töprengő nyomástól felszabadult kezek felhőtlen homlokkal fogadják az ország tartozásának nemes formák közt nyújtott adóját, szeretnők ott látni a nemzeti kultura főoszlopait a mi ünnepünkön, mely nem annyira záróköve 40 évtizednek, mint eligérkezés és fogadalom tétel a nagy mesgyén újabb századokra.

Várjuk mindazokat, akik e főiskolának *növendékei* voltak s innen mentek széjjel a magyar életbe. Ha a történelem fel tudná jegyezni, hogy iskolánkból mennyi szilárd jellem, mennyi nemes tett, mennyi szent elhatározás, mennyi tiszta szív, mennyi magasztos hivatás, mennyi becsület, igazság, szeretet áradt ki a mi társadalmunkba, hivatalainkba, bírói székeinkbe, falusi parochiáinkba, jámbor iskolamesteri hajlékainkba és mindenüvé,

ahová betette lábát a pataki diák: akkor értené meg a kivülálló, hogy mit jelentett a büszke szó, amely főiskolánkat a *magyarországi reformátusok iskolájának* nevezte. A legegyszerűbb, szerény kis állástól fel a legmagasabb kormányzó-székig és fényes társadalmi trónusig a pataki diákok ezrei voltak rettenthetetlen őrei a kemény kálvini tanoknak és orthodoxa religionak, — de egyúttal martyrságig áldozatos hősei a nemzeti függetlenség évezredes gondolatának. Korszakok kezdő harcosai e falak közül indultak útnak; minden nagy nemzeti korszak vezérei és harcosai közt, multban és jelenben, gályákon vagy sziklabörtönökben, ott vannak a főiskola fiai. Mily őserőnek, mily titokzatos kisugárzásnak, mily pünkösti léleknek kell lakoznia e falak közt, amely a századok harcát megállotta és örök életnek forrása!? Várjuk e hűséges szívű fiakat közelből és tengereken túlról, határokon innenről és határokon túlról, az egység és örökkévalóság nevében, babérral homlokukon vagy kereszttől roskadozó vállakkal. Ha ez az Alma Mater megöleli, megcsókolja, felségesebb lesz a dicsőség, dicsőségesebb a szenvedés . . .

Várjuk *minden igaz magyarnak* megjelenését, testben vagy érzés- és gondolatban, akinek történeti multját köldök-szálak kötik össze országunknak viharos, de dicsőséges történetével. Főiskolánk csak idők szellemétől parancsolt átalakított formájú folytatása volt egy már azelőtt is kulturát szolgáló szerzetesi iskolának, amelynek ködbe vesző története minden valószínűség szerint az Árpádház uralkodóinak korszakába nyulik vissza. A szellemfejlődés evolúciójában volt római katholikus; a reformáció idejében lett lutheri szelleművé, miglen az idők teljességében szellemi habitusa felöltötte a nagy genfi hitújítónak: *Kálvin Jánosnak* felfogását s annak maradt hűséges edénye. Ez az iskola tehát a magyarságnak volt nevelő iskolája és ha összes egykori tanulóinak névsora meglehetne, nemzetünk történeti neveinek összefoglalását szemlélhetnők benne. *Szent jogok és magasztos kötelességek fordítják tehát ide ünnepünkön minden igaz magyarnak arcát és szivét, késztetik ide zarándokolni a gondolatokat, mert szellemi életének sejt milliói közt ősein keresztül innen nyert örökségek vannak.*

A második kérdés az: hogyan várjuk a mi vendégeinket?

Főiskolánk 400 éves története egységbe fort nemzetünk történetével. Születése gyászban, vészben volt, hogy hitet és reményt nyújtson a kétségbeesés korában. Végig élte a magyar történetnek megrázóan felséges életét. És ma, a trianoni mélységbe taszított nemzetnek — egyik püspökünk szavával szólva — poraiból felélemedett phönixként, az újjászületést, a hitet, az erőt adó, bizodalmat hirdető intézménye. A Jeruzsálem falait építő szent tűz és lelkesedés izzik a tagokban, önfeláldozásig menő munkálkodás sürgése-forgása látható mindenfelé s a szivekben mély fiúi alázatossággal, az ajkakon Idvezítőnknek hitet, reménységet és szeretet lehelő igéivel, megújulást hirdetnek a külső keretek s a régi nagy hagyományok formálják a belső reneszánsz folyamatát. Az ünnepélyes felavatás, a hála és köszönet kifejezése, a beszámolás és elkötelezés: mindez a nagy alkalom: a *jubileum* keretében lehet méltó és megfelelő. Nem várhat itt senki fényt, pompát, mutatványos fényűzést; országunk helyzete és református tradicióink tiltakoznának ellene. Az u. n. gimnáziumi szárny második emeletének megépítése, az utcai fronton levő épületnek visszaadása eredeti rendeltetésének és igy theologus-internátussá átalakítása; egy egészen új gimnáziumi internátusi épületnek, mint az internátusi tervek első pavillonjának megépítése, a tanítóképző-intézetnek — mint testvérintézetnek — a főiskolához kormányzatban való közelebb hozása s igy ugyanazon vérkeringésbe való belekapcsolódása: mindössze ennyi, amit a felületeken láthatnak a szemek. Láthatók továbbá a fejlődés követelte kibővítések, modernizálások: imatermünkbeu nem fértünk, növelni kellett egy erkéllyel; kórházunk 28 ágyra nőtt és fürdő rendszerrel bővült; folyamatban van tornacsarnokunknak higiénikus berendezéssel való ellátása, végül valamennyinek vízvezetékkel, központi fűtéssel és villanyvilágítással való ellátása. Nem a keveslés mondatja e szavakat, hiszen dicséret, dicsőség és hálaadás érette a Gondviselő Istennek, mélységes hála és köszönet mindazoknak, akik fáradoztak, adakoztak, megértettek és felemeltek. De nem szeretném, ha túlzott várakozások, ha tündöklő pompát és szemfényvesztő ragyogást váró reménykedések forrázódnának le és csalódás keserűsége ülné meg a lelkeket. A ma igényei, a dúsakkal való összehasonlítás, a korszerű nevelési eszmények, az egyszerű eszközökkel messzi jövendőkbe sugárzó akarások, a fáradhatatlan, lépésről lépésre előretörő talajtörések, magvetések: ezek gondja üli meg a lelkeket, ezek munkálása emészti az időt, ezek verejtéke gyöngyözi a homlokokat, ezek izgalma őrli az idegeket. Mindezt csak beavatottak látják meg: a külső világ szemét nem köti le. A belsőkben folyó nagy átalakító munkák a lelkiismeretek mélységeiben születnek és hatnak. Jaj azoknak, ahol nem nyilnak meg az ajtók, hogy a szívek megértsék a szívek szavát; ahol magyar lelkek nem tudnak összefonódni, hogy el nem szakadó lelki-láncokkal kapcsolják össze a multat a jövővel, a jelennek kétarcu szolgálata mellett.

Kedves Ifjúság, első sorban rajtatok fordul meg, hogyan várjuk a mi kedves vendégeinket. Előljáróság és tanáraitok minden követ elhengeritenek az útból, minden lehetőséget megadnak, minden alkalmat előteremtenek. Az ősi alapítványok elgyöngülése idején, ime, a magyar nemzet nagylelkűsége jön segítségetekre új intézmények áldozatos emelésével. Mindez a korszerű átalakitás a ti érdeketekben történik. Nektek akar a főiskola megadni minden alkalmat, hogy átalakulhassatok olyanokká, aminő eszményt az új világ magyarsága követel. Nem elég csak hangoztatni, hogy az ifjúságé a jövő: ime, e jövőnek szent temploma és megújult munkaterme új honalapításra akar felkészíteni. Acélozni akarja izmaitokat, hogy az óriási feladatok egész férfiakat: a cselekedetek hőseit találjanak Benneteket. A sportok alkalma játszva és észrevétlenül adja nektek az önbizalmat,

amely nem ismer kishítűséget; ad önfegyelmezést, mely vezető kéz nélkül sem csügged; ad önérzetet, amely nem hetykélkedik, de nem tud csúszómászó lenni. Szellemetek edzésére a főiskola felé fordult arccal beszélő szobor intelmét kövessétek: „*A tudomány hatalom!*“ Boldogabb kor magyarja roppant öklével földre kényszerítette ellenét. A ma magyarságának minden tagjával szemben 17 ellenség acsarkodik: ide az erő mellé hatalom, az ököl mellé baráti jó szó, a testi energiák mellé szellemi presztizs kell, ha élni akarunk.

Árpádházi Imre herceg nemes eszményét állitották nemrég a lefolyt ünnepségek a magyar ifjúság elé. Erkölcsi tisztasága, korát meghaladó neveltetése, igazi keresztyéni lelkülete, harcra való kiváló felkészültsége minden magyar ifjúnak eszményévé teheti, nem tűri a csoportok szerinti kisajátítást és első királyunk atyai intelmei ezer év távolából is szólnak mindnyájunknak: „semmi fel nem emel, hanemha az alázatosság; semmi meg nem aláz, hanemha a kevélység és gyülölség“.

A mai élet hihetetlen lendülete mindenben más tempót követel s a repülőgép és rádiósugárzás megszüntet minden távolságot. De a gép a földön fut, mielőtt űrbe szállana; a rádió-hullám anyagokból áll elő és emberi tudás talajából nőtt ki. A multak hagyományainak, a tényleges világ adottságának, a reálitások kézzelfoghatóságának talaján kell kemény lábbal megállani a pataki diáknak, hogy szárnyalni tudjon, mikor hivja az élet és megállani tudjon, ha viharok szele sodorja. A kemény, tusakodó kötelességek rögös útját boldog büszkeséggel tudja megjárni, ha szeme előtt mindig nyitva az élet könyve és ha szivéből nem hiányzik pillanatra sem a mi földi menyországunk képe és ha ajkáról nem hiányzik sohasem az ima, a hálaadásnak és segítségül hivásnak imádsága. E gondolatokkal, — mély tisztelettel üdvözölve a Főtiszteletű és Méltóságos Elöljáróságot, köztük a nyári közgyülésen megválasztott új ig.-tanácsost: dr. barabási *Kun József* kir. kamarás, debreceni egyetemi tanárt, aki szent elkötelezettséggel igéri ide magát a főiskolának, üdvözölve a nagytiszteletű és tek. tanári testületet és a nemes tanuló ifjúságot, melynek soraiban 60 esztendő után most először van jelen hivatalosan az újból reformátussá lett tanitóképző-intézet nagyérdemű tanártestülete és példás fegyelmezettségű ifjúsága, hogy testvéri ölelkezésben forrjanak egybe lelkeink és üdvözölve a mélyen tisztelt érdeklődő közönséget, főiskolánk 400 ik évét Isten nevében megnyitom.

Zajos lelkesedés fogadta Elekes közigazgató ünnepi beszédét.

Utána két tanár tartott székfoglaló beszédet. Dr. Vasady Béla theol. akad. tanár: „A theologia élete és az élet theologiája“ címen; Boda Béla gimn. tanár: „A német nyelv tanítása az elszakitott területek középiskoláiban“ címmel tartott az idő korlátozottságához mért beszédet. Az ifjúság mindkét tanárt nagy lelkesedéssel ünnepli.

A székfoglaló beszédek elhangzása után Janka Károly főiskolai gondnok meleg szavakkal üdvözli a székfoglaló tanárokat s emeli ki székfoglaló értekezésük gyakorlati vonatkozását s biztosítja őket az előljáróság bizalmáról, amelyre rövid sárospataki működésük alatt is már fényesen rászolgáltak. Nagyon figyelemre méltó és szíveket találó szavakat intézett Janka lelkészi gondnok aztán a tanuló ifjúsághoz és a tanári karhoz. Kiemeljük beszédéből, hogy e megújított falak kiemelését, védelmét a tanuló ifjúság becsületének oltalma alá helyezte.

A lelkes és bensőséges ünnepély a Magyar Hiszekegy eléneklésével ért véget.

II.

A gimnáziumi internátus alapkőletételi ünnepélye

a második nagy eseménye szeptember 10-ének.

A zuhogó eső, amely őszies komorságba vonta a tájat az évmegnyitó ünnepély alatt, időközben elállt. Üde zöldek, szinte tavasziasan frissek lettek az iskolakert fái. S az idő nem akadályozta meg, hogy az internátusi telepen a földből immár emeletnyi magasan kiemelkedő internátusi falak előtt, a szabadban meg lehessen tartani az alapkőletételi ünnepélyt.

Szárnyaló erővel zengett fel az örök szépségü zsoltár: „Te benned biztunk eleitől fogva“ s utána Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok mondotta a következő nagy hatású ünnepi beszédet:

Janka Károly főiskolai lelkészi gondnok ünnepi beszéde.

A jövendő számára folyik itt a serény munka, amelyet hivatásszerű vezetők és dolgos kezű munkások végeznek. Mindjárt megállapitani is kivánom, hogy a szellem sem nélkülözheti az anyagot, az értelmesség sem pótolhatja a szakértelmet. A különféle emberi foglalkozások egymásba vágnak, mint a fogaskerekek, hogy mozgásba tartsák az egész nagy művet, az Istenben élő emberiséget.

Mi ehhez a munkához egy követ hoztunk el beilleszteni, mivel a közszokásnak megfelelőleg az alapkőletételt nem tudtuk megtartani annak idején, mert a munka megkezdésekor nem lehettek együtt az érdekeltek: az előljáróság, tanári kar és ifjúság, ez a mai ünneplő lelkes sereg. Ez azonban nem tarthatta fenn az épitő munka megindulását, sőt meggyőződésem szerint nem sértette a közszokást szem, ellenkezőleg ez az ünnepi cselekmény ebben a formában folyik le igazán helyesen, az evangyélom szellemében és a jogfolytonosságnak is megfelelően.

Ez az épülőben levő internátus ugyanis csak kiegészítő része kiván lenni annak az ősi intézetnek, amelynek számára az alapot rég megvetették apostoli és prófétai szellemű nagy lelkek. A szegletkövet ők tették le és ez a kő nem más, mint maga az Úr Jézus Krisztus. Mi 400 év multán ezen az alapon, a Krisztuson, csak az ő munkájukat folytatjuk. A nagy műbe ezzel az internátussal tulajdonképen csak egy követ illesztettük be, mert az alapitók áldozatkészsége, az ősök buzgósága és próféták lángelméje tettetés nélküli istenfélelmet, a nagy világon e kivül más hazát nem

ismerő, égő honszerelmet, a szabadság és emberszeretete, az örök Istenben megdicsőülő tudományt és bölcsességet és az ezekből táplálkozó nemes erkölcsiséget az évszázadok folyamán a sárospataki főiskolába beépítette. Amibe mi belekapcsolódunk, az nem egyéb, mint a meglevő alapon való továbbépítés. Mi csak tisztelve érezhetjük magunkat, hogy folytatását képezhetjük ennek a csodákkal teljes áldozatkészségekkel és szenvedésekkel bővelkedő multnak.

Az utat a jövőbe, az Alma Maternek pecsétbe vésett nemtője, a földgömbön álló angyal mutatja meg. Ennek az angyalnak csak talpai érintik a földet, kiterjesztett szárnyai szinte már a föld felett lebegnek. A földet nem hagyhatja el, de jelzi, hogy a földön is odafelvalókat keresi.

Változhatatlan jelképe, örök symboluma ez annak az eszményi nevelésnek, amelyet a sárospataki főiskola immár 400 éve végez, istenfiakat nevelve a földi hazának és polgárokat a mennyekországának.

Ennek a nevelésnek az eszközei változhatnak az időhöz képest, de a nevelés éltető szelleme: az Úr Jézus Krisztus, tegnap és ma ugyanaz volt és mindörökké ugyanaz lesz.

Ez a szellem pedig már természeténél fogva magában foglalja a puritán egyszerűséget, ami aztán eleve kizárja azt, hogy itt mi kaput nyissunk a világ szerint való fényűzésnek.

Oszoljon el tehát minden olyan aggodalom, mely attól fél, hogy ezzel az internátussal csorbát ütünk a szegények iskolájának eddigi jellegén. A nevelés kipróbált eszközeinek és bevált módszereinek bevezetése és felhasználása nem jelenti azt, hogy a sárospataki főiskola ugyanakkor és egyidejüleg ne lehessen a szegények iskolája. A szegényre is ráfér a lelki-testi kincsek nagyobb gazdasága, gyarapodása, viszont kell, hogy az itt megindúló modern nevelés vonzó hatást gyakoroljon arra a sok előkelő, egyházi életünkben is vezető szerepet vivő református családra, amelyik ma gyermekét akár divatból, akár kényszerűségből viszi más jellegű és szellemű iskolákba. Egy elszíntelenedő élet szomorú folyamatát fogjuk ezzel megállítani, mikor sok-sok közönyösségbe vesző lelket fogunk itt az élő-tőbe, a Krisztusba beoltani.

Az Alma Mater családi otthont fog adni gyermekeinek, hogy itt az Atya gyermekei és egymásnak testvérei legyenek, hogy egymásért is, mint testvérek, érezzék az Isten előtt való felelősséget.

Ennek a felelősségnek a súlyával állunk mi magunk is ez előtt az épülő otthon előtt és kérjük az örökkévaló Istent, hogy adjon nekünk időt, alkalmat és erőt a modern iskolai nevelés ez első szakaszának tető alá hozására, befejezésére és tovább fejlesztésére, hogy szolgálhasson ez a magyar művelődés színvonalának emelésére, főiskolánk jó hirnevének kiterjesztésére, mindenekfelett pedig a nagy Isten dicsőségére!

Őneki legyen hála az eddigi eredményért! Ő nyújtsa a továbbiakhoz is kegyelmét és segítségét! Ő áldja meg az itt munkálkodók dolgos kezét! Ő övezze dicsőséggel Magyarország kormányzóját, hogy tetteit síkok-halmok, Kárpátoktól Adriáig visszhangozzák! Ő fűzze egységbe feldarabolt hazánkat és széttépett egyházkerületünket, hogy azt és ezt boldog egységben találja az eljövendő 400-os ünnep! Ő tartsa meg egyházkerületünk lelkes és buzgó fejeit, hogy főiskolánk gyarapodására túláradó örömmel teljenek meg szíveik! Ő tartsa meg a magyar oktatásügy lelkes vezérét, hajlítsa hozzánk ezután is főiskolánkért melegen érző szívét! Ő gazdagítsa itt a multak drága örökségét! Ő vigyázzon fel erre a hajlékra, hogy a benne letelepülő ifjúságnak teste, lelke, szive, esze legyen erős és tiszta, hogy az Alma Mater hire-neve ragyogjon ki életükből az eljövendő újabb századokra. Ő áldja meg e főiskola tanári karát, hogy benne megtalálja az ifjúság atyját, barátját és örök életre vezető kalauzát! Az Ő helybenhagyása legyen e főiskola előljárósága minden elhatározásának szentesítő pecsétje; Ő hintse áldását e városra, az ősi vármegyére, hogy árasszon rájuk fényt ezután is a nagy ősök Bodrogparti Athénje. Amen.

Az ünnepi beszéd elhangzása után Elekes Imre gimn. igazgató felolvasta a kőbe elhelyezendő okmányt. Ennek szövege a következő:

„Más fundamentumot senki sem vethet azon kivül, amely vettetett, amely a Jézus Krisztus."
I. Kor. 3:11.

Ez az internátus az első épülete annak a több pavillonból tervezett internátusi telepnek, amelyen a sárospataki református főiskola gimnáziumi tanulóit óhajtjuk elhelyezni a kor kivánalmai szerinti nevelés céljából.

Az egész internátusi gondolat, különösen az a része, amely Sárospatakon a jobbmódu ref. családok gyermekeinek is nevelő-intézetet kivánt emelni, főiskolánk körében több alkalommal, több egyén részéről kifejezést nyert. Ezek közül csak azokat említve meg, akik időnként legerélyesebben szállottak síkra egy ilyen intézmény érdekében, Báró Vay Miklós főgondnok és Dókus Gyula gondnok nevét említjük fel.

Az internátus céljára e telek már 1912 ben megvétetett 56.004 korona (mai pénzben 64.964·95 pengő) áron. Terjedelme 8.059 □-öl.

Az internátusi gondolat újabb felvetése, megépítése s abban éppen ennek az első épületnek olyan berendezése, hogy az vagyonosabb világi családjaink fiainak a modern nyelvekben, elsősorban az angolban és a sportokban olyan kiképzést biztosítson, amely az angol egyetemekre küldendő fiainkat alkalmassá teszi arra, hogy ott, mint egyenlő műveltségű ifjak, az angol társadalom jövendő vezetőivel az angol-szász fajnak e világhírű collegeiben tanuló fiaival, a szellemi és erkölcsi kapcsolatot előkészíthessék, — egy ilyen, a köznyelvben csak röviden angol rendszerű internátusnak létesítése, országunk jelenlegi, halhatatlan érdemű vallás- és közoktatásügyi miniszterének: dr. gróf Klebelsberg Kunó őnagyméltóságának érdeme.

A magyar nemzeti érdekeknek mindent alárendelő magas szárnyalásu elgondolása és teljesen

államköltségen való felemelése, elismerése és jutalma kíván lenni annak a 400 éves kulturális munkának, melyet e főiskola 1531-től jó és balszerencse között egyforma akarattal a tiszta evangéliomi hitnek, a most reformátusnak nevezett egyház védelmére és megtartására, egyúttal az azzal egybeforrt magyar nemzetnek, jelenleg oly gyászosan megcsonkított, de csonkaságában még féltőbb aggodalommal szeretett Csonka-Magyarországnak érdekében országos elismerés mellett folytatott.

De nemcsak elismerés és jutalom, hanem egyúttal az eljövendő századokra zálog és pecsét arra, hogy a multak nemes és szent hagyományain minden erővel és igyekezettel építi tovább dicsőséges örök fejlődésben evangéliomon nyugvó egyházát s pillanatig sem szűnik meg élő, igaz hittel hinni az igazság diadalában, földi országunknak: drága Magyarországunknak feltámadásában.

E nagyszerű elgondolások megvalósításában nagy miniszterünknek congeniális munkatársai, lelkes támogatói voltak az egész előljáróság és tanári testület, de mások sérelme nélkül is kiemelhető: Dókus Ernő főiskolai főgondnok, Janka Károly lelkészi és Farkasfalvi Farkas Géza világi gondnok, akiknek lángoló lelkesedése e minden vonatkozásban súlyos időkben boldogabb századokra szóló intézményt alkotott.

Mikor ez emlékkövet elhelyezzük, az Úrnak 1930-ik esztendejét írjuk. Ez évnek június hó 23-án megkezdett építkezés alapkő-ünnepélyét szeptember hó 10-én tartjuk, a főiskolai év ünnepélyes megnyitása alkalmával.

Csonka-Magyarországnak kormányzója: vitéz nagybányai Horthy Miklós úr őfőméltósága.

Magyar királyi miniszterelnöke: gróf Bethleni Bethlen István.

Vallás- és közoktatásügyi minisztere: dr. gróf Klebelsberg Kunó.

A tiszáninneni református (csonka) egyházkerület püspöke: dr. Révész Kálmán főiskolai gondnok; világi főgondnoka: Dókus Ernő kir. kamarás, zsinati elnök.

A sárospataki református főiskola gondnokai: lelkészi: Janka Károly egyházkerületi főjegyző, cigándi lelkész; világi gondnoka: Farkasfalvi Farkas Géza kir. kamarás, országgyűlési képviselő, nagybirtokos.

A főiskolai Igazgató-tanácsnak tagjai: lelkészieik: Cziáky Endre abaúji esperes, kormányfőtanácsos; Enyedy Andor miskolci lelkész; Pósa Péter egyházker. tanácsbíró; Farkas István borsodi esperes, kormányfőtanácsos; Juhász László gömöri esperes; Kiss Ernő zempléni esperes. Világi tagjai: Meczner Béla zempléni gondnok, felsőházi tag; Szent-Imrey Gyula egyházkerületi tanácsbíró, nagybirtokos; Bernáth Aladár zemplénvármegyei alispán, nagybirtokos; dr. Puky Endre a képviselőház alelnöke; Téglássy Andor egyházmegyei tanácsbíró; dr. Barabási Kun József kir. kamarás, egyetemi tanár. A tanári karból: Elekes Imre gimn. és közigazgató; dr. Vasady Béla theol. akad. igazgató; Marton János theol. és Szilágyi Benő gimn. tanárok. A gazdasági választmányból: dr. Trócsányi József akad. tanár, elnök; Harsányi Gyula nyug. ítélőtáblai bíró, takarékpénztári vezérigazgató.

A főiskolai gazdasági választmány tagjai: Elnöke dr. Trócsányi József; Csontos József ny. gimn. igazgató; Harsányi Gyula vezérigazgató; Somody József főszolgabíró; Elekes Imre gimn. igazgató; Marton János akad., Tárczy Árpád gimn. tanár. Tanácskozási joggal bíró tagjai: Dávid Zoltán nyomdafelügyelő; Boda Béla tápintézeti felügyelő; Szűts István főiskolai számvevő; Szalay Róbert főiskolai pénztáros.

A főiskola tanárai a theol. akadémián: Igazgató dr. Vasady Béla. Nyugalmazottak: 1. dr. Szabó Sándor jogakadémiai tanár; 2. Dr. Gerőcz Kálmán jogtanár; 3 dr. Meczner Béla jogtanár; 4. Nagy Béla theol. tanár; 5. dr. Rácz Lajos theol. tanár. Működők: 1. Marton János; 2. dr. Trócsányi József; 3. dr. Mátyás Ernő; 4. Szabó Zoltán; 5. dr. Zsiros József.

A főiskola tanárai a gimnáziumban: Gimn. és közigazgató: Elekes Imre. Nyugalmazottak: 1. Makláry Pap Miklós; 2. Csontos József; 3. Kiss Elek; 4. Deák Géza. Működők: 1. Bálint József; 2. Benkő Béla; 3. Boda Béla; 4. Bódy Dénes; 5. Dávid Zoltán; 6. Erdélyi László; 7. dr. Gulyás József; 8. Halász Dénes; 9. Hallgató Sándor; 10. dr. Jakob Károly; 11. dr. Kun Zoltán főiskolai orvos; 12. Novák Sándor; 13. Szabó Ernő; 14. Szabó Károly; 15. Szathmáry Lajos; 16. Szilágyi Benő; 17. Tárczy Árpád; 18. Urbán Barnabás.

Hitoktatók: Götz Bálint r. k., Fenczik Sándor g. k., dr. Domján Elek sátoraljaujhelyi főesperes, ág. h. ev., Fischer Fülöp izr.

Főiskolai szénior: Hubay Lajos papjelölt. Háznagy: Mészáros Lajos.

Bajorosok: Csehi Dániel, Halász János, Princz Ferenc, Tóth András.

Az építés Schulek János budapesti műépítésznek első díjat nyert pályaműve alapján, annak többszöri átdolgozásával történik. A versenytárgyaláson a megbízást Árva Pál miskolci építész nyerte el. Az építés a berendezéssel együtt, előreláthatólag 510.000 pengőbe kerül. A megállapodások szerint még a tél beállta előtt fedél alá kell kerülnie; az egészen kész épületet 1931 július 15-ig köteles átadni.

A magyar „hiszekegy“ fohászával zárjuk ez okmányt.

„Hiszek egy Istenben, Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Ámen.“

Dókus Ernő s. k.
a tiszáninneni ref. egyh.-ker. főgondnoka.

Dr. Révész Kálmán s. k.
a tiszáninneni ref. egyh.-ker püspöke.

Az okmányt az alapkőbe elhelyezi Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai világi gondnok.

Az internátus építése körül hervadhatatlan érdemeket szerzett gondnok beszéde így hangzott:

„Mert minden, aki segítségül hívja az Úr nevét, megtartatik", mondja Pál apostol a rómabeliekhez írott levelében.

Valóra vált ez az *igazság* a mi esetünkben is. Főiskolánk 400 éves fennállása évfordulójának küszöbén mi, kiknek szíve ehez az ősi kultúrvárhoz hozzá van forrva, sötét aggodalommal néztünk az 1931-ik év elé. Éreztük azt, hogy ezen évfordulót illően nem ünnepelhetjük meg, mert nincs meg a lehetősége annak, hogy főiskolánk történelmi hivatását a dicsőséges múlthoz méltóan a jövőben is betölthesse, *sőt* a lassú, de biztos elsorvadás előtt áll.

Pedig főiskolánknak ezen történelmi hivatású jelentősége nem csökkent, sőt még sokkal *fontosabbá lett.* Hiszen ennek a főiskolának itt, a trianoni határvonalon *világító toronyként* kell fényleni és irányt mutatni a vonalon túl a sötét éjszakában botorkáló testvéreinknek. Ennek a főiskolának *kell nevelni* — a legmagasabb műveltség és tudás megadásával — azokat a férfiakat, kik hivatva lesznek Hazánk elesett igazságáért a *protestáns népeknél* a meggyőzés fegyverével küzdeni.

Helyzetünk szinte *reménytelennek* látszott! Hiányzott az *anyagi erő* a nélkülözhetetlen fejlesztéshez. A *nagy alapítványok*, melyek nagyrészben papirosban feküdtek: elértéktelenedtek.

A *föld- és szőlőbirtok* a lehető legrosszabb konjunktúrába került; *híveink áldozatképessége kimerült*, mert a gazdasági helyzet mostohasága kifosztotta őket. De *„ahol a legnagyobb a veszély: ott van legközelebb az Isten!"* Megvilágosította az Úr nagy kultuszminiszterünk elméjében azt a *szükségességet*, hogy ezt a *nagy nemzeti értéket*, ezt a *tradiciókban rejlő őserőt*, amit történelmi levegővel telített főiskolánk képvisel, nem hagyhatja elpusztúlni, sőt annak *nagyarányú fejlődését* is biztosítani kell a *magyar feltámadás* szolgálatában. — Ennek a *felismerését* azonnali nagyarányú gyorscselekvés követte, melynek egyik *nagyszerű eredménye mai alapkőletételünk.*

Ha a *Mindenható kegyelme* tovább kisér minket és mi erős, *szent akarattal dolgozunk* tovább a jövőért, *megtartva ősi tradicióinkat*, úgy hiszem, itt is beteljesedik *Aggeus* próféta ama jóslata: „Nagyobb lészen e második háznak dicsősége az elsőnél".

Hogy ez így legyen, azon hő imával helyezem el az átadott okmányt a kőben:

„Más fundamentumot senki sem vethet azon kivül, amely vettetett, amely a Jézus Krisztus."
I. Kor. 3: 11.

E beszéd után a főiskolai világi gondnok a megjelenésben akadályozott *Dókus* Ernő egyházkerületi főgondnok helyett az okmányt az alapkőben elhelyezi s a közönség feszült figyelme és lelkes megindultsága mellett az alapkőre kalapácsütést tesznek emelkedett szellemű jelmondatok kiséretében: Janka Károly lelkészi, Farkasfalvi Farkas Géza világi gondnok, Cziáky Endre, Enyedy Andor, Pósa Péter, Farkas István, Juhász László, Kiss Ernő, Meczner Béla, Téglássy Andor igazgató-tanácsosok, Bernáth Aladár igazgató-tanácsos és dr. Bessenyey Zénó országgyűlési képviselő (helyettük Elekes Imre igazgató), Izsó Bertalan a sárospataki református egyház és Somody József a sárospataki járás képviselője, Kazinczy Gábor ny. kuriai bíró, a Pataki Diákok Országos Szövetségének elnöke, dr. Trócsányi József, a főiskolai gazdasági-választmány elnöke, Árva Pál vállalkozó, Szabó László ellenőrző mérnök, a munkások nevében: Orehovszki József, Kovács Dezső tanítóképző-intézeti igazgató, dr. Vasady Béla theol. akadémiai igazgató, Hubay Lajos főiskolai szénior és Elekes Imre közigazgató.

A Himnusz eléneklése és a főiskola gondnokainak lelkes éljenzése után vonult vissza zárt rendben az ifjúság és oszlott szét, lelkében vive egy magasztos hangulatú ünnepély emlékét, a közönség.

ISKOLÁINK.

A sárospataki ref. tanitóképző 1929—39. évi értesítője. 59 l. — Az elmult isk. év fordulópont az intézet életében. Ekkor vette át egyházi kezelésbe a tiszáninneni ref. egyházkerület (1929. évi szept. 14.) az intézetet. Az ünnepélyes átvétel szept. 16-án volt. (Az ünnepség lefolyásának egész menete olvasható az értesítőben.) Az elmult iskolai évben a tanítóképzői bizottság végezte az igazgatótanács tisztét. Az általa kidolgozott szabályzat szerint anyagilag s tanügyileg teljesen független, de lelkikapcsolatban van a főiskolával, mint annak testvérintézete. Ezt szolgálja a 9-es bizottság. Közös ünnepek vannak. A tanárok közül 4-en léptek egyházi szolgálatba, a többiek állami tanárok maradtak. Kettőt már át is helyeztek közülök. Meghalt Bodor Dénes; Tóth Mihály pedig beteg lett. Igy a gyakorlóiskola vezetése Lázár Károlyra s Király Jenőre hárult. Új tanárok is jöttek. Nem sikerült betölteni 3 tanszéket. Külön konviktusa maradt. Fegyelmi s haladási szempontból jó szinvonalat mutat az intézet. (Elégséges tanulót nem vesznek fel.) Épületi és szertári munkálataik is a fejlődés útját mutatják. 7 tanár, 2 gyakorló tanító, hitoktatók, óraadók a 169 vizsgázott növendék tanultságát. Kisiparos gyermeke 34, kisbirtokosé 29. Zemplénből volt 63. Ref. volt 91, rk. 62. Jeles oklevelet kapott 36 közül 6, jót 10, elégségest 18.

G. J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** Hosszas és nehéz szenvedés után szept. hó 9-én életének 68-ik évében visszaadta lelkét Istennek szűkebb magyar közéletünk egy jellegzetes egyénisége, miskolci *Kovács Gábor* dr., kir. közjegyző, Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, az alsózempléni egyházmegye volt tanácsbirája. Éles eszű, emelkedett szellemű férfiú volt, aki ereje teljességében egész emberként szállt síkra egyháza és imádott hazája érdekeiért. Főiskolánknak meleg szivű fia volt. Nem régen 7 láda könyvet adományozott a nagykönyvtárnak, amely az adományozó nevét viselő

...nyben fog elhelyezést találni. Temetésén a ...skolai Énekkar megjelent. Legyen síri álma ...csendes. Övéit vígasztalja meg Istenünk kegyelme!

— **Református egyházunk részvéte Vass József miniszter halála fölött.** Egyetemes konventünk elnöksége Bethlen István gróf, miniszterelnöknél részvét-táviratban fejezte ki részvétét Vass József miniszter halála fölött. Ugyancsak részvéttáviratot intéztek konventünk elnökei az elhunyt miniszter édesanyjához.

— **Főiskolai igazgató-tanácsi ülés** volt Sárospatakon szept. 10-én. Tudósítást csak a következő számban adhatunk.

— **Dr. Buza László egyetemi tanár külföldi kitüntetése.** Dr. Buza László szegedi egyetemi tanárt a Nemzetek Szövetségének főtitkára meghivta Genfbe, hogy szept. 8-tól 3 hétig a Nemzetek Szövetségének munkáját közvetlenül tanulmányozza. Dr. Buzát nemzetközi munkáiért, amelyek idegen nyelvre is lefordittattak, érte ez a kitüntetés.

— **Lelkészválasztás.** A vajdácskai gyülekezet egyhangú meghivással lelkészévé választotta *Főző László* sárospataki segédlelkészt Istentől gazdagon megáldott működést kivánunk az új lelkésznek!

— **Felhívás.** Vasárnapi iskolai előkészítő tanfolyam lesz Miskolcon szeptember hó 28, 29 és 30. napjain. A tanfolyamra helyből is, vidékről is lehet az érdeklődőknek jelentkezni dr. Enyedy Andor lelkésznél (Pálóczy ucca 35, Miskolc). Vidékiek elszállásolásáról és étkezéséről mérsékelt költség mellett gondoskodunk. A szállás és étkezés költsége napi 3—4 pengő lesz. A tanfolyam előadói lesznek: id. Victor János, a vasárnapi iskolák világszövetségének magyarországi főtitkára; Forgács Gyula sárospataki lelkész, konventi missziói előadó; dr. Enyedy Andor, Svingor Jenő, Nádházy Bertalan, Szabó Dániel és Szabó István. A konferencia résztvevői meg fogják tekinteni Lillafüredet, Tapolcát, a Leányegylet üdülőházát és a diósgyőri vasgyárat. A konferenciával kapcsolatban a miskolci vasárnapi iskola növendékeivel egy vasárnapi iskolai ünnepélyt is fogunk rendezni.

— **Ifjúsági konferencia Hejőcsabán.** A lelkek éhsége igen nagy. Kétségtelen jele ennek az a valóság, hogy a nagysikerü, közeli sárospataki ifjúsági konferencia után Hejőcsabán, nem is hangos hivószóra, szept. 8-án hat gyülekezetből (Miskolc, Diósgyőr, Szirma, Sajókeresztúr, Kistokaj, Hejőcsaba) mintegy 180 ifjú sereglett egybe. Ott virágos kapuk és kinyilt szivek fogadták a „csizmás" és „pantallós" fiúkat. A nagyon csinos és hatalmas befogadóképességü gyülekezeti teremből vonultak a virágos templomba. Az igét Nádházy Bertalan hirdette. Előadásokat Töltéssy Zoltán, Dobos Károly és Kovács Péter titkárok tartottak. Az esti tábortűznél Enyedy Andor dr. mintegy ezer résztvevő előtt magyarázott bibliát. Volt komoly, vígszavalat, nóta és üdítő tréfák. 9-én a vezetők tanfolyamán is ott tanulmányozták a bibliát vagy 30 an. Már lebukott a nap, amikor meleg búcsúzások között eloszlott a kedves konferenciázó társaság, áldást esdve a nagy áldozatkészségü vendéglátó gyülekezetre és melegszivü, munkában élő lelkipásztorára: Szabó Dánielre.

— **Kérelem a lelkészekhez és a vallástanárokhoz.** A theológiai akadémián való felvételi kérvényhez az előirás szerint mindig mellékelendő a folyamodó lelkészének, illetve vallástanárának az illető egyéniségéről zárt borítékban irt tájékoztató leirása. A theológiai kar igen nagy súlyt helyez arra, hogy akadémiai hallgatókul csakis erkölcsileg megbízható és vallásos szempontból igéretes ifjakat vegyen fel. Hogy ezt a célját elérhesse, feltétlenül szüksége van a lelkészek és a vallástanárok hathatós támogatására. Ép azért tisztelettel kéri úgy a lelkészeket, mint a vallástanárokat, hogy a jövőben az általuk ismert folyamodókról részletes, mindenre kiterjedő személyi leirást bocsássanak közvetlenül a theol. karhoz küldve, a theol. kar rendelkezésére s ne elégedjenek meg a sablonos, s csupán a személyi adatok behelyettesítésével ellátott blankettákkal.

— **Augusztus 25-én** mult 200 éve, hogy *Durand Mária*, ez a hőslelkü francia leány bekerült az aigesmortei Constance-toronyba, ahol kálvinista hitéért 36 évig szenvedett fogságot, de hitét mindvégig rendületlenül megőrizte!

— **Kath. türelmetlenség.** Régi dolog, hogy a róm. katholikusok ott, ahol többségben vannak, nem ismernek türelmet, vallás- és lelkiismereti szabadságot. A svájci Freiburg-kantonban a kath. papok mindenképen zaklatják a kisebbségben levő reformátusokat; elhunyt protestánsok nem egyszer csak a községi hatóság közbejöttével tudnak temetkező helyhez jutni; itt-ott a községi hatóság megtiltja, hogy a prot. lelkész a temetőben szolgálatot vegezhessen. A kórházakban az apácák a beteg protestánsok kérését, akik papot akarnak hivatni, nem teljesitik, viszont arra készek, hogy a prot. haldoklóhoz kath. papot hívjanak, akik aztán ezeket az utolsó kenet szentségében részesíti. Félreeső falvakban a plébánosok ilyenféle beszédet tartanak a ref. hívőkhöz: Angliában meg Amerikában mindenki hozzánk siet, 10—20 év mulva nem lesz többé protestáns! A kantonnak ebben meg ebben meg ebben a járásában minden protestáns elismerte tévedését és megtért; miért nem térnek magok is meg? Vajjon hallot-e valaha valaki prot. többségü országokban a kath. hívek ily zaklatásáról? — A nápolyi érsek a porticii prot. árvaház 25-ik évfordulója alkalmából külön pásztorlevélben hívja fel híveit a protestánsoktól való óvakodásra. Mert a protestantizmus a legsúlyosabb eretnekség, amely nemcsak egyes tanokkal, hanem az egyház egész taniásával ellentétben áll; a szülék, akik nem kath. intézetekben neveltetik vagy taníttatják gyermeiket, kiközösíttetnek és házok nem részesülhet húsvéti megáldatásban. A protestantizmus megosztja vallásilag és erkölcsileg a népet, nemzeti szakadásra vezet, ezért az ország integritása nevében még jótékonysági intézményeit is vissza kell utasítani!

Szerkesztői üzenetek.

Cs. J. K—s. A tudósítás megérkezett. Köszönöm. Máskor is kérem az értekezletről a tudósítást. — **N—y B—n D-r.** Jön.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 38. szám Sárospatak, 1930 szeptember 21.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Az ORLE hete. — *M. J.* A sárospataki főiskolai és tanítóképző-intézeti igazgató-tanács ülése. (Vége köv.) — *Csabay István:* Az abaúji egyházmegye lelkészértekezlete. — *I. F.:* Miskolc-martintelepi ref. templom és harang avatása. — Könyvismertetés. – Vegyes közlemények. Hivatalos rész.

Az ORLE hete.

Nagy sajnálatunkra, nem lehettünk a Dunántúl, a magyar tenger, a Balaton mellett az ORLE héten. Messziről nézzük a hatalmas munkát, amelyet az Országos Református Lelkészegyesület végez s technikai okok miatt részletes tudósítást is csak a jövő héten adunk a nagy napokról.

De úgy érezzük, hogy lapunk nem jelenhet meg e héten a nélkül, hogy szivünk oda ne dobbanna az Országos Ref. Lelkész-Egyesület e heti munkája felé.

Két évtized alatt mennyire megnőtt és meghatalmasodott az ORLE! Milyen szűk volt kezdetben a programja és mennyire csak egyesek elszánt lelkesedése lobogott benne. Ma nincs az egyházi és nemzeti életnek olyan területe, amelyre a tiszta evangélium lámpásával rá ne világítana. És nincs olyan egyházi munka, amelynek végzésére ösztönzést ne adna.

Bizonyos, hogy az ORLE napok tetőpontjukat az ORLE közgyűlésén érik el. De erre az áldott és termékeny előkészítést az előző napok konferenciái adják meg.

Tudjuk, hogy az ORLE közgyűlésének elnöki megnyitóját a klerikális lapok kakofoniás koncertje szokta kisérni. Ma sokkal jobban várjuk a gyülölet és rosszindulat hangjainak felcsendülését, mint máskor. Baltazár püspök körül sikerült megmérgezni a levegőt. De azok, akik tanúi voltunk annak a nagy ébresztő és seregtámasztó munkának, amelyet Baltazár püspök az ORLE-vel végzett s amely jelentős tényezője lett a magyar ref. egyházi élet megujhodásának, annál határozottabban állunk e tüneményes képességü ember mellé. A szolgálatban, amelyet végez, őt nem gáncsolni és támadni kell, hanem támogatni és erősíteni. Baltazár püspöknek személy szerint már nincs szüksége a közéleti működésre, de szüksége van ő rá szegény nemzetünknek és anyaszentegyházunknak. Az ő támadása örök értékeket is sebez.

A sárospataki főiskolai és tanítóképző-intézeti igazgató-tanács ülése.

Szeptember 10-én, az iskolai év ünnepélyes megnyitásának napján a két testvérintézetnek, a sárospataki ref. főiskolának és a ref. tanítóképző-intézetnek közös igazgató-tanácsa ülést tartott Janka Károly főiskolai lelkészi és Farkasfalvi Farkas Géza főiskolai világi gondnok elnöklete alatt. A lelkészi igazgató-tanácsosok valamennyien jelen voltak az ülésen, a világiak közül Meczner Béla, Bernath Aladár és Téglássy Andor. Puky Endre igazgató-tanácsost németországi egyházi kiküldetése akadályozta a megjelenésben.

Az ülésen Janka Károly elnök napirendelőtti felszólalásban üdvözölte Cziáky Endre abaúji és Farkas István alsóborsodi esperest, az igazgató-tanácsnak is nagyérdemü tagjait, kormányfőtanácsosi kitüntetésük alkalmából.

A köziskolai szék ügyeit Elekes Imre e. i. gimn. és közigazgató referálta. Jelentette, hogy az egyházkerületi és főiskolai levéltár s a filologiai gyüjtemény átköltözött, a szépészeti és műrégészeti gyüjtemény megosztatott és külön helyeztetett el. Jelentette, hogy a főiskola újabb könyv- és pénzadományokat kapott, a főiskolai kórház újabb berendezést nyert s hogy Sárospatak városa 2000 P összeget szavazott meg a főiskolai jubiláris ünnepélyhez hozzájárulásként. Legközelebb megfestésre kerül a tanácsterem részére n. Fejes István püspök és a szintén n. Szoboszlay Gyula arcképe. Az igazgató tanács kiosztott aztán theol. internátusi és főiskolai tápintézeti segélyeket.

A theol. akadémiai ügyek Dr. Vasady Béla előadásában kerültek tárgyalásra. A bölcsészet-neveléstani tanszéket ez év folyamán belkörü helyettesítéssel látja el a theol. kar. Javasolja a kar, hogy nyíljon neki alkalom a lelkészi pályára készülő gimn. felsőbb osztályú növendékekkel való behatóbb foglalkozásra. Az eszme még idegenszerűnek tűnt fel. A megvalósítás módozatainak megtárgyalása végett letétetett a gimn. székhez. A theol. kar. előterjesztette a theol. internátus rendtartását és házirendjét, amelyet Marton János

theol. akad. tanár, theol. internátusi felügyelő állított össze. A rendtartás és házirend ideiglenesen, egy évre lép életbe.

Ugyancsak Elekes Imre referálta, mint gimn. igazgató a gimnáziumi ügyeket. A gimn. internátusi rendtartást és fegyelmi szabályzatot az igazgató-tanács elfogadta és megerősítette. Dávid Zoltán gimn. internátusi felügyelő tisztéről lemondott. Lemondását a gimn. szék sajnálattal vette tudomásúl s az igazgató-tanács a legnagyobb elismeréssel méltányolja a Dávid Zoltán kiválóan buzgó szolgálatát, amelyet internátusi felügyelő-tanári tisztében kifejtett. Internátusi felügyelővé választatott Erdélyi László gimn. tanár. A földrajz—történeti tanszékre az 1930—31. iskolai évre helyettestanárúl megválasztotta Orbán István okleveles tanárt, aki Sárospatakra már meg is érkezett és működését megkezdette.

(Vége köv.) *M. J.*

Az abaúji egyházmegye lelkészértekezlete.

Az abaúji egyházmegye lelkészegyesülete aug. 20 án tartotta Szikszón ez évi értekezletét amelyen szeretett gondnokunk: farkasfalvi Farkas Géza is jelen volt, mint szivesen fogadott és látott vendég. A gondnok úr most is megmutatta, hogy melegen érez nemcsak az egyházak s azok intézményei, hanem a lelkészek szellemi és anyagi ügyei iránt is. — Az értekezlet Frenczel Bertalan elnök megnyitó beszéde után napirend előtt távíratilag üdvözölte főtiszteletű Püspök urat 70 éves születési ünnepe alkalmából, kérve „a kegyelem Istenét, hogy drága életét igen sokáig őrizze meg, tartsa meg és áldja meg."

A *„Közalapról szóló törvényjavaslat"* tárgyalása alkalmával az értekezlet a 2. §. *a)* második bekezdése ellen foglalt állást, mert a ker. egyház lényegével ellentétesnek tartja „a segély nélkül magukat fenntartani nem tudó" szegény egyházak minden áron való affiliálását. Lehetnek, s majdnem mind olyanok is, kis egyházak, melyeknek hívei az u. n. „gazdag" egyházakat sokszorosan megszégyenítő áldozatokat hoznak a lelkészi állás fenntartásáért. Ezeket nem affiliálni, hanem a lehetőség szerint, nemcsak a közalapból s egyéb rendelkezésre álló forrásból, hanem — ez lenne az igazi ker. álláspont — még az egyetemes, központi adózás bevezetésével is segélyezni s a lelkészi állás fenntartásában támogatni kellene, mert ezek a kis egyházak valóságos védbástyái voltak nemcsak a reformátusságnak, hanem a magyarságnak is s a jövőben ugyanígy kell, hogy előretolt állásai, őrszemei legyenek ez összeforrt, kettős szent ügynek. — Ebből a szempontból megváltoztatandónak tartja az értekezlet az 5. §. ama szakaszát is, mely szerint azokban az egyházközségekben is felemelendő 10 fillérre a közalapi személyenkénti hozzájárulás, ahol a rendes egyházi adó az állami egyenes adók 25%-át meghaladja. Egyházmegyénkben sok olyan egyház van — s bizonnyal más egyházmegyékben is vannak — ahol, ha nem is a rendes, de — a mai viszonyok közt rendszeresen kivetett — a rendkivüli adók az állami adók 200—300%-át is megütik, ezeknél járulékokat csak leszállítani lehet. Ilyen egyházaknál tehát a régi, lélekszám szerinti 8 filléres közalapi járulék tartandó fenn jövőre is; ellenben azokban az egyházakban, amelyekben a rendes egyházi adó a fenti magasságot nem éri el, a lélekszám szerinti 20 fillér fizetendő.

Az *„egyházi adóra vonatkozó törvényjavaslat"* tárgyalása alkalmával az az általános nézet alakult ki s terjesztetik fel, mint vélemény az egyházmegye és kerület útján az egyetemes Konventhez, hogy az egyetemes, központi adózás bevezetése múlhatatlanúl szükséges, mert ellenkező esetben az egyre sulyosabbá váló s az állam segítő kezét egyre jobban nélkülöző viszonyok között a kis egyházak anyagilag teljesen elpusztulnak s a múltban kifejtett, a jelenben is tündöklő, a jövőben pedig példaadásként emlegetendő áldozatkészség forrásai ki fognak apadni.

A *„lelkész-tanítóság"* kérdésében, illetőleg az erre való kiképzés kérdésében — ha már a tanító-lelkészségek kreálása a kormány álláspontja miatt egyáltalában lehetetlen — az a vélemény alakult ki, hogy a theológia 5 évfolyamúvá bővitendő, hogy a tanító-képzés a lelkész képzés rovására ne történjék. Viszont, hogy a növendékek anyagilag felettébb ne terheltettessenek: az 5 évfolyam elvégzése után egy évre a II. lelkészképesítő vizsga letehetővé tétessék.

„Az egységes liturgia"-nak a gyakorlati életbe való bevezetésének tárgyalásával az úrvacsoraosztásra vonatkozóan a tiszáninneni gyakorlat — a hálaadó imádság megtartása — fogadtatik el azzal a módosítással, hogy az apostoli hitvallás is elmondandó a „bűnbánó imádság" és a „nyilvános vallástétel és fogadalom" között. A különböző istentiszteleti rendtartások — a régitől való eltérések kiemelése és megmagyarázása mellett — a vallásos estéken, vagy egyenesen e célra szolgáló összejöveteleken jóelőre ismertetendők, sőt begyakoroltatandók a hívek által, hogy a templomban „mindenek ékesen és szép rendben folyjanak," mikor eljön az életbeléptetés ideje: 1931 január 1.

Foglalkozott az értekezlet az u. n. *boletta törvénnyel is.* Minthogy e törvény sok lelkészt és egyházat anyagilag sulyosan érint, felterjesztés teendő a m. kir. kormányhoz az egyet. Konvent útján, hogy e törvényt az egyház és javadalmas tisztviselői javára változtassa meg, illetve ezeket a bolettánál szenvedett károsodásért államsegélyükben kárpótolja.

A *megyei lelkészegyesület vagyonára* nézve — mely a lelkészek által befizetett tagdíjakból gyarapodott 1200—1500 P-re — kimondta az értekezlet, hogy ez jövőben ne a „Hangya" szöv. központnál gyümölcsöztettessék, hanem kölcsönre szoruló lelkészek által méltányos %-ék mellett legyen kölcsön vehető. Ennek az ügynek részletes kidolgozására s a kölcsönigénylések megbirálására Görgei János, Farkas Elek, Hörcsik Lajos, Frenczel Béla és Matusz János egyesületi tagokból állandó választmány alakittatott.

Csabai István, jegyző.

Miskolc—martintelepi ref. templom és harang felavatása.

Szeptember 14-én adták át szent hivatásának a miskolci és martintelepi hivek áldozatkészségéből épült templomot, mely ez idő szerint az egyházkerület legszebb és legmodernebb temploma. A nehéz gazdasági viszonyokban ez a tény sokszorosan emeli áldozatkészségük nagyságát, de jó szivvel és nagy lelkesedéssel hozták meg áldozatukat, mert ezzel vallásos életüket mélyítették.

A templomavatás ünnepsége reggel 8 órakor kezdődött, amikor a két harangot a Szilágyi és Diskant gépgyár udvarából a templom előtti térre szállították, feldíszitve a ref leányegylet díszbe öltözött tagjainak sorfala között.

A harangszentelési ünnepély gyülekezeti alkalmi énekkel kezdődött. Majd Szabó Dániel hejőcsabai lelkész bibliát olvasott és felavató imát mondott. Ezután megkezdődött a harangok felvonása. Előbb a kisebb harangot, melyet Tóth István és neje adományoztak, majd a nagyobb harangot, melyet a miskolci és martintelepi hivek adományoztak, húzták fel a toronyba. — Fél 11 órakor megcsendülnek a harangok. Ezután Farkas István esperes a templom kulcsát átadta Könczöl Bálint főgondnoknak, aki kinyitotta a templom ajtaját és Illosvay Ferenc lelkésznek átnyújtotta a bibliát. A kinyitott templom ajtaján a közönség bevonult a templomba. A zsúfolásig megtelt templomba a megjelent közönségnek csupán elenyésző kisebbsége fért be. A kintrekedt közönség részére a templom mögötti téren Nádházy Bertalan vasgyári és Derencsényi István szirmai lelkészek tartottak istentiszteletet.

A templomban dr. Enyedy Andor mondotta a megáldó imádságot. Majd a ref. vegyeskar éneke után Farkas István esperes tartotta meg ünnepi beszédét, melyben rámutatott a martintelepi hivek nagy áldozatkészségére és összefogására és ha a magyar lelkek is összefognak, nem lesz ellentét, osztályok, rétegek, munkás és munkaadó között, akkor ebben az országban mindenütt istenháza lesz és visszaszerezhetjük ezeréves határainkat. Majd megáldotta a gyülekezetet. Ezután Illosvay Ferenc lelkész röviden vázolta a templomépités történetét. Végül a cserkész-zenekar Himnusszal zárta be az ünnepélyt. Ünnepély után közebéd volt, melyen megjelentek Miskolc város előkelőségei, a különböző hivatalok és testületek vezetői.

I. F.

KÖNYVISMERTETÉS.

A kálvinizmus világmissziója. Irta: Dr. *Tavaszy Sándor.* — Soli Deo Gloria Kis Könyvtára. I. füzet. Soli Deo Gloria kiadás. 52 lap. 1929.

Erről a pompás kis könyvről alig lehet másképen szó, mint idézeteken keresztül beszéltetni magát a munkát. Teljes igazsága van abban, hogy a „problémák alapos ismerete nélküli munka bizonytalanságra és határozatlanságra vezet". A kálvinizmus feladata nem apróbb-nagyobb munkák sorozata, hanem *egyetlen* nagy cél megvalósítására való *küldetés.* Itt fekszik a szerző problémafejtésének kiinduló pontja, amikor megkeresi, *mi a kálvinizmus világmissziója.* Megállapitja, hogy a keresztyén egyház és theológia a misszió egyháza és theológiája. Éles, qualitativ különbség van propaganda és misszió közt. Ebben benne van az a hallgatólagos kritika, hogy eddigi, mai missziói munkáink propaganda izűek és szerűek. A misszió mindig *egyetemes,* mert az Istenországának reménysége alatt kell szemlélni, tehát világmisszió. „Minden népi, nemzeti, felekezeti, egyházi misszió sajnálatos zugüggyé válik magában, viszont erőt, határozottságot nyer az Istenországa nagy reménységének összefüggésében".

A második fejezet tárgya: Honnan veszi a Kálvinizmus a világ misszióra való igényét? A történelmi érveken kivül azokat a sokkal sulyosabb és döntőbb szellemi tényezőket vizsgálja, melyek a kálvinizmus lényegéből fakadnak. Levezeti, hogy a kálvinizmus nem a kegyesség és vallásosság *egyik módja,* hanem a keresztyén univerzálismus vallása, melynek azáltal van lehetősége, tehát igénye a világmissióra, mert minden feltétel nélkül oda adja magát Istenországa szolgálatára. Nem a világban elfoglalt térért küzd, hanem az egész világot átfogó ügyért.

A füzet legfontosabb fejezete az utólsó: Hogyan és micsoda erő által tudja a kálvinizmus a világmisszióra való igényét betölteni? Megállapitja, hogy a kálvinizmus egyik nagy erőforrása, hogy az objektiv meghatározottságot és szubjektiv szabadságot egyidejüleg érvényesiti, vallja az *egyház egységének* elvét, s a „permanens krizisben élő látható egyház" állandó kapcsolatban él a láthatatlan egyházzal. A kálvinizmus szolidaritást tud vállalni minden látható egyházzal is, amelyben és amennyire abban az Ige kizárólagos tekintélye érvényesül. „Csak az Ige közös szolgálata ad értelmet az egyházak együttmunkálkodásának". A beteg, modern ember lelki, szellemi felszabadítására is szükségképen csak a kálvinizmusnak van armaturája. A társadalom pártoskodó, jelszavas, zürzavaros állapotát is csak annak az elvnek az érvényesítése gyógyithatja, hogy minden társadalmi rend és hatalom Isten átruházott hatalmának egy része. A kálvinizmusban egy szükségképen hatalmas *itélőerő* van, mely egyenesen neki teszi kötelességévé, hogy *útra* vezessen tévelygő embert, társadalmat, sőt világot. A kálvinizmusnak világmissziói feladatának megvalósításában a legközelebbi feladata és feltétele *önmagának megismerése.*

A nehéz kérdéseket feszegető, sőt eldöntő fejtegetéseknek nagy látókörtágító, látástisztító, öntudatébresztő ereje van. A barthi theologia legkristályosabb gondolatai csiszolódtak itt a szerző szemének látástsokszorozó távcső lencséivé Nehéz gondolatainak vezetése következetes, logikus, világos, mondhatni könnyen érthető. Annak a ref. egyháznak, amely megmozdult, amelynek legelhagyatottabb gyülekezetében is van már valami missziói „muszáj-munka", értékes útmutató ez a derék füzet, amely a legkisebb missziói tettet is világmisszió perspektivájába tudja beépiteni és

beszépíteni. Minden lelkipásztornak, egyházi munkásnak, minden *gondolkodni tudó hittestvérünknek* figyelmébe kivételes szeretettel ajánljuk. *Sz. Z.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhírek.** *Herczegh Károly*, a nagykaposi járásbíróság vezetője folyó hó 14-én 45 éves korában elhunyt. Főiskolánknak volt jeles diákja, aki 1903-ban tett érettségi vizsgálatot, majd itt jogot végzett s a cseh megszállás után is a nagykaposi járásbíróságnál maradt, hol a magyarságnak és kálvinistaságnak értékes és tiszteletreméltó képviselőjeként működött. Őszinte részvéttel siratjuk el a korán eltávozott kiváló és hűséges tanítványt!

Mennyei Atyjához költözött hosszas szenvedés után, szept. hó 11-én *Tussay Jánosné* szül. *Klauzál Anna*, a bánhorváti lelkész jóságos hitvese. A vígasztalás igéit koporsójánál Varga Imre sajóivánkai és Bartha Gyula sajókazai lelkészek szólották. A gyászoló szíveket töltse be Istenünk vigasztalása.

— **Új tanár a sárospataki ref. tanítóképző-intézetben.** A tanítóképző-intézetből Magyary Károly tanár a kőszegi állami tanítóképzőhöz áthelyeztetett, helyette igazgató tanácsunk Zilahy Ferenc okl. középiskolai tanárt alkalmazta helyettes tanárúl. — Az intézetbe beiratkozott 164 tanuló. Ebből református 97, ág. ev. 7, katholikus 60.

— **Pótlás.** Az alsóborsodi egyházmegye tavaszi közgyűlési tudósításából az építkező egyházak közül kimaradt Borsodgeszt, amely 8.000 pengő államsegélyből s ingyen közmunkából, Várady Pál lelkész gondos és buzgó irányítása mellett, átalakíttatta régi iskoláját s egy teljesen új tantermet is építetett. Az iskola felavatása a körzeti kálvin-szövetségi gyűlés keretében szept. 28-án lesz. *T. M.*

— **A Miskolcon szeptember 28., 29. és 30. napjain tartandó Vasárnapi Iskolai tanfolyam programmja:** *Szept. 28. Vasárnap:* d. u. 5 órai kezdettel vasárnapi iskolai gyermekünnepély. Programmszámait adják a miskolci vasárnapi iskolák növendékei. *Szept. 29. Hétfő:* 8—9. Istentisztelet. 9—10. Ószövetségi bevezetés. Előadás megbeszéléssel. 10—11. Újszövetségi bevezetés. Előadás megbeszéléssel. 11—12. Gyakorlati tanítás I. osztályos fiúkkal. Délután kirándulás Lillafüredre. *Szept. 30. Kedd:* 8—9. Áhitat. 9—10. Az amerikai vasárnapi iskolák módszere. Előadás. 10—11. A magyarországi vasárnapi iskolák módszere. Előadás. 11—12. Mintatanítás 11—12 éves leányokkal. Délután kirándulás a diósgyőri vasgyárba. Bezáró istentisztelet a vasgyári templomban. Jelentkezéseket e hó 25-ig elfogad dr. Enyedy Andor lelkész, Miskolc, Pálóczy ucca 35. A konferencia összes költségei, szállást, étkezést, lillafüredi kirándulást egybevéve, 12 pengőnél többe nem fognak kerülni személyenként. A konferencia helye a miskolci Pálóczy uccai elemi iskola tornaterme.

— **„Biblia-nap."** A reformáció óriás kockázata, de egyszersmind diadalának egyetlen forrása volt: elvetni minden emberi támaszt és mindent reáépíteni az Isten Igéjére. Az Ige örök fundamentumára épültek a reformáció egyházai. Ez a fundamentum szilárd és viharálló volt az évszázadok folyamán s a reformáció gyermekeinek mélyen kell érezniök, hogy a jövendőjük, nem emberi érdekcsoportok állásfoglalásától, nem hatalmi viszonyok változásától, nem anyagi előnyöktől függ, hanem egyedül attól, milyen mélyen és teljesen bizzák rá magukat az Igében kijelentett Örökkévaló Kegyelemre. Ezért a legdrágább kincse a reformáció egyházainak: a *Biblia*. Szeptember utolsó vasárnapján a magyarországi református egyház egyetemes konventjének 206—926. számú rendelkezése szerint, minden református gyülekezet „Biblia-napot" tart, amelyen különös hálával köszönik meg, hogy Isten kegyelme megajándékozta magyar népünket a Szentírással, hogy az Ige hatalma növekszik a szívek fölött s kéri Istentől, hogy gyarapítsa meg a Bibliát szerető és abból táplálkozó hívő református magyarok számát . . . Ezen a biblia-napon a gyülekezetek perselyadakozással, egyes emberek hálás adományokkal fejezik ki elismerésüket és megbecsülésüket a Brit és Külföldi Biblia Társulat iránt, amely társaság nagy anyagi áldozatokkal terjeszti magyar nyelven is a Bibliát, de terjeszti ezidőszerint 635 nyelven. Legyen ott mindnyájunk áldozata, e Biblia nap hűséges adakozása a Brit és Külföldi Biblia Társulat nagyszerű munkájában.

HIVATALOS RÉSZ.

948/1930. sz.

Egyházkerületi közgyűlési meghívó.

Egyházkerületünk őszi rendes közgyűlését folyó évi *október 30 (csütörtök) reggel 9 (kilenc) órára Miskolcra*, a leánygimnázium tornatermébe hívjuk össze. Délután az egyházkerületi bíróság ülésezik.

A közgyűlés tárgyai lesznek: egyházmegyei s theológiai tanárkari javaslatok a tárgyalás végett letett ügyekről. (Lelkésztanítóság stb.)

A főiskolai igazgató-tanács, a missziói és tanügyi bizottságok jelentései.

Az egyházmegyékről felterjesztett egyéb ügyek.

A közgyűlési iratok és a felebbezett bírósági ügyek folyó évi *október 10-ig (tizedikéig)* küldendők be a püspöki hivatalba.

A közgyűlést megelőző napon, *október 29 (szerda)* délután fél három órától a belmissziói bizottság, fél öt órától a középiskolai tanügyi bizottság ülésezik a leánygimnázium tanári szobájában.

A népiskolai tanügyi bizottságot az elnök úr fogja összehívni.

Sátoraljaújhely és Miskolc, 1930. szept. 15.

Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

—

Meghívó. Az alsóborsodi egyházmegye tanügyi bizottságának tagjait tisztelettel kérem, hogy az október hó 2-án délelőtt 8 órakor pontosan kezdődő gyűlésen, Miskolcon, a főgimnázium tornatermében, esetleg ott közlendő más teremben megjelenni szíveskedjenek

Poroszló, 1930 szept. 16. *Gaál Ferenc* e.-m. tanügyi b. elnök.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 39. szám. Sárospatak, 1930 szeptember 28.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Janka Károly*: Komoly helyzetkép a lelkészi nyugdijintézetről. — *Dr. Hegyaljai Kiss Géza*: Balatoni tüzek. (Vége köv.) — *Dr. Gulyás József*: Páncél vármegyéről. (Vége.) — *M. J.* A sárospataki főiskolai és tanitóképző-intézeti igazgató-tanács ülése. (Vége.) — *Dr. Rácz Lajos*: Könyvismertetés. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Komoly helyzetkép a lelkészi nyugdijintézetről.

Az országos lelkészi nyugdíj- és özvegy-árvagyámintézeti bizottság legközelebb (szept. 20-án) tartott ülésében szomorú megállapitásokat tett a nyugdíjintézet helyzete felől úgyannyira, hogy elhatározta, hogy az egyházkerületek püspökeihez fordul, hogy azok az egyházközségekhez és lelkészekhez intézendő komoly felhivás formájában tárják fel a nyugdíjintézetet fenyegető veszedelmet és sürgessék meg a járulékok és tagsági díjak sürgős beszolgáltatásában rejlő egyedüli segitséget, amellyel a veszedelmet, a küszöbön álló fizetésképtelenséget el lehet hárítani.

A nyugdíjintézet válsága onnan származik, hogy a tagsági díjakat és fenntartói járulékokat az érdekeltek vagy éppen nem, vagy nagyon késedelmesen szolgáltatják be. — 1929. év végén az ily természetű követelés hátraléka 164.940 P 82 fillér volt; a folyó évi kivetés összege 246.728 P 71 fill., az összes befizetendő járulék tehát, amelynek az ügyrend értelmében már be kellett volna folynia: 411.669 P 53 fill. Ezzel szemben a nyugdíjintézet 1930. évi bevétele szept. 20-ig mindössze 76.000 P volt, ami azt jelenti, hogy fizetés ebből nemcsak a folyó évi járulékokra nem esik, hanem hogy a hátralékoknak még a fele sem folyt be.

Már most elgondolhatjuk, hogy ilyen helyzetben hova jutunk, ha megfontoljuk, hogy a nyugdíjintézetnek a lelkészek nyugdíjára, özvegyi kegydíjra és árvák fenntartói segélyére kerek összegben 60.000 P-őt kell havonta kifizetnie, mikor ebből a havi államsegély csak 38.000 P-őt fedez és igy havi 22.000 P kifizetés terheli magát a nyugdíjintézetet.

Már az augusztus havi kifizetéseknél részben s még inkább a szeptember havi teljesitményeknél egészben más forrásból kellett a hiányzó összeget kölcsönvenni. A közalap javára a nyugdíjintézetet ebből folyólag 30.000 P követelés terheli. Azonban a pillanatnyi segitésnek ez a módja sem kimeríthetetlen, sőt a valóság az, hogy egy végzetes árnyék nő napról-napra a nyugdíjintézetben: a lehanyatló kéz, amelyben erő és támogatás a rája utaltak számára az államsegélyen kivül többé nincsen. Ezt az árnyékot meg kell szüntetnünk délpontra emelkedő szeretetünk napsütésével. Kiszikkadhattak, mert kiszikkadtak körülöttünk az élet mezői, de még a saját nyomorúságunkat sem engedhetjük válságba jutott, féltett intézményünknek felibe nőni.

Akik erre az intézményre támaszkodnak, azok nem lehetnek hiján a tenyésztő, életadó napnak, nem még abban az esetben sem, ha a mi emésztő gondjaink sűrű felhőiből törnek elő számukra a napsugarak. Önmegerőltetésünk árán is haladéktalanul be kell fizetni tagsági díjainkat és az egyházközségeknek fenntartói járulékaikat. Jól tudjuk, hogy ez mit jelent. Úgy a lelkészek, mint az egyházközségek nagy részénél majdnem lehetetlenséget. De még a lehetetlent is lehetővé kell tenni. Püspökeink a fizetés iránti nyomatékos felhivást bizonyára rövidesen ki fogják bocsátani, de nekünk lelkészeknek ezt sem szabad bevárni. Sem a nyugdíjas elaggodtakat, sem a gyámol nélkül maradt özvegyeket, sem a támasz nélküli árvákat nem szabad kitenni annak a kétségnek, hogy egy szép napon arra ébrednek, hogy hiányosan kapják meg illetményeiket. Már pedig ha a befizetések gyorsan be nem folynak, ez az eset már holnap beállhat. Főpásztoraink, akik egész anyaszentegyházunkra éber szemmel vigyáznak, kétségen kivül megmozgatják a lelkeket, hogy gyülekezetek és lelkipásztorok ennek elhárítására még ezekben a válságos időkben is mindent megtegyenek. E közleményünkkel nem is ennek akarunk elibe vágni, hanem a helyzet ismertetésével a nyugdíjintézettel összefüggő pár kérdésre kivánunk rámutatni, hogy bizonyos helyén és idején alkalmazott szigorúsággal és körültekintéssel is tudjuk a bajt orvosolni. Ha a köteles járulékok mielőbb ki-, illetőleg befizettetnek, már ez maga úgyannyira orvosolja a helyzetet, hogy a nyugdíjintézetre utalt illetményterhek megtalálják a fedezetet.

Ezek a terhek azonban aránytalanul növekednek s ezekkel a növekedő terhekkel, azok kellő mérséklésével kell megtalálni a kivánatos orvosszereket.

A terhek növekedése abból származik, hogy példátlanul sokan kérik nyugdíjaztatásukat; természetesen nagy többségben azok, akiknek erre kitöltött szolgalati idejük, vagy törvény által megkívánt életkoruk elérése módot és jogot ad.

Az ilyen jogosúltakhoz természetesen csak kérő szóval és figyelmeztetéssel fordulhatunk, hogy törvényadta jogukkal csak akkor éljenek, nyuga lomba csak abban az esetben menjenek, ha önmagukra nézve a benső ember szerint megállapíthatják a teljes szolgálatképtelenséget, mert szolgálatban maradásuk a nyugdíjintézetre tehermentesítést jelent, rájuk nézve pedig azt jelenti, hogy nem vállalják a bizonytalanságot, mely nyuga lomba vonulásukkal velejár akkor, mikor számolniok kell azzal az eshetőséggel, hogy az igénybevétel arányában le kell szállítani nyugdíjjárulékaikat. Mert első sorban erre kerülhet sor addig is, mig az özvegyi kegydíjak és neveltetési járulékok érintetlenül maradhatnak, amire sor még a válságos helyzetben sem jöhet, mert kinek volna lelke megrövidíteni az árvákat és özvegyeket.

Míg az egyesekre és az országra nehezedő gazdasági válság tart, a kibontakozás idejéig fontolják meg nagyon lelkésztestvéreink, hogy jogo súltságuk beállta mellett is kérjék e nyugdíjaztatásukat? Kiméljék ezzel magukat a bizonytalanságtól, a nyugdíjintézetet a megrázkódtatástól. Törődöttségük és megcsökkent teljesítőképességük ma már a gyülekezeti élet rovására sem fog esni, mert módjukban van ezeket ifjúi erők munkába állításával pótolni. A káplánbőség oly mérveket kezd ölteni, amely mellett állandó káplántartásra nem jogosított egyházközségek lelkészei is zavartalanul tudnak maguk mellé kisegítő erőket állítani. Igaz, hogy ezzel az ifjú lelkésznemzedék előtt maradnak egyelőre bezárva az életnek az önnálló szolgálathoz vezető kapui, de a kegyetlen magyar sorsnak ezt az ökölcsapását ifjúságunk felől, -- fájdalom — itt sem tudjuk elhárítani. Egy csendes paróchia ölelő otthona és áldott munkaköre számukra is mégis csak egy ideiglenes rév lesz, elaggodt testvéreinkre nézve pedig az ifjú Timótheus a régi szabású ideiglenes nyugdíjintézet. A lelkészlakás értéke, melyet a nyugdíjas nem élvezne, jöhet számításba és figyelembe a káplántartásra rászoruló öreg lelkészre nézve, hogy a káplántartásért az otthont kapja cserébe.

Most még azokra az esetekre kell gondolni, amelyekben egy egy idő előtt megrokkant lelkész nek kell a nyugdíjba menetel gondolata felé fordulni. Ez azonos eset az előbbivel azonos következtetések mellett. A szolgálatképtelenség címén való nyugdíj iránti kérvényezésnek azonban lehetnek olyan esetei, — amint arra már volt is példa, — hogy a képtelenségnél nagyobbak voltak a kérvényezőnek kényelmi szempontjai, vagy egyéni érdekei.

Megállapított tény, hogy több olyan nyugdíjas lelkész van, aki szolgálatát ma is hiány és maradék nélkül el tudná látni.

Ezekre az esetekre kell az alsó fokon eljáró bizottságoknak kiterjeszteni a körültekintés teljes szigorát. A konventi végrehajtó-bizottságnak nincs módjában megismerni a nyugdíjazását kérőnek az aktákon kivül és felül álló viszonyait, ellenben az egyházmegyei és egyházkerületi tényezőknek lehetnek olyan szempontjaik, olyan tudomásaik, amelyekre való hivatkorással megakadályozhatják, hogy a nyugdíjintézet jogosulatlanul megterheltessék; reájuk vár e részben tehát a feladat, hogy a nyugdíjintézet eminens érdekeit különösen megvédelmezzék.

Jól esik hinnünk, hogy mai elerőtlenedésünk csak átmeneti állapot, hogy mihamar virradnak ránk még jobb napok, mikor azok, akiknek életük törődések között alkonyra hanyatlott, nemcsak a nyugalmat találják meg nyugdíjaztatásukban, hanem a megnyugovást és biztonságot is, hogy a kérlelhetlen élet nem tör e le megszolgált kenyerünkből váratlanul egy jókora darabot.

Addig pedig kötelességteljesitésünkkel, féltő szeretetünkkel álljunk őrt a nyugdíjintézet felett, hogy ha nekünk és egyházainknak ezidőszerint erős fejtörést okoz is járulékaink előteremtése és befizetése, nagyobb gond és törődések elé ne állíttassanak legalább az árvák és özvegyek. Az államtól ma nagyobb támogatást nem várhatunk, erőtlenségünkre kell támasztanunk az ügyet, a hegyeket is mozgató hit pótolja ki erőtlenségünket, hogy az örökkévaló Isten pusztai vándorútunk sivatagjain is átvezet bennünket.

Janka Károly.

Balatoni tüzek.

— A balatoni lelkészgyűlés. —

Almádi, szeptember 15—19.

Már Miskolcon összegyűlünk annyian a vonaton, hogy szükebbkörű értekezletet tarthatunk. A fülkéket megtöltő beszélgető csoportoknak önkéntelenül is három témaköre alakul ki: a boletás világ árnyékai, a Bethlen—Baltazár-ügy, a debreceni papválasztás. Élénk diskurzusban érünk Pestre s onnan a délutáni vonattal tovább Almádi felé. Kenessénél szemünkbe csillan a Balaton beláthatatlau vize és a jobb kéz felőli hegyek lejtőire támaszkodó pompás épitésű villák sorai közt futunk be Almádira. Az ország egyik legszebb vasútállomása, közvetlen a Balaton partján, tetszetős kikötő-épitményekkel, vonzó sétányokkal környezve. Innen pár perc alatt eléri ki-ki a szállását a közeli penziókban, otthonokban vagy az ORTE üdülőjében. Kár, hogy az idő annyira meghüvösödik, hogy csak felső kabátban sétálhatunk a tó partján, mig haragos szelek verik a mólóhoz az alkony fényétől gyöngyházszinü hullámokat. Az ismerkedési este az egyik vendéglő terraszán kedves és kedélyes. Jól esik új ismerősöket szerezni és a régi ismeretségeket melegebbé tenni. Ilyen társaságban hamar itt az éjfél.

Másnap a hajnal már kint talál a parton. Két régi szerelmes találkozott: a Balaton és én. De úgy látszik, másokat is idevon a tündérvilág

igézete. Jól megtermett magyar urak sötétruhás csoportjai a platánok alatt. Kálvin papjai az ország minden részéből. Mire a Mozgóképszinház nagytermében elfoglaljuk a helyeinket, zsufolva a tágas helyiség. Háromszázegyen vagyunk, családtagokkal együtt. Nem olyan magas szám, mint máskor szokott lenni, de a gazdasági élet kétségbeejtő viszonyai között ennyi résztvevő soknak mondható. Tiszáninneniek valami 37-en jöttünk el, legtöbben Alsóborsodból. De hányan készültek még ezen kivül? Hiába, szeptember olyan komor arccal köszöntött be, amilyenről fogalmunk se volt.

Reggel 8 órakor a megnyitó istentisztelet inditja meg a gyönyörű beszédek hosszú sorát. „Jövel Szent Lélek Úristen!" az ország legszebbhangú gyülekezetének, a pásztorok hangján énekelve. Szikráznak a szemek a buzgóság tüzétől. El kell foglalnom az egyik jegyzői széket és telik a papírom jegyzettel, a lelkem a gondolatok játékának vetületeivel. Csikesz Sándor elnök olyan igazán mondja: református lelkész „homo solissimus." Erről a földről indult el egykor a gályarabok szomorú menete . . . Most is azért jöttünk, hogy ne legyen a lelkész a legmagánosabb ember. Jönnek az üdvözlések: a Dunántúli egyházkerület; a környéki egyházmegyék, az evangélikus lelkészek, a helyi alakulatok. Csikesz ismét bebizonyította, hogy üdvözlésekre alig tudhat valaki frappánsabb választ adni, mint ő. Azt mondja például: A reformátorok elsőinek méltó utódai, az evangélikusoknak testvérei akarunk lenni. Egy az örökségünk, egy az evangéliumunk, egy a sorsunk, egy a jövőnk. Az egyik szónok Rembrandtot idézte. Igen. Rembrandt homályöntéssel, komorsággal árasztja el a képeit, de a fénykéve mindig odasugárzik és megtalálja azt az arcot, amelyik az egészen uralkodik. A protestantizmus ilyen Rembrandt-lélek. Homályban a világ és ebbe hozza a fénysugarat, hogy a Krisztus arcát megvilágítsa. Egyik felszólaló idézte: „Mig lelkednek erejét a sors hullámai edzik, addig e tó testednek nyújt vidor életerőt." A Balaton nem mély, de vannak egetostromló hullámai. Ilyen az emberi lélek is. Minél kevésbbé vannak mélységei, annál inkább vannak veszedelmei. Mélységeit a hit adja meg. Szenvedők közül jövünk, hogy újuljunk meg a hit melegében. Istenországának más dimenziói vannak, mint más országnak s az egyetlen mérték a hűség. Elmennek szónokaink a környék gyülekezeteibe, hogy tüzet vigyenek égő szívből égő szívbe. Almádit ezelőtt a Balaton Hamupipőkéjének lehetett mondani, ma a Balaton ékes menyasszonya . . .

Négy előadást hallunk ma délelőtt. *Miklós Ödön* „aktuális dátumok" címén emlékezik Augustinusról, az ágostai hitvallásról és I. Rákóczi Györgyről. *Forgács Gyula* a 150 éves vasárnapi iskola történetét adja Raikes Róberttől máig. Érdekes megjegyezni, hogy nálunk 450 gyülekezetben van vasárnapi iskola 45.000 gyermekkel. (A legújabb összeírás szerint a gyülekezeteink száma 1170.) *Csikesz Sándor* erről beszél: „Palesztinai út eredményeinek értékesítése a bibliamagyarázatban." A palesztinai benyomások friss levegőjával elveszti könyvtárszagát a Biblia. Ezért nevezik a Szentföldet az ötödik evangéliumnak. És tényleg megszinesednek a hallgatók eddigi fogalmai, amint Csikesz professzor pompás megállapításaiban és leirásaiban képpé válik előttünk a bethlehemi mező, a Jordán, Judea pusztája, a tenger, a rókalyukak, Kapernaum, a négyféle szántóföld, az olajfa, a keleti állat, a keleti asszony, a bélpoklosok irtóztató Lázár-csapata, és végül a sír . . . Jelenti aztán Csikesz, hogy az ORLE 1932 tavaszán egy öthetes kirándulást tervez a Szentföldre. Az útiterv gyönyörű. De amint kimondja, hogy a költség 1500 pengő, sokan a lemondás szomorú sóhajával hagyják el a termet. A negyedik előadó *Gál Lajos*, a lelkésztanitóság kérdését próbálja tisztázni azzal a javaslattal, hogy tanitói segédlelkészségek szerveztessenek. (A hallgatóság persze az egész kérdés elejtését kivánja.) — A délutáni előadások megoszlanak az ORJÓ, a vallástanitó lelkészek és a nők három csoportja közt. Sajnos, ezekről nem tudtam magamnak képet alkotni, mert Enyingre kellett mennem az evangélizációs istentiszteletre. Elrobogott autónk az akarattyai hatszázéves szilfa mellett és Török Bálint várának omladékai közt, izléses templomban ismertem meg azt a gyülekezetet, mely dr. Vass Vince személyében a pápai theologia egyik legkiválóbb tanárát ragadta el magának lelkipásztorul.

Szeptember 17-én reggel *Pósa Péter* igehirdetése után ismét 4 előadás. *Vas Vince* beszél a lelkészek továbbképzéséről. Az ő előadása nem is lehet más, mint élvezetes. Sikerét azonban az dönti el, hogy a hozzáfűzött határozati javaslat mennyire tud átmenni a papírról az életbe. Most egy ismeretlen fiatalember áll elénk. Nyúlánk, szinte félénk, szemüveges barna fiú. Török Vince karcagi kollegánk fia. A pápai theologi egyik új erőssége: *Török István*. És ő tartja meg a konferencia egyik legtökéletesebb előadását. Témája nagyon nehéz. 20 perc alatt adni az új idők legnagyobb theologusának, Barth Károlynak theologiáját keresztmetszetben. Oly világosan fejti ki a nagy igehirdető tanait és jelentőségének súlyát, hogy lélekzet visszafojtva hallgatja a gyűlés. Előadása doktori disszertációja s mint ilyet, majd elolvashatjuk, Barthot pedig igyekezzünk jobban megismerni. (Bevezetésnek kitünő: Török I. *Magyar Barthiana*. Lelkészegyesület, 1929.) *Varga Sándor* (Csákvár) a lelkészek egymás iránti felelősségéről beszél. *Dr. Bányay Lajos* „Lelkész a koporsónál" címen domborítja ki hivatásunk egyik legszebb oldalát. Nehány nagyszerü képe kapja meg a hallgatóságot.

Délután az egyik csoportban a református házaséletről folyik a szó; a másikban *Sütő Kálmán* ad elő a lelkészek és egyházak anyagi sérelméről; a harmadikban a kálvineumi intézményekst ismertetik a női hallgatóságnak. Majd közös áhitat, *Muraközy Gyula* igehirdetésével. Sajnos, megint nem lehettem ott, mert azok közt vagyok, akik tegnap tíz, ma ismét nyolc gyülekezetbe visszük ki az igét.

Baltazár püspöknek régóta nem volt olyan bensőséges fogadtatása, mint most, a mélyről feltörő tisztelet és ragaszkodás felcsapó tüzeiben.

18-án, a konferencia két napja után az ORLE évi közgyűlése következik. A színhely Polgárdi temploma. A résztvevők létszáma az eddiginél is magasabbra emelkedik. Nagyon sok lelkész jön be a környékről csak azért, hogy az elnöki megnyitót meghallgassa. Az üdvözlések során teljes erővel tör ki az egyesület elnöke iránti tisztelet, melyet az evangélikusok is roppant meggyőző erővel tudnak itt kifejezésre juttatni. Ebbe a hangulatba teljesen beleillik *Juhász László* esperes határozati javaslata, mely szerint ez ORLE méltó elégtétel adását kéri, kívánja az egyetemes magyar református egyháznak is élén álló elnöke számára. A gyűlés tárgysorozatán szereplő jelentésekből általában mellőztetéseink és anyagi vereségeink szomorú képe bontakozik ki. *Jövőre Nagykőrös látja szívesen az ORLÉ-t gyűlésre.*

A polgárdii iskolában feltálalt ebéd után siettünk vissza Almádiba. Sokan aludni szeretnének, ha ez a gyűlésezések idején egyáltalában lehetséges volna, hogy hajnalban friss erővel indulhassunk az egynapos hajókirándulásra. A közös vacsoránál a Budapesti Hirlapot árusítják az ORLE javára. Gyűléseinkről az összes lapok közül ez hozta a legrészletesebb tudósításokat.

(Vége köv.) *Dr. Hegyaljai Kiss Géza.*

Páncél vármegyéről.

(Folyt. és vége.)

Szent András havának 26-ik napján a főispán elölülése alatt tartatott az első közönséges gyűlés, amikor is ő a tek. karokat és rendeket magyar beszéddel üdvözölte. (Ez is megvan.) Erre a vmegye nevében Ágoston József főjegyző válaszolt. (E beszéd is megvan.) Ezután következett a tisztviselők eskütétele, kik nehány tisztviselő kivételével felesküdtek. Ez utóbbiak eskütétele későbbre halasztatott. Azután a tárgysorozatra tértek. Kalmár István útfelvigyázóságot kér. Megadják neki. Dants Lajos leteszi a fizikusi hivatalt, helyette ügyészit kap (ez ugyanis még kevés számmal van). A közbiztonságra ügyelő biztosokat biztosítják a teljes bátorságuk felől. A gyűlésről igazolás nélkül elmaradottakat megbüntetik. Bizottságot küldenek ki a kincstár és a levéltár átnézésére s átadására.

Három nap mulva, Szent András havának 29-ik napján újból közgyűlést tart a megye, melyen az elmaradt tisztviselői esküket vették ki. Azután az egyik biztos felmentése ügyében a királyi táblára hivatalos levelet küldenek. Azután egynehány elfogott gyilkos ügyének megvizsgálására kiküldik a főügyészt. Az üres kincstárba adakozók nevei (élükön a főispánnal, aki 1817 Páncél-forintot adott s az alispánnal, aki 1500 Páncél-forintot adott) olvashatók ezután.

A következő közönséges gyűlést 1817. év Karácsony havának 3 ik napján volt. Ennek pontjai szerint a gyűlést elmulasztók megbüntetését elhatározták, az adószedőket megválasztották, az elmaradt tisztviselői esküket kivették. Nagyon érdekes a 4. pont, mely szerint a főügyész az egyik alszolgabiró ellen vádat emel, ki a hely szentségét egy *adta* mondásával megsérteni nem átallotta s a Karok és Rendek hallattára káromkodni merészelt. El is marasztalták. A biztosok esküformájának kidolgozására bizottságot küldtek ki.

Másnap (4-én) új gyűlést tartottak, melyen az előbbi esküformát megállapították, az ajánlott adományok begyűjtését elhatározták s a táblabirókat feleskették.

Ugyane hónap 6-ik napján újból gyűlés tartatott, melynek első pontja szerint egy válópört kellett elintézni a megyének: bíróság elé utasítják a kérelmezőt; két hajdút fogadnak, kik minden közgyűlés után 1—1 Páncél-forint fizetést kaptak. Továbbiak során a főügyész az egyik esküdt ellen vádat emel, mert semmit sem gondolván a hely szentségével, nagy kacajt ütött. 25 Páncél-forint büntetésben részesült ezért.

A következő gyűlés 10-én volt; az eddigi jegyzőkönyvek felolvasása után a közgyűlést mulasztókra az 1817. évi 12. t.-c. alapján 25 forint büntetést szabtak. (Az egyik mindjárt le is fizette.) A főadószedő betegségéből felgyógyulván, az esküt letette. A jegyzők s ügyész számára 5 konc papirost vesznek. A 9 óra után kávéházban mulatók ellen az 1817. évi 16. t.-c. értelmében 10 Páncél-forint büntetés határoztatott. Felolvassák a Kir. tábla levelét, mely a 13-i itélkezésre citálja a megyét.

Erre a 13-i gyűlésen levélbeli választ adnak. Azután a kompi lakosok kérésére a ragadozó állatok ellen vadászatot rendelnek el.

Az 1818. évben Boldogasszony havában 17 én tartották az első gyűlést, melyen bizonyos konstitutiók kiadásában határoztak, a főszolgabiró jelentését az előbbi hajcsakolásról (hajtó vadászatról) meghallgatták, az áradástól félő tőkéséri lakosok kérelmére a vármegye gondnokságát elküldték intézkedés, esetleg kitelepítés végett, a gyűlést mulasztókra birságot vetnek, a vármegyét bolondnak mondó Kalmár István ügyét, aki trágár kifejezésekkel is illette a vármegyét, a sedriára teszik; egy másik tagot, ki a vármegyegyűlést megsérteni nem átallotta, az 1817. évi 13. törvénycikk értelmében 20 Páncél-forintban elmarasztaltak.

1818. bőjtelő havának 11. napján az egész Páncélország előtt a tekintetes Karoktól és Rendektől elbúcsított Máriássy István: leköszönt.

Idáig van a jegyzőkönyv. A többit kivágták belőle. Tehát ebből is bizonyos, hogy háromszor tartottak évente megyei tisztújítást; egy-egy főispán 3 hónapig vitte hivatalát. Ez az egy jegyzőkönyv az 1817/18-i iskolai évről szól. Benne voltak a törvényszék, azaz „Királyi Tábla" jegyzőkönyvei is, de azokat teljesen kivágták a rombolók kezei. Pedig azok is érdekesek lehettek. Kövy volt az örökös főispán, de az ismertetett jegyzőkönyv szerint akkor nem elnökölt a gyűléseken.

Mikor 1822-ben Metternich rendeletei ellen a megye ifjúsága is opponált, 1822-ben a diákmegye gyűléseit is betiltotta a hatalom s később még a nevét sem engedték feltámasztani. Tudunk arról, hogy a megye szilaj kicsapongásokat csinált s fontoskodó szerepét tulságba is vitte. A Spataki Füzetek 1905-i folyamában megtalálhatjuk az in-

tézmény utolsó évének történetét. 1822. dec. 7-én megyei gyűlést tartottak, hogy a rendszabályokat kiegészítsék s egyéb tárgyakban határozzanak, amelyeket a Királyi Tábla készített elő. Szombat délután volt. Az ifjúság magyar ruhában, 6 kocsin vonult gyűlésre. A jurátusok közt volt Kazinczy József s Szemere, a tógátusok közt Sarnay Lajos. A praelatusok s correperitor társaik lengában jöttek és vörös sapkában. (Vörös övük nem volt). A gyűlésen beszéltek a praescriptióról, újra kihirdették Pánczélmegye szokásait, melyek tiltották az excessusokat, a káromkodást, korcsmázást s elhatározták, hogy 50 botnál többet senkire se határozhatnak. Beszéltek a deáknyelvben való haladásról, a katonaállításról (csak 100 katonát szavaztak meg, azt is csak a rácok közül, mert ilyenek is jártak akkor Patakon). Ezért a tanári kar és az előljáróság megharagudott. Még Kövy is megdorgálta őket. Az egyházkerület ezzel megelégedett, mégis úgy ő, mint a helytartótanács megtiltotta a további gyűlést. Igy szünt meg Pánczél vármegye. Volt pecsétje mind a megyének, mind a királyi táblának, épúgy, mint a későbbi Nándor-megyének és királyi táblának. Ezek közül ma csak a Nándor-megye pecsétje maradt meg a szépészeti gyűjteményben. Szinyei Gerzson azt állitja az iskola milleniumi történetében, hogy Pánczél megye cimere is megvan. Én azonban már nem találtam ott. A levéltárban (III/11.) a 195 szám alatt szerepel; 1882. VI/17-én ajándékozta Dr. Lengyel Endre. (372. 1.) Vízfestés. Szorgos kutatásom ellenére sem találtam meg még eddig De pótolja ezt két pecsétnyomat, amely Kálnásy Sándor adományából a régiségtár birtokában van. Az egyik P. megye pecsétje (Sigil I. Com Pánczel Ano 1814), a másik a királyi tábláé (Sigil I. Tabulae Regiae Pánczéliensis). Az elsőn sisak van s alatta paizs, mely három részre van osztva; az első házikót, a második váracsot, a harmadik liliomos páncélt ábrázol. A táblákon egy két serpenyős mérleget tartó kar látható, alatta nyitott könyv. A paizs felett koszorú. Kálnásy 1882 XII. 30-án ajándékozta ide s igért még olyan nyomtatványt is e saját kezüleg vett pecsétlenyomatok mellé, „amelyekről aligha bírnak tudomással". Mi lehetett ez, nem tudni.

Sajnos, az elveszett jegyzőkönyvek megtalálása immár alig remélhető. De ez egy jegyzőkönyv alapján is jóval teljesebb képet lehet róla szerezni, mint az Anekdotakincs II. kötetében olvasható nehány sorból. *Gulyás József.*

A sárospataki főiskolai és tanítóképző intézeti igazgató-tanács ülése.

(Folyt. és vége.)

Az igazgató-tanács az I. sz. gimn. internátus alapkőletételi ünnepélye alkalmából hódoló tisztelettel táviratilag üdvözölte gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter urat. Hálás köszönetét fejezte ki továbbá mindazoknak, akik az ünnepélyen szép beszédeikkel közreműködtek. Kűlön jegyzőkönyvi pontban mondott köszönetet Elekes Imre közigazgatónak iskolai évmegnyitó beszédéért és üdvözölte dr. Vasady Béla theol. tanárt külföldi irodalmi kitüntetése alkalmából. Az elnökség szép formáját találja meg annak, hogy kifejezést adjon dr. Révész Kálmán püspök úr iránti tiszteletének. Az igazgató-tanács és az összes tanártestületek közös gyűlését hívta össze e gyűlésből küldte tiszteletteljes üdvözletét az élete 70-ik születésnapját betöltő püspök úrnak.

A gimn. internátusba a juniusban felvetteken kivül felvétettek: Miskolczy József VII., Mercz Dániel V., Daróczy Zoltán II/b., Szabó Sándor VI., Vigváry Ferenc VI., Zeley Ferenc V., Kántor László V., Molnár József II/b., Kárász István VII., Radványi László II/a. és Nemes István I. o. tanulók. Igy a gimnáziumi internátusban 51 növendék szá mára lehetett elhelyezkedést biztosítani. 11 tanuló nyert tandíjkedvezményt. Az egyházkerület elé terjesztetik az a javaslat, hogy rászoruló ref. lelkészek és tanítók magántanuló gyermekei tandíjkedvezményben részesülhessenek úgy, hogy a rendes tanulók által fizetendő tandíjt fizessék, ha jeles vagy legalább jó előmenetelüek. Dávid Zoltán olaszországi, dr. Gulyás József németországi és Novák Sándor franciaországi tanulmányútjáról jelentés tétetik. Dr. Gulyás József egyetemi m. tanár engedélyt kap, hogy ez iskolai év első felében a debreceni egyetem bölcsészeti fakultásán előadásokat tarthasson. A fizikai és kémiai előadóterem teljesen modern felszerelése megtörtént. A tornacsarnok modernizálása folyamatban van. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium segélye teszi lehetővé. A györgytarlói gazdaságból 66 tanuló délelőtt 10 órakor pasztörizált tejet kap. A gimn. segély-könyvtár alapja 165 drb könyvvel megvettetett.

A tanítóképző-intézet ügyeit Kovács Dezső igazgató adta elő. Jelentést tett a beiratkozásokról. Beiratkozott összesen 143 növendék. Azóta a szám változott. Jóváhagyta az igazgató-tanács a tanulói segélyek megállapítását. A zeneórák ellátására Klacskó Béla polg. isk. igazgatót, a gazdaságtani órák ellátására Engelbert Rezső vármegyei gazdasági titkárt alkalmazta. Tóth Mihály, az intézet kiváló gyakorlóiskolai tanítója betegsége miatt egy évi szabadságot kapott. Gyakorlóiskolai tanítóvá megválasztásra Szathmáry Ferenc balmazújvárosi tanító ajánltatik. Elfogadta az igazgató-tanács és megerősités végett az egyházkerület elé terjesztí az 1929—30. évi zárszámadást és az 1930—31. évi költségvetést.

A főiskolai gazdasági választmány ügyei közül kiemeljük a zárszámadás és költségvetés elfogadását.

Az igazgató-tanács ülése a késő esti órákban ért véget. *M. J.*

— **Főiskolánkon a theologiai alapvizsgálatok** szept. hó 5—6. napjain tartattak meg. A másodévet végzett 16 ifjú közül jeles eredménnyel vizsgázott 3, u. m. Simon József, Tóth Ferenc és Tóth Lajos, jó vizsgálatot tett 6, elégséges eredményt muiatott fel 6 ifjú. Egy hallgatót egy tárgyból a bizottság a december hónapban tartandó javító vizsgálatra utasított.

KÖNYVISMERTETÉS.

A Pataki Diákvilág Anekdotakincse. Komáromi János közreműködésével szerkesztette *Dr. Panka Károly*. II. kötet. Budapest, 1930. – 231 l. Ára 5. P.

Az a tetszés, mely az *Anekdotakincs* I. kötetét (1926) mind a régi Pataki Diákok nagy közönsége, mind az irodalom, a kritika részéről érte, arra ösztönözte a szerkesztőket és a Budapesti Fiókszövetséget, hogy a II. kötettel is a nyilvánosság elé lépjenek. Ha az I. kötet tiszta jövedelme a világháborúban elesett volt pataki diákok *második* emléktáblájának felállítását tette lehetővé, a II. kötet tiszta jövedelme a két nagynevü pataki diák: a magyar nyelvújítás diadalmas vezére, *Kazinczy* Ferenc és a vértanú honvédtábornok, *Kazinczy* Lajos szobrainak a kollégium-kertben való felállítására fog szolgálni; — tehát minden régi pataki diák, ha ezt a kötetet megveszi és elolvassa, amellett, hogy a sok száz anekdota és visszaemlékezés olvasásánál a régi diákéletnek egy-egy érdekes megnyilvánulásában, egy-egy jellemző és korfestő vonásában gyönyörködik, egy-egy históriában a maga gyermek- és ifjúkorának emlékeit látja föl elevenülve, e nemes célhoz, a nagy és nemes ősök emlékezetének megörökítéséhez is hozzá fog járulni.

E kötetben is, miként az I-ben, vegyesen találunk a régi diákélet ismertetésére irányuló hosszabb visszaemlékezéseket (Gonda Bélától, Hallgató Jánostól, Komjáthy Sándortól), irodalomtörténeti adatokat (Tompa M. ismeretlen levele, Izsó M. pataki diáksága), kisebb, a diákélet egy vagy más oldalát bemutató adalékokat, a tanár és tanítvány viszonyát feltüntető vagy egyes diákok érdekes eseteit megénekelő históriákat, anekdotákat, azután a diákéletből fakadó versezeteket, (legtöbbnyire elekciós verseket, köztük M. Simon J. 1901-ből való hosszú ünnepválasztási versét), s mint új dolgot — e kötet megkezdi a pataki *diákszavak* közlését! Az I. kötettel szemben a szerkesztők e kötet összeállításánál azt a változást eszközölték, hogy az egész szöveget, a könnyebb áttekinthetőség kedvéért három főcsoportba osztották (I. tanárokra, II. diákokra vonatkozó visszaemlékezések, III. diákélet, amint az az ifj. egyesületekben megnyilatkozik) s az egyes csoportokon belől időrendbe szedték az anyagot. Bő és értékes közleményekkel járultak a kötet tartalmának gazdagításához Hallgató János, Komjáthy Sándor, S. Szabó József, dr. Forgon Lajos, Süveges Elek, néhai Harsányi István, Domby László, dr. G. Nagy László, Zsoldos Benő s természetesen a legtöbb közleménnyel maga a szerkesztő dr. Panka Károly (a cikkírók összes száma 40). Ugyanő, ami az I. kötetnél hiányzott, tájékoztató jegyzeteket nyújt a lap alján az egyes közleményekben érintett tanárok vagy más személyek kilételéről, mi által a távolállókra nézve megkönnyíti az előadott história megértését.

A kötet minden közleménye ügyes, eleven nyelven, friss közvetlenséggel, gyakran jóízű humorral adja elő a maga mondókáját, valamennyiben az üde, el nem hervadó pataki diákság eleven eszű, gyors felfogású, a nagy eszményekért lángoló, a becsületre gondosan ügyelő, de egy kis csinyre, tréfára mindig kész alakjai lépnek elénk s valamennyiből a 400 éves főiskola iránt való olthatatlan szeretet lángja csapkod felénk.

De épenazért, mivel az *Anekdotakincset* kortörténeti adattárnak tekintjük, mely irodalom-, műveltség- és iskolatörténeti adataival a jövendő történetírójának is fontos útbaigazításokkal fog szolgálni, megkívánjuk minden adatától a hűséget, hitelességet, meg azt, hogy tévedésektől, túlzásoktól és sajtóhibáktól ment legyen. E tekintetben e kötet egy és más adata pótlásra és helyreigazításra szorúl. Igy pl. a 36. lap közepén levő anekdotához még hozzátehetjük, hogy Buza János, a két Erdősi fiú nevelője, aki az esetnek szem- és fültanúja volt (az a kollégium előtt, az útcán történt), majd a föld alá sülyedt pátronusa előtt szégyenletében. A Demeter Lajosról szóló cikknek (178. l.) két adata helyreigazításra szorúl: ő nem III-ad, hanem IV-ed éves theol. korában ment ki Poroszlóra rektóriára, s 1886 őszén már nem volt pataki diák. A 79. lapon levő adoma, úgy hiszem, debreceni utánzat, miként a 112. lap tetején levő anekdota is Sipulusz remek tárcájának halvány utánzata. Tarnóczy T. a legnagyobb jóakarattal sem nevezhető *jeles* irodalomtörténetírónak (7. l.); a bölcsészettan helyett a bölcsészet szó használatosabb (21. l.). A *konya* szó magyarázatát kissé messzebbről kell kezdeni: az ugyanis eredetileg *konjugistát* jelentett (igy nevezték a gimn. előkészítő osztály növendékeit); mikor ez a progimnázium 1897-ben megszünt, attól kezdve kezdték csak ezt a nevet az I. o. tanúlókra alkalmazni. Említsük meg itt, hogy a régi gimn. tanúlók iskolai nevei ezek voltak: grammatista, inferior syntaxista, superior syntaxista, rhetor, orator, poéta, fizikus, logikus, — de már a fizikus (VII. o. t.) subscribált s igy az akadémiai diákok közé tartozott. Sajtóhibák a kötetben: a 143. lapon Z. Bertalan áll Z. István helyett, a 144. l. alján 1867 áll 1876 helyett, a 64. l. alján öt év áll 5 hét helyett.

A szerkesztő lapalji jegyzetei, helyes tájékozást nyújtanak a mai nemzedék előtt kevéssé ismeretes régi tanárokról (épen azért élő embereket, mint e sorok íróját is, fölösleges volt jegyzetben ismertetni), de egy forrást, amelyben az említett tanárokról s az iskola azon korbeli történetéről bő felvilágosítás található, nem említ, pedig ez a forrás a tiszáninneni egyh. kerület minden lelkészi hivatalában megtalálható s a legtöbb régi diáknak is kezeügyében van: s ez az iskolai *Értesítő* és az elhunyt tanárokról benne közölt *emlékbeszéd*. Ilyen emlékbeszédeket találunk Értesítőnkben: Buza Jánosról Karádi Gy.-től, Emődy Dánielről Nemes F.-től, Kérészy Istvánról Elekes I.-től, Kun Béla és Kun Pálról Finkey J.-től, Nagy Gusztávról Novák L.-tól, Nemes Ferencről és Orbán Józsefről Finkey F.-től, Soltész Ferencről Szilágyi B.-től, Szinyei Endréről Csontos J.-től, Szinyei Gerzsonról Harsányi I. tól, Warga Lajosról Radácsi Gy.-től, Zsoldos Benőről Gulyás J.-től. Tehát ezekre az emlékbeszédekre is lehetett volna a jegyzetben útalnia, nemcsak a Diákszövetség budapesti fiókjában elhangzott emlékezésekre. Ha eze-

ket figyelmen kivül hagyta, természetesen még kevésbbé vette számba e sorok írójának egyes régi filoz. professzorokról (Erdélyi, Rozgonyi s Szentgyörgyiről) irott tanúlmányait, pedig ha Rozgonyiról írt dolgozatomra (Egy magyar és egy német antikantianus érintkezése, Alexander-Emlékkönyv és Sárospat. Ref. Lapok, 1910. évf.) ügyet vet, nem írta volna azt róla, hogy „külföldön Kant bölcseleti rendszerét ismerte meg," mert ezt R. utolsó sorban tanúlmányozta, sem azt, hogy „Kant bölcselete ellen egy latin munkát írt," mert egész sor munkában ostromolta a kritikai bölcseletet. Kézi Mózesről fölösleges volt a jegyzet, mert az I. kötet 63—64. lapján bő adatok találhatók róla; a Comeniusról szóló jegyzetnek több felületes és téves adata helyreigazításra szorúl (a lexikonok nem mindig megbizhatók).

Még egyet. Az eleven diáklélek mindig hajlandó a pajzánságra, tréfára, sőt a mulasztásra, szabadosságra s egyes kisebb vétségekre (lopás) is; de a nevelésnek nem szabad (s úgy hiszem, az *Anekdotakincs* is a főiskola örök céljának szolgálatába akar állani) e gyöngeségeket legyezgetnie, mentegetnie. Már pedig úgy látom, mintha egy pár anekdota (bár nem kifejezetten, de konzekvenciájában) erre való tendenciát árulna el. Vigyázzanak a szerkesztők, ne quid respublica detrimenti capiat!

Azonban e kisebb hibák, foltok mit sem vonnak le a derék kötet értékéből, mely méltó arra, hogy minden régi és mai patakí diák könyvtárában helyet foglaljon, s hiszem, hogy még azok is érdekkel fogják olvasni, akik sohasem voltak pataki diákok. *Rácz Lajos.*

IRODALOM.

* **Az őszi munkák elvégzése,** betakarítás és szüret után szokta a magyar nép az esküvőt tartani, ekkorra jelenik meg, október havában Incze Gábor szerkesztésében az *Esketési beszédek* cimü gyűjtemény, mely 30 magyar református lelkész tollából közöl egy-egy beszédet. Az ízléses kiállítású, egészvászon kötésben megjelenő munka bolti ára 3 pengő lesz. Azok azonban, akik október 20-ig beküldik egy levelezőlapon előjegyzésüket a szerkesztőnek (Incze Gábor theol. h. tanár Pápa, Hunyadi J. u. 3.), *két pengő húsz fillérért* kapják meg.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A mezőtúri ref. gimnázium 400-ados jubileumi ünnepélyére** főiskolánk is elküldte testvéri üdvözletét. A tanártestület nevében az üdvözlő iratot Elekes Imre közigazgató írta: „Hálás köszönettel vettük, — üzente többek közt a mezőtúriaknak, — a Meghívót, szívünk-lelkünk ott is lesz, hogy megértő és méltányló csodálattal örvendezzünk együtt az örvendezőkkel, de hasonló ünnepre készülő ezer gondunk gátol benne, hogy legbensőbb vágyainkat követve, személyesen megjelenni szerencsések lehessünk."

— **Dr. Antal Géza püspök** a lelkésztanítóság nagy jelentőségére vonta fel a theologiai ifjúság figyelmét a pápai theol. akadémia évmegnyitó ünnepélyén.

— **Dr. Révész Imre egyetemi tanár eskűtétele.** Dr. Révész Imre szept. 15-én tette ünnepélyes formák közt a tanári esküt. Ez alkalommal Dr. Kun Béla rektor meleg és felemelő szavakkal üdvözölte.

— **Az én szolgálatom címmel** rokonszenves sorokkal mutatkozik be a Debreceni Prot Lap hasábjain Dr. Szász Imre, a lap új főmunkatársa. Kísérje áldás lélekkel vállalt szolgálatát.

— **Vallástanári vizsgálat Sárospatakon.** Szept. hó 24—25 én vallástanári vizsga folyt le Sárospatakon. Vizsgálatra álltak: *Baka* Béla szeghalmi, *Garaczi* Imre gödöllői hitoktató, *Szabó* Lajos csobádi lelkész és *Szakáts* Géza erzsébetvárosi segédlelkész. A vizsgálaton az elnöki tisztet *Cziáky* Endre esperes, püspökhelyettes töltötte be. Konventi biztosként Dr. Kováts J. István budapesti theologiai tanár, az egyetemes konvent r. tagja jelent meg. Képesítést nyert a vizsgázók közül 3: Baka Béla, Garaczi Imre és Szabó Lajos. Egy vizsgázó a vizsgálat ismétlésére utasíttatott.

— **Lelkészképesítő vizsgák Sárospatakon.** *Az első lelkészképesítő vizsgálatra* jelentkezett 15 férfi és 1 nő hallgatót a vizsgáló bizottság a házi és zárt helyi dolgozatok alapján a szept. 23—24-én tartott szóbeli vizsgálatra bocsátotta. Megelégedéssel vette tudomásúl, hogy a lelkipásztori hivatás betöltésére készülő ifjak komolysága, szorgalma évről évre fokozódik s hogy egyre nemesebb ambicióval s fokozottabb felelősségérzéssel vállalják a reájuk váró terhes munkát. A 16 hallgató közül jeles képesítést nyert 6 ifjú: Bacsó Gyula, Csathó József, Ferencz Lajos, Hubay Lajos, Siposs István és Szabó Lajos, jó képesítést 7 ifjú, elégségest 2, mig 1-et a bizottság egy esztendő mulva két tárgyból javító vizsgálatra utasított. — *A második lelkészképesítő vizsgálatra* 12 segédlelkész jelentkezett. Közülök 4 jeles eredménnyel vizsgázott: Darányi Lajos, Perjéssy László, B. Nagy Lajos és Béky Zoltán. Jó eredménnyel vizsgázott 7: Árday László, Császár József, Mikes Zoltán, Mikola István, B. Nagy Lajos, Tóth Albert és Varga János. Elégséges képesítést nyert 1 segédlelkész. A vizsgázók általában nagyon szép készültségről tettek tanubizonyságot. A vizsga letétele után Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok és Cziáky Endre püspökhelyettes lelkes szavakkal buzdították a vizsgázókat a szívük választotta szolgálat hűséges betöltésére.

— **Az új segédlelkészek exmissziója** a főiskolai imateremben szept. hó 24-én ünnepélyes keretek között folyt le. A CXXXVIII. zsolt. 1 versének eléneklése után Cziáky Endre püspökhelyettes a lelkipásztori munka nehézségeit és örömeit feltáró, atyai utasításokkal gazdag beszédben mutatta meg, hogy mire vállalkozik az az ember, aki *ma* magyar ref. lelkipásztor lesz. Legfőbb vezérünk a Krisztus, Őt kell követni, mert az Ő szeretete nélkül a magyar ref. egyház — temető, azzal minden hamisságon, kísértésen és romláson diadalmaskodó élet. Külön kibccsátást nyertek és külön

eskűt vett ki Janka Károly egyházkerületi főjegyző a férfi segédlelkészektől s főiskolánk első nő végzett theologusától. A kibocsátott s.-lelkészek nevében Hubay Lajos főiskolai szénior tett elkötelező ígéretet s mondott a vizsgáló-bizottságnak hálás köszönetet, amit a kibocsátást megerősítő kézfogás követett. A meghitt ünnepségre összegyűlt közönség a XC. zsolt. 9. v. imádságos gondolataival oszlott szét.

— **Tanítóegyesületi gyűlés.** Az alsózempléni ref. egyházmegye tanítóegyesülete 1930 okt. 1-én d. e. 10 órakor Sárospatakon, a főiskolában közgyűlést tart.

— **Presbiteri Alliance** keleti ága szeptember 8—12. napjain tartotta ez évi konferenciáját Wuppertal—Elberfeldben. A 80 résztvevő között hét magyar volt. *Dr. Puky* Endre és *Forgács* Gyula mint az egyetemes konvent küldöttei, *Dr. Bartók* Ernő Szlovenszkóból, *Ágoston* Sándor Jugoszláviából, *Dr. Imre* Lajos Kolozsvárról, *Csikesz* Sándor az ORLE részéről és *Szabó* Imre budapesti lelkész. A magyar küldöttek mindeniknek volt dolga. Részletes jelentéseket terjesztettek elő megbízó egyházaik sorsáról, a felmerült kérdésekhez többször hozzászoltak. *Dr. Puky* Endre az egyik templomban a nagy közönség számára tartott estén német nyelven mondott tartalmas beszédet, *Szabó* Imre egy ilyen estén német nyelven prédikált. A konferencia főtárgya a német református egyházak jogi helyzetének és theologiai irányzatának ismertetése, továbbá a Presbiteri Alliance-nak az európai kontinensen leendő megerősítése volt.

— **Tiszakeszii templomszentelés.** Feledhetetlenül szép ünnepe volt a tiszakeszii református egyháznak augusztus 31-én, amikor is felszentelte a mai nehéz anyagi viszonyok között nagy áldozatok árán, 7000 pengő költséggel megújított templomát. A XC. zsoltár eléneklése után Szalóczy Pál mezőcsáti lelkész imádkozott és magas szárnyalású beszédével, a hit templomának kiépítéséről az emberekben és az emberek között, ragadta magával az egész gyülekezetet. A tiszakeszii ref. énekkar éneke után pedig Janka Károly cigándi lelkész, egyházkerületi főjegyző ment fel a szószékre és prófétai erejű felszentelő imádságával könnyeket fakasztott a nagyszámu gyülekezet szemeiben. Ferenczy Dániel tiszatarjáni lelkész ágendázott és Perjéssy László mezőcsáti s.-lelkész segítségével úrvacsorát osztott. A templom történetét Horváth József helybeli lelkész olvasta fel. A délutáni istentiszteletet Perjéssy László mezőcsáti segédlelkész végezte. *H. J.*

— **Peenemünde**-ben, Usedon szigetén, azon a helyen, ahol Gusztáv Adolf svéd király 300 évvel ezelőtt partraszállott seregével, hogy résztvegyen a harmincéves háborúban, egy német és egy svéd társaság emlékkövet állított, mely ezentúl a *Gusztáv Adolf-kő* nevet fogja viselni. Ez a kezdete azoknak az emlékünnepélyeknek, amelyeket a nagy svéd király tiszteletére szándékoznak rendezni.

— **Az egyik kinai** városba, ahol a keresztyén misszió hosszabb idő óta működik, orosz kommunista agitátor érkezett, működése azonban rövid ideig tartott. Távozásakor, amikor megkérdezték, mért nem marad tovább, ezt felelte: *„ez a város nagyon keresztyén* ahoz, hogy céljainknak felhasználhassuk".

— **A világ leggyorsabban** fejlődő városa Tokyo, lakosainak száma 1923-ban 700,000; 1928-ban már 2,218,400. Ebben az óriási városban 115 féle felekezet van. Az ősi japán felekezetek közül a Nippon Sei Kokwai 25 misszióval, a Shintoismus 232, a buddhismus 1,082 templommal dicsekedhetik.

— **A diaszpóra-missziórol** nagyon érdekes és tanulságos előadást tartott Nagy Kálmán, érsekcsanádi lelkész, a solti egyházmegye missziói előadója a missziói előadók legutóbbi értekezletén. Nagy Kálmán több évi fáradságos munkával megszervezte a szórványok lelkigondozását. Előadásában tapasztalatait, munkájának meglepő eredményeit és azokat az elveket ismerteti, amelyek beváltak a gyakorlatban s amelyeket javaslatokba foglalva az előadók értekezlete az egyetemes konvent elé terjeszt. Nagy Kálmán előadását a „Reformáció" két utóbbi száma közölte. E két szám 1 pengőért, (mely postabélyegben is beküldhető) megszerezhető a Reformáció kiadóhivatalánál, Sárospatakon.

— **Lelkész-árva,** aki kereskedelmi tanfolyamot végzett, holland nyelven folyékonyan beszél és ír, szerény igényekkel bármilyen irodai alkalmazásra ajánlkozik, esetleg a holland nyelv tanitását, vagy elemi iskolás gyermekek vizsgai előkészítését is vállalja. Közelebbi felvilágosítással készséggel szolgál: Ferenczy Károly, Nyiregyháza, Kálvineum.

HIVATALOS RÉSZ.

989/1930. sz.

Fehívás.

Bodrogzsadány, Kelemér, Gömörszöllős, Láca, Sajóecseg, Sajókeresztur, Szendrőlád, Szilvásvárad sürgősen küldjék be adócsökkentési segély nyugtájukat a püspöki hivatalhoz.

Miskolc, 1930. szeptember 23.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Pályáyati hirdetés „Alkalmi költemény" irására.

A sárospataki ref. főiskola fennállásának 400 éves jubileuma alkalmából pályázatot hirdet

alkalmi költeményre.

A pályadíj 100 (egyszáz) P. — A lehetőleg gépírással, de legalább is idegenirással és jeligés zárt borítékkal ellátott alkalmi költeményeket a *„Főiskolai közigazgatói hivatal, Sárospatak"* címre kérem küldeni külön borítékban. — A határidő: *1931 április 30.*

Sárospatak, 1930. szeptember 26-án.

Főiskolai közigazgatói hivatal.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 40. szám Sárospatak, 1930 október 5.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JANOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Hegyaljai Kiss Géza:* Balatoni tüzek. (Folyt. és vége.) — *Kövér Pál:* A felsőborsodi egyházmegye tanügyi-bizottságának gyülése. — *Szabó Andor:* Az alsózempléni egyházmegyei lelkészértekezlet. — Vegyes közlemények. – Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Balatoni tüzek.

— A balatoni lelkészgyülés. —

(Folyt. és vége.)

Külön meg kell emlékeznünk a Baltazár püspök elnöki megnyitó beszédéről. A beszéd súlyos, higgadt és egyúttal a felekezeti béke cél jait szolgáló volt. Kiemeljük belőle a következő részt:

„... a magyar kálvinista világnézet a legöntudatosabb, leghatározottabb és legengesztelhetetlenebb tiltakozás mind az egyházi, mind a politikai intézményes nemzetköziség ellen. Nem hajlandó a maga történelmi egyéniségének sem a tartalmából, sem az alkatából feláldozni semmit olyan érdekek oltárán, amelyeknek sem az evangélium lényegéhez, sem a magyar lélek természetéhez, sem a nemzeti történelem igazságaihoz semmi közük.

Semmi kétségünk nem lehet felőle, hogy alapjábanvéve így gondolkoznak katholikus magyar testvéreink is, akik bizonyára éppen úgy tiszteletben tartják a mi álláspontunkat, mint ahogy mi tiszteletben tartjuk az ő vallásuk evangéliumi tartalmát s az ő egyházuk nemzetcivilizáló érdemét. Nekik is, nekünk is vigyáznunk kell arra, hogy ellentétek mesterséges támasztásával és szitásával sem belső egyéni, sem külső hatalmi érdek a maga politikai eszközévé ne tegyen bennünket. Krisztusi mondás, hogy *„amely ország önmagában meghasonlik, meg nem maradhat,“* apostoli mondás, hogy *„akik egymást marják, magukat emésztik fel.“* Ne felejtsük ezeket az intelmeket. Csak közös, egyetértő akaratunk, munkánk és küzdelmünk szabadíthatja meg az országot a nagy gazdasági és erkölcsi sülyedéstől az egész magyar nép egyesült erejével és okos szabadságával.“

Örömünket fejezzük ki e beszéd tartalma fölött és jóleső érzéssel állapítjuk meg, hogy katholikus testvéreink körében is megértésre talált.

Péntekre virradóra, mikor a szemem kinyitom, még sötét van. Alig szürkül. De így jó. Félötre kint kell lenni a kikötőben. A fogyó hold szinezüstje mélyen árnyaltan csillog a keleti égen. Körötte álmosan szikráznak a csillagok megritkult rendjei. Öt óra előtt mindenki a hajón. A Vezér is elfoglalja helyét a parancsnoki hídon. Mind a két fedélzet tömésig tele seregünkkel. Fekete ruháink közt kellemesen hat a női hozzátartozók elegánciája. Többékevésbé fiatal legénypapok frissült erővel kezdenek udvarlásba. Semmi álmosság. Valéria császárnő hajdani fürdőhelyén pazarolt pompával gyűlnek össze Pannónia természeti szépségei és a boldog merengés, a meleg összehangolódás érzéseit hozzák a szivek felszínére.

Tülköl a hajó, aztán erőteljes keréklendülettel fehér fodrot vet a fényesedő vizen. Siófok felé tartunk. A kenessei partok felett néhány biborsáv az égen. A vizet ki tudná leírni? Gyűrűzések, pikkelyek a szinén a sanzsán selymek örök változékony káprázatában. Úgy érzi mindenki, hogy percről-percre más lesz és percről-percre szebb lesz. Egyszerre azt látjuk, hogy egy széles sáv fut a hajónktól a part felé. Remeg a habokon, de változhatatlanul ott ívlik a tó felett. Most kélt fel a nap. Ragyogó az ég, csillogó a víz. És a nap két tükre közt a hegyek. Félsziget körvonalai mélyednek be a tó kékjébe. Meredek hegy és rajta kéttornyú templom. Tihany. A kikötőnél József főherceg villája, a biológiai intézet, pázsitszőnyegen virágágyak. Lombos pagonyon keresztül, meredek kapaszkodókon lihegünk fel a templomhoz. Az oltárok faragványai, a miseruhák himzése tetszik a szemnek. Engem csak egy érdekel itt, amit a többiek alig vesznek észre: egy vasráccsal elzárt rész a földszint alatt. Mintha kripta volna. Ez az őstemplom. Oszlopok, ívek az Árpádok idejéből. Egy márványlap takarja András király sírját. Vannak, akik megnézik az apátság termeit, mások a visszhangot sietnek meghallgatni. Átellenben a templom falával, a túlsó dombról kiáltja valaki: Hazádnak rendületlenül ... És a hangod csengését tisztán érthetően fordítja hozzád vissza az ekhó. Az akarattyai vén szil távcsövön ide is ellátszik.

Mindig beljebb haladunk a 70 kilométeres

tóba és a veszprém—zalai part hegyeinek szépsége mindjobban megigéz. A hegyoldalban egymást érő falvak neve a reformáció korából ismerős és némelyik máig megtartotta tiszta református jellegét. Dörgicse, Monoszló s még nehány. Révfülöpön túl a hegyek gyönyörű alakulata felejthetetlenül véső dik emlékezetünkbe. Jön két magányos csúcs, két tökéletes kúp. Az egyik Káptalantóti, a másik Nemesgulács hegye. És közte egy távolabbi hegyen a csobánci várrom. Aztán a Badacsony koporsóhegye. Mindakét végén kikezdte a bányászcsákány, de ma még mentve ős-szépsége. Gerincét erdők, oldalát szőlők borítják. Az erdő alatt egy magános jegenye és egy borház. Kisfaludy Sándor és Szegedi Rózsa boldog fészke... Csodás a vizen a hegyek visszatükröződése.

Badacsony mögött Szigliget várának jól látható omladékai. Vele szemben egy elnyúló hegy. És eközött a két parti magaslat közt egy felséges öböl. Nem kell hozzá soviniszta elfogúltság, hogy tartsuk olyan szépnek, mint a nápolyi öblöt tartják a magasztalói. S amilyen szinek vibrálnak a víz szinén, azoknál szebbet nem nyújtanak sem a svájci tavak, sem az Adriai tenger. Délután 2 órakor Keszthelyen kötünk ki. Itt elválik tőlünk a társaság egy része. Autón futunk ki Hévízre. Lótuszok, emberfejek a meleg víz szinén.

Félnégykor indulunk vissza a hajón Almádiba. Akik vonaton mentek, a zalai part felől integetnek, mert a vasút a tó szélén fut fel egészen Akarattyáig. Visszafelé már nem kötünk ki sehol. Mire megint Badacsony elé érünk, az alkony szineiben látjuk a mögötte kitáruló öböl tündéri panorámáját. Lassan-lassan elfogynak a naplementi káprázatok. Árnyék terül a víztükörre, hogy új fények gyúlhassanak ki rajta. Csillag a magasban és csillag a mélyben. A lélek édes remegéseiben ömlik ki ajkunkon a dícséret: A csillagos égnek seregei ottfent Tündöklő fényökkel dícsérik az Istent!

Kilenc órakor szállunk ki Almádiban. Éjfélig vagyunk együtt megint az Abbazia szálló fehér asztalánál, sok komoly szó után most már derűben. Hajnalban indulunk tovább vissza a végekre. Olyan nehéz egymástól ismét elszakadni Volt olyan lelkész, aki büszkén jelentette ki, hogy az ORLE megalakulása óta, 23 éve ott volt minden konferencián Mi fiatalabbak jóformán csak 1923 óta járunk, mikor Sárospatak látta falai közt a lelkészi tábort. És mennyi tisztelet gyűlt már fel a szívünkben eddig is az érdemesek iránt, mennyi szeretet a kedves, jó, értékes lelkészi és baráti egyéniségek iránt. Nehéz idők jönnek. Nőnek az árnyékok. De bátran és hittel nézünk előre. Olyan jól esik elmondani, hogy felmelegítették a lelkünket a balatoni tüzek!

Dr. Hegyaljai Kiss Géza.

— **Fúvós banda-zenekar felállításához** kellő zeneeszközök beszerzéséhez a szükséges pénzösszeg előteremtésén fáradozik Elekes Imre gimn. igazgató. Az igazgató-tanács és tanári kar tagjai közül már többen hozzájárultak adományaikkal a cél megvalósításához.

A felsőborsodi egyházmegye tanügyi-bizottságának gyülése.

Egyházmegyénk tanügyi-bizottsága Pozsga József lelkész és Makláry Dezső főszolgabíró elnöklete alatt 1930 szept. 23 án tartotta gyűlését Sajószentpéteren.

Pozsga József elnök megnyitó beszédében fájdalmas szivvel emlékezett meg róla, hogy a kultuszkormány Tornaszentjakabtól, Meszestől elvonta a tanitói fizetéskiegészítő államsegélyt. S bár e rendszerré vált államsegély elvonás ellen egyetemes Konventünk lépéseket tett, mégis szükségét látja ez ügyben újabb erélyes és egyöntetű fellépésnek. Felemlítette azt a sajnálatos tényt is, mely szerint a vallás- és közoktatásügyi miniszter az Ózdon szervezni szándékolt önálló hitoktatói állás — melyre pedig a szórványok sokasága és növendékek nagy száma miatt égető szükség volna — állami javadalmazását fedezet hiányában nem vállalta. Ismertette a református szellemű tanterv készítésére, a tananyag beosztás felülvizsgálására és jóváhagyására (évenkint az esperes, illetve a tanügyi bizottsági elnök által) vonatkozó konventi határozatokat Dicsérő elismeréssel emlékezett meg Almássy Lajos meszesi lelkészről, ki az államsegély elvonás következtében előállott tanítóhiányban maga végezte és pedig kitünő eredménnyel a tanítást. Örömmel mutatott rá iskoláink emelkedő szinvonalára, református iskoláinknál működő tanítóink jó munkáján kivül az állami, községi és társulati iskoláknál vallást tanító lelkészeink, tanítóink dicséretes tevékenységére, úgyszintén egyházközségeink áldozatkészségére, mely e nehéz viszonyok közt is példaadóan nyilatkozott meg. Államsegéllyel új iskolák épültek: Edelényben, Kondón, Nagyvizsnyón, Varbón. Ugyanezen helyeken, továbbá Alacskán, Nagybarcán és Sajókápolnán új iskolai berendezés készült. Magánosok részéről is történtek kegyes adományok. Ezeket és a szokásos statisztikai kimutatásokat részletesen felsorakoztatta az elnöki jelentés. — Egyházmegyénk tanügyi állapotáról hű képet nyújtó, lelkiismeretes pontossággal összeállított, egyházunk érdekei felett aggódó szivvel irt elnöki jelentést tanügyi bizottságunk hálás köszönettel vette tudomásúl s a vonatkozó határozati javaslatokat illetékes helyekre felterjeszteni rendelte. Ezzel kapcsolatosan a javadalmi jegyzőkönyvek magas értékelésének csökkentése tárgyában szükséges lépések megtételét is elhatározta.

Ezek után Gyülvészi István lelkész olvasta fel az országos református népiskolai tanterv készítésére vonatkozó javaslatát, melyben az egyes tantárgyakat sorra véve református és magyar nemzeti szempontból birálta az állami tantervet. Éles meglátással mutatott rá annak hiányaira és célzatosságára. Ne engedjük elsikkasztani hitünk és hazánk nagy hőseit: Kossuth Lajost, I. Rákóczy Györgyöt, a gályarabokat, ne engedjük őket feláldozni a történelmi átértékelés irányzatának — mondotta.

Utána Istók László tanító hasonló javaslata került sorra. Végül Göőz Béla tanító vitéz Nyit-

rai Károly „Tananyagbeosztás"-át bírálta. Szükségesnek látja, hogy szerző tananyagbeosztását az új tankönyvek megjelenése után dolgozza át és készítsen heti tananyagbeosztást is.

A tanügyi-bizottság ismételten kifejezést adott azon véleményének, hogy az új elemi iskolai tankönyvek alig használhatók nehézkes stilusuk, középiskolás növendékeknek megfelelő, fejlettebb értelmi szinvonalat feltételezésük, nagy terjedelmük és drága áruk folytán. *Kövér Pál,*

tan.-biz.-i jegyző.

Az alsózempléni egyházmegyei lelkészértekezlet.

Szép számmal egybesereglett résztvevő jelenlétében tartotta meg az alsózempléni egyházmegye a kebelbeli lelkészek szokásos évi értekezletét október 1-én, a sárospataki főiskola tanácstermében.

Tantó János belmissziói előadó vezette be az értekezletet a János ev. 3 : 14—15. alapján mondott, a mai életből vett példákkal illusztrált magvas bibliamagyarázattal. Két világnézet vivja napjainkban egymással a harcot, — mondotta — a materialista, Istent tagadó, félrevezetett seregek százezrei és a Jézus keresztjét magasra emelő keresztyének milliós tömegei. Olyan időknek megyünk elébe, amelyekben fokozott kötelességek várnak egyházunk lelkipásztoraira, tanítóira, minden egyháztagra.

Ezután *Kiss Ernő* esperes-elnök szeretettel üdvözölve az értekezlet tagjait s a megjelent vendégeket, megnyitja az értekezletet.

Következett *Forgács Gyula* sárospataki lelkész, konventi belmissziói előadónak a *gyermekmisszió* érdekében tartott, lebilincselő hatású előadása. Egyetlen reménységünk és a jövő egyetlen biztosítéka az, — állapította meg — ha olyan új generációt tudunk nevelni, amelynek lelkébe beleolthatjuk azt, ami a legnagyobb ezen a világon: a szeretet. Azt a szeretetet, mely magának Istennek lényege s Jézus megváltói munkájának központja. Ennek a szeretetnek ki kell terjednie a reánk bízott gyermek egész életére, uralkodóvá kell tenni lelkében annak értékeit. Ez a mai világ tele van csalódással. Vigyázzunk, mert a gyermeki lelket azok a csalódások teszik tönkre, amikor csalódik a tekintélyekben. Nekünk Krisztus szeretetét kell odatárnunk a gyermek elé, ha meg akarjuk menteni a lelkét.

Végül *Tantó János* belmissziói előadó a *lelkésztanítóság* problémáját fejtegette. Javaslatára kimondotta lelkészértekezlet, hogy a lelkészi és tanítói oklevél egyidőben való megszerzését, mely is a theologiai képzés szinvonalát leszállítaná, mivel az órák halmozása az önálló tanulásra és elmélyedésre időt nem enged, — nem helyesli Az egyetemes konvent kérdéseire pedig azt válaszolja lelkészértekezlet, hogy ha már ezzel az általa perhorreszkált egyidejű lelkészi és tanítói képzés ügyével kényelen foglalkozni, úgy az ötéves theológiai tanfolyamra leendő berendezkedést látja célszerűbbnek, azon álláspontjának határozott leszögezésével, hogy a lelkésztanítóság érdekében a lelkészképzést feláldozni nem lehet.

Azon óhajtással végződött az értekezlet hogy jövőben az egyházmegyei gyűlést megelőzőleg egy két hónappal korábban tartassék, mint az régebben is gyakorlatban volt.

Szabó Andor

a lelkészértekezlet jegyzője.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Szabó András mezőkeresztesi lelkész, az alsóborsodi ref. egyházmegye tanácsbirája, Borsod vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, szept. 30 án életének 64 ik évében hosszas szenvedés után elhunyt. 38 évig volt hűséges szolgája az Úrnak, aki a test és lélek erőivel gazdagon megáldva küldte ki a megboldogultat a munkamezőre. A hatalmas termetű férfi forró dobbanású, meleg szivet hordott kebelében s egész emberként szolgálta a közélet széles területét, amely szegényebb lett az ő elköltözésével. Kemény, férfias jelleme megbizható vezetővé tette, aki nagy űrt hagy maga után eltávozásával. Temetése okt. 2-án ment végbe. A gyászszertartást Farkas István esperes és Pósa Péter cserépfalusi lelkész végezte. Az egyházközség nevében Báró Bottlik József főgondnok búcsúztatta el. A sírnál Román Ernő alsózsolcai lelkész és Vajda Sándor mezőkeresztesi lelkésztársa mondottak utolsó Isten hozzád-ot. Legyen áldott emlékezete!

— **Dr. Révész Kálmán püspököt üdvözölte Miskolc városának közgyűlése** születésének 70-ik évfordulója alkalmából Dr. Mikszáth Kálmán főispán napirend előtti felszólalásában a következőképen emlékezett meg az évfordulóról: „Meg kell arról az évfordulóról emlékeznünk, amely csendben, feltűnést kerülve köszöntött reánk. Révész Kálmán püspök, törvényhatósági bizottságunk örökös tagja, Miskolc egyik tudásban, jellemtisztaságban és emelkedett gondolkozásban legkiválóbb polgára, a nyári szünet alatt lett 70 éves Ha szerény és puritán egyénisége mindég arra törekedett is, hogy magánéletéből kizárja a nyilvánosságot, a törvényhatósági bizottság meghajolva Révész Kálmán nagy érdemei előtt, ma átlépi a Pálóczy-utcai püspöki lak csendes kapuját, hogy feléje nyújtsa tisztelete és becsülése jeléül szerencsekívánatait." A közgyűlés a főispán szép szavai után lelkesen ünnepelte püspökünket.

— **Komáromi János írói jubileuma.** Komáromi János, iskolánk nagynevű, volt diákja most ünnepelte 25 éves írói jubileumát. Ez alkalomból Dr. Panka Károly orsz.-gyűlési könyvtárigazgató a Diákszövetség budapesti egyesületének nevében kedves, meleghangú levélben köszöntötte a jubilánst, kinek munkáit épen most fűzte egy 12 kötetes jubileumi díszkiadásba a Géniusz kiadóvállalat. „A Mindenható jósága és kegyelme, ha valaki 25 éves jubileumát testi és szellemi erejének teljes frisseségében és családi boldogságban éri el. De viszont az egyén érdeme, ha ez az el múlt idő nem tünik el felette nyomtalanúl, hanem szép, eredményekben gazdag múltra enged visz-

szapillantást. Nagy és értékes munkásságoddal nemcsak itthon, de külföldön is tiszteléket szereztél nevednek és hazánknak. Izig-vérig magyar műveid közül a „Pataki diákok"-kal örök emléket állítottál Alma Materünknek és hires diákéletének. Ezután megjelenő műveiddel még egy újabb huszonöt évnél is tovább gyönyörködtesd magyar testvéreidet..." mondja többek között a bensőséges levél. Mi is minden sorát meleg köszöntéssel és üdvözléssel „irjuk alá."

— **Tudja Mihály deregnyői lelkész** (megszállt zempléni e.-m.) nyugalomba vonult.

— **Dr. Puky Endre előadása,** amelyet a Presbiteri Alliance elberfeldi konfereneiáján tartott, németül is megjelent a Ref. Kirchenzeitung hasábjain. Magyarul a Református Figyelő közölte.

— **Dr. Tankó Béla debreceni egyetemi tanár zeneesztétikai előadásokat** tart Debrecen város érdeklődő közönségének heti 2 órán. Az előadások jövedelme diákjóléti célokat szolgál.

— **Szünidők megállapítása a sárospataki főiskolában.** 1. Szüreti szünidő: okt. 18. déli 1 órától—okt. 26 án estig. 2. Karácsonyi szünidő: dec. 20. d. e. 11 órától jan. 4-én estig. 3. Husvéti szünidő: márc. 27. déli 1 órától ápr. 12-én estig. 4. Pünkösti szünidő: máj. 20. d. e. 11 órától máj. 27-én estig.

— **Adomány.** Koroknay Károlyné szül. Janka Erzséket a bodrogkereszturi egyháznak egy templomi csillár beszerzésére 100 P t adományozott.

— **Hittanhallgatók internátusi jótéteménye.** A theol internátusi jótéteményeket már a június havi igazgató-tanácsi gyűlés megállapította. A szeptemberi gyűlésen jótéteményben részesültek még a következők: Kovács Zoltán IV., Kenyeressy Károly II., Németh József, Fiedler István, Pusztay Sándor, Veres Imre, Radácsy György, Nagy Lajos, Sebestyén Sándor, Horkay István, Putnoky Nagy Pál, I. é. hittanhallgatók 1/4 kedvezményben. Gálos Jenő, Karsay Sándor, Bucsai Mihály és Hegedüs Imre I. é. hittanhallgatók és Martin Miklós, Kocsis János, Samu István IV é. hittanhallgatók, és Tóth Lajos III. é. hittanhallgató 1/2 kedvezményben.

— **Hat hónapi elzárásra, tizezer lei pénzbírságra és hivatalvesztésre ítélték el Babos Sándor református lelkészt.** A dévai törvényszék hozta ezt az ítéletet. Babos Sándor református lelkésznek az volt a bűne, hogy ő temette el a lupényi vérengzés 24-ik halottját. Babos Sándor lelkészi teendőit szíveket megindító módon végezte. A beszédért az oláh hatóságok államellenes izgatással vádolták meg és védekezését tekintetbe nem véve, hogy t. i. neki egyáltalán nem volt szándéka az állam ellen izgatni, elítélték 6 hónapi fegyházra, 10,000 lei pénzbírságra és hivatalvesztésre.

— **Építkezés.** A gesztelyi egyház 13.000 P költséggel, amelyház járult még a gyülekezet részéről az összes fuvar teljesítése, modern tanítói lakást építtetett.

— **38.- Pengőért láthatja Bécs összes nevezetességeit,** ha október 15-ig jelentkezik a Magyar Református Diákok *SOLI DEO GLORIA* Szövetségének Központjánál Budapest, IX. Lónyai utca 7 II. 28. A jelentkezéssel egyidejűleg küldendő az utlevél s 10. P. jelentkezési díj. A Tanulmány út okt. 30 tól nov. 3 ig, csütörtök reggeltől hétfő estig tart. A 38.- P. részvételi díjban bennfoglaltatik utiköltség, szállás és étkezés dija. Ha egy iskolából huszan jelentkeznek, a kisérőt ingyen visszük.

— **Meghívó** *az Alsózempléni Református Lelkésznék Szövetségének* f. hó 14 én, kedden d. e. 10 órakor *Gesztelyen* tartandó őszi gyülésére. — *Sorrend:* 1. Istentisztelet a templomban. — 2. *Forgács* Gyuláné előadást tart munkánk akadályairól. — 3. *Kun* Zoltánné vasárnapi iskolai tanítást mutat be. — Elnöknő jelentése. — Pénztáros jelentése. *Göndöcz* Istvánné leányokkal való foglalkozást mutat be. — Az előadások és mintafoglalkozások után megbeszélés. — A Sátoraljaújhely—Szerencs felől a *Hernádnémeti* állomásra 9²⁴-kor érkező személyvonatnál autók várják a vendégeket. Az egyszerű ebéd ára 1 P. Kérem kedves Testvéreimet, hogy e meghívó vétele után legkésőbb 10-éig jövetelüket *okvetlen* jelentsék be. Aki nem jöhetne, legalább egy levelező-lapon tudassa, hogy miért nem jöhet és irjon üzenetül nehány sort. — Nem volt soha nagyobb szükség arra, hogy összefogjunk és egymást támogassuk, mint most. „Áron is megvegyétek az alkalmat, mert az idők gonoszok." Szeretettel hív és vár testvéretek az Úrban *Kun Zoltánné, Csillik Margit* az e.-m. szövetség elnöknője.

— **Ker. Ifj. Egyletek** munkája Amerikában. Az egyik new-yorki gyermekbiróság jelentése szerint az általa előállított 4000 kiskorú bűnöző közül csak 3 volt olyan, aki ifj. egylet tagja. 1902 közül, akiket az ifjúsági egyletekhez utalt, csak 62 esett vissza régi bűnébe.

— **A porosz képviselőház** elfogadott egy indítványt mely utasítja a kormányt, hogy terjesszen elő javaslatot a naptár oly irányú reformjáról, mely lehetővé tenné, hogy a husvét ünnepe az évnek mindig ugyanazon napjára essék.

Pályáyati hirdetés „Alkalmi költemény" irására.

A sárospataki ref. főiskola fennállásának 400 éves jubileuma alkalmából pályázatot hirdet

alkalmi költeményre.

A pályadij 100 (egyszáz) P. — A lehetőleg gépirással, de legalább is idegenirással és jeligés zárt borítékkal ellátott alkalmi költeményeket a *„Főiskolai közigazgatói hivatal, Sárospatak"* címre kérem küldeni külön borítékban. — A határidő: *1931 április 30.*

Sárospatak, 1930. szeptember 26-án.

Főiskolai közigazgatói hivatal.

Szerkesztői üzenetek.

V—y P—l B—t. Köszönjük a tudósítást. Jön. — **Sz—y D—l B d.** Megérkezett. — **Sz—ó L—ó P—a** Levele megérkezett. Intézkedünk A mult évi levél is megérkezett. A benne foglaltaknak eleget tettünk. — **Gy—y K—n E—i.** A mult számunkban találod meg kérdésedre a feleletet. — **I—a P—r R—gy.** A pontos eligazitás az 1924-ik évi konventi jegyzőkönyvben is olvasható. — **T—cs M—ly.** Legközelebb jön.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 41. szám. Sárospatak, 1930 október 12.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Takács Mihály:* A Kálvin-Szövetségek megszervezése. — *Szentmártoni Dániel:* A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése. — *Kovács István:* Az abaúji egyházmegye közgyűlése. — *Batta János:* Az alsózemplén egyházmegye őszi közgyűlése. — Darázsfészek. — Gyülekezeti élet. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

A Kálvin-Szövetségek megszervezése.

Papíroson él, hiszen névlegesen megalakultak az egyházmegyei Kálvin-Szövetségek, sőt a kerületi is, de a gyakorlatban nagyon kevés van belőle. Miért? Mert református közvéleményünket még mindig nem hatotta át a Kálvin Szövetségnek minden vonalon való szükségessége, nem hatotta át az a tudat, hogy az mai élet-halál harcunkban hatalmas erőforrás lehetne református egyházunk számára.

Különös emberek vagyunk mi, kálvinisták. Meg vagyunk győződve egy-egy eszme, vagy dolog szükségességéről, de amikor kivitelre kerül a sor: ahányan, annyifelé szakadunk, nem birunk összefogni, tömeggé egyesülni, ami súlyt és tekintélyt adna elhatározásunknak. Megcsináljuk az egységes Énekeskönyvet egységes akarat nélkül, telve helyrehozhatatlan hibákkal. Az egész ország református közvéleménye égető szükségnek látja a ref. napilapot, meg van hozzá kezdve a nyomda és sok más anyagi előföltétel s el kell buknia, mert nyomorúságos 15.000 előfizetőt nem tudunk összehozni s mert Debrecen mást akar, mint Pest, a Hit és Szolgálat mást akar, mint a Kálvinista Szemle, más irányt mutat az egyes püspökök zászlaja: holott elméletben mind a tiszta, hamisítatlan kálvinizmus elveire esküszik. Miért van ez a circulus vitiosus? Azért, *mert csak elméletben vagyunk kálvinisták, gyakorlatban emberekre esküszünk.*

Hát ennek egyszersmindenkorra végét kell szakítanunk! Református egyházunk élet-halál harcában legyen vége valahára a személyi hiúságoknak és érdekeknek. Értsék meg egymást mindenekelőtt a vezetők! Ne történjék meg az, hogy egy-egy ember kiteszi testét a zuhogó árnak, amely elborítással fenyegeti egyházunk hajóját és azt az embert csak azért is cserbenhagyják, mert a személye nem közkedvelt minden vonalon. Hívják azt bárkinek, ha református egyházunk érdekét védelmezi, vagy képviseli: sorakozzék mögéje az egész ország református közvéleménye. S meg fogjuk látni, hogy egyszerre meg fog nőni a tekintélyünk, a befolyásunk az egész világ szemében s nem kell annyit panaszkodnunk háttérbeszoríttatásunkról.

A Kálvin-Szövetségnek életre keltését is ebből a szempontból tartom a legszükségesebbnek: egyesíti református egyházunk elitjét (a legnemesebb értelemben használván e szót) fennt és alant s teremt egy hatalmas egyháztársadalmi szervet, amely egyházpolitikai téren is hatalmas falankszúl szolgál a hivatalos egyház mellett s gyorsabb és szabadmozgása révén gyorsan és hathatósan intéz el olyan kérdéseket, amelyek a hivatalos egyházon belül huzamosan megrekednek. A szociális téren való szükségességét már előbbi cikkemben kifejtettem.

Mi hiányzik arra, hogy a papíros Kálvin-Szövetségek hússá és vérré váljanak? *Az egyházmegyei s kerületi vezetők belátása, lelkiismerete és akarata.* Ha ezek teljes lélekkel és szigorúsággal vetik rá magukat az eszme megvalósítására: sikerülnie kell, mert a másik föltétel adva van: minden vonalon vannak hűséges munkások, akik önzetlen lélekkel fogják kezüket az ekeszarvára vetni.

Minden egyházmegyében meg kell indítani a szervezés munkáját, akár a belmissziói munkákkal kapcsolatban, akár anélkül. Nálunk, Alsóborsodban az egyházmegye kimondotta, hogy a Kálvin-Szövetségek egyúttal belmissziói bizottságok s a presbiterek kötelezett tagjai a Kálvin-Szövetségnek, hozzájuk jönnek a gyülekezet önként ajánlkozó tagjai. A Szövetségek a politikai járások szerint vannak szervezve s egy járás gyülekezetei alkotják a Járási Kálvin Szövetséget, élén az érdemesebb lelkészi és világi vezetőkkel. A m.-kövesdi járást 3—4 gyülekezetenként körzetekre osztottuk s minden körzet ősszel felváltva egy-egy gyülekezetben tartja évi gyűlését hitébresztő, ünnepélyes programmal, épúgy, mint a belmissziói körök. A körzeti gyűlés célja: az illető gyülekezetnek nyújtani maradandó lelki értéket s a hittestvéri összetartást erősíteni a szomszédgyülekezetek és lelkipásztorok között, utóbbiak

ilyenkor közös problémáikat is megbeszélhetik. A Járási Szövetség 1—2 alkalommal tart gyűlést. A tavaszi gyűlés beszámoló a járás gyülekezeteinek Kálvin-Szövetségi, illetve belmissziói évi munkálkodásáról. A gyűlést a Kálvin-Szövetséggel összefüggő előadásokkal s szavalatokkal tesszük vonzóvá s mi a járás minden intelligens ref. emberét is külön meghivóval hívtuk meg a gyűlésre. (Tárgyak pl.: A K.-Sz. és a felekezeti béke; a K. Sz. és a szeretetmunkák; a K.-Sz. és a világi elem stb.) Az előadások nem száraz, elméleti fejtegetések, hanem *vonzó, gyakorlati előadások*, amelyek az intelligens embert épúgy érdeklik, mint az egyszerű nép fiát, mindenkor hiterősítő tartalmúak. Ha nincs elég megfelelő előadó egy-egy járásban, segítse ki a másik járás, mint ezt mi a körzeteinknél cselekesszük. A járási gyűléseken kiemeljük azokat a gyülekezeteket, amelyek előljárnak a szeretetmunkák, vagy szociális tevékenység gyakorlásában s így a többi gyülekezet felemelő példákat látván maga előtt: maga is hasonlókra buzdul.

Természetesen még mi is csak a kezdet kezdetén vagyunk, de mindenesetre már megindultunk s haladni akarunk előre a cél felé. Sajnos egyik célunkat: intelligens világi embereink bevonását az egyházi élet keretébe, csak részben tudtuk elérni. E téren még tulságos közönnyel kell megküzdenünk, különösen előkelőbb uraink még nem akarnak tudni a mi mozgalmunkról, de majd ha előkelő egyházi embereink is részt vesznek a munkában s ha a Kálvin Szövetségi mozgalom általánossá lesz, megfogjuk nyerni legelőkelőbb köreinket is.

A mi módszerünk a hamisítatlan kálvinista szellemet megőrizni. Meg kell győzni intelligens urainkat és református közvéleményünket, hogy igazi felekezeti békét nem úgy teremthetünk, ha az erősebb fél előtt gyáván meghunyászkodunk s a magunk romlása árán is akarjuk a békét, de úgy, hogy országunk törvényeit tiszteletben tartva és tartatva, az egyenlő elbánás elvét követeljük s így nyújtunk egymásnak testvérkezet. A kimélet lenül előretörő klerikálizmussal szemben a leghathatósabb fegyver ref. és más vallású intelligeciánk és közvéleményünk felvilágosítása és a meg nem alkuvó kálvinista szellem. Ezt a szellemet a Kálvin-Szövetségek terjeszthetik a leghatásosabban, hiszen hivatalos egyházunk annyira le van kötve a közigazgatási dolgokkal, hogy egyéb téren úgyszólván alig bír lélekzethez is jutni.

Ismétlem: minden egyházmegye vezetősége indítsa meg a szervezés munkáját, álljanak elő a lelkes, buzgó *gyakorlati emberek*, meggyőző, vonzó előadásokban ismertessék a Kálvin-Szövetség céljait, szeressék minden vonalon a Szövetséget s meg fogják látni, hogy a vállvetett munka csodálatos eredményeket fog teremni ref. egyházunk javára, ellenfeleinket pedig több tiszteletre és belátásra fogja bírni. *Takács Mihály.*

— **Érdekes érettségi vizsgálat.** A napokban érettségi vizsgálatot tett Lequeitioban Ottó királyfi. A vizsgálaton az egyik elnöki tisztet Ady Lajos tankerületi főigazgató töltötte be.

A felsőborsodi egyházmegye közgyűlése.

Egyházmegyénknek egyik csekély népességű, de áldozatos buzgóságú kis egyházában, a Sajó völgyén fekvő Barcikán tartottuk meg őszi gyűlésünket szept. 25 én, a nagyszámban egybegyűlt tagok élénk érdeklődése mellett.

Reggel 9 órakor, amint elhangzott a harangszó, zsúfolásig megtelt a szépen kiújított templom s egy kedves reggeli áhitat keretében mindenekelőtt kiöntöttük hálánkat Isten előtt, Akitől Tóth János lelkésztestvérünk szép alkalmi imában kért áldást egyházépítő közös munkálkodásunkra s ugyancsak ő hirdette az Igét is a gyakorlott szónok meggyőző erejével.

Istenitisztelet után Zsóry György e.-m. gondnok tartott nagyhatású megnyitóbeszédet, melyből most is felénk sugárzott e mélyhitű oszlop-emberünk ügyeink iránti meleg szeretete s egyházunk szomorú sorsa feletti komoly aggódása. Megilletődve hallgattuk a bölcs vezér ajkáról elhangzó súlyos kijelentéseket s önkéntelenül is felsóhajtottunk: vajha minél több ilyen lelkes és hithű világi pappal dicsekednék a mi szegény kálvinista anyaszentegyházunk!

Majd Elek József esperes terjesztette elő a tőle megszokott gonddal összeállított s eszmékben gazdag jelentését, melyben mindenekelőtt megkapóan s erőteljes vonásokkal rajzolta meg a mai felekezetközi helyzetünket s állami életünk aggasztó jelenségeit. „Ma, — mondotta többek között — amikor a római kúria évezredes alkotmányunk félredobásával nevez ki főpapi funkcionáriusokat, — amikor megbélyegzi az állami törvényeink szerint érvényesnek elismert házasságot, amikor kanonoki méltóságot viselő egyén a márciusi ifjakat büntetlenül lázadóknak minősíti, amikor a történelmi átértékelés javában folytatja dicsőséges magyar történelmünk s vallási és nemzeti szabadsághőseink bemocskolását, amikor a hitetlenség — felhasználva nyomasztó gazdasági helyzetünket — újúlt erővel kezd Isten és haza elleni tevékenységéhez: ma valóban nagy szükség van hitben erős, gerinces, egymást megértő, megbecsülő kálvinista férfiakra s a lelkészek és világiak összefogására!“

Részletesen feltárta az esperesi jelentés anyagi bajainkat s az alacsony terményárak, de meg a kormány szűkkeblűsége miatti nagy szegénységünket. Rámutatott azon megdöbbentő tényre, hogy az általános gazdasági válság folytán mármár teljesen kimerül az egyháztagok teherbírása, fizetőképessége, ami a Kálvineumok s többi humánus intézményeink életképességét is nagyban veszélyezteti.

A szomorú jelenségek mellett örvendetes tényként jelezte a theológiai internátus megnyitását s hangot adott annak a jóreménységnek, hogy ebben az otthonban „olyan lelkipásztori generáció fog nevelődni, mely nem a könnyelmű, bohém életmódban, hanem a testi és lelki megszentelődés útján a Krisztus egyházáért pihenést nem ismerő harc mezején fog vezérkedni!“

Esperesünk meleghangú megemlékezése kapcsán őszinte örömmel ünnepeltük szeretett főpász-

torunkat: Dr. Révész Kálmán püspököt, ki a közelmultban ünnepelte áldásos életének 70-ik évfordulóját s általános helyesléssel fogadtuk el azt az indítványt, hogy e nagy férfiú előtt jegyzőkönyvileg is fejezzük ki jókívánatainkat.

Elismeréssel szólott esperesünk tanítói karunkról, kik közül a legtöbben igen szép sikerrel fáradoznak a népnevelés terén. Kiemelte azt a szép áldozatkészséget is, amellyel egyik-másik gyülekezet épületeit rendbehozta, avagy új orgonát s harangot állított be az év folyamán. Ilyen célokra mintegy 100-ezer pengőt áldoztak gyülekezeteink.

Az esperesi jelentés után — mit köszönettel vettünk tudomásul — következett a közgyűlési, majd a bírósági ügyek letárgyalása. Főbb tárgyaink ezek voltak:

Az egyházmegyei papi aljegyzővé megválasztott Tóth János sajóvelezdi lelkészt új tisztségébe a legszebb reményekkel erősítettük be.

A hangács—nyomári lelkészi állásba Onda Sándor volt báji s.-lelkészt, a szendrői kántortanítóságba pedig Elek Pál zubogyi tanítót ugyancsak beerősítettük.

A III. és IV. t. c. tervezetet — a biráló-bizottság véleményes javaslata s módosításai alapján — elfogadtuk.

A lelkész-tanítóság kérdésében az elvi álláspontunk az, hogy két úrnak szolgálni, mégpedig *jól* szolgálni, szinte lehetetlen s nem szivesen bár, de elfogadtuk azt a konventi tervezetet, hogy theológus ifjaink a jövőben 5 éven át végezzék el párhuzamosan a lelkész- és tanítóképző tanfolyamot.

Svingor Jenő belmissziói előadónk jelentését megnyugvással vettük tudomásúl, ellenben e tisztségről való lemondását nem fogadtuk el, hanem 2 segítő munkatársat választottunk hozzá a Kövér Pál és Gyülvészy István személyében.

A tanügyi bizottság felterjesztése alapján kívánjuk a rendkivül nehézkes és terjedelmes népiskolai tankönyvek átdolgozását s azok árának leszállítását.

Kerületi képviselőkül az elnökségen kivül Hubay Mihály, Lengyel Gyula, Varga Imre papi-, Bárczay László, Bónis Aladár és Makláry Dezső világi tanácsbirák küldettek ki.

E helyen is ki kell emelnem azt a szivélyes ellátást, melyben a barcikai kisded gyülekezet s főkép agilis lelkipásztora: Bakó Gyula és kedves neje részeltettek bennünket. A rólunk való gondoskodásért és sok figyelemért szolgáljon jutalmukul az a tudat, hogy valóban otthon éreztük magunkat vendéglátó falaik között s a legszebb emléket hoztuk el körükből hazaváró otthonaikba!

Szentmártoni Dániel
e.-m. főjegyző.

— **Borsy-Kerekes György youngstowni ref. lelkész,** aki háromhónapos tartózkodásra hazajött Magyarországba, okt. 5-én Miskolcon a Kossuth-uccai templomban predikált. Beszédének alkalmi vonatkozásai a napot szép, áhitatos és fájdalmas magyar ünneppé tették.

Az abaúji egyházmegye közgyűlése.

Október hónap második napján Szikszón, a községháza tanácstermében tartotta egyházmegyénk őszi közgyűlését, Cziáky Endre esperes és farkasfalvi Farkas Géza egyházmegyei gondnok elnöklete alatt.

Csaknem szinültig megtelt a tágas tanácsterem, mert a gyűlés alkotó tagjain kivül az érdeklődőknek, kedves vendégeinknek nagy sokasága jelent meg gyűlésünkön, fényes jeléül annak, hogy ott most, a szokottnál nagyobb ünnepélyességgel fog kezdődni és lefolyni egyházmegyei közgyűlésünk. Valóban úgy is történt, mert mindjárt a gondnoki rövid megnyitóbeszéd lelkes szavakkal fejezte ki abaúji egyházmegyénk nagy és édes örömét a legmagasabb kitüntetés felett, amely köztiszteletnek és szeretetnek örvendő esperesünket, Cziáky Endrét a kormányfőtanácsosi cím és méltóság adományozásával érte. Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi határozat főjegyző előterjesztése után szószerint a következő:

„Egyházmegyei közgyűlésünk mély tisztelettel s igaz szeretetének őszinte nyilvánításával hajlik meg sok érdemeket szerzett esperesének, Cziáky Endrének nagyrabecsült egyénisége előtt. Teljes meggyőződése mindenkinek, hogy Cziáky Endre ezt a kitüntetést nem kereste, ez után nem vágyódott, mert tudja azt, amit Cziáky Endre esperes hirdet, hogy a legszentebb és legnemesebb kötelességteljesítés az, ami az embert boldoggá teheti: mégis ünnepi órának tartja magára nézve közgyűlésünk, hogyha meghajólhat előtte s kivánja, hogy ezt az újabb, szép és megérdemelt — köztársadalmi és hazafiúi érdemekért nyert kitüntetést, teljes, jó egészségben, egyházunk, közéletünk és magyar hazánk javára, igen-igen sokáig viselje. Isten tartsa, Isten áldja meg!“

Az ünnepi érzés felemelő hatása még tovább is fogva tartotta a lelkeket, midőn a főjegyző a szavazatbontó-bizottság jelentését terjesztette elő, a tavaszi közgyűlés határozata értelmében megválasztott új lelkészi és világi tisztviselőinkről. — Ugyanis, a gyülekezeteknek csaknem egyhangú bizalmával Lengyel István és Makay Kálmán papi, dr. Bárczay Lajos és Szilágyi Gusztáv világi tanácsbirákká; Csabai István és Kukoró Ferenc papi, dr. Bárczay János, ifjú Fáy Árpád és vitéz Szalay László világi aljegyzőkké választattak meg, akiket egyházmegyénk zöldasztalánál nagy bizalommal és szeretettel köszöntöttünk, tőlük az esküt kivettük s működésükre Istennek áldó kegyelmét kérjük. Az eskü letétele után Esperes üdvözlő, szép szavaira a megválasztottak nevében Lengyel István mondott hálás köszönetet s ajánlotta fel a szív és lélek minden erejét az anyaszentegyház falai tovább építésének nagy munkájához.

Az egyházmegyei tanügyi-bizottság jelentését Medgyaszay András elnök terjesztette elő, nagy gonddal és minden üdvös dologra kiterjedő részletes pontossággal A jelentés fájdalmas érzéssel állapítja meg, hogy az iskolák külső fejlődése teljesen megállt, aminek oka az a rettenetes gazda-

sági válság, amely már nemcsak sorvasztólag, de egyenesen gyilkolólag hat közre, egyénre egyaránt. Iskolánk tápláló anyja, anyaszentegyházunk önmaga is, tagjaiban is — mondhatom — anyagilag csőd szélén állva, vérző szívvel hallja legkedvesebb gyermekének segélykiáltását, de megfelelő táplálékot adni már nem, száraz kenyeret is csak szűkösen tud. Felemelő jelenség a jelentés szerint az iskolák vezetőinek, a tanítóknak lelkes, odaadó munkássága s az ez úton elért szép eredmény. Ilyen továbbá egy maroknyi gyülekezetnek, a kis litkai fiókegyháznak az a messze időkbe bevilágító hithűsége, az a példáúl szolgálható áldozatkészsége, amellyel — minden anyagi segítség nélkül, a maga erejéből — küzdve a más felekezetek által támasztott akadályokkal is — új, modern iskolát épített, sőt tanítót is választott és alkalmazott. E kis gyülekezet titáni küzdelmét a felsőbb egyházi hatóságok figyelmébe és támogatásába ajánlja a jelentés, amelyet elismerésének nyilvánításával vett tudomásúl a közgyűlés.

Az egyházi adótörvényjavaslatra, továbbá a közalapi törvényjavaslatra, valamint a missziói bizottságok működését szabályozó törvénytervezetre vonatkozó véleményeinket az egyházkerületre terjesztjük fel.

Az 1931-ik polgári évre az időszaki bíróság rendes tagjai lesznek az Elnökség mellett: Frenczel Bertalan, Farkas Elek, Lengyel István papi; Téglássy András, Szepessy Zoltán, dr. Bárczay Lajos világi tanácsbirák. Póttagok: Görgey János, Medgyaszay András, Makay Kálmán, Tolnay Gyula, dr. Patay Sámuel, Szilágyi Gusztáv.

Esperes rendelkezése szerint a jövő évi tavaszi egyházlátogatás teendőit a következők látják el: Kovács István és Kukoró Ferenc a hernádvölgyi; Görgey János és Tamáska János a hegyközi; Medgyasszay András és Csabai István a gönci; Hörcsik Lajos és Kiss József a szántói; Farkas Elek és Frenczel Bertalan a szikszói; Makay Kálmán és Újj Lajos a csereháti járásban.

A litkei fiókegyház Kőszeghy István most végzett képezdészt választotta meg tanítójának. Kisérje munkáját az Isten áldása.

Közgyűlés előtti nap délutánján az egyházmegyei bíróság három közigazgatási ügyben hozott ítéletet.

Kovács István
papi főjegyző.

Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése.

Egyházmegyénk őszi közgyűlését október hó 2-án Sárospatakon tartotta, a megújúlt főiskola falai között. Elénekeltük az örökszép XC. zsoltárt, imádkoztunk, majd szeretett gondnokunk, Meczner Béla, akí legidősebb egyházmegyei gondnok Magyarországon, szeretettel üdvözölte a gyűlésen megjelent alkotó-tagokat, akik ebben a nehéz időben ilyen szép számmal megjelentek. Megalakulás után örömmel hallottuk a szavazatbontó-bizottság jelentését, mely szerint világi főjegyzővé nagy szótöbbséggel dr. ifj. Csontos József sárospataki ügyvéd választatott meg, aki id. Csontos József ny. főgimn. igazgató nagytehetségű fia, akiben egyházmegyénknek kiváló munkaerőt sikerült elnyerni Az új világi főjegyzőt e.-m.-i gondnokunk egyházmegyénk nevében szeretettel köszöntötte. Beerősíttetett rendes lelkésznek Ondra Benke Kálmán, volt miskolci püspöki segédlelkész, akiben minden reményünk megvan, hogy elődjének, Zsiros Józsefnek méltó utóda lesz. Csobajra beerősíttetett az új kántortanító Varga Lajos személyében.

Örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy Sárospatakon ref. óvóda létesült, be is erősíttetett az új óvónő Bobis Jolán személyében. Elsirattuk halottainkat is, mégpedig Tóth Károly ny. prügyi tanítót, Farkas Lajos vajdácskai lelkészt és dr. miskolci Kovács Gábor ny. szerencsi közjegyzőt, volt e.-m.-i világi tanácsbírót. Kerületi képviselőkül kiküldettek Éles István, Kun Zoltán és Janka Péter lelkészi rendes, Szabó Andor póttagul, Hodossy Béla, dr. Kiss Sándor, dr. Meczner Tibor világi rendes, dr. Asztalos Kálmán póttagul.

Hálával vette tudomásul közgyűlésünk, hogy Horthy Miklós kormányzó urunk Őfőméltósága a főispán úr útján megköszönte egyházmegyénk szíves üdvözletét abból az alkalomból, hogy kormányzó Urunkat 10 éves kormányzósága alkalmából egyházmegyénk hódolattal köszöntötte.

Örömmel vette tudomásul közgyűlésünk azt is, hogy Farkas István alsóborsodi esperes megköszönte egyházmegyénk szíves üdvözletét abból az alkalomból, hogy őt egyházmegyénk 25 éves lelkészi jubileuma alkalmából szeretettel köszöntötte.

A közalapról és az egyházi adózásokról szóló törvényjavaslatokra közgyűlésünk megtette a maga észrevételeit.

A belmissziói bizottság jelentéséből tudomásul vette a közgyűlés, hogy sok egyházban folyik a konvent által megállapított program szerint a gyermekmisszió, azonban sok egyház erről a szent munkáról nem akar tudomást szerezni. Fájt egyházmegyénknek, hogy a Bodor Zsuzsánna Református Leányotthon kérését nem tudta teljesiteni, egyházaink roskadoznak a terhek alatt, még a sárospataki theol. internátusra kivetett kulturadó ellen is felcbbeznek egyes egyházak.

Tanügyi-bizottsági elnök jelentéséből örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy anyaszentegyházunk veteményes kertjeiben szépen folyik a munka.

Egyes egyházak díjlevélügye, rendkivüli adókivetése, kölcsönügye foglalkoztatta még a közgyűlést, majd 3 közigazgatási bírósági üggyel foglalkozott a bíróság.

Az elnökség éltetésével ért véget 2 órakor a közgyűlés. Azután a főiskolai tápintézetben közebéd volt, mely alkalommal köszöntöttük a gondnok urat abból az alkalomból, hogy ebben az esztendőben érte el Isten kegyelméből a 80-ik esztendőt.

Batta János.

— **A londoni missziótársaság** a „The John Williams V" nevű hajót a Fidzsi szigetek misszionáriusai rendelkezésére bocsátotta. A büszke emberi kultura áldozatos szívek szeretetén át így áll az örök Isten szolgálatában.

Darázsfészek.

Tudatosan nyúl darázsfészekbe Dr. Révész Imre. A Debreceni Prot. Lap hasábjain (338—339. l.) gyötrő aggodalmának ad kifejezést afölött, hogy egyes lelkészi állások elnyerése „a tartózkodásnak még a külső kellékeit sem respektáló — kézitusa," — „kiméletlen közelharcok" által történik s a harc még nagyobb elfajulásától tart, mert a lelkészi pályán is jelentkezni kezd az „aggasztó túltermelés." Amiket megoldásul ajánl, a kérdés ilyen előrehaladott stádiumában ugyan éppenséggel nem újak, azok ismertek és helyesek De új — legalább a nyilvánosság előtt — a tisztogatás seprűjének túlerős megnyomása, az, amikor Révész Imre búsult gerjedezésében theol. akadémiáinkat, vagy azok közül egyet-kettőt ki akar seperni a világból. Azt írja t. i.: „Elkerülhetetlenül foglalkozni kell ennek kapcsán avval a kérdéssel is, melyet egyes jelenségek máris nagyon időszerűvé tettek, hogy vajjon a csonkaország református lelkészi succrescentiájának biztosítására okvetlenül szükséges-é az egyetemi fakultás mellett három teljes akadémia s hogy vajjon ezek az akadémiák, vagy azok közül egy-kettő, nem jobban megfelelnének-e ez idő szerint rendeltetésüknek akkor, hogyha addig, amíg a trianoni helyzet tart és másfelől, amig egyetemi lelkészképzés van, az ötödik évfolyam szolgálatában álló lelkészképző, pasztorális-pedagógiai szemináriumokká alakulnának át." — És kegyesen hozzáfűzi a semmitmondó és vígasztalan frázist: „Természetesen minden képzelhető jogfolytonosság fenntartásával."

Nem tartjuk illetékeseknek magunkat, hogy érdemben foglalkozzunk e szörnyű védekezési móddal. Csupán annyit engedünk meg magunknak, hogy azt üzenjük Révész Imrének, hogy ha már fékezhetlen buzgalommal sepregetni akar a lelkészi állás elnyerési „kézitusa" és „közelharc" miatt, most csak sepregessen otthon, a saját portájukon. Egész Magyarországra nézve ez most ott a legaktuálisabb. Mert nem lehetünk elragadtatva a sepregetési szorgalomtól se, ha adott esetben még egy árva birósági eset se sikerül ki s a „kézitusás" helyett nagyot ütünk botunkkal az akadémiák fejére.

S ha úgy tetszik — a leválíveregetett theol. akadémiák átformálása s a kihalás rovatába helyezése helyett — (ismételten köszönet, hogy a minden elképzelhető jogfolytonosság fenntartását megengedi) lehet sepregetni az egyetemi lelkészképzés palotája előtt is legalább addig, amig a theol. akadémiákról az egyetemre sikeresen menekülnek s amig — horrendum dictu — még az egyetemről is kerülnek ki a „kézitusában" kiváló „közelharcosok."

Egyébként a theologiai akadémiákkal szemben: hands off. Veszélyeztetett időben áruló az, aki egyetlen várat is fel akar adni. Ebben az időben most benne vagyunk. Ki ne érezné? — Most tatarozni és építeni kell és vigyázzban állni az ellenség által „juhakolnak" nevezett Szigetvárakban a hűség és hősiesség lelkével. Theol. akadémiáink csendben és zajtalanul végrehajtották azt, amit Révész Imre joggal és helyesen kiván (erkölcsi és tanulmányi szigorúság fokozása; rostálás, korlátozott számu felvétel stb.). Rámutatok Budapest dicséretes és követésre méltó, már évek óta következetesen alkalmazott példájára. Más akadémiákról szerénységből és illetékesség hijján nem beszélek. Az egyetemi fakultás mit tett? Helyzete természetszerüleg nem nehezebb-é a tisztán tudományos szemponton túl menő minden másnemű követelménnyel szemben?

Az Ige pedig teljesen igaz: „Aki az Úré, ide hozzám." De ez nem jelenti azt: ide az egyetemre. Az Úré az egyetem is, amelyet szeretünk, amely ellen semmi hang nem kél szivünkből, még elszólások dacára sem, mert az — hisszük — vér a mi vérünkből és csont a mi csontunkból, de az Úr szentséges várai a theol. akadémiák századok megszentelt falai is. S ha Révész Imre könnyelmű és bűnös módon emelne kezet ellenök, más feleletünk volna; de meg vagyunk győződve róla, hogy ő jót akar; azonban most ajánlott orvossága rosszabb a betegségnél; most alaposan tévedett. Jön „közelharcos" az egyetemről is; tévedhet még a tudós egyetemi tanár is.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

Kálvin-szövetségi körzeti gyűlés, iskolaavatás és biblianap Borsodgeszten.

Feledhetetlenül szép, hármas ünnep keretében tartotta a mezőkövesdi járási Kálvin-Szövetség felsőábrányi körzete őszi gyűlését Borsodgeszten, szeptember hó 28 án.

Felsőábrány, Sály, Vatta községek Kálvin-szövetségi tagjaival és a helybeli hivekkel megtelt templomban, a 89. dics. 1—2. v. éneklése után, Szakács Pál sályi lelkész hirdette az igét, tőle megszokott léleképítő erővel és szónoki lendülettel. Majd Várady Pál helybeli lelkész üdvözölte a megjelent Kálvin-szövetségi tagokat és Pósa Péter cserépfalui lelkészt, aki, mint a járás Kálvin Szövetségének lelkészi elnöke, fáradhatlan buzgósággal, nagy elfoglaltsága mellett is talál időt arra, hogy a járás minden gyülekezetébe elmenjen bátorítani, lelkesíteni, építeni, tüzeket gyújtani. — Szavalat, majd Várady Pál lelkész előadása: „A kálvinista magyar és a biblia." — A XXV. zs. 1. v., 2 szavalat s Pósa Péter tanácsbiró magas szárnyalású bezáró beszéde és buzgó imádsága zárta be a templomi ünnepséget.

A 89. dics. 5—7. verseinek éneklése alatt a templom közönsége a szomszédos iskolaudvaron gyülekezett, ahol a 63. dics. 1. verse után Pósa Péter tanácsbiró mélyszántású beszéddel s szívből fakadt buzgóságos imádsággal avatta fel az államsegélyből épült, 2 tantermes, modernül berendezett új iskolát — Az Énekkar szép éneke és az iskolaépítés történetének ismertetése után a Himnusz zárta be a szép ünnepélyt, melynek végeztével a helybeli Kálvin Szövetség 100 terítékű szeretetvendégségen látta vendégül a körzeti Kálvin-szövetségi tagokat.

A délutáni istentiszteletet Kiss Elek, kisgyőri lelkész végezte, szép alkalmi beszéddel.

A mezőkövesdi járásban az évenként ismétlődő résztvevő tagokban folyton növekvő körzeti összejövetelek a legszebb bizonyságai annak, hogy a Kálvin-szövetségi munka ebben a járásban már túl van a szárnypróbálgatáson, s hatalmas erővel halad a hitépítés útján valóra váltó bizonyságául azoknak a reménységeknek, melyek a Kálvin-szövetségi munkákhoz fűződnek.

IRODALOM.

* **Megjelent a Magyar Kálvinisták Naptárának 1931. évi kötete.** Szerkeztették: *Gonda Béla* és *Töltéssy Zoltán*. A naptár tartalmából különösen kiemeljük *Dr. Baltazár Dezső* püspök cikkét „Ki az igazi kálvinista?“ cimen. Közli Bethlen Gábor most megtalált *hiteles és egészen meglepő* arcképét. Érdekes sorozatot találunk a magyar református nép értékéről: Nagyatádi Szabó István, a *kisgazda miniszter*, Nagy Ferenc, a *kisgazda ujságíró*, Kovács Péter, a *kisgazda ifjúsági titkár*, Borkó Julianna, a *kopácsi női evangelizátor*. Dr. Kováts J. István leírja tátogatását *Rothermere lord skóciai kastélyában*. Benedek Zsolt dr. pedig *Kálvin János most restaurált szülőházát ismerteti*. Külön fontos része a naptárnak a 400 éves jubileumát ülő *sárospataki és a pápai kollégiumokról* szóló emlékezések A belmissziói munkát a *református árvaügy* és *ifjúsági munkák* képviselik. Távolban élő református testvéreink közül az *amerikai és erdélyi* reformátusok életéből megragadó képek jelennek meg előttünk. A református *munkásvezérek látogatása*, a *Kálvineumok* ügye, egészségügyi, Levente-cikk mellett *gazdag irodalmi anyag* foglal helyett s *egy kis színdarab* két képben. A Naptári rész különösen bő, közli havonként a *gazdasági tudnivalókat, gazdasági táblázatokat, feljegyzésekre teret ad* s közöl az év minden napjára *Bibliaolvasó vezérfonalat*. *Ára 1 pengő*. Nagyobb rendelésnél engedmény. Bethlen-könyvkereskedés, Budapest Kálvin-tér 8.

* **Sárospataki Ifjúsági Közlöny.** 46 ik évfolyamába lépett ez az eleven, egyre emelkedő grafikonú fejlődést mutató diáklap, melynek szerkesztőbizottságában ott van már a ref. tanítóképző ifjúságának képviselője is. A felelős-szerkesztő *Martin* Miklós, a jubileumra való lelki előkészület kérdésének szenteli a vezércikket, közli a lap Dr. Vasady Bélának az I. é. theologusok felvételekor mondott beszédét. Harsányi László „Tükör előtt“ című rovatban igehirdetést ad, (kívánatos volna ennek állandósítása), ifj. Marton János érdekes cikke Páneurópáról, versek, novellák, eleven egyleti élet hiradásai teszik sokoldalúvá és vonzóvá a rokonszenves diákújságot. *Sz. Z.*

* **A Protestáns Szemle** árra legolcsóbb. tartalomban egyik legértékesebb irodalmi irányú folyóiratunk jelen 8., októberi száma az utolsó, mely néhai Zsinka Ferenc felelős szerkesztő nevével jelenik meg. A Magyar Prot. Irodalmi Társaság szept. 5 i választmányi ülésén Áprily Lajost, a neves költőt választotta meg felelős szerkesztőnek, Török Pált és Kemény Lajost, az eddigi társszerkesztők mellé munkatársaknak, az Egyháztörténeti Adattár szerkesztőjéül pedig Mályusz Elemér egy. tanárt sikerült megnyerni. A prot. társadalom megnyugvással tudhatja továbbra is a lap szerkesztését, láthatja biztosítottnak, sőt további fejlődésre képesnek eddigi magas szinvonalát. A mostani számban Kristóf György, Kemény Lajos, Taubinger Rezső cikkei, értekezései, Komáromi János és Péczely József novellái, Kutas, Szegedi, Gyökössy versei gazdagítják a bő kritikai szemlén kivül a tartalmat.

* **A Reformáció** októberi számában Forgács Gyula: A templom és az élet. A Presbiteri Alliance konferenciája. Az özvegy papnék sorsa alatt ir friss aktualitásu cikkeket. Illyés Endre az igehirdetési beszédsorozatvázlatok és illusztrációk kérdését teszi szóvá. A reggeli könyörgések. predikációvázlatok, levelek rovatai szolgálják még a gyülekezetépítés, pásztorkodás ügyét a tartalmas lapban.

* **Megjelent a Keresztyén Család Naptára az 1931. évre.** Tartalma az előző évekhez hasonlóan gazdag és változatos. Irói közül megemlítjük: Dr. Ravasz László, Dr. Makkai Sándor, Péter Mihály püspökök, Lord Rothermere, Szász Károly, Szabolcska Mihály, Móricz Zsigmond, Hegedüs Lóránd, Komáromi János. Gyallay Domokos. Czeglédy Sándorné. Vargha Tamásné, Kovácsné Huszár Jolán, Benkő Ferenc, Pongrácz József, Kesztyüsné Balogh Margit, Dr. Tavaszy Sándor, Dr. Hegyaljai Kiss Géza, Thaly Lóránt, Dr. Vass Vince, Medgyasszay Vince, Böszörményi Jenő, Szabó Pál, Győry Elemér, Nagy Ferenc. Gönczy Béla, Dr. ifj. Szabó Aladár, Tollas Béla, Baja Mihály, Uray Sándor, Vas Gereben neveit. Bibó Lajos neves irónk teljes kis regényt irt a naptárba, amelynek rajzait Haranghy Jenő rajzolóművész készítette. A 160 oldalas nagyalaku naptár ára 1 pengő.

* **Sylvester Bibliai Lexikonának,** amelyet Czeglédy Sándor, Hamar István és Dr. Kállay Kálmán szerkesztenek, a XI. füzete is megjelent. Ez a füzet a *Növény* szótól a *Rendelés, rendelet* szóig terjedő anyagot tartalmazza.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A főiskola négyszázados jubileumi ünnepélye napjának** megállapítására nézve a sárospataki főiskola előterjesztést tesz a tiszáninneni egyházkerületi közgyülésnek. Az ünnepélyt 1931 őszére tervezik. A napot az egyházkerületi közgyülés állapitja meg.

Regéczy József dr. Október 6 án váratlanul, életének 50 ik évében elhunyt Mezőnyéken dr. Regéczy József, a népszerü és közkedvelt miskolci ügyvéd, aki hosszú éveken át pénztárosa volt tiszáninneni egyházkerületünknek és a miskolci Ügyvédi Kamarának. A megboldogult sárospataki jogakadémiánknak volt szorgalmas hallgatója. Kálvinista iskolák puritán levegőjében nőtt fel; jelleme megbízhatósága ezekben acélosodott meg. Hűséggel tett eleget megbizatásainak, amelyek sok oldalról

felkeresték s maga maradt igénytelennek és a szolgálatra mindig készséges lelkünek. Mint a nyékládházai egyház főgondnoka, egyházának minden ügyét szívén viselte, áldozatkészsége nem a mai veretű emberek áldozni tudása volt. Templomrenoválásban, a nyéki és mályi iskolák építésében az oroszlánrész volt az övé. Röviddel halála előtt egy szép új harangot öntetett a ládházai egyháznak. Temetését — igen nagy részvét mellett, — Mezőnyéken októben 8-án, délután Farkas István esperes és Eötvös Ferenc ládházai lelkész végezték. Az egyházkerület képviseletében megjelentek a kerület koszorúját helyezték a kegyelet kifejezéseképen a frissen hantolt sirra. Legyen áldásban közöttünk munkás és értékes életének emlékezete.

Tóth Elek theol. akadémiánk volt hallgatója, Tóth József főiskolai szőlőkezelőnk derék fia, hosszas szenvedés után, okt. hó 9-én Sárospatakon, életének 21. évében elhunyt. A kedves, komoly, szerető lelkü ifjú, aki megható hűséggel ragaszkodott volt osztálytársaihoz, szorgalmasan tanult, kemény munka s jó szüleinek tömérdek áldozata után került fel a theol. akadémiára. Ide emberszerető, Istenfélő lelke vitte s a KIE munkában keltett maga iránt szép reményeket. De hamar tüdőbaj támadta meg s az iskola padjait el kellett hagynia s a Király-hegy napsütötte magasán kellett a Getsemáné-kert, a halálközelgetés szomorú éveit eltöltenie, amig eljött elköltözésének órája. A kereszt titkát nem tanulhatta már könyvekből, erőtlenedő vállán kellett a maga keresztjét hordania. És szivében Isten akaratával megbékülve, vitte keresztjét s szállt vissza lelke Krisztushoz. A palást helyett a sötét gyász leple borult rá. Temetésén mély fájdalommal vett részt a theol. ifjúság és a theol. tanári kar. A nyitott sírnál a volt osztálytársak búcsúját Harsányi László IV. é. hh., a theol. ifjúsági egylet nevében mondotta el könnyes szavakkal. Legyen áldott emlékezete!

— **A Pataki Diákok Országos Szövetsége** nemzetünk nagy pártfogóját: Rothermere Lordot és fiát Harmsworth Lordot tiszteletbeli tagokká választotta. Társelnökök lettek: Erdőhegyi Lajos fő ispán a nyiregyházai, Harsányi Gusztáv ny. kuriai bíró a debreceni, báró Ragályi-Balassa Ferenc a miskolci, dr. Panka Károly képviselőházi könyvtárigazgató a budapesti fiókszövetség elnökei, továbbá dr. Moskovits Mór budapesti ügyvéd és dr. Zboray Károly sátoraljaujhelyi pénzügyigazgató. Megválasztatásukról az Országos Szövetség külön értesítést küldött nekik. Mi is meleg szeretettel köszöntjük őket.

— **Az aradi vértanúk ünnepe a Főiskolában.** Az okt. 6 iki gyásznap megünneplése a reggeli istentisztelettel kezdődött, melyen *Hubay* Lajos szénior olvasott bibliát s mondott bensőséges alkalmi imát. A délutáni ünnepély szinhelyét 3 órára a diákság és a szép számmal megjelent közönség zsúfolásig megtöltötte. A „Hiszekegy" eléneklése után *Bódy* Dénes vallástanár bensőséges lirájú, nemes páthoszú, lelkeket megtaláló ünnepi beszéde méltatta az emléknap jelenünkre is mélyen tanúlságos jelentőségét. A zenekar Chopin gyászindulójának, a vegyeskar Bárdos: Angyali karának preciz és hatásos előadásával szinesítette a tartalmas programmot, méltán megérdemelt dicséretet szerezve egyúttal a karmester, *Szabó* Ernő ének- és zenetanár hozzáértésének és lelkiismeretes buzgalmának. *Téchy* Béla és *Fürjész* István szép szavalatai egészítették még ki a műsort, mely a Szózat eléneklésével ért véget. — A diákhősök emléktáblájánál a Kórus *Novák Sándortól szerzett és zenésített* Gyászindulót adta elő *Szabó* Ernő átírásában és vezetésével. Szövegében, dallamában és előadásában is megragadó, remek produkció. *Hubay* Lajos szénior kapcsolta össze a diákhalottak és az aradi vértanúk emlékezetét lelkes beszédben, s a Himnusz eléneklése zárta be a nagy nap jelentőségéhez méltó szép programmot.

— **Theol. ifjúságunk okt. 6-iki ünnepélye.** *A* theol. ifjúsági egylet okt. 5 én emlékezett meg komoly és eszméltető közgyűlés keretében az aradi vértanúkról. A közgyűlésen Samu István IV. é. hh. buzgó imádsága után Kolumbán György tartott megkapó írásmagyarázatot és Harsányi László IV. é. hh., ifjúsági elnök mondott a theológus lelkiismerethez szóló beszédet. Técsy Béla III. é. hh. egy költeményt szavalt.

— **Felhivás.** A református lelkészözvegyek őrszentmiklósi szeretetházának intéző-bizottsága elhatározta egy fajbaromfi telep létesítését. Felkéri az intéző-bizottság azokat a leány lelkészárvákat, akik e foglalkozás iránt képességet és hajlamot éreznek magukban, közöljék címüket özv. dr. Szőts Farkasné intéző-bizottsági elnökkel (Budapest, II., Batthány-u. 2). Az intéző-bizottság magára vállalja az ezen munkára jelentkezőnek megfelelő kiképeztetését azzal a feltétellel, hogy az általa kiképzett lelkészárva kötelezi magát arra, hogy a Szeretetház fajbaromfi telepét legalább három évig vezeti. Amennyiben lelkészárva nem jelentkezik, református tanítók leányárváinak jelentkezése is figyelembe vétetik.

— **Házirend a sárospataki ref. theol. akad. internátusban.** (Kivonat.) 1. Felkelés: reggel 6 órakor. 2. Mosdás-öltözködési idő: 6—¾7 óráig. 3. Silentium: ¾7—¾8 óráig. 4. Reggeli: ¾8—8 óráig. 5. Áhítat: *a)* hétfőn az egész tanuló ifjúsággal és tanári karral az imateremben: d. e. ¾8—8 óráig; *b)* kedden, szerdán, csütörtökön és pénteken d. e. 8—¼9 óráig; *c)* szombaton d. e. 8—9 óráig (a kis áhitatteremben.) 6. Előadások: ¼9—1 óráig. 7. Ebéd: 1—2 órág. 8. Szabad idő: 2—3 óráig. 9. Silentium: (amennyiben nincsenek d. e. el nem helyezhető előadások) 3—5 óráig. 10. Szabad idő: 5—8 óráig (a vacsora ¾7—7 óráig.) 11. Silentium: 8—½10 óráig. (Csütörtökön tanári bibliakör vacsora után 8 órai kezdettel.) 12. Esti áhítat: (ha este nem volt bibliaköri összejövetel) ½10—10 óráig. 13. Lefekvés: 10 órakor.

— **Templomszentelés.** A simai kis ref. egyház a gyülekezet apraja-nagyjának örömujjongása mellett szentelte fel templomát szeptember 28-án. Méltó volt az öröm, mert — a mai világban — nagy volt az áldozat is (kb. 8.000 P). A lélekszám 165! A szép ünnepélyen a szent szolgálatot vé-

gezte: Kiss Ernő esperes, Nagy Sándor Béla vámosujfalusi lelkész, Danyi József ny.-lelkész és Béky Zoltán trentoni (Amerika) lelkész. A templomépítés történetét ismertette Makó Dezső lelkész. Szolgálatot teljesitett még Halmy Géza az erdőbényei és Nagy Miklós a simai énekkarral.

— **Külmissziói előadást** tartott október 8-án *Uhlig* missziói szuperintendens Sárospatakon az imateremben, a felnőtt tanuló ifjúság és az érdeklődő közönség előtt. Uhlig úr üde humorával azonnal megtalálta az utat a hallgatóság szívéhez és nagy könnyedséggel hordozta azt a misszió legmélyebb kérdései felé s ébresztgette a felelősséget a misszió-ügy iránt. A missziói szuperintendens előadását Elekes Imre közigazgató köszönte meg. Szabó Zoltán theol. h. tanár a mohamedán missziói területre induló Döbrössy Lajos útjára kért áldást. Az összejövetel Forgács Gyula imádságával és énekléssel ért véget.

— **Petry Pál díszpolgársága.** Petry Pál kultuszállamtitkárt díszpolgársággal tüntette ki Hajdu vármegye egyik leglelkesebb magyarságu községe, Földes. A díszpolgári oklevél átvételekor Petry Pál erőteljesen hangoztatta, hogy a világversenyben, melyben vagyunk, csak erős szellemi felkészültséggel állhatunk meg.

— **A leprások** száma ma körülbelöl 3 millió; a társadalomba való visszafogódásuk érdekében propaganda indult meg, a misszionáriusok és oroszok megállapítása szerint u. i. jóval kevesebb százalék pusztul el belőlük, ha a társadalomban normális viszonyok között élnek. A leprát ma már sikerrel gyógyítják.

HIVATALOS RÉSZ.

1054/1930. sz.

Körlevél

I

Az országos nyugdíjintézeti végrehajtóbizottság elnökének megkeresésére, e helyen is közlöm azt a már közismert szomorú tényt, hogy az Országos Nyugdíjintézet ügye, a folyton növekvő terhek s még inkább az óriási tagdíjhátrálék miatt, válság előtt áll, amennyiben szeptember 15-ig a kintlevőség, vagyis hátrálék 335.101 pengő 64 fillérre ment.

Mivel ilyen óriási hátrálék mellett az ügymenetet fenntartani és a járulékok kifizetését teljesíteni nem lehet, felkérem a Nt. esperes urakat, hogy a behajtás körül *a lehető legnagyobb szigorúsággal járjanak el;* az egyházakat és a lelkésztársakat pedig arra kérem, hogy a hátrálékok és évi járandóságok befizetését, *minden erejöket megfeszítve,* már csak *a nyudíjintézet és egyházunk érdekében* is a lehető legpontosabban teljesítsék.

II.

Az Egyetemes Konvet 57/1930. számu határozata alapján felhívom mindazon egyházak presbitériumait, melyek eddig missziói segélyben részesültek, vagy ilyenben jövőre részesülni óhajtanak, hogy az Egyetemes Konventhez címzett, jól megindokolt folyamodványokat folyó évi *november hó 15-ig* a püspöki hivatalba küldjék be.

III.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 820—4/106—1930. szám alatt megjelent intézvényében elrendelte, hogy a tanítói könyvtárak gyarapításának nagy érdekére való tekintettel, a népiskolában mulhatatlanul szükséges vezérkönyvek beszerzési költségei és a Néptanítók Lapjának előfizetési díja az elemi iskolák költségvetésébe évenként vétessenek fel és ugyanezen iskoláknál a magánvizsgálat díját húsz pengőről harminc pengőre emelte fel. Ez a rendelkezés a református elemi iskolákban is érvényes, melyeknél a magánvizsgálati díjkülönbözet (tíz pengő) elszámolás mellett a tanítói könyvtár gyarapítására fordítandó.

IV.

Ugyancsak a m. kir. vall. és közokt. Miniszter úr 820—05/593—1930. számú intézvényének megfelelőleg értesítem a református elemi iskolai tanító urakat, hogy ha népszámláló biztosokul kineveztetnek, vonakodás nélkül fogadják el a megbízást.

V.

Ladányi Lajos ref. kántortanító (Ajak, Szabolcs m.) „Imák és életszabályok" cím alatt kiadott könyvét, mely az elemi (ismétlő, vasárnapi) iskolákban sikerrel használható, a tiszántúli püspök úr megkeresésére a tanító urak figyelmébe szivesen ajánlom.

Miskolc, 1930 október 6.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

—

Alsóborsodiak figyelmébe! 1. Egyházmegyei közgyülésünk szavazást rendelt el *egy* világi aljegyzői és *két* lelkészi aljegyzői állásra. A szavazatokat december 1-re kérem hivatalomhoz beküldeni. 2 Ugyancsak közgyűlésünk határozatából közölnöm kell azokkal, akiket illet, hogy mindennemű járulékok befizetésének végső határideje az egyházak és lelkészekre tartozóan egyaránt *november hó 1.* Kérem lelkésztestvéreimet, hogy becsületbeli kötelességnek ismerjék megtenni mindazt arra nézve, hogy a nyugdijjárulékok és a közalapi járulékok idejében be legyenek fizetve. Kíméljenek meg engem attól, hogy rendelkezés szerint a hátrálékosokkal szemben a végrehajtást foganatosítsam. Mert felülről ez lett elrendelve! Most érezhetik a múlt évi hátralékosok a mulasztásuk következményét, hogy egyszerre két év hátralékát kell lefizetniök. 3. A jövő évi költségvetés munkáinak idejében való elvégezésére már jóelőre felhivom testvéreim figyelmét. Testvéri szeretettel: *Farkas István* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

Sz—ó A—r. A szorgalmas jegyző úr előbb beküldte. Különben köszönet. — **E—y A—r.** Nagyon jó. Fel is kell venni már végre a sürübb érintkezés fonalát. — **T—th J—s S—d** A tudósitás elmaradását sajnálattal vettük. — **M—s L—s Á—ny.** Megkaptuk. Valamilyen formában hozzuk.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 42. szám Sárospatak, 1930 október 19.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *M. J.*: Református Védőszövetség. — *Exs*: Egyházkerületi közgyűlés. — Iskoláink. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Református Védőszövetség.

Református Védőszövetség alkotása mellett foglalt állást az ORLE ez évi közgyűlése.

Most csak bejelentjük olvasóinknak ennek a gondolatát. Csak röviden irunk róla, mert hisszük, hogy nagyon sokszor fogunk még róla irni. Folyton és állandóan. A sikereiről és eredményeiről. A munkájáról és áldásairól. A folyton való növekedéséről és erőteljes megizmosodásáról.

Hisszük, hogy a Református Védőszövetség mustármag, amelyből az egész magyar földet beágazó fa lesz. Fa, amelynek lombjai enyhülést és gyógyulást adnak.

Mit akar a Református Védőszövetség?

Szerve akar lenni *a szociális és karitativ munkának, amely magyar református egyházunkra vár.*

Kinőtt az ORLE őszi közgyűlésének határozatából, a Kálvineum Védőszövetségből. A Kálvineumok által végzett munka volt a terv megerősödésének az Úr keze által védett melegágya. „A Kálvineumokkal megkezdett egyházépítő, nemzetsegitő, embermentő munkásságot kiterjeszti az egyetemes egyház egész területére" —, irja róla Isten lelkétől ihletve *Kiss Ferenc*, a kálvineumok atyja a Lelkészegyesületben (11. sz.). És mi azt hisszük, hogy a Lélek, Istennek lelke kötelez minket erre a munkára.

Mert nem mi tűzzük ki a feladatot. Nem a mi emberi okoskodásunk találja ki ezt a munkát. Mi a magunk erejéből el sem indulhatnánk a mérhetetlen mező barázdáinak megvonására, göröngyeinek feltörésére. Isten bizta rá ezt a munkát „a Krisztus testének előttünk legdrágább tagjára, a magyar református egyházra, hogy azt imádságos lélekkel hordozza s hívő szeretettel megvalósítsa."

Megcsonkítanánk egyházunkban Isten lelkének erejét, ha nem engednénk a felhívásnak, amelyet a Református Védőszövetség intéz felénk.

Isten megláttatta, hogy mit vár egyházunktól e munka által. Nem szabad az Ő lelke ellen támadnunk. „Le kell zárulni az evangéliumot csak *predikáló* kornak s fel kell tárulni az evangéliumot *élő és megvalósító* korszak berozsdásodott kapuinak." Ezernyi és ezernyi tagja van egyházunknak. Minden szívnek kell érezni a szociális felelősséget s minden karnak kell végezni a szeretetmunkát. Itt nem szabad már habozni.

Kiss Ferenc kéri az egyházi lapok szerkesztőit, hogy ismertessék meg olvasóikkal a Református Védőszövetség gondolatát, propagálják az eszmét, tartsák nyilván az ezzel kapcsolatos híreket és cselekményeket és kritikájukkal járuljanak hozzá, hogy a Szövetség megalakításának kérdése minél szerencsésebben oldódjék meg.

A mi feleletünk e felhivásra ez: lelkünkbe fogadjuk az eszmét.

Elhallgatunk minden kritikai gondolatot. Nem mondjuk, hogy számtalan egylet, kör, szövetség kéri munkánkat és áldozatunkat. A Református Védőszövetség szociális és karitativ munkájára szükség van. Ütött a tizenkettedik óra.

A Szövetség munkáját a zsinat (egyetemes konvent) támogatása, védelme és ellenőrzése alá helyezi. Isten nevében végeznie kell misszióját.

A Szövetség szervezetét máskor ismertetjük.

M. J.

Határokon túlról.

Egyházkerületi közgyűlés.

A szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület Kassán, a Lőcsei-ház tanácstermében tartotta meg ez idei közgyűlését — melyet *Péter* Mihály püspök imádságával és Tornallyay Zoltán e.-ker. főgondnok beszédével nyitott meg. Megállapitotta, hogy egyházunk sorsa ez évben sem javult, kongrua törvényünk egyenesen kultúrbotrány — de még ezt sem kezelik humánusan. Égető sebünk a kálvinista magyar iskoláink mesterséges elsorvasztása. 32% tanítónk már nem okleveles, minden körülmények között megvalósítandó feladat a tanítóképző felállítása. Törvényeink II. fordítása is elkészült, a lévai zsinat 10 éves fordulójára sem igen nyer szentesítést.

A losonci theol. II. raját bocsátotta ki, — Beretkei árvaházunk 2-ik éve 30 árvát táplál, melynek meglátogatását ajánlja a kritikusoknak. Aba-

úji—perényi kis egyház új templomot emelt a rossz gazdasági viszonyok mellett — melyhez a tervet éppen főkurátor urunk készítette. Péter Mihály püspöki vizitációját egyházunk nagy nyereségére megkezdette, melynek folytatásához az Isten segedelmét kérve — a közgyűlést megnyitotta. A szavazatbontó-bizottság jelentése után Simon Mihály egyházkerületi papi tanácsbirónak, Magda Sándor dr. papi főjegyzőnek — Szőke István rozsnyói lelkész aljegyzőnek, világi aljegyzőnek dr. Kiss Bálint választatott meg. Zsinati papi rendes képviselőnek szintén Simon Mihály rimaszombati lelkész választatott meg, akiknek eskütétele a közgyűlésen megtörtént.

A püspöki jelentés összehasonlítja a mai állapotokat az egyház és állam viszonylatában azzal az igérettel — melyet Simkovics az összkormány nevében tett 1919 ben dr. Révész Kálmán akkori egyetlen ref. püspöknek, a ki nem utalt államsegélyek több mint 9 millió ckor-át tesznek ki, amikor másfelől Suttka István felebbezés folytán a legfőbb bíróság ítélete folytán kitünt, hogy nem vagyunk exlexben, mert E. Törvényeink érvényességét az új léttrejöttéig érvényesnek kellett kimondani. Tiltakozik a püspök a kormány azon eljárása miatt, hogy politikai jutalmak gyanánt egyes lelkészeknek kiutalt államsegélyeket.

Helyet változtató lelkészek évekig várhatnak az államsegélyeik folyósítására, a segédlelkészi kongruát sem folyósítják. Theologiánkat nem segélyezi, nem látja szükségét a magyar ref. tanítóképző felállításának. Felemlíti a kassai jellemző esetet, ahol a cseh testvéregyházba tartozó egyén tanítja a mi növendékeinket. Minden tekintetben megérettnek találja a helyzetet állapotainknak a népszövetség elé való terjesztésére. Gömöri generális vizitációjának képét festi. Hanván Tompa Mihály sírjára egyházkerületünk közönségének koszorúját tette le. — A külföldi ref. egyházakkal való kapcsolatunk nem élénk, — melyről tenni elsőrendű feladatunk. Kimerítő képet rajzol az egyes tractusok életéről, szomorú állapotokat fest a felsőzempléni vásárhelyi egyházról, ahol Tomasuta lelkész szlovák nyelvű lapjában nyiltan szembeszáll nemcsak az esperes, de a püspöki tekintéllyel szemben is. — Ünnepelte Dusza János pelsőci esp.-t 40 éves — Nagy János szilicei lelk.-t 50 éves papi szolgálatuk révén, elparentálta a püspök Keresztúry Károly szádellői, — Pósa Béla felsővályi lelkészeket. Koós István balogi tanítót, ki árvaházunknak 10.000 K-át hagyományozott, dr. Herczegh Károly ungi tanácsbirót. Az elnöki előterjesztések elfogadtattak.

Bodor Gábor erdőtanácsos családjával együtt saját költségén Varannón a magyar nyelvű ref. istentiszt. céljára hajlandó templomot építeni, még a szlovák egyházmegye megalapítása előtt. Simon Mihály e.-ker. pénztárnok felolvasta a jelentését, melyben az ungi egyházmegyét dicséri meg, mint amely minden köteles tartozását pontosan befizette. A Szabó Péter alapítv. 350 Kc. kamatát a jabloncai 2 iskolát építő egyháznak adja ki a kerület.

Pósa Lajos radnóti lelkész, e.-ker. tanácsbiró a tanügyi biz. jelentését olvassa fel. A VII—VIII. oszt. felállítása egyh.-községeinknek 420.000 K. költséget okozott. Szinmagyar községekben szlov. áll. iskolákat szervez a kormány, — mely iskolák lassan elnyelik a mieinket. Másvallású, oklevél nélküli egyénekkel kell megtölteni, ref. tanítók hiányában felekezeti iskoláinkat. Bornemissza Elemér amely iskolában megjelenik, ott jutalmakat osztogat a jól éneklő tanulóknak Felekezeti iskoláinkban 72% jár. — A középiskolákban lelkészeink tanították a hittant, — mint katecheták. A vallástani könyvek hiányát úgy vélik megoldani, hogy a magyarországi szerzők engedélyével itt nyomattassék a könyv. Nagymihály—Homonnán a polg. isk. igazgató a ref. szülőkkel reverzálist iratott alá, hogy gyermekeiket kizárólag szlovák nyelven kívánják hittanra taníttatni. Okt. 31-ikét minden iskolában meg kell ünnepelni.

Bácsy Gyula beretkei lelkész — egyh. ker. belmissziói jelentését olvasta fel, melyben elsősorban munkásságáról számol be. Belmissziói katasztert állíthattunk már fel azokról a dolgozókról — akik az egyes egyházközségekben mozgatják a Bethesda tavát, különösen kiemeli Rimaszombatot, ahol templomi perselypénz 6000 K. A beretkei árvaházra 18.000 K-át adott a természetbeni járulékokon kivül, utána Pelsőc következik — Seress Zoltánné Kövecsesen, Rozsnyón az új pásztor, Szőke István alatt teljes a fellendülés. A Rákosbánya—Dobsinai misszió egy egész teherautó terményt küldött az árvaháznak. Abaúji e.-m. belmissziói munkájáról is elismerőleg nyilatkozik.

Beszámol a beretkei árvaház működéséről. A szlovák énekeskönyvre nézve az határoztatott, hogy a Newyork-ban megjelent Szlovák Énekeskönyvet — melyet hitelvi szempontból Püspökünk nem kifogásolt — veszi használatba tótnyelvű gyülekezeteinkben. A Baldácsi-alapítvány kamataira nézve nem sikerült még megegyezést létesíteni a magyarországi prot. egyházakkal. Az egyes egyházmegyék felterjesztései nagy részben elfogadtattak. Este 7 órakor ért véget a 93 pontból álló tárgysorozat letárgyalása. *Exs.*

ISKOLÁINK.

Iskolaavatás Miskolcon. A magyar kultura új védővárat kapott Miskolcon. A miskolci ref. egyház 32.000 pengős államsegéllyel egy szép, a mai kornak megfelelő, négy tantermes, tornateremmel, vetítőkamrával és szinpaddal ellátott új elemi iskolát építtetett, melynek felavatása f. év szept. 28-án volt, több mint ezer szülő és érdeklődő jelenlétében. Az épület összes költsége körülbelől 90.000 pengőt tesz ki.

A zöld gallyakkal s nemzeti színű zászlókkal feldíszített iskolaudvaron folyt le ezen szép és impozáns ünnepély, melyen felekezetkülönbség nélkül képviseltették magukat az egyes iskolák, egyesületek s egyházak is. Az avató imát Farkas István ref. esperes, kormányfőtanácsos végezte, kiemelvén benne azt, hogy az új iskola ne gyűlölködő magyarokat, hanem a hazát szolgálni vágyó igaz férfiakat fog nevelni tanítói bölcs irányítás

mellett. Az avató beszédet Enyedy Andor dr. iskolaszéki elnök, ref. lelkész tartotta, aki beszédében az iskola igazi és nemes hivatására mutatott rá. A magyar iskola a magyar kulturának a szellemi fegyvereket termelő otthona — ugymond — a miskolci ref. egyház azért emelte ezt az épületet, hogy szárnyat adjon az egyház nemes és fenkölten gondolkozó tanítói karának, hogy erejük megfeszítésével is munkálják a magyar élet feltámadását. A beszéd után Molnár Gyula dr. felsőházi tag röviden ismertette az iskola építésének történetét s átadta az iskolát a miskolci ref. elemi iskolák igazgatójának: Péter Józsefnek, aki megköszönve az egyház s a kultuszkormány nagylelkü áldozatkészségét, igéretet tett arra, hogy az iskolában levő hatalmas erőt egyedül és kizárólag a hit és magyar haza szolgálatába fogja állítani. A gyermekek lelkében a békesség és emberszeretet örök kincsét fogja beplántálni. Az iskola énekkar két szép háromszólamú alkalmi éneket adott elő Ráczy Árpád ref. tanító szakavatott vezetése mellett s Horvát Béla IV. oszt. tanuló egy alkalmi költeményt szavalt el. Gyülekezeti ének, majd végül a Himnusz eléneklésével ért véget a felejthetetlen szép ünnepély. Az ünnepély után az új emeletes iskolát tekintette meg a közönség, mely nem győzött betelni a látottak nagyszerűségével. *P. J.*

Iskolaavatás Harsányban. A harsányi gyülekezet kéttantermes, modern, új iskoláját szeptember 28-án avatta fel gyülekezeti istentisztelet után, az egyházi és községi elöljáróság jelenlétében Takács Mihály felsőábrányi lelkész. Az új iskola 16.000 P-ős költséggel épült, melyből 4.000 P-t a hívek fedeznek, 12.000 P segélyt az állam adott a buzgó lelkésznek, Sólyom Gyulának a közbenjárására.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

A sajóvelezdi gyülekezet hármas ünnepet ült szept. 14.-én. Templom,- harang,- és lelkészlak szentelést tartott, befejezéséül annak a nagyobbszabású építkezésnek, melyet az egyház két éven át végzett. Ez idő alatt új lelkészlakot emelt; templomát kivül-belül átjavíttatta; ujonnan kifestette, új csillag és kakas jelvénnyel látta el. Egyik egyháztagja, *Kis András és neje,* elhalt leányuk emlékére, egy harmadik, 178 kg. súlyú harangot adományozott. Mindezek felszentelésre a környékről is hatalmas ünneplő közönség gyült össze, melynek soraiban ott volt a felsőborsodi egyházmegye népszerű gondnoka, *Zsóry György* is. A harang megáldását *Bartha Gyula* sajókazai lelkész végezte szivhez szóló, bensőséges imádsággal. A harang felhúzása után a templomba özönlött s oda alig beférő gyülekezet előtt *Varga Imre* sajóivánkai lelkész hirdette az igét megragadó erővel és nagy szónoki készséggel. A helybeli lelkész, *Tóth János* az építkezés történetét ismertette röviden, melynek végeztével Bartha Gyula lelkész az úrvacsora vételére hívogatta a gyülekezetet. A templomi istentisztelet után a lelkészlakon tartott rövid szertartás keretében *dr. Komjáthy Aladár* ózdi lelkész, a hívő és alázatos szív imádságával kért áldást az Örökkévalótól az új épületre és annak lakóira. Délben az egyház közebédet adott meghívott vendégei számára, hol az első felköszöntőt *Zsóry György* egyházmegyei gondnok mondotta a Kormányzóra. Délután 4 órakor a még délelőttinél is nagyobb szabású gyülekezet előtt *dr. Komjáthy Aladár* ózdi lelkész az igehirdető komoly méltóságával és meg nem alkuvó igazmondásával beszélt a keresztyén élet fogyatkozásairól; *Kőrössy József* nekézsenyi lelkész pedig két újszülött gyermeket keresztelt meg méltó beszéd kiséretében. A délelőtti ünnepségnek sorrendjében több ízben hatásosan szerepelt énekszámaival az énekkar és a leánybibliakör, amelyeknek betanítását *Fövenyesy Béla* helybeli tanító végezte nagy szakértelemmel.

Az építkezés költségei 20,000 P-t tesznek ki. Ebből 13 000 P-t a gyülekezet vett vállaira rendkívüli adó alakjában. Hálával és köszönettel kell megemlékezni az adományozókról: *Dr. Bíró Pál* a kerület orsz. képviselője 800 P t adott a parókia építésre, 300 P-t templomjavításra; Rimamurány 20,000 db. salaktéglát s nehány mázsa vasat; *ifj. Botta Alajos építész és neje* egy díszes műmárvány urasztalát és terítőt. Az énekkar a templom belső, díszes kifestését vállalta 1070 P költségben; a leánybibliakör a szószéket alakitatta át 50 P kiadással A helybeli „Hangya" szövetkezet 10 év alatt tett adományainak összege 600 P. Illesse minden elismerés az építkező egyházat és annak lélekben buzgó lelkészét, *Tóth Jánost.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Iskolaavatás Kecskeméten.** Lélekemelő ünnepéllyel avatták fel Kecskeméten a „Horthy Miklós Ref. Tanítónőképző-Intézetet" és a „Bodor Zsuzsánna Ref. Leányotthont." Az ünnepélyen megjelent a Kormányzó úr Őfőméltósága, gróf Klebelsberg és Zsitvay miniszterek. Klebelsberg kultuszminiszter nagyszabású beszédet mondott. A nemzeti összefogás gondolatát hangoztatta. „Nem véletlen az — mondotta, — hogy ma két katholikus miniszter jelent meg a református ünnepélyen. Ezzel is bizonyítjuk, hogy *egyek akarunk lenni mindnyájan: magyarok.*"

— **Evangelizáló hét Sárospatakon.** Október 26—nov. 1. napjain a bünbanati héten a sárospataki ref. templomban minden este 1/2 6 órakor vallásos estély lesz. Minden évben s most a hetedik alkalommal ily módon szokta megkezdeni az egyház a vallásos estéket és általában a téli gyülekezeti munkát. Az evangélizáló héten a *szenvedés nagy kérdéseiről* tartatnak bibliamagyarázatok. Ezeken kivül szó lesz az új istentiszteleti rendtartásról s főképpen a keresztségről és az esketésről, mert még az ezekre vonatkozó új rendtartást a presbitérium advent első vasárnapjától kezdődőleg óhajtja életbe léptetni. A többi újítás ugyanis már megtörtént. Okt. 31-én, a reformációi emlékünnep keretében a vallásos estélyen a helyi Kálvin-Szövetség fog megalakulni.

— **Jugoszláviában** a prot. egyházakról szóló, most életbe lépett állami törvény kimondja, hogy azok a politikai községek, melyek évi költségvetésükben vallási célokra állandó segélyt vesznek fel, kötelesek az ilyen segélyt arányosan biztosítani a területükön levő prot. egyházközségeknek is.

— **Vizsgálati terminusok.** A sárospataki theol. akadémia úgy tervezi hogy a mostani II. éves theologusok 1931-ben, junius hóban tegyék le a tanítóképző I—IV. osztályból a különbözeti vizsgát, szeptemberben az V. osztályból a vizsgát és szerezzék meg nyoban utána a tanítóképesitő oklevelet és október hóban tegyék le a theol. alapvizsgát. A theol. kar határozatot hozott, hogy alapvizsgálatra senki nem állhat tanítói oklevél nélkül.

— **Alsóborsodi szavazások.** A miskolci ref. egyház presbitériuma október 5 iki gyűlésén az egyházmegyei tisztségek betöltésénél szavazatát a következőkre adta: 2 lelkészi aljegyző: *Várady Pál* borsodgeszti lelkész és *dr. Hegyaljai Kiss Géza* bőcsi lelkész; világi aljegyző *gróf Haller István* tb. főszolgabiró.

— **Leventeünnepély Nyékládházán.** Október 12-én mozgalmas és szép ünnepségek szinhelye volt Nyékládháza, ahol mintegy 15 község leventéi vonultak fel, hogy gyakorlataikat bemutassák és a közös versenyeken részt vegyenek. A biráló bizottság élén Osváth Béla alezredes és Egry Zoltán ezredes állott, ki a nyerteseket éremmel tüntette ki. Október 6 emlékére kegyeleti stafétafutás is volt, melynek végén a hősök tornyának emléktábláit koszorúzták meg a leventék. A nyékládházai templom előtt tábori istentisztelet volt, melyet dr. Hegyaljai Kiss Géza végzett. A magyar szivet gyönyörködtető ünnepély előkészítése *Eötvös Ferenc* nyékládházai lelkész érdeme, aki leánylevente és céllövő alakitásával is kiérdemelte az el ismerést.

HIVATALOS RÉSZ.

Irásbeli tételek az 1931. évi juniusi lelkészképesitő vizsgálatokra.

I. lelkészi vizsgálatra: 1. Ó-szövetségi theológiából: Ámos próféciájának magyarázata. 2. Újszövetségi theológiából: Péter I. levelének magyarázata. 3. Szisztematikai theológiából: Isten és az ember közötti viszony lélektani és dogmatikai szempontból nézve. 4. Predikáció: Egyházi beszéd irandó Zak. 8:9—12. versei alapján. (A tudományos értekezéssel egyidőben beadandó, a szóbeli vizsgálatra megtanulandó és a vizsgán elmondandó.)

II. lelkészi vizsgálatra. 1. Magyar protestáns irodalomtörténetből: Az új énekeskönyv története. 2. Egyházjogból: A lelkészválasztás múltja, jelene és reformja. 3. Gyakorlati theológiából: Lelkigondozói elem az igehirdetésben. (Különös tekintettel mai predikációirodalmunkra.) 4. Gyakorlati bibliamagyarázat: Luk. 16:1—12. v. alapján. (A tudományos értekezéssel egyidőben beadandó, megtanulandó és a szóbeli vizsgán elmondandó.) 5. Kátémagyarázat: Heidelbergi Káté 108—109. kérdések és feleletek. 6. Nagypénteki beszéd irandó Ézsaiás 53:4—6. versei alapján.

A dolgozatok egy-egy füzetben tisztán, olvashatóan irva, *1931 május 1-ig* adandók be a theol. igazgatói hivatalba. (E határidőn túl *csak püspöki engedéllyel* lehet dolgozatot beadni.)

A lelkészképesitő vizsgálatok — tekintettel a sárospataki főiskola négyszázéves jubileumi ünnepségeire, amelyek 1931 szeptember havában lesznek, — ez alkalommal nem szeptember hónapban, hanem már junius hó végén tartatnak meg. A dolgozatok beadásának határideje ugyanezen ok miatt állapittatott meg a szokástól eltérően a május elsejei, tehát jóval korábbi dátumban.

Dr. Vasady Béla
theol. akad. igazgató.

1096/1930.

Fenti tételeket elfogadom.

Miskolc, 1930. okt. 15.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

1162/1930. sz. **Felhívás.** Az Egyetemes Konvent szigorú sürgetése folytán felhívom abaúji lelkésztársaimat, valamint a gyülekezetek presbitériumait, hogy *október 30-ig* úgy a közalapi-, nyugdíj-intézeti járulékokat, mint az egyházm.-i köztartozásokat sziveskedjenek az illetékes pénztárnok urakhoz múlhatatlanul beküldeni és megmenteni a nyugdíj-intézetet a szégyenteljes összeomlástól, a közalap pénztárát a fizetésképtelenség egyetemes egyházunkat is súlyosan érintő szomorú esetétől. — *Cziáky Endre* esperes.

1045/1930. sz. **Felsőborsodi lelkészek figyelmébe!** Felkérem t. lelkésztársaimat, hogy a sárospataki theol. internátus javára reájok kivetett I-ső évi összeget az egyházmegyei pénztárba nov. 5-ig okvetlenül fizessék be Ugyancsak felhivom lelkésztársaim figyelmét arra is, hogy nyugdíj-intézeti tartozásaikat nov. 5-ig küldjék be az e.-m. pénzkezelőhöz, mert további halasztást adni nem lehet. Aki be nem fizeti, azon a m. kir. adóhivatal végrehajtási úton fogja behajtatni. Nagyon jól tudom, hogy lelkésztársaim nehéz helyzetben vannak, de mivel a lelkészi nyugdíj-intézet megmentéséről van szó — ez mindennél előbbvaló. — Végül figyelmébe ajánlom t. lelkésztársaimnak a minisztériumnak legújabbi rendelkezését, mely szerint a lelkészi és tanítói párbérek, egyéb járandóságok, egyházi adótartozások kimutatása behajtás céljára egy évben csak egyszer eszközölhető, mégpedig minden évben *november 1-től—15 ig*, ennek alapján hátralék kimutatásokat csakis november 13-ig fogadok el hitelesítés és az adóhivatalhoz leendő beterjesztés végett. — Atyafiúi szeretettel vagyok Sajóbábonyon, 1930 október hó 14. *Elek József* felsőborsodi esperes.

Szerkesztői üzenetek.

B—a J—s B—r. Szorgalmas voltál a tudósítás megírásában. Ha mindenki olyan buzgalommal viselné a szivén a gyülekezeti események megirását, mint Te teszed, a laphirszolgálata derekasan fellendülne. Minden jelentékenyebb összejövetelnél meg kellene állapodni abban, hogy ki irja meg a lapnak a tudósitást. — **T—th J—s S—d.** Köszönet a hiradásért. — **Gy—y K—n.** Sorra kerítjük. — **nb.** Csak a jövő számban jöhet. — **J—sz L—ó P—k.** Lev. lapot irtam. — **F—cs Gy—a S—k.** Ki van szedve.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 43. szám. Sárospatak, 1930 október 26.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *yr*: A mi reformációnk. — *nb*: Alsóborsod közgyülése. — *Dr. Rácz Lajos*: A sárospataki főiskola első nyomdája. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Iskoláink. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

A mi reformációnk.

A nyáron, Dr. Ravasz László püspökünk egyik rádiós beszédéből hallottam azt a nagyszerű, angol eredetűnek mondott idézetet, hogy *„kétféle dolog van, ami miatt nem szabad panaszkodni, az egyik ilyen dolog az, amin nem lehet változtatni, emiatt haszontalan és meddő a panasz; a másik ilyen dolog pedig, amín lehet változtatni; ezen változtatni kell* ***és nem*** *panaszkodni.“*

Egyházi életünkben évek óta temérdek panasz hangzik, jajdul fel. Ezeknek a panaszoknak egy része olyan dolgokra irányúl, mint pl. világpolitikai, világgazdasági és világkereskedelmi konstellációk, trianoni békediktátum; itt az országban felekezeti kisebbségi voltunk, politikai befolyásnélküliségünk, az államnak, a kormányzatnak jórészt ezekből folyó, irántunk tanusított mostoha bánásmódja stb. — amelyeknek a megváltoztatására ugyan szintén minden erőnkkel törekednünk kell; amelyeken azonban úgy hirtelen, máról-holnapra változtatni nem áll módunkban. Ezeket a dolgokat tehát, amig kénytelenek vagyunk vele, tűrnünk, szenvednünk kell és alkalmazkodnunk kell hozzájuk. Csak nem szabad annyira visszaélni velük és kihasználni őket, hogy ezeket a dolgokat tegyük meg a közöttünk beállott pangás egyedüli okaiul.

Panaszaink bőven csörgedező patakjának legtöbb keserű hulláma azonban olyan dolgok felé áramlik, amelyeken, a fent idézett bölcs mondás szerint nem panaszkodnunk, hanem változtatnunk kell. Legtöbb, legnagyobb és legfájóbb panaszunknak tárgya a református szellem és öntudat hiánya. Nincs meg ez a szellem egyháztagjaink nagy tömegeiben úgy, hogy ki tudna alakítani, fenn tudna tartani, vagy vissza tudna állítani közöttük egy különlegesen, jellegzetesen kálvinista életstilust, meg tudná őket menteni idegen áramlatok, tévelygések hódító hatásától, ki tudna írtani belőlük kiáltó bűnöket, ki tudna fejleszteni tündöklő erényeket, meg tudna szüntetni, vagy lehetetlenné tudna tenni cégéresebbnél-cégéresebb lelkészválasztásokat és mindenféle elfajulásokat. Nincs meg ez a szellem világi nagyjainknál sem olyan mértékben, hogy az őket hitvallókká, egyházunk valóságos világi papjaivá tehetné. Nincs meg ez a szellem iskoláinkban úgy, hogy az iskoláinkra, tanárainkra, az iskolai tanítás és nevelés munkájára, az iskoláinkból kikerülő ifjúságra különleges bélyeget nyomhatna, s eképen határozott reformált keresztyén jellemű új nemzedéket szülhetne. Nem érvényesül ez a szellem egész vallásos nevelésünkben, sőt igehirdetésünkben sem úgy, amint kellene. Sőt nem él eléggé bennünk lelkipásztorokban sem úgy, hogy egységre juttathatna, egységben tarthatna; s egy lelkiségnek, egy elvi rendszernek, bár különféle hurozású, de mégis egybehangzó hangszereivé, egy bizonyos zengésű trombitákká avathatna és szentelhetne bennünket. Bizony nagy mértékben nélkülözzük ezt a szellemet s nélkülözzük benne egyházi életünk emelkedettségének, befelé való összefogó és lendítő erejének, kifelé való hatásának és tekintélyének leghathatósabb eszközét; hitéleti, szociális és egyháztársadalmi munkáink igazi rugóját; nélkülözzük a motorikus erőt, amely bennünket egyenként és összesen felfelé és előre hajthatna

De ha nincs meg bennünk és közöttünk, legalább is a kivánatos mértékben a református szellem; hála Istennek, megvannak, birtokunkban vannak, rendelkezésünkre állanak e szellem tartóedényei, eredtető és tápláló forrásai: a biblia, a heidelbergi káté és az énekes könyv. Ezeket kell újra hitéletünk, egyházi munkánk alapjaivá, vezérfonalaivá tenni s akkor nem fogunk panaszkodni a református szellem hiánya miatt, hanem boldogan és büszkén fogjuk érezni, tapasztalni annak növekedését, gazdag áradását. Talán nem fog ártani részletesebben is nehány szót ejteni erről a dologról, a mi reformációnkról.

A biblia, mint tudjuk, már régen és még mai növekedő közkedveltsége mellett sem foglalja el egyéni és közös hitéletünkben az őt megillető helyet. Hogy mielőbb elfoglalhassa, ahoz elsősorban szükséges, hogy leendő lelkipásztoraink már a theologián beleéljék magukat az igével való táplálkozásba és az ige közlési módjaiba. Nem vádképen írom, de mi ebben a jótéteményben a theologián nem részesültünk. Akkor még nem volt

az olyan közfelfogás, amilyen ma kezd lenni, hogy egyházi életünkben nem annyira szónokokra van szükség, mint inkább igehirdetőkre. Ennek az elvnek folyománya volna az, hogy kezdő és működő igehirdetőink kezébe nem kész predikációsköteteket, hanem az angol irodalomban olyan nagy számmal levő kommentárokat adjunk. Ki kellene adni híveink számára a már több helyről erőteljesen javasolt magyarázatos bibliát; s addig is minél több népszerű vezérfonalat. Sőt talán megérdemelné az ügy fontossága egy bibliaiskolának egyelőre legalább tervben való felvetését. Ez az iskolarend is tervszerűen foglalkozna a biblia népszerűsítésével, terjesztésével, feldolgozásával, bibliaterjesztők és bibliakör-vezetők képzésével s ezzel theologiai akadémiáinknak, lelkészi munkánknak hatalmas segítséget nyújthatna; amellett a szekták és a bújkáló atyafiak ellen erőteljes védgátat építhetne. Sok hézagot betölthetne egyelőre egy bibliai folyóirat is, amely textusgyűjteményeket, feldolgozáshoz szolgáló adatokat, bibliaolvasási, tanulmányozási terveket közölhetne. Tudom, hogy légvárépítésnek tünhet fel ma az eféle, pénzbekerülő ötletek felvetése; de a vetésre a nehéz viszonyok között is gondolnunk kell, ha idejében, vagy valamikor aratni akarunk.

A heidelbergi káté, a református szellemnek ez a klasszikus foglalata és forrása, még a bibliánál is jobban kiesett nálunk a közismeretből és közhasználatból. Érdekes, hogy amig a római katholikusok folyton ugyanazt a kátét tanittatják az iskolás gyermekekkel, csak éppen a különböző életkorokhoz és felfogási képességekhez viszonyítva; s amig az evangélikusok is annyira hűek maradnak Luther kiskátéjához; mi mindenféle tudománnyal tömjük a gyermekeink fejét, csak éppen a máig felül nem múlt, sőt utol sem ért, nagyszerű heidelbergi kátéval nem. Én magam egész diákkorom alatt, sőt theológuséletemben is legfeljebb hallottam róla, de nem találkoztam vele. Pedig megható, felemelő és tanulságos dolog, hogy őseink hány kiadásban, milyen különböző feldolgozásokban igyekeztek ezt a kátét református szülők, cselédes gazdák, lelkészek, tanítók és gyermekek kezébe odaadni. Engemet a napokban roppant megkapott egy erdélyi hir; hogy Imre Lajos kolozsvári theol. tanár az erdélyi kerület egész hitoktatását a heidelbergi káté alapján építette fel és dolgozta ki. Erre volna nálunk is sürgős szükség. És szükség volna emellett a káté új szószéki és népszerű feldolgozására, amire, ha pénzem volna, szivesen tűznék ki pályázatokat; mert tudom, hogy a reformációnk ügyét nagy mértékben szolgálnám vele.

Utoljára maradt az énekeskönyv. Általános tapasztalat, hogy az ének, a szöveg és dallamtudás mennyire ébrentartja, fejleszti, gyarapítja a vallási öntudatot és mennyire semmi mással nem pótolhatóan teszi lehetővé az istentiszteletben való aktiv részvételt. És milyen szomorú tapasztalat az, hogy nálunk olyan sokan nem ismerik az énekeket, vagy ha ismerik is, nem énekelnek. Különösen előkelőbb egyháztagjaink nem tartják bizonyos helyeken még ma sem illőnek az éneklésben való részvételt. Ezt a balvéleményt talán sikerülni fog eloszlatni s vele e rosz szokást megszüntetni, de viszont felekezeti iskoláinkban a folyton növekedő tananyag akadályozza a régimódi erőteljes énektanítást és énekgyakorlást; állami vagy másfelekezetű iskolákban működő hitoktatóink pedig nagyon sok esetben egyáltalán nem tudnak éneket tanítani és gyakoroltatni. Igy nőnek fel aztán nemzedékek, akik énekkincsünket nem ismerik s a templomi éneklés alatt olyan közönyös, unott arccal ülnek, mintha süketnémák vagy idegen felekezetbeliek volnának. Szükség volna itt énektanításunknak olyan módjára, hogy legalább szebb és használtabb énekeinket minden felnőtt egyháztag jól ismerje. De szükség volna templomi éneklésünk olyan fejlesztésére is, hogy az minden jelenlevőre vonzó és magával ragadó hatást gyakoroljon. S szükség volna végül énekeskönyvünk új, olyan reformjára, hogy az lehetőleg kizárólagosan tiszta, közvetlen és bensőséges vallásos lirát tartalmazzon.

A tizenhatodik századbeli reformációt a biblia idézte fel. Ma három, igen jól bevált, de újabban sajnos módon elhanyagolt eszközünk is van a minden panaszt eltüntető, minden sebet meggyógyító új reformáció felidézésére. *yr.*

Alsóborsod közgyűlése.

A miskolci gimnázium tornatermében, október 2-re csaknem teljes számban sereglett össze a közgyűlés. Zsoltár zendült. *Farkas István* esperessel lehajtott fejek imádkoztak. Esperes szép szavai során, a szívek teljességéből, köszöntés ment Püspök úr elé, 70-ik születési évfordulója alkalmából. *Horváth Bertalan* szederkényi lelkipásztor 50 éve arat az Úr búzaföldjén. Nagy kötésü kévéi előtt kévék hajoltak meg. Az erős szavú, meleg szívű *Szabó András* keresztesi lelkipásztor koporsójára az egyházmegye koszorújával borultak a sirató szívek. Esperest, mint kormányfőtanácsost, báró *Bottlik István* gondnok szavaival szíves köszöntés érte, „mert nem ő kereste, hanem őt keresték.“ Esküt mondtak az új tisztviselők: *Takács Mihály* tanácsbiró, *Nádházy Bertalan* és *Kun András* főjegyzők. A kevés szavú, sokat mondó esperesi jelentés során hivatalosan is köteles minden gyülekezet és belmissziói alakulat a nyomort enyhíteni. A boletta révén károk értek sok egyházat, lelkipásztort és tanítót, mert a földek bérben vannak: hivatalos úton kárpótlást és orvoslást jogosan kér a közgyűlés. A miskolci fiúgimnázium sorsa, az állam részéről való mostoha mivoltának megismerése: segitségért kiáltó szavakat adott támogatás kérés formájában a közgűlés ajakára. Hét új tanító esküt tett. *Gaál Ferenc* tanügyi bizottsági elnök világos keresztmetszetű jentése jóleső érzések között szolgált tudomásul. 16 új iskola épült. 112 tanító közül 64 kiváló minősítésü. Egyház- és iskolalátogatás külön választatott. Iskolalátogatók 3 évig egy körzetben vizsgálnak.

A missziói bizottságok szervezésére vonatkozó szabályrendeletet teljes egészében elfogadta a közgyülés. Lelkésztanitók nevelését, hogy a theológiai

tudományok kárt ne szenvedjenek, úgy találná jónak, ha az egyik kápláni esztendőben nevelnék az önként vállalkozókat. Az új liturgia tárgyalása során kéri, hogy a Miatyánk a Bibliából s az úrvacsorai bűnvalló imádság az ágándából olvastassék.

Benke Kálmán belmissziói jelentése szerint 5 egyház e munkák tekintetében „szomorú tétlenségben" él. Egyebütt „nagy előrenlendülés állapítható meg." Legintenzívebb a gyermekmisszió: Cserépfalu, Diósgyőr, Hajőcsaba, Miskolc, Sajókeresztúr és Ujlőrincfalván. Ifjúsági bibliakör 11 gyülekezetben van, leánykör 16 helyen. Ifjúsági munka nincs 19 gyülekezetben. Házi istentiszteletek vannak: Hejőpapin, Diósgyőr-vasgyári egyházrészben, Szederkényben, Szirmán, Tiszadorogmán. „Céltudatos iratterjesztés Diósgyörben volt, ahol nagy mennyiségű traktátust osztott szét az egyház mindkét része, saját pénztára terhére." Kálvin-Szövetség 12 helyen van. Cserkészcsapata van Miskolcnak és Mezőcsátnak. „Külmisszióra szinte minden gyülekezet adakozott." Különös figyelmet igényel a sályi szegénygondozás . . . Közgyűlés elhatározza, hogy 8—10 gyülekezet együtt egy-egy diakonisszát munkába állít. Egyházmegye a belmisszióra 26.677 pengőt forditott.

Az adótörvényeket, *Román Ernő* előadása során, úgy véleményezi, hogy a 4—5 gyermekes családfők 25%, a több gyermekes 50% kedvezményben részesüljenek.

Sáfrán Géza beszéde és *Takács Mihály* inditványára a Kálvin-Szövetség minden gyülekezetüen, még az ősz folyamán, 20 pengős bírság terhe mellett megszervezendő. Szervezkedésre közgyűlés a többi egyházmegyéket is felkéri. Adminisztratív ügyek elintézése után kerületi képviselőkül: Gaál Ferenc, dr. Enyedy Andor. Nádházy Bertalan, gr. Haller József, dr. Lipcsey Péter, Kun András, póttagul: Román Ernő, Zsóry Lajos küldettek ki. Birósági ügy most sem volt. Zsoltáréneklés zárta be a közgyűlést. *nb.*

A sárospataki főiskola első nyomdája.

(1650—1671.)

I. Rákóczy György erdélyi fejedelem a gyulafehérvári főiskola mellett, melynek gondozását Bethlen Gábortól öröklé s melynek nagyhírű külföldi professzorait: Alstediust, Piscatort és Bisterfeldet mindenképen igyekezett az erdélyi oktatásügy és tudomány számára megtartani, — *a sárospataki főiskolát*, mint szivbéli szent ügyét, továbbra is a régi szeretettel ölelte körül. Főiskolánk iránt lángoló szeretetének ékes bizonysága az a nyilatkozat, melyet 1640 dec. 17-én Tolnai István sárospataki lelkészhez intézett levelében tesz: „Az pataki scholára s annak javára, senkinek meg nem engedjük nagyobb vigyázása s gondja legyen nálunknál, kit kegyelmed távollétünkben is megtapasztalhatott, ezután is mi rajtunk fordúl meg annak az terhe inkább másoknál, s bizony másnak sem keservesebb annak kára s az üdőnek heában mulása; mindenkor feljebb is kell mi nekünk az pataki scholának javára vigyáznunk, feljebb is kell azt böcsülnünk, nemhogy egy embernél, de nehánynál is."[1]

Szavait tettekkel is bizonyítá. A kiválóbbakat az iskola növendékei közül kiküldé külföldi egyetemekre, hogy hazájokba visszatérve az egyházi és iskolai életnek, az irodalomnak és a tudománynak kellő tudományos fegyverzettel ellátott munkásai, élőszóval és irásaikkal erős bástyái lehessenek. A sárospataki főiskola kiegészítő része volt a Rákóczy- és Lórántfy-uradalomnak; innen, az uradalmi pénztárból fedezték annak költségeit: a tanárok fizetését, az alumniumokat, a külföldre menők ösztöndíját. Rákóczy Gy. és felesége a hit védelme, a tudomány előbbvitele céljából dijazták az irókat, kinyomatták munkáikat, sőt, hogy e részben többet tehessenek, *nyomdát* szándékoztak Patakon állítani.[2]

Tolnai István, akit a fejedelem első pataki pappá tett (1632) azzal a megbizással, hogy mint a főiskola gondnoka, őt helyettesítse, ezt irja neki 1635 márc. 2-án kelt levelében: „Az typographiának elkészítésére, tudom, nagyságodnak szorgalmatos gondja vagyon, mindazonáltal mégis alázatosan könyörgünk nagyságodnak, mint kegyelmes fejedelmünknek, hogy legyen oly reá való vigyázása nagyságodnak, hogy rövid idő alatt készüljön el. Soha meg nem mondhatjuk, minemü nagy szükségünk vagyon reá." — A fejedelem ez ügyben 1636 aug. 12 én ezt irja Tolnainak: „Most az oda ki való 3 prelumhez (sajtó) való minden eszközöket csináljuk és egy nehány-féle szedő matriceket csináltatunk." — Tolnai irja 1637 jan. 10-én a fejedelemnek: „Az jövendő üdekre vannak valami elmélködésim, ha az ur Isten csendességet adván lenne Typographusunk, hasznát vehetném." — Rákóczy Gy. irja 1640 nov. 10-én: „Az betűöntő kivánságáról kegyelmed mennél hamarabb tudósítson; magyar postillanak kinyomtatásától is nem vagyunk idegenek." — Majd Tolnai I. uram irja 1641 márc. 2-án a fejedelemnek: „Kegyelmes uram, akarnám nagyságodat tudosítanom az szegény betűöntőnek nagyságodtul Bogádi uram ű kegyelme által nekem küldett pénze felől, hogy ű kegyelme mind az három avagy négyféle pénzt meghozta."[3]

Ámde a pataki nyomda, bár — mint láttuk — a fejedelem, áldozatot nem sajnálva, betűket hozatott és öntetett, sajtót rendelt annak részére, sem 1648-ban, I. Rákóczy Gy. fejedelem halálakor, sem 1650 ben, midőn özvegye: Lórántfy Zsuzsánna és ifjabb fia: Rákóczy Zsigmond a nagy morva pedagogust, *Comeniust* a pataki kollégiumnak a pansophia szellemében leendő reformálására Patakra hívták, nem volt fölszerelve, mert Medgyesi Pál 1649 okt. 22-én erre vonatkozólag ezt irja Rákóczy Zsigmondnak: „E felől is akarnám Nagyságodat alázatosan megtalálnom, igen jó volna, ha Nagy-

[1] I. Rákóczy György fejedelem levelezése Tolnai István sárospataki pappal (*Prot. Egyházi és Iskolai Lap.* 1875. évf. 1442. l.).

[2] Szilágyi Sándor, I. Rákóczy György (Budapest, 1893) p. 283—84, 291.

[3] I. Rákóczy Gy. levelezése stb. *Prot. Egyh. és Isk. Lap* 1875. évf. 778., 802., 804., 1387. és 1444. lap.

ságtok typographianak erectioja felől is gondolkodnék Patakon. Az üdvözült urunk sok szép typusi csak rozsdában állnak. Hiszem, egy ház nem sokat tenne Nagyságtoknak és holmi faműszerbeli segéttetés. Találkoznék, aki conventio nélkül felvállalná azt a hivatalt, mint szintén Váradon; sőt az a váradi is örömest segítene erectiojában, csak Nagyságtok kivánná s venné, pro tempore Typographust is mindjárt illendőt találnánk bele."[4]

Ezért történt, hogy *Comenius*, midőn 1650 május havában a tokaji értekezlet alapján elkészíté a pataki főiskola reformálásának tervét (Illustris Scholae Patakinae idea), s e tervezetét elfogadták és őt annak keresztülvitelére fölkérték, meghívták, ő ekkor felsorolta föltételeit (Postulo, Deo et causae bonitate fretus), amelyek alatt azok keresztülvitelére vállalkozik, s a IV. pont 4-ik tétele alatt e követelményt állítá fel: „Tandem Typographica officina, bene a Typorum copia, Operariorumque industria, instructa," — vagyis Comenius, akinek iskolai beszédei, oktatásügyi javaslatai közzététele, az iskolai hatóságok és a nagyközönség tájékoztatása, megnyerése, valamint tankönyvei kiadása céljából szüksége volt a nyomdára, — követelte a betűkkel és ügyes szedőkkel jól ellátott *nyomda fölszerelését;* a tudós, a próféta követelte az eszméi terjesztéséhez szükséges eszközöket!

Rákóczy Zsigmond (aki már pár hónappal előbb — midőn Medgyesi az ő megbizásából megírta a *Dialogus Politico-Ecclesiasticus*-t, hogy az egyház híveit, a nagy közönséget a presbyteri rendszer célszerű voltáról meggyőzze s ezt az egyházkormányzatot történeti, szentírási és észbeli okokkal megvédelmezze, — maga is nagyon érezte a pataki nyomda hiányát, mert emiatt e munkát Bártfán kellett kinyomatnia) és édes anyja, Lórántfy Zsuzsánna — Comenius kívánságára — azonnal készek voltak a nyomda felállítására, berendezésére; a herceg megbízta Klobusiczki András uradalmi jószágigazgatót, hogy az atyjától beszerzett nyomdai készletet alkalmas épületben helyezze el, Comeniust pedig fölkérte, hogy nézzen szét a külföldön egy ügyes nyomdász iránt. Comenius, mihelyt visszatért Lissába, szét is nézett s küldött onnan Patakra egy nyomdászt, mint erről Rákóczy Zsigmondnak 1650 aug. 1-én Comeniushoz intézett leveléből értesülünk: „Nem kételkedünk afelől — írja a herceg Comeniusnak — hogy a könyvnyomdász, aki a minap itt járt, már visszaérkezett, mégis tetszik nekünk, e levél útján is üdvözölni és kérni Tisztelendőségedet, hogy . . . kívánságunk szerint mielőbb jöjjön el hozzánk; a fentebbi nyomdászt is hozza magával vagy küldje előre, a felállítandó nyomdához szükséges kellékekkel, melyeknek árát neki megfizetjük és neki illő fizetést rendelünk."[5] — Ugyane tárgyban Tolnai Dali János, a főiskola rektora is ír 1650 aug. 2-án Comeniusnak, s tudatja vele, hogy „a fejedelemasszony a legjobb indúlattal van a nyomdász iránt (in typographum fratrem reverendum, testatissimum affectum.) A könyörülő Istenre kéri Comeniust, hogy ne hagyjon fel a betük ügyével, melyeknek előbbvitelére az ő személyes és éber igazgatása is szükséges".[6]

Comenius, mint tudjuk, Lórántfy Zs. és Rákóczy Zs. meghivására — a főiskolai oktatásügy reformálására — 1650 október hó végén Sárospatakra érkezett. Minden bizonnyal vele együtt érkezett az általa fölkért nyomdász: *Renius* György is, aki a nyomdát csakhamar rendbehozta, fölszerelte, úgy, hogy az működését még 1650 december elején megkezdhette. Zsigmond herceg már ekkor, anyjával együtt, elutazott Erdélybe, az enyhébb éghajlatú Fogarasra, ezért a Klobusiczkihoz intézett alábbi levelében állapitotta meg, anyjával együtt, a nyomdász fizetését, aki már akkor Patakon megkezdette működését.

„Generose domine nobis observande.

1650. 10. Novemb.

Istentől kegyelmednek kedves egészséget és minden jókat kívánunk. Nekünk irt kegyelmed levelét vettük, megértettük irását . . . Comenius uram conventióját im megküldöttük . . .
Tartsa meg Isten jó egésségben kegyelmedet. Datum in curia Eörményesiensi, dje 10. novembris 1650.

Generoseae dominationes vestrae benevolus

S. Rakoczy mp.

P. S. Az typographus fizetésén így nyugodott meg asszonyunk ő nagysága:

Tallerorum imperialium . . .		N° 30
Tritici aut siliginis cubuli . .		18
Vasa vini duo aut.	fl.	20
Pisorum cubuli . .	N°	1
Milij cubuli . . .	N°	1
Hordej cubuli . .	N°	2
Porci duo aut fl. .		6
Butiri justae . .	N°	10
Casaej librae. . .	N°	60."

Cim: „Generoso domino Andreae Klobusiczki, celsissimae dominae principissae universorum bonorum in Hungaria existentium praefecto etc. domino nobis obseruando." (Eredetije az Orsz. Levéltárban.)[7]

Az új nyomda első terméke Comenius nov. 24-én tartott beköszöntő s nov. 28 án tartott második iskolai beszédének (De cultura ingeniorum, Oratio . . . de libris) kiadása volt. De az év már vége felé járt, a nyomdában a kevés szedő[8] miatt lassan haladt a munka, úgy, hogy csakhamar elérkezett az új év. Megtoldotta tehát ezeket egy harmadik munkával: *Scholae latinae* etc, melynek

[4] *Erdélyi Prot. Közlöny.* 1876. évf. 320. l.

[5] A. Patera, J. A. Komenského Korrespondence (Praha, 1892). p. 166.

[6] Patera, Komenského Korrespondence. p. 166.

[7] Szilágyi Sándor, Az első sárospataki nyomtatvány *Magyar Könyvszemle*, 1886. évf. p. 113).

[8] Erre nézve a vestibularis osztályt megnyitó beszédében (Methodi verae encomia), 1651 febr. 13-án ezeket mondja: „Jobban szerettem volna az osztályok megnyitását addig halasztani, mig az azokba szánt tankönyvek nyomtatásban mind elkészültek (Libelli huc destinati omnes Typis exscripti), de azokhoz a nyomdászok (szedők) hiánya miatt (qui ob Typographorum absentiam necdum inchoati sunt.) még hozzá sem fogtak. (Prim. lab. scholast. p. 89).

Rákóczy Zsigmondhoz intézett ajánló levelét 1651 jan. 28-án írta („Pataki scribebam 28. Januar 1651"). Csakis ennek kiszedése és kinyomatása után jelent meg a nyomda első terméke e cím alatt:

PRIMITIAE LABORUM
SCHOLASTICORUM
in Illustro Patakino Gymnasio,
Auspiciis Illustrissimi ac Praecelsi Domini
Dni Sigismundi RAKOCI
Celsissimorum Transylvaniae Principum
Rakociarum Nepotis, Filii, Fratris,
Ducatus Munkaciensis etc. etc.
hereditarii Domini
In majus & melius transformari

Omnia
sponte fluant
Absit Violentia
Rebus

Anno MDCL & MDCLI.[7]

A kis, 16 r. alakú kötetnek, mely sem a címlapon, sem annak hátlapján nem említi a nyomdász nevét, tartalma a következő: I. A Rákóczy Zsigmondhoz intézett ajánlás (5—7 l.) II. De cultura ingeniorum (8—42 l.), III. Oratio . . . de libris (43—54. l.); IV. Scholae latinae tribus classibus divisae Delineatio (55—83. l.) Eddig tartott eredetileg a kötet. De Comenius azt 1652-ben egy *második* résszel is megtoldotta; V. LABORUM SCHOLAST... CONTINUATIO; mely tömörebb betűkkel a Klob. Andráshoz, ad Andr. de Klobusitz (85—88. l.), intézett ajánló beszéd után a következő iskolai beszédeket tartalmazza: VI. Methodi verae Encomia (89—95. l.), VII. De utilitate nomenclaturae (95—100. l.), VIII. De eleganti elegantiarum studio (100—108. l.). Végül, mint *harmadik* rész járult hozzájuk 1654 ben Comeniusnak 1654 jun. 2-án tartott búcsubeszéde; IX. Sermo valedictorius (109—127. l.), — vagyis a kötet így összesen 6 beszédet, (Comeniusnak valamennyi, az ifjúsághoz és a tanári karhoz intézett beszédét), egy ajánlást, egy levelet és egy iskolai előterjesztést foglal magában. Az V. számútól kezdve a közölt beszédek és dolgozatok nincsenek többé a sorozat számát jelző római számmal ellátva, sőt az V. számú, Klobusiczki Andráshoz intézett levelen a lapszámozás is hiányzik (a főiskolai Könyvtár példányába ezt utólag, tintával írta oda valaki), de a VI. számú beszéd lapszámozása ennek beszámításával kapta folytatólag a 95 stb. lapszámot.

A *Primitiae laborum* e munkálataiból — mint a különböző Comenius-életrajzokból és Comenius-bibliografiákból látjuk — külön kiadások is készültek, nevezetesen Comenius búcsúbeszédét (IX. sz.) mind a Kvacsala,[8] mind a Heyberger[9] Comenius-életrajza, mind a Müller Comenius-bibliografiája[10] külön szám alatt, mint önállóan megjelent kiadványt sorolja fel; hasonlóképen a három osztálymegnyitó-beszédet is (l. föntebb a VI., VII. és VIII. számút) *Laborum scholasticorum in illustris Patakino gymnasio continuatio* cím alatt mindhárman külön gyűjtemény gyanánt tüntetik fel, — joggal-e, vagy jog nélkül? nem tudom eldönteni. Az kétségtelen, hogy a *Continuatio* című rész 1 évvel később s talán külön jelent meg, mint a *Primitiae laborum*, de mivel nincs külön címlapja, hanem a cím után mindjárt, ugyanazon a lapon, a Klobusiczki hoz intézett levél vagy ajánlás következik, mivel nincs külön lapszámozása, hanem a *Continuatio*-ban foglalt beszédek lapszámozása a *Primitiae* . . . lapszámozásának a folytatása; végül, mivel a formátum is ugyanaz, — én a *Continuatio*-t a *Primitiae* folytatásának, a kettőt egy munkának tekintem. Ugyanezt kell mondanom a *Sermo valedictorius*-ra is, vagyis ennek sincs külön címlapja, lapszámozása a „De eleganti elegentiarum studio" lapszámozásának a folytatása (a 108. l. után a 109. l.), formája is ugyanaz, — ezért ezt sem tekintem önálló kiadványnak.

(Folyt. köv.) *Dr. Rácz Lajos.*

[7] Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtár*ának II. kötete sem az 1650., sem az 1651. évről nem említi e munkát, hanem csak az 1652. évi munkák közt sorolja fel (773. sz. a.), de csak az 5 első dolgozatot említi tartalmául (213. l.). Szerinte az 108. l.; az évszámot helyesen idézi.

[8] Joh. Kvacsala, Joh. Amos Comenius. Sein Leben und seine Schriften (1892.) p. 8. (Anmerk.)

[9] A. Heyberger, Jean Amos Comenius. (Komensky). Sa vie et son oeuvre éducateur (Paris, 1928). p 254.

[10] Joseph Müller, Zur Bücherkunde des Comenius. Chronologisches Verzeichnis der gedruckten und ungedruckten Werke des Joh. Amos Comenius *(Monatshefte der Comenius-Gesellschaft,* Bd. I p. 19—53).

IRODALOM.

* **A legfontosabbakat a legelső helyre.** Az élet igazi boldogságának, győzelmének ez a titka. A mai élet keserves küzdelmében, hajszájában a pillanat megnyerésének lázában annyi ember felejtkezik el a legnagyobb dolgokról, az élet örök alapjairól, azért van olyan sok megfáradt, elkeseredett reménytelen ember. A *Magyar Keresztyének Naptára*, ez már annyi szivet felüdített, emberi életekre annyi fényt szóró leszakítós tömbnaptár megjelent. Minden otthonba szeretné elvinni azt az áldott üzenetet, hogy az Isten megváltó szeretete változhatatlan, Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökre ugyanaz. Az Ő kegyelme mozdíthatatlan alapjára mindenki mindenhol építhet, Ezreket tanított meg már arra, mik a legnagyobb dolgok az életben. A leszakítható lapok minden napra egy rövid bibliamagyarázatot, egy ahoz illő történetkét tartalmaznak. Dr. Ravasz László református püspökkel az élén Barsy Lajos, vitéz dr. Bánáthy Péter, Czakó Jenő, Csizmadia Dániel, Dancsháy Sándor, Dancsházy Sándorné, Dizseri Sándor, Dizseri Sándorné, Deme László, Dömötör Ilona, Ecsedy Aladár, Ferenczy Jenő, Karácsonyi Sándor dr., Király Lajosné, Kiss János, vitéz Komáromy János, Konrád György, Kovácsy József, Kovácsné Huszár Jolán, Mikos Lajos, Mikos Lajosné, Nagy István Debrecen, Nagy István Kisujszá-

lás, Nagy Ákos, Nagy Ákosné, Nyáry Ilona, Nyáry Pál, Br. Podmaniczky Pálné, Pongrácz Józsefné, Révész Imre dr., Sallay István, ifj. dr. Szabó Aladár, Szabó Imre, Szabó Miklós, Szabó Miklósné, Szőnyi Sándor, Szűcs Margit, Uray Sándor, Vajda Mariska, Papp Géza, Vargha Tamás, Vargha Tamásné, Vásárhelyi Dezső és Vásárhelyi Dezsőné, id. Victor János, református szerzők is tolmácsolják az Isten igéje áldott üzenetét. A naptárt a Bethánia—Egylet adta ki minden eddigi évfolyamot felülmúló gyönyörű kiállításban. A több szinnyo másban készülő művészi hátlap a jó Pásztort ábrázólja. A naptár ára 1·60 P. 10 példányon felül 25 % engedmény. Megrendelhető a Bethánia—Egylet könyvkereskedésében (Budapest. VIII. Gyulai Pál utca 9) —*s—f.*

* **A Csendes esték** 7-ik füzete Pap Géza szerkesztésében Bogdán Gyula vekerletelepi lelkész tollából: *Gyapjúszálak* címmel jelent meg. E füzettel a második félév sorozata veszi kezdetét. A 16 oldalas füzet tartalmát a bevezetésül szolgáló két első címecske (leleményesség és alkalmak) alá sorozhatnánk, innen került ki a gyapjúszálak elnevezés is. „A gyapjúszálakat Krisztus juhai, egyházunk tagjai idegen mezőkön hullatják el." Pedig azokból a szálakból, amelyek így elhullnak, egy skót falu szegény lakossága ruhát, a füzet írója pedig templomot készített. Tulajdonképen e templomépítés körül folytatott harcnak kezdő, tehát legnehezebb mozzanataiból összeállított képsorozat az egész füzet, és pedig nagyon tanulságos sorozat; telve a néplélek ismeretével, finom, megkapó rajzával s egy mindenre (még templomfundamentum ásásra is) kész lelkipásztor keresztyén pedagógiájával. A szegény gazdagság fösvénységre s a gazdag szegénység áldozathozása alkalmas adatok az „Istenéből Istennek" adakozás motiválására. Egyházvezető emberek lelkesedést, az egyháztagok pedig épülést meríthetnek az ilyen írásokból, megismervén az igazságot, amely szerint „életünk a nagy küzködések és nyomorgások között is boldog és megelégedett" lehet. Lelkipásztor testvéreinknek csoportos megrendelésre melegen ajánljuk. Előfizetési ára egy félesztendőre (6 füzet) 1 P. Megrendelhető: Török-nyomda-nál, Mezőtúr-on. —*s—f.*

* **A soproni ev. theológusok.** Emmans felé c. folyóiratának 8-ik száma szépen folyó munkáról tesz bizonyságot. Az az anyag, amelyet hoz a lelki életnek nemcsak mélyebb problémáit (a megtérés és az új élet) és tudományos megnyilatkozásait tárja elénk, hanem belőle bizonyos meszszebbnézés, orientálódás jeleit is kivehetjük. Csak helyeselni lehet azt a törekvést, mely az idegen nyelvű hittestvérek szellemi munkáinak is helyt ad, különösen, ha azok az ifjúság jellemnevelő eszközeivé lesznek. Bevezető helyen Christinenda J. Nelson: Behind the veil c. füzetéből olvashatnak egy elmélkedést jó fordításban. Sorozatosan fog jönni Oravala Ágoston finn író: Parasztpróféta c. regénye br. Podmaniczky Pál tollából. Konferenciák ismertetései s kritikai szemle teszik változatossá a folyóiratot. Előfizetési ára egy félévre 2.50 P. —*s—f.*

ISKOLÁINK.

Iskolaavatás Bodrogsárán. A bodrogsárai kis gyülekezetnek megkapóan szép örömünnepe volt szept. 19-én, amikor a roskadozó, régi iskolája helyett az O.F.B. által kijelölt árvízmentes területen felépült új iskoláját felavatta. Zemplénvármegyének legkisebb politikai községben 18 református család (lélekszám 109) az áldozatkészségnek olyan példáját adta, amely bármelyik nagy gyülekezetnek dicsekedése lehetne. Szegény, halászásból élő, de hitükhöz ragaszkodó egyháztagok, akik között, a leggazdagabb ember 3 hold földdel bír, iskolát építenek a mai nyomasztó gazdasági viszonyok között *államsegély nélkül!* A betevő falatjukat alig tudják előteremteni, a maguk számára lakásokat építenek, s fejenként 16 P. hozzájárulást ajánlanak fel az iskola építés céljaira. Segélykérésüket az állam visszautasította. Elbontják hát a régi iskolaépületet és tanítólakot s munkájukhoz segítségül hívják a szomszédos vámosújfalusi és zsadányi hittestvéreiket, magyarságért s Isten dicsőségéért folytatandó harcból: iskolának lenni kell! A reformációban megindúlt hősies erőfeszítések megújúlása ez. Az iskolaavatás e következő programm szerint folyt le: iskola előtt a 232 dics. 1-2. versének eléneklése után Kiss Ernő esperes mondott mélyszántású beszédet, kifejtvén az iskola 3 as feladatát az isten félelemre, felebaráti szeretetre és hazaszeretetre való nevelésben. A hymnusz eléneklése után a gyülekezet az új iskolába vonúlt, ahol dr. Zsiros József theol. rendkív. tanár, imádkozott és predikált Róm. I: 16 v. alapján. Nagy S. Béla a gyülekezet buzgó lelkésze az iskola történetét ismertette. Utánna Makó Dezső erdőbényei lelkész úrvacsorát osztott. Az ünnepélyen megjelent Bessenyey Zénó országgyűlési képviselő, aki az új iskola költségeire 50 P-t. Asztalos Gyula egyh. megyei tanácsbíró, aki 5 P-t adományozott és Petreczky J. kir. tanfelügyelő. A hívek az új iskola költségeiből 2352·52 P-t már kifizettek, de rájuk vár még a templomuk árvízmentes részre való átépítése, továbbá a tanítói lakás felépítése is. Ezúton is felhívjuk gazdagabb gyülekezeteinket s tehetősebb egyháztagjainkat, hogy ne hagyják magukra szegény hittestvéreiket, hanem siessenek támogatásukra nemes munkájuknak Isten dicsőségére való végzésében. —s—f.

A középiskolákban folyó evangélizáló munka rendezése érdekében fontos megállapodás történt szeptember 26 án azon az értekezleten, amelyet lic. Rácz Kálmán, a Középiskolai Missziói Bizottság elnöke tartott a két főiskolás diákmozgalom (MEKDSz. és Soli Deo Gloria) kiküldötteivel. Amennyiben a megegyezéshez a főiskolás mozgalomnak intéző-bizottságai is hozzájárulnak, ezentúl tanulóink között folytatandó minden missziós munka szálait a hivatalos konventi szerv, a Középiskolai Missziói Bizottság tartja a kezében, amennyiben *a)* bibliakörök és collegiumok (SDG) csak az illetékes vallástanár (illetőleg hitoktató) felügyelete és ellenőrzése alatt működhetnek, *b)* a mozgalmak iskoláinkat csak a nevezett Missziói Bizottság által engedélyezett időben látogathatják meg küldötteik

által, *c*) a mozgalmak konferenciákat nemek szerint elkülönítve és a titkárok közös értekezletén megállapított időkben s külön a középiskolások számára rendezhetnek, *d*) lap terjesztése érdekében propaganda-útakat csak a jelzett bizottság előzetes engedélyével tarthatnak, *e)* általában a mozgalmak küldöttei csak úgy jelenhetnek meg tanintézeteinkben, ha erre a Középiskolai Missziói Bizottság elnökétől nyert hivatalos megbízólevelet tudnak felmutatni az illető igazgatónak. Hisszük, hogy ezen megállapodás betartásával meg lehet szüntetni azt a sokféle zavart, ami a munkák kereszteződéséből állott elő s nem egyszer gátolta a kívánatos eredmény elérését. Az értekezleten a SDG mozgalmat annak védnöke, Kováts J. István, a MEKDSz-t Victor János elnök, theol. tanárok képviselték. — A fenti hiradást készséggel adjuk közzé. A missziói munka szabályozására szükség van, de vigyázni kell, hogy a szabályozás agyonszabályozás ne legyen s az evangéliumi munka „hivatalos" megkötés által szabad szárnyalását el ne veszitse.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Zemplén vármegye nem ad ünnepségekre pénzt,** — ezzel a címmel hirek jelentek meg arról, hogy a főiskola kérését, melyben a jubiláris ünnepély költségeire segélyt kért, a zemplén vármegyei kisgyűlés levette a napirendről. A közgyűlés nem tartja helyesnek, hogy a mai súlyos időkben közpénzekből ünnepségekre adjon. Ezt a félreértést az okozta, hogy az ünnepély költségein olyan kiadásokat értettek, amelyek az ünnepségek *külső* lefolyását teszik lehetővé. Tehát bankett és más ilyesmi. Mikor azután hivatalosan arról értesültek, hogy a főiskolában ilyenről szó sem lehet és aki a főiskolát közelről ismeri, tudja, hogy csak *kulturális* költségekről lehet szó, minők pl. könyvkiadás, tanügyi kiállítás, kutatások lehetővé tétele stb., a legilletékesebb helyen nyomban kijelentették, hogy a legnagyobb mértékben méltányolni kivánjak a főiskola nagy érdemeit és a vármegye anyagi erejéhez mért összeggel fog a vármegye is segítségére menni a főiskolának, vagy abban a formában, hogy ilyen kulturális költségekre fog megszavazni bizonyos összeget, vagy úgy, hogy megfelelő alapítványt tesz a jubileum alkalmából. Igen örvendetesnek tartjuk, hogy a megértés jegyében nyert megoldást ez az ügy, melyet némelyek máris előszeretettel igyekeztek kiélezni és vagy jobbról, vagy balról gyanusításokra felhasználni. A pillanatnyi félreértés és téves magyarázat alapul szolgált, hogy felekezeti vagy személyes jellegű ellentéteket fürkésszenek a háttérben. Ma nincsen kényesebb téma, mint annak emlegetése, hogy az adókat, az olyan keservesen előteremtett és nyomasztóan súlyos adókat, mire használják. És még az adókat is megengedhetőnek tartották némelyek emlegetni. Holott mindenki tudhatja, hogy a főiskola soha egy fillért nem kapott a vármegyétől, — ellenben adott sokat szellemiekben, erkölcsiekben, sőt anyagiakban, mert alapítványain e vármegyének sok-sok kiváló ifját felnevelte. Ma is a gimnáziumnak több, mint fele zempléni. E vármegye ref. papjait, a nemzeti léleknek e palástos őreit, 400 éven át ez iskola adta. Hát a jogakadémia hány országos értéket nevelt nemzetünknek, vármegyénknek, fajunknak büszkeségére ?! Szomorú időket élünk, de mindent elfelejteni ma is éppen olyan bűn, mint szembeállítani olyanokat, akiknek vállvetve kell rajta lenni a mélységbe taszított édes hazát kimenteni, megszabadítani.

— **Az alsózempléni lelkésznék értekezlete** okt. 14 én tartatott meg Gesztelyen. Délelőtt a templomba gyülekeztek össze az értekezlet résztvevői és a környékbeli gyülekezet lelkipásztorai, valamint a helybeli atyafiak is. Egyszerű áhitatra gyűltek össze, de az áhitat lélekemelő ünneppé növekedett. *Forgács* Gyula igehirdetése után, melyen a Zsid. 2 : 3. alapján a szabadulás egyetlen útjáról beszélt, az egyházmegye esperese állott elő és meleg szavakban tolmácsolta püspökünk és egyházmegyei gondnokunk üdvözletét és a maga áldáskivánatait abból az alkalomból, hogy *Kun Zoltán*, a gesztelyi gyülekezet lelkipásztora, most töltötte be szolgálatának huszonötödik esztendejét. Utána *Sütő Kálmán*, az ORLE főjegyzője, *Nyitray Károly*, a ref. tanítóegylet elnöke hajtották meg az elismerés zászlaját, az Úr e hűséges, alázatos szolgája előtt. Majd a helyi ref. nőegylet egyik tagja kedves szavak kíséretében egy szép új palástot adott át társai nevében az ünnepeltnek. Az ajándékot a lelkipásztor hitvese boldogan helyezte férje vállaira. Köszöntő verseket mondtak és virágcsokrot nyújtottak át a leányegylet tagjai és a vasárnapi iskolások. Meghatottan felelt az ünnepelt az üdvözlésekre. Felelete köszönet és bizonyságtétel volt arról, hogy ő és az ő háza az Úrnak szolgálnak, hogy ő mindenekben arra igyekszik, hogy egyedül Istené legyen a dicsőség. — A jubileumi ünnepély után *Kun Zoltánné* bemutatta a lelkésznéknek, hogy miképp szokott foglalkozni a vasárnapi iskolásokkal. *Hegedűs Lászlóné*, a hernádkaki lelkész felesége a falusi lányokkal mutatott be mintafoglalkozást. Nagyon tanulságos volt mind a két bemutató. A legnagyobb tanulságuk az volt, hogy: „*lehet.*" A barátságos közös ebéd után a lelkésznék tartottak még megbeszélést. Ünnepi érzésekkel, a szeretetteljes fogadtatás kedves emlékével és a tesvéri közösség fokozott érzésével gazdagodva távoztunk a paróchiáról, melynek lakóira szálljon továbbra is Isten minden áldása. *(Tudósító.)*

— **A reformáció emlékünnepelyét** főiskolánk a hagyományos keretek között fogja megünnepelni október 31-én. Az emlékbeszédet a főiskolai imateremben d. u. 3 órakor tartandó ünnepélyen dr. *Zsiros* József theol. tanár fogja tartani.

— **A miskolc—martintelepi** egyházrész a reformáció emlékére okt. 23-tól okt. 31-ig sorozatos istentiszteleteket és előadásokat rendez, amelyeken illusztris előadók a reformáció áldásait fogják közölni a gyülekezettel.

— **A tiszántúli református egyházkerület** f. évi rendes őszi közgyűlését 1930. évi november

hó 19—20. napjain tartja Debrecenben, a kollégium dísztermében.

— **Az amsterdami** kálvinista Szabad Egyetem okt. 20—22-én ülte meg fennállásának 50 éves jubileumát. A jubileumra kiutazott dr. *Sebestyén* Jenő bpesti theol. igazgató, akit ennek az ünnepélynek a keretében avattak ott t. b. theologiai doktorrá.

— **A lausannei** és stocholmi konferencia folytatásaként a ker. egységet munkáló *Faith and Order* szervezet aug. 26—29-én a sweizi Nürrenben ülésezett, megbeszélés tárgyát a mozgalom jövője képezte. Legközelebbi ülése 1931-ben Angliában lesz.

— **A soproni evangélikus theologiai fakultás új épületének felavatása** f. október hó 19 én folyt le *Horthy* Miklós kormányzó és dr. gr. *Klebelsberg* Kunó kultuszminiszter jelenlétében, emelkedett ünnepségek keretében. A soproni ev. theologia a pécsi egyetemnek a tagozata. E theologia egyetemi fakultási rangra emelésében, valamint épületének a nyújtásában a kormány azt a magasrendű szellemi erőt becsülte meg, amelyet az ev. egyház képvisel hazánkban.

— **A sárospataki RKIE** okt. 12-én tartotta első közgyűlését, amikor a tisztikar megválasztása is megtörtént. Vezető tagok lettek: elnök: Baksy István, alelnök: Rácz István, titkár: Palumby Béla, jegyző: Hajdú János, pénztárnok: Szkircsák Ferenc, könyvtáros: Székely Ödön, szertáros: Rozgonyi János, híradó: Palumby Gyula; énekbizottsági elnök: Szathmáry István, sportbizottsági elnök: Szabó Károly gimn. testn. tanár, zenebizottsági elnök: Szathmáry Lajos gimn. tanár, a német nyelv tanulmányi bizottsági elnöke: Boda Béla gimn. tanár, a propaganda bizottság elnöke: Csehi Lajos, beteglátogató bizottság elnöke: Egyed Gábor. Elhatározta a közgyűlés az iskolánkivüli népművelési tanfolyamokon való részvételét. Kiosztotta a szerepeket a *Luther* c. darab novemberi előadásához, melyet a lányegylet tagjaival közösen fognak bemutatni. Elbúcsúzott Főző László s. lelkésztől, aki az esperesi rendelkezés szerint Sátoraljaujhelybe helyeztetett át.

— **Doktorráavatás.** *Harsányi* Istvánt, főiskolánk kiváló növendékét, b. e. *Harsányi* István professzor fiát, f. október 18-án avatták a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen a magyar, latin irodalomból és pedagógiából „summa cum laude" fokozattal doktorrá. Gratulálunk.

— **Ifjúsági konferencia.** A Kecskeméti Ker. Ifj. Egyesület okt. 31-től nov. 2-ig a Duna—Tisza közének ifjúsága számára konferenciát rendez. Részvételi díj étkezéssel 4 P. Elszállásolásról, kedvezményes vasuti jegyről gondoskodás történt. Jelentkezni lehet a KIE Elnökségénél, Ref. Lelkészi Hivatal Kecskemét.

— **A kolozsvári református egyházközség** Erdély utolsó fejedelmének, *Apafi* Mihálynak hamvait a kolozsvári Magyar uccai templomból a Farkas uccai templom kriptájába helyezi át és *Koós* Károlynak, a kiváló műépítésznek a tervei alapján azok számára díszes síremléket létesít.

— **Adatok Oroszországból.** Arseniew orosz tanár közli, hogy a bolsevizmus rettenetességét csak azok képesek igazán mérlegelni, akik nemcsak az új nemzetgazdasági systémát látják benne, mint ma a legtöbb politikus, hanem az I. századok legvéresebb antikeresztyén szelleme újraéledésének tartják. — Oroszországban theoretice imádkozni szabad, a ker.-ség propagálása azonban szigorúan büntettetik; propaganda az is, ha a családban 2—3-an összeülnek imádkozni. — Január és február hónapokban 1500 templomot zártak be. — A szovjet-regime első éveiben 800 püspököt és papot gyilkoltak meg. Az 1929—30-ban megöltek számát nem lehet pontosan megállapítani. — Az egyházi funkcionáriusok számára az élelmiszercédulák kiosztását szigorú büntetés mellett tiltották meg.

HIVATALOS RÉSZ.

354/1930. szám.

Alsóborsodiak figyelmébe!

Az esperesi hivatalban gyakran jutok abba a helyzetbe, hogy lelkészek és tanítók személyi vonatkozásu adataira nem tudok bizonyos feleletet adni a hivatalosan kérdezőknek. Éppen ezért az esperesi iroda részére egy hiteles és megbizható Névkönyvet akarok összeállítani. Szeretettel kérem lelkésztestvéreimet, hogy november hó 15-ig juttassák el hozzám feleleteiket a következő kérdésekre:

1. A lelkész és tanító neve — 2. A lelkész és tanító rendes szolgálatának kezdete? — 3. A második lelkészi oklevél megszerzésének ideje? — 4. A lelkész hol volt s. lelkész? — Mikortól — Meddig? — 5. A lelkész hány korpótlékot élvez? — 6. Mennyi az évi kongrua összege? — 7. A lelkész és tanító feleségének neve, gyermekeinek száma? — 8. A tanító mennyi államsegélyt élvez? — 9. A tanító mostani szolgálati helyét megelőzőleg hol volt tanító? — Mikortól — Meddig? —

2. Emlékezetbe kivánom hozni a miniszter úrnak ama rendelkezését, hogy az egyházi és iskolai tartozásokról szerkesztett hátráléki kimutatások, nov. 1 és 15-ike között adandók be a Pénzügyigazgatósághoz az esperesek útján. Kérem azért lelkésztestvéreimet, hogy legkésőbb nov. 14-re hivatalomba küldjék be a Hátráléki kimutatásokat, mert későbbi időben nem fogadhatom azokat többé el.

3. *Azt is közölnöm kell, hogy az egyházakat és lelkészeket illető mindennemű fizetnivalókat nov. 10 ig mindenki rendezze el, mert nov. 10-én a Pénzügyigazgatósághoz teszem át minden egyház és lelkész hátrálékát végrehajtatás végett.* Fájdalom, nekünk ez így lett elrendelve és nincsen módomban halasztást adni senkinek.

Atyafiságos szeretettel vagyok,

Miskolc 1930. okt. 22. *Farkas István*
esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 44. szám Sárospatak, 1930 november 2.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. Egyházkerületünk hódolata Dókus Ernő főgondnok előtt — *Mészáros Lajos*: Nyugdíjintézetünk ügyében. — *Győry Kálmán:* Paplak. — *—s —f:* A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének választmányi gyűlése. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. - Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Egyházkerületünk hódolata Dókus Ernő főgondnok előtt.

Egyházkerületi főgondnokságának 20-ik évfordulóján.

Minden előkészület nélkül, a külsőségek teljes mellőzésével, tisztán a szivek őszinte érzéséből fakadó spontán lelkesedéssel ünnepelte egyházkerületünk őszi közgyűlése általános tisztelet- és szeretetövezte főgondnokát, Dókus Ernőt, főgondnoksága 20-ik évfordulóján. Amikor ismeretes lett a közgyűlés előtt, hogy évforduló előtt állunk, rendkivül emelkedett és feledhetetlenül szép percek osztályosaivá lettünk. Sugárzott a közgyűlés terme a drága érzések csillogásától és az ünnepi érzések tolmácsolói meghatott csendben valóban csak annak voltak az élő megszólaltatói, ami a szivekben halkan dobogott.

Elsőül Cziáky Endre abaúji esperes, püspökhelyettes szólalt fel és mondotta ezeket a mélyen átérzett szavakat:

Mielőtt a közgyűlés munkáját megkezdené, méltóztassék engedni pár percnyi időt egy nemes és szent kötelesség teljesítésére; arra, hogy őszinte tisztelettel és szivünk meleg szeretetével köszöntsem gyengélkedő Püspökünk nevében, egyházkerületünk gyülekezeteinek és közgyűlésünk alkotó tagjainak nevében Főgondnok úr Őméltóságát az isteni kegyelem áldásával és szeretetével körülölelt életének eme kiemelkedő pontján, azon alkalomból, hogy ez év okt. hó 11-én betöltötte egyházkerületi főgondnokságának 20-ik esztendejét.

Ha visszatekintünk e 20 esztendőre, mint elismert erkölcsi és történeti igazságot kell kiemelni, hogy Őméltósága egyéniségének nagy értékeit, egyházkerületünk anyagi erkölcsi és kulturális ügyeinek vezetéséhez olthatatlan lelkesedését, nemes életének szilárd és ragyogó karakterét hozta és annak erejével, fényével vezette, irányította annak eseményeit önzéstelen, lankadatlan buzgósággal és tudjuk, hogy e buzgó munka Őméltósága legédesebb örömeinek a forrása. Nincs egyházkerületünknek és közgyülésünknek olyan tagja, aki hálás lélekkel ne állana meg az isteni akarat ama rendelkezése felett, mellyel Őméltóságát egyházkerületünk ügyeinek vezetésére elhivta. Ennek a buzgóságos munkában lefolyt 20 esztendőnek az emléke most természetesen váltja ki szívünkből a becsülés, az elismerés és szeretet meleg érzéseit, köszönő szót ad ajkainkra s meghatott lélekkel tesszük le Méltóságod elé egyházkerületünk érdemkoszoruját, melynek borostyánleveleire a közbizalom irta fel ez imádságos szavakat: áldja, védje a kegyelem Istene Őméltóságának anyaszentegyházunka és egyházkerületünkre oly drága életét, hogy lelki és testi erőben vezethesse egyházkerületünket és egyetemes egyházunkat a nehéz idők rettenetes megpróbáltatásaiból a magyar szivek reménységével behintet amaz ösvényre, mely az igéret földjére, ama magyar Kanaánunkra vezet, melynek tulajdonjogát ezer esztendő küzdelme és szenvedése jegyezte fel a világtörténelem és az isteni örökkévaló igazság telekkönyvébe.

Isten áldja és tartsa meg Méltóságodat!

Majd egyházkerületi főjegyzőnk, Janka Károly ékes tolla örökitette meg egyházkerületünk hódolatát ekképen:

Egyházkerületi közgyűlést boldog örömmel és a kegyelemre való kiválasztatásának alázatos büszkeségével tölti el az a tudat, hogy nekünk, a mi egyházkerületünknek adta a gondviselő Isten vezérül, őrállóul, hitben, szeretetben, kötelességteljesítésben az elsők elsejéül Dókus Ernő egyházgondnok urat, akinek élete kora ifjúságától beleültetve anyaszentegyházunk termő földjébe, abban törzse úgy meggyökeredzett, koronája úgy elterepélyesedett, hogy áldott és gazdagon gyümölcsöző ágai érett és ízes gyümölcseiket, meghálálhatatlan bőséggel hozzák meg és hullatják református anyaszentegyházunk egész egyeteme számára.

Egyházkerületünk az örökkévaló Isten előtt való nagy és erős bizonyságtétellel vallja, hogy főgondnokának nem csak e minőségben kifejtett 20 éves szolgálata, hanem az egész élete, egyházmegyei világi aljegyzőségétől kezdve, a tisztségek emelkedő és változatos fokozatain át sohasem a maga személyének kiemelésére, hanem mindenkor az egyház közjavának és az által az Isten dicsőségének növelésére szolgált.

Ily értelemben bízik a jókat, az övéit szerető Istenben, hogy a jók között is a legjobbat, az övéi közzül is hozzá és szent ügyéhez a legragaszkodóbbat, munkájában, őrállásában szellemi és testi erőinek üde, friss állapotában számukra még sokáig megtartja, amiért Istenhez imádságszerű óhajában felsóhajtva, ezzel az imádságos érzülettel és lélekkel üdvözli szeretett főgondnokát, kéri áldott életére Istennek további áldását.

Egyházkerületi főgondnokunk meghatottan kifejezett köszönetét s annak során tett, aranyszívből származó az ő érzületét, egész gondolkodását, gazgag élményét kifejező kijelentését, hogy: *„hálát érez Isten iránt, hogy neki munkateret ott engedett, azon a helyen, amely neki legkedvesebb,“* megindúlt lélekkel fogadja, arra a jövőre nézve pedig, amelyre nézve főgondnoka alázatos lelkéből folyólag nem akar igéretet tenni, megvan az Istenben vetett boldog bizodalma, hogy Ő nála számunkra igéreteknél sokkal több az Ő választottjának, egyházkerületünk főgondnokának elhivatása és megbizatása az Ő szent ügyének további önzetlen szolgálatára.

Az egyházkerületi közgyűlés hódolatához csatlakozik az egész egyházkerület közönségének hő óhaja: Ad multos annos.

Nyugdíj-intézetünk ügyéhez.

Válaszképen írunk Janka Károly egyházkerületi főjegyző úrnak a lelkészi nyugdíj- és özvegyárva gyámintézet anyagi helyzetéről írt cikkére. Úgy vélem s velem együtt érzi minden lelkésztárs, hogy nyugdíj-intézetünk ügye életkérdés reánk nézve; annak nagyon biztos, erős alapon kell állani, hogy az amúgy is nem egyszer csüggesztő körülmények között élő lelkészek még keservesebb helyzetbe ne kerüljenek. ha arra is kell még gondolniok, hogy esetleg saját maguk, vagy családjuk valamely non putarem országos katasztrófális körülmények között segély s így kenyér nélkül maradhatnának. Bizonyos, hogy a Janka Károly úr cikke jó hatással lesz a tagsági dijaknak rendesebb fizetésére. Vigyáznunk kell. Ha magunkon nem akarunk segíteni, ha életfonalunkat magunk tépjük szét, akkor azok sem fognak segíteni minket, akik egyébként készek nagyobb áldozatokat hozni jólétünkért, vagy jobb helyzetünkért.

A tagsági díjak nagyobb mérvű be ne fizetését a rossz gazdasági helyzet okozza s ez így tűnő jelenség. Egy jó pótforrás azonban már régen nyitható lett volna a nyugdíj-intézet erősítésére. A közelmúlt években többször feivetették azt a gondolatot, hogy az egyház részéről történő összes biztosításokat belkörüleg kellene intéznünk. Az összes biztosítási ágak átvétele megfelető tőke nélkül nem lett volna sohasem becsületes dolog és észszerű vállalkozás. Egy országos csapás, pl. jégeső felemészthette volna az összes bevételeket, sőt még azokon túl menő összegeket is. De ha azt mérlegeljük, hogy a hazai összes egyházi épületeket célszerü lett volna-e egy éppen e célra szervezett egyházi biztosító intézet által biztosítani: erre a kérdésre feltétlenül igen-nel kell válaszolnunk. Itt évről-évre minimális károk jelentkeznek. S ha kiszámítanánk a mult adatai alapján átlagosan a károk összegét és a befizetett biztosítási összegeket és összevetnénk a kettőt. levonva még a biztosító intézetek által visszatérített összegeket is, — bizonyosra veszem, hogy még így is tekintélyes összegek maradtak az idegen biztosítóknak, ami természetes Ez a jó haszon azonban egyházi biztosító intézet szervezése mellett — minden külön tőke előteremtése nélkül — olyan pénzösszeget jelentene évről-évre az egyetemes egyháznak, amelyből nagy összeg juthatna a nyúgdíj-intézet támogatására is fizetésképtelenségi veszélyek esetére.

Azt hiszem, érdemes foglalkozni vele, ha lejárnak a biztosítási szerződések! Gondolkozzunk rajta! Et videant consules. *Mészáros Lajos.*

Paplak.

A paplak legyen hegyen épített város;
Nem rejtőzhet el: éggel határos.

Csak szépet és jót mondjanak róla:
Legyen a romlott életnek sója.

Akik rémteli sötétben laknak:
Világossága legyen a vaknak.

Papnéjának és papjának lelke
Drága kincs legyen, mélyen elrejtve.

Ne találja meg, csak aki szép s jó
Eszmékért lángol s az Úrhoz vágyó.

Csak aki szeret, tűr és megbocsát.
Nem gyűlölködik egy életen át.

Legyen magyar és verve, vagy áldva,
Száz mással, avagy árvult magába

Rajta, ha vész s vihar összecsapnak,
Meg ne rendüljön: mert ő a paplak!

Győry Kálmán.

A Pataki Diákok Orsz. Szövetségének választmányi gyűlése.

Ez a választmányi gyűlés okt 26-án egészen a 400 éves jubileumra való előkészületek jegyében folyt le. Minden fiókegyesület elküldötte a maga megbizottját, s a megjelentek újból tanújelét adták a múlt eszményeihez való ragaszkodásuknak s Főiskolánkért áldozatokra kész szeretetüknek. A gyűlésen részt vett Kazinczy Gábor a szövetség elnöke, a fáradhatatlan öreg pataki diák, úgy is, mint a debreceni fiókegyesület kiküldötte; Budapestről dr. Németh József nyug. miniszteri tanácsos és Harsányi Zsolt iró; Nyiregyházáról dr. Bart Jenő; Miskolcról dr. Enyedy Andor ref. lelk. és több helybeli tag. Helyszűke miatt a választmányi gyűlés határozatából csak a főbb pontokat hozzuk. Az olvasó azokból világos képet alkolhat arról, hogy kb. milyen keretek között, milyen ter-

mészetűek lesznek a jubileumi ünnepség egyes mozzanatai. Mindenek előtt kívánatosnak látja a választmány azt, hogy országos bizottság alakittassék a jubileum érdekében kifejtendő propaganda és népszerűsités végett. Az ünnepségek fővédnökségének elfogadására Magyarország főméltóságú kormányzóját: vitéz nagybányai Horthy Miklóst óhajtja felkéretni. Örvendetes tudomásúl szolgált Németh József min. tan. bejelentése, mely szerint a Tud. Akadémia 1931 szept 25-én szándékszik tartani egy Kazinczy ünnepélyt, annál is inkább, mert az Országos Szövetség ugyanennek az ünnepélynek megtartását szept. 26—27-re tűzte ki. Elhatározta egy filmnek az elkészittetését, (régi pataki diákélet, ruházat, régi épületek, műkincsek megörökítése); e határozat keresztülvitelére dr. Enyedy Andort kérte fel. Döntött egy előbb hozott határozatára nézve: nevezetesen a mai nyomorúságos gazdasági állapotokra tekintettel a Kazinczy Ferenc szobrának elkészítésénél nem fordúl segítségért a magyar társadalomhoz. Örömmel vette tudomásúl Harsányi Zsoltnak azt az értesítését, hogy a Perényi család el fogja készittetni a Perényi Péter szobrát; a Lóránffy Zsuzsánna szobra a kultuszminisztérium részéről már készülőfélben is van. Kazinczy Gábor elnök pedig Kazinczy Ferenc szobrának az elkészittetését vállalta magára. Tervbe vétetett az I. Rákóczy György, Kopácsi István és Kövy Sándor szobrainak elkészittetése is. Illetékes helyen közbe fog járni a választmány, hogy a MÁV. a hétvégi kedvezményes jegyek kiadását Sárospatak számára is engedélyezze. —*s.* —*f.*

GYÜLEKEZETI ÉLET.

Ünnep a Gránicon. Bensőséges s örömteli ünnepe volt Aggtelek községnek az elmúlt vasárnap. Ezen a napon avatta be hivatalába a református egyház új főgondnokát dr. runyai Soldos Bélát s szentelte föl új iskoláját.

Az ünnepség templomban az ünnepi istentisztelettel kezdődött. Az imádságot Juhász László gömör tornai egyházmegye esperese mondotta, ki a szívek örömháláját összekapcsólva hálatelt szívvel mutatta be az Egek Urának s áldotta meg az új főgondnok által ajándékozott arany úrasztali poharat.

Az Istentisztelet ünnepi beszédét Seres Zoltán kövecsesi lelkész mondotta, ki az új Nehémiások lelkületét festette meg. Utána Tókos Károly helyi lelkész ismertette az iskolaépítés történetét, megáldotta a híveket s dalárda énekével az istentisztelet véget ért.

Közvetlenül ezután folyt le az ünnepélyes beiktatás a templomban tartott díszközgyűlés keretében.

Dr. runyai Soldos Béla új főgondnok letette az esküt mire a lelkész üdvözölte s beiktatta hivatalába.

A főgondnok székfoglaló beszédében az egyház és iskola egybekapcsolását s együttműködését festette meg s a hívek bizalmát kérte munkájához.

Az új iskola fölavatása történt meg ezután. Juhász László esperes szívből jött imával áldotta meg az iskola épületét s annak minden egyes létrehozóját. Ablonczy László egyházmegyei főjegyző a felavató beszédet mondotta, az iskola hivatását mutatva be jövőbe látó szemmel.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Tiszáninneni egyházkerületünk őszi közgyűlése.** Tiszáninneni egyházkerületünk őszi közgyűlését október hó 30 án tartotta Miskolcon. A közgyűlésről lapunkban most csak Dókus Ernő főgondnok ünnepeltetéséről emlékezhettünk meg. Részletes tudósitást lapzárta miatt a jövő számban adunk.

— **A sárospataki főiskola** első nyomdája c. cikk folytatása a jövő számunkban.

— **Beöthy Zsoltnak,** a halhatatlan érdemü esztétikusnak vasárnap leplezték le a síremlékét Budapesten a kerepesi temetőben. A sírra koszorút helyezett le a dunántúli egyházkerület nevében dr. Antal Géza dunántúli püspök.

— **Díszdoktori avatás.** Az amsterdami egyetemen a mult héten avatták theol. díszdoktorrá *dr. Sebestyén Jenő* budapesti ref. theologiai igazgatót. A doktorrá avatás szertartását *Grosheide* prof. végezte. *Dr. Sebestyén Jenő*nek e kitüntetéssel kapcsolatos rendkivüli érdemeit lapunk már méltányolta. Örömünket és üdvözletünket ismét fejezzék ki a doktorrá avatás megtörténtét közlő soraink.

— **Reformációi emlékünnepély.** A sárospataki református főiskola 1930 okt. 31-én a reformációi emlékünnepélyt a következő renddel tartja: I. Délelőtt 9 órakor az imateremben alkalmi istentisztelet lesz, melyen imádkozik és bibliát olvas: Szabó Zoltán h. főiskolai lelkész. II. Délután 3 órakor emlékünnepély lesz az imateremben: 1. Erős várunk . . . Énekli a közönség. 2. Alkalmi beszédet mond dr. Zsiros József theol. ak. tanár. 3. Felice dell' Abaco: Concerto de chiese. Előadja a főiskolai zenekar. 4. Szaval Thomán József tanítóképző-int. növendék. 5. Dicsőség mennyben az Istennek . . . Énekli a gimnáziumi vegyeskar. 6. Szaval Nagy István gimn. tanuló. 7. Bartay Ede: Nemzeti ima. Énekli a tanítóképző-int. kis énekkara. 8. Szaval Horkay Barna hittanhallgató. 9. Kapi Gyula: A mélységből küldöm sóhajom. Énekli a Főiskolai Kórus.

— **A Sárospataki RKIE** nov. hó 2-án tartja reformációi emlékünnepélyét. Az ünnepély műsorszámai a következők: 1. Elnöki megnyitó. Tartja Baksy István elnök. 2. 237. dicséret 1-ső verse. 3. Imádkozik és bibliát magyaráz Róm. 13: 12. v. alapján Harsányi István theol. elnök. 4. Muraközy Gyula *Okt. 31-én* c. költeményét szavalja Erdős Aladár. 5. Emlékbeszédet tart Samu István IV. é. th. 6. „A fogadástétel" c. verset szavalja Iván János. 7. Záróének a 236. dics. 1. verse. Örvendetes jelenség, hogy theol. ifjúságunk nagy érdeklődéssel viseltetik a KIE munkák iránt, minden KIE összejövetelen külső ráhatás nélkül, *önként*, csoportosan jelennek meg.

— **A felsőszabolcsi egyházmegye** október hó 22-én tartotta őszi közgyűlését Kisvárdán. Nehéz szivvel fogadta *Mikecz István* alispán, gondnokának lemondó levelét, akit az ő székhelyét is magába foglaló *középszabolcsi e.-m.* hivott el innen gondnokának s akit, hogy a kedves kötelék továbbra is fennmaradjon, tb. gondnoknak választottak. A világi elnöki tisztet *Jármy Béla* legidősebb tanácsbiró töltötte be. Ezuttal foglalták el állásukat s tették le a hivatali esküt: *Kiss Lajos* demecseri lelkész, tanácsbiró, *Nagy Miklós* tornyospálcai lelkész, *Nagy László* mezőladányi lelkész és *Dr. Bedeő Lajos* mándoki tb. főszolgabiró jegyzők. Utánok 2 nő- és 1 férfitanító kötelezték el magukat hivatali esküvel egyházunk buzgó szolgálatára. Ezek után a mindenre kiterjedő esperesi időszaki- és évi jelentés, a számvevőszéki-, belmisszió-bizottsági-, tanügyi-bizottsági- gondos jelentések és a lelkészegyesület fontos javaslatai kötötték le a figyelmet. A számvevőszéki jelentés keretében tárgyaltatott le az egyházi adóra- és orsz. közalapra vonatkozó törvényjavaslat Majd az egyes egyházak és belhivatalnokok intézkedésre váró ügyei kerültek tárgyalás alá. A 44 pontból álló tárgysorozat letárgyalása 1 órára befejezést nyert. Délutánra egy fegyelmi ügy s másnapra a pátrohai lelkészválasztás-ügy volt kitűzve birósági tárgyalásra.

— **Országos ifjúsági vezetőképző tanfolyam lesz Debrecenben** serdülők közti munkára a KIE mozgalom rendezésében. A tanfolyamon három kiváló külföldi titkár, továbbá a legjobb ifjúsági vezetők fognak résztvenni előadásaikban. A tanfolyam időpontja november 24—29. Részvételi díj teljes ellátással 25 pengő. Jelentkezni lehet Laky László országos titkár cimén: Debrecen, Ferencz József út 7.

— **A sárospataki lelkészi kör** nov. hó 6-án fogja első összejövetelét tartani *Makkoshotykán*. A gyülekezeti élet főbb kérdései (bibliakörök, gyermekistentisztelet, ifjúsági egyesületek) kerülnek megbeszélésre. Más helyeken is várjuk a megmozdulásokat.

— **Öntudatos református diákságunk** mind nagyobb serege látogatja a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége összejöveteleit. Szövetségi otthonunk berendezéséhez székekre van szükségünk. Tisztelettel és bizalommal kérjük református testvéreinket, hogy egy széknek az árát 8·60 P-t a 41.381. sz. csekklapon sziveskedjenek beküldeni. A székakcióra kisebb adományokat is köszönettel fogadunk és nyugtázunk.

— **Amerikai szemmel.** Az egyik anglikán püspök a lambeth-i konferenciáról visszatérve, Európáról így nyilatkozott: a német nép politikai ipari és gazdasági téren teljesen összetört. Angliában sem sokkal jobb a helyzet. Európában ma a francia nép az uralkodó nép. Az európai egyházak papságáról megállapította, hogy különb papságot seholsem látott a chikágói kerület papságánál — lévén ő ennek a kerületnek püspöke.

— A **Soli Deo Glória uj elnöke** dr. Kádár Mihály orvos, egyetemi tanársegéd, a Magyar Orvosok Nemzeti Egyesületének főtitkára, a férfi Szenior-osztály elnöke dr. Sebestyén Jenő, a női Szenior-osztály elnöke dr. Szemere Béláné, a Leánybizottság elnöke Sajó Margit, főtitkára Kiss Sándor, férfi szenior titkár Bede Gyula, női szenior titkár Thury Gyuláné, theologus titkár Dobos Károly, főiskolás leánytitkár Ó. Szabó Magda, középiskolás leánytitkár Mikes Magda, budapesti középiskolás fiu titkár Papp Károly, Szerkesztő Zeitler Rudolf, a Diákszociális Osztály vezetői Jurány Erika és Székely Sándor, üdülő titkár Soós Géza, jegyző Tánczos Kálmán, pénztáros Bolemányi Margit, könyvtáros Magi Erzsike.

— **Japánban** 70 esztendővel ezelőtt kezdte meg munkáját az első ker. misszió. A kisebb városokhoz mintegy 40%-ban nem jutottak el az ev. szolgái, pedig a papokon kivü 5000 világi igehirdető fáradozik a keresztyénség érdekében.

— **A Rhode Island-i** világi emberek konferenciát tartottak. A konferencia tárgya: Élő valóság-e a Krisztus evangélioma az egyház-, az egyének- és a közösség életében?!

HIVATALOS RÉSZ.

Alsózempléniek figyelmébe. Őszi egyházmegyei közgyűlésünk szavazást rendelt el egyházmegyei világi aljegyzői állásra. A szabályszerüen kiállított szavazólapok 1930 december 1-ig küldendők az esperesi hivatalba.

Aki a lelkészi nyugdíjintézeti járulékot nov. 8-ig be ne nem küldi az egyházmegyei péntárba, azok ellen a legszigorúbb végrehajtás lesz elrendelve. Sátoraljaújhely, 1930 okt. 20. *Kiss Ernő* esperes.

Pályázati hirdetmény.

A sárospataki református tanítóképző-intézetnél betöltendő *természetrajz– kémia* szakos helyettes tanári állásra a szabályszerü illetményekkel pályázat kirdettetik. Pályázhatnak református vallású okleveles tanítóképzőintézeti, vagy középiskolai tanárok és szakvizsgát tett tanárjelöltek.

A pályázók az igazgató-tanácshoz címzett folyamodványukat, melyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbízhatóságuk, végzett tanulmányaik, képesítésük. nyelvismereteik és eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandó, f. évi *november 10-ig* alulirotthoz küldjék be. Előnyben részesül, aki tornát is tud tanítani.

Sárospatak, 1030 októbar 25.

Kovács Dezső
igazgató.

Szerkesztői üzenetek.

K—y A—r Ó—d. Megérkezett. Jön. Magam követtem el. — Gy—y K—m. Sort kerítűnk rá. — Y—s M—ly G—ny. Nagyon köszönjük. Felhasználjuk.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 45. szám Sárospatak, 1930 november 9.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *G. J.*: Szabolcska Mihály — *M. J.*: Egyházkerületi közgyűlés. (Folyt. köv.) — *Dr. Rácz Lajos*: A sárospataki főiskola első nyomdája. (Folyt. köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

SZABOLCSKA MIHÁLY

A magyar dalköltészetnek gyásza van. Meghalt Szabolcska Mihály, a költő-pap, a népinemzeti irány egyik leglelkesebb, s a mai ezerféle irányú irodalomban is egyik leghivebb követője. Megmaradt végig annak, aminek első verskönyvében mutatta magát (Költemények 1891), melynek jeligéjéül ez igénytelen sorokat választotta:

Pásztortűz vagyok én,
Más fényt nem irigylek:
Egy pár gyalogutast,
Ha fölmelegítek.

Mintha Arany Epilogusának hangjai csendülnének füiünkbe: „Hiszen az útfélen itt-ott, Egy kis virág nekem nyilott: Azt leszedve, Megvolt szivem minden kedve.“ Szabolcska élete és költészete azonban ennél többet tett. Ő, mint pap s mint költő, felmelegíteni igyekezett az élet egy-két gyalogutasát, óh nem egy két utasát, ezer és ezer embert, saját korának, s a jövendő kornak millió magyarját. Ő rá a külföld nem úgy hatott, mint Adyra, aki Párizsi Bakonyából lenézte a magyar pusztát, ahol csak bamba ökrök vannak, akiknek láttára ő is káromkodott, vagy fütyörészett. Szabolcska is fütyörészett, amint egyik nem régen közölt hátrahagyott versében olvassuk, de fütyörészésében milliónyi ember gyönyörködik. A Hét írói támadták is (1894) azért, hogy Párizsban is megmaradt magyarnak, holott módjában lett volna az egész emberiség levegőjével eltelnie. Nem, az ő lelke a salzburgi csapszékből és a párizsi nagy kávéházból is visszaszállt, akár a faji különbség, akár a nóta varázsa alatt:

Tudja a jó Mindenható,
Mi is azon sírni való,
Hogy a ménes ott delelget
Valahol egy csárda mellett,
Csárda mellett.

A magyar hazához, ennek is alföldi részéhez vonzódik leginkább (Amerre a Tisza folyik!), ahol az ő kis házuk áll, (A mi házunk), ahol a magyar dal csendül fel (Dal a dalról, Idegen földön, Magyar nóta.) Szereti a falut, (Mért nem születtél te), annak akáclombos utcáit (Tele van a város akácfavirággal). A természet-szeretet (És jött a király, Hortobágy) a családi érzés ápolása (Az én kis lányom, Édes jó anyámnak) s a honfiúság mellett főleg a vallásos érzés az, amelynek hangot adott hosszú költői pályáján. Ezzel igyekezett felmelegíteni az élet bolyongó vándorait. Nagyszámú karácsonyi versében a szeretetnek lesz szószólója: szeretné, ha király lehetne belőle egy napon, hogy segíthetne a szegényeken, árvákon, bűnösökön. Idegen földön c. költeményében is szól:

Te vagy az én szivem világa,
Nyájas, mosolygó szeretet...

Ez a világ megváltója. Az árva sorsát enyhíteni szólít fel bennünket Árvaság c. költeményében. Nagyon szép és ismert költeménye az Ünnepi harangszó s Dal a kis Demeter Rózsikáról, amely a lelke mélyéig megrendült pap nehéz helyzetébe világít bele, akinek a koporsó mellett is s az élet ezer érthetetlensége között is az Istenben való hitet kell hirdetnie:

Én Istenem, óh feddj meg engem,
Hadd tudjak hinni rendületlen,
Nehogy majd én is pogány zokogással
Oda boruljak vétkes gyásszal
A kis Demeter Rózsira!

Még a világháborúban irt költeményében is a pap szólal meg (Legenda a csatatérről). A hazaszeretetről c. költeménye még sokáig fog szivünkbe markolni zengő szavával.

A haza s az egyetemes magyar irodalom gyászában lapunk s főiskolánk is szomorúan osztozik. Nem járt ugyan soha nálunk testileg, bár rendkivül szeretett volna ellátogatni ide, de lelkileg volt itt. Lapunkban többször jelent meg költeménye (1911. 5. 6. 50. l.) s a kézirattár több levelét és versét őrzi. Ezek közül legnevezetesebb a Thalyról szóló s az 1912-ben egy ifjúsági ünnepélyre (II. 16.) irt 7 verse.

Nyugodjék csendesen a még szabadnak hagyott magyar föld rögei alatt s álmodjon arról a szép időről, amikor működésének helyei: Felfalu s Temesvár ujra magyar birtokok lesznek!

G. J.

Egyházkerületi közgyűlés.

Tiszáninneni ref. egyházkerületünk okt. hó 30-án tartotta őszi közgyűlését Miskolcon, a ref. leánygimnázium tornatermében *Dókus Ernő* egyházkerületi főgondnok és *Cziáky Endre* abaúji esperes, püspökhelyettes kettős elnöklete alatt, a közgyűlést alkotó tagok kellő számu megjelenése és élénk érdeklődése mellett. Fájdalmasan nélkülözte a közgyűlés Dr. *Révész Kálmán* püspök jelenlétét, akit betegsége akadályozott a megjelenésben. A közgyűlés Dókus Ernő főgondnok napirend előtti felszólalásában juttatta kifejezésre sajnálkozását Püspök urunk kényszerü távolmaradása felett és a napirend során külön jegyzőkönyvi pontban fejezte ki érzéseit Püspök úrral szemben, biztosítva őt meleg szeretetéről és tiszteletéről, kívánva a kegyelem Urától, hogy adja vissza egészségét és hódolt egyúttal annak a nagy lelki erőnek, amellyel testének megpróbáltatásai között is zavartalanul ellátja az egyházkerület ügyeinek vezetését. Távollevő Püspök urunkat az elnöklésben a hivatalkorra legidősebb esperes, Cziáky Endre helyettesítette, akinek buzgó imádsága és Dókus Ernő főgondnok megnyitó szavai a közgyűlést megnyitották.

A közgyűlés lelkedéssel vette tudomásul a jubiláló Kormányzó úr Őfőméltóságának köszönő iratát, amellyel egyházkerületünk hódoló üdvözletére válaszolt s a válasz irattárba helyezését elrendelte. Fenköltt szavakkal üdvözölte Cziáky Endre lelkészi elnök, püspökhelyettes Dókus Ernő főgondnokot főgondnoksága 20-ik évfordulója alkalmából, amint arról lapunk mult számában siettünk számotadni.

Tudomásul vette a közgyűlés gr. Degenfeld Pál tiszántúli és Tornallyay Zoltán megszállt területi tiszáninneni főgondnoknak köszönő sorait egyházkerületünk előttük kifejezett üdvözletéért. Barabási *Kun József* debreceni egyetemi tanár, a közgyűlés lelkes ovációi között tette le az esküt, mint sárospataki főiskolánk megválasztott igazgató tanácsosa. Dókus Ernő főgondnok meleg szavakkal üdvözli az új igazgató tanácsost s Kun József nehány keresetlen szóval ajánlja fel magát a főiskola önzetlen szolgálatára.

A bírósági ülés idejének délután $^1/_2$3 óra tűzetett ki.

Az elnöki előterjesztés sajnálattal jelentette be Püspök urunk gyöngélkedését és elmaradását a közgyülésről.

Kegyeletes szavakkal parentálta el Dókus Ernő főgondnok az egyházkerület immár b. e. pénztárnokát, dr. Regéczy József ügyvédet.

Ugyancsak az elnöki előterjesztés nyomán mondotta ki a közgyűlés a sárospataki főiskola négyszázados jubileumára vonatkozólag, hogy: 1. az egyházkerület részt kíván venni az ünnepélyen; 2. ez alkalomból ünnepi közgyülést tart Sárospatakon; 3. az ünnepély idejéül szeptember hó 23. és 24-ik napját állapitja meg; 4. értesíti az ünnepély idejéről a Magyar Tudományos Akadémiát, mely a Kazinczy-ünnepélyt szeptember hó 25-én tartja Széphalmon, valamint értesíti a dunántúli ref. egyházkerületet is, mely a pápai főiskola jubileumi ünnepélyét értesülésünk szerint két héttel előbb rendezi.

M. J.

(Folyt. kőv.)

A sárospataki főiskola első nyomdája.

(1650—1671.)

(Folytatás.)

A Comenius hozta német nyomdász: *G. Renius* életéről — mikor, hol született? hol élt és dolgozott Patakra jövetele előtt? — semmi közelebbi útbaigazítást nem sikerült találnom. A lipcsei „Deutscher Verein für Buchwesen und Schrifttum“ (Deutsches Buchmuseum) vezetősége, illetőleg könyvtárnoka, Dr. H. Bockwitz úr, kinek kezéhez felvilágosítást kérő levelem jutott, 1930 május 9-én kelt válaszában csak két magyarországi nyomdászati munkát tudott előttem megjelölni, mint amelyekben erre nézve „gyanithatólag“ közelebbi útbaigazítást találhatok, s ezek után ezt írja: „Unsere Bibliothek besitzt nur einen Druck von Renius, Patak, 1653, aus dem aber nichts näheres über den Drucker hervorgeht. Sollten wir weiteres feststellen können, geben wir Ihnen gern Nachricht.“ Mint e sorokból kitünik, a lipcsei könyvkiadói és nyomdászati központ és múzeum vezetősége semmit nem tud Reniusról.

Dr. H. Schönebaum lipcsei egyetemi professzor, az „Institut für Kultur- und Universalgeshichte bei der Universität Leipzig“ igazgatója, Comenius életének és magyarországi működésének alapos ismerője, ugyane tárgyban ezt írja: „Auch ich weiss nichts näheres über Renius; die „Allgem. Deutsche Biographie“ enthält nichts. Ich habe Ihre Anfrage an das Deutsche Buchmuseum weitergegeben; vorläufig ist noch nichts gefunden worden.“

Az a két magyarországi nyomdászati munka, amelyekre Bockwitz úr útalt, semmi újat nem nyújt, csak a közismert adatokat tartalmazza. I. *J. Nemeth*, Memoria typographum (Pest, 1818, Trattner), a 14. lapon ezt írja: „Sáros Patakini vigebat ars typographica ab an. 1650 usque ad annum 1672.“ A nyomdászok betűsoros jegyzékében találjuk: „Renius Georgius Sáros-Patakini 1650—1657. — Rosnyai Johannes Sáros-Patakini 1658—1672, Claudipoli 1675—1677 et Debrecini 1677—1682.“ A 128. lapon, 10—12 sorban, nem épen zavartalanúl, elmondja a nyomdának Lórántfy Zs. által történt alapitását, előbb Renius, majd Rosnyai által való vezetését, 1672 szept. 28-án (1671 okt. 20 helyett) az intézetnek Báthori Zs. által való elűzetését, a nyomdának Debrecenbe, majd Kolozsvárra történt vitelét. — II. A másik mű: *Novák László*, A nyomdászat története. III. könyv. XVII. század (Budapest, 1928), szintén csak az ismert adatokat adja elő a 24—26. lapon a pataki nyomda alapitásáról, vezetőiről, Patakról való elszállításáról. „A spataki nyomdának első tipografusa Rhe-

nius Gy. volt, aki 1657-ig dolgozott Patakon. Ő Németországban tanúlta meg a nyomdászatot. Utóda, Rosnyai J. egyike volt kora legszakavatottabb tipografusainak. Báthori Zs. férje halála után nemcsak nyiltan áttért a kat. vallásra, de a Rákócziak korábbi kegyes alapítványait is sorra elvonta a reformátusoktól. A pataki kollégium tanárjainak, diákjainak . . . menekülniök kellett. Rosnyai hamarosan összecsomagolta az officina betűkészletét, a sajtó legfontosabb részeit, Czeglédi könyvének már kínyomott iveit és útra eredt velök. Kolozsvárra ment, ahol befejezte Czeglédi művének nyomtatását és egyéb munkát is vállalt. 1677-ben Debrecenbe ment a városi nyomda tipografusának."

Miként a Renius, époly tájékozatlanok vagyunk a pataki nyomda második vezetője: a *Rosnyai* János 1657 előtti, vagyis Patakra jövetelét megelőző életéről, viselt dolgairól; nem tudjuk: mikor s hol született? hol tanúlt? hol, milyen minőségben dolgozott? Erről Novák L. sem tud semmit föntebbi ismertetésében; erre, sajnos, nekem sem sikerült világot derítenem.

*

Renius, a *Primitiae laborum* (1) után, már 1651-től kezdődőleg, a pataki nyomdában Comeniusnak következő műveit nyomtatta ki:

2. *Schola pansophica*, hoc est, universalis sapientiae officina, ab annis aliquot ubiubigentium erigi optata: nunc autem auspiciis illustriss. Domini D^ni^ Sigismundi Racoci de Felseovadas etc. Sáros-Pataki Hungarorum feliciter erigenda. MDCLI.[11]

3. Eruditionis Scholasticae Pars Prima: *Vestibulum*, Rerum & Linguarum fundamenta exhibens. In usum Scholae Patakinae editum, Typis Celsiss. Principis exscriptum. Anno MDCLII. 72+8 lev.[12]

4. Eruditionis Scholasticae Pars II. *Janua.* Rerum & Linguarum Structuram exteram exhibens. In usum Schol. Pat. edita. Typis Cels. Princ. exscripta. Anno MDCLII. 362+93. l.

(Folyt. köv.) *Dr. Rácz Lajos.*

[11] E mű patakí kiadásából sehol egyetlen példány sem maradt fel; de mégis, mivel azt Comeniusnak több példányban elő kellett terjesztenie (a hercegnek, akinek megbizásából tervezetét kidolgozta, a fejedelemasszonynak, egyet-kettőt Erdélybe küldeni, a rektornak, a tanároknak. az iskolai előljáróknak és pártfogóknak itt Patakon átadni,) annak okvetetlenül nyomtatásban is meg kellett jelennie. Sőt valószinű, hogy ez a dolgozat, bár később került a nyomdába, mint a *Prim. lab.* 3 első darabja, az ügy sürgősségére való tekintettel hamarabb kikerült a sajtó alól. Ezzel magyarázható, hogy azt Patakon írt és kiadott művei felsorolásánál Comenius is előbbre teszi a *Beköszöntő beszédnél*, s Com. életírói és bibliografusai is ezt szokták az ő Patakon kidolgozott művei közt az első helyre tenni. Szinyei Gerzson egyszer kétségbe vonja, máskor elismeri Patakon való megjelenését (*Sárospataki Lapok*, 1892. évf. 386 és 456. l.). Én erős bizonyítékát látom a címlap alján levő MDCLI-es évszámban annak, hogy a mű csakugyan megjelent Patakon nyomtatásban; e címlap, amint azt Com. az *Op. Did. Omnia* III. r. 6. lapján közli, teljesen azt a benyomást teszi reám, hogy ez a pataki kiadás címlapjának hasonmása.

[12] A *Vestibulum* Előszavában írja: „Ezt a vestibularis könyvet képekkel akartam díszíteni, amelyek a dolgok külalakját életteljesen kifejezik, — de szándékom nem sikerült (habár már hozzá is kezdtünk) e helységben ügyes mesteremberek (fametszők) hiánya miatt (ob artificum hic loci defectum)". Op. Did. Omnia, III. r. 138. l. Mint tudjuk, ugyanez okból nem jelenhetett meg az *Orbis pictus* is Sárospatakon.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Tóth József. Még egy hónap sem telt el a fiatalabb testvér elköltözése óta, főiskolánk hűséges szőlőkezelőjének ajtaján újból bekopogtatott Isten angyala s elszólította az idősebb fiát: *Tóth Józsefet* is. Október 4-én 25 éves korában váratlanúl húnyt el a Királyhegyen, ahová pihenni és gyógyúlni ment. Isten maga akarta úgy, hogy ott hajtsa le fejét az Ő kegyelmes kezébe, ahol gyermekálmait szövögette, ahonnan annyi megszentelt reménnyel indúlt az élet küzdelmei felé! Mint testvére, ő is az Ige szolgálatára készült. Ebben a szolgálatban még sulyos, évek óta tartó betegsége sem gátolta, mert amikor már nem ülhetett le a theologia padjaiban, mint tanítvány, kopott bibliájával a kezében a Ker. Ifj. Egyesületben forró bizonyságtevésekkel hivogatta barátait a királyok *Királyához*. Törött hangjából, izzó beszédeiből egyházához való törhetetlen ragaszkodása mellett megrázóan csendűlt az ifjak felé: *„baj van, mert Krisztustól eltávolodott a világ.* Osztálytársai vállukon palásttal hirdetik Isten akaratát, reá a halál palástja borúlt, hogy Isten megrendítő és felemelő akaratáról: a halálról és örök életről prédikáljon nekünk. Temetése nov. 6-án volt tanárai és tanulótársai őszinte részvéte mellett. Búcsúbeszédet a sírnál a sárospataki RKIE részéről Palumby Béla egyesületi titkár, volt osztálytársai részéről pedig Darányi Lajos hitoktató tartott felette. Legyen pihenése csendes, emlékezete áldott!

— **Pósa Lajos,** az egykori pataki diák, minden magyar gyermek Pósa bácsija szobrát, melyet Margó Ede művészete alkotott, okt. 26-án leplezték le a városligeti Stefánia-úton Budapesten. Megkapók a szobor furulyázó és verset olvasó gyermekeket ábrázoló relíefjei. Szerető kegyeletének virágát küldi a gyermekek nagy költőjének új szobrára a költőt is dajkáló Alma Mater.

— **Okt. 31. Sárospatakon.** Főiskolánk reformációi emlékünnepélye a lapunk múlt számában közölt gazdag programm szerint folyt le. Az ünnepi beszédet, amelyet Dr. Zsiros József theol. rk. tanár tartott, a közönség feszült figyelemmel hallgatta.

— **Szülei értekezlet.** Sárospataki gimnáziumunk nov. 1-én nagysikerű szülei értekezletet tartott. Az értekezlet a megjelentek nagy száma miatt a főiskolai imateremben folyt le. A megjelent szülőket Elekes Imre gimn. igazgató üdvözölte s ő hívta fel hosszabb beszédben a figyelmet a kiváló fontosságú tárgyra amelyet az értekezlet elé terjesztettek. Ez a tárgy: a pályaválasztás. A ma hallatlanúl nehéz kérdésről Urbán Barnabás tanár tartott előadást a szülőket mélyen lekötelező módon,

mert nem csak szakszerűleg ismertette a kérdést, hanem a tanuló ifjúság iránti szeretettel tárgyalta azt. Hasonló értekezletek tartása nagyon gyümölcsöző volna.

— **Reformációi hét a miskolci ref. gyülekezetben.** Okt. 26-tól 31-ig a Kossuth-utcai és Martintelepi templomokban gazdag programmú reformációi előadás- és igehirdetés sorozat mélyítette el a reformációi ünnepnap áhítatát és áldásait. A lelkészikar helybeli tagjai, *Farkas* István esperes, dr. *Enyedy* Andor, *Illosvay* Ferenc, Mikes Géza, Nagy József, Szabó István, ezenkivül Zsiros József dr. és Szabó Zoltán theol. tanárok előadásai és prédikációi világították meg a reformáció nagy értékeit. A Kálvin-Szövetség által okt. 31-én rendezett reformációi emlékünnepélyen *Téglássy* András egyházkerületi tanácsbíró tartott értékes, tartalmas, nagy hatást kiváltó ünnepi beszédet.

— **Kálvin-Szövetség alakulása Sárospatakon.** Sárospatakon, ahol az egyházi munkáknak majdnem minden ága gyakoroltatik, hosszas előkészület után, amelyet a presbiterium végzett, okt. 31-én megalakult a Kálvin-Szövetség. Az alakuló gyűlés a délutáni vallásos estély keretében folyt le a templomban. Forgács Gynla lelkész irásmagyarázata után Elekes Imre gimn. igazgató, presbiter fejtette ki népszerű előadásban a Kálvin-Szövetség megalakulásának szükségességét. Utána Szabó Zoltán theol. h. tanár mutatta be a helyi szövetség alapszabályait. A közgyűlés egyelőre csak a következő tisztségeket töltötte be: Elnök: Dr. Izsó Bertalan főgondnok; titkár: Szabó Zoltán theol. h. tanár; pénztárnok: Csontos József. A Kálvin-Szövetség munkájába a theol. akadémiai ifjuság is bevonatik.

— **Emlékünnepély.** A **vadnai** ref. egyház f. é. okt. 31-én este 6 órakor tartotta meg méltó keretek között a reformáció 413-ik évfordulóját a teljesen betelt templomban. Ugyanakkor mutatta be és adta át áldásos hivatásának a tiz lángú villanyvilágítást is, mely a gyülekezet tagjainak minden megerőltetése nélkül szereltetett föl.

— **Körzeti Kálvin-szövetségi gyűlés Tiszavalkon.** A mezőkeresztesi körzeti Kálvin-Szövetségi gyűlés nov. hó 2-án Tiszavalkon folyt le a mezőkeresztesi gyülekezet kiküldöttei s a helybeli szép számú közönség jelenlétében. Az istenitiszteletet d. e. és d. u. Kigyóssy Dezső mezőkeresztesi s. lelkész végezte, mig Takács Mihály felsőábrányi, Szakács Pál sályi és Rácz Károly helybeli lelkészek általános érdeklődéssel és nagy figyelemmel hallgatott előadást tartottak, ismertetvén egyúttal a Kálvin-Szövetség célját és jelentőségét is. Az előadások után a vidéki küldöttek és a helybeli Kálvin-Szövetség tagjai az iskolába gyülekeztek közebédre, melyet a helyi szövetség közadakozásból rendezett.

— **Makkoshotykán** tartotta okt. 6-án összejövetelét a sárospataki lelkészi kör. Az istentisztelet az ujonnan épült két tanteremben volt. Imádkozott és bibliát olvasott Tóth Kálmán tiszakarádi lelkész; az Igét Róm. I: 11—12 v. alapján hirdette Pataki Sándor kenézlői lelkész. Vasárnapi iskolai tanítást tartott a IV—VI osztályok számára Forgács Gyula; dr. Zsiros József pedig az Ifjúsági Egyesületi munkát ismertette a felnőtt ifjúság előtt. A lelkészi kör tagjai közül különféle okok alapján többen kimentették magukat. Az összejövetelt legközelebb Kenézlőn fogják megtartani november utolsó hetében.

— **Vallásos estéket rendező gyülekezetek figyelmébe** ajánljuk a Magyar Evangéliumi Keresztyén Missziói Szövetség gazdag diapositiv gyüjteményét, mely nagyon alkalmas arra, hogy vallásos estéinken bemutassuk azokat híveinknek. E diapositivek beszerzésére természetesen — már magas áruk miatt sem — nem gondolhatnak az egyes gyülekezetek A Missziói Szövetség készséggel bocsátja rendelkezésére anyagát s ezzel alkalmat nyújt a gyülekezetnek a missziói munkák megösmerésére s arra, hogy az estély tiszta jövedelmével a misszió nagy ügyét támogassák. Gyüjteményében — szorosan vett külmissziói tárgyú sorozatokon kivül meg vannak a Doré féte bibliai illusztrációk (ó és újszövetség) mintegy 200 képben, Jézus példázatai 40 képben és a Reformáció 90 képben. Ha vetítő-gépet valamelyik gyülekezet nem tudna szerezni, a Missziói Szövetség utazótitkára szivesen megy el a kivánt sorozattal előadást tartani. Érdeklődő gyülekezetek és egyesületek fordúljanak Tóth Lajoshoz, a Missziói Szövetség utazó-titkárához: Budapest. IV. Vámház körút 12. III. 12.

HIVATALOS RÉSZ.

Felhívás. Felhívom abauji lelkésztársaimat, hogy őszi közgyűlésünk által, az egyházmegyei tanitóképviselői állásra, Csulya László vilmányi és Fidler István abaujvári tanitók között elrendelt szavazást, szíveskedjenek azonnal eszközölni s a szavazatokat, a boritékon *Szavazat* felirással jelölve, az esperesi hivatalba november hó 26. napjáig beküldeni.

A lelkészcsaládokban az évfolyamán történt változásokat 1931. évi január hó 10-ig, sürgetés bevárása nélkül, megfelelő anyakönyvi okmányokkal igazolni szíveskedjenek.

Végül felhivom mindazon egyházakat és lelkészeket, kik nyugdijjárulékaikat és köztartozásaikat ez ideig nem fizették be, hogy november 15-ig mulhatatlanul fizessék be az illetékes pénztári hivatalokhoz *Cziáky Endre* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

N. J. Máskor a tudósításban ne használj rövidítéseket. A nyomdát ez zavarja a szedésben. — **M—y G—v.** 1929 XII/31-én kaptunk előfizetésül 14 P-t, amelyet az 1929-ik évre könyveltünk el. Méltóztassék a f. évi előfizetést beküldeni. — **Alsóborsodinak.** Sajnálom, de ezt már nem adhatom közre. Megtanultam ebből a szavazási esetből, hogy ilyen hirek közzéadásában nem lehetünk eléggé óvatosak. A múltkor — a hivatkozás miatt — naiv jóhiszemüség vezetett. — **K—y A—r Ó—d.** Ki van szedve.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 46. szám Sárospatak, 1930 november 16.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi l. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr Rácz Lajos*: Dóczi Imre. — *M. J.*: Egyházkerületi közgyűlés. (Folyt. és vége.) — Református Védőszövetség. — Irodalom. — Vegyes közlemények. - Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

DÓCZI IMRE

A magyar ref. oktatásügyet november 11-én súlyos veszteség érte: *Dóczi Imre*, előbb debreceni főgimn. tanár és igazgató, majd a tiszántúli egyházkerület középiskolainak felügyelője, az Orsz. Ref. Tanáregyesület megalapítója és 28 éven át elnöke, 54 évi tanári szolgálat után, életének 82-ik évében elhunyt. De Dóczi Imre nemcsak kivételesen hosszú időre terjedő s legnagyobb részben vezető állásban eltöltött tanügyi munkásságával irta be nevét ref. oktatásügyünk történetébe és a ref. tanárság szivébe, hanem époly bámulatra- és tiszteletreméltó volt nála a széleskörű és alapos tudományos ismeret, a határtalan kötelességérzet és munkakészség, a tiszta és világos judicium, a mély erkölcsi felfogás és puritán gondolkozás, a szilárd vallásos hit és erős meggyőződés, melyet semmi külső tekintet nem tudott megtántoritani. Ő kitünően értett hozzá, hogy a tiszántúli középiskolák tanárait rendre, hűségre, kötelességszeretetre, komoly készülésre és módszeres oktatásra nevelje, a Ref. tanáregyesületet a ref. tanárvilág anyagi és erkölcsi érdekeinek bátor képviselőjévé, az iskolai és oktatási kérdések szakavatott forumává emelje. A Tanáregyesület közgyülésein évenkint elhangzott megnyitó beszédei nemcsak a ref. tanárság körében mentek ünnepi eseményszámba, hanem az egész ország pedagogusai felfigyeltek ezekre a beszédekre, amelyekben az aktuális pedagogiai kérdések magas nézőpontból való birálata mellett ott lüktetett ref. iskoláink korszerű reformjának vágya és a múlt nagy értékeinek megbecsülése; e beszédeivel Dóczi I. mig egyfelől a ref. tanárvilág érzéseinek, gondolatainak, vágyainak és eszményeinek klasszikus kifejezést adott, másfelől megjelölte számára, meg a ref. tanügy hivatott vezetői részére a követendő útakat!

E beszédein (melyeket S. Szabó J. egyesületi főjegyző 1917-ben kötetbe foglalva kiadott) és kisebb tanügyi dolgozatain kivül kiváló értéket képvisel az ő *Görög nyelvtana*. mely évtizedeken át kedvelt tankönyve volt iskoláinknak és *Görög olvasókönyve*.

Temetésén — melyet nov. 13-án d. u. a debreceni nagytemplomban dr. Baltazár Dezső püspök végezett, s amelyen a tiszántúli egyházkerület minden középiskolája, a dunamelléki és dunántúli egyházkerület középiskolái képviselve voltak — a sárospataki főiskolát Elekes Imre közigazgató, a Pataki Diákok Orsz. Szövetségét dr. Rácz Lajos ügyv. alelnök képviselte; a miskolci fiú- és leánygimnázium szintén elküldte reá képviselőjét. A Kossuth-utcai temetőben, a sírnál. miután Kállay Kálmán theol. dékán az egyetem theol. kara és az egész egyetem nevében vett búcsút tiszteletbeli doktorától, Bessenyei Lajos főgimn. igazgató a főgimnázium, a kollégium és a Ref. Tanáregyesület búcsúját tolmácsolta a szeretett és nagyrabecsült vezér eltávozása felett, Rácz Lajos a sárospataki főiskola és a Diákszövetség nevében a következő búcsúbeszédet mondotta:

„Szomorú halotti gyülekezet!

A sárospataki főiskola, melyben nagy halottunk: Dóczi Imre gimnáziumi és theologiai tanúlmányait végezte, s a Pataki Diákok Orsz. Szövetsége, mely büszkén sorozta őt ékességei közé és iktatta tiszteletbeli tagjai sorába, megilletődött szivvel teszi le a hála és kegyelet virágait nagy halottunk kihűlt hamvaira. Ha ő szivvel-lélekkel a tiétek volt, debreceni és tiszántúli testvérek, ha elsősorban a ti középiskolai oktatásügyeteket emelte magasra és virágoztatta fel, bár fényes lelkének sugarait az egész országban szerte hintette, — de mi adtuk és neveltük őt nektek, szigorú erkölcsi felfogását, hajthatatlan kötelességérzetét, rendithetetlen jellemét Patak fejlesztette ki benne. Mi mindaketten, Patak és Debrecen, egyformán a magun-

kénak mondhatjuk őt, egyformán büszkék lehetünk reá, egyformán áldhatjuk a Gondviselést, hogy őt nekünk adta, egyformán áldhatjuk az ő emlékezetét! De ha mi patakiak, büszkék voltunk reá, ő is büszkén vallotta magát pataki diáknak, s még a tavaszon, mikor a csurgói tanárgyűlésen utoljára találkoztunk, azt emlitette, hogy szülőfaluja egy Patakon tanúló diákjának támogatására alapítványt akar főiskolánkban tenni. Halála a hiven megfutott pálya, a teljes mértékben betöltött emberi hivatás után nem lesújtó, hanem fölemelő, szinte megdicsőülés-szerű eseményként következett be; ő elvégezte a földön rendeltetését s elment az örökkévalóságba! Ha a nagy tudományú, erős jellemű, puritán gondolkozású kálvinista tanár szobrát ki akarjátok faragni, Dóczi Imre földi vonásait vegyétek hozzá mintaképnek! Ilyen megnyugtató, fölemelő érzések közt búcsúzunk tőled, te régi pataki diák s kivánunk kihült hamvaidnak csöndes pihenést a debreceni temetőben; Dóczi Imre, Isten veled!"

Még Horváth József nagykőrösi tanár mondott a nagykőrösi gimnázium nevében, hol Dóczi I. tanári pályáját megkezdette, megható búcsúszavakat, azután fölzendült a „Nincs már szivem félelmére" megható dallama, a szép őszi nap elhaló fénye utolsót lobbant s Dóczi I. megkezdette siri álmát!

Egyházkerületi közgyűlés.

(Folyt. és vége.)

Az elnökség megbízta Janka Károly egyházkerületi főjegyzőt a súlyos gazdasági válsággal kapcsolatban az egyházkerületi közgyűlés álláspontjának kifejtésével.

Janka Károly főjegyző általános helyeslés közt olvasta fel munkálatát.

Farkas István esperes azt indítványozta, hogy a kiadandó körlevelet Dókus Ernő főgondnok is irja alá.

Köszönetet szavazott a közgyűlés dr. Kovács Kálmán ügyvédnek, aki a dr. Regéczy József halála óta a pénztárosi teendőket ideiglenesen ellátta s ugyancsak megbízta e teendők további ellátásával is.

Nagy érdeklődés mellett tárgyalta a közgyűlés a miskolci reálgimnázium államsegélyének az ügyét. Az egyházkerület teljes erkölcsi sulyával van amellett, hogy ez intézet válságos helyzete, amelyet bővebben Csorba György igazgató ismertetett, orvosoltassék.

Az egyházmegyék véleményes javaslata az egyházi adóról és az országos ref. egyházi közalapról az egyetemes konvent útján az országos zsinat elé terjesztetik. Egyházkerületünk a törvénytervezetet a részletes tárgyalás alapjául elfogadhatónak tartja, de hangoztatja az egységes adózás behozatalának a szükségességét és elfogadta Janka Károly főjegyzőnek azt az indítványát, hogy az új adótörvény intézkedései olyanok legyenek, hogy kitünjön az az óriási teher, amelyet gyülekezeteink az iskolai adó útján viselnek.

A lelkész-tanitóság kérdésében egyházkerületünk elvileg a lelkészképzés és tanitóképzés elválasztása mellett foglalt állást, de az egyetemes konvent felhivására beterjeszti az egyetemes konventnek a sárospataki theol. akadémia által összeállitott 5 évfolyamú theol. tantervet.

Ugyancsak elfogadta az egyházkerületi közgyűlés a lelkészképesitő bizottság két előterjesztését. Az egyik szerint egyházkerületünkben más theol. főiskolán végzett segédlelkészek csak akkor alkalmazhatók, ha a sárospataki theol. akadémián végzettek már elhelyezést nyertek. A másik szerint az állandó káplántartó helyek köteleztetnek a segédlelkészi állás betöltésére, az esperesek által hozzájuk rendelt segédlelkészek elfogadására.

A missziói bizottság jelentését dr. Enyedy Andor missziói előadó terjesztette elő. A közgyűlés a jelentést köszönettel vette tudomásul s kimondotta, hogy az ilyen nagy terjedelmü jelentések a jövőben előre kinyomtatandók. A missziói bizottság javaslatára a közgyűlés a teljes és feltétlen vasárnapi munkaszünet kimondása mellett ir fel az egyetemes konvent útján a kormányhoz.

A főiskolai igazgató-tanács, a sárospataki ref. tanitóképző-intézet, a miskolci reálgimnázium és leánygimnázium ügyeit Domby László referálta.

Alsóborsodi egyházmegyénk javaslatot terjesztett elő, hogy a egyes egyházközségek presbitériumai a tanitói állásokra számszerint meghatározott arányban tanitónőket alkalmazzanak.

A hitoktatás reformjára nézve az egri egyház presbitériumának javaslatait, amelyek célzatát dr. Lipcsey Péter egri főgondnok világította meg, egyházkerületünk az egyetemes konvent elé terjeszti. A kérdés tárgyalása alatt sötét szinekben jelent meg előttünk nemcsak a hitoktatók anyagi ellátása, hanem hitoktatásunk ügye is.

Segélykérések, díjlevelek, kölcsönügyek letárgyaltattak.

Halász Gábor poroszlói lakos a diakonusi vizsga letételére, ill. különbözeti vizsga tételével oklevele honosítására engedélyt kapott.

A tárgysorozat letárgyalása után a közgyűlés az elnökséget lelkesen éltette. *M. J.*

Református Védőszövetség.

Arra a munkára vállalkozik, amely elengedhetetlen ref. egyházunkban. Végzi a testi lelki segítés munkáját. Amint az élethez feltétlenül szükséges a lélekzés, úgy szükséges az is, hogy egyházunk ez áldott tevékenység levegőjében éljen. Most megjelent a Szervezeti Szabályzata. Visszatérünk az ismertetésére.

IRODALOM.

* **A szolgálat értelme.** Irta: Fosdick E. H a new-yorki Columbia egyetem tanára, magyar nyelvre forditotta dr. Victor János theol. tanár. Bibliatanulmányozó segédkönyv, mint társai: *A mester jelleme*, *Az imádság értelme* és *A hit értelme*, amelyek magyar fordításban mintegy 11000 példányban jelentek meg. Szinte fokozatosan ve-

zetnek ezek a könyvek beljebb és beljebb a *Szentírás* kincses bányájába. Minden lépésnél új látni való tárúl az olvasó elé; új gondolat, új ösztönzés. A kifejtett, lehulló értékek között az emberi lélek, akinek számára Isten a mennyei kincseket adta és adja kegyelemből, meggazdagodva érzi magát. Élet-példák lesznek beszédes mozgatói kegyességünknek. Akaratlanúl is ráébredünk: *így* is lehet és *csak így* lehet igazán élni a Krisztus életét. *A szolgálat értelmében* a krisztusi szeretet munkája ölt testet, hogy egyesek s a közösségeken át az emberiség lelki és testi életének megtartó hatalmává legyen. Nem elmélet, hanem gyakorlat ez, egy darab élet az Evangélium „gazdag tárházából." Jó megmutatni, hogy mi a keresztyénség, különösen ma, amikor lelki-testi rongyban, éhségben és szomjúságban várja a világ Isten lelkének a megmozdulását. Jó megérteni, hogy keresztyénségünknek csak akkor van eredménye, ha életté, munkává — szolgálattá magasztosúl. A 345 oldal terjedelmű mű 4·40 P ért kapható a M E. K. Dsz. kiadóhivatalában Budapest IX, Üllői-út 19., II/4.

—*s* —*f*.

* **Aki ifjúsági munkát akar kezdeni,** vagy végez, annak nélkülözhetetlen segédeszköze az *Ébresztő,* a Keresztyén Ifjúsági Vezetők Lapja, mely részletesen kidolgozott ismeretterjesztő, bibliatanulmányozó, játék és szórakoztató programmot közöl hétről-hétre. Előfizetési dija fél évre 2 pengő 50 fillér. Megrendelhető e címen: Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége, Bpest, Horánszky ucca 26. I. 11.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A zajtalan munka ünnepe.** Dr. Benedek Zsolt egyetemes konventi tanácsos a napokban töltötte be konventi működésének 25-ik évfordulóját. Ez az évforduló a zajtalan és áldott munka ünnepe. Végzőjére lapunk is további áldást kér a kegyelem Urától.

— **Imahét Sárospatakon.** Gyülekezetünk RKIE ifjúsága nov. 9—15. napjain esténként bensőséges összejöveteleket tart, hogy imádságával belekapcsolódjék a világ ifjúságának Isten országáért folytatott nagy munkájába. Központi gondolatok, amelyek körül a beszélgetések folynak: a sáfárság, a serdülő és földműves munka, Amerika, Ázsia, Afrika, Ausztrália ifjúságának sorsa. Magyar ifjúságunk helyzete a határokon túl, a KIE missziója csonka hazánkban. Összejöveteleken a tagok száma 15—20 között váltakozik.

Felolvasás. Gulyás József főgimn. tanár okt. 29-én a Néprajzi Társaságban olvasott fel a sárospataki főiskola szerepéről a folklore terén, nov. hó 12-én pedig a Philologiai Társaságban Comenius és a lalin nyelv címen.

— **Uj helyettes-tanár.** A sárospataki ref. tanítóképző-intézet igazgató-tanácsa nov. hó 11-én négy pályázó közül *Egei Antalt* választotta meg a természetrajz-kémiai tanszékre helyettes-tanárnak az 1930—31-ik iskolai évre.

— **Kenézlőn** fogja a sárospataki lelkészi kör 3-ik összejövetelét tartani nov. 26-án. Ilyen *ref. napok* tartása minden gyülekezet s lelkipásztor számára áldásos volna, hogy „egymás hite által felbuzduljunk".

— **Missziós nap.** A telkibányai gyülekezetben nov. 9-én tartotta a missziói lelkész a missziós napot, mely alkalommal Hörcsik Béla újvári s.-lelkész predikált, a naphoz mért alkalmi textus alapján felépített beszéddel. Utána Kiss József missziói lelkész tartotta meg előadását, szólva benne a vasárnap megszenteléséről, a szülék s gyermekek kölcsönös kötelességeiről, a kálvinista öntudat kiépítéséről. A beszédek közben a nagyszerűen szervezett énekkar is szerepelt.

— **A sárospataki gimn.-i Erdélyi János Önképzőkör Tiszalúcon.** Szokásához híven, ismét vidéken tartotta meg az Erdélyi Önképzőkör reformációi emlékünnepélyét, hogy ápolja és erősítse a maga részéről is a főiskolának a tiszáninneni egyházkerület gyülekezeteivel való kapcsolatát. Ez alkalommal a tiszalúci ref. gyülekezetet látogatta meg nov. 2-án. A délelőtti istentisztelet után az Önképzőkör megkoszorúzta a világháborúban elesett tiszalúci hősök szobrát. Itt Novák Sándor tanár-elnök mondott meleghangú beszédet. A délutáni bensőséges ünnepély pedig a gyülekezet tagjainak értékes közreműködésével folyt le. — Kísérje a Kör ebbeli munkáját továbbra is Istennek gazdag áldása. Részt vettek a kiránduláson: Elekes Imre gimn. igazgató, Novák Sándor, Urbán Barnabás, Szathmáry Lajos, Orbán István tanárok és 40 ifjú.

— **Gyermekmissziói tanfolyam Aggteleken.** A Gömör-tornai Egyházmegye Belmissziói Bizottsága nov. hó 4-én rendezte meg az egyházmegye lelkészei számára gyermekmissziói tanfolyamát, melynek menete a következő volt: 1. Áhitatot vezetett Oláh István bm. előadó, perkupai lelkész. 2. Mintatanítást mutatott be az aggteleki gyermekekkel Oláh István. 3. Almássy Bertalan szuhafői lelkész a bibliai lottó játékot ismertette. 4. Juhász László esperes a gyermekmisszióról, mint a jövő egyházainak kovászáról beszélt. 5. Dr. Enyedy Andor miskolci lelkész értékes előadásban ismertette a bibliai iskola módszerét. 6. Oláh Istvánnak a vezetőről szóló előadása után a záró áhitat következett. Minden előadást élénk megbeszélés követett. Bár az idő esős és ködös novemberi nap volt, a résztvevők szivét ragyogó napfény sugározta be, mert a Kegyelem munkálkodott közöttük. Azok, akik 24—26 km. utat kocsin, vagy szekéren tettek meg, a tanfolyam befejezése után felüdülve indultak haza, hogy őrhelyük kicsinyeinek gondját felvegyék, vagy még jobban magukhoz öleljék.

— **Négynapos vezetőképző tanfolyam** KIE munkások részére. A KIE bizottsága nov. 25—29. napjain Debrecenben minden figyelmet megérdemlő vezetőképző tanfolyamot tart.

— **Rövid hirek.** A budapesti theol. akadémia nov. 21-én fogja ünnepelni fennállásának 75-ik évfordulóját. A sárospataki theol. kar Dr. Vasady Béla theol. igazgató által képviselteti magát az ünnepélyen. — A soproni ev. theológián az első doktorrá avatás okt. 19-én volt. Wiczián Dezsőt

avatták doktorrá. — A Sárospataki Főiskolai Énekkar nov. 16-án a gyülekezet megtisztelő meghivása folytán Putnokon fog fellépni. — Nov. 12-én kegyeletes ünnepséggel helyezték új sirboltba Caraffa borzalmas emlékü eperjesi vértörvényszékének négy áldozatát, akiknek csontjai a szinyei róm. kath. templom átriumában nyugodtak. — Valószinüleg *Söderblom* svéd ev. érsek kapja ez éven a Nobel békedíjat, az egyházak egyesítése érdekében kifejtett tevékenységéért. — *Gróf Mikes* János püspök papi kölcsönkönyvtárt állitott fel Szombathelyen, melynek egyházmegyéje minden papja kötelezett tagja. Az 1500 kötetes könyvtárnak főleg történeti és szociologiai müvekből van bő állománya. — A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny" 3 pályatételt tüzött ki, kettőt minden magyar közép- és felsőiskolás, a harmadikat csak pataki diákok számára. A három pályatétel címe: 1. A falu lélek- és erkölcstana Raymont „Parasztok" című regénye alapján. 2. A dunamedencei konfederáció gondolatának története és kritikája. 3. Diákélet Patakon hajdan és ma. A febr. 1-ig beadandó pályamunkáknak 30 P-ős első, 10 P-ős második díjai vannak. Minden méltánylást és elismerést megérdemel az eleven életet élő diák ujság nemes törekvése, mely munkára ösztönzi, problémákba mélyülni segíti az ifjúságot.

HIVATALOS RÉSZ.

1187/1930. sz. **Körlevél**

Egyházkerületünk közönségéhez.

Legközelebbi egyházkerületi közgyülésünk egyik határozatában felkért bennünket, hogy a jelen nehéz időben körlevélben forduljunk egyházkerületünk egész közönségéhez.

A mai vigasztalan sötét helyzetben csak a minden áldozatra kész szeretet gyújthat világosságot.

Ennek a szeretetnek felköltése és munkába állitása céljából felhivjuk a presbitériumokat, hogy:

1. Csoportokra, körzetekre osztva maguk között a gyülekezetet, a legnagyobb szükségben lévő családokat az egyházközségben állapitsák meg és a helyi segély akcióba belekapcsolódva, a közsegélyezés útján is ezeknek támogatására, gyámolitására törekedjenek, a munkaalkalom megszerzésében, a környéken levő netalán meginduló közmunkáknál segitségükre legyenek.

2. Körzeti látogatásaik alkalmával a csüggedők bizalmát élesszék, ápolják a lelkekben az isteni gondviselés hitét, költsék fel egy jobb jövő reménységét. A tehetősebbeket pedig figyelmeztessék a legszigorúbb takarékosság szükségére; a körültekintő okos beosztásra, a nélkülözhető beszerzések jobb időre való halasztására, hogy igy szives szeretettel gondolhassanak a nálok erőtlenebbekre és a kötelességek teljesitésében szünetet nem ismerő anyaszentegyházra. Buzditsák az ilyeneket arra, hogy „a császárnak a császárét, Istennek az Istenét megadva", öntudatos maguktartása által a felforgató törekvésekkel szemben biztositassék a társadalom nyugalma, az egyház és állam cselekvőképessége.

3. Hasson oda a presbitérium, hogy a puritán, egyszerü keresztyén életelv vitessék bele a gyülekezetbe, hogy ezekben a nehéz időkben költséges keresztelők, eljegyzések, lakodalmak, névnapok ne tartassanak, a halotti torok teljesen mellőztessenek, a nyilvános mulatságok szüneteljenek, hogy az ily módon elérhető megtakarítások is a közjó szolgálatára rendeltessenek.

Mindezeket a gyülekezetek lelkészei, lelkigondozói munkájukban nagy nyomatékkal érvényesitsék; a szorult helyzetben lévőket gyakran keressék fel, könnyeket töröljenek a megsegités kezével és bizalmat támasszanak Isten igéjével.

Győzzék meg azokat, akiknek mód adatott a válságból való kibontakozásra, hogy az egyház iránti kötelességeiket még a maguk megerőltetésével is teljesitsék, ne engedjék elsorvadni egyházunknak és a közegyháznak egyetlenegy intézményét sem és szivesen segitsenek a szegényen, mert az Isten ezeket a válságos időket a mi megpróbáltatásunkra adta, amit az is mutat, hogy nem az Ő áldásokat osztogató karja rövidült meg, hanem inkább összegabalyodott körülöttünk az élet és a megélhetést ez a sok kuszaság nehezíti meg. Egyházközségeinkben előljárók és hívek mindent tegyenek meg, hogy ezekben a nehéz időkben, sorsdöntő napokban is kiragyogjon az életünkből az örökkévaló Isten dicsősége.

A lelkész urakat pedig felkérjük, hogy mint a presbitérium elnökei, a fentiekben a presbitériumnak útmutatással, tanáccsal és példaadással szolgáljanak; ezt a körlevelet a templomban olvassák fel és magyarázzák meg s egész maguktartásával és lelkigondozói tevékenységükkel azon legyenek, hogy gyülekezetük minden tagja megértse és mérlegelje e nehéz idők által az egyénre és a társadalomra rárótt nagy felelősségét. A jobbmódú egyháztagokat pedig külön, személy szerint is buzditsák az adakozásra, „mert e tisztnek szolgálata, nemcsak a szenteknek szükségét elégíti ki, hanem sok hálaadással bőséges az Isten előtt." (II. Kor. 9: 12.)

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme és az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége legyen és maradjon mindnyájan tiveletek.

Sátoraljaújhely és Miskolc, 1930 nov. 12.

Dókus Ernő főgondnok. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

Szerkesztői üzenetek.

N. B., D—r. Megérkezett. Jön. — **Sz—ó L—ó, F—n. U. S. Amerika.** A mult év végén a 10 dollárt lapunk megkapta. A lap megy is. A Radácsi: Emlékjelek . . . 3. kötetének az ára 5 P. Mostani kedves levele tárgyában azonnal eljártam. A nevezett irat megszerkesztésével engemet bíztak meg. El is készítettem Úgy tudom, hogy december elején lesz nagy-bizottsági gyülés, az fogja kibocsátani az ilyen iratokat. Szives türelem. Szeretetteljes érdeklődése hálás érzéseket váltott ki. — **J—a K—ly. C—d.** Jön a jövő számban.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 47. szám. Sárospatak, 1930 november 23.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA
ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 14 Pengő.
Fél évre ... ... 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA:
Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Dr. Komjáthy Aladár:* Többtermelés az egyházi életben. — *Dr. Rácz Lajos:* A sárospataki főiskola első nyomdája. (Folyt. és vége.) — Darázsfészek II. — Kálvin-Szövetség. — Irodalom. — Gyülekezeti élet. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Többtermelés az egyházi életben.

Annyi sokat vitatjuk azt a rendkivül fontos kérdést egyházi életünkben, hogy miképen lehetne gyülekezeteinkbe mélyebben gyökerező vallásosságot ültetni? Régi igazság és mondhatnánk, absolut igazság, hogyha a református keresztyénség a legmélyebbre bocsátja gyökereit a gyülekezeti élet talajába, akkor a gyülekezet minden egyes életnyilvánulása a legmagasabb kívánalmakat is kielégíti. Nem egy, hanem több olyan gyülekezet van a magyar református egyházban, ahol egy évszázaddal ezelőtt igazi kegyes kálvinista életet éltek az emberek s ennek a mélyebb szántású vallásosságnak még annyi idő multán is megvannak a nyomai. Az ilyen gyülekezetben vannak még most is emberek, akik minden nap olvasnak Bibliát. Világért el nem mulasztanák a reggeli, vagy esteli istentiszteleteket, inkább bevégezetlenül hagyják másnemü dolgaikat, de az Isten házában megjelenni az elmulaszthatatlan feladat. Az ilyen gyülekezetben vannak még adományok és vannak örökségképeni hagyományok az eklézsiára. Ez még mindig a régebbi kegyes élet maradványa. Ha nemcsak nézünk, hanem látunk is, ezeket a dicséretre méltó jelenségeket észre kell vennünk és régebbi becsületes munkálkodásnak betudnunk.

Most sem lehet másképen viselkedni az egyházi élet munkásainak. Bármilyen nehéz is az élet, minden egyes idegszálunkkal bele kell feküdni a gyülekezeti élet fellendítésébe. Soha nem szabad megelégedni azzal, amit már elvégeztünk, hanem mindig újabb, meg újabb feladatok végzésére kell vállalkoznunk Se vége, se hossza annak a munkának, ami adódik még a törpe gyülekezetben is, csak meg kell azt keresni. Nem csupán tél idejére való munka van egy gyülekezetben hanem egész esztendőre való. Ne vigasztaljuk magunkat azzal, hogy most nincs mit tennünk, mert ősz van, majd ha eljön a tél, akkor fogunk munkálkodni, mert a mi népünk csak akkor tud magának időt szakitani arra, hogy a belmissziói munkákban részt vehessen. Ez álokoskodás volna részünkről és semmi másra nem enged következtetni, mint arra, hogy mi csak egy bizonyos időszakban szeretünk munkálkodni. Már pedig minden napnak megvan a maga terhe, amit anyaszentegyházunk érdekében minden körülmények között el kell végezni. Jövőnk mostani munkánktól függ, a későbbi nemzedék ne mondja azt ránk, hogy a cselekvés terén nem forgolódtunk eléggé. Bármennyire súlyos gondjaink vannak is, de a mi szemünkben első az anyaszentegyház s azután jönnek a többi bajok, még az egyéniek is.

Neki kell tehát feküdni a belmissziói munkáknak és nem szabad azokat egy fölényes bírálattal elintéznünk. Nem szabad úgy hagyni mindent, ahogyan találtunk, mert mégis kell lenni haladásnak a gyülekezeti életben és az másképen létre nem jöhet, mint kitartó, szorgalmas munkálkodás által. Sokan még mindig nem tudnak megbarátkozni a belmisszió gondolatával és ez onnan ered, hogy a belmisszió munkatöbbletet jelent. Akárhányszor olvasni jegyzőkönyvekben, hogy a gyülekezeti életből hiányzik a belmissziói munka. Pedig ez fontosabb a gondnoki számadásnál, meg egyéb irodai teendők végzésénél. Nem tudom megérteni, hogy miért nem kényszerítik az ilyen gyülekezeti munkást a munkája végzésére? Nehány hónappal ezelőtt volt nálam egy ifjú lelkésztestvér és mondja nekem, hogy az ottani egyik vezető embertől hallotta azt a nyilatkozatot: „A környékbeli ref. lelkipásztorok nem a nép hivatott vezetői, mert többet kellene foglalkozniok a néppel.“ Ha valaki nekifekszik a belmissziói munkának, az ilyen kritikát mindenesetre megelőzi. Sokkal könnyebb munkálkodni, mint az ilyen kedvezőtlen bíralaton rágódni. Nem mondom, pontos és becsületes munkást is érhet kisebbítés, de akkor legalább nyugodt a lelkiismeret és az meg tudja nyugtatni a megtámadottat. Sok gyülekezetben mennyi huza-vona van a fizetés miatt. Ez jobbára onnan ered, hogy a gyülekezet nem kapja meg azt a ellenszolgáltatást, ami jogosan megilletné. A kötelesség elmulasztása súlyos következményekkel jár s rendesen nagyon megbosszulja magát. Hányszor látunk rendellenes dolgokat, háborúságokat, sőt még súlyosabb kimenetelü dolgokat és nem tudjuk az eredőjét. Bizony, ez legtöbbször onnan ered, hogy a mun-

kálkodás nem ment a kívánalomnak megfelelően.

Népünket rendkivül fenyegeti a felekezetenkivüliség. Egy közigazgatási tisztviselő beszélte nekem, hogy Bogács községben 350 felekezetenkivüli ember van. Ez a ragály nem átterjedhet-e a református egyházközségekre? Én ismerek református falut is, ahol már évek óta 5 makacs felekezetenkivüli van, akik semmiképen nem akarnak visszajönni közénk.

Csak a becsületes munka az, amelyik számunkra a jövőt megalapozza s híveinket a gyülekezeti élet számára megtartja. Ne sajnáljuk azért a gyülekezettől a fáradságot, hanem missziói lélekkel igyekezzünk mindent megtenni az evangéliumi igazságok érvényesítésére. Imádság és munka, tiszta erkölcsi élet és lankadást nem ismerő buzgóság jellemezze a református lelkipásztort és tanítót, akkor be fog következni újból az az állapot egyházi életünkben, amikor fellendülésről, sőt többtermelésről beszélhetünk. Ilyen gazdasági válságban is csak azt mondom, hogy szorgalmasan dolgozzunk, mert úgy a jelenben, mint a jövőben legbiztosabb fundamentomunk az a hatalmas munkaprogram: „A pásztor életét adja az Ő juhaiért."

Komjáthy Aladár dr.

A sárospataki főiskola első nyomdája.

(1650—1671.)

(Folyt. és vége.)

5. Eruditionis Scholast. Pars III. *Atrium.* Rerum et Linguarum Ornamenta exhibens. In usum Schol. Pat. editum & in Chalcographia Celsiss. Principis exscriptum. Anno MDCLII. 104 + 163. l.

6. Fortius (Joachimus Ringelbergius) *De Ratione Studii Liber*, Vere Aureus. Patakini, Typis Illustr. Principis. Expressit Georgius Renius.[13] 159. l. — Des. Erasmi Rotterodami, *De Ratione Studii.* Tractatus. 160—225. l.

7. *Fortius redivivus*, sive de pellenda scholis ignavia: Ad omnes omnium scholarum cives: ante alios vero ad solertissimos illustris Patakinae Scholae Curatores. Sárospatak, MDCLII.

8. *Praecepta morum*, in usum juventutis collecta. Patakini, MDCLIII.

9. *Leges Scholae bene ordinatae.* Patakini, 1653.[14]

10. *Animae sanctae* aeterna regna cum triumpho ingredientis beatum satellitium, operum bonorum exercitus ad nobilissimum D. Laurentium de Geer, Amsterdamensem, Chari Genitoris sui, Magnifici et Strenui viri D. D. Ludovici de Geer senioris . . . obitum et ad beatos abitum . . . pie lugentem. Sárospatak, 1653.

11. *Schola ludus*, seu Encyclopaedia viva. Hoc est Janua linguarum praxis comica. Res omnes nomenclatura vestitas et vestiendas sensibus ad vivum repraesentandi artificium exhibens amoenum. Sárospatak, 1656.

12. *Elegie* . . . nad smrti Sigmunda Rákóczyhó. MDCLII. (Latin elégia Rákóczy Zs. halálára.)

Comenius 1661 dec. 10-én P. Montanus könyvkereskedőhöz intézett levelében,[15] melyben felsorolja Patakon írott s az OPERA DIDACTICA OMNIA (1657) III. kötetében közzétett műveit, nem egy ponton eltér ettől a mi felsorolásunktól. Nevezetesen egyáltalában nem említi a *Primitiae laborum*-ot, hanem annak tartalmából a 4., 5. és 15. pont alatt egyenkint idézi a *De cultura ingeniorum, Oratio de libris* és *Sermo valedictorius* c. beszédeit, hasonlóképen, 6. szám alatt, a *háromosztályú latin iskola* berendezéséről szóló tervezetét (Schola triclassis, — vagyis azt a levélben kissé más címen idézi, mint a *Prim. lab.* ban láttuk); viszont teljesen elhagyja a *Laborum Scholasticorum Continuatio* tartalmát, vagyis a Klobusiczkihoz intézett ajánló levelet, meg a három, osztálymegnyitó beszédet. Ellenben új dologként idézi két kisebb dolgozatát, amelyeket Patakon nem nyomatott ki, nevezetesen 1. sz. a. *De vocatione in Hungariam relatio*-t, mely a Magyarországra hivatását elbeszélő rövid előadás után közli a Tokajban (1650 május) kidolgozott *Illustris Patakinae Scholae idea*-t, majd, miután őt e tervezet keresztülvitelére fölkérték, az ez irányban támasztott követelményeit (*Postulo*, Deo et causae bonitate fretus), — és 3. sz. a. *a De repertis studii pansophici obicibus deque tollendis illis deliberationes variae* (Különféle elmélkedések a pansophiai tanúlmány megtalált akadályairól és azok elháritásáról) c. emlékiratot, melyet 1651 január havában intézett a főiskola kormányzó hatóságához. Természetesen nem foglal helyet a felsorolásban a Fortius és Erasmus *De ratione studii* c. művének kiadása, minthogy ez nem a Comenius saját műve volt. — E felsorolás, lényegtelen eltérésekkel, megegyezik az OPERA DIDACTICA OMNIA III. kötetének tartalomjegyzékével (2. l.); eltérés csak annyi, hogy *a)* e tartalomjegyzékben a Ludovicus de Geer fölött tartott emlékbeszédet (Animae sanctae . . .) nem 16. pont alatt idézi, hanem — mivel ez a kötet a *pedagogiai* műveket tartalmazza — jegyzetkép említi a XV. pont után: Accessit *Animae Sanctae* . . . Oratio; *b)* az 1. pont címében *relatio* helyett *narratiuncula* áll, a 3. számu címének 2-ik fele (deque tollendis illis

[13] Itt, e könyvön találkozunk először a G. Renius nevével.

[14] E műnek Patakon való kinyomatása nem egészen bizonyos. Mellette szól, hogy Comenius 1661 dec. 10-én Montanushoz intézett levelében (Patera, Kommenskeho Korrespondence. p. 238—242.) az *Op. Did Omnia* III. részének tartalma gyanánt a 12. pont alatt a *Leges bene ordinatae scholae*t is felsorolván, utána teszi: *Pataki in 8°*, ami azt jelenti, hogy a mű Patakon 8-adrét alakú kiadásban látott napvilágot. (Kvacsala ez alapon ezt irja: „Nach Ep. ad Mont. 89 in Patak gedruckt." Comenius-életrajz [1892], Belege und Erklärungen, S. 82). — Viszont ellene szól, hogy a 4—5 évvel korábban, 1656. vagy 1657-ben az Op. Did. Omnia sajtó alá rendezésekor irt *De Studii Pansophici impedimentis* c. rövid iratában (Op. Did. Om. p. 734—735) a 8. pont alatt ezt irja: „Quae omnia, sicut ibi bene usu typis publicata sunt (exceptis Scholae Legibus), ita hic ponentur ordine," vagyis: Mindezek a fent felsorolt művek, amint ott (Patakon) kellő használatra nyomtatásban közzététettek (kivéve az Iskolai Törvényeket), itt is abban a rendben közöltetnek.

[15] Patera, Komenskeho Korrespondence. p. 238—243.

deliberationes variae) pedig elmarad; s *c*) a tartalomjegyzék nem sorolja fel, mint a Montanushoz írt levél a 6. ponttól fogva, az egyes műveknek hol s milyen formatumban történt kiadását. — Végül mindakét felsorolásban ott szerepel (13. sz. a.) az *Orbis pictus*, de amelyet mi, mivel az — ügyes fametsző hiányában (ob Sculptoris periti defectum) — nem Patakon, hanem 1658 ban Nürnbergben jelent meg, nem vehettünk számba.

*

Comenius művein kivül Renius még 8 latin nyelvű munkát nyomtatott ki, köztük egy Ker. hitvallást és egy Ker. dogmatikát, Lippai Sámuelnek két és Medgyesi Pálnak egy vitairatát. Eggyel kevesebb, vagyis 7 az általa nyomott magyar könyvek száma, köztük Medgyesi Pál 4 munkával (Lelki A—Be—Ce, Hármas Jajj, Rövid tanítás az presbiteriumról, Isteni és Istenes Synat), Tolnai Dali János 1 vitairattal szerepel; itt is felbukkan a Ker. hitvallás és a Ker. dogmatika (vagyis ezt — úgy látszik — latinul és magyarul is kiadták.)

A *(Keresztyén) Catechismus* az első munka, melynek alján ezt olvassuk: S.-Patakon, Nyomt. Rosnyai J. által. MDCLVI. 356. l. A nyomdászváltozásról Somosi Petko János *Igaz és Tökéletes boldogságra Vezérlő Út* c. munkája ad némi felvilágosítást, melynek alján ez olvasható: Patakon, Renius György által, 1656.; a könyv végén, a 616. lapon, a VÉGE után ezt a jegyzetet találjuk: „E könyv végezödöt-el, 1658-ban, Rosnyai János által, ugyan Sáros-patakon." Szabó K. viszont (RMK 1. 386. l.) e műhöz a következő megjegyzést fűzi: „Hogy ezen könyv nyomtatása 2 évig huzódott, annak oka Renius Gy. nyomdász 1657-ben közbe jött halála volt." A könyv elején, a Praefatio után következő számozatlan lapon, a Pósaházitól írt, Somosi Petkót magasztaló Elegia s a magától Somositól írt, a Könyvet méltató versezet után e 4 soros distichon olvasható:

Typographus ad Lectorem:

Olvasod e Könyvet? Meg-lásd hamar általis olvasd,
Mig eljő a Halál, a ki meződbe kaszál.
Ez Utat vizsgáld, elméd restségre ne adgyad,
Majd nyugszol eleget, hogy ha koporsó követ.

E versezet nyilván az elhalt Renius nyomdász megszólaltatása, emlékének felújítása. Mivel Renius 1657-ben halt meg, a *(Keresztyén) Catechismus*nak már 1656 ban a Rosnyai neve alatt történt megjelenését aligha nem úgy kell értelmeznünk, hogy Renius hosszabb betegeskedése miatt már 1656 második felében Rosnyai vezette a pataki nyomdát. Az előljáró beszéd, mely talán felvilágosítást nyújtana a nyomdászváltozásról, sajnos, hiányzik a mű egyetlen pataki példányából.

Rosnyai János vezetése alatt a sárospataki udvari nyomda, amelyet Lorántfy Zs. fejedelemasszony 1660 április 18-án bekövetkezett halálakor a főiskolának hagyományozott,[16] élénk tevékenységet fejt ki. Az első *latin* munka, mely az ő keze alól kikerül, Pósaházi János *Oratio inauguralis* a (MDCLVII, per Johannem Rosnyai), — s ez után egymást érik kiadásában Pósaházi és Buzinkai filozófiai művei, mint Pósaházi: De principio philosophandi. De regulis philosophandi. De territorio philosophandi, De cive, Metaphysica, Pneumatologia, Philosophia Naturalis, — s Buzinkai: Rhetorica, Oratoria, Dialectica, Logica (2 ízben is) c. művei. Mellettök szerepel még Csuzi Cseh Jakab és Kis-Komáromi János disputációval. Molnár Gergely latin grammatikával, Komáromi Csipkés György dogmatikai értekezéssel s Comenius a *Vestibulum*-nak két kiadásával (1661, 1662).

Sokkal élénkebb tevékenységet, gazdagabb termelést tár elénk a Rosnyai vezette pataki nyomda a *magyar* nyelvű irodalom terén. Itt egymást követő prédikációival legtöbbször Medgyesi Pál lép elénk (Sok Jajjok, Magyarok Hatodik Jajja), aztán Pósaházi a Görcsös Bottal (1668), meg az Igazság Istápjával (1669). Mellettök szemünkbe tünik Czeglédi István (Siralmas szarándoki, Enohnak Istennel való ... járása), Kemény János (Gilead Balsamuma), Komáromi Csipkés György (Szomorú Esetek Tüköre, Keseredett Lélek Tiszti, Való dolgok. Élet unandósága), Köleséri Sámuel (Idvesség Sarka, Bánkodó Lélek), Pápai Páriz Imre (Keskeny Vt), Matko István, Némethi Mihály, Szokolyai István; — aztán látunk a magyar kiadványok közt Kalendariom-ot, ABC-ét (ABECES KÖNYV, 1659). Utolsó, Patakon 1671-ben kinyomott mű: Pathai István. Amaz hét fejű es tiz szarvu fene Bestia ... c. könyve. Ez a 158 lapból álló munka még elkészült, megjelent. De Czeglédi István tudós kassai pap (akit 1671 május 21-én a vértörvényszék elé Pozsonyba idéztek, de aki — súlyos betegen kelvén útra — már jun. 5 én, Nagyszombat határában meghalt) *Sion Vára* c. nagyterjedelmű munkájának, amelyet szintén 1671-ben kezdett el nyomtatni, a nyomtatása már félbeszakadt. Mert, mint a történelemből tudjuk s mint Novák L. rövid históriája már útalt is reá, az anyósa és férje halála után katholizált Báthori Zsófia 1671 okt. 20-án a kollégiumot a jézsuitáknak átadta, kik a tanárokat és diákokat elűzték. Ekkor Rosnyai J. is a tanárokkal: Pósaházi Jánossal, Buzinkai Mihállyal és a nagyobb diákokkal együtt, kik a könyvtár nehány könyvével (anyakönyv stb.) együtt a nyomda betűit és könnyebben szállitható fölszerelését is magokkal vitték, Debrecenbe vonúlt. Rosnyai a nyomda betűit és fölszerelését a debreceni nagytanácsháznál elraktározva,[17] nem ment a tanárokkal és tanúlókkal Gyulafehérvárra, kiket Apafi M. fejedelem itt telepített le, hanem a *Sion Vára* már kinyomott iveit magához véve, Kolozsvárra sietett[18] s itt fejezte be, Apafi Mihály költségén, Czeglédi művének nyomtatását. Ez volt, legalább részben, az első sárospataki nyomda utolsó terméke.

A mű címe:

„Már minden épületeivel elkészült ... SION VÁRA, (mellyet, a néhai b. e. J. C. hűséges, tanu-

[16] Harsányi István, A sárospataki nyomda leltárai *(Magyar Könyvszemle,* 1926. évf. 114. l.)

[17] Csűrös Ferenc, A debreceni városi nyomda története 1561–1911. p. 147

[18] Szinyei Gerzson, A főiskolai nyomdáról *(Sárosdataki Ref. Lapok,* 1905. évf. 26. sz., 299. l.)

bizonyság-tévője, a Cassai ref. Ecclesia munkás Tanitója, idvezült *Czeglédi István* ... éltében felrakott és elvégezett volt; Mostan penig holta után, a Mélt. Erdélyi Fejedelem parancsolattyából és a meg holtnak utolsó kötelező Akarattyából kibocsáttatott Köleséri Sámuel, a debreczeni K. G. edgyik alázatos Tanitójának forgolodása által.)

Kezdetett Nyomtatása Sáros-Patakon, s elvégeztetet Colosvarat Rosnyai Jan. által, Exiliumában, 1675. (Apafi M. fejed. költségén)"

Az Apafi M. hoz intézett *Ajánló levél*-ben Köleséri többek közt ezt írja: „Nagyságod megértvén tőlem, hogy ez Munka a *Pataki Typographia*ban félben maradott vott, mingyárt kegyelmesen parancsolt, a hátra maradot, részének kinyomtatása felől, sőt Fejedelmi kölcségét is nagy készséggel igérte; mellyért Isten Nagyságodat jutalmaztassa meg."

Címlap, ajánlás, előljáró beszéd, Czeglédi életrajza és Czeglédit sirató versezetek (melyek közül az első 1675 márc. 26-án íratott), összesen 32 lapon: mind későbbi, kolozsvári nyomtatás; ezek nincsenek is lapszámozva. Ez után következik, kissé avultabb papíron, a *Szent Irasrul* szóló fejezettel, részben eltérő betűtypussal, a *Sion Várá*-nak Patakon nyomtatott része.

Hogy hol szakadt a pataki nyomtatás félbe és hol kezdődik a kolozsvári folytatólagos nyomtatás? nem tudtam biztosan megállapítani. Bár a papír és a betűtypus az egész könyvben (a fenti 32 lapot leszámítva) egységes, mégis, mivel a kötés a 344. lapnál kissé szétválik, lehet, hogy innen kezdve jön a kolozsvári nyomtatás; de a 445. laptól kezdve a papír föltétlenül fehérebb, tisztább, mint az előző részeken, tehát az is lehet, hogy innen következik az új nyomtatás.[19]

Rosnyai ügyes nyomtató volt. A debreceniek még pataki működése idejéből ismerték s már 1672-ben megkisérlették őt a debreceni officina élére állítani, — de ekkor ő a meghivásnak nem engedett. Csak 1677-ben, Karancsi György halála után sikerült a debreceni tanácsnak őt megnyernie. A debreceni városi nyomdát haláláig (1682 dec. 2.) vezette.[20]

Az első sárospataki nyomda betűi és fölszerelése, melyeket Rosnyai a debreceni nagytanácsháznál ládákban elraktározott, az üldözés után nem kerültek többé vissza Sárospatakra, a főiskola birtokába, mert azok Debrecenben 1706 okt. 21-én a német hadak vandalizmusának estek áldozatul; mint Szűcs I. *Debrecen város történeté*-ben írja: „A pataki typographia ott — t. i. a tanácsháznál — lévén, a betűk kiforgattattak és elhordattak" (III. köt. 716. l.), vagy Ballagi A. szerint: „A betűket a zsoldos nép föltalálta s hogy hasznavehetetlenné tegye, szerteszét szórta, gizgazzal, tollal, szeméttel összekeverte. E vandalizmus egy csapással tette tönkre a debreceni és pataki nyomdákat." (A magyar nyomdászat történelmi fejlődése. 1878. p. 81)

A Lorántfy Zs. és fia, Rákóczy Zs. által fölszerelt és működésbe helyezett pataki udvari, majd főiskolai nyomda, 21 éves fennállása alatt, mint Harsányi I. megállapította, 62 magyar és 35 latin, tehát összesen 97 nyomtatványt bocsátott közre, nem említve nehány, a hely és nyomdász megnevezése nélkül megjelent nyomtatványt, melyek valószinüleg szintén Patakon nyomattak.[21]

A nyomda állapotáról, betűállományáról s fölszereléséről az 1666-ban, 1669-ben és 1674-ben készült leltárak nyújtanak felvilágositást, amelyek a főiskolai könyvtár kézirattárában vannak. Mindahárom leltár, amelyeket Harsányi I. a *Magyar Könyvszemle* 1926. évi folyamában, a 115—120. lapon szószerinti szövegében közölt, nagy részletességgel sorolja fel a nyomda anyagát, fölszerelését az utolsó gyertyatartóig. Az első két leltár (fölvétetett 1666 ápr. 6-án és 1669 nov. 19-én) címfeliratából kitünik, hogy azok készítésénél a kollégium rektora is jelen volt. E leltárak egyúttal arról is tájékoztatnak, hogy a nyomda mellett, azzal kapcsolatban, *könyvkötő-műhely* is volt berendezve. Az 1666-iki leltár adataiból a nyomda épülete, annak nagysága, beosztása és teljes fölszerelése is rekonstruálható. Az 1669-iki leltár a zempléni diocesis-nek 1669 febr. 6-án Sárospatakon hozott egyh.-megyei határozata alapján készült. A nyomdával kapcsolatban *könyvraktárhelyiség* is volt, hol a kinyomott műveket őrizték. A harmadik leltár Debrecenben készült; címe: *Inventatio Typorum Latinorum, Graecorum & Hebraeorum Illustr. Scholae Patachinae facta Debreczinj A. 1674. Mens. Januarij Die 13.* Mindenik leltár felsorolja, hogy hány mázsa s font a héber, a görög és a latin betű (ez utóbbi a különféle minőségek szerint külön-külön feltüntetve), aztán felsorolja a különféle díszítéseket, a compactoriahoz (könyvkötés) való szerszámokat, eszközöket, a nyomda egyes helyiségeinek (pitvar, szoba) fölszerelését, a sajtóhoz tartozó dolgokat stb. Az első leltár szerint a betűk (typusok) és cifrák (avagy jegyek) summája: 48 mázsa (Cent.) s 40 font (Libr.); a második leltár szerint: Summa horum omnium, Cent. 48. Libr. 92.; a debreceni leltár szerint: Summa Cent. 55. Libr. 47.

Dr. Rácz Lajos.

[19] Dr. Kristóf György kolozsvári egyetemi tanár 1930 szept. 19-én kelt levelében azt írja, hogy a *Sion Várá*-t a kolozsvári ref. kollégium nyomdájában nyomták, melynek akkor Veresegyházi Szentyel Mihály volt a vezetője, (amint ezt már Ferenczi Z. is megírta „A kolozsvári nyomdászat története" c. művében, 45 l.), tehát Kolozsvárra érkezése után Rosnyai is abban a nyomdában dolgozhatott. Hogy a kinyomott műben nem igen tudunk kétféle nyomást és papirt megkülönböztetni, ennek oka szerinte az, hogy Rosnyai a Patakon kinyomott ívekből csak egy-egy példányt tudott Kolozsvárra magával vinni, s ezek alapján ott ujra szedte és nyomatta az egészet. Ez az értelmezés nem mond ellen a *S. V.* címlapján foglalt adatnak: tényleg Patakon kezdte — Kolozsvártt végezte be! Ezért nem veszünk észre benne kétféle papirt és nyomást! A kinyomott ívek nagy masszáját nem tudta, nem lehetett Patakról Kolozsvárra szállítani!

[20] Csűrös F., id. mű, 117. l.

[21] Id. dolgozat, 113. l.

— **Sárospataki RKIE** megkezdte a bibliaköri munkát. Egyenlőre csak egy bibliakör indul 12 taggal. A tagok számának szaporodásával azonban újabb bibliakörök alakítása is tervbe vétetett. A bibliatanulmányozás alapjául János evangéliumát választották.

Darázsfészek II.

Néhány oldaljegyzetet írtunk (Sp. Ref. Lapok 41. sz.) azokra a sorokra, amelyekben Dr. Révész Imre egy kérdést vetett fel a theol. akadémiák jövőjére nézve (Debr. Prot. Lap 40 sz.). Megjegyzéseinkre Dr. Révész Imre a Debr. Prot. Lap 43. számában nyilatkozik. Cikkünkből igazolva látja azt, amit sejtett. T. i., hogy felvetett gondolatával darázsfészekbe nyúlt. Köszöni lapunknak ennek az igazolását. Nyugtatja, hogy hiánytalanul megkapta a csipést s azt írja, hogy a keresztyéni béketűrés csapóföldjét tette rá, amitől az csakhamar le is lohadt.

Azonban úgy látszik, hogy se a keresztyéni béketűrés, se a gyógyulás még nem teljes, mert egy bőségesen hosszú, Pázmányosan barokk mondatban megjegyzéseinkkel és lapunkkal szemben elveszítette higgadtságát és — ezúttal csak ennyit írunk: megfeledkezett magáról.

Igy röviden végezhetünk.

Se sértődöttség, se sértés nem változtat semmit azon a tényen, hogy a felvetett gondolat helytelen.

Különben mi távolról sem akartunk a felvetett kérdésen kivül mást érinteni. Mi készséggel elismerjük a Dr. Révész Imre fényes tehetségét és egyháziasságát, amelyben olyan gyakran egyházunk lelkiismerete dobban meg. Sulyos tollától azért a theol. akadémiák támogatását és erősítését várjuk. Két theol. akadémiánk iskoláik körében most éppen a négyszázados évforduló ünnepi előestéjét éli. Ki méltányolhatná ezek hősi erőfeszitését az aggasztó jövővel szemben jobban, mint Dr. Révész Imre, akit Pápához és Patakhoz is drága és elszakithatatlan kötelékek fűznek? Az akadémiák sértetlen, egyre magasabbra lendülő, folyton jobban kiteljesedő élete mellett írjon s akkor lelkünk egész szeretete öleli körül, — amint személyét mindenkor —, felvetett gondolatait is.

KÁLVIN-SZÖVETSÉG.

Rovatvezető: *Dr. H. Kiss Géza.*

Kálvin-Szövetségi körzeti gyűlés Noszvajon. November hó 9-én folyt le a mezőkövesdi járás utolsó körzeti gyűlése a Bükk tövében fekvő Noszvajon, Cserépfalu és Bükkzsérc kiküldötteinek részvételével s olyan szép helyi gyülekezet jelenlétében, amit egynémely városi gyülekezetek is megirigyelhetnének. A nagy helyi baptista gyülekezet mellett szép és áldozatkész református gyülekezet van, amely csak az elmult évben építtetett új templomot több, mint 100.000 P-s költséggel s nem is hiába építtették: mert a templom minden vasárnap tele van fiatalokkal, férfiakkal és öregekkel; példát vehetnének tőlük az üresség tól kongó templomi alföldi gyülekezeteink! Most is szinültig telt a templom, hogy meghallgassa a gyülekezet Molnár Gyula bükkzsérci lelkész szép és lelkes alkalmi prédikációját, Pósa Péter járási K. Sz. elnök megragadó elnöki beszédét, amelyben a K. Sz. szükségességét is világosan, meggyőzően fejtegette, Takács Mihály alkalmi előadását: *Hol az igazság?* amelyben a római, baptista és ref. egyházak igazságai között vont párhuzamot és Szakács Pál lelkész (az idén a 3-ik körzeti gyűlésen szolgál!) lebilincselően kedves értekezését: *Milyen legyen egy mai református ember?* Ha tudnák a többi gyülekezetek: milyen fölemelő és áldott hatású egy-egy ilyen összejövetel, nem lenne egyetlen gyülekezet a kerületben, amely föl ne használná az egyházépítés eme nagyszerü alkalmát. Mi itt Alsóborsodban haladunk a megkezdett ösvényen: minden szépet lelkén viselő Esperesünk körlevélben körzetekre osztotta az egész egyházmegyét s nem lesz járás, amelynek gyülekezetei meg ne tartanák az ősz folyamány körzeti, belmissziói gyülésüket. A noszvaji gyülésről még csak annyit, hogy az ambiciózus fiatal kántortanító egy felnőtt leány szavalatával s két szépen kidolgozott kórusszámmal élénkitette az előadásokat. *Jelenvolt.*

Felhivás Kálvin-Szövetségi ügyben. A mezőkövesdi járásban egy pár Kálvin Szövetség még hátrálékban van az idei tagdíjakkal. Felhívom e hátrálékos Szövetségeket, hogy tagdíjaikat (a tavaszi taglétszámbejelentés szerint) azonnal fizessék be Tóth Kálmán járási K. Sz. pénztárnok címére (Cserépfalu, Borsod m.), annyival is inkább, mivel a tagonkénti 50 fillér túlnyomó része a járási elesett szegények részére fog kiutaltatni. A másik 50 fillér a helyi szövetségek pénztáraiban marad s ugyancsak szegénygondozás céljára fog szolgálni. Az egyházmegye többi járásaiban a Kálvin-Szövetség ügyében hozzám forduló lelkésztársaknak mindenkor készséggel szolgálok felvilágosítással s vasárnapok kivételével esetleg rendelkezésükre is állok. *Takács Mihály* lelkész, járási K. Sz. titkár.

IRODALOM.

* **Harminc református lelkész** tollából harminc beszéd jelent meg az „Esketési beszédek" című gyüjteményben a napokban. A csinos formában, egészvászon kötésben megjelent munkák bolti ára: három pengő, azok azonban, akik nov. 26 ig közvetlenül a szerkesztőnél (Incze Gábor theol. h. tanár. Pápa.) rendelik meg *két pengő húsz fillérért* szerezhetik meg az értékes munkát, melynek ismertetésére visszatérünk. Ugyanott rendelhető meg a „Szemünk fénye" című gyermekistentiszteleti beszédgyüjtemény, mely vasárnapi délutáni istentiszteleteken is felhasználható, 3 Pengő 50 fillérért a bolti ár négy pengő negyven fillér helyett.

* **„Istennek nagyságos dolgai"** c. alatt fognak megjelenni december elején a könyvpiacon a *kolozsvári református theologiai fakultás akadémiai istentiszteletein* az 1929—30. tanévben *tartott prédikációk. — Úgy református theologiai és egyházi, mint erdélyi magyar nemzeti és kulturhistóriai szempontból rendkivül érdekes és értékes lesz e könyv,* mert 1. benne Dr. Makkai Sándor püspök és a kolozsvári református theologiai fakultás tanárai szólalnak meg, mint igehirdetők; 2. az ünnepes félév minden vasárnapjára szóló több, mint

30 predikációt fog tartalmazni; 3. a predikációk egy ciklus darabjai, melyek a váltság nagy tényeivel tisztán kálvinista krisztocentrikus szempontból foglalkoznak. — A vaskos, kb. 15 nyomtatott ívre terjedő, szép kiállítású kötet előfizetési *ára rendkivül olcsó*, 4 pengő és portó, mert a kiadók súlyt helyeznek arra, hogy e köteten keresztül *minél többen tudjanak belepillantani az erdélyi református egyház és lélek vivódásaiba és útkeresésébe.* — Előfizetni lehet *1930 december 10-ig az „Ifjú Erdély" kiadóhivatalánál, Cluj-Kolozsvár, Református theologia és a Studium könyvesboltjában, Budapest.*

GYÜLEKEZETI ÉLET.

I.

Dörömböl az Inség . . .

Egyházkerületünkben, időrend szerint, először az alsóborsodi egyházmegye, az esperesi jelentés során, azután az egyházkerület közgyülése hozott határozatot, hogy a gyülekezetek az inség enyhítésére most aztán vegyék elő az evangéliom minden útmutatását és teljesítsék irgalmassági és alamizsnálkodási szent parancsait.

Olyan idők és alkalmak adódtak, amelyekben elválhatik, hogy egyházunk tudja-é *már* élni is az Igét, annak hirdetése mellett.

Az én egyházrészem belmissziói alakulatai kidolgoztak egy segélyezési tervet, amelynek keresztülvitele, egyrészt a támogatásra szorultakat hathatós mértékben juttatja jobb helyzetbe, másrészt a gyülekezet nagyobb felének nyílik alkalma az egymás terhe hordozásában részt venni.

Abban a gondolatban adom elő a mi dolgainkat, hogy talán mások is hasznát vehetik.

A Nőegylet tagjai összeírták a segélyezésre szorultakat. Háromféle kategóriát állítottak fel. Az elsőbe azok kerültek, akik vallásos, tiszta életűek. Ezek állandó támogatásban részesülnek. A másodikba azok jutottak, akik szintén vallásos életűek, de állandó segélyezésre nincsenek utalva. A harmadik osztály a *kérők* osztálya, akik karácsony táján ébrednek arra a tudatra, hogy reformátusok.

A két utóbbi kategóriát is támogatjuk, az elsőt komolyabban, mint a másodikat. Ajándékot kapnak. Cipőt, ruhácskát, miegymást. Nem karácsonyra kapják, hanem mihelyt megérkezik a rendelés. Hideg és lucskos a november is.

A legelső csoport — ezek a gyülekezet szegényei — segélyezésének a módja ez:

Ahány tagból áll a segélyezendő familia, annyi család veszi gondjaiba. Ha tíz tagú az inséges család, tíz familia nyúl a hóna alá. Az egyik ad tejet, a másik kenyeret, a harmadik krumplit, a . . . tizedik cukrot. Ki mit tud adni. És amennyit tud adni.

Az adományokat, minden hónapban a KIE és a Leányegyleti tagok szedik össze és juttatják el az ő szegényükhöz; ez a munka egy-egy presbiter felügyelete és ellenőrzése alatt folyik minden segítendő családnál.

Az adományokat a Szeretetszövetség tagjai adják. Minden család, aki ad, tagja e Szövetségnek, amely csak címet jelent.

Ilyen módon, nagy megerőltetés nélkül „a mi hitünk cselédei" az inségtől védettek. És a munkából a gyülekezet jórésze részesül. Úgyszintén az áldozathozatalból is.

Ahol belmissziói munka nem folyik, ott nehezebb ez a megszervezés, de talán éppen ezen a réven egyéb munkákra is megnyerhetők volnának a presbiterek, a legények, a leányok és az asszonyok. Talán bibliakörbe lehetne egybefogni azokat, akik erre a „szivességre" vállalkoztak.

nb.

II.

A *cigándi* ref. egyházban a szokásos téli belmissziói munka f. évi nov. hó 1-én kezdődött meg az első templomi estéllyel. A gyülekezet lelkésze alkalmi imát mondott és a következő evangélizáló és bűnbánó hetet bevezető egyházi beszédet tartott. Tóth Albert s.-lelkész Dévay Bíró Mátyásról tartott figyelemgerjesztő felolvasást. Az ifjúsági egyesület és leányegyesület egy-egy tagja és egy elemi iskolás tanuló szavalatai, Kántor Mihály igazgató-tanító orgonajátéka mellett az általa vezetett IV. elemi osztály éneke gyönyörködtették a nagyszámu közönséget. A következő héten esteli istentiszteletek vonzották a hallgatóságot a templomba. Az igehirdetés egy központi gondolatra: „A honvágy"-ra volt összpontosítva. A gyülekezet lelkésze és Tóth A. s lelkész felváltva hirdették az igét ebben a sorrendben: Hétfőn: A jobb után sóvárgó világ. Kedden: Az Isten utai után tudakozó világ. Szerdán: Kétféle út. Csütörtökön: A világ a széles úton. Pénteken: Holtelevenen az útfélen. Szombaton: Jézus az út. Vasárnap: Otthon — voltak az igehirdetés tárgyai.

Nov. 8 án, szombaton az estei áhitatot követték egy iskolás és egy lányegyesületi tag értelmes, szép szavalatai, az V. osztálybeli tanulók szép éneke. Közben Csáky János ifjúsági egyesületi elnök a Bethesdát ismertette.

Kántor Mihály igazgató-tanító vezetése alatt serény munka folyik az ifjúsági egyesület körében. E héten tartja az egyesület szokásos imahetét.

A leányegyesület is már az ősz beálltától tartja szokásos vasárnapi összejöveteleit a lelkész, s. lelkész és Tömösváryné Szabó Jolánka tanítónő irányítása mellett.

A presbitérium a téli esteli istentiszteletek tartása céljából a templom világítására két darab Phöbusz lámpát szerzett be. Az ára az esteli istentiszteletek perselypénzéből nyer fedezetet.

III.

A lélek napja

volt f. évi november hó 16-ika a bodrogkeresztúri gyülekezet számára. Ekkor szenteltetett fel megújított temploma, ekkor adta át Isten iránti buzgó hálával használatra irodahelyiséggel kibővített lelkészlakát és a tanácsteremmel megépített kántori lakást.

Az örömünnepre érkezőket megújhodás kö-

szöntötte künn és benn a gyülekezetben úgy az intézményekben, mint a lelkekben.

Öröm volt nézni a boldogságtól sugárzó arcokat, amint a gyülekezet tagjai szinte egy szálig már 9 órakor sorakoztak a paróchia udvarán, hol a második harangszó után, mint égre törő szívdobbanás, felzendült a királyi zsoltár: „Te benned biztunk eleitől fogva Uram!“ Hogy nem volt hiábavaló a gyülekezet bizalma, azt a nap tükre még a borongó egen is átsugározta. Őszi permetező eső közben folyt ömledezve a hálaadó ima *Nagy Sándor Béla* vámosújfalusi lelkész ajakáról a lelkészlak tornácáról, hogy mint áldó zápor, enyhítse meg az élő Isten után szomjazó lelkeket. A megáldott lelkészlak udvaráról a gyülekezet énekszó közben ment szép renddel a kántortanítói lakáshoz, ahol a gyülekezet hálája egy újabb állomást tartott. Itt a hála rezgő hurja *Éles István* tarcali lelkész fogékony szíve volt, aki nagy figyelem mellett bibliát olvasott, mély bensőséggel imádkozott, A gyülekezet az előbbi példás rendben vonult fel innen a templomhoz, ahol *Iván Lajos*, a fáradhatatlan buzgóságu főgondnok üdvözölte az egyházközség vendégeit s adta át a templomkulcsot *Janka Károly* egyházkerületi lelkészi főjegyzőnek, ki az Atya, Fiú, Szentlélek Isten nevében megnyitotta a templomot, hogy „bemenjen ajtaján az igaz nép, a hűség őrizője.“

A haldokló ősz utolsó neveltjei, a szebbnél szebb chryzantéumok díszítették a templomot, fonták körül az úrasztalát környező vasrácsozatot, emelték az áhitatot, amelyet szárnyaikra vettek az egymást renddel követő alkalmi énekdallamok, Ezek elhangzása után *Nagy Sándor Béla* bibliát olvasott és meleg közvetlenséggel imádkozott; *Janka Károly* egyházkerületi főjegyző pedig alkalmi beszédet mondott a Filippibeliekhez írt levél 2: 1—4. versei alapján, azt fejtegetve, hogy a templom a hit erődje, melyet a védő seregnek, a gyülekezetnek, az adott helyzetben a jóravaló intéssel, a szeretet vígaszával, a közös eszmények szolgálatával és a könyörületesség gyakorlásával, mint a hit négyes védelmi vonalával kell biztosítani. Ezután felszentelő imát mondott, majd áldást kért a megujított templomra, és az áldozatkész gyülekezetre.

Nagy Sándor Béla egy újszülöttet tett le a Jézus ölébe, *Batta János*, a gyülekezet buzgó lelkésze, éber őrállója és éltető szelleme a templom rövid történetét olvasta fel. Ebben a rövid fogla latban is élénken kidomborodott a gyülekezetnek sok-sok megpróbáltatása, melyet alapításától kezdve végig kellett szenvednie, mikor a vakbuzgóság templomát újra, meg újra elvette. A mostani építkezések rövid ismertetése után jelentette, hogy a kerület országgyülési képviselője, dr. Bessenyey Zénó, egyházmegyei világi tanácsbíró, másnemü elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg, távolmaradását kimentő leveléhez az egyház javára 50 P adományt mellékelt.

Ugyanő ágendázott az úrasztala felett és oszotta ki Nagy Sándor Béla segítségével az úrvacsorát. Meg kell még említeni, hogy az egyházközség ifjú és tevékeny kántora az egyház történetének ismertetése után sajátszerzésü, hitteljes lelkéből fakadó alkalmi költeményt olvasott fel.

A gyülekezet által rendezett és közadakozásból összehozott közebéd, amelyen a polgári község más vallásu vezetői is részt vettek, azt a gondolatot keltette, hogy milyen áldott az atyafiak között az egység és hogy milyen áldottak tudnak lenni az emberi szivek, mikor nemcsak békességben tudnak dolgozni egymás mellett, hanem örülni is a testvér örömének.

Illesse a gyülekezet tagjait elismerés és dicséret, hogy az egyház javára még meg is fizették a maguk által adott ebédet, amelynél szeretetreméltó és kedves leányok tették elháríthatatlanná a gyülekezet szivességét.

Ez a szivesség az ebéddel nem ért véget. Délután 5 órai kezdettel ugyanis újabb hálaadásra jött össze a gyülekezet. Ennek a hálának Bellágh Sándor tokaji ág. hitv. ev. lelkész volt közvetlen és meleg szívü tolmácsa, hogy aztán a templomot megtöltő közönség áhitattal függessze figyelmét a Nagy Sándor Béla rendkivül építő és lebilincselő bibliamagyarázatára. Az áhitat után pedig a gyülekezet a meghivottakat szeretetvendégségen látta. Felejthetetlenül kedves volt a szeretetvendégség lefolyása, a tokaji ág. ev. lelkész imája, Forgács Gyula sárospataki lelkésznek a szeretetvendégséget ismertető, élénk, vonzó előadása, két viruló hajadonnak és egy polgári iskolai leánynak rátermettségről és sok gyakorlatról tanuskodó szavalata és az ifjú énekvezérnek saját szerzeményü alkalmi éneke iskolások által előadva.

Azzal a benyomással jöttünk el Bodrogkeresztúrból, hogy nem csak külső építés folyt le ott tiszteletreméltó áldozatkészséggel, hanem a belső építés munkája is, amit a gyülekezet összetartásában, a hitélet elmélyülésében máris megáldott Isten. Legyen is az ő lelki, testi áldása a szegénységben is gazdagodó gyülekezeten és az Ő szolgálatában hűséggel forgolódó, tevékeny lelkészen!!

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A Magyar Advent Temploma.** Nov. 16-án avatta fel Ravasz László püspök a Magyar Advent Templomát, amelyet a budapesti lágymányos—kelenföldi egyházrész épitett *Horthy Miklós* kormányzó Budapestre való bevonulásának emlékére. A templom felavatásán a Kormányzó úr is megjelent s Ravasz László püspök országos hatású beszédet mondott a *bizalomról*, amely az aranyhid a magyar advanttól a magyar karácsonyig.

— **Tiszántúli egyházkerületi közgyűlés.** Nov. 19-én vette kezdetét a tiszántúli egyházkerület közgyülése. Baltazár Dezső püspök nagyszabású megnyitó beszédet tartott. Nyilatkozott a felekezetközi helyzetről is. „A felekezetközi helyzet — mondotta Baltazár püspök — még mindig a vigasztalanság képét mutatja. E felett nem is lehet csodálkozni, kölcsönös vádaskodók állanak egymással szemben, a víz felső folyása vádolja az alsó fo-

lyást. A támadás és védekezés fogalma összezavarodik a társadalom előtt. A társadalom legnagyobb része csak bírálatot hall, egyoldalu sajtóorgánumok közlése nyomán, anélkül, hogy módjában volna, vagy kívánná ismerni a bírálat szubsztrátumát. Szóval a felekezetközi viszonylat a vaksággal megvertség fekete jegye alatt áll és nincsen biró, aki a vitát eldöntené. Sohasem volt az igazságért való vitatkozás kenyere keserűbb, mint a mostani időkben, sohasem voltak szabadabban egymásra eresztve a szenvedélyek, mint vannak manapság, amikor pedig Trianon égbekiáltó igazságtalanságával szemben, a belső nemzeti és társadalmi igazságok egységes kultusza tudna legtöbb kilátással fellépni, s amikor a békesség drágagyöngyéért minden különleges érdekünket oda kellene adnunk. s a szeretetben megdicsőülni minden erőnek. Erre pedig volna példányképünk *Horthy Miklós* kormányzó urunkban, akí áldott élete nagysok terheinek hordozásában, az áldozathozás csodálatos hűségében, a becsület tisztaságában, az ország jövőjébe vetett rendíthetetlen hitében, tűrésében és szenvedésében tíz esztendeje mutatja a hazafiúi kötelességtudás élő tükörét."

— **Érdekes értekezlet.** Elekes Imre e. i. főiskolai közigazgató nov. hó 18-án értekezletre hívta össze a sárospataki főiskola és tanítóképzőintézet tanárainak feleségeit. Megbeszélést folytattak arról, hogy a főiskola jövő évi jubileumi ünnepélyeinek sokágu munkájába miképen volnának bevonandók a sárospataki asszonyok. A meghivottak nagy örömmel vettek részt az értekezleten. Kimondották, hogy felekezetí különbség nélkül Sárospatak egész nőtársadalmát megnyerik, hogy a négyszázados évfordulóval kapcsolatos teendőkből kivegyék a részüket.

— **Bodrogolasziban** megindultak az *RKIE* munkák. Nov. 16 án u. i. az ifjúság egy része nagy lelkesedéssel megalakította a Leány-egyletet és Ifjúsági Egyletet. A *Leány-egylet* tisztikara: elnök: Hagymássy Juliánna, alelnök: Urbán Jolán, titkár: Tóth Jolán, ellenőr: Hegedüs Jolán, jegyző: Molnár Erzsébet: pénztáros: Hagymássy Eszter, könyvtáros: Tomori Vilma; bizottsági tagok: Bütösi Erzsébet, Mizsák Sarolta, Tóth Hermin és Urbán Jolán. Az *Ifjúsági Egylet* tisztikara a következő képen alakult: elnök: Berci Ferenc, alelnök: Tomori Gyula, titkár: Berei Sándor, ellenőr: Gondor Pál, jegyző: Dankó Ferenc, pénztáros: Molnár Sándor, könyvtáros: Molnár Lajos; bizottsági tagok lettek: Bütösi Lajos, Farkas Ferenc, Hagymássy Bertalan és Tomory Ferenc. A sárospataki KIE tagok közül nov. 23-án az első rendes gyűlésük alkalmával többen meglátogatták az egyleteket, hogy megjelenésükkel kitartásra és lelkes munkára ösztönözzék az új KIE tagokat.

— **A Főiskolai Énekkar Putnokon.** A sárospataki Főiskolai Énekkar nov. hó 15-én és 16-án fényes ünnepélyeket rendezett Putnokon, az ottani ifjúsági egyesületek szeretetteljes meghivására. Az ünnepélyeken Dr. Vasady Béla theol. igazgató és Szabó Ernő ének- és zenetanár vezetésével huszonöt theologus vett részt. A nov. 15-iki vallásos estélyen Hubay Lajos főiskolai szénior prédikált. A Kórus ez alkalommal előadta Verdi: „Babiloni rab zsidók éneké"-t és Stein: „XCI. zsoltár"-át; majd az Arany—Sarudy: Fiamnak c. darabot; Némethné Csiky Anna és Samu István theologus pedig szavalt. A persely az orgona javára volt kitéve. — Nov. 16-án a délelőtti istenitiszteleten Kiséry Béla theol. imádkozott és Samu István theol. hirdette az Igét. A Kórus Kapi Gyula: „A mélységből küldöm sóhajom" c. darabját adta elő. A délutáni istentiszteletet Horkay Barna kóruselnök végezte. A kirándulás fénypontja vasárnap este a Vámszállóban rendezett ünnepély volt. Megnyitó beszédet Juhász László esperes mondott; a hitnek és reménységnek mélységeit láttatta meg. Második helyen a Kórus énekelte Szabolcska—Révfy: „A Grand Caffében" c. darabot. Ez után Dr. Vasady Béla theol. igazgató tartott előadást a „Könny és mosoly"-ról. Mély tudományossággal megalapozott és humorral fűszerezett fejtegetéseit szeretettel hallgatta a közönség. A műsor többi számai is: — Novák: Gyászinduló. Énekelte a Kórus; Técsy Béla theol. szavalata; a helyi vegyeskar éneklése; Samu István theol. énekszólói; Molnár—Révfy: Népdalegyveleg, énekelte a Kórus; vegyeskari szám, — mind, mind jól sikerültek. Az a szeretet, amely kórusunkat fogadta, a kirándulókra a legértékesebb volt. Szivből fakadó köszönet szálljon érte a putnoki gyülekezet, ennek vezetői és a Leányegylet feledhetetlen tagjai felé.

HIVATALOS RÉSZ.

Meghívó. A felsőborsodi egyházmegye vezetősége Sajószentpéteren 1930 november hó 27-én presbiteri és ifjúsági konferenciát rendez, melyre a kebelbeli egyházak lelkészét (s.-lelkészét), tanítóját, (tanítónőjét), presbitériumát és *ifjúságát* tisztelettel meghivjuk. Ebéddíj személyenkint 1·80 P. Jelentkezési díj 50 fill. Tisztelettel: *Sajószentpéteri Ref. Egyház.* Programm: 1. Reggel 9 órakor istentisztelet a templomban. Imádkozik Bartha Gyula, predikál Svingor Jenő. Tárgy: Az egyház megújulása. 2. Konferencia: *a)* Elnöki megnyitó: Elek József esperes. *b)* A konferencia üdvözlése: Szigethy Ferenc. *c)* Az egyház megújulásának gyakorlati eszközei: I. A Kálvin Szövetség: vitéz Sáfrán Géza. II. A vasárnapi iskola: dr. Enyedy Andor. III. Az ifj. egyesület: Kovács Péter. KIE titkár. 1—2 óráig ebéd az iparoskörben. 3. 2—3-ig vasárnapi iskolai mintatanítás: id. Victor János. 4. 3—4-ig Ifj egyesületi mintaösszejövetel: Dobos Károly KIE titkár. 5. 4 órától: Vallásos estély a templomban. Bibliamagyarázat és két előadás: Kövér Pál, dr. Komjáthy Aladár, Tóth János. Jelentkezési határidő: nov. 25. Ref. Lelkészi Hivalal Sajószentpéter.

Szerkesztői üzenetek.

Sz—ó A—r, T—z. Az ügyet tisztázni fogjuk. — B—a J—s, B—r. Amint látod, nem voltunk szűkmarkuak. Itt is kívánunk áldást a munkátokra.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 48. szám Sárospatak, 1930 november 30.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7.- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. —*ly*: Dókus Ernő. — Javaslat a progressziv egyházi adózás mellett. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Dókus Ernő

Koszorúba foglaljuk nevét, mint ahogy tiszteletünkbe, szeretetünkbe, szívünk leghálásabb érzéseibe zárjuk Őt, Magát. Hogy ehhez a koszorúhoz a legelső magyar ember adja a nemzet nevében az átfonó nemzetiszinű selyem szalagon az érdem dekórumát, az csak büszkeségünket növeli, bizalmunkat erősíti, hogy nagy nemzeti drága érték is az a munka, amelynek szolgálatára Ő áldozatos lélekkel odaszentelte magát attól a pillanattól fogva, mikor mint a felsőzempléni egyházmegye világi aljegyzője a Krisztus tollát kezébe vette, hogy abba a tollba aztán az egész életén át follyon zajtalanul, csendben a szive vére, a Krisztus földi teste, az anyaszentegyház iránti nagy szeretete.

Azt jelenti számunkra a Kormányzó Úr Őfőméltósága legmagasabb kitüntetése, hogy ebben a földi zavarokban bővölködő és vergődő világban is nő az örökkévalóság vetése, hogy a lelki aratás napja fel-feltetszik már itt ezen a földön is a lelki magvetőre.

Ha most Dókus Ernő egyetemes egyházunk világi feje, két kézzel és *„kiterjesztett karokkal hordja kévéi sorát,“* ha az Ő önzetlen szolgálatának jutalma gyanánt egyház és állam részéről a legkitüntetőbb formában jelentkezik az elismerés és az érdem méltánylása, az a lelki élet minden munkását is megnyugtathatja, sőt tettre sarkallhatja, mert az Ő példája megmutatja, hogy láthatatlanul bár, de érik a lelki élet terén is a tettek jutalma.

Csak olyan élet, olyan munka és olyan önzetlenség kívántatik hozzá, mint a Dókus Ernő élete, munkája és önzetlensége, ha nem is annak nagy mérete, közhasznúsága és sikere szerint, hanem a szolgáló szerény elrejtettsége és a szolgálat eszményi értelmezése tekintetében legalább.

A Dókus Ernő nagysága éppen abban domborodik ki, hogy soha sem Ő Maga, hanem mindig szolgálatának a gazdag sikere, munkájának áldása és haszna s azok kész eredménye állott előtérben.

Hűségét személyén kivülivé és személyén felülivé tudta tenni. Afelett csak úgy láttuk Őt ott lebegni, mint a tenyésztő, súgárzó napot az Alföld délibábjában.

Most, amikor a délibáb tükröződésében megvillan előttünk keblén a ragyogó aranykereszt, egy pillanatra a dolgozó szobák rejtekéből kiemelten láthatóvá éppen érdemes személye lesz, de csak egy pillanatra, mert az ilyen léleknek az a természetes és öröklött tulajdona, hogy csak delelni megy ki a napra, mert életeleme a szakadatlan munka.

Vajha e szép delelő után hosszú lenne még az a délután, amelyet Dókus Ernő számára, az anyaszentegyház javára szivből kívánunk, midőn neki, nyert legmagasabb kitüntetéséhez szívből gratulálunk!! —*ly*.

Javaslat a progressziv egyházi adózás mellett.

Egyházmegyéink valamennyien foglalkoztak az egyházi adóról szóló törvénytervezettel és egyházkerületünk őszi közgyűlése véleményes javaslataikat felterjesztette az országos zsinat elé.

Egyházmegyéink és egyházkerületünk is az egyházi adózás radikális átalakitását mellőzték. Az abaúji egyházmegye volt az egyetlen, amely a törvénytervezetet nem tartotta még az általános tárgyalás alapjául sem elfogadhatónak.

Sőt a progressziv adózás következetes érvényesítése is hiányzik a javaslatokból.

A felsőszabolcsi egyházmegye véleményét főleg azért közöljük, mert ebben konkrét formában lép elénk egyházi adózásunk progresszivitásának képe.

A felsőszabolcsi egyházmegye véleménye az egyházi adózásról szóló törvénytervezetről a következő:

Egyházmegyei közgyűlésünk a javaslatot általánosságban elfogadásra ajánlja. Sajnálattal állapitja azonban meg, hogy noha a 8. §. leszögezi, hogy az adókulcsot mindenkor az egyháztagok

vagyoni és kereseti viszonyaira és teherbiró képességére tekintettel és az általuk fizetett állami adó figyelembevételével, vagy azok alapján kell megállapitani, — ezt az adókulcs megállapitását tartalmazó 14. §-ban egyáltalán nem érvényesíti. Amig u. i. az állam az 1927. évi 500. P. M. rendelet értelmében, a nagyobb vagyont és nagyobb jövedelmet *fokozatosan növekedő* adókulcs szerint adóztatja, addig a javaslatban foglalt adókulcs — fenntartva az eddigi rendszert — *fokozatosan lefelé szálló* adóval terheli meg. Az állami rendelkezés szerint a jövedelemadó 1200 P-ig 1%, 10.000 P után már 3·6% és 1,200.000 P ön felül 10%. A vagyonadó pedig 120.000 P-ig 10%-os, ettől kezdődőleg 10,000.000 P-nél 44%-ra, 20 milliónál pedig 200%-ra emelkedik. A javaslat szerint pedig, amint az az érvényben lévő III. tc. 13. §-ban is foglaltatik, 10 P állami adó után 3 P személyi adó és 1 P vagyonadó, tehát 40% fizetendő, 100 P állami adó után pedig 20 P személyi adó és 10 P vagyonadó, összesen tehát csak 12% fizetendő. Noha a tiszáninneni egyházkerületnek az volt az idevonatkozó javaslata, hogy az adórendszer fokozatosan emelkedő legyen, a zsinat pénzügyi bizottsága nem mert arra rálépni, arra hivatkozással, hogy az sulyos következmények veszedelme nélkül nem erőszakolható. Sajnosan kell tehát tapasztalnunk, hogy mig az állam bátor kézzel keresztül viszi az emelkedő (progressziv) adórendszert; addig egyházunk bár leszögezi, hogy azt tartja helyesnek, hogy az adókulcs vagyon-, illetőleg kereset-aránylagos legyen (a gyakorlatban merően az ellenkező) oldalra tér. Pedig épúgy megértek arra a viszonyok az egyházi életben is. Nem tartjuk helyesnek azt sem, hogy az adóztatási életkor már 20 évnél kezdődjék. E helyett 24 évet óhajtunk megállapitani.

Ezeknek előadása után, az egyes §§-okra vonatkozó tiszteletteljes javaslatainkat a következőkben tesszük meg:

A 8. §. 4. bekezdésébe 20 év helyett 24 teendő.

Helyeseljük, hogy a 9. § *b)* és *c)* pontjaiban megjelölt egyháztagok egyházi adója egyaránt 50%-ában állapittatott meg annak az adónak, amellyel az egyházközségben lakása esetén volna megterhelhető. Szükségesnek tartjuk azonban a gyakorlati életből vett tanuságok alapján, hogy félremagyarázások elkerülése végett a törvényben kifejezést nyerjen, hogy az ilyen egyháztagoknak nincs joga ahhoz, hogy külbirtoka, vagy más községből származó egyéb vagyona után, jövedelme után ott fizetett egyházi adójának levonását lakóhelyén igényelhesse, merthiszen a kivetés két egymástól teljesen független adóalap után történik. Evégből a 9. § *c)* pontjának utólsó mondatát eként javasoljuk szövegezni:

Az ilyen vagyon és üzlet stb. után a lakóhelyen külön vagyonadó már ki nem vethető; viszont a külbirtok, vagy más községből származó egyéb jövedelem után az ott fizetett egyházi adó a lakóhelyen esedékes egyházi adóból le nem vonható.

A 9. § után új szakasznak betoldandónak javasoljuk:

§. *Vegyesházasságban élőknél egyházi adóval csak a ref. vallású egyháztag adóalapja terhelhető. Hasonlag az özvegyek is csak a saját személyüket terhelő adóalap után róhatók meg egyházi adóval.*

A 10 §-t helyesebbnek látnánk a 21. § után helyezni.

Szükségét látjuk annak, hogy az érvényben lévő III. t.-c. 12. § a a javaslat 13. §-ába első bekezdés gyanánt teljesen beillesztessék, miután abban fontos jogok vannak leszögezve.

A 14. § *a)* pontját a következőkben javasoljuk módosítani a fokozatos (progressziv) adórendszer életbeléptetése céljából:

a) *Személyadó, amelyet fizetni köteles minden 24 éven felüli, állami adóval nem terhelt munka- és keresetképes egyháztag és pedig külön a férj is, feleség is. A személyadó fejenként 1 (egy) P.*

b) Vagyonadó, amely az egyháztagok állami adója után rovatik ki, annak magasságára való tekintet nélkül. Adóalapot képeznek: a földadó, házadó, társulati adó, tantiemadó, jövedelemadó, vagyonadó, általános kereseti adó egybefoglalt tételei. A vagyonadóban a személyi adó is benn-foglaltatik. A vagyonadókulcs alapja 30%, amely minden megkezdett 10 P után $1^1/_{10}$%-al növekszik, 510 P adóalapig 5 filléren alóli tételek 5 fillérre — az 5 filléren felüliek pedig a közelebbi 10 fillérre egészitendők ki. 510—550 P-ig s ezután 50 P-ként emelkednénk az adókulcs $^1/_{10}$%-al.

E javaslat szerint a vagyonadó a következő lenne:

0— 10 P-ig	terj. adóal. után	30·0%	= 3·00 P
10— 20 P-ig	„ „ „	30·1%	= 6·00 P
20— 30 P-ig	„ „ „	30·2%	= 9·10 P
30— 40 P-ig	„ „ „	30·3%	= 12·10 P
40— 50 P-ig	„ „ „	30·4%	= 15·20 P
50— 60 P-ig	„ „ „	30·5%	= 18·30 P
60— 70 P-ig	„ „ „	30·6%	= 21·40 P
70— 80 P-ig	„ „ „	30·7%	= 24·60 P
80— 90 P-ig	„ „ „	30·8%	= 27·70 P
90—100 P-ig	„ „ „	30·9%	= 30·90 P
100—110 P-ig	„ „ „	31·0%	= 34·10 P

Igy emelkednék az adókulcs 510 P-ig, amidőn 35% lenne már az adókulcs s az adó a mai rendszer melletti 71·00 P helyett 178·50. A következő fokozat az egyházi adóemelkedés mérséklése szempontjából 510—550 P-ig terjedne, s azután 50 P-ként emelkednének az adóalapfokozatok. Az adókulcs pedig továbbra is $^1/_{10}$%-al emelkednék. Ezek szerint igy alakulna az adókivetés:

510— 550 P-ig	terj. adóal. után	35·1%	= 193·00 P
560— 600 P-ig	„ „ „	35·2%	= 210·20 P
600— 650 P-ig	„ „ „	35·3%	= 229·40 P
650— 700 P-ig	„ „ „	35·4%	= 247·80 P
700— 750 P-ig	„ „ „	35·5%	= 266·25 P
750— 800 P-ig	„ „ „	35·6%	= 284·80 P
800— 850 P-ig	„ „ „	35·7%	= 303·45 P
850— 900 P-ig	„ „ „	35·8%	= 322·20 P
900— 950 P-ig	„ „ „	35·9%	= 341·05 P
950—1000 P-ig	„ „ „	36·0%	= 360·00 P

Ekként a 100-szoros adóalap mindössze 6%-al volna magasabb adókulccsal terhelve. Ha 10 P adóalapnak el kell birni 30%-ot, nincs méltánytalanság benne, ha 1000 P adóalap 36%-al rovatik meg. Igy is csak halvány lépést tennénk a fokozatos adóztatás s amaz evangéliumi elv felé: „Egymás terhét hordozzátok s úgy töltsétek be az Isten törvényét", de rálépnénk arra a helyes és igazságos adóztatási rendszerre, ami az egyházközségek anyagi ügyét is jelentékenyen előre vinné.

Helyesnek tartjuk a 20. §-ban foglalt azon rendelkezést, hogy az egyháztagok az adókivetésről írásban értesitendők. Továbbá a 22. §. 3-ik bekezdésében foglalt azon rendelkezést, hogy a pénztár bevételeiről és kiadásairól a költségvetés tételei szerint *pénztár ellenőrző könyv*, nem pénztári főkönyv vezettessék, amelyből tünjék ki, hogy miként lettek betartva a költségvetés keretei.

Helyeseljük a 23. § ban foglalt azon új intézkedést is, hogy minden egyházi tisztviselő fizetését az egyház pénztára havi, vagy negyedévi előleges részletekben kiszolgáltatni köteles. Ugyszintén helyeseljük a 25. §-ban foglalt ama rendelkezést is, hogy a fizetési határidő elteltével a tartozások után szabályszerű kamatfizetésnek van helye. Szükséges ez azért, hogy a hanyag fizetőkkel szemben a pontos fizetők előnyben részesüljenek. Javasoljuk azonban, hogy e §. második mondata határozottság szempontjából eként szövegeztessék:

Ez idő elteltével a tartozások után minden megkezdett hónapra 0·5% kamat szedendő.

E határozat kivonaton elfogadás és illetékes helyre juttatás kérése mellett az egyházkerületi gyűléshez terjesztendő.

IRODALOM.

* **Megjelent** Győry Elemér győri lelkész beszédkötete *A Kettős Tüzes Nyelvek Fényében* címmel. Kötetét a pápai főiskolának ajánlotta az 1931. évi négyszázéves jubileum alkalmából. Könyvkereskedői forgalomba csak 1931 januárjában kerül a csinos kiállitású, 12 iv terjedelmü beszédkötet, de már most beszerezhető szerzőnél és pedig, aki f. évi december hó végéig beküldi hozzá az előjegyzési árat, azaz 5 P 20 fillért, az portómentesen fogja megkapni. Részletes ismertetésére még visszatérünk.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok, konventi és zsinati elnök kitüntetése.** A Kormányzó Úr Őfőméltósága Dókus Ernőt, egyházkerületünk főgondnokát, az egyetemes konvent és a zsinat világi elnökét az I. osztályu magyar érdemkereszttel tüntette ki. A kitüntetéssel, mely országszerte örömet keltett, lapunk első cikke foglalkozik.

— **Bizottsági gyűlés.** A sárospataki főiskola négyszázados jubileuma tárgyában kiküldött bizottság Miskolcon, a ref. gyülekezeti teremben (Palóczy utcai fiúiskola) f. é. dec. 2-án reggel 9 órától kezdődően ülést tart.

— **Dr. Baltazár Dezső püspök Putnokon.** Dr. Baltazár Dezső püspök nov. 29 én Putnokon gazdag műsorú vallásos estély keretében fog fellépni.

— **Dr. Dóczi Imre-alapítvány a sárospataki főiskolában.** Dr. Dóczi Jenő a b. e. dr. Dóczi Imre fia, a kiváló esztétikus tudatja főiskolánkkal, hogy néh. édesatyja, dr. Dóczi Imre, a volt pataki diák főiskolánkban az ő nevét viselő alapítványra (Dr. Dóczi Imre-alapítványra) 2.000 P összeget hagyományozott. E megemlékezésével Dóczi Imre főiskolánk anyagi fenntartóinak sorába is beilleszkedett. Szálljon áldás nevére e cselekedetéért is.

— **Bensőséges** keretek között zajlott le nov. 21-én a budapesti református theol. akadémia fennállásának 75. éves jubileumi ünnepélye. Az ünnepélyen imádkozott és bibliát olvasott dr. Ravasz László püspök, megnyitó beszédet mondott dr. Sebestyén Jenő igazgató, a jubileumi emlékbeszédet dr. Csekey Sándor, a theol. akadémia egyháztörténet professzora tartotta. A jubiláló akadémiát ez alkalommal üdvözölték az Egyetemes Konvent nevében dr. Balogh Jenő főgondnok, az evangélikus egyházkerület nevében Kemény Lajos, a soproni ev. theologiai fakultás részéről dr. Deák János, a tiszántúli egyházkerület nevében Makláry Károly, a debreceni theol. fakultás, a pápai s a sárospataki és a kolozsvári theol. akadémiák nevében: dr. Kállay Kálmán dékán, Pongrácz József, dr. Vasady Béla, ill. dr. Tavaszy Sándor theol. igazgatók mondottak üdvözlő beszédeket. A budapesti egyházközség nevében dr. Némethy Károly főgondnok, a kecskeméti jogakadémia nevében dr. Joó Gyula dékán, a dunamelléki egyházkerület középiskolái nevében pedig dr. Ravasz Árpád főigazgató beszéltek. Végül az akadémia végzett hallgatói nevében Csikesz Sándor egyetemi professzor üdvözölte a jubiláló főiskolát. Az üdvözlésekre a fenntartó testület nevében dr. Ravasz László válaszolt, rámutatván beszédében a budapesti theol. akadémia három sajátos korszakának az egyetemes magyar ref. egyház életére is nagy horderejű jelentőségére. A jubileumi ünnepség után a budapesti theologián végzett lelkészek országos szövetsége is megalakult.

— **Orgonaavató ünnep Sajóhídvégen.** A zemlénmegyei Sajóhídvég község közönsége felekezeti különbség nélkül vett részt november 16-án a református egyházközség orgonaavató ünnepségén. A délelőtti istentiszteleten imádkozott Bényey József berzéki lelkész, a magyar nép templomszeretetéről hirdette az igét Dr. Hegyaljai Kiss Géza bőcsi lelkész és Takáts Béla, a helyi lelkész ismertette az orgona történetét, felolvasva az adományok összegét, melyet Kis Dánielné nyitott meg 10 mm búza felajánlásával és lelkész buzgóságára igy épült újjá az orgona, melyet a rákospalotai Országh László cég készitett el közmegelégedésre, szép és gondos munkát végezve. A délutáni templomi ünnepélyen Bényey József írásmagyarázata és Dr. Pápay István ónodi lelkész

szabadelőadása a magyar lélek összhangzatos erőiről gyönyörködtette a gyülekezetet, Nagy Magdolna tanítónő művészi szólóéneke és Turóczy Miklós igazgató-tanító énekkari számai és Szilágyi Benő belsőbőcsi kántor orgonajátéka adta meg a templomi ünnepélyek zenei keretét. Este az iskolában a gyermekek műkedvelő előadása, szavalata és magyar táncai nyújtottak élvezetet a termet zsufolásig megtöltő közönségnek. A növendékek betanításának mintaszerű munkája Nagy Magdolna és Turóczy Miklós fáradozását dicséri.

— **Református nap Kenézlőn.** A sárospataki lelkészi kör nov. 26-án Kenézlőn tartotta összejövetelét, s ennek keretében gyülekezeti nap tartásával igyekezett az egyházközség számára is maradandó, építő hatásúvá tenni együttlétét. Reggel 9 órakor ünnepi öltözetű és számú nagy gyülekezet töltötte meg a nem régen renovált szép templomot. *Bernáth* István vissi lelkész bensőséges imádsága és bibliaolvasása után *Szabó* Zoltán tanár hirdette az Igét. Az Ifjúsági Egyesülettel és Leányegylettel *Főző* László vajdácskai lelkész foglalkozott nagy szakavatottsággal. *Pataky* Sándor, a helybeli pásztor a presbitérium előtt bibliai alapon fejtegette nagyon hatásosan, hogy e nehéz időkben hogyan adhatnak jó példát a gyülekezet tagjainak. *Kovács* László makkoshotykai lelkész gyermekistentiszteletet tartott, mely nemcsak a kicsinyeknek, hanem a nagy számmal megjelent szülőknek is kedves élménye volt. *Tantó* János megyaszói lelkész a nőegylet összejövetelén megragadó bibliamagyarázattal ereszgette és fokozta a segítő szeretet és részvét érzelmeit az advent küszöbén. Az egymásközti beszélgetésekben, melyben *Keresztúry* Sándor balsai lelkész is részt vett, egyházi és nemzeti életünk nehézségei kerültek megvitatás alá. A helybeli kedves lelkészcsaládot sok köszönet illeti az ügyes rendezésért és szeretettel teljes vendéglátásért.

— **Tanári est a sárospataki ref. tanítóképző-intézetben.** November 22-én Kovács Dezső tanítóképző intézeti igazgató meghívására a sárospataki ref. tanárok családtagjaikkal együtt megjelentek a sárospataki tanítóképző-intézetben és egy rendkivül kedélyes estet töltöttek el, amelynek sikeréhez Kovács Dezső igazgató zongorajátékával, Szabó Ernő főiskolai ének- és zenetanár művészi hegedűszámmal (kísérte a felesége), Klacskó Béla polg. iskolai igazgató ismert kiváló értékü zongorajátékával, dr. Rácz Lajos közérdekü felolvasással járult hozzá.

— **Uj bölcsészdoktor.** Horkay László putnoki hitoktató, főiskolánk volt jeles készültségü diákja, nov. 22 én summa cum laude fokozattal tett doktorátust a debreceni Tisza István tudományegyetem filozófia fakultásán. A szép sikerhez gratulálunk!

— **Lelkészválasztás.** Az alsódobszai egyházközség egyhangú meghivással Bagócsy Lajos tiszaladányi h.-lelkészt választotta meg lelkészévé. A kegyelem Istene áldja meg az ifjú szolgának a gyülekezetben való forgolódását.

— **Rövid hirek.** Dr. Diószeghy Mihályt, a volt alsódobszai lelkészt nov. hó 23-án iktatta be Dr. Baltazár Dezső püspök debreceni lelkészi állásába. — A theol. tanárok országos konferenciát tartanak dec. hó 3—4 én Budapesten. — Pánczél Jenő, a tiszántúli egyházkerület egyik kiváló lelkésze indittatást érzett arra, hogy a közelmultban hirhedtté lett Nagyréven a ref. lelkészi állást elfoglalja. — A debreceni Ady-társaság Ady Lajos tankerületi főigazgató elnöklete alatt Tóth Árpád-emlékünnepélyt tartott, amelyen Móricz Zsigmond, Oláh Gábor, Kosztolányi Dezső és mások szerepeltek. — Galacon (Óromania) magyar ref. elemi iskola nyilt meg 25 növendékkel.

HIVATALOS RÉSZ.

1256/1930. sz. **Körlevél**

I.

A Nagytiszteletü Esperes urakhoz.

Egyházkerületünk 1929. júliusi közgyülésének 18. számu határozata a theol. internátus építéséhez az egyházmegyéknek évi 8000 pengővel való megadóztatását, valamint a lelkészek megadóztatását rendelte el. A főiskola e fedezetek számításba vételével épitkezett s most azt kell látnunk, hogy a fedezetek nagyon gyéren folynak be, ami igen sulyos helyzetbe juttatja a főiskolát. Ez ideig csak az alsóborsodi egyházmegye küldötte be a reá eső részt, a többiek nem. Nyomatékosan felkérem azért a Nagytiszteletü Esperes urakat, hogy az egyházmegyéikre és a lelkész urakra kivetett járulékot mielőbb beszedni s közvetlenül a főiskolai pénztárba beküldeni sziveskedjenek.

II.

Szavazás elrendelése.

Egyházkerületi közgyülésünk szavazást rendelt el a sárospataki ref. tanítóképző intézet tanári képviselőjére. A szavazatok folyó évi december hó 31-ig (harmincegyedikéig) adandók be a püspöki hivatalhoz.

Miskolc, 1930. november 27.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

—

Alsóborsodiak figyelmébe! 1. Még sok egyház nem küldötte be szavazatát. 20 P birság vár a kötelességmulasztókra. 2. Költségvetések vagy hozzám, vagy egyenesen az előadókhoz küldendők. Alsózsolcától Borsodharsányig Komjáthy József diósgyőri lelkészhez küldendők a Költségvetések s majd a számadások is. 3. Az új Istentiszteleti Rendtartás ügyében még nem kaptam utasítást. Több lelkész kérdésére ez a feleletem. Atyafiúi szeretettel: *Farkas István* esperes.

Szerkesztői üzenetek.

E—k J—f, F—ny. Irtam. — **E—y A—r, M—c.** Sajnálom, de képtelenül elkésett Nyomtatásban megjelenése óta hetek óta várjuk a helyet, hogy megemlékezzünk róla. — **Gy—y I—n, E—ny.** Ki van szedve.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. evfolyam. 49. szám Sárospatak, 1930 december 7.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési díja egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYAS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Téglássy András*: Megújhodásunk alapjai. (Folyt. köv.) — *M. J.*: Jubileumi bizottsági ülés. — *M. J.*: Theol. tanárok országos konferenciája. — Irodalom. — Cyülekezeti élet. — Vegyes közlemények.

Megújhodásunk alapjai.

Miután a ref. vallás a legtisztább bibliai alapokon épült fel, ennélfogva minden református hivőnél elengedhetetlen szükségesség a Bibliában, leginkább annak Újszövetségi részében való naponkénti elmélyedés, mert a kálvinizmus megköveteli, hogy a kegyelemből hit által nyert lelki élményünk öntudatos legyen, már pedig a kálvinista öntudatra csakis a Bibliának, mint isteni kijelentésnek az ismerete vezethet el.

A mi elődeink mélységes, egészen a gályákig kitartó hite a Bibliából táplálkozott, mert ők átérezték, hogy csakis a Bibliából ismerhetjük meg mindazt, amit a mi megtartó Istenünkre, az Ő Egyszülött Fiára, a mi Urunkra, Jézus Krisztusra és a mi saját lelkünkre vonatkozólag tudnunk és hinnünk kell.

Sajnos, a mi hitünk már nem a régi, mert a mi híveink legnagyobb része nem olvassa a Bibliát s így a lelkükben a vallás csak üres megszokás, nem pedig annak az átélése.

Ez a mi lelki elesettségünk akkor vette kezdetét, midőn a racionálizmus megkezdette romboló munkáját azzal, hogy a hit helyébe az észt ültette és ezzel megfosztotta a Bibliát emberfeletti ségétől és azzal a felállított tételével, hogy az ember isteni megváltás nélkül, kellő nevelés mellett, a saját önerejéből is képes levetkőzni bűneit és eljutni a tökéletességre, ezzel magát a keresztyén gondolatot üresítette meg, mert az emberi felfuvalkodottságnak szarvakat növesztve, megakadályozta az ó ember megöldöklését és az újnak a megszületését!

Sokat hallunk és olvasunk mostanában a kálvinizmus renaissance-áról s tényleg mutatkoznak is itt-ott erre való némi kis jelek, de megvallom, hogy én csak akkor tudnék bízni ebben a mi lelki megújhodásunkban, már t. i. egy oly meg újhodásban, amelyik egy öntudatos kálvinistának a lelkét is örömmel tölthetné el, ha máris ott látnám minden hívünknek a kezében a Bibliát és ha arról volnék meggyőződve, hogy az abban való naponkénti elmélyedés lelki szükségletükké vált!

Ha tehát lelkileg tényleg meg akarunk újhodni, úgy vissza kell térnünk a Bibliához, mert a kálvinizmus szerint a Biblia isteni kijelentés, mert csak abból ismerhetjük meg a mi jóságos mennyei Atyánkat és az Ő üdvakaratát, amely üdvakarat Jézus Krisztusban, mint testet öltött Igében jelent meg a mi számunkra!

Ha komolyan vágyunk az igaz Isten megismerésére, úgy az Ő Igéjéhez kell folyamodnunk, amiből megtudjuk, hogy habár Isten lényegében egy is, de azért három személyt foglal magában: az Atyát, a Fiút és a Szentlelket, akikből az Atyáé mindennek az eredete és forrása, tehát a teremtés, a Fiúé a megváltás és a Szentléleké a megszentelés. Ha tehát Istent említünk, úgy abban egyaránt bennfoglaltatik az Atya, a Fiú és a Szentlélek is akik együtt alkotják a teljes Szentháromságot és ezért esküszünk az Atya, Fiú, Szentlélek teljes Szentháromság, egy örök igaz Istenre.

Ha a mi lelkünkben a hitet a Szentlélek felébresztette és megpecsételte, ugyanakkor bizonyosságot szerzünk afelől, hogy a világot Isten teremtette, igazgatja és fenntartja és hogy minden e világon Isten titkos tanácsvégzései szerint, az Ő előre megállapított bölcs tervei szerint folyik, úgyannyira, hogy még a fejünk hajszálai is számon vannak tartva és mi csak eszközök és szerszámok vagyunk Istennek kezében tervei kiviteléhez, ennélfogva végzetes hiba és tévelygés részünkről, ha mi a mi világi életünkben akár a szerencsére, akár a balsorsra hivatkozunk! Ugyanakkor bizonyosságot szerzünk afelől, hogy nem mindegy az: akármilyen, általunk elképzelt Istent imádnunk, de Ő az, akit imádnunk kell, aki magát az Ő Szent Fia által kinyilatkoztatta és úgy kell élnünk, amint Ő azt, az Ő igéjében elénkbe adta, mert abból szól hozzánk Isten és mintegy felmutatja magát, hogy Reá tekintsünk.

(Folyt. köv. *Téglássy András.*

Jubileumi bizottsági ülés

Dec. 2-án nagyjelentőségű ülést tartott Miskolcon az új gyülekezeti teremben egyházkerületünk u. n. jubileumi bizottsága, amelyet egyházkerületi közgyűlésünk a sárospataki főiskola jövő évi jubileumi ünnepségei rendezésére küldött ki.

Két szempontból volt fontos ez a bizottsági ülés. Először nagyon nyomatékosan és határozottan megállapította az ünnepségek jellegét; másodszor megvonta annak külső kereteit.

Az ünnepségek jellegére vonatkozólag egy értelmű helyesléssel fogadta el azt az álláspontot, amelyet Dókus Ernő főgondnok juttatott a legszerencsésebben kifejezésre, amikor ismételten kijelentette: a szellemiekben pazaroljunk, az anyagiakban takarékoskodjunk. A négyszázados évforduló ünnepségei azt a lelket akarják feltárni s igazi valóságában megmutatni, amely Sárospatakon négy évszázadon át élt. Minden külsőség, amely az ünnepségekkel velejár, csak annyiban jöhet tekintetbe, amennyiben ennek a léleknek a megszólaltatására, esetleg művészi kifejezésére alkalmas. Rendkivül távol áll a jubileum rendezőitől a ma súlyos viszonyai közt külső látványosság, költséges, de üres összejövetelek rendezése. Megfordítva gondolják a dolgot. A ma nyomoruságos, csüggesztő és kétségeket támasztó viszonyai közt megtartó, buzdító, lelkesítő és emelő erők forrásait akarják fakasztani a lelkekben, mert erre nagy szükség van. És megvonta a bizottság az ünnepségek külső kereteit is, hogy az ünnepély felemelő, impozáns, de túlterhelt ne legyen.

Az ülést Dókus Ernő főgondnok rövid beszéddel nyitotta meg es felkérte a lelkészi elnöki tiszt elfoglalására, sajnálattal emlékezve meg arról, hogy Dr. Révész Kálmán püspököt betegsége akadályozza a megjelenésben, Cziáky Endre abaúji esperest. Az előadói tisztet Elekes Imre gimn. és közigazgató töltötte be, a jegyzőkönyvet vezette Dr. Mátyás Ernő theol. tanár.

A bizottság tagjai előre megkapták azt a programmtervezetet, amelyet a jubileummal kapcsolatban a köziskolai szék, a Pataki Diákok Országos Szövetsége s a főiskolai igazgató-tanács határozatait tekintetbe véve, Elekes Imre közigazgató a bizottság tárgyalásának kiinduló pontjául összeállított. A részletes tárgyalás megindulása előtt Dókus főgondnok tartott e munkálat egyes pontjai fölött rendkivüli értékü áttekintést és világitotta meg gazdag tapasztalatait pazar kézzel osztó megjegyzéseivel a tárgyalás egész anyagát annyira, hogy így vált lehetővé a hosszú tervezet letárgyalása és mindenkit megnyugtató határozatok hozatala.

Általános helyesléssel találkozott Dókus főgondnok azon indítványa, hogy a részletek megállapítására és az egész ügy vitelére egy szükebb körü végrehajtó bizottságot kell kiküldeni. Ez végzi a főiskola gondnokainak, Janka Károly lelkészi és farkasfalvi Farkas Géza világi gondnok elnöklete alatt az ünnepségek rendezésének folyó munkáját, míg a nagy-bizottság csak időnként fog összejönni.

Az *ünnepi keretek* közt szó volt mindenekelőtt arról, hogy Horthy Miklós Kormányzó úr Őfőméltóságát a fővédnöki tiszt elfogadására a bizottság felkéri. Védnökökül felkér majd a bizottság Sárospatak régi és legújabb történetében kiváló szerepet betöltő férfiakat és a Patakkal összeforrt históriai nagy családok képviselőit. A bizottság állapitja meg a meghivottak körét.

Tudományos, szépirodalmi szempontok alatt tárgyalást nyert a főiskola tudományos és népszerű történetének kiadása, évkönyv és jubileumi emlékkönyv szerkesztése.

Szó volt továbbá tanügyi kiállitásról, szobrok állításáról, zászlóavatásról, alkalmi díszelőadásról, tornaünnepélyről és díszfelvonulásról.

Nem kis gondot fog okozni az elszállásolás és élelmezés biztosítása és az elengedhetetlenül szükséges kiadások fedezéséhez a költségek előteremtése. A bizottság a viszonyok gondos mérlegelésével mindent elhagy, ami felesleges és mindent megtesz arra, ami az ünnepély lelki értékét emeli. *M. J.*

Theol. tanárok országos konferenciája.

Theol. tanáraink országos konferenciát tartottak dec. hó 3-án Budapesten. A konferenciára szép számmal egybegyültek a különböző theologiák tanárai. Nem is lehetett volna elmaradni. Fontos tárgy volt a szőnyegen: a lelkésztanitósággal kapcsolatban a tantervrevizió. Arra is lehetett gondolni, hogy ez illusztris testület egybegyül ése az egyházi élet számos jelenségét fogja megérinteni, mégha előre a tárgysorozatba nem is volt véve annak a tárgyalása.

A gyűlésen, amelyen dr. Sebestyén Jenő budapesti theol. igazgató elnökölt, résztvettek: Debrecenből a Tisza István tudományegyetem hittudományi kara részéről: Kállay Kálmán dékán, Csikesz Sándor, dr. Erdős Károly és dr. Varga Zsigmond; Pápáról: Pongrácz József theol. igazgató, Tóth Lajos, dr. Trócsányi Dezső és Incze Gábor; Sárospatakról: dr. Vasady Béla theol. igazgató, Marton János és dr. Mátyás Ernő; Budapestről: dr. Kováts J. István, Hamar István, B. Papp István, dr. Victor János, dr. Csekey Sándor és dr. Veress Jenő.

Hamar István buzgó imádsága és bibliaolvasása után dr. Sebestyén Jenő budapesti theol. igazgató üdvözölte szíves szavakkal a konferencián megjelenteket. A theologusok nyári gyakorlati munkájának tárgyalását a konferencia az előadó elmaradása miatt a következő alkalomra halasztotta el. Felterjesztést tesz az egyetemes konventhez aziránt, hogy a theol. akadémiák hallgatói folyamodványaikat az országos ösztöndíjtanácshoz állami stipendiumokért az egyetemes konvent útján terjeszthessék fel. Tárgyalta a lelkésztanitóság kérdését s abban határozatot hozott, amelynek bővebb ismertetésére majd visszatérünk. Felterjesztést intéz az egyetemes konventhez a debreceni nagy-könyvtár állami kezelésbe adásának megakadályozása tárgyában. Kitűzte a jövő konferencia főbb tárgyait.

IRODALOM.

* **Téglássy Andor: A református vallásról.** A reformáció emlékünnepén, 1930 okt. 31-én, a miskolci Kossuth-utcai templomban tartott előadás. Kevés számu példányban nyomtatásban is megjelent Téglássy Andor bizonyságtevő erővel teljes ünnepi beszéde. Lapunkban Megújhodásunk alapjai címmel részleteket közlünk belőle.

GYÜLEKEZETI ÉLET.

Az edelényi gyülekezet örömünnepe.

Novemben hó 9-én, ragyogóan fénylő őszi napon tartotta örömünnepét a hatalmas kath. többségű járási székhelyen alig 450 lelket számláló edelényi református kis gyülekezet a környékbeli reformátusok s a helybeli más vallású érdeklődők impozáns részvétele mellett. Méltó oka volt az örvendezésnek: a gyülekezet 16 hónap alatt új iskolát épített s 600 éves ősi templomát is teljesen megújította olyan áldozattal, aminőt a mai nehéz viszonyok között csak a Szentlélek Isten különösen áldott munkálkodásának figyelembevételével tudunk megérteni és méltányolni.

Már d. e. 9 órakor nagy közönség hullámzott a templom előtti téren, ahol hamarosan felzendült az Isten hajlékába sóvárgó hívek ajkán a LXXXIV. zsoltár, melynek eléneklésével *Bálint Endre* tanító meleg átérzéssel elszavalta a gyülekezet lelkészének, *Gyülvészi István*nak „Az edelényi öreg templomról" szóló költeményét. Ezt követte a renovált templom és iskola ünnepélyes megnyitása, melyet *Szentmártoni Dániel* egyházmegyei főjegyző végzett komoly és megkapó rövid ünnepi megnyitó beszéddel.

Benn a templomban folyt le az avatási ünnep legfontosabb része, ahol *Veress Károly* balajti lelkész áhitatos és buzgó imádsága emelte az ünneplő lelkeket a hálaadás és remény szárnyain a Gondviselő trónja elé, aki az ő Egyetlenének lelkével áldozatra tanította a csüggedőket és bátorságra a félénkeket. Az ünnepi prédikátor tisztét *Szentmártoni Dániel* teljesítette hatalmas szónoki erővel. Költői szárnyalású beszédében szeretettel méltatta az Úr tornácáért hevülő hű lelkek áldozatkészségét és buzgóságát, de megragadó ékesszólásával eszméltette az ünneplőket arra, hogy a nagyobb munka csak most következik: a hívő szíveket kell Isten templomává szentelni. Majd *Gyülvészi István* helybeli lelkész ismertette a templomépítés történetét és az iskolaépítést. A közölt adatok nyilvánvalóvá tették, hogy az áldozatos buzgóság felemelő eredmények elérésére képes a legnehezebb időkben is, csak át kell érezni, hogy ref. egyházunkban minden nemzedéknek van küldetése az Úr Jézustól. *Ligeti Endre* sajókazai evangélikus lelkész az edelényi ág. evangélikusok testvéri üdvözletét tolmácsolta s nagy lelkesedéssel mutatott rá a testvéri egyetértés és szeretet nagy értékeire. Az ünnepség programját művésziesen emelte a helybeli énekkar és gyermekkar egy-egy szép szereplése.

Ugyanazon ünnepély keretében az úri szent vacsora is kiszolgáltattatott a híveknek, mikor is *Svingor Jenő* radostyáni lelkész megrázó szavai hivogatták bűnbánatra a résztvevőket. A délelőtti ünnepségeket közebéd követte az Uri Casinóban, ahol képviselve volt a társadalom minden rétege, felekezeti különbség nélkül, jeléül annak a rokonszenvnek, mely a kicsiny ref. gyülekezet megújulásának jeleit mindenfelől kísérte és kíséri. Ennek gyönyörü megnyilatkozásai voltak az ott elhangzott felszólalások és üdvözlések.

A délutáni istentisztelet szónokai *Ligeti Endre* és *Nagy Sándor* ormóspusztai s.-lelkész voltak, mindketten hathatósan munkálván és erősítvén az Ige hatalmával az ünnepi érzésektől megilletődött szivek nemes felbuzdulásait.

Az ünnepély elmult, fehér őszi virágai elhervadtak, de lelki áldásait szivünkbe zárjuk s mint el nem hervadó kincseket őrizzük kedves emlékeink között. *Jelenvolt.*

—

Presbiteri és ifjúsági konferencia Sajószentpéteren.

A lelkek megmozdulásának gazdag, nagy ünnepe volt a Sajószentpéteren november 27-én rendezett presbiteri és ifjúsági konferencia. Húsz egyházközség lelkészei, tanítói, presbiterei és fiatal gyülekezeti tagjai jelentek meg ez alkalomból hitük erősbítésére, kik együtt a helybeli nagyszámú gyülekezettel, szorongásig töltötték meg Sajószentpéter ősi templomát. A műsort a helybeli egyház férfi énekkara nyitotta meg Eperjessy Béla igazgató-tanító vezetésével, majd utána Bartha Gyula sajókazai lelkész imádkozott bensőséges mély áhítattal. Az imádság elhangzása után a sajószentpéteri gyülekezet vegyeskara énekelt, utána pedig Svingor Jenő radostyáni lelkész tartott Márk II. 1—12. alapján tartalomban gazdag, lelkeket megragadó szószéki beszédet az egyház megujhodásáról. A katedrai igehirdetés végeztével kezdetét vette ott a templomban folytatólagosan a presbiteri és ifjúsági konferencia, melyet Elek József esperes, mint a konferencia elnöke nyitott meg, hangsúlyozván a konferencia kiváló szükségességét, kitűzvén annak célját. Megnyitó után Szigethy Ferenc sajószentpéteri lelkész a sajószentpéteri gyülekezet, Kovács József egyháztag a helybeli ifjúsági egyesületek nevében üdvözölték örvendő, meleg szavakkal a konferencia megjelent tagjait. Ezután az előadások sorozata kezdődött. Dr. Enyedi Andor miskolci lelkész a vasárnapi iskola kiváló jelentőségét hangsúlyozta külföldi meglátásai s magyar gyülekezeti tapasztalatai alapján. A szép és gazdag előadás végeztével vitéz Sáfrán Géza ny. altábornagy beszélt a Kálvin Szövetségről, mint egyik legkiválóbb egyháztársadalmi szervezetről, tömörülésre hívan fel az egyháztagokat, hogy lennének támogatói és vallói a Kálvin Szövetség eszméinek: az öntudatos és hithű kálvinizmus minden egyházépítő gondolatának. Befejezőül a délelőtt folyamán Kovács Péter a K. I. E. földmives titkára tartott az ifjúsági egyesületről, mint a gyülekezeti élet egyik fentartó erősségéről nagyon figyelemre

méltó előadást. Különösen a jelen levő földmives ifjúságra tett kiváló nagy hatást a földmives titkár saját életéből és eddigi működéséből felhozott sok megragadó bizonyságtétele. A délelőtti konferencia végeztével 140 terítékes közebéd volt az Iparoskör nagy helyiségében, ahol dr. Ambrus István főgondnok és Szigethy Feroncz lelkész éltették a jelenlevőket. Délután félháromkor ismét a templomba sereglett az igen nagyszámú közönség és id. Victor János a Vasárnapi Iskolai Szövetség elnöke tartott vasárnapi iskolai mintanítást a gyermekek részére, de nagy épülő gyönyörűségére az egész templomi nagyközönségnek. Utána ismét Kovács Péter országos földmives titkár szerepelt, ifjúsági mintaösszejövetelt tartván mindkét nembeli felnőtt ifjúságnak. A nagy gyakorlottsággal és mély istenhittel megtartott mintaösszejöveteli előadás nagy hatást váltott ki. Ezután vallásos estély keretében folytatódott tovább a szép ünnepség, melyet Kövér Pál zilizi lelkész mély áhitatú imája s Péld. I. 8—10. vers alapján a szülői és gyermeki szeretetről mondott mély, tartalmas bibliamagyarázata vezetett be. Utána férfiénekkar szerepelt Eperjessy Béla vezetésével s szavalat következett. Majd dr. Komjáthy Aladár ózdi lelkész beszélt nagy hatással és meggyőző erővel a kálvinista hithűségről a gyakorlati egyházi életből vett sok ékes példával alátámasztva azt. Leányénekkar énekelt ezután, ismét szavalat következett s végül Tóth János sajóvelezdi lelkész tartott előadást: mintegy záróbeszédben összefoglalva a nagy nap jelentőségét, mégegyszer a gyülekezet lelkére kötvén a szónokok léleképítő gazdag gondolatait, mély érzéseit s igaz keresztyén hitük nagy megnyilatkozásait.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Nagybányai Horthy Miklós Kormányzó úr Őfőméltósága névünnepén,** dec. hó 6-án sárospataki főiskolánk tanári kara és ifjúsága az imateremben istentiszteletet tart, este a theol. akadémia ifjúsága rendez gazdag műsorú összejövetelt.

— **Akadémiai bizottsági tagság.** A Magyar Tudományos Akadémia jogtudományi bizottsága Dr. Barabási Kun József debreceni egyetemi tanárt, főiskolánk egyik igazgató-tanácsosát tagjai sorába választotta.

— **A Főiskolai Elekciónális Bizottság** felkéri a nagyt. lelkész urakat, hogy a karácsonyi legációra vonatkozó értesítéseket legkésőbb a dec. 20-án kezdődő karácsonyi szünidő előtt egy héttel, *dec. 13 ig* küldjék be, mert ezentúl érkező értesítések elintézése nem biztosítható

— **Lelkészbeiktatás.** A vajdácskai gyülekezet egyhangú meghivással választott ifjú lelkészének, *Főző* Lászlónak beiktatása november 30 án volt. A templom szeretetéről hires gyülekezet ez alkalommal a templom minden zugát zsúfolásig megtöltötte. *Kiss* Ernő esperes szivéből jövő szavakkal mutatta be az új pásztort, ki a Fil. 1:8—11. alapján mondott bizonyságtevő beköszöntőt. Az új lelkészt üdvözölte: *Keresztury* József esperes, szülőfaluja papja; a község főjegyzője; *Szabó* Zoltán, *Forgács* Gyula, *Baksy* István, aki a sárospataki KIE ajándékát, egy díszkötésü énekeskönyvet is akkor adta át. Az ünnepélyen szépen szerepelt az énekkar s *Mocznik* Sárika, a sátoraljaújhelyi leányegylet tagja. A beiktatást követő ebéden az első felszólaló a helybeli gör. kath. lelkész volt, aki arra hívta fel ref. tiszttársát, hogy a magyarságban egymással összefogva, mintaszerü felekezeti békét, sőt szeretetet mutassanak fel. Az új lelkész szép talentumaihoz az Istenben való nyereségek áldását kivánjuk új munkahelyén.

A Sárospataki RKIE nov. 29-én a szegénysorsú iskolás gyermekek felruházására a főiskola Mudrány-termében jótékonycélu előadást tartott. Wolf József ev. lelkész *Luther* c. nagy drámájának első részét: Luther ifjúságát mutatták be 4 képben. A nehéz verses mű betanulása és előadása nagy feladatok elé állította az ifjúságot; annál nagyobb örömmel ismerjük el, hogy a jól képzett és fegyelmezett ifjuság minden tagja, a legnagyobbtól a legkisebbig, derekasan megállotta a helyét. A darab második részét egy másik alkalommal, húsvét táján fogják előadni.

— **Ifjak találkozása.** Nov. 30-án a *vámosújfalui* KIE meglátogatta az *ondi* Ifj. Egyesületet. A találkozás, melyen részt vett 15 ifjú és 10 leány, szép ünnepség keretében történt. A délelőtti istentiszteleten Nagy Sándor Béla vámosújfalui lelkész hirdette az igét. Délután templomi ünnepély volt. Itt Bokor János theologus, a vámosújfalui KIE elnöke tartott bibliamagyarázatot s a vámosújfalui ifjak szerepeltek előadással, szavalatokkal, énekszámokkal. Este az ondi Leányegyesület műsoros estélyt rendezett, amelyen felváltva szerepeltek az ondi és vámosújfalui leányok és ifjak. Az ondi gyülekezet tagjai, különösen pedig a vendéglátó családok dicséretre méltó buzgósággal mutatták meg vendégszeretetüket s az ifjúsági munkák iránt való érdeklődésüket. Hisszük, hogy ez a testvéri találkozás is erősíteni fogja a két gyülekezet ifjúságának hitét s előbbre viszi ügyüket a siker útján.

— **Gloucester**-ben, az első vasárnapi iskola megalapításának 150-ik évfordulója alkalmából, szobrot állítottak ez iskolák alapitójának: *Róbert Raikes*-nek emlékére, aki megindulva a munkás osztály gyermekeinek elhagyatottságán, arra a gondolatra jött, hogy őket összegyűjti vasárnap este, némi oktatást ad nekik és igy megakadályozza őket az uccákon való csavargásban. Az emlékszobrot 40 gyermek, kik Gloucester város 40 vasárnapi iskoláját képviselték, leplezte le ének, bibliaolvasás és ima után; azután ketten, a vallásoktató által vezetve, előléptek s ünnepélyesen átadták a szobrot a hatóság embereinek. A polgármester rövid beszéddel válaszolt s bibliát nyújtott át a gyermekeknek, valamint R. Raikes két ivadékának.

— **Négyüléses,** elég jó karban lévő *iskolapadok*, körülbelől 220 növendék részére jutányos áron eladók. Értekezni lehet Péter József el. isk. igazgatónál Miskolcon, a Pálóczy uccai fiúiskolában.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.

XXV. évfolyam. 50. szám Sárospatak, 1930 december 14.

Sárospataki Református Lapok

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET, A SÁROSPATAKI FŐISKOLA ÉS A TISZÁNINNENI EGYHÁZKERÜLETI KÁLVIN-SZÖVETSÉG KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre 14 Pengő.
Fél évre 7 Pengő.
Lelkészek, tanitók és Kálvin-Szövetségi tagok kedvezményes áru előfizetési dija egész évre 7·- Pengő.

Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN püspök.
Felelős szerkesztő és kiadó: MARTON JÁNOS
Főmunkatársak: ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA, Dr. MÁTYÁS ERNŐ és SZABÓ ZOLTÁN; a Kálvin-Szövetség részéről: JANKA KÁROLY egyh.-kerületi Kálvin-Szövetségi I. elnök és Dr. H. KISS GÉZA.

HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.

TARTALOM. *Téglássy András*: Megújhodásunk alapjai. (Folyt. köv.) — *E.*: Az angol internátus a valósítás útján. — Az új Istentiszteleti Rendtartás életbeléptetéséhez. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Megújhodásunk alapjai.

Ha hittel vesszük kezünkbe a Bibliát, úgy megtudjuk abból, hogy Jézus Krisztus, a mi Megváltónk, Királyunk és Főpapunk Istennek Egyszülött Fia, Isten és Ember egy személyben, ama testet öltött Ige, aki megüresité önmagát, emberi alakot öltött, szolgai formát vett fel és eljött közénk a földre, hogy az Istennek tetsző életet elénkbe élje, azt formába öntse, hogy szent vére hullásával megváltson minket eredendő bűneinkből, hogy személyes példaadásával, váltsághalálával megnyissa előttünk az örökélet kapuit, hogy anyaszentegyházunknak szegletkövévé legyen, hogy általa kimutathassa a mi jóságos mennyei Atyánk, az általunk, bűnös lelkek által ugyan meg nem érdemelt, de azért irántunk kifogyhatatlan szeretetét, jóságát és hosszútűrését és megbocsátó készségét, mert: Úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő Egyszülött Fiát adta érette, hogy valaki hisz Benne, el ne vesszen, de örökélete legyen!

A mi Urunknak, Jézus Krisztusnak emberi alakot kellett öltenie, mert különben nem értettük volna meg, mint ahogy nem értette meg a világ Istennek korábbi, ó-szövetségi kijelentéseit sem!

A mi Urunknak, Jézus Krisztusnak a keresztfán kihullott szent vére a záloga és pecsétje a mi Istenünkkel kötött új-szövetségünknek, ami által bűnbocsánatot és örökéletet nyertünk, miértis egész életünket *hálából*, ismétlem és hangsúlyozom, hogy *hálából* kell Istennek szentelnünk és az Ő dicsőségét szolgálnunk!

Ennek a ténynek a felismeréséből, hogy nekünk *hálából* kell Isten dicsőségét szolgálnunk, önként következik a ref. vallás ama magasztossága, amellyel egyedül áll az összes vallások között, vagyis nem az emberi egoizmuson, de a legtisztább isteni önzetlenségen épült fel.

Szerintünk nem Isten van mi érettünk, hogy a mi rendelkezünkre álljon, hogy a mi óhajainkat lesse és azokat kötelességszerűen teljesítse és ha nem teszi, úgy szidalomra érdemes, de igenis mi vagyunk Ő érette, hogy mi, mint az Ő teremtményei, az Ő bölcs és már a világ fundamentumának felvettetése előtt megállapított tervei szerint, mint szerszámok és eszközök szolgáljuk az Ő dicsőségét! Tehát nem azért kell az Ő parancsai szerint élnünk, hogy ez által kiérdemeljük, vagy hogy erősebben fejezzem ki magamat, hogy kierőszakoljuk, kiverekedjük vagy megvásároljuk magunknak az üdvösséget, de kizárólag gyermeki hálából az Ő kimeríthetetlen jóságáért, amellyel minket minden lépésünkben elhalmoz, amiért kiválasztott és elhívott minket az üdvösségre!

(Folyt. köv.) *Téglássy András.*

Az angol internátus a valósí[illegible]tján.

Nagyjelentőségü tanácskozás folyt dec. 10-én a közoktatásügyi minisztériumban, az angol internátus valósítása ügyében. Dr. gróf *Klebelsberg Kunó* miniszter úr személyesen elnökölt a másfél óráig tartó s a kérdést minden oldaláról megvilágító tanácskozáson. Jelen voltak *Petry* és *Kornis* államtitkár urak, *Mészáros* h. államtitkár, *Jakabffy* min. tanácsos, *Domanovszky* egy. tanár urak. A főiskola részéről *F. Farkas G.* és *Janka K.* gondnok urak és *Elekes I.* gimn. igazgató voltak jelen.

A miniszter úr a kérdést egészben megvilágító, annak keletkezését és jelentőségét felújító előadásban vezette be a tanácskozást. Alkalom nyilt arra, hogy a nagyszerü elgondolások mélységeibe tekinthessünk és meglássuk egy-két villanását annak az alkotásoktól telített világnak, melynek minden fénye, tündöklése lesújtott nemzetünk felemelésére szolgál. Csak közelről lenne alkalma mindenkinek megismerni közoktatásügyi miniszterünknek felséges perspektiváját, az alkotások mögött megláthatná, hogy valami olyan gondolat van, ami csak a későbbi időkben fogja bizonyítani áldásos voltát, egyelőre csak egy síkban nézik a távolállók, csupán a gazdasági vonatkozás közvetlenségében szemlélik a kérdést és annak magasabb rendeltetését és egyetemes összefüggését eltakarják a szem előtt a különböző szempontok, akár felekezeti, akár politikai, akár pénzügyi természetüek azok. Az egészen közönséges személyi tekintetekről nem is szólok.

Az angol internátus gondolatáról is lesznek elítélő szók. A fogyó kenyér mögötti ijedt tekintetek

könnyen rémeket látnak. A szülők széles rétegei ellenben várják a valósítást, — az érdeklődés világosan mutatja.

Az elvek tisztázódást nyertek. Még pedig megint többet kaptunk, mint amennyiről álmodhattunk. Egyszerre két formában nyilik meg az angol nyelv tanulásának lehetősége. Az egyik az angol internátussal lesz szoros összefüggésben és azokat a messzebbi célokat kezdi munkálni, amely a nemzeti érdekek propagandamunkáját lesz hivatva szolgálni, a magyar ifjúság elhelyezési lehetőségét pedig fokozni. Ennek érdekében már az első osztálytól kezdődik az angol nyelv tanítása éspedig a latin nyelv helyett, annak óraszámában. A többi tárgy ugyanaz, mint ma. E csoportnak II-ik osztályától kezdődik vagy a német, vagy a francia nyelv tanítása. Ez még későbbi döntésre vár. Az V. osztálytól folytatódik tovább az angol nyelv, most már a görög helyett, annak óraszámában. Ilyenformán az angolt a tanulók az angol ágazatban heti 46 órán tanulják, tehát legnagyobb óraszámban minden más tárgy közül. Ezenfelül lesz még az internátusban a gyakorló órájuk naponként, kötelező társalgással, úgy, hogy a felső tagozatban, az ötödiktől felfelé már annyira kell otthonosoknak lenniök az angolban, hogy több tárgyat az iskolában is angolul fognak tanulni. Természetesen ez nem fog kiterjedni a nemzeti tárgyakra. Az angolul tanulandó tárgyak száma olyan mértékben fog szaporodni, hogy a felső két osztályban, a VII. és VIII-ban már a tárgyak óraszámának felében a tanítás az angol lesz. A részletek kidolgozásával a miniszter úr Kornis államtitkár urat és Elekes I. igazgatót bízta meg.

Az angol nyelv tanításának lehetősége másik irányban is megnyílik és ez az újabb lehetőség a miniszter úrnak újabb nagylelkűsége és jóindulatából származik. Már a most szeptemberben kezdődő iskolai évtől fogva az V-ik osztálytól két tagozat lesz: egyik marad a most lévő latin-görög ágazat, az iskola humán hagyományainak és a lelkészképzés nagy érdekeinek megfelelően. A másik lesz a mai reálgimnázium tantervének megfelelően a görög helyett, annak óraszámában az angol nyelv. Ezzel a bizonyára csak addig tartható ágazattal, mig az első osztálytól kezdődő angol csoport az V-iket eléri, az volt a cél, hogy az angol nyelv tanítása és gyakorlása a felsőbb tagozatban is megkezdődvén, az internátus megnyiljék olyanok számára is, akik már túl vannak a kezdeten és így az internátus benépesítése is biztosabbá van téve kezdetétől.

Bár nem említettem még, magától értetődő, hogy a mai latinnal kezdődő és az V-től göröggel folytatódó ágazat érintetlenül marad. Az elsőtől angollal kezdődő ág a latint a négy felső (V—VIII.) osztályban fogja tanulni.

Legnagyobb gondot okozza egyelőre megfelelő tanárok biztosítása, mert a további képzésről szintén a miniszteri nagylelkűség fog gondoskodni.

Kisérleti középiskola lesz a mi iskolánk és még csak egy állami lesz ilyen országunkban, Budapesten, későbbi kezdettel. Mindezt a közoktatásügyi miniszter úr magasröptű elgondolásának és főiskolánkkal szemben hálára kötelező, megindító jóindulatának köszönhetjük. Hogy milyen nagyfontosságúnak és *nemzeti ügynek* tekinti a miniszter a pataki iskola fejlesztését és illetőleg a megállásban rejlő veszedelem megszüntetését, csak két mozzanatot legyen szabad elmondani, talán nem követek el vele indiskréciót. A miniszter úr ezt a kifejezést használta előadása közben: *református Gödöllő*. Ez a két szó mélyen bevilágított tervei világába. Ma legnépszerűbb és legmodernebb iskola a gödöllői. A másik felmerült gondolata egy *ref. polgári fiúiskola* létesítésének szükségessége itt, a tanítóképző növendékeinek biztosítása és a gimnázium fejlődésének és tehermentesítésének érdekében. Végtelenül lekötelező és mélyen megindító volt az is, hogy mikor a tárgyalás javában folyt, egy interpellációval kapcsolatban, melyet egyenesen hozzá intéztek, hívták a parlamentbe. A miniszter úr mosolyogva üzent vissza, hogy most egy igen-igen fontos tanügyi tanácskozáson kell résztvennie, nem mehet, majd később fog felelni az interpellációra. És a szakminiszterben legyőzte a politikát az iskolaszeretet.

Sok jellemző apróságot lehetne még elmondani, amelyek mind azt bizonyítják, hogy főiskolánk vezetőségében is, a magyar közoktatásügy halhatatlan érdemü vezetőjében is milyen nagy szeretet munkálkodik főiskolánk 400 éves jubileumának méltó ünneplésére. *E.*

Az új Istentiszteleti Rendtartás életbeléptetéséhez.

Mióta az *Országos Zsinat* tavaszi ülésében megalkotta az új *Istentiszteleti Rendtartás*-t, bizonyára nincs egyetlen gyülekezetünk sem, amelyik elő ne készítette volna ennek az életbeléptetését. Közeledvén 1931 január elseje, az új liturgiai rend életbeléptetésének az ideje, egyetemes konventünk kiadta a végrehajtási utasitást is s egyházi lapjaink útján általában tudatja a gyülekezetek lelkészeivel a következőket:

„Az országos zsinat 550/1929. számú határozata alapján az 1931. évi január hó 1-én kötelezően életbeléptetendő új Istentiszteleti Rendtartás kinyomatása befejeződött s bekötése folyamatban van.

Az Istentiszteleti Rendtartást, mint a Paróchiális Könyvtár XVI. kötetét még az 1930. évi december hó folyamán meg fogja kapni minden református lelkészi hivatal.

Az Istentiszteleti Rendtartás életbeléptetésének módozataira vonatkozóan a négy püspökből álló konventi bizottság körlevelet, illetőleg végrehajtási utasítást intézett a lelkészekhez. E körlevelet az egyetemes konvent 4444/1930. sz. alatt a napokban postára adta.

Aki a körlevelet a folyó évi december hó 15-ig, magát az új Istentiszteleti Rendtartást pedig a folyó évi december hó végéig nem kapja meg, jelentse azt a református egyetemes konvent központi irodájának (Budapest, VIII., Abonyi-u. 21.)".

Eddig szól az értesítés, amely említést tesz a végrehajtási utasításról.

Ez már szintén megjelent és magas szempontú érveléssel ismerteti az új *Istentiszteleti Rendtartást* s mutat rá az életbeléptetés lelki motivumaira. Hangsúlyozza, hogy a magyar református egyház szervezeti és dogmatikai egysége után szükséges volt előírni az egyház legfontosabb életmegnyilvánulásának: kultuszának rendjét. Azt, ami új a rendtartásban apostoli és reformátori örökségnek jelzi ami pedig régi, azt a századok folyamán megőrzött jó és tiszta református hagyománynak tartja. Azt óhajtja, hogy a lelkipásztorok az életbeléptetést „ne a személytelen törvénynek való közömbös engedelmességgel hajtsák végre, hanem úgy, mint akik tudják, hogy ezzel egyházunk jelentékenyen előre halad és tetemesen épül."

A végrehajtási utasítás tapintatot és bölcseséget kíván az új agenda behozatalánál.

Mi hisszük, hogy a közölt utasitások megszívlelése és az eddig is bizonyára mindenütt megtett előkészítő munka átsegít nagyobb zökkenő nélkül az életbeléptetés nehézségein.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Dr. Végh Elemér bírósági főtanácsos (táblabiró) és a kárpátaljai egyházkerület tanácsbirája dec. hó 8-án, életének 58-ik. boldog házasságának 30 ik évében Beregszászban rövid szendvedés után visszaadta nemes lánggal, mély tudással és finom érzéssel telt lelkét Teremtőjének. Mélységes részvéttel közöljük elköltözése hírét. Nagy veszteség az ő távozása. Az elszakított területen maradt meg bírói székében s az egykori sárospataki jogász szivében, lelkében, minden gondolatában az volt ezután is, ami azelőtt volt, tüzes és hajthatatlan magyar s szolgáltatta a pártatlan igazságot az új államalakulat keretei közt és szolgálta a szegény, megtiport magyarságot társadalmi és kulturális téren szellemi és anyagi áldozatokkal, nem tüntetve, de nem is alakoskodva, olyan kifogástalan tökéletességgel, hogy egyik oldalról sem merték volna váddal illetni. Nehéz helyzetében még forróbb szeretettel csüggött Patakon, az imádott Alma Materen, amelynek évzáró ünnepélyeire el-eljött lelkét a drága emlékekben megfürdetni. Alapítványt is tett az Erdélyi Önképző Kör ben pályaművek jutalmazására. Legközelebbről felesége és édes gyermekeként szeretett fogadott leánya gyászolja. A főiskola részvétét a gyászoló család iránt Elekes Imre közigazgató levélben juttatta kifejezésre. Búcsúzunk a teljes munkaereje birtokában elköltözött férfiúról! Sit tibi terra levis! A B. F. R. A.

— **Templomszentelés.** Dec. 7-én magasztos ünnepségekkel szentelte fel kis imaháza helyett nagy áldozatkészséggel épített szép templomát Eger egyházközségünk. A templomfelszentelésen az imádságot mondotta Farkas István miskolci lelkész, alsóborsodi esperes, prédikált dr. Ravasz László püspök a hely és alkalom vonatkozásait megkapó szépséggel érvényesítő beszéddel.

— **Theologusaink műsoros estélye.** Dec. 6-án, vitéz *Nagybányay Horthy Miklós* Őfőméltósága, Magyarország kormányzója névünnepén magas szinvonalú, rendkívüli sikerű estélyt rendezett theol. akadémiai ifjúságunk. Az estély fővédnökei voltak: dr. Révész Kálmán püspök, Dókus Ernő kamarás, főgondnok, Janka Károly és farkasfalvi Farkas Géza főiskolai gondnokok és Kazinczy Gábor ny. kuriai bíró, a Pataki Diákok Országos Szövetségének elnöke. A védnökök sorában a theol. tanári kar tagjait és a sárospataki főbb hivatalok vezetőit, az ifjúság áldozatkész barátait láttuk. Az estély a sárospataki Kamarazenekar fellépésével kezdődött. A Horthy Miklós-indulót adták elő. Az a benyomásunk, hogy Patakon nagyobb zenei művészi elményt a Kamarazenekar nélkül elérni nem is lehet. Dr. Vasady Béla theol. igazgató a Kormányzó úr Őfőméltóságáról emlékezett meg. Megemlékezése tanulmány és szónoki mű volt egyszerre s nagy hatást keltett. Áprily Lajos, a Prot. Szemle szerkesztője költeményeivel, Böszörményi Jenő szentesi lelkész humoros tárgyú novellájával egyéniségüknek megfelelőleg más- és másképen ragadták el a közönséget. A legnagyobb dicsérettel kell adózni Szabó Ernő főiskolai ének- és zenetanár és felesége hegedű-, illetőleg zongorajátékának és az énekszólóknak, amelyeket Szabó Ilonka, a Zeneművészeti Főiskola növendéke, az amerikai magyar költő papnak, Szabó Lászlónak széptehetségű leánya viharos tetszés mellett adott elő. A Főiskolai Kórus jól énekelt és Zilahy Lajos: Az előkelő utas c. egyfelvonásos vígjátékát theologusok és leánygimnazisták bravurosan adták elő.

— **Az ózdi misszióegyház** [illegible] estély keretében ünnepelte meg templomé[illegible]senek negyedszázados évfordulóját nov. 30-án. E hatalmas gyáripari helyen e 25 év alatt s különösen az utolsó években nagyszerü fejlődést vett a református egyház. Ahol most művészi ízléssel épült templomban magasztalják az Urat, azon a helyen 25 év előtt még kukoricatáblák voltak; a ref. hívek száma nem rugott többre 300-nál; jelenleg 1000-en felül vannak. A templomban tartott estélyen a gyülekezet lelkésze, *dr. Komjáthy Aladár* tartott bibliamagyarázatot; *Tóth János* sajóvelezdi lelkész pedig alkalmi tárgyu előadást. Ugyanez nap nyilt meg a leányegylet jótékonycélu karácsonyi vásárja, melyre az egylet tagjai, a lelkész nejének vezetése mellett, sok-sok odaadó, lelkes munka uián készítik el a különböző játék, baba és kézimunkák tömegét. Már az első nap bevétele, 600 P is koronázza a fáradságukat. A lelkész buzgósága s a gyülekezet tagjainak megértő szeretete, áldozatkészsége megadják azt a szerencsés összhangot, mely biztosíték arra, hogy ez egyház jövendő negyedszázadaiban is a folytonos fejlődés, útján biztosan fog haladni.

— **Kálvinszövetségi alakulógyűlés Alsózsolcán.** Az alsóborsodi egyházmegyéhez tartozó alsózsolcai ref. gyülekezet dec. 7 én délután tartotta kálvinszövetségi alakulógyűlését. Gombos Imre kistokaji lelkész imája, dr. Pápay István igehirdetése után Román Ernő, a helyi lelkész üdvözölte a megjelenteket és felolvasta Sáfrán Géza altábornagy levelét, melyben, mint országos szervező, áldást kiván az alsózsolcai új munkára, majd dr.

Hegyaljai Kiss Géza bőcsi lelkész, egyházmegyei szervező-előadó ismertette a Kálvin-Szövetség célját és a helyi szövetségek áldásait. Román Ernő előterjesztésére a gyülekezet megválasztotta báró Vay Elemér díszelnökségével és dr. Munk István elnökségével a tisztikart és a választmányt s ezzel a helyi szövetség megalakulása egyhangulag kimondatott. Eötvös Ferenc nyékládházi lelkész buzdító szavaival és imájával ért véget a közgyűlés, melyen Szabó Andor helybeli tanító vezetésével szépen szerepelt az énekkar is. A gyűlés végeztével megbeszélés volt a lelkészlakban, melyen megállapodás történt, hogy legközelebb Bőcsön, Ónodon, Nyékládházán és Kistokajban alakul meg hasonló keretek között a helyi Kálvin-Szövetség, lehetőleg Farkas István esperes, egyházmegyei szövetségi elnök és Sáfrán Géza országos szervező részételével.

— **Czeglédi István** néhai kassai prédikátor **Sion Vára** c. művének nyomtatása ügyében, melyről *A pataki főiskola első nyomdája* c. tanulmányomban, lapunk 47. számában (272. l.) szólottam, dr. Révész Kálmán püspök úr arról értesít, hogy minden bizonnyal az 525. lapon váltotta fel a patakit a kolozsvári nyomtatás. „Első pillanatra látszik — írja — hogy a lapszámozás az 525-től más typusú, újabb számokkal van, valamint a fejléc betűi is." Felhívására dr. Gulyás J. főkönyvtárnok úrral utána néztünk a dolognak a *Sion Várá*-ban s csakugyan úgy találtuk, hogy az 525. laptól fogva a lapszámozás keskeny cursiv jegyekkel történik mindvégig, míg előzőleg álló, szélesebb jegyekkel [illegible] elnek, s az 525-től a szedés kissé sűrűbb. E[illegible] alapján én is valószínűnek tartom, hogy Rosnyai az 524. lapig szedte és nyomta ki a művet Patakon s az 525. laptól fogva folytatta azt Kolozsvárott. *Dr. Rácz Lajos.*

— **Református nap Vissen.** A sárospataki lelkészi kör ez őszi negyedik összejövetelét Vissen tartotta, igyekezve a gyülekezet szmára is lelki haszonná tenni ottidőzését. Reggel a templomba lépő lelkészek a zsúfolt templomban teljes számu gyülekezetet találtak s a késő őszvégi hideg nem akadályozta a buzgó hallgatókat abban, hogy órákon át ne a legnagyobb buzgalommal figyeljenek a hallottakra. Az istentiszteleti részt *Főző* László vajdácskai lelkész végezte imádsaggal, *Szabó* Zoltán igehirdetéssel. *Főző* László a gyülekezet ifjúságával beszélt arról, hogy a legdrágább örökség, amit kaphatnak és egyszer ők is tovább adhatnak, a bibliás, öntudatos hit. A kitünően vezetett iskolások *Forgács* Gyula mintatanításakor ügyes feleletekkel szereztek örömet szüleiknek és hozzátartozóiknak. A helybeli lelkész kislánya meglepő szépen szavalt egy költeményt.

— **Minta-traktátust** közöl a *Reformáció* azért, hogy az érdeklődők olvassák el és ha jónak és szükségesnek látják annak *tömeges terjesztését,* rendeljék meg tetszés szerinti példányszámban a Reformáció szerkesztőségénél Sárospatakon. A „Kis Levelek" csak 4 kis oldalas traktátus. Ára 1 fillér. Legalább 500 pld. rendelésnél 10%, 1000 pld. rendelésnél 20% engedmény. Az árakban a póstaköltség is bennfoglaltatik. Az összeg a megrendeléssel együtt küldendő. A „Kis Levelek" I. száma az új istentiszteleti rendtartással foglalkozik olyan közvetlen, érthető módon, hogy az olvasó figyelmét nem annyira az új liturgia külsőségeire, mint inkább lényegére és szépségére hívja fel. Nagy szükség van arra, hogy gyülekezeteink tagjai a liturgia nagy jelentőségű reformját megértéssel és lelkesedéssel fogadják. Ezt a célt akarja szolgálni a kis traktátus. A megrendelés határnapja: december hó 15.

— **Felülfizetések a sárospataki theol. ifjúság dec. 6-iki műsoros estélyén.** Dr. Révész Kálmán püspök 20 P, Farkasfalvi Farkas Géza 50 P, Janka Károly 10 P, Kazinczy Gábor 20 P, Boros Adolf 6 P, id. Csajka Endre 10 P, Deseő Sándor és Elekes Imre 5—5 P, Harsányi Gyula, dr, Izsó Bertalan, Marton János és dr. Mátyás Ernő 10—10 P, Mészáros Bálint 1 P, Miskey István és Phillip Kurt 5—5 P, dr. Rácz Lajos 3 P, dr. Trócsányi József és dr. Vasady Béla 10—10 P, Ujváry Dezső 18 P, Boda Béla és Szilágyi Benő 2—2 P, Jakab A. 3 P. Padrah Sándor 4 P, Dobozy István 1·50 P, Koncz Ferenc 1 P, Neumann Mór 1 P.

HIVATALOS RÉSZ.

1298/1930. sz. **Körlevél**

I.

Családi változások bejelentéséről.

Mindenkinek figyelmébe ajánlom a Vallás- és Közoktatási Miniszter 84000/1928. szám alatt kelt, e lap 1928. évi 46-ik számában közölt rendeletét, mely szerint a családi állapotukban és szolgálati viszonyukban beállott változások minden év december havában bejelentendők és igazolandók.

II.

Figyelmeztetem azokat a lelkésztársakat, akiknek első korpótlékjogosultsága a jövő 1931. év január elsejével megnyílik, hogy a miniszteriumhoz intézett kérvényüket folyó hó 20 ig saját érdekükben, a vonatkozó szolgálati bizonyítványokkal együtt beterjesszék.

III.

Tüzelőanyagmegtakarítás elérése végett elrendelem, hogy a folyó iskolai évi karácsonyi szünet 1930 dec. 21-től 1931 január 6 ig (bezárólag) tartson az egyházkerületi összes tanintézetekben.

Miskolc, 1930 dec. 10.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

—

Alsóborsodiak figyelmébe! A szavazatbontó bizottság mai napon tartott gyülésének határozata szerint, pótszavazást rendel el a második lelkészi aljegyzői állásra a legtöbb szavazatot nyert *Tóth Sándor és dr. H. Kiss Géza lelkészek között.* A szavazatok beadásának végső határnapja 1931. évi február hó 1. napja. — Miskolc, 1930 december 3. Atyafiságos szeretettel: *Farkas István* ref. esperes.

Nyomatott a református főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1930. — Felelős üzletvezető: Kisfaludy László.